

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

KANCELLIETS BREVBØGER

VEDRØRENDE DANMARKS INDRE FORHOLD.

I UDDRAG

UDGIVNE VED

C. F. BRICKA

AF

DE UNDER KIRKE- OG UNDERVISNINGSMINISTERIET SAMLEDE ARKIVER.

1551—1555.

KJØBENHAVN.

I KOMMISSION HOS C. A. REITZEL.

1885—86.

Kjøbenhavn. — Bianco Lunos Kgl. Hof-Bogtrykkeri (F. Dreyer).

F o r o r d .

I Kancelliet førtes der fra gammel Tid Brevbøger eller Kopibøger over de udgaaende Skrivelser. Medens man i Begyndelsen ofte indskrænkede sig til at indføre Uddrag, blev det senere mere og mere almindeligt at afskrive hele Brevet eller dog alt det, som ikke bestod af de altid tilbagevendende Formler. For saa vidt disse Kongebreve vare rettede til enkelt Mand og begyndte med Ordene: „Vor Gunst tilforn“, altsaa de saakaldte „lukkede“ Breve eller Missiver, indførtes de i de saakaldte „Tegnelser“, hvorimod de Protokoller, der indeholde de aabne Breve, Patenterne, som begynde med: „Gjøre alle vitterligt“, føre Titelen: „Registre“. Af og til finder der dog nogen Usikkerhed Sted med Hensyn til Sondringen mellem de to Slags Breve. I „Tegnelserne“ ere Brevene ved den Tid, hvor nærværende Udgave tager sin Begyndelse, indførte i én fortløbende Række, nogenlunde ordnede efter Tidsfølgen, hvorimod Brevene i „Registrene“ ere samlede i Grupper efter Landsdelene. Dette sidste Princip blev 1572 indført ogsaa for „Tegnelsernes“ Vedkommende, og samtidig foretoges den Forandring, at hvert Bind ikke kom til at indeholde de efter alle Provinserne ordnede Kongebreve for visse Aar, men hver Landsdels Breve samledes i særegne Bind, saa at vi i Stedet for „Tegnelser over alle Lande“ og „Registre over alle Lande“ faa sjællandske, skaanske, fynske, smaalandske, jydsk og norske „Tegnelser“ og tilsvarende „Registre“. Breve, som ikke lade sig henhøre til en enkelt Landsdel, vil man i Regelen finde i de sjællandske Brevbøger.

Det er disse Kancelliets Brevbøger, eller rettere: alle Kongebreve, der, udgaaede fra danske Kancelli og indførte i dets Brevbøger, dreje sig om indre Forhold her i Danmark, som det er Hensigten med nærværende Værk at udgive i Uddrag, begyndende med Aaret 1551. Hovedprinciperne for denne Udgave ere opstillede af Gehejmearkivar A. D. Jørgensen, og de lade sig i Korthed angive saaledes: kronologisk ordnede Uddrag af alle Breve, der vedkomme Danmarks indre Forhold, Uddragene gjorte efter en saadan Maalestok, at selv for den Tid, da Brevene ere tilstede i stort Antal, et Tidsrum af 5 Aar kan faa Plads i et Bind, saaledes at altsaa Værket, ført ned til Aaret 1660, hvor dets Grænse er tænkt, vil udgjøre 22 Bind.

Der skal nu nærmere gjøres Rede for, hvorledes Arbejdet, der af Gehejmearkivaren er overdraget undertegnede, er udført, men forinden vil det være nødvendigt at forklare, hvorfor Aaret 1551 er valgt til Udgangspunkt, og hvorfor en fuldstændig Udgivelse ikke er foretrukken.

Allerede for 100 Aar siden begyndte man at udgive Kancelliets Brevbøger. Sandvig meddelte nemlig 1781 i 2det Binds 1ste Hefte af Suhms Samlinger til den danske Historie „Kong Christian II's aabne Breve, Sjælland angaaende“, og dermed fortsattes for de andre Dele af Riget, indtil Slutningen af denne Konges aabne Breve udgaves i 3dje Bind af Suhms Nye Samlinger til den danske Historie, der afsluttedes 1794¹. Nu hvilede Sagen i en Række Aar, indtil det kgl. danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog 1843 optog Tanken², og ved T. A. Beckers Initiativ begyndte man 1853 i Danske Magazins 3dje Rækkes 4de Bind at udgive „Tegnelser over alle Lande“ fra 1. Febr. 1535. Det blev vel temmelig tidlig udtalt³, at det kun var i Begyndelsen, man vilde tage alt med, da den fuldstændige Udgivelse paa Grund af Samlingens Størrelse „næsten vilde være en Umulighed“, men i Tidens Løb synes man at have glemt

---

¹ Den nye Række udgaves som bekjendt af Nyerup.

² Fortalen til Danske Mag. 3. R. 1. Bd. Jvfr. Werlauff, Det kgl. danske Selskab i dets første Aarhundrede S. 235.

³ Dsk. Mag. 3. R. V. 23.

eller forandret dette Forsæt; det skjønnes i al Fald ikke, at man i de mange Aar, Udgivelsen har staaet paa, er begyndt paa at udelade noget uden rene Gjentakelser, og knap nok det. I det under Trykning værende 4de Hefte af 4de Rækkes 6te Bind vil man naa til Udgangen af Aaret 1550, og dermed vil man standse.

At Danske Selskab optog „Tegnelserne“ i Magazinet, var under Trykket af formentlig Mangel paa Stof til at fylde dets Tidsskrift¹, men det var næppe noget heldigt Middel, det greb til. „Tegnelserne“ for 16 Aar ere blevne spredte omkring i 8 Bind, og selv for et enkelt Aar maa de søges paa flere Steder. Udgivelsen af dem har staaet paa i 33 Aar. Ved at ville give en Textudgave er man desuden kommet ind paa noget, hvis Gjennemførelse man allerede fra Begyndelsen af med Rette ansaa for en Umulighed. De 16 Aar „Tegnelser“ ville, naar de nu om kort Tid foreligge færdigtrykte, fylde over 1000 Kvartsider, og tages der Hensyn til, at „Registrene“ for de samme Aar ikke ere medtagne i denne Udgave, og at begge Slags Brevbøger, efterhaanden som vi komme ned i Tiden, voxe overordentlig i Omfang, er det indlysende, at man er kommet ind paa noget, som man aldrig har kunnet have Haab om at føre til Enden, og som man derfor burde være gaaet bort fra i Tide, inden Begyndelsen antog saa kolossale Dimensioner. Dertil kommer, at Udgaven, selv som Textudgave betragtet, ikke tilfredsstillter de Fordringer, der nu maa stilles til en saadan, idet der intet Forsøg er gjort paa at vejlede Læseren til en kritisk Benyttelse af Texten; Side op og Side ned er den aftrykt, og den Forsker, som i blind Tillid til, at en saadan Kopibogs Indhold staar i rigtig kronologisk Orden, giver sig til at benytte Udgaven, vil derfor ofte være ilde faren.

Da den Sandvig-Nyerupske Udgave endte med Christian II's Flugt 1523 og Magazinet først begyndte med 1535, var der opstaaet et Hul mellem de to Rækker. Paa en heldig Maade blev dette udfyldt af K. Erslev og W. Møllerup ved deres for Selskabet for Ud-

---

¹ Samme Følelse ytrer sig hos Werlauff (anf. Skr. S. 214).

givelse af Kilder til dansk Historie 1878—79 besørgede Udgave af „Kong Frederik I's danske Registranter“. Det var et andet Princip, som her fulgtes i Udgivelsen af Kancelliets Brevbøger, idet for den langt overvejende Del deres Indhold opløstes og ordnedes efter Tidsfølgen og de fleste Breve kun meddeltes i fyldige Uddrag, og skjønt dette Princip mødte nogen Indsigelse¹, blev det paa ny bragt i Anvendelse, da de samme to Udgivere 1881—82 for samme Selskab udgave „Danske Kancelliregistranter 1535—50“, indeholdende en paa lignende Maade ordnet og forkortet Udgave af „Registre over alle Lande“ for disse Aar, altsaa svarende til samme Aars „Tegnelser“ i Danske Magazin.

I Norge var man dog allerede tidligere kommet ind paa samme Fremgangsmaade. „Norske Rigs-Registranter, tildels i Uddrag“, hvoraf 1ste Bind, omfattende Aarene 1523—71 og udgivet af C. C. A. Lange, afsluttedes 1861, indeholde nemlig Udskrifter og Uddrag af Kancelliets Brevbøger for Norges Vedkommende. Man gik i Norge endda et eller et Par Skridt videre end de nævnte to danske Udgivere, for saa vidt man ikke alene ofte indskrænkede sig til som sagt at meddele Brevene i Uddrag, men ordnede „Registres“ og „Tegnelser“ Breve mellem hverandre og gav de in extenso trykte Aktstykker med ny Retskrivning. Efterhaanden maa man imidlertid vistnok i ikke uvæsentlig Grad have skiftet Anskuelse, eftersom de senere Bind² synes at indeholde langt færre Uddrag end de tidligere.

Idet de forskellige danske Udgaver have ført Udgivelsen ned til Aaret 1551³, er dermed givet en Forklaring af, hvorfor nærværende Udgave har valgt dette Aar til Udgangspunkt; tillige ville de faldne Ytringer have antydnet, hvorfor det er en forkortet Udgave, der leveres. Sættes Grænsen ved Aaret 1660, staa vi nemlig foran en Række af over 100 Foliobind, og at der derfor maa spares stærkt paa Pladsen, er indlysende, hvis man ikke med velberaad Hu

¹ Af A. Heise i Hist. Tidsskr. 5. R. II. 172 ff.

² Det sidst udkomne er 9de Bindets 1ste Hefte, der gaar ind i 1650.

³ Endnu bør nævnes at en „Optegnelsesbog fra Christian I's og Hans's Kancelli“ er optrykt i Dsk. Mag. 4. R. II. 144—70, 272—301.

vil begynde paa et Foretagende, som nødvendigvis maa gaa i Stykker, fordi det vil kræve uforholdsmæssige Pengeofre fra Statens Side og stille uoverkommelige Fordringer til de fleste Kjøbere og Samlere. Den Omstændighed, at man i Norge som sagt er kommet saa temmelig langt bort fra denne Udgivelsesmaade, kan ikke bevæge til her at opgive den, thi hvad man — til en vis Grad — kan gjøre med Kancelliets norske Brevbøger i Retning af deres fuldstændige Udgivelse, kan man ikke gjøre med de danske: hine udgjøre for Tidsrummet 1572—1660 20 Bind, disse derimod for de samme Aar 94 Bind. Derfor har Forkortningsprincippet maattet gennemføres strængt; det er ikke „tildels“, men helt igjennem Uddrag, her meddeles. Ikke engang som i de to nyere danske Udgaver har man turdet indlade sig paa at levere vigtigere eller blot de vigtigste Aktstykker in extenso, for ikke at ledes ind paa noget, som til sidst ikke heller lader sig gennemføre, hvis man da ikke skal indskrænke Udvalget saa stærkt, at dets Betydning bliver rent forsvindende.

Medens saaledes intet Brev er optrykt helt, er paa den anden Side intet ganske forbigaaet, for saa vidt det da falder indenfor Værkets Ramme (thi Kancelliets danske Brevbøger indeholde mere, end hvad der angaar Danmarks indre Forhold, hvorom senere). Ikke heller skulde noget væsentligt af Indholdet være udeladt, saaledes at de givne Uddrag i de fleste Tilfælde skulde være nogenlunde udtømmende. Undtagelser danne dog Forordninger og Domme, hvis Indhold vanskelig lader sig saaledes sammentrænge¹, og hvor derfor i Regelen kun en kort Redegjørelse for, hvad de gaa ud paa, er indsat paa sit Sted. Da de fleste Forordninger ere trykte, om end paa meget forskjellige Steder, og der henvises til disse Udgaver, vil Læseren i Regelen være sat i Stand til at gjøre sig bekendt med dem; det maa desuden haabes, at en samlet Udgave af alle Forordninger før Christian V's danske Lov ikke vil låde vente altfor længe paa sig. Af Rettertingsdommene, som, naar vi komme

---

¹ Skulde der f. Ex. gives et kun nogenlunde tilfredsstillende Uddrag af Skibsartiklerne af 5. Juni 1555, vilde dertil kræves en meget betydelig Plads.

længere ned i Tiden, rent forsvinde af den her omhandlede Art Brevbøger og optages i deres særegne Protokoller, gives af samme Grund kun meget knappe Uddrag, nemlig Navnene paa de dømmende, for saa vidt Dommen ikke vides allerede at foreligge trykt, de stridende Parters Navne og Gjenstanden for Striden samt selve Dommen. — Naturligvis kan der indtræde Tilfælde, hvor ogsaa Uddragene af de andre Kongebreve vise sig utilstrækkelige til at afgjøre et Spørgsmaal, hvor der hertil kræves at have Brevenes Ordlyd; men selv da vil Udgaven formentlig have stor Betydning ved at henlede Forskerens Opmærksomhed paa de Steder, han skal efterse. Enhver, i hvis Lod det er faldet at skulle gjennemlede de store skrevne Foliobind uden anden Vejledning end et i højeste Grad tarveligt Personregister og undertiden ikke engang det, vil forhaabentlig føle det som en stor Lettelse ved lignende fremtidige Undersøgelser at kunne støtte sig til en Udgave som nærværende, der ved Hjælp af sine udførlige Registre lægger en Række Oplysninger rede for ham, som han før møjsommeligt maatte erhverve sig Skridt for Skridt med Fare for, at nogle af dem endda undgik ham.

For at spare Plads ere ogsaa de stadig tilbagevendende Formler reducerede til det mindst mulige, kun en Angivelse af deres Tilstedeværelse. Især er dette gjort ved Forleningsbrevene, hvor de mange Betingelser fylde meget. Ofte ere de i den ældre Tid ikke engang indførte i Brevbøgerne, hvilket er alt andet end ensbetydende med, at de heller ikke have staaet i selve Brevene. Findes der noget fra det sædvanlige afvigende i disse Betingelser, angives det i Udgaven, men ellers hedder det blot: med de sædvanlige Bestemmelser angaaende det og det. Der er trykt saa mange Lensbreve fra denne Tid, at enhver med Lethed kan finde, hvorledes Formlerne lyde.

Hvad der er helt udeladt i denne Udgave er det, der ikke angaar Danmarks indre Forhold, med andre Ord alle Breve, der enten vedkomme udenlandske Forhold (Korrespondancen med Sverig) eller dreje sig om Forholdene i Norge, Island og Færøerne. Et Par enkelte Breve vedkommende Norge ere dog medtagne i

dette Bind, naar de tillige have haft Betydning for danske Forhold eller Personer og ikke ere optagne i „Norske Rigsregistrarer“. Hvad Island angaar, ere nogle flere Breve medtagne, „naar de ikke handle om rent indre Anliggender paa Øen, men altid kun i meget knap Indholdsform.

Ved Siden af, at Brevbøgerne gives i Uddrag, er det andet Hovedprincip for denne Udgave det, at Brevene meddeles i kronologisk Orden. Som Følge heraf er altsaa hvert enkelt Brev skrevet ud for sig og indsat paa sin Plads efter Tidsfølgen. De mange udaterede Breve, hvis Udfærdigelsestid ikke paa anden Maade lader sig bestemme, ere henførte til Tiden mellem det nærmest foregaaende og det nærmest efterfølgende daterede Brevs Datum. Dette er imidlertid ikke nogen sikker Bestemmelse, og ligesom Tidsangivelsen overalt er sat indenfor Klammer, naar den mangler i Brevet selv, saaledes er der ved et indskudt „omtrent“ givet en fornøden Advarsel mod at stole ubetinget paa den. I Lighed med, hvad der er sket i „Norske Rigsregistrarer“, ere „Registrenes“ og „Tegnelsernes“ Breve blandede mellem hinanden¹.

Med Hensyn til Indretningen af nærværende Udgave bliver følgende at bemærke. Først anføres Datum (Maanedsdagen), derpaa i Parenthes Udfærdigelsessted og Brevets egen Datering ved Hjælp af Helligdage og Helgendage. Samme Datum og Sted gjentages ikke paa samme Side, men Gjentagelsen antydes ved Streger, enten uden Parenthes for at betegne, at begge Dele ere de samme, eller indenfor en saadan for at betegne, at en af Angivelserne i den foregaaende Parenthes er den samme. Maanedsdagen og Stedsnavnet ere fremhævede, undtagen for det sidstes Vedkommende naar det forekommer i et Brev, som uden at være et Kongebrev undertagelsesvis er optaget i Kancelliets Brevbøger², og naar dette Brevs Dateringssted afviger fra samtidige Kongebrevs. Ved Breve, som

¹ Naar samme Princip ikke er fulgt i „Frederik I's danske Registrarer“, var det ene og alene en Følge af Materialets Beskaffenhed for de Aar.

² Af saadanne findes kun et Par i dette Bind; senere indførtes i Almindelighed de ved Mageskifterne til Kongen udstedte Gjenbreve i Kopibøgerne.

mangle Angivelse af, hvor de ere udstedte, hvilket gjælder de fleste udaterede og enkelte andre, er dette altid betegnet ved et „U. St.“ i Slutningen af Stykket, og i saa Tilfælde betyder en Streg i Begyndelsen kun, at Datum er ligt det foregaaende Brevs.

Efter Brevudtoget anføres det Sted i Brevbogen, hvor Brevet findes. R. betyder „Registre“ og T. „Tegnelser“, og af de to derefter følgende Tal betegner det første Brevbogens Bindtal, det andet Bladet. Foruden „Registre“ og „Tegnelser“ er der benyttet endnu en Brevbog, betegnet som „K. 1525—58“, en Kopibog, som omfattende disse Aar mest indeholder Recesser og lignende Aktstykker, der for de Aar mangle i de to andre Rækker¹. Det allermeste af den er udgivet af Sandvig i Aktstykkerne til den danske Oversættelse af Krag's og Stephanus's Christian III's Historie; derimod er den ikke benyttet i Erslevs og Mollerups Udgaver. Naar der efter et Brevudtog ikke findes nogen Angivelse af, hvor det er taget fra, er det, fordi det følgende Brev er indført samme Sted og man ikke har villet gjentage dette; i saa Fald begynder det følgende Brevuddrag ikke heller med en Datoangivelse.

Da det kan være af Betydning at vide, om Brevbogen indeholder det hele Brev eller kun et Udtog, er det sidste alle Steder angivet ved et „Udt.“. Hvor det har ladet sig gjøre, er selv Udtogene blevne forkortede, men undertiden ere de saa stærkt reducerede i Brevbøgerne, at en yderligere Forkortning har været umulig eller uhensigtsmæssig, hvilket antydes ved, at det hele Stykke er omgivet af Anførselstegn.

De i Brevbøgerne overstregede Breve ere, for saa vidt de ere medtagne i Texten og Omtalen af deres Tilstedeværelse ikke henlagt til Noterne, trykte med mindre Skrift.

Brevbøgernes Stavemaade af Navne er bevaret, dog med enkelte svage Lempelser²; men naar et Navn forekommer flere

¹ I en nyere Tid har den faaet Titelen: Adskillige Registerne udi F 1^{mi} og C 3ⁱⁱⁱ Tider, fra 1536 til 1550. Disse Aarstal ere urigtige.

² De vigtigste Regler, hvorefter disse ere foretagne, ere følgende: Konsonantfordoblinger udelades, naar Fordoblingen ikke kan høres ved

Gange i samme Brev stavet paa forskjellige Maader, er her i Regelen kun brugt den først forekommende Form. I de med Anførselstegn anførte Ord og Sætninger, er det kun de gamle Ordformer, som ere bevarede, naar det ikke undtagelsesvis kunde være af Interesse at give selve den gamle Retskrivning.

Et Middel til formentlig i høj Grad at forøge Brugbarheden af denne Udgave ved i mange Tilfælde at raade Bod paa den store Knaphed er Henvisningen til de Bøger, hvor Brevene ere trykte. At intet Sted skulde være undgaaet Udgiverens Opmærksomhed, er selvfølgelig en Umulighed¹, men forhaabentlig skulle de oversete dog ikke være ret mange. For saa vidt der i de tidligere Udgaver findes væsentligere Fejl, som kunne forstyrre Meningen, ere disse angivne; findes der flere afvigende Udgaver, er det betegnet, hvilken af dem man bør give Fortrinet, ligesom det alene er til den, at der er føjet Rettelser.

Foruden disse Henvisninger indeholde Noterne Rettelser til Texten og enkelte, nærmest topografiske Oplysninger, hvorimod saa at sige alle personalhistoriske Bemærkninger ere holdte borte, hvor fristende det end ofte har været for Udgiveren at komme ind paa dem. Henvisninger til foregaaende eller efterfølgende Steder i Brevbøgerne ere i Regelen ikke givne; her maa Udgavens Registre yde fornøden Hjælp.

En Ting maa det vistnok være ønskeligt endnu at slaa fast for at forebygge mulige Misforstaaelser. For dem, der ikke ere fortrolige med den Kildes Natur, som her forelægges Offentligheden, ligger nemlig den Forestilling nær, at hvad der gives er en Udsigt over alle danske Kongebreve vedrørende Danmarks indre Forhold,

---

en Udtale; det stumme **h** bortfalder, undtagen efter **t**; **j** i Slutningen af et Ord eller en Stavelse gjengives ved **i**; **sz** betragtes som **ss**; **v** forandres til **u**, naar det ikke kan udtales anderledes; **w** gjengives ved **v** (eller **u**, som ovfr.); **zs** gjengives i Regelen ved **z**.

¹ Saaledes er det ikke i rette Tid blevet bemærket, at Brevet af 30. Okt. 1551 om de jordegne Bønder paa Taasinge (S. 90) er trykt i Danske Mag. 3. R. IV. 86 f.

som ere udgaaede fra Kancelliet. Intet vilde dog være urigtigere. Kancelliets Forretningsgang var paa ingen Maade saa aldeles korrekt gennemført, at intet Brev udfærdigedes, før det var indregistreret. Fremgangsmaaden var vistnok i Regelen den, at Brevet renskrevs efter de af Kansleren eller Oversekretæren approberede Udkast, og at disse Udkast henlagdes for efter Tid og Lejlighed at indføres i Brevbøgerne. Men den gamle Erfaring, at Menneskene ikke ere saa gode, som de burde være, stadfæstedes ogsaa her, idet Indførelsen ofte undlodes¹. At man i mange Tilfælde nøjedes med at give Uddrag, lod sig maaske nok forsvare, men ikke, at man undertiden har fattet sig saa kort, at det bliver uforstaaeligt for andre end den, der har nedskrevet det, eller at man stundum — og det ikke saa sjældent endda — lod Udkastene rent ligge, saa at Brevbøgerne savne ethvert Spor af vedkommende Breve. Havde man nu disse Koncepter i Behold, vilde man kunne komme under Vejr med alle Kancelliets Expeditioner, men naturligvis ere mange af dem, for visse Tidsrum de allerfleste eller alle, gaaede tabt i Tidernes Løb, og hvad Resterne angaar, ere de for den ældre Tid, indtil ind i det 17de Aarhundrede, til al Ulykke ikke holdte samlede som et hele til Supplering af Brevbøgerne. Naar man har begyndt at splitte dem ad, er vanskeligt at sige, men adsplittede ere de, og det til Gavns. Rundt om i Gehejmearkivet ere de anbragte, snart efter Indholdet, snart mere tilfældig, ja endogsaa udenfor Arkivet have de forvildet sig, idet mangfoldige af dem f. Ex. findes i Kgl. Bibliotheks saakaldte Samling af Adelsbreve. Man maa haabe, at det engang vil lykkes at samle og ordne disse Masser af løse Papirer, og da vil det være en naturlig Opgave at sammenholde dem med Brevbøgerne og derved fuldstændiggjøre Udgaven af disse; men indtil det er sket, i hvert Fald for en større Del, er man henvist til Protokollerne alene. Det staar dog vel til at haabe, at man ikke af den Grund vil dadle, at Udgivelsen allerede nu er tagen op, før hine Supplementer have været tilgængelige. Hovedmassen af Kongebrevene findes dog i Brevbøgerne,

---

¹ Jvfr. Suhms Nye Samlinger I. 3 ff.

og selv uden Tillæg ville de uimodsagt kunne hævde sig Rangen som Hovedkilden til vort Lands indre Historie i hine Tider.

De i tyske Kancelli førte saakaldte „Ausländische Registrante“ indeholde nærmest den diplomatiske Korrespondance med Udlandet (paa Tysk), men dog ogsaa, i det mindste for det 16de Aarhundrede, Bidrag til indre dansk Historie, nemlig Breve til Mænd i dansk Tjeneste, til hvem man har skrevet paa Tysk, f. Ex. de mange fremmede Officerer under den nordiske Syvaarskrig. Disse Breve ere som udfærdigede gjennem det tyske Kancelli ikke medtagne i denne Udgave, men der vil vist med Føje kunne blive Tale om engang i Tiden at samle og udgive dem, muligvis i Forbindelse med Brevene vedrørende sønderjydske Forhold. —

Med Hensyn til Arbejdets Udførelse kan bemærkes, at Stud.mag. L. Laursen har assisteret ved Extraheringen, og at Navnregistret skyldes Arkivassistent A. Thiset.

Gehejmearkivet, i April 1886.

C. F. Bricka.

1551.

1. Jan. (Nybørg, Nytaarsdag). Borgeleje - Breve til følgende Kjøbsteder om at underholde indtil videre følgende Antal Baadsmænd: Roskilde 6, Kiøge 6, Nestued 6, Stege 6, Vordingborig 4, Slagelse 2, Landtzkrone 6, Lund 6, Trelborig 6, Ydsted 6, Sennershafn 4, Falsterbo og Skamør (!) 4, Nagskouf 6, Nysted 4, Saxkiøpping 2, Stubbekiøpping 6, Helsingøør 20. Summa 90¹. Udt. i T. 3, 265².

5. Jan. (—, Hell. tre Kongers Aften). Livsbrev for Niels Krag paa Sandeferd Gaard og Sandfer Mølle. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Bønder. Udt. i R. 5, 109 b.

6. Jan. (—, Hell. tre Kongers Dag). Jyrgen Lycke faar Stadfæstelse paa et Mageskifte, som han har gjort paa Mariagger Klosters Vegne med M. Thomis Riiber, Kannik i Aarhus og Forstander for Hospitalet sammesteds, saaledes at Klosteret skal have 7 Gaarde i Assens og en Gaard, kaldet Fladeberg. Derimod er udlagt til Hospitalet efterskrevne Gaarde i Ning Herred: 2 Gaarde i Kolte, 2 i Tystrup³ og 1 i Ingetzløf⁴. Udt. i R. 5, 113⁵.

8. Jan. (—, Torsd. efter Hell. tre Kongers Dag). Memorial-Seddel paa de Hverv, som Jacob Skiel skal forebringe Kongens Hofsender og Rejsigtøj, der nu efter Kongens Befaling ere forsamlede i Riibe: Paa det, som Oluf Munck paa deres Vegne

---

¹ Læs: 100.   ² Herefter følger denne Optegnelse: «Disse efterskrevne Kjøbsteder havde tilforn hver saa mange Baadsmænd udi Borgeleje, som her efterskrevet staar: Roskilde 15, Kiøge 15, Nestued 15, Stege 15, Vordingborig 6, Skielskøør 10, Slagelse 5, Ringsted 8, Landtzkrone 15, Lund 10, Trelborig 10, Ydsted 15, Semershafn 6, Falsterbo og Skapør 6, Nagskouf 15, Nysted 6, Saxkiøpping 4, Stubbekiøpping 10, Odense 10, Suenborig 6, Kierteminde 2, Assens 6, Bogense 8, Faaborig 8, Rodkiøping —. Summa 226 Baadsmænd.» Rudkjøbing er senere tilføjet, men uden Tal.   ³ Testrup, Maarslet Sogn.   ⁴ Ingerslev, Tiset Sogn.   ⁵ Tr.: Dsk. Mag. VI. 148 f.

har givet Kongen tilkjende om deres Underholdning, svares, at dersom Kongen bruger dem udenfor Riget, vil han give dem for hver Hest om Natten 10 Skil. lybsk; hver, som har 4 gerustige Heste, faar 10 Skil. lybsk til en Staldklipper, og det samme, ikke mere, faar den, der har 6 gerustige Heste. For hver 8 gerustige Heste maa holdes en Rustvogn, og for hver saadan Vogn giver Kongen dem 10 Skil. lybsk om Natten til Udkvitning. Naar Jacob Siestede kommer tilbage til Riibe, eller naar de faa Breygde Randtzoes Skrivelse, skulle de drage med ham af Riibe og adlyde ham. T. 3, 266 b.

9. Jan. (Nyborg, Fred. post Hell. tre Kongers Dag). Kvittans til Sander Leygel, Tolder i Helsingør, tilligemed Jyrgen Vale, Toldskriver sammesteds, paa alt, hvad han af Guld, Dalere, Vin og Salt har oppebaaret paa Kongens Vegne i Told af de Skibe, som ere løbne igjennem Ørsund fra Kyndelmisse 1549 til Nytaarsdag 1551; hvad han har oppebaaret af Guld og Dalere, har han leveret Kongen selv eller udgivet efter hans Befaling, og blev han Kongen i alt skyldig 4 Portugaløser, 127 Rosenobler, 7 Henrickusnobler, 87 dobbelte Dukater, 36 Engelotter, 30¹/₂ Goltgylden, 2 Styvere, 3 dobb. Kejsergylden, 2 ungerske Gylden og 571 Dr. 1 Ort, som han strax antvordede Kongen altsammen. Det oppebaarne Vin og Salt har han leveret paa Kiøpnehafns Slot og andre Slotte og Gaarde og skylder deraf intet. Rex m. p. subscr. R. 5, 233.

— Til Borgmestre, Raadmænd og Byfoged i Riibe. Da Envold Jensen, som for nogen Tid siden kom til Svineborg og der trolovede Anne Christiernsdatter til sin Ægtehustru og havde Bryllup med hende, men stakket efter drog bort fra hende, skal have sin Ægtehustru i Riibe, saa skulle de, hvis dette er Tilfældet, strax tage Borgen af ham eller holde ham tilstede og siden hjælpe Anne Christiernsdatter, at hende maa vederfares Lov og Ret, samt straffe ham. Relator Jørgen Pedersen, Rentemester. T. 3, 267.

— Aabent Brev, foranlediget af, at Olluf Munck, Embedsmand paa Aalborighus, har berettet, at der er Trætte mellem to Raadmænd i Aalborrig, Chresten Skriver og Per Skrædder, for nogle unyttige Ord, som have været imellem dem, og at den ene paa Raadhuset har kaldt den anden for en Løgner. Da Kongen har optaget denne Sag til Paakjendelse, naar han kommer til Aalborrig, skal det forinden staa de paagjældende frit for at besøge Raadhuset med Borgmestre og Raad og bruge deres Næring og Bjerig inden og uden Bys. T. 3, 267 b.

9. Jan. (Nyborg, Fred. efter Hell. tre Kongers Dag). Til Hr. Eske Bilde. Kongen takker for et Laan af 1000 Jochimsdlr. og sender ham Gjældsbrief derpaa. Paa hans Spørgsmaal om, hvad han skal svare Hertugen af Prynssen, sendes der ham vedlagt et Ud-kast til et Svar. Paa hans Anmodning om, at Eyller Krausse maa blive forlenet med Annes¹, svares, at han uden Tvivl vel véd, at Annes er lagt til Regnskabslottet Kiøpnehavn, hvorfra det ikke kan undværes, og dersom det kunde forlenes bort, har Kongen mange Tjenere, som ikke ere forsynede med Len og „dagligen førdere derpaa“, hvilke han da vilde forlene dermed; men for Eske Bildes Skyld lover Kongen i Fremtiden at ramme Eyller Krausses bedste paa anden Maade. T. 3, 268.

10. Jan. (—, Lørd. post trium regum). Aabent Brev, hvorved Jørgen Lycke paa Skanderborg for des bedre at bygge og forbedre Skanderborg Slot faar Tilladelse til at beholde alt Gjesteriet over hele Skanderborg Len i dette ene næstforgangne Aar. Rex m. p. subscr. R. 5, 111.

— Kvittans til Hans Johansen paa Hindzegafuil paa 800 Jochimsdlr., som er af 4 Aars Afgift af Hindzegafuil Slot, hvilke Penge Coruitz Ulfeld, Sekretær, og Eskild Oxø, Rentemester, have oppebaaret paa Kongens Vegne og derfor skulle gjøre denne Regnskab for. Coruitz Ulfeld [et] Eskild Oxø subscr. R. 5, 323.

11. Jan. (—, Sønd. post trium regum). Tilladelse for Jørgen Randtzou, Kjøgemester, til at indløse fra Fru Ide Thomisdatters Arvinger nogle Kronens Gaarde og Gods, som hun havde i Pant for 1600 Mark danske Pendinge, nemlig 4 Gaarde i Lydnum² Sogn, hvoraf en paa Lynderige³, 5 Gaarde i Quang Sogn, en af dem kaldet Camersgard, 2 Gaarde i Borch Sogn og 4 Gaarde i Sterløf⁴ Sogn, og beholde dem til „vor“ Gaard Løneborg som Pant, indtil de afløses ham. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Jagt. R. 5, 111 b⁵.

— Hr. Knud Ruud til Vedby faar i Pant for 228 rinske Gylden i Guld, 8 Jochimsdlr., 9¹/₂ Mark lybsk, 248 Mark danske Kronens Gods, som kaldes Rannes Gods, i Kalø Len i Nørjotland, nemlig 3 Gaarde i Dagstrup, 2 Gaarde i Mørcke, 3 Gaarde i

¹ Annise.   ² Lyne i Følge Pantebrevet af 21. Sept. 1538 (Dsk. Kanc. Reg. 1535—50 S. 65). I T. 3, 269 staar: Lyvne. Der menes vistnok snarere Lyne i Nørre Horne Herred end (som antaget i Dsk. Saml. I. 128 og hos Fløe og Nielsen, Lønborg og Egvad Sogne S. 27) Lydum i Vester Horne Herred.   ³ Lindigen eller Lynderinge (1538), Lynderinge (T. 3, 269).   ⁴ Strelø.   ⁵ Udt. i T. 3, 269, hvor Jørgen Rantzau kaldes Jørgen Kremon.

Thømmestrup¹, 3 øde Gaarde, 4 Gaarde i Huilsagger, og Koustrup² i Holbierig Herred, som er 5 Gaarde, hvilket han nu selv har i Væрге. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 5, 113 b.

11. Jan. (Nyborg, Sønd. efter Hell. tre Kongers Dag). Breve til følgende Byer om paa en føje Tid indtil nærmere Besked at modtage og underholde følgende Antal Knægte: Riipe 110, Kolding, Vorde og Vedel 50 hver. Rel. Jyrge Persen, Rentemester. Udt. i T. 3, 269 b.

12. Jan. (—, Mand. efter Hell. tre Kongers Dag). Til Peder Oxe. I Henhold til en tidligere Skrivelse om, at Kongen vil lade opbygge et Slot i Nagschouf, og at han skal være fortænt paa at skaffe dertil Kalk, Sten og andet, befales det ham nu at nedbryde Klosteret i Nysted og anvende alt Tømmeret og Stenene derfra til Slottets Opførelse. T. 3, 269 b.

17. Jan. (Assens, S. Anthonii Dag). Befaling til Erick Krabbe at undersøge og lade Kongen vide, om et Stykke Eng, som Peder Ebbessen skal have taget fra en af Olluf Norbyes Gaarde i Lundenes Len, kaldet Kragemoesse, er frataget ham med Urette, som han klager over; andre, hvem Peder Ebbessen samme Tid fratog Enge, skulle have faaet dem igjen. T. 3, 270.

— Breve til følgende Kjøbsteder om indtil videre at underholde følgende Antal Landsknægte i Borgeleje: Riibe 40, Koling 15, Vedle 15, Horsens 15, Aarhus 20, Aalborg 35, Randers 16, Viiborig 30, Hofbroe 6, Holstedbroe 10, Ebbeltoft 6, Skiifue 6, Grindue 6, Hiørring 6, Sæby 6, Varde 15, Nykiøpping i Mors 8, Ringkiøpping 6, Skafuen 10. Summa 271. Udt. i T. 3, 270 b.

— Til Jesper Krafse. Da han ved Kansleren Johan Friis har givet Kongen tilkjende, hvorledes han skal underholde de Hof-sinder, som ligge i Riibe, sendes der ham nu Breve til Hr. Otte Krumpen og Peder Biilde om, at de skulle annamme samme Hof-sinder i Borgeleje, hvilke Breve tilligemed Pasbord skulle gives Hof-sinderne med Befaling til strax at begive sig hver til sit Borgeleje, hvor de tilforn vare. Hans Begjæring om Forlov til at drage „til Ærinde“ over til Sieland kan paa denne Tid ikke tilstaa, da Kongen agter om stakket Tid personlig at komme til den Egn. T. 3, 271.

¹ Termestrup, Hvilsager Sogn.

² Kongstrup, Hovbjerg Sogn.

19. Jan. (Assens¹, Mand. efter S. Anthonii Dag). Pouel Bang, Borgmester i Assens, faar Brev paa et Stenhus, muret mellem Stolper, som staar paa Provstegaarden der, at maatte afbryde og gjenopbygge det paa sin Gaard der i Byen, at Kongen kan have sit Ophold der, naar han kommer did. Udt. i R. 5, 324.

20. Jan. (Odense, Tirsd. efter S. Anthonii Dag). Aabent Brev, at, efterdi der er mærkelige Brøst paa Sognekirkernes Bygning i Odense, og der kun er ringe Indtægter til deres Forbedring, bestemmes det nu med Samtykke af Byens Borgmestre og Raad, at alle indlændiske og udlændiske til Kirkebygningernes Behov skulle give 8 Jochimsdlr. for Begravelse i Kirken og 4 Jochimsdlr. for Begravelse paa Kirkegaarden. Derimod er S. Jørgens Kirkegaard udenfor Byen bestemt til, at man der kan jorde Lig uden anden Betaling end for Gravningen og Ligets Bæring. Da Graabrødre-Kirkegaarden er meget forgravet, maa ingen begraves der i 10 Aar. Rex m. p. subscr. R. 5, 323 b².

21. Jan. (—, Onsd. efter S. Anthonii Dag). Befaling til Jyrgen Brae, at han „til Skjellighed og hvor ikke er for møget Skovskade“ lader Bønderne, som tjene til Rudgaardt, anvise i Skovene, hvor de kunne hugge til deres Vogne og Plovredskaber, da de have klaget over, at det er dem forment; dog maa de ikke hugge noget, uden det anvises dem. T. 3, 271 b.

22. Jan. (—, Torsd. post Anthonii abbatis). Raaderne i Nørrejytlant, som vare tilsagte til at møde paa Flensborg Slot Søndag reminiscere (22. Febr.), da Kongen vilde være der tilstede, underrettes om, at Kongens Rejse er opgiven, og at de derfor ikke behøve at drage afsted. T. 3, 272³.

24. Jan. (—, Lørd. efter S. Anthonii Dag). Jyrgen Skrifer faar Brev paa Gaarden Risum i Hierum Herrer at beholde til evig Tid, dog skal han gjøre og give af samme Gaard, som Erick Krabbe, Embedsmand paa Lundenes, ansætter ham til. Udt. i R. 5, 114.

— Befaling, at Sognepræsterne til Skambye skulle, da Sognepræsterne til S. Albani Sogn i Odense ikke ere forsørgede med tilstrækkelig Underholdning, aarlig yde disse 8 Pd. Korn af den Embedet tillagte Landgilde. R. 5, 324.

— (Nyborg, S. Pauli conversionis Aften). Brev til Hr. Nils, Abbed i Soer, at Kongen har tilstedt, at Hr. Matz, som var Kon-

¹ Udtrykkene i Udtoget tyde paa, at Brevet ikke er udstedt i Assens. Dsk. Kirkelove I. 304 f.

³ Tr.: Sejdelin, Dipl. Flensborgense II. 486 f.

² Tr.: Rørdam,

fessor i Mariboe, maa være i Soer Kloster, hvor der skal forskaffes ham Værelse og Underholdning som de andre Brødre. Udt. i T. 3, 272¹.

24. Jan. (Nyborg, S. Pouels Aften conversionis). Til Hr. Matz, Konfessor i Maribo Kloster. Da M. Jyrgen, Superintendent i Fyens Stift, har givet tilkjende, at Prædikanten i Maribo Kloster ikke kan komme i en ret kristelig Skik hos Jomfruerne der, skal han have Værelse og Underholdning i Sordt² Kloster, hvorhen han strax skal begive sig. T. 3, 273¹.

— Abbedissen i Maribo faar Brev, at naar det foregaaende Brev kommer Hr. Matz til Hænde, skal hun ikke længer underholde ham i Klosteret. Udt. i T. 3, 273¹.

[Omtr. 24.—28. Jan.] „Jyrgen Brade citat Eyler Rønnov for en Skov, kaldis Grydtzberg, og nogen Jord, som han vil have til den Gaard, som han haver bygt paa samme Grydtzberg, at møde paa Tisdag førstkommendis.

Idem citat Fru Sophia, Jacob Hardenbergs Efterleverske, for en Eng, som hun kjender sig ved udi Tommeruppe Mark med Uret, at møde samme Tid.“ T. 3, 272. (U. St.)

[—] Brev til Jørgen Pedersen om at forskaffe hid til Nyborg inden Fastelavn 8 Tdr. Hamborg-Øl, om det bliver Tøvejr, men i modsat Fald, at han da skikker 2 Tdr. Hamborg-Øl og forvarer dem, at de ikke fryse. Rel. Erick Lange, Skjænk. Udt. i T. 3, 272 b. (U. St.)

28. Jan. (—, Onsd. efter conversionis Pauli). Til Jesper Krafse. Da Bønderne i Dyrebye have berettet, at han har frataget dem deres Breve og Bevisning paa deres Ejendomsret til den lille Ø i Fiil Sø, hvorom de ligge i Trætte med Oluf Stafuerskouf, befales det ham, eftersom det er i hans Len og han har alle deres Breve, at lade Sagen komme i Rette, at de maa faa Dom for sig efter Lov og Ret. T. 3, 272 b.

29. Jan. (Torsd. efter S. Pauli conversionis Dag). Fetalje forskrives hid til Nyborg: fra Efuert Bildt 20 Læster Rug, 12 Læster Havre, 20 Læster Malt, 200 Kroppe saltet Faarekjød, 20 Øxne; fra Frandtz Bilde 30 Øxne; fra Jesper Krasse 6 Læster Torsk eller Kuller (Colluer); fra Peder Oxen 2 Læster Ærter. Udt. i T. 3, 273 b. (U. St.)

¹ Tr.: Ny kirkehist. Saml. II. 759.

² Soro (Soer).

31. Jan. (Nyborg, Lørd. før vor Frue Dag Kyndelmisse). Daniel Olufsen forlenes til Fremme af sit Studium med et Vikarie, liggende til St. Anne Alter i Høringe Kirke, indtil videre. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Bønder, Gods og Skov. R. 5, 114 b.

— (—, Lørd. efter conversionis Pauli). Til Borgmestre og Raad i Kiøpnehavn. Da en i Byen ved Navn Matz Lyckesen skal have sagt nogle unyttige og utilbørlige Ord for den menige Mand, skulle de strax stævne Sagen for sig og uden alt Skudsmaal dømme mellem Byfogden paa Kongens Vegne og ham. T. 3, 273 b¹.

— Til Borgmestre og Raad i Malmø. I Henhold til en tidligere Skrivelse om, at Kongen vil have den Port i Byen, som man drager igjennem ud til Falsterboe, anderledes færdiggjort, befaler han dem strax at udføre dette Arbejde efter Hr. Mogens Gyldenstiernes Anvisning. T. 3, 274.

— Befaling til Hr. Mogens Gyllenstern, at han skal undervise Borgmestre og Raad i Malmø om, hvorledes Byporten ud mod Falsterboe kan gjøres færdig belejligst baade for Slottet og Byen og saa, at den kommer længere fra Slotsgraven. T. 3, 274 b.

— Befalinger til Jørgen Brade, Hans Johansen og Jørgen Svob, at de skulle være Henrik Rantzov til Touskouf behjælpelige med at paagribe og komme til Lov og Ret over en Karl, som boede ved hans Gaard og satte Ild paa og afbrændte Laden ved Touskouf, og som derpaa rømte og skal have begivet sig over til Fyen. T. 3, 274.

1. Febr. (—, vor Frue Aften Kyndelmisse). Hans Andersen, Borger i Nyborg, faar 2 Gaarde i Aunsløf, 1 Gaard i Refsuindinge og 2 Gaarde i Nyborg i hans Livstid. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Skov. Desuden skal han aarlig i 4 agtede Borgeres Overværelse give til fattige Pehlinger i Nyborg og fattigt Folk 300 Bagerbrød, 2 Sider Flæsk og 1 Td. Øl, hvortil samme Gods er henlagt og funderet, og som hidtil sket er. R. 5, 325.

— Befaling til Gabriel Gyllenstern, at han skal undersøge en Del Rødvind, der er indkommen som Fragt i hans Len, om den er ufordærvet, og, hvis den er god, fylde den paa Fade og strax sende den til Kongen. T. 3, 277.

¹ Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 528, hvor der L. 14 f. n. for «enthen» skal læses: atj thet.

2. Febr. (Nyborg, die purificationis Marie). Til Hr. Otte Krumpen. Paa hans skriftlige Begjæring om at maatte beholde [A smyndt]¹ Kloster, som hans sal. Broder² havde i Forlening, indtil han kommer Kongen til Ords, svarer Kongen, at en af „vore“ Tjenere allerede har ladet tale ham til om samme Kloster, men at der endnu ikke er givet et endeligt Svar derpaa, hvorfor Otte Krumpen skal sætte en tro Karl til at føre Tilsyn med Klosteret, at intet forødes, indtil Kongen kommer Otte Krumpen til Ords. Det af Stif- tets eller Kronens Gods, som hans Broder havde i Forlening, og som ikke hører til Klosteret, maa han annamme til Haldt Slot og lade indskrive i Slottets Register. T. 3, 275.

3. Febr. (—, Tirsd. post vor Frue Dag purificationis). Peder Jensen paa Torøe faar Livsbrev paa den Gaard, han ibor, mod aarlig at yde Landgilden til Nyborg Slot og være Lens- manden der horig. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skov. Udt. i R. 5, 324 b.

— Breve til Jesper Friis og Otte Stiissen, at de strax skulle begive sig til Kongen. Udt. i T. 3, 275 b.

4. Febr. (—, Onsd. post vor Frue Dag Kyndelmisse). Til Borgmester, Raadmænd og menige Borgere [i Halmstad]. Naar de klage over et Marked, som er berammet i deres By, at det er til stor Skade paa deres Næring, og bede om, at det maa blive afskaffet, da er dette Marked kun paalagt efter deres egen „Bevil- ging“ og dem til Gavn. Hofmesteren Hr. Eske Bylle faar nu Be- faling til, at han eller hans fuldmægtige strax begiver sig til Halum- sted for at forhøre den menige Mand; og hvis det da erklæres, at Markedet ikke er Byen nyttigt, skal det aflægges. Naar de klage over, at Borgerne i Laugholum bo dem meget til Besværing, da kan denne By ikke lægges øde for den vejfarendes Skyld; men naar Kongen kommer der til Landet, vil han undersøge Sagen og træffe den Bestemmelse, som kan være Riget nyttigst. Naar de begjære Kongens Brev om at maatte hente Korn fra andre „vore“ Lande, da gjælder Kornforbudet ikke Tilførslen fra det ene Land i Riget til det andet, og ikke heller gjælder det længer end til Paaske. T. 3, 277.

— Per Oxe faar et Brev til alle Kjøbstedsmænd, Bønder og menige Almue paa Lolland, Falsther og de omliggende Øer, som have egne Skuder, at de, naar og hvor han tilsiger dem,

¹ Efter Overskriften.

² Styge Krumpen.

med deres Skuder for en billig Fragt løbe efter Kalk og Sten. Udt. i T. 3, 278.

4. Febr. (Nyborg, Onsd. efter vor Frue Dag Kyndelmisse). Befaling til Axel Jul og Albret Skeel, at de strax, Nat og Dag uspart, begive sig til Kongen i Nyborg. Udt. i T. 3, 278b.

— Gjældsbreve til nogle af Raadet paa N Jochimsdlr. Hovedstol og N Jochimsdlr. Rentepenge, hvilken Sum Kongen forpligter sig til at tilbagebetale til Fastelavn 1552; bliver Hovedstolen staaende ud over den Tid, lover Kongen at forrente den. Kreditorerne skulle give et halvt Aars Varsel, naar de opsigte Laanet. Brevene ere udstedte til: Hr. Claus Bilde paa 1000 Dlr., Tage Tot 500, Hr. Anders Bilde 500, Eyler Rønnov 1000, Hr. Knud Rud 500, Hr. Axel Brade 1000, Hr. Mogens Gyldenstiern 1000, Eyler Hardenberg 1000, Hr. Eske Bilde 1000 Dlr., Gabriel Gyldenstjerne 2000 Goltgylden. T. 3, 306¹. (Indført mellem Breve af 22. og 23. Marts.)

[Omtr. 4. Febr.] Per Oxe faar et aabent Brev til alle Bønder paa Lolland, Falsther og de omliggende Øer med Undtagelse af Adelens Arvetjenere, at de, naar han tilsiger dem, begive sig med deres Heste og Vogne til Nagskouf „og der paa deres egen Kost og Tæring udi 4 samfælde Dag“². Udt. i T. 3, 278. (U. St.)

6. Febr. (—, Fred. efter vor Frue Dag purificationis). Til Borgmestre og Raadmænd i Skafuen. Da de ved fuldmægtige have klaget til Kongen over, at der er bygget et Fiskerleje ved Navn Thorneleye dem til Forfang og Trængsel, hvilket tilforn skal være opdelt, skal Oluf Munck nu undersøge Sagen og ikke tilstede, at Fiskerlejet bygges dem til Skade. Da de have begjæret at forskaanes for de Landsknægte, som ere tillagte dem, vil Kongen til Midfaste (5. Marts) lægge dem andetsteds i Borgeleje. T. 3, 278b.

— Til Oluf Munck. Han skal undersøge den i det foregaaende Brev omtalte Klage fra Schafuen over Thorneleye Fiskerleje og have Tilsyn med, at det ikke tilstedes, at noget Fiskerleje bliver bygget til Skade for Schafuen imod det Brev, Kongen har givet denne By. Uagtet det er forbudt Schafboerne og de omkringboende at sejle til Nyeløsse, sejle de dog did og sælge og

¹ Efter Brevet er skrevet: «Nota. Nogle af for^{ne} Breve ere udgangne tilforn, dog i dette samme Aar.» Jvfr. S. 3 under 9. Jan. ² Brevudtoget er ufuldent; der menes, at Bønderne skulle arbejde paa Opførelsen af Slottet (jvfr. ovfr. S. 4).

kjøre der, og Oluf Munck skal derfor befale dem at sælge deres Fisk ene og alene i Vaardbierig, hvor Kongen har ladet bestille, at de skulle fange Fyldest for det, de have at sælge. Enhver, som sejler did, skal tage Brev fra Borgmester og Raad i Vaardbierig paa, at han har solgt sine Varer der, og den, som hjemkommer uden saadant Brev, skal have sine Varer forbrudt og straffes. T. 3, 279.

[Omtr. 6.—7. Febr.] „Per Hansen i Stiolle¹ et Oprejsningsbrev for en Ransed („raffuens eed“), som [han] sor over Per Skøtte i Lundebye og sore hannom kvit Ransed.

Chresten Hansen i Vore² lige sligt.

Per Nielsen i Bierbye for samme Sag.“ T. 3, 279 b. (U. St.)

7. Febr. (Nyborg, Lørd. efter vor Frue Dag purificationis). Eskild Oxe faar Kvittans paa 9600 Jochimsdlr., som han antvordede Kongen i dennes Kammer paa Nyborg. Udt. i R. 5, 234.

— Brev til Jørgen Pedersen om at sende til Nyborg 10 Tdr. af det Hamborg-Øl, som Kongen har liggende i Riibe. Udt. i T. 3, 279 b.

[Omtr. 7.—11. Febr.] Til Borgmestre og Raad i Aalborg. Da Hans Jespersen, Borger i Suinborig, hvem de have taget Borgen af for noget Kjød, som han „skulde have villet“ føre af Riget, har berettet, at han ikke vilde føre det af Riget, men hjem til sit Huses Behov, skulle de, hvis dette er Tilfældet, lade ham af samme Borgen og ingen Uret gjøre ham. Udt. i T. 3, 279 b. (U. St.)

[—] Følgende Rigsraader faa Brev om at møde hos Kongen her i Nyborg Midfaste Søndag (8. Marts): Hr. Eske Bilde, Erich Banner, Hr. Anders Bilde, Hr. Otte Krompen, Hr. Mogens Gyldenstern, Hr. Peder Skram, Knudt Gyldenstern. Udt. i T. 3, 280. (U. St.)

[—] (—). Breve om Jordebøger til følgende: Peder Godske, Knudt Gyllensterne, Herlof Trolle, Jackop Brockenhus, Hr. Knud Ruudt, Frans Banner, Holger Rosenkrantz, Hr. Mauritz Olsen, Hans Barneckov, Peder Ruudt, Hr. Ofue Bilde, Hans Bestenfeld, Marckur Tidemandz Arvinger, Jackop Beck, Børge Trolle, Vadeslof Vobetzer, Claus Daa, Ander[s] Røllicke, Claus Dørknægt, Erick Bøller, Christiern Pors, Otthe Ruudt, Erick Matzen, Mongns Godske, Axel Urne, Oluf Skinckel, Niels Lunge, M. Jesper Brockmand, Fra[n]siskus Herold, Lauriis Grubbe, Borckort van Bumerbierge³,

¹ Stjovl, Bjerreby Sogn paa Taasinge.

² Vaaro sammesteds.

³ Roineburg (Bommelberg).

Jahan Friis. Mickel Brockenhus, Fru Ellinē Mauritz Skafuis, Niels Marckursen. Møen: Hr. Anders Biilde, Claus Eggertsen. Klostrene i Siellandt: Soer, Andtuorskouf, Ringstedt, Clare Kloster¹, vor Frue Kloster¹, Slangruppe, Esserum, Ebbelholt, Gafuenøøe, Sckog Kloster. Laallandt: Jehan Randzov, Hans Urne, Otthe Thenhus, Mongens Falster, Peder Oxe, Peder Falster, Jørgen Venstermand, Abbedissen i Maribo, Fru Anne Laurs Matzens, Gert Ulfstandt, Korfitz Ulfeldt. Fyen: Frans Brockenhus, Henrick Friis, Jørgen Bragde, Hans Johansen, Jørgen Suab. Udt. i T. 3, 280 b.

[Omtr. 7.---11. Febr.] Brev til Frantz Biilde, at han fornøjer Kongens Salter Ander[s] Yudth 2000 Mark danske, som han blev Kongen skyldig af sit Regnskab.

Ligesaa til Efuertth Biildth, at han fornøjer samme Anders Yude 1000 Mark danske Udt. i T. 3, 281 b. (U. St.)

9. Febr. (Nyborg, Mand. efter Fastelavns Søndag). Hans Skinckel til Gerskouf faar Herligheden, Arbejde og al anden uvis Rente af disse Kirkegaarde: 1 Gaard i Otrup, 1 Gaard i Hiorsløf, 1 Gaard i Niisløf, 1 Gaard i Øritzløf og 1 Gaard i Øelundt i Skybye² Sogn, indtil videre; dog skal den aarlige Landgilde følge Kirkerne. Han maa intet udleje paa Gaardenes Grunde eller Ejendom. I øvrigt med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder og Skove. R. 5, 325 b.

11. Febr. (—, Askeonsd.). Befaling til Jørgen Lycke, at han med det allerførste lader færdiggjøre Kongens Salterbod i Dockedal, der skal være forfalden, med Tag og gjør et Omskud om den, saa at Bundgarnet kan komme udenfor Boden, og at han bygger 2 store „Skonnekoge“, som kunne tjene at røgte Bundgarn med, og med det allerførste bygger en Salterbod i Kraggelundt og skriver det i sit Regnskab. Han skal finde Raad til, hvor „vore“ Saltere kunne have Ildebrand der omkring, medens Sildefiskeriet staar paa, dog uden Skovskade. T. 3, 281 b.

— Befaling til Oluf Munck, at han med det allerførste lader opbygge en Salterbod i Nybe paa 8 Bindinger og 12 Alen bred, hvor „vore“ Saltere kunne have deres Værelse med „vort“ Gods, medens Sildefiskeriet staar paa, og hvad det koster, skal han indføre i sit Regnskab. Endvidere skal han bygge to store „Skonnekoge“, som tilsammen kunne føre 20 Tdr. Sild, og finde Raad til Ildebrand til Salterne (ligesom i det foregaaende Brev). T. 3, 282.

¹ 1 Roskilde.

² Skeby.

[Omr. 11.—23. Febr.] „Nils Fogel og Nils Thomissen, Kirkevæрге[r] til Grindeløsse Kirke, citant Jesper Daa til Engaardt og Nils Stiissen i Grindeløsse for en' Jord paa Bøgelundz Mark, som Jesper Daa blev tildømt fran Kirken og skulde give der 6 Skil. af, og Nils Stiissen, at han beviser, at han aarlig en giver for^{ne} Jesper Daa 15 Skpr. Rug for samme 6 Skil.“ T. 3, 282 b. (U. St.)

[—] Brev til Erich Krabbe, at han, da Ringkiøbinge Borgere have begjæret at afbryde 2 Gaarde udenfor deres By og bruge Jorderne til deres Fædrift, den ene Gaard tilhørende Kapitlet i Riibe, som Ifuer Jyul har i Forsvar, den anden tilhørende deres egen Bykirke, skal handle med Kapitlet og give dette en anden af Slottets Gaarde i Stedet og ligesaa handle om Kirkegaarden. De af Ringkiøbinge skulle give en aarlig Afgift af Jorden til Slottet. Udt. i T. 3, 282 b. (U. St.)

[—] Brev til Odense, at Byen ikke maa besvære Borgerne i Ringkiøbing, som komme derhen med Fisk, med større Told og Udgift end andre Kjøbsteds mænd, f. Ex. fra Riibe og Varde, saaledes som der klages over.

Et lignende Brev til Medelfar. Udt. i T. 3, 283. (U. St.)

17. Febr. (Nyborg, Tirsd. efter Sønd. invocavit). Aabent Brev, at Jens Matsen, Borgmester i Nyborg, for en Gaard der, østen næst Slotsmøllegravens, som han har udlagt til Kongens og Byens Behov, maa for evig beholde en Gaard sammesteds, kaldet Kalente-Gaard, mod at give 4 Mark danske Penge i Jordskyld til Kalentet. Inden Aar og Dag skal der føres god Kjøbstedsbygning op, men der maa ikke sættes Torngjærde, Straatag eller anden slig Bygning der. R. 5, 326 b.

— Aabent Brev, at Anders Michelsen, Borger i Nyborg, for en Gaard der, som han har udlagt til Kongens og Byens Behov, maa for evig beholde en Gaard ved Korsgaden mod aarlig at give 3 Mark danske Penge i Jordskyld til Kalentet (osv. som ovfr.). R. 5, 326 b.

— Aabent Brev, at Lauritz Smed [Borger i Nyborg¹] for en Gaard der, østen næst Slotsmøllegravens, som han har udlagt til Kongens og Byens Behov, maa for evig beholde en Gaard i Søndergade mod aarlig at give i Jordskyld til Sognekirken sammesteds 3 Mark Penge (osv. som ovfr.). R. 5, 327.

¹ Det indklamrede efter Brevets Overskrift.

17. Febr. (Nyborg, Tirsd. efter Sønd. invocavit). Aabent Brev, at Syfuort Nielsen, Borger i Nyborg, for en Gaard der, østen næst Slotsmøllegraven, som han har udlagt til Kongens og Byens Behov, maa for evig beholde en Gaard i Søndergade (osv. som ovfr.). Udt. i R. 5, 327 b.

— Aabent Brev, at Peder Vullersløf, Borger i Nyborg, for sin Gaard i Nørregade, som han har udlagt til Kongens og Byens Behov, maa for evig beholde en Jord i Østergade (osv. som ovfr.). Udt. i R. 5, 328.

19. Febr. (—, Torsd. efter Sønd. invocavit). Busk Skenck faar Livsbrev paa 2 Gaarde i Kierte, 1 Gaard i Ørsberrig, 1 Gaard i Hiorte, 2 Gaarde i Regginge¹, 3 Gaarde i Gudun², 2 Gaarde i Vixstrup³, 4 Gaarde i Bruagger⁴ og 1 Gaard i Ore⁵. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Jagt. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 5, 326.

23. Febr. (—, Mand. efter Sønd. reminiscere). Aabent Brev, at Matz Borgeleyer, Slotsfoged paa Nyborrig, hvem den bortrømte Jyrge Laurissen, Borgmester i Kierteminde, har pantsat en Gaard i Kierteminde, som nu ved Vurdering findes kun at være Pantesummen værd, maa have al den Ret, som er tilfalden Kronen efter Jyrge Laurissen, og beholde Gaarden til evig Ejendom. R. 5, 328 b.

— Eskeld Oxe, Rentemester, faar Kvittans paa 2454 Dlr. 13 Skil. lybsk, som han har antvordet ind i Kongens Kammer paa Regnskab, som er af Kongeskatten af Kjøbstederne, hvilken han har oppebaaret paa Kongens Vegne. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 5, 457 b.

— Samme faar Kvittans paa 5000 Dlr. af de 7000 Dlr., Fru Ingeborrig Per Ebb[e]ssens har givet Kongen Brev paa, hvilke Penge Eskeld Oxe har antvordet ind i Kongens Kammer paa Regnskab. Udt. i R. 5, 457 b.

— Ølrich Freesse faar Brev, at han maa paa denne Tid for Hr. Claus Bordeuick, Borgmester i Lypke⁶), lade udføre her af Riget 30 Læster Byg og 20 Læster Havre og købe dette Korn, hvor i Riget han kan bekomme det. Udt. i T. 3, 283.

— Anders Claussen Skotte faar Brev, at Kongen har eftergivet ham hans Bøde, som han er idømt, fordi han kaldte

¹ Ringe i Skam Herred (N. Næraa Sogn) i Følge Brev af 19. Febr. 1555. Man skulde efter de følgende Byers Beliggenhed ellers snarere vente, at der mentes Ringe i Gudme Herred.
² Gudme?   ³ Vejstrup.   ⁴ Brudager.   ⁵ Ovre.   ⁶ Lybæk.

. Sognepræsten i S. Michels Sogn i Slagelse Hr. Anderses Hustru et ubekvent Navn. Udt. i T. 3, 283.

23. Febr. (Nyborg, Mand. post dom. reminiscere). Befaling til alle Bønder i Fyen, Langeland, Tossinge og de omliggende Øer undtagen Adelens Arvetjenere, at de, naar de tilsiges af Frans Brockenhus, hvem Kongen har paalagt med det allerførste at fulddrive den Befæstning, som er foretagen om Nyborrig By¹, møde med Heste og Vogne, Skovle og Spader ved Nyborrig og der arbejde paa egen Kost i 4 Dage, efter hvilken Tids Forløb de skulle lade deres Navne indskrive og tage Tegn af Slotsskriveren, for at man kan vide, hvem der møder og hvem der sidder hjemme. T. 3, 285 b.

— Breve til følgende Lensmænd om Udskrivning af Karle til Skibs. Sieland og Møen: Hans Bernechov 2 Karle, Peder Rud 2, Otte Rud 6, Hans Bisterfeld selv anden, Anders Røllick 1, Frantz Banner 6, Erick Matzen 1, Mogens Godske 2, Herløf Trolle 8, Lauritz Jensen 2, Olluf Skinckel 1, Niels Lunge 4, Hr. Knud Rud 6, Borchort van Bøneberig 6, Hølgierdt Rossenkrantz 14, Joachim Beck 1, Fru Eline Hr. Mauritz Olsens 4, Fru Eline Mauritz Skafues 2, Claues Daae 4, Soer Kloster 16, Anduordskouf Kloster 12, Ringstede Kloster 8, M. Marthen Bussert 2, Esserom Kloster 6, Ebbelholt Kloster 6, Jyrgen Bille 4, Hr. Anders Bille 6, Claues Eggertsen 1, Niels Marquordsen 1. — Skone, Halland Bleginge og Lither: Hr. Axel Brae 6, Lauge Vulfstand 12, Erick Bøller 6, Hr. Mogens Gyllenstern 10, Byrge Trolle 8, Hr. Claues Bille 24, Hr. Hans Skougaardt 8, Jøsep Falsther selv fjerde, Arrild Griis 1, Jens Brae 4, Per Styrlø 2, Hr. Lauge Brae 2, Otte Brae 4, Erich Podebusk 10, Niels Persberrig 1, Jesper Fris selv, Jyrgen Kock 2, Byrge Vulfstand 20, Mogens Krabbe 1, Tage Tot 6, Claues Urne 3, Hr. Peder Skram 1, Jyrgen Jensen selv anden, Fru Bergethe af Skarolt 1, Fru Sitzelle af Thommerup 1, Verner Persberrig 8, Ebbe Vulfeld 4, Fru Anne Hr. Axel Uggeruppes 4, Abbeden af Hellene Kirke 4, Abbeden af Herretzvad 8, Michels Hals selv anden, Knud Pedersen 2. — Lolland og Falsther: Peder Oxø 1, Per Falsther 2, Michel Brochenhus 1, Hans Urne 1, Gert Vulfstandt 2.

De nævnte Lensmænd skulle, da Kongen agter til Foraaret at

¹ Overskriften over Brevet lyder saaledes: «Breve, som udgik til Nyborge om Groften og Volden der samme Steds».

lade nogle Orlogsskibe udløbe i Søen, udgjøre saa mange Svende, som de ere pligtige til, med Harnisk og godt Værge og Fetalje fra Paaske til S. Michels Dag, at møde Paaskedag i Kiøpnehafuen.

Register paa Fetalje i en Maaned for en Karl: $\frac{1}{2}$ Side Flæsk, $\frac{1}{2}$ Fjerd. Oxekjød, 1 Faarekrop, $\frac{1}{2}$ Pd. Smør, $\frac{1}{2}$ Td. Brød, $1\frac{1}{2}$ Td. Øl, 1 Vol Sild, $\frac{1}{2}$ Fjerd. Fisk, $\frac{1}{2}$ Otting Gryn, $\frac{1}{2}$ Otting Ærter, 20 Hvidlinger, 40 Flydere, $\frac{1}{2}$ Otting Eddike. T. 3, 288.

24. Febr. (Nyborg, Tirsd. efter Sønd. reminiscere). Til Knud Gyldenstjerne til Thim. Da en Gaard i Slagelse, som Dirick Giisse, Borger i Lubek, havde kjøbt af Anders Skotte til et Vederkjøb, for nogen Tid siden paa Korsør Slot af Kongens Retterting er tildømt Dirick Giisse, og denne paa ny har klaget over, at Knud Gyldenstjerne har gjort ham Hinder paa samme Gaard til Trods for Kongens Skrivelse til Borgmestre og Raad i Slagelse, paabydes det ham at lade Dirick Giisse følge samme Gaard. T. 3, 283 b.

— Befaling til Peder Godske at forskaffe Jyrger Jæger Underholdning til sig og Kongens Hunde, ligesaa naar Jægeren drager til Abramstrup med „Leyhundene“; han skal fly Jyrger Lærred til at bøde Jagtdugen med og Vinder til Kongens Lapper. Udt. i T. 3, 283 b.

— Frantz Brochenhus faar Brev til Eyller Rynnov, Anthønis Bryske, Jyrger Brae og Hans Johansen, at de, naar de tilsiges af Frantz Brochenhus, Embedsmand paa Nyborig, skulle tilholde alle Kronens Bønder, som de have i Forsvar, at møde til Arbejde paa Befæstningen omkring Nyborig i Henhold til det aabne Brev [af 23. Febr.]. T. 3, 284.

— Fru Ingeborg Peder Ebbessens og hendes Søn Anders faa Kvittans paa 5000 Jochimsdlr., som de have betalt Kongen af de 7000 Dlr., som denne har deres Brev paa. Rex m. p. subscr. Rel. Eskild Oxé. Udt. i R. 5, 115. (Overstreget og med den Tilføjelse: „Samme Kvittans gik ikke ud etc.“)

25. Febr. (—, Onsd. efter Sønd. reminiscere). Befaling til Lauge Ulstand, at han med det allerførste begiver sig til Falckenberg, undersøger Borgernes Klage over, at han gjør dem Hinder paa Fiskeriet i Falckenberg Aa imod fremfarne Kongers Breve, og lader dem nyde samme Fiskeri, indtil Kongen selv kommer der i Landet og af ham kan erfare al Lejligheden derom. T. 3, 284 b.

— Befaling til Peder Godske, at han, strax Vandet aabnes, sender en Del i et vedlagt Register¹ opførte Redskaber til det ny Skib og Brandjagten over til Nyborg med Jacob v. Meide-

¹ Som ikke er indført i Kopibogen.

borgs Bøjert, og hvis de ikke kunne rummes der, da paa anden Maade. Jørgen Grøn beholder her til det ny Skib 2 Tdr. Krudt, og $\frac{1}{2}$ Td. har han forskudt; det tiloversblevne Krudt skal Karl Skotte med Engelen føre tilbage til Kiøpinhafns Slot, for at Peder Godske kan erfare, hvor det Krudt er blevet af, som han antvordede Jørgen Grøn paa Engelen. Et tidligere tilsendt Register skal han ikke rette sig efter. T. 3, 285.

25. Febr. (Nyborg, Onsd. efter Sønd. reminiscere). Aabent Brev om et Forlig indgaaet mellem Borgmestre og Raad i Nyborg paa den ene og menige Borgere sammesteds paa den anden Side, fremkaldt ved de sidstes Klager. Borgmestre og Raadmænd skulle hjælpe den menige Mand efter Lov og Ret, og de maa ikke optage nogen i Borgerskab uden med Slotsejersmandens Samtykke; derimod skal den menige Mand være dem hørig og lydige. Borgmestre og Raadmænd skulle holde Bystyngne med den menige Mand ligesom i Odense, Suinborg eller andetsteds, undtagen at de skulle være fritagne for den aarlige Byskat til Kronen; for deres Umage skulle de nyde en Eng, kaldet Kersten Hansis Krog. Ingen maa pløje nogen af Byens eller Kirkens Jorder, men kun bruge dem til Eng og Græsgang; dog skal der af Kirke- og Kalentejorder gives tilbørlig Jordskyld. To agtede Borgere skulle tilskikkes til aarlig at oppebære Stadepenge, Bodpenge, Bys-Sagefald og hvad der ellers tilkommer Byen og gjøre den menige Mand Regnskab derfor. T. 3, 290 b.

26. Febr. (Odense, Torsd. post reminiscere). Brev til Nils Kieldzen om med det første at sende 6 dobbelte Barser til Nyborg Slot. Udt. i T. 3, 285.

28. Febr. (Kolding, Lörd. post reminiscere). Brev til Hr. Peder Skram om at fly Kongen 4 Tdr. Lægtesøm med hele Hoveder og 2 Tdr. Loftesøm til den Bygnings Behov paa Collinghus. Udt. i T. 3, 290 b.

1. Marts (---, Sønd. oculi). Til Sty Pors. Da Kongen har eftergivet Fru Citzels, Erick Krumdiges, Tjenere til Alnerup, deres Tiende og Faldsmaal til Kronen indtil denne Dag, maa han ikke tiltale dem herfor; men herefter skulle de tiende retfærdig. T. 3, 286 b.

-- Ifuer Krabbe faar aabent Brev til menige Almue i Colling Len undtagen Adelen Arvetjenere om at skulle efter hans Tilsigelse begive sig til Collinghus med Heste og Vogne og der age og arbejde i 5 Dage paa egen Bekostning. Udt. i T. 3, 290 b.

1. Marts (Haderslev, dom. oculi¹). Brev til Hans Styge, at han gjør sin yderste Flid til, at Sluserne i Guden blive færdiggjorte, saa at Pramme kunne gaa vel mellem Randers og Silkeborg. Dersom der staar Pæle i Vejen under Broen, skulle de optages og sættes et andet Sted, saa den bliver lige stærk. Udt. i T. 3, 290 b.

— (**Kolding**, —). Breve til Hr. Knud Rudt, Byrge Trolle, Erick Bøller, Peder Suob, Hans Bernechou, Hr. Claus Biilde, Hr. Axel Bragde, Claus Urne og Tage Toth: „Vider, at vi have noget med eder at beraadslaa, som os og Riget Magt paa liggendes er, og derfor havde agtet at skrevet eder til os, saa have vi overvejet det onde før, som sig nu begiver.“ De skulle derfor møde Søndagen judica (15. Marts) i Københafn, hvor Kongen vil lade sine fuldmægtige være tilstedé for sammen med dem og andre Raader at forhandle forskjellige Sager, hvorom de skulle give deres Mening tilkjende. T. 3, 293 b.

— Lignende Breve til Hr. Eske Biille, Hr. Anders Biille, Knud Gyllensterne, Hr. Mongens Gyllensterne og Hr. Per Skram. Udt. i T. 3, 294.

2. Marts (—, Mand. post dom. oculi). Befaling til Jyrgen Brae at fornøje Per Knudsen, Borgmester i Medelfar, 1 Pd. Rug og 1 Pd. Byg, som Kongen har givet ham. Udt. i T. 3, 286 b.

— Befaling til Peder Gaadsche strax at lade Skibene Engelen, Daud og Gabriel, som Kongen til Foraaret vil lade udløbe i Søen paa nogle Maaneder, tiltakle, saa at de ere forsynede med alt, undtagen Folk og Fetalje. Karl Skothe er nu affærdiget med Engelen at løbe fra Nyborig til Kiøpnehaffun, det første Vandet aabnes. T. 3, 287 b.

— Befaling til Abbeden i Em Kloster, at han skal modtage Broder Niels og give ham nødtørftig Underholdning for hans Livstid i Klosteret og lade ham synge og gjøre Tjeneste i Kirken, om behov gjøres. Udt. i T. 3, 294.

— Befaling til Oluf Munck, Erick Krabbe, Mogens Jostsen og Biøren Kaas, at de skulle undersøge, om noget Gods i Fiendz Herred, nemlig en Gaard i Lille Strandet og noget Gods i Ørum, som ligger til Øslef Kloster, hvilket Palli Jul ønsker til Vederlag af Kongen for 5 Gaarde i Fellingberg, er lige saa godt som dette, og indsende skriftlig Beretning derom. Udt. i T. 3, 295 b.

3. Marts (Haderslev, Tirsd. post dom. oculi). Befaling til Frantz

¹ Man skulde snarest formode, at Brevets rette Datum var 3. Marts.

Bilde, at han, naar „denne Brevviser“ Hans Tømmermand kommer „hid“ til Slottet eller andetsteds „der“ i Lenet¹ at færdiggjøre Broerne og Sluserne i Guden, flyr ham Tømmer og andet og lader Bønderne hjælpe ham. T. 3, 287.

3. Marts (Haderslev, Tirsd. post oculi). Henrick Rantzou faar Skjøllingsbrev over Matz Primballe, fordi han afbrændte hans Gaard med Vilje, at lade ham gribe og gjøre ham saa meget, som Ret er. Udt. i T. 3, 294.

5. Marts (Flensborg, Torsd. efter Sønd. oculi). Forleningsbrev for Axel Jul til Villestrup paa Asmind Kloster og Asmindgaard i Nørrejutland med den Avl, som Biskop Stygge Krumpen har brugt dertil. Dog skal han ikke have Stiftets Gods, som Biskop Stygge havde i Forlening, men kun Avlen, uden al Afgift, indtil videre. Han skal være Landsdommer i Nørrejutlandt. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Skove og Jagt. Endvidere skal han underholde Jomfruerne i Klosteret med Klæder og Føde. R. 5, 115.

— Befaling til Søfren Kier, Borgmester i Kolling, at han af den Told, han oppebærer, betaler Iuer Krabbe, Embedsmand paa Kollinghus, 100 Dlr., som er Renten af 1000 Dlr. i 2 Aar, hvilken Kongen skylder sidstnævnte. T. 3, 287.

6. Marts (—, Fred. efter Sønd. oculi). Brev til Hr. Eske Bilde og de andre af Raadet, som ere forskrevne til at møde i Kiønehavn Søndagen judica (15. Marts), om Foranstaltninger til at hindre Hamborgernes Overgreb paa Island med Magt, hvis de ikke love at tilbagegive det Gods, de have frataget Kongens Undersaatter, og til at tvinge Biskoppen over den nordlige Del af Øen til at falde til Føje, hvorom Raadernes skriftlige Betænkning forlanges hurtigst. T. 3, 291 b².

7. Marts (—, Lörd. efter Sønd. oculi). Til Hr. Eske Bilde. I Anledning af dennes og Kansleren Johan Friis's Skrivelse om, at det Kabelgarn og Boldavit, som behøves til Skibene, maa kjøbes i Dansken³, skriver Kongen, at Jørgen Skriver, som fik M. Jespers Stifdatter⁴, har ladet begjære at maatte blive Tolder paa Falsterboe, og at Anders Skriver, som tilforn var Skriver paa Køpenhafns Slot, har søgt om det samme; men Kongen frygter for, at den førstnævnte „ikke skal have den Love hos de

¹ Silkeborg Len.

² Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 528 ff.

³ Danzig.

⁴ Maaske Marine Tennesdatter, jvfr. Ny kirkehist. Saml. IV. 51, 62.

Dansker⁴, hvorfor Eske Biilde skal opfordre den sidstnævnte til at drage til Dansken og der indkøbe det nævnte Kabelgarn og Boldavit, idet han maa love ham, at han siden skal faa Embedet. „Og ville vi sætte i eders Behag, hvilken eder tykkes bedst at være til samme Befaling.“ Da Hans Dringelbiereg, som var „vor“ Foged paa Bragisbierge¹ Gaard i Ske Syssel, agter at give sig af Landet, skal Eske Biilde tage nøjagtig Loven og Vissen af ham, at han først gjør Regnskab for sine Indtægter og Udgifter paa Kongens Vegne i al den Tid, han havde nævnte Gaard. T. 3, 292 b.

9. Marts (Flensborg, Mand. efter Sønd. lætare). Aabent Brev, at Jacob Skiel, Hofsinde, maa indløse Kronens Gods i Salling, kaldet Skarpenberg Gods, som Nils Jensen til Brodskouf havde i Pant, og som hans Arvinger nu have, for Pantesummen og derefter beholde det, indtil det afløses ham. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Jagt samt Skove (hvis der findes nogen). R. 5, 116.

— (—, Mand. post Midfaste Sønd.). Aabent Brev, at Eskel Oxe, Rentemester, maa indløse Holme Kloster i Fyen fra Fru Sophie, Jacob Hardenbergs Efterleverske, for den Sum, som Jacob Hardenberg har forstrakt Kongen derpaa, og beholde det, indtil det afløses ham. Han skal sætte en Foged der, som skal oppebære den visse og uvisse Rente og aarlig gjøre Regnskab derfor; og hvis denne Rente ikke kan forrente Indløsningssummen, forpligter Kongen sig til at betale det manglende. R. 5, 330 b.

— Befaling til Jesper Kravse, at han af Riiperhus strax sender hid til Kongens Underholdning paa Flensborig 3 Læster saltet Fisk, 2 Læster Smør, al den Vrag-Vin, der er, og 1/2 Skippd. Vox. Fisken og Smørret skulle sendes med Vogne til Tollenstedt².

Endvidere skal Olluf Pedersen, Tolder i Riipe, købe for skjelligt Kjøb 50 Øxne af de Øxnedrifter og Kobler, som drives gjennem Byen; deraf skulle de 30 være besynderlig fede til Brug for Kongen selv, og de andre skulle ogsaa være fede.

Ligesaa Brev til Sefueren Skrifer, Tolder i Kolding, om 30 fede Øxne.

Rell. Eskild Oxe og Jørgen Pedersen, Rentemestre. Udt. i T. 3, 294 b. (U. St.)

— Breve til Eriick Krabbe og Erick Banner, at de

¹ Bratsbjerg.

² Tr.: Sejdelin, Dipl. Flensborgense II. 490.

strax komme hid til Flensborg til Kongen. Udt. i T. 3, 295. (U. St.)

10. Marts (Flensborg, Tirsd. efter Sønd. lætare). Til Ifuer Krabbe. Da Kongen er til Sinds at ville tillade dem, som ville bygge og bo i Kolding, at maatte bebygge den Plads, hvorpaa Graabrødrekloster stod, skal han handle med Borgerne i Kolding derom og udvise hver sin Part og sætte dem for en skjellig Jordskyld. Vil nogen købe noget af Pladsen, maa han sælge det. Siden skal han underrette Kongen om Udfaldet, for at de fornødne Breve kunne udfærdiges. T. 3, 295.

— Til Kapitlet i Aarhus. Da det gjennem Kansleren Jehan Friis har begjæret at maatte pantsætte noget af sit Gods til Domkirkens Bygnings Behov, tillader Kongen det at pantsætte Gods for 3 eller 400 Dlr. og ikke mere. Og da der er indløst noget Gods fra Vikarerne der, skal Kapitlets Gods pantsættes til dem, for saa vidt de for det indløste Gods indkomne Penge strække til, for at Godset ikke skal komme til fremmede. T. 3, 296.

— Brev til Styen Pors, at han, da Kongen har erfaret, at mange Præster flytte til Kjøbstederne og fæste deres Præstegaarde til Bønderne, hvorover de forfalde og ødelægges, skal føre Tilsyn med, at Præstegaardene bygges og forbedres, og at der sker Sognefolket den tilbørlige Tjeneste. Udt. i T. 3, 296 b.

— Befaling til Frands Brockenhus at sende til Flensborg paa Kongens egen Skude, hvad der findes paa Nyborg Slot af Rinskin, Malvasir, Rødvind og Vineddike, samt 1 Læst Sild, 4 Tdr. Vildtbrad, $\frac{1}{2}$ Td. Sælspek og en Kiste med Jomfruernes Hofklædning. Udt. i T. 3, 296 b¹.

12. Marts (—, S. Gregorii Dag). Befaling til Frantz Brochenhus, at han ikke ydermere taler Jyrgen Møller til for 15 Dlr., som denne havde udlovet til Stedsmaal af Hagenschouf Mølle, da Kongen har eftergivet denne Sum, og at han ikke gjør ham Hinder paa 14 Dlr., som den Karl, hvem Jyrgen oplod nævnte Mølle, skal betale, af Hensyn til, at Jyrgen gav 15 Dlr. til Stedsmaal af Møllen og kun brugte den i 6 Uger. T. 3, 297.

[Omtr. 12.—13. Marts.] Til Jesper Krausse. Da Kongen erfarer, at en Skrædder vil have den Mesener² Kvinde der paa Slottet³, og de begjære Biskopsgaarden til at bo i, tillader Kongen dette

¹ Tr : Sejdelin, Dipl. Flensborgense II. 490.

² o: fra Meissen.

³ Riberhus.

for en Tid, „paa det at for^{ne} Kvinde maa komme til et ærligt [Ægteskab]“. Hun skal have Klæde til en Kjortel. Udt. i T. 3, 297 b. (U. St.)

13. Marts (Flensburg, Fred. post dom. lætare). Til Fru Soffie Jacop Hardenbierrigs. Bønderne, som tjene til Holme Kloster, have klaget ved Udsendinge for Kongen, ligesom de tilforn have gjort paa Nyborrig Slot, at hun besværer dem med utilbørligt Gjæsteri og vil have 9 Mark danske af hver Mand, medens de før gave 24 Skil., og at hun har forhøjet deres Landgilde og beskattet dem utilbørlig, fordi de vare hos Kongen i Assens for nogen Tid siden og klagede over hendes uretfærdige Paalæg. Kongen forbyder hende nu at besvære Bønderne og underretter hende om, at han har befalet Rentemesteren Eskeld Oxe at indløse Holme Kloster, hvorefter hun har at rette sig. T. 3, 297 b.

14. Marts (—, Lörd. post lætare). Befaling til Styre Pors at levere Borgerne i Landzkrone 4 Læster Byg og 2 Læster Rug paa 2 Breve, som de fik paa nogle Penge, det ene af Kongen, det andet af M. Jesper Brochmand, da Lejren var for København, hvilke Breve han nu skal tage til sig. Udt. i T. 3, 298 b.

— Befaling til Styre Pors at gjøre et klart Register paa alle de Breve, Jep Tordsens Sag angaaende, som han har hos sig, og tage Brevene med sig til Hr. Mogens Gyldenstern, Embedsmand paa Malmøhus, og med ham ligeledes registrere alle de Breve om samme Sag, som Hr. Mogens har i Forvaring. Brevene skulle med et Register pakkes i en Æske og sendes til Kongen, som selv vil lade dem forvare; et Register skulle de beholde hos sig. T. 3, 299 b.

— Brev om det samme til Hr. Mogens Gyldenstern. Kongen vil lade Brevene forvare i sit Kancelleri og have dem ved Haanden, da han ikke véd, naar han faar Brug for dem. T. 3, 300.

— Brev til Abbeden i Vedskild, at han, da Kongen erfarer, at Klosterets Skove storlig forhugges til Upligt, intet maa hugge der eller bortselge af Skovene, uden hvad der behøves til Ildebrændsel i Klosteret og til Aalborghus. Udt. i T. 3, 300 b.

— Brev til Olluf Munck, at han endnu en Tid maa underholde Kongens Hofsinder og deres Heste, skjønt han gennem Johan Fris har klaget over, at han ikke længer kan underholde Hofsindernes Heste af Slottet¹ med Hø og Strøfoder; men

¹ Aalhorghus.

Kongen véd ikke noget Sted at sende dem hen, da han erfarer, at der ikke er Hø og Strøfoder at faa paa noget af hans Slotte eller Gaarde. Udt. i T. 3, 300 b.

14. Marts (Flensborg, Lørd. post dom. lætare). Til Fru Beate Jyrgen Lyckes. Da Olluf Munck har berettet, at han¹ lader nogle af Kronens Tjenere forfølge efter Loven, fordi de have hugget i Mariagger Klosters Skove, og at de have Tingsvidne og Bevisning paa, at de af Arilds Tid have haft fri Gjærdsel med El og Vidjeris af samme Skove, skal hun forhandle det saa, at Sagen opsættes, til Jyrgen Lycke igjen kommer til Riget. Udt. i T. 3, 301².

[Omr. 14. Marts.] Befaling til Peder Godske at sende Skibet Falck van Aarhus til Norge efter Tømmer, som Frans Brockenhus, Embedsmand paa Nyborge, har bestilt, men ikke kan faa Skib til at hente. Det skal føres til Nyborge. Udt. i T. 3, 298 b. (U. St.)

[—] Til Sander Leyel. I Anledning af hans Brev om, at Hr. Eske Biilde har paalagt ham at indkøbe til Kongens Behov noget Kabelgarn og Boldavit, forbydes det ham at udgive noget af Tolden uden udtrykkelig Befaling fra Kongen. „Men dersom du eller[s] kan bestille os derudinden noget til gode med samme Boldavit og Kabelgarn, da sker os dermed til Vilje.“ I Anledning af det, han skriver om Tømmer, som er udskibet af Bleginde og føres ud af Riget, forbydes det ham aldeles at lade Skibe løbe igjennem, som ere ladede med Egetømmer og ville føre det ud af Riget. T. 3, 299. (U. St.)

16. Marts (—, Mand. post dom. judica). Hr. Peder Skram faar aabne Breve til alle Bønderne, med Undtagelse af Adelenes egne Arvetjenere, i Lugude, Søndre Asboe, Bierg, Nørre Asboe. Onse, Frøste, Rønneberg og Haeragger Herreder, at de efter hans Tilsigelse skulle møde med Skovle og Spader i Landzkronne og paa deres egen Kost arbejde til Slottet i 3 Dage. Udt. i T. 3, 301 b.

— Brev til Hr. Peder Skram med de aabne Breve til Herrederne om Arbejde paa Landzkronne og Tilsagn om, at han i Fremtiden skal faa lignende til flere andre Len. To Kongebreve til Styte Pors, et til Hr. Mongns Gyllensterne og et til Hr. Eske Biilde skal han besørge dem til Hænde. Udt. i T. 3, 302.

— Befaling til Styte Pors at levere med det allerførste Hr.

¹ Maa være Jørgen Lykke.

² Tr.: Dsk. Mag. VI. 149, hvor Dat. skal læses: Lørdag post dom. lætare.

Per Skram til Kongens Bygnings Behov i Landtzkrone 12 Læster Malt, 6 Læster Rug og 3 Læster Havre. Udt. i T. 3, 302.

22. Marts (Flensborg, Palmesønd.). Befaling til Oluf Pedersen, Tolder i Riibe, at han, naar han tilsiges af Rentemesteren Jørgen Pedersen, af Tolden udbetaler 2000 Jochimsdlr. til de Borgere i Riibe, som efter Aftale med nævnte Rentemester have paataget sig at købe det Hofklæde, Kongen i dette Aar har Brug for. T. 3, 302 b.

— Breve til Lensmænd i Norjudlandt om hurtigst at sende Korn og Fetalje til Kiøpnehavn Slot.

Afgifter:

Til Erick Banner, at han strax sender al hans Fetalje-Afgift af Kalløe Len for det forgangne Aar.

Ligesaa til Niels Juel af Bøfling, Ifuer Lycke af Vordegordt, Albret Skel af Børglum Kloster og Erick Rud¹.

Regnskabssløtte:

Til Frands Bylde, at han strax sender al hans Rest af Korn, Smør og anden Fetalje², som han har beholdt af sidste Aars Regnskab, og dersom han har solgt noget deraf Kongen til bedste, skal han i det Sted sende saa meget af dette sidste Aar, som der tilkommer Kongen, saa at nævnte Rest bliver fuldgjort.

Ligesaa til Jørgen Lycke paa Skandelborg.

Til Rasmus Pedersen, Kongens Skriver i Vendelbo Stift, at han fremskikker 30 Læster Malt, 10 Læster Rug og saa meget Havre, som han skylder Kongen af Stiftet. Han skal fragte et Skib dertil.

Dette efterskrevne Fetalje blev forskrevet til Kiøpnehavn³:

Kalløe: 1 Læst Smør, 6 Tdr. Honning, 100 Sider Flæsk, 1 Læst Kokjød, $\frac{1}{2}$ Læst Faarekjød. Bøglinge: 20 Tdr. Smør, 10 Tdr. Oxekjød, $\frac{1}{2}$ Læst Faarekjød, 14,000 Hvidlinger, 200 Kabliav, 150 Sider Flæsk, 100 røgede Gæs; endvidere af forgangne Aar: 10 Tdr. Oxekjød, 150 Sider Flæsk, 100 røgede Gæs. Børglum Kloster: 20 smalle Læster Malt, 6 Tdr. Smør, 1 Læst Kokjød, 400 Sider Flæsk, 100 tørrede Gæs („Tørgies“). Sylkeborig: 5 Læster 1 Td. 1 Fjd. Smør, 4 Læster 10 Ørt. Malt, 5 Læster 11 Ørt. Havre,

¹ Af Vestervig Kloster.

² Af Silkeborg.

³ Denne Liste er indført med en anden Haand. Den har samme Datum som de føregaaende Brevudtog og handler om samme Udskrivning.

19½ Læst Rug, 1 Læst Kokjød, 600 Sider Flæsk, 1516 Snese Hvidlinger, 36 Torsk, 124 „tør“¹, 50 Snese Skader, 2½ Td. 1 Fjd. Honning, 4 Tdr. Gryn, 18 Gæs. Vordgaardth: 4 Tdr. Smør, 50 Sider Flæsk. Vesteruig Kloster: 1 Læst Smør, 12,000 Hvidlinger. Schandelborig: 9 Læster 2 Ørt. Rug, 5 Læster 1 Ørt. Malt, 2 Læster 2 Ørt. 9½ Skp. Havre, 2 Læster 1 Otting Smør, 3 Tdr. Honning, 4½ Td. Gryn, 60 Gæs, ½ Læst Kokjød. Vendelbo Stift: 20 eller 30 Læster Malt, 10 Læster Rug. Udt. i T. 3, 303.

22. Marts (Flensborg, Palmesønd). Befaling til Bønderne, som høre under Aarhusgaard og Aakier, at de stille Fru Ingeborg, Peder Ebbessens Efterleverske, tilfreds, da hun har berettet, at mange af dem ere blevne hendes Husbond Korn og andet skyldige, den Tid han havde de to Len. Kongens Fogder og Embedsmænd skulle være hende behjælpelige. T. 3, 305 b.

23. Marts (—, Mand. post dom. palmarum). Til Jesper Krausse. Kongen forundrer sig storlig over, at 2 Læster Smør, som han har faaet Befaling til at sende hid til Kongen, endnu ikke ere komne, og paalægger ham ufortøvet at fremsende 1 Læst. Rell. Korfitz Vulfeld og Eskeld Oxe. Udt. i T. 3, 307.

— Til Borgmester og Raad i Randers. Gjennem Hans Stygge, Embedsmand paa Drotningborg, har Kongen erfaret, at de have kjøbt en Plads i Byen af en af deres Medborgere og udlagt den til at begrave Lig i, men at de ikke vide, om Kongen tillader dette, eftersom hin Mand har kjøbt den af Per Ebbessen, og samme Sted plejede de spedalske at ligge paa. Kongen giver sit Samtykke dertil, for at Kirkegaardene der i Byen saa meget bedre kunne holdes uden Grave, og ubekvem Stank ikke skal komme i Byen, hvorfra kan komme Pestilens og anden Forgift. T. 3, 307.

— Befaling til Per Bille at forhandle med den Karl i Aarhus, som kan male med det røde Ler, der tages ved Ring Kloster, om at male det Tøjhus, som Kongen har ladet opbygge for Kiøpnehafuens Slot, og siden sende samme Karl med ½ Læst af det røde Ler til Per Godske. En tidligere Ordre om at sende Kongen det Kyrrads, som Plattenslageren i Aarhus har at gjøre for Kongen, forandres til, at Plattenslageren skal beholde det indtil videre. Udt. i T. 3, 307 b.

¹ Først har der staaet «Gjædder», men dette Ord synes at være overstreget, og foran det er skrevet «tør» uden Angivelse af, hvilken Fisk der menes. Mulig skal der ikke læses 124, men blot 24, idet maaske ogsaa det første Tal er overstreget.

24. Marts (Flensborg, Tirsd. post dom. palmarum). Til Axel Urne. Da han har stævnet til Landsting en Lov, som Villatz Matzen har givet mod ham, men Villatzes Søn uden Faderens Vidende derpaa har sluttet et Forlig med ham, som Villatz besværer sig over at skulle holde, befales det ham paa ny at stævne Sagen til Landsting og tage endelig Dom, om samme Lov bør blive ved Magt.

Befaling til Landsdommeren i Fyen at stævne samme Sag for sig og paadømme den. Udt. i T. 3, 308.

25. Marts (—, Onsd. post Palmesønd). Befaling til Frantz Brochenhus, at han sender det nye Skib, som Kongen lader bygge ved Nyborig Slot, til Flensborig, saa at det er der 8 eller 14 Dage efter Paaske, eller, hvis det ikke kan blive færdigt, den Bøjert, som kommer fra Kiøpnehafns Slot med Skibsredskab, tillige med en af de smaa Brandjagter. Dersom Bøjerten ikke er udfetaljet, skal den provianteres for en Maaned eller to. T. 3, 308 b¹.

26. Marts (—, Skjærtorsdag). Forleningsbrev for Erick Lange til Engelstholum, Skjænk, paa Holgaard i Nørrejutland, at beholde indtil videre. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Fiskeri, Skove og Jagt². Rex m. p. subscr. R. 5, 117.

27. Marts (—, Langfred.). Befaling til Laug Vulfstand, hvis Tjener nu har leveret Kongen et Brev fra Kong Giøstaf af Suerige, at han altid lader forfare, hvad der tildrager sig i dette Rige, og indberetter, hvad der ligger Magt paa. Han skal have flittigt Tilsyn med alt, som han véd er af Betydning for den danske Konge. T. 3, 309.

— Til Erick Banner. Kongen har „idag“ faaet hans Skrivelse, dat. Kockedal Tirsd. efter Sønd. judica (17. Marts), om den Uenighed, som er opstaaet mellem ham og Jørgen Brade, med Begjæring om, at Sagen maa indstævnes for Kongen. Kongen svarer, at han ugjerne har set, at sligt Hovmod er vederfaaret ham; med det første vil han sammenkalde Rigsraadet, og da vil han stævne Sagen for sig. T. 3, 309.

— Til Hr. Eske Bilde. Da han har befalet Stii Pors at lade Kirkekornet blive ved Kirkerne paa Sletten, indtil der kom nærmere Bestemmelse derom fra Kongen, paalægges det ham at komme overens med Stii Pors om, hvorledes der skal handles med det.

Lignende Brev til Stii Pors. Udt. i T. 3, 310 b.

¹ Tr.: Sejdelin, Dipl. Flensborgense II. 494.

² M. H. t. Jagten er Meningen bleven forstyrret i Kopibogen, saa at der staar det modsatte af, hvad der skulde.

28. Marts (Flensborg, Paaske Aften). Hr. Otte Krumpen faar Brev til alle Bønderne, undtagen Adelens Arvetjenere, i Nørreløng, Fiendtz, Rindtz og Lyesgaardt Herreder, at hver af dem skal føre et Læs Mursten fra Viiborg til Nils Skeels Gaard Vindersløf. Udt. i T. 3, 311 b.

[**Omtr. 28. Marts—1. April.**] Søbreve for københavnske Skibe, nemlig Morian, som skal til Iselandt, Skipperen hedder Laurs Mønbo, og en Kravel, som skal til Iselandt og især til Vespmandsøe, Skipperen hedder Jens Schaubo. Udt. i T. 3, 311 b. (U. St.)

30. Marts (—, anden Dag Paaske). Befaling til Oluf Munck strax at sende 50 Skippd. Bly til Kiøpnehafns Slot til Slottets Behov. Udt. i T. 3, 311.

— Til Syuord Grubbe og Chriistopher Palliissen. Da der til S. Hans Dag (24. Juni) skal staa et Møde mellem Fru Eline, Hr. Henrick Giøyes Efterleverske, og Peder Oxø, Hr. Johan Oxis Arvinger, angaaende den Lod, som Peder Oxø vil have i Skøringgaard, og Fru Eline beklager sig over ikke at vide, hvor stor den Part var, som Syuord Grubbe og Chriistopher Palliissen solgte Hr. Johan Oxø i denne Gaard, befales det dem at give hende skriftlig Oplysning derom eller ogsaa mundtlig i Nestued Mand. efter Phillippi et Jacobi app. Dag (4. Maj). T. 3, 311.

31. Marts (—, tredje Dag Paaske). Befaling til Sander Leye at bestille til Kongen ved 20 Stykker Kannefas, og hvis der kommer god og billig Vin, skal han kjøbe noget. Udt. i T. 3, 311 b.

1. April (—, Onsd. efter Paaskedag). Brev til Ifuer Jyuel til Stubbergaardt angaaende to Gaarde udenfor Ringkiøbing i Vellinge Sogn i Hing Herred, som han har i Forlening, og som Byens Borgmestre og Raad ønske at beholde til Byen til Forte og Fædrift, den ene, Hedeboltoft, skal høre Riiber Kapitel til. den anden, Hugborg, ligger til Vellinge Kirke. Det paalægges ham at stille sig velvillig til det Mageskifte, som det i den Anledning er overdraget Erich Krabbe, Embedsmand paa Lundenes, og Nils Jyul, Embedsmand paa Bøfling, at foretage paa Kronens Vegne, selv om han skulde have mageskiftet sig den ene Kapitelsgaard til. T. 3, 312.

— Befaling til Erich Krabbe og Nils Jyul om de nævnte to Gaarde, som de skulle besigtige. De skulle udlægge Ifuer Jyul Vederlag af Kronens Gods i Lundenes eller Bøfling Len i de nærmeste Herreder, belejligst liggende for Kirken og Kapitlet. Derpaa

skulle de lade Borgmestre og Raad i Ringkiøbinge afbryde de to Gaarde, efter at der er fastsat en aarlig Afgift af dem til Kronen. Udt. i T. 3, 312.

3. April (Fleusborg, Fred. efter Paaskedag). Forleningsbrev for Claues Foentheyen, Dørknægt, paa Farromgaard med de Gaardsæder, som ligge dertil i Farrom By, og 2 Gaarde i Farrom Sogn, som kaldes Bolstrup, uden Afgift i hans Livstid; dog skal han bo i Danmark og tjene selv anden med 2 gerustige Heste inden Riget paa sin egen Bekostning og uden Riget paa „vor“ Omkostning, eller med 2 Karle til Skibs. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. I Skovene maa han kun hugge, hvad han behøver til Gaardens Ildebrændsel og Bygningens Behov og efter Udvisning af Lensmanden paa Købnehavn. M. H. t. Jagt og Fiskeri bestemmes, at han skal afholde sig fra Kongens Vildtbane og Jagten, dog at han undertiden maa skyde en Hare eller en Ræv paa Gaardens Ejendom samt fiske til Gaardens Behov. R. 5, 234 b.

— Befaling til Peder Godske at modtage af Christoffer Gallés Tjenere 2 Rosenobler, 13 dobb. Dukater, 17 Engelotter, 1 skodsk Krone, 118 ringske Gylden, 1120 Dr. 1 Ort 3¹/₂ Styver, 164 Lod 1 Kvintin Sølv og indsætte denne Sum i Hr. Eske Bildes Kammer. Rel. Eskeld Oxe. Udt. i T. 3, 312 b.

— Register paa Speceri, som Dr. Cornelius har optegnet og Sander Leyl skal bestille til Kongen: 100 Pd.¹ god ufarvet Ingefær, 60 Pd. Peber, 12 Pd. „Safran-Cymmit“, 20 Pd. Nelliker, 6 Pd. Muskatblomme, 800 Pd. godt og haardt Kanariesukker, 300 Pd. af det allerbedste „fineret“ Kanariesukker for Kongen selv, 20 Pd. udvalgt Kanel, 6 Kurve „Rosinen atersgoet“, som du at gjemme, 30 Pd. smaa Rosiner, 12 Pd. Zibiben af de store Rosiner, 12 Pd. Dadeler, 1 Kurv Dodsfigen, 10 Gelten Oliven, 50 Pd. Kapers af de bedste, 10 Gelten god Lysbons Olje, 200 Limoner, 150 Pd. Mandler, 150 Pd. Ris. Item skal Dr. Jacob Sannangius købe: 20 Pd. syltet Muskat, 40 eller 50 Pd. syltet Ingefær, 16 Pd. syltet „Citerschalle“, 8 Pd. „Rob² de Ribes“. Sander Leyl skal sende Dr. Jacob Penge til at betale disse Urter med; dog skal han selv købe en Part af Urterne. Udt. i T. 3, 313.

— Befaling til Jyrge Brae, da en Præst, som var forlenet med et Vikarie i Faaborig, skal være død, at gjøre et Register

¹ Saaledes maa vel Tegnet, der ligner et „dansk“ h, forklares.

² o: Sirup.

derpaa. Ligeledes skal han forfare, hvem der har stiftet det, og hvem der har det at forlene bort, og ligesaa gjøre et Register over alt andet Gods, som er givet til Kirken der i Byen. Udt. i T. 3, 314.

5. April (Flensborg, Sønd. qvasimodogeniti). Breve til de under 17. Jan. nævnte Kjøbsteder om ufortøvet at tilsige alle de Landsknægte, som ligge i Borgeleje i dem, at de Dag og Nat uspart begive sig til Kiøpnehavn, hvor de faa videre Besked; der skal gives dem Kongens Brev, at de kunne faa Færger og Underholdning paa Vejen. Udt. i T. 3, 270 b.

— Befaling til Frantz Brochenhuse, at han skal gjøre sig den største Flid, at Kongens nye Skib kan blive færdigt med det første, og at han skal skrive til Kongen, naar det er færdigt, for at han kan faa at vide, hvor det skal løbe hen. Kongens Brandjagt skal han ogsaa snarest gjøre færdig og lade den løbe til Flensborg. Hvis der er faldet Føl paa Kongens Stod efter den „Genette“, skulle de sættes paa gode Græsgange. Udt. i T. 3, 314.

— Til Axel Jul til Villestrup, Landsdommer i Nørjutland. Da Kongen gjennem Johan Friis har givet ham tilkjende, at han agter at bruge ham paa en Rejse til Islandt, og har befalet Hr. Eske Bille strax at gjøre nogle Skibe rede til at sejle derhen, paalægges det ham at følge med paa samme Rejse. Udt. i T. 3, 314 b.

— Befaling til Peder Godtske at gjøre sin allerstørste Flid til, at de Orlogsskibe, som Kongen har skrevet om til Hr. Eske Bilde, at han vilde have til Islandt, med det allerførste blive sejldre. Udt. i T. 3, 314 b.

— Brev til Hr. Eske Bylle om, at der er sluttet Forlig mellem Hamburgerne og Borgerne i Kiøpnehavn, men at Kongen alligevel vil sende 3 Skibe med 400 Mand under Axel Jul, Christopher Trundsen og Otthe Styssen til Island i Anledning af de Uroligheder, som Biskoppen i den nordlige Del har afstedkommet, hvilken Expedition med det snarreste skal gjøres færdig. T. 3, 315¹.

[Omt. 5. April.] Befaling til Sander Leyl, at han skal kjøbe til Kongen noget beredt Læder til Sko og Saaler og noget Korduan-Læder efter Claus Dørknægts nærmere Anvisning, og ligeledes saa meget Lærred og af samme Traad, som han det foregaaende Aar bestilte til Kongen. Udt. i T. 3, 314 b. (U. St.)

6. April (—, Mand. efter Sønd. qvasimodogeniti). Til Niels Lunge, Embedsmand paa Sielsø. Da han har klaget over, at

¹ Tr: Ketilson, Islandske Forordn. I. 270 ff. Christian III's Hist. II. 460 ff. Nielsen, Københavns Dipl. IV. 530 ff. Den sidste Udg. er den bedste.

han er taxeret for højt, idet han har faaet Befaling til at udgjøre 4 væragtige Karle til Skibs, og i den Anledning har indsendt en Udskrift af Biskop Lauge Urnes Forleningsbrev til ham paa Siel-søø, i Følge hvilket han kun skal stille én Mand, minder Kongen ham om, at den Gang han var grebet og sad fangen i Meckelborrig, indtog Kongen Sielland og havde da Magt til at give Lenet til hvem han vilde og lod ham alligevel beholde det; han skal derfor nu rette sig efter den givne Befaling. T. 3, 316 b.

8. April (Flensborg, Onsd. efter Sønd. qvasimodogeniti). Til Borgmestre og Raad i Kiøpnehavn. Deres Borgmester Matz Claussen og andre deres fuldmægtige, som en Tid lang have fulgt „vor“ Gaard, da de ikke kunde forløves, „førend vi vaare kommen til en Ende med vore Undersaatte af Hamborg“ i Anledning af deres Overgreb paa Islandt, kunne nu „med al Omstændighed“ underrette dem om Kongens Plan at sende Skibe og Folk til Islandt for at bringe Øen under Hørsomhed igjen. T. 3, 317.

— Til —¹. Jep Matzen har klaget til Kongen, at han for nogen Tid siden har fæstet en Gaard af Axel Jul, Embedsmand i Asmind Kloster, som den Tid havde samme Gods i Værge, og derfor givet 16 Dlr., og da nogen Tid efter samme Gaard kom til Niels Skeel, fæstede han den af denne for 5 Dlr., og nu da „du“ har skiftet dig Gaarden til, har „du“ forlangt 24 Dlr. i Stedsmaal af ham. Da han vægrede sig herved, er han bleven forfulgt med Loven, og der er taget stort Faldsmaal af ham, og han er bleven udfæstet af Gaarden. Kongen erklærer det for Uret og befaler den, hvem Skrivelsen er rettet til, at forlige sig med Jep Matzen, saa at Kongen ikke behøver at gribe ind. T. 3, 317 b².

— Axel Tønnessen citat Gert Bryske for Penge, som hans Moder³ antvordede Gert Bryske, og som Axel Tønnessen kjender sig Lod og Del i, at møde, naar Kongen kommer til Odense. Udt. i T. 3, 318 b.

— Kongens Rettertings Dom mellem Hr. Vulf Pog-uisk, Embedsmand paa Trøyborrig, og de jordegne Bøn-der i hans Len, hvorved de kjendes fri for at erlægge Indfæstning. T. 3, 337 b².

9. April (—). Søartikler for de til Islandt affærdigede Skibs- og Krigsfolk. (Tysk.) Rex m. p. subscr. T. 3, 319 b⁴.

¹ Navnet er ikke indført. Jep Madsen har faaet Brevet med sig.
Rosenvinge, Gamle dsk. Domme I. 139 f.

³ Christence Ulfstand.

² Tr.: Kolderup-

⁴ Tr.: Christian

III's Hist. Suppl. S. 98 ff. (efter en Kopi).

9. April (Flensborg, Torsd. efter quasimodogeniti Sønd.). Instrux for Otte Styssen, Embedsmand i Liste Len, paa hans Fart til Island. Rex m. p. subscr. T. 3, 324 b¹.

— Befaling til Christoffer Truendsen, at han som Admiral for to Skibe skal sejle til Islandt og der nedlægge den uhrsomme Biskop Jon. Axel Jul skal følge med, for at de kunne raadslaa med hinanden og for at paase Kirkeordinansens Indførelse; men Befalingen over Krigsfolket skal Christoffer Truendsen føre. T. 3, 329 b².

-- Søbrev for Chriistopher Trundsen, Embedsmand paa Ebolot³, som afsendes med Orlogsskibe til Island. T. 3, 331⁴.

— Et Søbrev for en Høvedsmand (med aaben Plads til Navnet), der sendes med et Orlogsskib til Island. Rex m. p. subscr. T. 3, 332 b.

— Instrux for Axel Jul og Chriistopher Trundsen paa deres Tog til Island. Rex m. p. subscr. T. 3, 333⁵.

— Kongens Rettertingsdom, afsagt af Kongen selv, Johan Friis til Heslagger, Hr. Otthe Krumpen, Ditløf van Anefelde, Erick Krabbe, Bertram van Anefelde, Breygde Rantzou, Jyrge van der Wisk og Peyther Suabe, mellem Tyge Nissen, Foged paa Trøyeborig, paa Hr. Ulf Pouisks Vegne og Michel Jensen i Ofmerbye⁶, hvorved denne, som bor i en Gaard, der ligger til Riberhus, og af den svarer hertil Gjæsteri, Arbejde osv., dømmes til af et øde Bygge og 3 Otting Jord, som han har at bruge, og som høre til Trøyeborig, foruden den aarlige Afgift af 3 Ørt. Korn tillige at yde Gjæsteri, Ægt, Arbejde osv. til Trøyeborig, men Indfæstning skal han ikke være pligtig at give Ulf Pouisk. T. 3, 340 b.

10. April (—, Fred. efter Sønd. quasimodogeniti). Frihedsbrev for Riiber Domkapitel. R. 5, 117 b⁷.

— Brev til Hr. Eske Bilde, at Otte Styssen nu sendes til ham med Instruktioner, Søbreve og andre Breve, som Axel Jul,

¹ Tr.: Kbhvnske Selskabs Skrifter VII, 84 ff.   ² Tr.: Ketilson, Islandske Forordn. I. 273 ff. Christian III's Hist. II. 462 f.   ³ Æbelholt.   ⁴ Tr.: Ketilson, Islandske Forordn. I. 275 f. Christian III's Hist. II. 463.   ⁵ Tr.: Johannæus, Hist. eccles. Islandiæ II. 306 f. Ketilson, Islandske Forordn. I. 279 ff. Christian III's Hist. II. 465 ff. I den første Udg. (og ligesaa i de to andre) maa læses S. 306 L. 17 f. n.: fengks[sligen] thennum paagriibe (i Stedet for: fengksle thennem paagriibe); L. 2 f. n.: altingist (for: altingit); S. 307 L. 16: tilgiiffue (for: utgiiffue).   ⁶ Overby, Destrup Sogn.   ⁷ Tr.: Kinch, Ribe Bys Ilist. og Beskr. 1536—1660 S. 49 ff. (efter en Vidisse). I Stedet for: «udi Riiber Domkirkes Hjon» (S. 49 L. 15) har Kopibogen: «udi Riber Domkirke, dennem alle, deres og Riber Domkirkes Hjon»; i Stedet for: «den rette» (S. 50 L. 6) har den: «den Ret»; i Stedet for: «vor Tjeneste» (L. 18 f. n.) har den: «vore Tjenere»; i Stedet for: «som de» (L. 5 f. n.) har den: «som da».

Christoffer Trundsen og Otte Styessen selv skulle have med sig til Island, og at han skal gjøre sig den allerstørste Flid, at Skibene kunne komme snarest afsted. I Søbrevene skal han indføre Høvedsmændenes og Skibenes Navne. T. 3, 326¹.

10. April (Flensborg, Fred. post dom. quasimodogeniti). Befaling til Stye Pors at eftersøge i „vor“ Gaard i Lund de Breve, som lyde paa Berrinegaardt², og overgive dem mod nøjagtigt Gjenbrev til Tage Tot til Ericksholm, der har tilmageskiftet sig Gaarden af Kronen, i Anledning af at nogle Bønder i Billine³ vælde sig ind i samme Gaard. T. 3, 336.

— Brev til Kjøbstederne Rodnebye, Lyckoe og Ausker, at de med det allerførste fuldgjøre den tidligere Befaling om efter Tilsigelse af Ebbe Ulfeld, Embedsmand paa Lyckoe, at hente en Skibsladning Kalksten til Fuldførelsen af Byggearbejderne paa Lyckoe Slot, hvilken Befaling de have siddet overhørige. Ebbe Ulfeld skal give dem en skjellig Fragt af hvert Skib og „lade bestille, at I kunne bekomme Kalksten, hvor I den hente skulle“. T. 3, 336.

[—] Brev til alle Bønder, undtagen Adelens Arvetjenere, i Lyckoe Len og N Herred, at de skulle rette sig efter det tidligere Brev om at arbejde paa Lyckoe Slot, da Kongen med Forundring har hørt, at nogle af dem ikke ville arbejde. T. 3, 336 b. (U. St.)

— Kongens Rettertingsdom mellem Hr. Ulf Pouisk, Embedsmand paa Trøieborig, og Kronens Bønder i Dustrup, Breuad, Meolden og Jandrup Sogne, hvilke dømmes til at yde ham Arbejde og Ægt overensstemmende med et Forlig, de for nogen Tid siden have indgaaet for Kongen og nogle af Rigsraadet. T. 3, 342⁴.

12. April (—, Sønd. misericordia domini). Til Frans Bille. I Stedet for, som han havde faaet Befaling til, at levere Kongens Saltere Anders Matzen og Matz Pedersen i Nybe 2000 Mark danske, som han var bleven Kongen skyldig af sit Regnskab, har han sagt dem, at han havde indbetalt sin Rest til Rentemesteren Jyrge Pedersen; men denne erklærer, at han kun har modtaget 300 Dlr. Kongen, der ikke undrer sig lidet over den Besked, han har givet Salterne, befaler ham strax at tilsende dem 2000 Mark

¹ Tr.: Ketilson, Islandske Forordn. I. 283 f. Christian III's Hist. II. 467 f. (ell. Børing) Gaard (Dsk. Kanc. Reg. 1535—50 S. 93).

² Bjerig ³ Billing, Onsjø Herred.

⁴ Tr.: Kolderup-Rosenvinge, Gamle dsk. Domme I. 141—43 (hvor der for «Moldenn» skal læses: Meoldenn).

danske, og dersom hans Rest ikke beløber sig til saa meget, skal han tage det manglende af indeværende Aars Regnskab. T. 3, 338 b.

12. April (Flensborg, Sønd. misericordia domini). Et lignende Brev til Efuert Bild, dog kun lydende paa 1000 Mark danske, og at han ikke har antvordet Rentemesteren noget deraf, som denne siger. Udt. i T. 3, 339.

— Befaling til Christiern Pedersen, Tolder i Aalboriig, strax at sende alle de Kongen tilkommende Penge, som han har, til Salterne Anders Matzen og Matz Persen i Nybe, der skulle salte Sild til Kongens Behov, men ingen Penge have. T. 3, 341 b.

14. April (—, Tirsd. efter Sønd. misericordia domini). Befaling til Frantz Brochenhus at antvorde Jens Fyrbøder de Køer, Kongen har givet ham, og 2 Øg, der ere lempelig store og som Bønderne pleje at bruge dem. Udt. i T. 3, 339 b.

— Befaling til Sander Leygel, Tolder i Helsingøer, der har indberettet, at et Hamboriger Skib, ladet med skodsk Gods, og en Hollender ere løbne gjennem Bæltet uden at betale Told, og at nogle Rostocker Skibe, ladede med skodsk Gods, ville gjøre det samme, at han skal arrestere Skibene, som have „forløbet“ Tolden, naar de komme i Sundet, indtil Kongen kommer tilstede, eller rette sig efter Hofmesteren Hr. Eske Bylles og Kansleren Johan Friis's Befaling. Mærkelige Tidender skal han underrette Kongen om, og naar der kommer Varer, som han véd kan tjene Kongen, skal han købe dem. T. 3, 339 b.

— Befaling til Kansleren Johan Fris til Heslager, at han med det første begiver sig over til Sieland og der holder Møde med Hofmesteren Hr. Eske Bille for med ham at overveje nogle Rigens Ærender, hvorom Kongen har tilskrevet dem begge. T. 3, 340.

— Til Hr. Eske Bilde og Johan Friis. Med Hensyn til Kongens Plan om til Afstraffelse af den uhørsomme Biskop Jon paa Island at lade to Skibe løbe for norden og et for sønden paa-lægges det dem at overveje, „om eder tykkis raadeligt være, at vi udi dette Aar lade et Skib løbe for sønden paa Island og lade forsøge det, hvad det kan udrette, anseendes, at samme Rejse er nu saa kort paakommen og Tiden fast forløber, og desligeste for denne dyre Tid, som nu paahænger, og hvad eder nu tykkis bedst og raadeligt at være, om samme Rejse skal gange for sig med de to Skibe for norden eller med et Skib at lade løbe for sønden og med gode lade komme Biskoppen og Almuen til Hørsom, ville vi altingest stille udi eders gode Behag, og hvad I der udinden gjørendes

vorder, skal være vort gode Betænkende.“ Naar Skibene ere rede, skulle de strax affærdige dem uden at behøve at skrive derom til Kongen, „hvad heller samme Rejse bliver afslaget for norden Island eller ikke,“ da Kongen ikke véd, hvor deres Skrivelse kan komme ham i Hænde. Med det første agter han dog at begive sig til Køpnehavn. De skulle give Sander Leye Befaling til at arrestere de Skibe, som han har meldt ere løbne gennem Bæltet, hvis det synes dem raadeligt at gjøre det, naar de komme i Øresund. T. 3, 343 b.

14. April (Flensborg, Tirsd. post misericordia domini). Befaling til Frantz Brochenhuse at gjøre sin aller største Flid til, at det nye Skib bliver færdigt, og med det første at lade Brandjagten indløbe i Oresund¹ for Færgestedet under Haderslevnes. T. 3, 343.

16. April (—, Torsd. post misericordias domini). Befaling til alle Fogder og Lensmænd i Nørrejutlandt, som have Len paa Afgift eller paa Regnskab, at de levere, hvad de have oppebaaret af Korn, Smør og anden Vare, til Rentemester Jyrge Pedersen, eftersom han forlanger af dem for dermed at betale Hofklædet. T. 3, 344 b.

20. April (Haderslev, Mand. post jubilate). Til Kansleren Jahan Friis. Efter at have faaet hans Skrivelse om, hvad der er beraadslaget m. H. t. Toget til Isselandt, befaler Kongen ham at skrive til Hr. Eske Bilde, at han strax efter Aftale lader dette Tog gaa for sig med to Skibe for norden og et for sønden uden at oppebie Kongens Ankomst til Kiøpnehavn, skjønt Kongen strax agter sig derhen. Da han skriver, at der behøves nogle flere Tjenere til at tage Vare paa Kong Crestiern, skal han aftale med Hr. Eske, hvem der kan sendes did, og lade ham sende Kongen en Optegnelse derom, og hvis samme Herremænd ikke ville indlade sig derpaa efter Hr. Eskes Tilsigelse, vil Kongen lade sine egne Breve udgaa til dem derom². T. 3, 344 b.

26. April (Aarhus, Sønd. cantate). Aabent Brev, at Jomfru Sophye Krabbis Datter maa oppebære al Landgilden af en af „vore“ Gaarde i Flødstrup³, saa længe hendes Fader Peder Krabbe lever. Embedsmanden paa „vor“ Gaard i Aarhus skal aarlig lade hende yde Landgilden. R. 5, 120.

27. April (—, Mand. efter Sønd. cantate). Brev til alle Bønderne i Hadtz Herred, at hver af dem hvert tredje Aar skal give 1 Skp.

¹ Aarosund. ² Jvfr. Sejdelin, Dipl. Flensborgense II. 1054.

³ Kaldes senere i

Brevet Flødstrup. Det er vistnok Fløjstrup i Ning Herred.

Havre til Vedligeholdelsen af Hansted Bro i Stedet for som hidtil 1 Penning aarlig, ligesom Bønderne i Voer Herred hver skulle give 1 Skp. Havre aarlig i de to Aar i Stedet for 1 dansk Hvid aarlig, da Brøen i denne dyre Tid ikke kan holdes vedlige for den tidligere Afgift. T. 3, 347 b¹.

29. April (Dronningborg, Onsd. efter Sønd. cantate). Tilladelse for Anders Andersen, Borger i Suinborig, hvis Morbroder Hr. Hans Bertelsen for nogen Tid siden blev ihjelslaget, uden at Sagen blev forfulgt til Tinge eller andetsteds inden 6 Uger, til at forfølge Sagen, som om Gjerningen var sket nylig. T. 3, 346.

— Forbud mod at fiske med Pølmer i Randers Fjord, da Laxen og anden Fisk, som gaar op fra Stranden, derved fordrives. T. 3, 346 b².

1. Maj (Aarhus, Fred. efter Sønd. cantate). Aabent Brev, at Peder Skriver maa have en Gaard i Aarhus i Medelgade, kaldet Hr. Jens Gravers Gaard, som laa til S. Karine Alter i Aarhus Domkirke, til evig Ejendom. Med de sædvanlige Bestemmelser om Kjøbstedsgaarde. Saa længe han er i Kongens daglige Tjeneste, skal han være fri for al Bytynge, men siden skatte som andre Borgere. Til evig Tid skal der gives i Jordskyld til Hospitalet der 1 Mark danske Penge hver S. Michels Dag og hver Paaske. Rex m. p. subscr. R. 5, 119 b.

— Stadfæstelse, givet Rasmus Tomessen, Tømmermand i Aarhus, paa et Pergamentsbrev, som Per Ebbissen og M. Matz Lang, Superintendent i Aarhus Stift, have udgivet, indeholdende, at de efter Kongens Befaling paa Hospitalets Vegne have solgt ham en S. Morthens Jord og Ejendom i Aarhus, dog med den Bestemmelse, at der aarlig skal gives 8 Skil. danske til Hospitalet S. Michels Dag og ligesaa til Paaske, og hvis Gaarden afhændes, skal denne Forpligtelse paahvile de tilkommende Ejere. Rex m. p. subscr. R. 5, 120 b.

— Aabent Brev, at Benedict Jense[s] maa igjen faa den Gaard i Schoufbye, som hun er fæstet fra, og beholde den et Aar mod at sætte Borgen for at ville bygge og forbedre den, og hvad Ejendom hun har forkommet fra den, skal hun indfri til den igjen. Naar Aaret er forløbet og hun har opfyldt disse Forpligtelser

¹ Findes ogsaa i T. 3, 483 b (o: sidst i det Bind, der ender med 1551) med Dat. Nyborg S. Anthonii abb. (17. Jan.) 1553. Kongebrevet maa vel altsaa være udgaaet paa ny. ² Udat. Brudst. i R. 5, 403, efter Brevene fra 1552. Tr.: Dsk. Atlas IV. 386 (med Aarstallet 1552) og derefter hos Neckelmann, Randers Kjøbstæds Beskriv., Spec. D. I. 21, og i Tidsskr. f. Fiskeri II. 212 (med samme Aarstal).

og har Evne til at holde Gaarden vedlige og selv lade den bruge og yde sædvanlig Landgilde og Tjeneste, maa hun fremdeles beholde den. R. 5, 402 b (bag efter Brevene fra 1552) og T. 3, 345 b.

1. Maj (Aarhus, Fred. efter Sønd. cantate). Breve til Vincentius Lunge, Jacob Skeel, Jacob Tønessen og Movritz Podebusk, at de strax skulle begive sig med Svende og Heste til Kallingborig for der i nogen Tid at tage Vare paa Kong Chriistiern efter Lensmanden Knud Gyldenstierns nærmere Anvisning. Ingen af dem maa medtage mere end 4 store Heste og 1 Staldklepper samt 2 Karle og 2 Dreng. Ikke heller maa de føre med sig Mynder, Støvere eller andre Hunde, da Kongen ikke vil underholde saadanne eller tillade, at de underholdes paa deres Herrers Bekostning i Byen. T. 3, 345.

— Brev til Oluf Munck om paa Kongens Vegne at forstrække Kongens Salter i Nybe, Anders Matzen, med 1000 Mark danske, saa han faar dem i disse Dage, da han har været hos Kongen og meldt, at han endnu manglede denne Sum, og da Kongen ikke har Penge hos sig eller véd, til hvilke Lensmænd han kan henvende sig derom, eftersom ingen af Rentemestrene er hos ham. Hvis Kongen ikke har saa mange Penge til gode hos Oluf Munck, anmodes denne om selv paa en føje Tid at laane ham dem eller skaffe dem hos sine Venner. T. 3, 347.

3. Maj (—, Sønd. efter SS. Philippi et Jacobi app. Dag). Befaling til Knudt Pedersen, at han skal lade Kongens Hofsinder Jacob Skeel, Vincensius Lunge, Jacob Tønessen og Maris (!) Podebusk, som have faaet Ordre til at begive sig til Kallingborg Slot og der tage Vare paa Kong Christiern, udføre dette Hverv, „eftersom I vide Magt paaliggendes er“. Jacob Tønessen skal underholdes med 1 væragtig Karl og 2 Heste, de andre tre hver med 2 væragtige Karle, 2 Dreng, 4 store Heste og 1 Staldklepper. Hunde maa han ikke underholde for dem, ikke heller tillade dem at holde Hunde i Byen. De maa ikke bruge Jagten, for at Jagten omkring Slottet saa meget des bedre kan fredes. T. 3, 356.

11. Maj (Roskilde, Mand. post dom. exaudi). Befaling til Borgmester og Raad i Suinboriig, da en Karl ved Navn Morthen Hansen, som er rømt fra Kong Gøstaf af Suerrige og er bleven ham en stor Sum Penge skyldig, findes i deres By, strax at tage nøjagtig Borgen af ham eller holde ham i god Forvaring, saa at han, naar den svenske Konges fuldmægtige komme og tiltale ham, da kan staa til Rette. T. 3, 349.

[**0ntr. 11.—14. Maj.**] Brev til Hr. Eske Bilde om strax at komme til Kongen. Udt. i T. 3, 350. (U. St.)

12. Maj (Kbhvn., Tirsd. post dom. exaudi). Befaling til Jacop Brochenhus at lade bage til Skibene 100 Læster Kævringbrød og strax sende dem til Kiøpnehafuen. Udt. i T. 3, 349.

13. Maj (—, Onsd. post dom. exaudi). Hr. Hans Jepsen, Kapellan i Roskilde, faar Livsbrev paa et Vikarie i Roskilde til S. Laurentii Alter, som han nu selv har i Værge. Han skal residere ved Kirken og gjøre samme Tynge og Tjeneste som andre Vikarer samt være Ordinansen og Kapitlets Statuter aldeles undergiven. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Bønder. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 5, 235 b.

— Befaling til Rentemesteren Jyrge Pedersen, at han, da Kongen har tilladt Hans Styge, Embedsmand paa Drotningborg, at indløse fra Axel Nilsen til Palsgaardt S. Hans Kloster i Horsens, modtager Pantessummen af den første og betaler den til den sidste samt giver hin dennes Pantebrev. Dog skal han forhandle det saa, at Axel Nilsen udtærer sit Foder og gjør Inventariet fuldt, som han modtog det. T. 3, 348 b.

14. Maj (—, Torsd. post Sønd. exaudi). Aabent Brev, at Fru Eline, Anders Rølikes Efterleverske, maa beholde Nygaard i Otz Herred i Sieland. som hendes Husbonde hidtil har haft, til Paaske. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Gods, Bønder, Skove og Jagt. R. 5, 236.

— Aabent Brev, at Hr. Lauge Brade til Viidskyldt maa indløse fra sine Medarvinger, Hr. Axel Brades Arvinger, Froste Herred i Schaane og beholde det, indtil det afløses ham for Pantessummen¹. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Jagt. Endvidere skal han altid indsætte gode Dannemænd til Herredsfogder. R. 5, 458 b.

— Samme faar Følgebrev til Bønderne i Froste Herred, at de skulle svare ham, naar han faar Herredet indløst. Udt. i R. 5, 459.

— Befaling til Jyrge Brade, at han underretter Kongen om, hvem der har det Vikarie at forlene, som Jyrge Gyldenstern havde, og hvor meget Gods der ligger til, og at han ligeledes med det første indsender Register over alt det Gods, som blev udlagt

¹ I Randen er tilskrevet med en anden Haand: «Nota. Dette Herred staar i Pant for 500 rinske Gylden og 1500 Mark danske Pendinge.»

til Jyrge Gyldenstern for-det Provsti, han havde i Odense, med Angivelse af, om der ligger Skov til eller ikke. T. 3, 349.

14. Maj (Kbhvn., Torsd. efter Sønd. exaudi). Breve til Erick Banner, Hr. Anders Bilde, Hr. Knud Ruud, Hr. Per Skram, Byrge Trolle og Hr. Mogens Gyldenstjerne om at møde i Kiøpnehavn 7. Juni, da Kongen har noget vigtigt at tale med dem om. T. 3, 350.

[Omtr. 14.—15. Maj.] Prioren i Anduordskouf citat Grers Holgertsen til Vosborg, fordi dennes Hustru Fru Anne for nogen Tid siden har æsket noget Gods af ham, nemlig en Gaard i Kiøpnehavn og noget Gods i Scham Herred i Fyen, som Prior Eskel skulde have solgt Melcker Glob, at møde i Kiøpnehavn Søndagen efter S. Bonifacii Dag (7. Juni). Udt. i T. 3, 350 b. (U. St.)

15. Maj (—, Fred. post Sønd. exaudi). Forleningsbrev for Knud Gedde paa Grund af tro Tjeneste, udvist Hertug Frederick, paa Borring¹ Kloster i Skaanne, som Hr. Axel Bragde sidst havde, at beholde indtil videre, mod at underholde Jomfruerne der med Føde og Klæder. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Jagt. Rex m. p. subscr. R. 457 b.

— Brev til Hans Styge, der har faaet Tilladelse til at indløse S. Hans Kloster i Horsens fra Axel Nilsen til Palsgaardt, at da denne ikke i Forvejen er bleven advaret derom og har saaet sit Korn, kan Klosteret ikke paa denne Tid indløses fra ham, men det maa opsættes til næste Aar. T. 3, 350 b.

— Befaling til alle Kirkens og Gejstlighedens Bønder i Vardberg Len, at de efter Tilsigelse af Lauge Ulfstandt skulle arbejde hver i 4 Dage paa egen Kost paa den Vold, som er paa-begyndt om Vardberg Slot. Udt. i T. 3, 350 b.

16. Maj (—, Pinse Aften). Kvittans til Sander Leyel paa 417 Rosenobler, som han antvordede Kongen selv. Udt. i R. 5, 235 b.

17. Maj (—, Pinsedag). Stadfæstelse paa et Pergamentsbrev, som Fru Kirstine, Karl Bryskes Efterleverske, har fremlagt, angaaende et Mageskifte, som hendes Søn Greers Bryske til Schafteløes har gjort med Jacob Brockenhus, Embedsmand i Roskilde, paa Nordrop Kirkes Vegne, saa at Greers Bryske skal have en Skov, kaldet Nordrop Kirkeskov, som ligger sønden op til Messeberg og vesten op til hans egen Skov, som kaldes Heyneden, hvorimod han har udlagt til Nordrop Kirke en Gaard i

¹ Borringe.

Dalby, Kirkehelsinge Sogn, Loufue Herred; hvilket Mageskifte Knudt Gyldenstern til Thym, Erich Bøller til Tersløse, Claus Daa til Rafnstorp, Claus Ulfeldt til Kragerup og Nils Andersen til Lyngbye have fundet ikke at være til Skade for Kirken. R. 5, 237.

19. Maj (Kbhvn., tredje Pinsedag). Stadfæstelse paa en Viborg Landstings Dom af 1546 Lörd. før conceptionis Marie (4. Dec.), hvorved Søfren Mogensén, som med Tingsvidne fra Randers Byting beviste, at han, efter af Sandemændene at være dømt til Bod og Fred for Henrick van Mickelborgs Død, dér havde udlagt Mandebod¹, men ikke havde kunnet blive af med den, og som nu udlagde samme Mandebod, erklæres fri for al Bod og Fejde, saa længe Sandemændenes Dom staaer ved Magt. R. 5, 122.

20. Maj (—, Onsd. efter Pinsedag). Forleningsbrev for Mogens Falster, Landsdommer i Loland og Falster, paa Giedsørgaar og Len at beholde indtil videre mod aarlig at yde Hr. Jehan Rantzov saa meget Korn og anden Del, som Jyrge Venstermand, der sidst havde samme Gaard, ydede. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Dog skal han ikke befatte sig med Lenet før SS. Philippi et Jacobi Dag (1. Maj), naar Fru Alheed, Jyrge Venstermandz Efterleverske, har ladet ud-tære sit Foder. Rex m. p. subscr. R. 5, 363 b.

-- Befaling til Mogens Falster, som er bleven forlenet med Giedsørgaardt, at han lader Bregninge² Gods følge til Hospitalet i Nagskouf, til Hjælp og Underholdning for de fattige, saare og syge Mennesker der. T. 3, 352.

21. Maj (—, Torsd. efter Pinsedag). Befaling til Hr. Otte Krompen, at han i Anledning af en Klage fra Andres Barby til Faurholm over, at der baade af Kapitlet og af Borgerne i Viborg forholdes ham nogen Rettighed, som ligger til Provstiet i Viborg, hvormed han er forlenet, stævner Sagen for sig og skiller de stridende ad „enten til Minde eller Rette“. T. 3, 352.

22. Maj (—, Fred. efter Pinsedag). Aabent Brev, at Jochim Beck af det Vikarie, der er stiftet til vor Frue Kapel i Callingborg Sognekirke, som er Byen Nyrup (8 Gaarde) og en Gaard i Østrupe³, hvilket Sognepræsterne sammesteds tidligere have været forlenede med for at holde Messe og Tjeneste i Kapellet, men som Jochim Beck har faaet Brev paa⁴, i sin Livstid skal give Sogne-

¹ Et Par Gange i Brevet staaer der „Landbod“.

ndfr. under 26. April 1552.

³ Er vist en Fejlskrift for: Rorby, som Orig. har.

² Der menes vistnok Bregerup, se ⁴ 10. Nov. 1539 (Dsk. Kanc. Reg. 1535—50 S. 109).

præsten i Callingborg 4 Pd. Rug og 6 Pd. Byg aarlig. Naar Jochim Beck dør, skal Vikariatet henlægges til Underholdning for Sognepræsterne i Callingborg. R. 5, 236 b¹.

22. Maj (Kbhvn., Fred. efter Pinsedag). Befaling til Peder Bilde paa Aarhusgaardt strax at sende 7 Læster Mjød til Kiøpnehavn. Udt. i T. 3, 351 b.

— Brev til alle Bønderne i Faxe Herred, at hver af dem skal modtage 2 Tdr. Rug i Prestøe og lade dem male og bage Kavringbrød deraf. naar de tilsiges af Fogden paa Tryggeueldt, og strax føre Brødet til Kiøpnehavns Slot. — Missive til den nævnte Foged, at han skal „forførdre“ det.

Lignende Brev til Biefuerskof Herred og Missive til Peder Godske. Udt. i T. 3, 352 b. (U. St.)

— Brev til Fru Sophie, Hr. Axel Brades Efterleverske, Hr. Lauge Brade og Jens Brade, at de, da Rentemesteren Eskel Oxen har faaet Befaling til paa Kongens Vegne at indløse Odensyldt Herred, som sal. Hr. Axel Brade havde i Pant, skulle have Pantebrevene tilstede i Kiøpnehavn Søndagen efter S. Bonifacii Dag (7. Juni) og da modtage Pengene derfor, ligesom de ogsaa skulle fremvise de andre Forlenings- og Pantebreve, som Hr. Axel Brade maatte have haft paa andre Len. T. 3, 352 b.

— Lejdebrev for Anders Nielsen, at han uhindret i 6 Uger maa blive her i Danmark for at forhandle sin Sag til en Ende. T. 3, 353.

— Breve til Oluf Munck, Nels Kiølsen og Jesper Krause, at de strax begive sig til alle Fiskerlejerne i deres Len og tilsige alle Kongens Undersaatter, som ville løbe fra Landet med deres Fisk for at sælge dem, at de skulle sejle dermed til Vardtbiørg til S. Olufs Marked og ikke til Nyløse eller andetsteds uden Riget; de skulle tage Toldbrev der til Bevis paa, at de have besøgt dette Marked, ligesom Lensmændene skulle tage skriftlige Vidnesbyrd om, at denne Befaling er forkyndt. De, som ikke kunne bevise, at de have solgt deres Fisk i Vardtbiørg eller andetsteds inden Riget, skulle straffes². T. 3, 356 b.

23. Maj (—, Lørd. efter Pinsedag). Til Borgmestre og Raad i Halunsted³. Da Hr. Eske Bilde har underrettet Kongen om, at

¹ Tr.: Hofman, Fundat. VIII. 212 f. (efter Orig.?). Rahbek, Tritogonia I. 45 f. (efter Orig.; bedre Udg.). Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 307 f. ² I Randen er tilskrevet med en anden Haand: »Oluf Munck fik Brev S. confessoris Aften, som herefter følger.» ³ Halmstad.

det Marked i deres By, som de have klaget over¹, mere er Byen til Skade end til Gavn, er Kongen tilfreds med, at det nedlægges. T. 3, 354.

23. Maj (Kbhvn., Lørd. efter Pinsedag). Befaling til Lauge Ulfstandt og Peder Størle, hvem Tilsynet med Fæstningsarbejderne om Vardbierg Kjøbsted er overdraget, at gjøre deres yderste Flid til, at samme Arbejder med det allerførste fuldføres. T. 3, 354 b.

— Lignende Brev til Byrge Ulfstandt og Jesop (!) Falster om Halmsteds Befæstning. Udt. i T. 3, 354 b.

— Breve til Vardbierg og Halmstedt, at de, efter at der er udgaaet Breve til nogle Herreder om at hjælpe med at arbejde paa de to Byers Befæstning, med det allerførste fuldføre dette Arbejde. T. 3, 357.

— Brev til Rentemesteren Jyrgen Pedersen, at det Hofklæde, som han sendte til Kiøpnehavn, ikke var krympet („krumpen“) eller beredt, som det burde, hvorom han skal underrette Kjøbmændene, som have kjøbt det, for at de kunne vide at rette sig derefter, da Kongen lider Skade derved. Udt. i T. 3, 354 b.

— Aabent Brev, at Kongen har befaleet Dr. Peder, Superintendent over Siellandtz Stift, at drage om til alle Kjøbstederne i Stiftet og andetsteds, hvor der holdes Skoler, og der grangivelig forfare al Lejligheden, hvorledes Ordinansen om Religionen holdes ved Magt, og hvor Brøst findes enten udi Prædikestolen eller med Skolers Underholdning. Der, hvor der findes mærkelige Brøst, skal han med Lensmandens og Sognefolkets Hjælp have Tilsyn med, at der raades Bod derpaa, og hvor de ikke saaledes kunne afhjælpes, skal han optegne dem og give Kongen dem tilkjende. Alle Indbyggere i Stiftet opfordres derfor til at fremme denne hans Visi- tatsrejse og rette sig efter hans Undervisning. T. 3, 355².

24. Maj (—, Hell. Trefoldigheds Sønd.). Befaling til Jyrgen Pedersen, at han, saa snart de 100,000 tørre Hvidlinger og 100,000 tørre Flyndere, som Jesper Krause, Embedsmand paa Ribberhus, er befaleet at sende til Koling, ere ankomne der, skal fragte Skuder til at føre dem til Kiøpnehavns Slot; og dersom alle Fiskene ikke komme paa én Gang, skal han efterhaanden fragte Skuder til deres Overførelse. Med det allerførste skal han sende³

¹ Jvfr. ovfr. S. 8.
Kirkelove I. 308 f.

² Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. IV. 117 f. Rørdam, Dsk.

³ Haandskr. har «forske», rimeligvis en Skrivfejl for: forskikke.

det bestilte Vinduesglas til Kolvinghuses Bygnings Behov. T. 3, 355 b.

24. Maj (Kbhvn., Hell. Trefoldigheds Sønd.). Befaling til Jesper Krausse at sende 100,000 tørre Hvidlinger og 100,000 tørre Flyndere til Kolving; kan han ikke strax sende saa meget, skal han, naar der kommer Bud, fremskikke det manglende¹. T. 3, 356.

25. Maj (—, Mand. efter Hell. Trefoldigheds Sønd.). Otte Rudt faar Følgebrev til Indbyggerne paa Gullandt, at de skulle svare ham ad gratiam, og han skal aarlig gjøre Regnskab for alt, hvad der falder der paa Landet. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 5, 460.

[6.—12. Juni².] Stii Paars citat Peder Skriver, Borgmester i Kiøpnehavn, og de andre Forstandere for det almindelige Hospital smstds. for en Fjerdepart i Tyrestrup³, som de have fra Stienløse⁴ Kirke med Urette, „at møde nu paa Løverdag førstkommendes her paa Kiøpnehavns Slot“. Udt. i T. 3, 358 b⁵. (U. St. Indført mellem Breve af 11. og 15. Juni.)

10. Juni (—, Onsd. efter S. Bonifacii Dag). Tilladelse for Odense Borgere til at bruge Sortebrødre Kirkegaard sammesteds til et almindeligt Begravelsessted, eftersom det er forordnet, at der ikke skal være almindelige Begravelser paa Byens Kirkegaarde; den nævnte Kirkegaard skal indhegnes og altid holdes i ordentlig Stand, og der skal opføres et Kapel paa den, hvor Præsten kan staa og forkynde Guds Ord, naar nogen begravnes. T. 3, 357 b.

[—⁶] „Søster Mette Marsuinsdotter et Beskjærmelse-Brev.“ T. 3, 357 b. (U. St.)

[—] Breve til Per Hansen, Hr. Claus Bilde og Bent Bilde, at de skulle være Borgerne i Varde⁷ behjælpelige med at faa Tømmer, naar de sende Skibe derefter til deres Len. Udt. i T. 3, 357⁸. (U. St.)

11. Juni (—, Torsd. efter S. Bonifacii Dag). Aabent Brev, at Kongen for at hjælpe paa Byen Vaarde for den store Skade, den

¹ Der er indløbet en Fejl i Slutningen af Brevet. Nu staar der: «at du da retter dig efter, naar der kommer Bud efter, at framskikke saa meget af samme Fiske, som der ikke, saa(?) de bliver afsted skikket».

² Den «førstkommende» Lørdag, Stævningen lyder paa, er uden Tvivl 13. Juni, og Brevet maa derfor være udstedt i Ugen forinden. Sagen afgjordes først 17. Juni. ³ Tygestrup (Ondløse Sogn). ⁴ Stenmagle. ⁵ Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 332.

⁶ Dat. efter Kall-Rasmussen, Musse Herred I. 155 f.

⁷ «De Varde Borger» staar der, ikke som i Norske Rigsreg. I. 131: de Vardberger. ⁸ Brevet til Bent Bille tr.: Adler, Hist.-stat. Maanedstidende for Ribe Stift 1838—39 S. 115 (efter Orig.?) med Dat.: Kbhvn., Onsd. efter S. Bonifacii Dag.

har lidt ved Ildebrand, fritager alle de brandlidte Borgere for al Kronens Tyngte i dette Aar. T. 3, 358¹.

11. Juni (Kbhvn., Torsd. post Bonifacii Dag). Befaling til Jesper Krausse, at han strax sammenkalder paa belejligt Sted og Tid alle Herredsprovster og Kirkeværger i Ribber Stift og forhandler med dem, saa at hver Sognekirke efter sin Formue kommer Indbyggerne i Varde til Hjælp til Opbyggelsen af den ene af deres afbrændte Sognekirker; lider nogen anden Kirke i Stiftet Skade ved Ildebrand, skal den til Gjengjæld paa lignende Maade faa Hjælp. Da S. Ibs Kirke er den største af Kirkerne i Varde, er det rimeligst at opbygge den og nedbryde den anden. For at hin Kirke kan blive gjort færdig inden Vinteren, har Kongen skjænket Byens Indbyggere Kronens Part af Tienden af Lunde, Ottrup² og Bellum³ Sogne. T. 3, 358⁴.

— Til Varde. Breve om Fritagelse for Kronens Tyngte i dette Aar paa Grund af den lidte Ildsvaade, til nogle Lensmænd i Norge om Bygningstømmer og til Jesper Krausse om Hjælp fra de andre Kirker i Stiftet og om Overladelse af Kronens Tiende af 3 Sogne i dette Aar sendes. Kongen tilsiger yderligere Hjælp i Fremtiden, naar han mærker, at der for Alvor arbejdes paa Byens Opbyggelse. Han tilraader at opbygge S. Ibs Kirke som den største og nedbryde den anden, saa at Byggematerialierne derfra anvendes til hin Kirke. T. 3, 360.

— Breve til Abbederne i Ringsted og Soer, at de, da Ringsted for en stor Del er afbrændt, og Borgerne have beklaget sig over ikke at kunne bekomme Bygningstømmer, skulle undsætte dem dermed fra Klostrene Skove, dels for en skjellig Pris dels for intet. T. 3, 359.

— Fritagelse for Indbyggerne i Ringstede paa Grund af den store Ildebrand, der har hjemsøgt Byen, for Kronens Tyngte i nogen Tid. Breve til Abbederne Hr. Niels i Soer og Hr. Niels i Ringstede Kloster om at hjælpe med Bygningstømmer sendes. T. 3, 359 b.

12. Juni (—, S. Anthonii conf. Aften). Befaling til Otte Rud at være Thomes Sture, Embedsmand paa Sunderborg, behjælpelig, naar hans Skib kommer til Gulland, med at faa en fuld Ladning Kalk til Byggearbejde paa Sunderborg Slot. T. 3, 360 b.

¹ Et kort udat. Udtog findes i T. 3, 357.
 ud. Udtog af Slutningen findes i T. 3, 357 b, hvor der siges, at Tienden af de tre Sogne gives for ét Aar.

² Ottrup.

³ Billum.

⁴ Et kort

12. Juni (Kbhvn., S. Anthonii conf. Aften). Breve til Aalborg, Nykiøbing i Mors og Mariagger, at de efter Tilsigelse af Ifuer Krabbe, Embedsmand paa Colinghus, strax fly ham to af de største Skuder i Byen for en temmelig Fragt, hvilke skulle løbe til Mariagger efter Kalk, som skal bruges til Colinghuses Bygnings Behov. T. 3, 361.

13. Juni (—, S. Anthonii conf. Dag). Fru Sophye, Hr. Axel Bragdes Efterleverske, faar i Pant for 150 rinske Gylden, 200¹ liibeske Mark og 400 Mark danske Kronens Gods i Efuerdrup, Smedztorp, Hemmingstrup² og Tuede i Sieland, som hendes sal. Husbonde nu sidst havde i Værge. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Jagt. Endvidere maa hun ej sælge nogen af de vornede Sønner paa Godset. Rex m. p. subscr. R. 5, 237 b.

— Forleningsbrev for Dr. Cornelius Hamsphort, Livartz, paa dette Kronens Gods i Fyen: 16 Gaarde i Nørbye, 1 Gaard i Vesterbye og 4 Gaarde i Engense³ uden Afgift i hans Livstid. Dog skal Kongen have Ret til selv at lade bruge samme Gods, men i saa Fald forsørge ham med andet lige saa godt i Stedet. Og skal han lade sig bruge i Kongens og dennes Søn, Hertug Fredericks Tjeneste. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Skove. R. 5, 329⁴.

— Til Frantz Brochenhus. Kongens Broder Hertug Hans har tilskrevet Hr. Ifuen Refuentløf om en Møller i Rendersborig, som skulde komme til Nyboriig og der opsætte en Mølle ved Slottet. I den Anledning sender Kongen to Breve til Besørgelse, et til Hr. Ifuen og et til Mølleren. Naar den sidste kommer, skal Frantz Brochenhus blive enig med ham om hans Betaling. T. 3, 361.

— Landsknægte forskrives til følgende Kjøbsteder: til Malmø 14, Ydsted 5, Landzkrone 5. Udt. i T. 3, 361 b.

— Til Knud Persen. Jørgen Rudt, Arild Ugerup, Jørgen Marsuin og Eskiild Gøye, Hofsinder, sendes til ham, hver med 4 store Heste og 1 Staldklepper og hver med 2 væragtige Karle og 2 Drengue for af tage Vare paa Kong Christiern. Han maa ikke forløve nogen af dem fra Slottet eller Tjenesten, stakket eller langt, paa Jagt eller andetsteds, uden at have Kongens Tilladelse. Han maa ikke underholde dem med flere

¹ Senere i Brevet staar: 150; men 200 er det rette Tal, se Erslev, Danmarks Len og Lensmænd S. 79. ² Hemmestrup. ³ (Vester-) Egense, Grundlose Sogn, Skamby Herred. ⁴ Tr.: Rordam, Hist. Kildeskrifter I. 678 f.

Heste eller Folk end ovenfor nævnt, ikke heller tillade dem at holde Hunde paa Slottet eller i Byen. Naar de 4 Hofsinder komme, maa han igjen forløve Jacob Sckeyel, Jackop Thønnissen, Christoffer Olleland og Jørgen Hartuigsen, at begive sig til Kongen. T. 3, 362.

13. Juni (Kbhvn., S. Anthonii conf. Dag). Breve til dem, som have kjøbt eller faaet i Pant Gods af Esserom eller Ebbelholz Klostre, at de strax begive sig til Kongen med deres Adkomstbreve. Af Esserom: Eiler Rønnov og andre Biskop Jacob Rønnovs Arvinger, Peder Oxe og hans Medarvinger, *Lauritz Yfuerssen paa Halsnes¹, *Lauritz Jensen paa Ramløse, Pouel Laxmand etc.. *Mogens Gotske, Sander Leyl i Helsingør, *Henrick Mogensen ibid., *Jens Mogensen ibid., *Per Vilomsen, Byfoged ibid., Asgud Michelsen ibid., *Pouel Fechtel, Møntmester. Af Ebbelholz: Nils Lunge, *Lauritz Jensen paa Ramløse, *Mogens Gotske, *Nils Andersen paa Liungby, Erick Bøller og hans Medarvinger, *Jens Rosengard, *Lauritz Yfuerssen paa Halsnes. T. 3, 363.

— Brev til Hr. Mogens Gyldenstern, at Kongen har givet Borgerne i Helsingør til deres Kirkes Bygnings Behov 10 Læster Kalk, som han med det første skal levere dem. Udt. i T. 3, 363 b.

— Befaling til Borgmestre og Raad i Slaggelse, at de heretter have flittigt Tilsyn med Kronens Rettighed der i Byen, uden Forhaling dømme i de Sager, som Byfogden, Christern Olufsen, paa Kongens Vegne stævner for dem, og paa alle Maader ere ham behjælpelige. Befalingen er fremkaldt ved en Indberetning fra Knudt Gyldenstern, Embedsmand paa Callingborg, om, at de besvære sig ved at skulle udføre hine Forretninger. T. 3, 364.

— „Suinborgs Borger[e] finge Brev til Frantz Brockenhus, at han skulde undervise Borgemester og Raad der sammesteds, at de skulde forvare Morten Skriver² vel, og at hans kgl. Maj. er tilfreds, at Claus Holste giver Byen en Orfejde, og de lader hannom løs, om han formaa[r] ikke at give.“ T. 3, 364 b. (U. St.)

[Omtr. 13. Juni.] „Knudt Gyldenstern citat Jens Boessen og Hans Joensen, Borgemester udi Nykiøbing i Otz Herred, Lauris Brygger [og] Jep Nilsen, Raadmænd ibid., for de med flere af Raadmændene og Borgerne ibid. have sat hannom³ af, at han ikke længer skulde være Borgemester, og sat en anden Borgemester udi

¹ Foran de Navne, der ere mærkede med *, staar et Kors.   ² Morten Hansen, se ovfr. S. 35.

³ Sagtens den ndfr. nævnte Mads Fynbo.

hans Sted, for^{ne} Knudt Gyldenstern paa kgl. Majs Vegne uadspurt og uden hans Vilje og Vidskab, at møde paa Fredag førstkommendes paa Kiøpnehafns Slot.“

„Matz Fønbo, Borgemester i Nykiøbing i Otz Herred, citat Jens Ifuersen i Uberup, for han kalded hannom en Tyv paa Otz Herreds Ting, at møde samme Tid.“

Pouel Pedersen citat Oluf Finde, Herredsfoged i Volborgs Herred, med flere for en Dom, som de have afsagt over ham paa Volborgs Herredsting i en Trætte angaaende to Øg og et Faar, og som han ikke kan faa beskreven, at møde førstkommende Onsdag. Udt. i T. 3, 363 b. (U. St.)

15. Juni (Kbhvn., Mand. efter S. Anthonii conf. Dag). Kvittans til Sander Leigel, Tolder i Helsingøer, paa 554 Rosenobler. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 5, 238 b.

— Kvittans til Eskel Oxe, Rentemester, paa 2 Portugæløser, 4 Rosenobler, 2 Henricusnobler, 42 Engeltotter, 35 dobb. Dukater, 5 Kroner og 429 Goltgylden. Udt. i R. 5, 238 b.

— Lektor Frandtz, Superintendent i Skanne, faar, da han ej kan holde sig med den Underholdning, som er tillagt ham efter Ordinansen, et Vikarie i Lunde Domkirke, som ligger til S. Andree Alter og nu er ledigt efter Hr. Nils Hallandtzfar, dog saa at han skal afstaa Stiftets Gods Sullerup, som han hidtil har haft i Forlening. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Skove. R. 5, 459¹.

— Befaling til Hr. Otte Krumpen at overantvorde Ifuer Krabbe efter dennes Tilsigelse 10,000 Mursten. Udt. i T. 3, 364 b.

— Befaling til Fru Anne Hr. Axel Ugerups at forskaffe Verner Parsberg en Skude i Elholms Len til at føre 4 eller 5000 Enebærstager til Kolding, hvor Ifuer Krabbe skal betale Skipperen hans Fragt. Udt. i T. 3, 364 b.

— (—, SS. Viti et Modesti Dag). Til Eyler Hardenberg. Han skal strax lade indskibe 120 Bjelker, 20 Al. lange, i det Skib, han selv har ladet bygge, og sende det til Sønderborg, hvorefter Skibet skal gaa til Kiøpnehavn. Med det Skib, som Otte Rudt fører „did“², skal han sende følgende Fetalje til Kiøpnehavn: 100 Oxekroppe, 1000 Faarekroppe, 8 Læster Tjære, 500 Vognskud, 1 Læst Talg og saa mange Skattebord og Lægter, som Skibet kan

¹ Udat. Udt. i T. 3, 359.

² Til Gulland.

føre, „dog saa at Slottet jo bliver bespiset med saa møget, som behov gjøres“. Rel. Hr. Eske Bille. T. 3, 365 b.

[Omtr. 15. Juni.] Befaling til Søfren Ker at tage Sise af Wesmer og Syundest Øl, der indføres for Kolling, ligesom der gaar af Rostocker Øl. Udt. i T. 3, 365. (U. St.)

[—] Brev til Byfogden i Medelfard, at han ikke maa tilstede, at der føres Heste eller Øxne over til Stengerupe¹ Land, og at han ikke skal annamme den store Told af Øxne eller Heste, hvilken skal udgives i Kolling eller i Riibe. Udt. i T. 3, 365. (U. St.)

[—] Jørgen Markursen citat Fru Margretthe Jost Urnis med hendes Lavværge for en Gaard i København, som Marckur Tidemand gav ham, at møde paa Søndag 14 Dage, som er 5. Juli. Udt. i T. 3, 365. (U. St.)

[—] Tage Tot citat Oluf Lauritzen, som var Landsdommer i Nørre Hallandt, for en Eng, som han dømte fra en af Aas Klosters Gaarde i Nørre Hallandt, som han har i Forlening, at møde næst efter S. Hans Baptiste Dag. Udt. i T. 3, 365. (U. St.)

16. Juni (Kbhvn., S. Boels Aften). Aabent Brev, at Borgmestre og Raadmænd i København ikke skulle kræves eller staa til Regnskab for den Sise, som de hidtil have oppebaaret af Vin, Pryssing, Emstøl, Mumme, Hamborgøl, Israelsøl, Barsbier og Tretoesøl, samt at de indtil videre maa oppebære samme Sise, men kun til at bygge og forbedre Stadens Volde, Grave og anden Bygning med. R. 5, 238 b og T. 3, 372 b².

— (—, Tirsd. post SS. Viti et Modesti). Befaling til alle Kjøbstedsmænd og Bønder paa Lollandt og Falster, som bruge Skibe til Søs, at de skulle leje Peder Oxen deres Skuder til at føre Mursten fra Lollandt til Colling. Ifuer Krabbe skal betale dem Fragten. Udt. i T. 3, 366.

[Omtr. 16.—24. Juni.] Clement Henrichsen citat Fru Anne Hr. Jahan Urnes for en Gaard i Heden, som hun forholder ham, og som er kommen fra hans Forældre, formentlig med Urette, at møde Tirsd. efter S. Peders Dag ad vincula (4. Aug.) paa det Sted, hvor Kongen da er. Udt. i T. 3, 372. (U. St.)

17. Juni (—, Onsd. efter S. Anthonii conf. Dag). Til Børge Trolle. Da der skal være en mærkelig ond Vej mellem Jorde-

¹ Stenderup. ² Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. I. 423 f. (efter Orig.). I Stedet for „Tretoesøl“ staar her: Trepesesøl.

bro og Vindebroe, og de omboende Bønder, som have deres rette Landevej der, ikke ville hjælpe til at færdiggjøre den, befales det ham at tilsige alle Bønderne i Veeboebye¹, Mandzdalle, Ørmer-toft², Ossum³ Sogn, Skifuersløb⁴ Sogn, Nøbølle⁵ Sogn, Trenne Sogn, Dyrri⁶ Sogn, Liungso Sogn, Østre Vram Sogn og Efueritz⁷ Sogn, at hver Mand med det allerførste fører 10 Læs Sand eller Sten til Vejens Istandsættelse. Den skal gaa fra Jordebros over Karup til Vindebroe og være saa bred, at to Vogne kunne køre jævnsides. De Bønder, som ikke ville age de 10 Læs, kunne slippe derfor mod at betale 2 Skil. De ulydige straffes med Bøder paa 18 Skil. T. 3, 366.

17. Juni (Kbhvn., Onsd. efter S. Anthonii conf. Dag). Lignende Brev til Hr. Peder Skram med Hensyn til Bønderne i Emitzlef, Ømmestad⁸, Ferrille⁹, Arrisløb¹⁰, Strø, Knislinge, Hierzaas, Glimbagger¹¹ og flere Sogne i Gydinge Herred. Udt. i T. 3, 366 b.

— (—, S. Bothulphi abb. Dag). Til Mogens Falsther, Landsdommer i Lolland og Falsther. Prioren i Anduordskouf Kloster har berettet, at han har delt en Bonde til Stavns, som er født paa Klosterets Gods Sønder Tostrup og nu bor paa Falsther, og at han ofte har haft denne Sag for til Landstinget, men uden at kunne vederfares Ret, da Mogens Falsther ikke selv sad Landsting samme Tid. Denne faar derfor Befaling til med det allerførste at stævne Sagen for sig og endelig dømme i den eller ogsaa møde for Kongen derom den sjette Ugesdag efter dette Brevs Datum. Udt. i T. 3, 366 b.

— Aabent Brev, at det almindelige Hospital i Kiøbenhavn, hvis Forstandere have været indstævnedes af Stii Pors, Ærkedegn i Roskilde, og nu sammen med ham ere mødte til Sagens Paakjendelse, paa Ugerløse Kirkes Vegne skal beholde til evig Tid Turrestrup¹² Mark mod aarlig at yde Ærkedegnen i Roskilde paa Steenløsemagle¹³ Kirkes Vegne 1 Pd. Korn. T. 3, 368 b¹⁴.

[Omtr. 17. Juni.] „Symyn Korber citat Fru Anne, Hr. Jahan Urnes, Ridders, Efterleverske, for en Dom, som Hr. Jahan Urne

¹ Byen Væ.   ² Örnetofta.   ³ Åsum.   ⁴ Skepparslöf.   ⁵ Mon Nöbbelöf i Wä Sogn?
⁶ Djurröd eller Göröd.   ⁷ Efveröd.   ⁸ Önesta.   ⁹ Färlöf.
¹⁰ Åraslöf, Winslöf Sogn.   ¹¹ Glimåkra.   ¹² Eller Tyrestrup. Det er Tyrestrup (Ondløse Sogn).
¹³ Stenmagle.   ¹⁴ Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 532 f., hvor der skal læses S. 532 L. 5 f. n. «forstandere» (for: forstander); L. 2 f. n. «kom» (for: komer); L. 2—1 f. n. maa Sætningsforbindelsen være saaledes: da kom og samme Turrestrup med Ugerløse Kirke dertil. Berette for¹⁰ Hospitals Forstandere osv.; L. 1 f. n. «haffuer haft» (for: haffuer).

udgav, lydendes om noget Kjød, som blev hannom fratagen, at møde her paa Kiøpne. Slot.“ T. 3, 367 b. (U. St.)

19.(?) Juni (Kbhvn., Fred. etc.¹). Befaling til Erick Banner, at han skal lade Borgerne i Dansken faa det Gods, som kom i Land af et af deres Skibe, der blev i Søen, og antvorde Sander Leyel Godset paa deres Vegne for en temmelig Bjergeløn. Udt. i T. 3, 367 b.

20. Juni (—, Lørd. efter SS. Viti et Modesti Dag). Hr. Lauge Brae faar Brev ad gratiam paa 7 Gaarde og 1 Fæste i Lockstrup og en Mølle i Saxestrup, som Hr. Abrom Brodersen har funderet til Jomfru Marie Alter i Lundt, at have kvit og fri. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 5, 459 b.

— Peder Godtske faar aabne Breve til Bønderne i Trye og Holbo Herreder undtagen Adelens Arvetjenere, at hver af dem skal hugge 6 Læs Ved i Cappelskouf og Gribsskouf og føre det ned til Stranden til Nibaae og Hullere².

Befaling til Herlof Trolle at paavise Bønderne i Holbo Herred, hvor de skulle hugge samme Ved, og tilholde dem at føre det til Hullere. Udt. i T. 3, 367 b.

— Befaling til Frantz Brochenhus, at han skal kjøbe 1 Læst Torsk, 1000 Hvidlinger og 2 Tønder Smør og sende dem til Dirich Gissel i Lybeck som Gave til Kongens „Moder“ Hertuginde af Saxen³ med Paalæg til Dirich om at underrette Hertuginde om Sagernes Ankomst. Rel. Eskeld Oxe. Udt. i T. 3, 368.

[Omtr. 20. Juni.] Befaling til Landsdommerne [i Jylland] og Hr. Otthe Krumpen, at de skulle hjælpe Albret Gøye saa meget, som Ret er, over en Karl, der lod skrive en falsk Stævning over ham under Kongens Navn. Rel. Eskiil Oxe. Udt. i T. 3, 368. (U. St.)

21. Juni (—, Sønd. post SS. Viti et Modesti Dag). Aabent Brev, at Michel Brochenhuse til Bramstrup for sin Gaard og Grund i Nørregade i Nyborg, som han har udlagt til et nyt Marked, maa beholde for evig en Gaard i Nørregade i Nyborg, kaldet den store Calentegaard. Skulde den blive ham afvunden ved Rettergang, skulle Borgmestre og Raadmænd i Nyborg paa Byens Vegne inden 6 Uger udlægge en lige saa god Gaard i Stedet. R. 5, 330.

¹ Formodentlig menes: Fred. efter SS. Viti et Modesti Dag.

² Hulerød (Søborg Sogn).

³ Kongens Svigermoder Hertuginde Katharine af Sachsen-Lauenburg.

21. Juni (Kbhvn., Sønd. efter SS. Viti et Modesti Dag). Lejdebrev for Normand Leslige af Skotlandt til frit at begive sig ind i Danmark, opholde sig der indtil videre og drage bort igjen, naar Kongen ikke længer vil tilstede ham Ophold i Landet. T. 3, 369.

— Til Verner Parsberg. Da Bønderne i Melstedt Herred i Bleginge beklage sig over, at Silleaae, der under Kongens sidste Besøg i Aahus blev fastsat som det Sted, hvor Udlændinge maatte komme og gjøre Bønderne Tilførsel, er grundet og opfyldt, saa at Havnen er ubrugelig, sendes der ham et Brev til Borgerne i Rodtnebye om, at Udlændinge maa besøge Nederbyeaae og Hiorthammer. Derimod skal Silleaae nedlægges. T. 3, 369 b.

[Omtr. 21. Juni.] Brev til Kapitlet i Roskilde, at det, saa vidt det er pligtigt dertil, skal tilfredsstille Lauritz Værkmester i Roskilde, som har berettet, at hans Broder Jesper Værkmester havde opbygget en Gaard paa Kapitlets Grund og gav Jordskyld deraf, saa længe han levede, men at Kapitlet efter hans Død gjør Broderen Lauritz Hinder paa samme Bygning og ingen Fyldest vil yde ham derfor. Udt. i T. 3, 369 b. (U. St.)

[Omtr. 21.—23. Juni.] Tilladelse for Hans Ritbarch i Wismar til nu at udføre en Læst saltet Kjød toldfrit fra Aalborg. Udt. i T. 3, 370 b. (U. St.)

[—] Brev til Hr. Mogens Gyldenstern, Stii Pors, Knudt Sparre til Klogerup og Jacob Mauritsen, at de, da Anders Nilsen, Borger i Ydstedt, klager over, at der er gjort ham Uret, 14 Dage efter S. Hans Dag skulle undersøge hans Sag fra det første til det sidste. Er han ikke skyldig i de Sager, som ere ham tillagte, skulle de hjælpe ham til hans Ret; er han skyldig, skal hans Lejde være ude, naar Sagen er forhørt, og han straffes. Udt. i T. 3, 370 b. (U. St.)

[—] Klemin Andersen i Søemærke citat Staffin Staffinsen af Stege, fordi denne forholder ham et Tingsvidne, han fik paa Møenboe Landsting, at møde førstkommende Mandag. Udt. i T. 3, 370 b. (U. St.)

23. Juni (—, S. Hans Midsommers Aften). Forleningsbrev for Claus Daa til Rafnstrup, som er betroet at være Landsdommer i Siellandt, paa alt Kronens Gods i Biefuerskof Herred paa samme Maade som Basse Christoffersen før ham, saa længe han er Landsdommer i Siellandt. R. 5, 239 b.

23. Juni (Kbbvn., S. Hans Midsommers Aften). Brev til alle Siellandts Indbyggere. at Kongen har tiltroet Claus Daa til Rafnstrup at være Landsdommer i Siellandt i Stedet for Basse Christoffersen, som paa Grund af Skrøbelighed og Alderdom har frasagt sig Embedet. T. 3, 371.

[Omtr. 23. Juni.] Johan Pors citat Per Krusse, Enuold Krusse og Tygge Krusse for noget Gods i Synderliung Herred, som de have kjøbt af Jyrge Bugge, hvorfor der ikke skal være sket ham Fyldest, og for en Viborig Landstings Dom om samme Gods, at møde for Kongen, saa snart denne kommer til Viborig.

Samme citat Anders Bonde, Knud Persen og Jens Brød i Ørum, Chresten Keldsen i Holbeck og Niels Thønnessen i Veldtz „for, at dennom skal være vitterligt om, hvis Ord som Jyrge Bugge havde paa hans yderste, hvorledes at han blev af med hans Arve-gods,“ at møde samme Tid og Sted. Udt. i T. 3, 371. (U. St.)

24. Juni (—, S. Hans Midsommers Dag). Til Hartuig Thømessen. Da Gabriel Gyldenstern har berettet, at hans Foged Nils Michelsen er rømt uden at have aflagt Regnskab og er kommet til Kongens Gaard Lundt i Morse, men at han, da han æskede ham der, hverken kunde „fange hannom til Borgen eller og udi Hægte“, faar Hartuig Thømessen Befaling til at holde ham tilstede, saa at han kommer i Rette og staar sin forrige Herre til Ansvar. T. 3, 374.

— Aabent Brev til alle Kron- og Klostertjenere i Lollandt, at de, da Kongen med det første agter at begive sig paa Jagt der i Landet, til hans Underholdning skulle udgive en Gjengjerd, eftersom de tilsiges af Peder Oxe, Embedsmand i Rafnsborg Len. T. 3, 374 og udat. Udt. i T. 3, 372¹.

[—] Lignende Brev til Falsther, hvor Mogens Falsther skal oppebære Gjengjerd. Udt. i T. 3, 372. (U. St.)

— Breve til Abbedissen i Mariboe, til Stubbekiøping og til Nagskouf, at hver af dem skal holde Kongen en Nat efter Per Oxes Undervisning. Udt. i T. 3, 374 b.

— Aabent Brev til Mogens Falster, Landsdommer i Lollandt og Falster, Peder Oxe, Embedsmand i Rafnsborg Len, og Erick Rossenkrantz, Foged paa Aalholm, at de, da Rødbye for største Delen er afbrændt, og det syns at være bedre, om Byen laa nærmere ved Stranden, skulle undersøge, hvor den kan ligge belejligst, og

¹ Jvfr. under 26. (?) Juni.

udvise Borgerne et bekvemt Sted til at bygge paa. Borgerne faa Befaling til at rette sig efter deres Anvisning og skulle have Hjælp af Tømmer og andet til deres Bygninger. T. 3, 375 b og udat. Udt. i T. 3, 371 b.

24. Juni (Kbhvn., S. Hans Midsommers Dag). Befaling til Jesper Krausse paa Riibberhus strax at sende Fetalje til Kiøpnehavn, nemlig 120,000 baade Hvidlinger og Skuller af den tørre Fisk, han sidst fik Ordre om, ligesaa Rug, Byg, Malt og Havre, baade Slottets og Stiftets, Smør, Flæsk, levende Øxne, saltet og tørret Oxekjød, Faarekjød og Gaasekjød, alt hvad han kan undvære af det foregaaende Aars Oppebørsel. Han skal selv fragte Skibe. Han skal endvidere indsende Riibberhuses Regnskab for 1550.

Ligelydende Breve til Hr. Otte Krumpen af Haldt og Viiborg Stift og til Peder Bille af Aarhusgaardt og Aarhus Stift.

I lige Maade til Oluf Munck af Aalborghus, men ikke af Stiftet, hvis Korn han ikke oppebærer; hans Skriver skal komme med hans Regnskab.

Befaling til Rasmus Skriver, Stiftsskriver i Vendelbo Stift, at han sender alt, hvad han har hos sig af Rug, Malt og Havre, som han har oppebaaret af Kongens Tiende 1550, og af hans Rest fra sidste Regnskab. Han skal selv fragte Skibe og sende sit Regnskab.

Befaling til Frandtzt Bille paa Siilckeberg, at han sender alt, hvad der tilkommer Kongen af det foregaaende Aars Oppebørsel af Rug, Byg, Malt, Havre, Smør, Flæsk, Øxne, saltet og tørret Oxekjød og Faarekjød og anden Fetalje paa fragtede Skibe tillige med sit Regnskab.

I lige Maade til Efuert Bille af Aakier og Erick Krabbe af Lundennis.

Befaling til Nils Jul af Bøfueling at sende alt, hvad der tilkommer Kongen af det foregaaende Aars Oppebørsel af Hing og Ulborig Herreder af Rug, Byg, Malt, Havre, Smør, Honning, Flæsk, Øxne, Fisk, Faarekjød, Gaasekjød, Sild, Torsk og anden Fetalje. Ligeledes skal han sende den tørre Fisk, Hvidling og Kabliav, af hans aarlige Afgift af Bøfueling. Han skal fragte Skibe og sende sin Skriver med Regnskabet.

Befaling til Hans Stiigge af Drotningborg at sende sin Skriver med Regnskabet for 1550. Udt. i T. 3, 377.

25. Juni (—, Torsd. efter S. Hans Midsommers Dag). Aabent Brev, at Frandtzt Banner, Embedsmand paa Holbeck Slot, som har klaget over, at der ingen Skove er til Holbeck, som han kan bruge

til Ildebrand eller Oldengjæld, maa nyde fri Ildebrand til Holbeck Slots Behov og fri Olden til Slottets egne hjemmefødte Svin i Kronens Skov Sørringe Skov indtil videre; han maa ikke tillade andre at hugge der og skal afholde sig fra Jagten. R. 5, 239 b.

25. Juni (Kbhvn., Torsd. efter S. Hans Midsommers Dag). Kongens RetteTINGS Dom, afsagt af Kongen selv, Hr. Eske Bilde, Jahan Friis, Erick Baner, Hr. Anders Bilde, Knudt Gyldenste[r]n til Thym. Hr. Mogens Gyldenstern, Hr. Peder Schram, Byrge Trole og Tage Thot, mellem Jyrge[n] Bragde, Embedsmand i Odense, og Jyrge[n] Lycke, Embedsmand paa Skandelborg, angaaende to Gaarde i Vittinge i Fyen, som ved Hr. Nils Tuessens Testamente af 1368 vare givne til Nørre Brobye Kirke, men som Jyrge[n] Lycke nu beskyldes for at forholde Kirken. Dommen lyder paa, at Landgilden af de to Gaarde bør ydes til Kirken, men at Jyrge[n] Lycke og hans Medarvinger skulle beholde Gaardene, indtil de med Rigens Dele udføres af dem. T. 3, 372 b.

— Aabent Brev, hvorved Læsemesteren i Odense indtil videre faar Kronens Part af Tien[de]n af Synderse Sogn til sin Underholdning, og for at de, som studere under ham, „maa blive undervist og lærte Gud til Ære og Religionen til bedste“. T. 3, 376 b.

26. Juni (—, Fred. efter S. Hans Midsommers Dag). Hr. Mogens Gyldenstern og Stii Pors faa Kvittans paa nogle Breve, Jep Tordsen angaaende, og et Register paa samme Breve, hvilke de have antvordet ind i Kancellieriet. Udt. i R. 5, 460.

— Kongens RetteTINGS Dom, afsagt af Kongen selv og de samme Rigsraader som ovfr. under 25. Juni, mellem Jørgen Lycke (paa hans Hustrus Moders Vegne) og Knudt Spare til Kloggerup om Arven efter sidstnævntes Fader og Moder, hvilken Arv Knudt Spares og hans Søstres Samfrænder skulle granske og skifte mellem Arvingerne. T. 3, 375.

— Befaling til Hr. Anders Bille, Hr. Mogens Gyldenstern, Hr. Peder Schram, Tage Tot, Claus Urne, Byrge Ulfstandt, Hr. Lauge Bragde, Jens Bragde, Jacop Sparre, Jyrge[n] Urne, Mogens Krabbe og Otte Bragde, at de, da Jyrge[n] Lycke og Knudt Spaare til Kloggerup, mellem hvem der er gaaet Dom om Arven efter den sidstnævntes Fader og Moder, have udvalgt dem til at foretage Skiftet, skulle møde Sønd. efter S. Morthens Dag (15. Nov.) i Malmø og der efter Dommen skifte Arven. T. 3, 376.

26. (?) Juni (*Kbhvn.*, Fred. efter S. Hans Midsommers Dag). Befaling til Erick Rossenkrantz, at han efter Peder Oxes Undervisning oppebærer en Gjengjerd af alle Kron- og Klostertjenere i Aalhaalms Len i Anledning af Kongens Ankomst til Lollandt for at jage. T. 3, 373 b¹.

27. Juni (—, Lørd. post Johannis bapt. Dag). Hr. Matz Lauritzen faar Brev, at efterdi han vil studere her i Byen i 2 eller 3 Aar og har været forlenet med Huilsagger og Mørcki Sognekirker, har Kongen tilladt ham at¹ holde en Kapellan til samme Sogne, medens han studerer; og da Kirkerne ere velbyggede, maa han oppebære deres aarlige Rente af tilliggende Jordegods, saa længe han studerer. Rell. Jahan Fris og Erick Banner. Udt. i R. 5, 123.

— Befaling til Stii Paars strax at sende 30 levende Øxne til Kiøpnehafns Slot. Udt. i T. 3, 376.

— Aabne Breve udgaa til Siellan[ds]far, Skone, Halland og Bleginge samt Lolland og Falstheres Landsting om, at al Adelen, Mænd, Fruer og Jomfruer, skal møde i Kiøpnehavn Mand. efter S. Knudt Konges Dag (13. Juli), da Kongen har vigtige Sager at forhandle med den.

Missiver til følgende Lensmænd om at tilsiige Adelen i deres Len til dette Møde: i Sielland: Per Godske, Herløf Trolle, Holgierd Rossenkrantz, Hr. Knud Rud, Knud Pedersen, Frantz Banner, [Vladislav] Vobitzer, Jacop Brochenhus, Hr. Lauge Brae, Jacop Sparre, Byrge Trolle, Otte Brae og Knud Pedersen²; i Smaalandene: Per Oxe, Jyrgen Urne, Erich Rossenkrans; i Skone: Hr. Mogens Gyldenstern, Styte Pors, Hr. Peder Skram, Verner Persberrig, Ebbe Vulfeld, Lauge Vulfstandt, Byrge Vulfstand og Hr. Eske Bille³.

Missivet til de skaanske Lensmænd lyder paa, at den skaanske Adel skal møde Torsdagen derefter. T. 3, 378.

29. Juni (—, SS. Petrii et Pauli app. Dag). Til Eyller Hardenberg. Da Kronens Skove og Jagt til Dragsholm og Kallingborg mange Steder grænse sammen, maa han herefter aldeles ikke jage Dyr, nemlig Adelvildt, Daaer eller Raaer, i Hollumstrup Birk, Dragsholm Birk, Odtz Herred eller andetsteds i Kallingborg Len. Han maa ikke holde Dyreskytter i sin Tjeneste, ikke heller bruge

¹ Et Udt. med Dat. Midsommers Dag (24. Juni) og rettet til Erich Stygge [s: Rosenkrands] findes i T. 3, 372.

² Dette Navn staaer to Gange i Listen.

³ Et overstreget Udt., med Dat. Fred. post Joannis bapt. Dag (26. Juni), hvori Mødet er sat til 6. Juli, findes i T. 3, 374 b. Dertil er føjet en Liste over de sjællandske Lensmænd, til hvem der udgik Missiver i den Anledning, nemlig de samme som ovfr. (med Undtagelse af Lave og Otte Brahe, Jakob Sparre og Borge Trolle) samt desuden Fru Eline, Hr. Mouritz Olsens Efterleverske.

de Bønder, som pleje at vanke paa Skovene, til at skyde Dyr, „fordi at vi ville endeligen herefter have den Herlighed med Jagt frit og forskaanet for vor egen Lyst udi al Dragshollum og Kallingborg Len“. Han maa ikke tilstede Bønderne under Dragsholm at holde Hunde, hverken store eller smaa, „mere end hver Bonde en Hund bunden udi sin Gaard“. T. 3, 378.

30. Juni (Kbhvn., Tirsd. efter S. Peders og Pouels Dag). Kvittans til Sander Leyel paa 266 Rosenobler, som han antvordede Kongen selv i dennes Kammer paa Kiøpnehafuen paa Regnskab. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 5, 240.

— Brev til Indbyggerne paa Møen, at Kongen har befalet „denne Brevviser“ Clemendt Andersen at være Landsdommer paa Møen. T. 3, 379.

— Tilladelse for Hans Stafnsen i Vindekeldt at være fri for Ugedagsarbejde til Dragsholm indtil videre, dog at han skal være Lensmanden der lydlig. T. 3, 379.

[Omtr. 30. Juni—2. Juli.] Aabent Brev, at Kongen har eftergivet Anders Eskelsen i Storcke¹, som mod Forbudet har udført 4 Tdr. saltet Kjød, og hvis Gods Ebbe Vulfeld derfor har ladet „beskrive“, den Bøde, han er ifalden. Udt. i T. 3, 379 b. (U. St.)

[—] Erick Jensen i Sundstrup har Tiltale til Jes Nielsen og Jep Nielsen i Torrup for nogen Ejendom, de gjøre ham Hinder paa, og for en Bod, som de lægge ham til for en Karl ved Navn Jep Røver, som blev ihjelslaet, at Landsdommeren² hjælper ham saa meget, som Ret er.

Samme har Tiltale til Jens Søfrensen i Sundstrup for en Bordag, han gjorde i hans Gaard. Udt. i T. 3, 379 b. (U. St.)

— Matz Sal i Klottrup, hvem Sandemænd i Rindz Herred have svoret Hærværk over for en Indfæstning, han ikke skal have udgivet, at han hjælpes, saa vidt Ret er. Udt. i T. 3, 380. (U. St.)

— Peder Inguordsen i Temerbye har Tiltale til Jens Jude, Ridefoged i Aalborg Len, for Hinder og Trætte, han gjør ham paa hans Gaard, at Landsdommerne hjælpe ham saa meget, som Ret er.

Samme har Tiltale til Baltzer Andersen i Temerbye for nogen Ejendom, han har taget fra hans Gaard. Udt. i T. 3, 380. (U. St.)

¹ Storkø, 0 ved Blekings Kyst.

² a: Landsdommerne i Jylland

[Omtr. 30. Juni—2. Juli.] Axels¹ Klager mod Fru Ingeborig² med hendes Svar, angaaende 1) en Jord, kaldet Marenbare, som hører S. Hans Kloster³ til, og som hun beskyldes for at ville tilegne sig; 2) at hun har 4 Gaarde i Bierre⁴, medens hun kun bør have 2; 3) at han mangler Breve paa det af S. Hans Klosters Gods, som Per Ebbessen og Fru Ingeborig have udlagt fra sig; 4) en Gaard i Hollerup, som hun bruger, skjønt Per Ebbessen har lagt den fra sig. Punkterne 2 og 4 overlader hun til Afgjørelse af Jyrgen Lycke, Jens Jul, Christiern Splid, Niels Skeel, Efuert Byld og Hans Holck. Udt. i T. 3, 380. (U. St.)

1. Juli (Kbhvn., vor Frue Aften visitationis). Michel Siestede faar Følgebrev ad gratiam til Kronens Bønder i Kymmertløf By at skulle svare ham til Suenstrupgaardt. Udt. i R. 5, 240.

— (—, Onsd. efter S. Hans Midsommers Dag). Aabent Brev, at Tage Tot til Ericksholm paa Aaes Klosters Vegne paa den ene og Oluf Andersen og Staffen Judes Arvinger i Dierume⁵ paa den anden Side ere mødte for Hr. Eske Bilde, Jahan Friis til Heslagger, Erich Banner og Hr. Anders Bilde i Anledning af en Trætte om en Eng, kaldet Jerntyven. Da alle Klosterets Breve ere forkomne af Rigets Fjender og Sagen er tvivlsom, bestemmes, at de indstævnte Oluf Andersens (!) og Staffen Judes Arvinger skulle beholde Engen mod aarlig at svare til Klosteret 2 Pd. Smør. T. 3, 388.

2. Juli (—, vor Frue Dag visitationis). Til Borgmestre og Raad i Suinborg. Kong Gøstaf af Sueriiges Tjener Søfren Skrifer har beklaget sig over, at Byfogden der har ladet Morthen Hansen, som de have faaet Befaling til at holde tilstede⁶, undkomme af Fængslet. Derfor har Søfren Skrifer ladet Byfogden sætte fast, og de faa nu Befaling til at hjælpe hin til sin Ret overfor denne. T. 3, 381 b.

— Befaling til Frandt Brockenhus, at han, naar Borgmestre og Raad i Suinborg skulle dømme paa Byfogden (se ovfr.), skal være tilstede for at paase, at der vederfares den svenske Konges Tjener, hvad Ret er, „paa det at vore Undersaatte kunne derudinden blive undskyldet“; og naar Dommen er falden, skal han forhøre Byfogden, hvorledes det er gaaet til, at Morthen Hansen er kommen bort, og hvem der har været med i Raad. T. 3, 381.

3. Juli (—, die Veneris post visitationis Mariæ). Befaling til

¹ Axel Nielsen Arenfeldt.   ² Ingeborg Drefeldt, Peder Ebbesen Galts Enke   ³ I Horsens.

⁴ Bjerge ved Horsens.

⁵ Derome.

⁶ Jvfr. ovfr. S. 35, 44.

Kiøge, at Kongens Landsknægt Piil van Grøn skal underholdes der en Tid i Borgeleje med Øl og Mad.

3 Landsknægte lægges i Borgeleje i Roskilde. Rel. Eskeld Oxe. Udt. i T. 3, 382.

4. Juli (Kbhvn., Lörd. post visitationis Mariæ). Til Borgmester og Raad i Riibe. Da de have skrevet til Kongen om, at Jesper Krausse, Embedsmand paa Riibberhus, paa Raadhuset har ladet læse Kongens Forbud mod Udførsel af Fisk til Udlandet, erklærer Kongen, at han er tilfreds med, „at I maa føre eders Fiske ind udi vort Fyrstendom Holsten og Slesuig, til Gullandt og anden Steds her inden vort Rige Danmark og ingen ander Steds; sammeledes maa I og føre til Hamborg og ander Steds udi for^{ne} vort Fyrstendom Holsten eders Fiske“.

Brev til Jesper Krausse om denne Tilladelse. T. 3, 384 b.

— Brev til Borgmestre og Raad i Randers, at de saa vidt muligt forskaane Jørgen Jensen, Borger der i Byen, for Tyngse paa Grund af hans Skrøbelighed. T. 3, 385.

5. Juli (—, Sønd. post visitationis Mariæ). Aabent Brev, som udgik til Viiborg Landsting, til alle adelige samt Abbeder, Priorer og andre, der ere pligtige at holde Rustning, i Nørrejytlant, at de skulle møde i Viiborg Lörd. efter S. Laurentii Dag (15. Aug.) for der at erfare nogle mærkelige Ærender og Hverv, som Marsken Erick Banner, Hr. Otte Krumpen og Erick Krabbe ville give dem tilkjende paa Kongens Vegne.

Befaling til Lensmændene, som have Stifterne i Nørrejytlant i Befaling, at de tilsige al Adelen i deres Stifter til dette Møde. T. 3, 385 b.

— Befaling til Erick Krabbe, at han møder sammen med Erick Banner og Hr. Otte Krumpen i Viiborg Lörd. efter S. Laurentii Dag for at give den forsamlede Adel nogle Hverv og Ærender tilkjende, hvorom Erick Banner skal give ham nærmere Besked.

Lignende Brev til Hr. Otte Krumpen. T. 3, 385.

6. Juli (—, Mand. post visitationis Marie). Befaling til alle Bønder i Melsom og Sønderlyng Herreder undtagen Adelen Arvetjenere, at de efter Tilsigelse af Hans Styge begive sig med Heste og Vogne og 2 Folk med hver Vogn til Drotningborg og der paa egen Kost age og arbejde i 2 Dage. Udt. i T. 3, 386.

8. Juli (—, Onsd. efter vor Frue Dag visitationis). Hans

Peltzer faar et lignende Brev som det, der 1550 gaves Arent Gessebeck¹ paa Back² og Ohnenest³ Falkeleje[r] under Halland. Udt. i R. 5, 457.

12. (ell. 19.) **Juli** (Kbhvn., S. Margrethe Aften). Forleningsbrev for Anthønīs Bryske (se Dsk. Kanc. Reg. 1535—50 S. 355). Udt. i R. 5, 41 b.

— Brev til Borgmestre, Raadmænd og Byfoged i Malmøe, Helsingør og Kiøge, at de handle med dem, som raade for Tegloven ved deres By, at de til Kongens Behov brænde 30,000 gode Mursten, som skulle være færdige til S. Michels Dag. Naar Kongen lader dem hente, vil han betale dem. T. 3, 388.

— Kongens Rettertings Dom mellem „denne Brevviser“ Jørgen Markursen og Fru Margrette, Jost Urniis Efterleverske, hvorved den første, en Slegfredsøn af Markur Tiemand, tildømmes Besiddelsen af en Gaard i Køpenhafn, som hans Fader kort før sin Død har givet ham Brev paa. T. 3, 390⁴.

— Aabent Brev om en Retstrætte for Kongens Retterting (Kongen selv, Hr. Eske Bilde, Jahan Friis til Heselager, Hr. Anders Bilde til Siøholm, Hr. Mogens Gyldenstern, Hr. Peder Skram og Tage Thot). mellem Byrge Trolle paa egne og andre Jacop Trolles Arvingers Vegne og Fru Anne, Hr. Axel Uggerups Efterleverske, om Arven efter Hr. Aruildt Trolle og noget Gods, som var udlagt lille Arfuit Trolle. For at bilægge Trætten erklærer Fru Anne et Mageskiftebrev, som hendes Broder Hr. Turre Trolle har givet hendes Husbond, for dødt. T. 3, 397 b.

[Omr. 12.—22. Juli.] Befaling til Eyler Rønno v at hjælpe Franz Remmesnider („Remsner“) i Malmøe til sin Ret hos Rudkiøbings Borgere, som have frataget ham Fisk og Humle. Udt. i T. 3, 398. (U. St.)

13. (ell. 20.) **Juli** (—, S. Margrete Dag). Livsbrev for Marten Christiensen paa Landgilden af en Kronens Gaard i Liustrup. Rex m. p. subscr. R. 5, 124.

— Aabent Brev, at, efterdi Hr. Lauritz, Abbed i Heritsvaad Kloster, har berettet, at Klosteret har et helt Sogn kaldet Risseberig Sogn og følgende Gods: i Refstang⁵ Sogn i Odense Herred 1 Gaard kaldet Nackerup, 2 Gaarde kaldede Hersnes; i Konge Sogn 2 Gaarde kaldede Kloberød, 1 Gaard kaldet Malrød⁶;

Dsk. Kanc. Reg. 1535—50 S. 463.

² Bakke ved Aas Kloster (Dsk. Mag. 4. R. V. 209).

³ Ölmanäs, Ölmevalla Sogn, Fjäre Herred.

⁴ Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 533 f.

⁵ Röstänga.

⁶ Magleröd.

i Stenedsted Sogn 1 Gaard kaldet Munckeboe, 1 Gaard kaldet Bryderøed, 1 Gaard kaldet Gulerup, 1 Gaard kaldet Krogholum, 1 Gaard kaldet Dragrød, 1 Gaard kaldet Kløfue; i Sønderløf Sogn 1 Gaard kaldet Komle, 1 Gaard kaldet Suenstrup, 4 Gaarde i Forsehøye, Krege¹ 2 Gaarde, Stackerup 1 Gaard, Klinterup 1 Gaard, Høer 3 Gaarde med 2 Møllesteder, Knudstrup 1 Gaard med 1 Møllested; i Gremestrup² Sogn Manerup³ 1 Gaard, Holum 2 Gaarde, Onindetorp⁴ 1 Gaard; i Vedbye Sogn Nørretofte 1 Gaard, Sleminge⁵ 1 Gaard, i Bierøed 2 Gaarde, Lynderøed⁶ 3 Gaarde, Sønder Hylstoftegaard og Nørre Hylstoftegaard, i Sønder Vedbye 3 Gaarde, i Øvad 3 Gaarde, 1 Gaard kaldet Nybyggit, og Forsmøllen; i Øderliunge⁷ Sogn 1 Gaard kaldet Holt, Touruppe⁸, som er 2 Gaarde; i Perstruppe Sogn 1 Gaard i Biørnstrup, 1 Gaard kaldet Ryet, en Gaard kaldet Ebberup, Henrickstorp, bygget og ubygget; i Fieringtofte⁹) Sogn 1 Gaard kaldet Hyltemosse, 1 Gaard kaldet Moderyet, 1 Gaard kaldet Nybyggit, liggende hos Kleinstrup¹⁰, Fieringtofte By, som er 7 Gaarde, 1 Gaard kaldet Agerup, 1 Gaard kaldet Anderup, i Nørre Fierested 3 Gaarde, 3 Gaarde i Anckerløf og 4 Gaarde i Kleinstrup. — da tilstedes, at Risseberig Sogn og alt det nævnte Gods maa heretter være et frit Birk til Klosteret. Abbederne skulle holde Birkeeting i Risseberig Sogn, hvor det er bejligst. samt der holde en Birkefoged. Rex m. p. subscr. R. 5, 462.

13. (ell. 20.) **Juli** (Kbhvn., S. Margarethe Dag). Aabent Brev, at Age Hofmand i Ølstrup, Pouel Hofmand i Vinsløf og Age Persen sammesteds, som have fremlagt to af tidligere Konger udstedte Breve paa, at Peder Nielsen og Jes Lauritzen og deres Arvinger skulle beholde Ølstrup Torp i Gyding Herred i Schanne uden Afgift, undtagen Stød og Havn, maa beholde Ølstrup Torp som frit Bøndergods mod deraf at gjøre Stød og Havn samt aarlig give til Helsingborrig Slot 2 Mark danske Penge og 1 Lam, „som de skulle bære med i Otting“, og være Lensmanden sammesteds hørig. R. 5, 463¹¹.

— Befaling til Lauge Ulfstand at levere Borgerne i Vardbiørg 2 Læster Smør af Slottets Afgift mod nøjagtigt Brev paa, at de med det første betale det efter den gjældende Pris. T. 3, 389 b og 392.

— Tilladelse for Vardbergs Borgere til toldfrit at udføre til Tyskland 2 Læster Kjød. Udt. i T. 3, 392.

¹ Krika. ² Gråmanstorp. ³ Mammarp. ⁴ Åningetorp. ⁵ Slimminge. ⁶ Linnerød.
⁷ Oderljunga. ⁸ Toarp. ⁹ Färingtofta. ¹⁰ Klingstorp. ¹¹ Udat. Udt. i T. 3, 393,
 hvor det hedder om Afgiften: „som de skulle bære med Ottinge“.

13. (ell. 20.) **Juli (Kbhvn., S. Margrete Dag).** Tilladelse for samme, at de, naar de udføre Heste til Tyskland, maa garnere deres Skibe med Tømmer, dog kun med det, de købe af de Svenske. Udt. i T. 3, 392.

— Tilladelse for samme til at udføre Øxne til Skibs indtil videre, dog ikke udenfor Riget. De skulle tage beskrevet, hvor de gjøre deres Markeder med samme Øxne, og bevise det for Byfogden, naar de komme hjem, at Kronens Told og Rettighed ikke dermed skulle underslaas. T. 3, 392 b.

— Halmsted Borgere fritages for Sise i dette Aar, for at de bedre kunne fulddrive den paabegyndte Befæstning om Byen. Udt. i T. 3, 392.

— Befaling til Soer, Anderskouf, Ringstede, Schouf-closter og Esserom Klostre, at de skulle ansætte en Læsemester i Klosteret, som kan læse i den hellige Skrift for de unge Brødre og andre unge Personer i Klosteret. Dersom de ikke have nogen Besoldning til ham, maa de bruge ham som Sognepræst i et af de nærmeste Sogne, som Klosterets Brødre pleje at besøge, og give ham Klæder og Penge som en af Klosterets Svende. T. 3, 395¹.

— Brev til Nykøping i Otz Herred, Vordingboriig. Prestøe og Ringstede, at Dr. Peder Palladius, Superintendent i Sielands Stift, har berettet, at sidste Gang han besøgte alle Kjøbstederne „her i Landet“ for at undersøge Skolerne, mærkede han, at der ingen Skoler holdtes i de 4 Byer, „og eders og andres Børn, som ere der udi Byen, løbe udi Gaden og gjøre Skalkhed og vænnes til Utugt“. De skulle derfor med det første tilforordne et Hus i Byen til Skole og „tilsikke eders Sognedegne, som kan holde dennom [o: Børnene] til Lærdom og under Ave“, samt tillægge dem nogen Løn. T. 3, 395 b.

— Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv. Hr. Eske Bylle, Johan Friis, Hr. Anders Bylle, Hr. Clautz Bylle. Knud Gyldenstiern, Hr. Per Skram, Hr. Mogens Gyldenstiern, Byrge Trolle, Jyrge Lycke, Tage Tot og Clautz Urne, mellem Gregers Ulfstand, Lauge Ulfstand og andre Hr. Truid Ulfstands Arvinger paa den ene og Hr. Lauge Brae paa hans Hustrus Vegne paa den anden Side om Arv efter hines Broder Niels Ulfstandt, at Sagen skal opsættes i 6 Uger. T. 3, 396.

¹ Tr.: Ny kirkehist. Saml. II. 758. Rordam, Danske Kirkelove I. 311. Et udat. Udt. af Brevet til Esrom i T. 3, 389 b.

[Omtr. 13. (ell. 20.) Juli.] Befaling til Styre Pors, at han skal lade brænde for Kongen en Ovn Kalk af Fullesangs Kalk og købe 100 Læster graa Kalk og sende den til Ydsted. Udt. i T. 3, 397. (U. St.)

[—] Brev til [Bønderne i] Albo, Villandz og Ingelsted Herreder, at de efter Tilsigelse af Styre Pors møde ved Limovnen i Albo Herred med Sække, saa hver kan age 4 Tdr. Kalk til Ydsted. Udt. i T. 3, 397. (U. St.)

[—] Hr. Peder Skram faar Befaling til Hr. Hans Skofgaardt, Mogens Krabbe, Axel Andersen til Scottrup, Oluf Jensen til Demestrup, Jens Ogessen, Tingfoged i Sønderherred¹, Oluf Ibsen, Herredsfoged i Bierge Herred, Jes Nilsen i Viibye, Oluf Ebbessen i Glymninge, Per Nilsen i Hierrup² og Syuendt i Rabbegaardt, at de skulle drage til Engelholm og sætte Bøndernes Landgilde. Ligeledes skulle de udlægge Bønderne i Errup³ deres Fiskeri i Errup Aa efter deres Breve og Domme „og forfare, om samme deris Fiskeri er noget igjen bygt med Møller eller Fiskegaarde imod samme deris Brevis Lydelse“. Udt. i T. 3, 397. (U. St.)

14. (ell. 21.) Juli (Kbhvn., Tirsd.⁴ efter S. Margrette). Livsbrev for Hr. Jens i Vixø paa Kronens Part af Tienden af Vixø Sogn. Udt. i R. 5, 241.

-- Kapellanen til Skelskøer Sognekirke faar Brev, at han og hans Eftermænd maa herefter til deres Underhold oppebære Kronens Part af Tienden af Agers og Ome. Udt. i R. 5, 241⁶.

-- Brev til Borgmestre og Raadmænd i Slauelse, at de maa nedtage den øde Kirke, som kaldes vor Frue Kirke, til Sognekirkens, Præstegaardens, Skolens og Raadhusets Bygning, men den maa ikke anvendes til andet. Udt. i R. 5, 241.

— Aabent Brev, at Kronens Part af Tienden af Maglebye Sogn maa, da Sognepræsten der kun har en ringe Underholdning og hans Kirke er meget bygfalden, herefter oppebæres til Kirkens Bygning og til Sognepræstens Underholdning, den ene Halvdel til Kirken, den anden til Sognepræsten; dog skal den nuværende Sognepræst Hr. Nils have det hele i sin Livstid efter hans Forleningsbrev. Rex m. p. subscr. R. 5, 242.

— Befaling til Jacop Brockenhus, at han til første Præstemøde giver Provster og Præster over alt Siellandtz Stift tilkjende, at naar

¹ Sønder Aasbo Herred.

² Hjernarp?

³ Errarp eller Ärrarp, Barkåkra Sogn.

⁴ Ikke Torsd., som det hedder hos Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 313.

⁵ Omo.

⁶ Tr.: Friis, Schielschior S. 558 (efter en Afskr. af Orig.).

det forbydes en Præst at holde Præsteembæde, dette Forbud da aldeles efterkommes, og at han med Herredsprovsterne undersøger, hvorledes det forholder sig med Sognedegne i de Kirker, som ligge i Nærheden af Kjøbsteder, og paaser, at i Overensstemmelse med Ordinansen Peblinger fra Skolen besørge Degnetjenesten der. Da Hr. Jøp, Sognepræst til Øfuerdrup¹, har begjæret, at hans Annexkirke² maa ødelægges paa Grund af det tilliggende Sogns Ringhed, skal han gjøre dette og befale Sognefolket at søge til Øfuerdrup Kirke og holde den for deres rette Sognekirke, men dersom de hellere ville besøge en anden Kirke, som ligger dem belejliger, maa de ogsaa det. T. 3, 393 b³.

14. (ell. 21.) Juli (Kbhvn., Tirsd. post S. Margrette Dag). Brev til Jacob Brochenhuse, at Hr. Anders Nielsen, Sognepræst i Slagelse, i dette Aar maa oppebære Kronens Part af Tienden af Vemmerløf Sogn. Udt. i T. 3, 394.

15. Juli (.... die Mercurii post Kanuti regis). Aabent Brev, at Hølgærdt Rossenkrantz maa indløse fra Otte Gyldensterns Arvinger Bygholm Slot og Len i Nørrejylland. Naar han har fuldgjort Pantebrevene, skal han begive sig med dem til Kongen, som vil give ham sin Forvaring derpaa. R. 5, 123 b.

— Samme faar Følgebrev ad gratiam til Bygholm Len. Udt. i R. 123 b.

— Kvittans til Otte Rud, Embedsmand paa Visborg, for den aarlige Afgift af Dragsholm og ligeledes for Sagefald, Gaardfæstning og al anden uvis Rente og Rettighed, som han har oppebaaret fra det første han fik Dragsholm og indtil han afgav det. R. 5, 240 b.

[Omtr. 15.—17. Juli.] Jesper Friis citat Axel Urne og hans Medarvinger for en Gaard, kaldet Pillegaardt, i Salling Herred i Fyen⁴ og for 2 smaa Bol, som ere byggede af samme Gaards Grund, hvilke Knud Urne har faaet af hans⁵ Morbroder Morthen Hansen, og der skal ikke være sket ham Fyldest derfor, at møde til første Herredag. Udt. i T. 3, 387. (U. St.)

[—] Befaling til Laurs Badsker, Byfoged i Nykøping, at han stævner Matz Fynboe, Borgmester i Nykøping, og Jens Ifueresen i Uberudt for sig og skiller dem ad med Rette, da hin har

¹ Everdrup. ² Bogeso. ³ Tr.: Rørdam, Københavns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 118 f. Rørdam, Danske Kirkelove I. 312 f. ⁴ 1 Randen er tilføjet: «i Hedens». I dette Sogn kjendes nu ikke en Gaard af dette Navn, men derimod i Vester Aaby Sogn. ⁵ Næmlig Jesper Friis's.

klaget over, at denne har tilsagt ham en Tyvssag inden Tinge. Udt. i T. 3, 387. (U.St.)

17. Juli (Kbhvn., Fred. efter S. Knud Konges Dag). Kvittans til Sander Leyl, Tolder i Helsingør, paa 123 Rosenobler og 190 rinske Gylden, som han antvordede Kongen selv i dennes Kammer paa Kiøpnehavn. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 5, 241.

— Tilladelse for Torbern Bilde til at udføre 20 Øxne toldfrit af Riget. Udt. i T. 3, 387 b.

— Aabent Brev til alle Kjøbsteds mænd og Bønder i Siellandt og Møen, at de tiende retfærdig og yde Degnene, hvad der tilkommer dem efter Ordinansen, hvilket Lensmændene skulle have Tilsyn med. T. 3, 387 b.

17. (ell. 24.) **Juli** (—, Fred. efter S. Margrete Dag). Befaling, at alle de, som besøge det Marked i Øen¹, som kaldes Spurvehøgsmarked, skulle yde deres pligtige Told, og at de, saa længe Markedet staar paa, ikke maa bære Vaaben, for at der ikke som hidtil skal ske Manddrab og anden Uskikkelighed. Rel. Jackop Brockenhus, Embedsmand paa Roskildegaaard. T. 3, 389.

21. Juli (—, S. Marie Magdelenne Aften). Følgrebrev til menige Almue paa Borringholm for Hening Gaggi, Hofsinde, hvem det er betroet at oppebære al Kronens Ret og Rettighed over alt det Boringholm, som ikke hører til Hammers Slot. R. 5, 461 b og T. 3, 393 b.

— Aabent Brev til Borgerne i Vardbiørg, at Lauritz Mus har været hos Kongen og aflagt sin Borgmestered, hvorfor de skulle være ham hørige. T. 3, 392 b.

22. Juli (—, S. Marie Magdelene Dag). Aabent Brev om et Mageskifte mellem Kronen og Kapitlet i Roskilde, hvorved dette skal have i Nørre Hualsøe i Valburs Herred i Siellandt 2 Gaarde, i Vester Søbye² i samme Herred 2 Gaarde, i Søfue i Tune Herred 1 Gaard, i Kalslunt i samme Herred 1 Gaard, i Syuf i Ramse Herred 2 Gaarde. Derimod har Kapitlet udlagt Kronen disse Gaarde, som hørte til Herstedt Præbende og Dalbye Præbende: i Valbye i Kiøbnehavns Birk 3 Gaarde, i Brønbyvestre i Smøruns Herred 2 Gaarde. R. 5, 242 b.

— Forleningsbrev for Matz Torbernsen, „vor Mand og Tjener“, paa Sandbye Len³ i Skone, som han nu selv har i Værge, indtil videre. Dog skal han aarlig yde hver S. Lauritz Dag

¹ Om, Syv Sogn, Ramsø Herred.

² Saaby.

³ Gjønge Herred.

4 Tdr. Smør vel forvaret med Salt og Træ paa „vor“ Gaard i Lund og tjene os med en gerustig Hest. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 460 b.

22. Juli (Kbhvn., S. Marie Madelene Dag). Forleningsbrev for Hening Gaggi, Hofsinde, paa S. Jyrgens Hospital paa Borringholm indtil videre. Ligeledes skal han oppebære al Kronens Rente og Rettighed over alt Borringholm, som ikke hører til Hammers Slot. Han skal bo paa Hospitalets Gaard og holde saa mange fattige Mennesker der, som Renten kan taale. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Skove. For hvad han oppebærer skal han gjøre Regnskab; den ene Halvdel tilfalder Kongen, den anden ham selv. R. 5, 461¹.

-- Livsbrev for „denne Brevviser“ Nils Munck i Hjørnegaardt paa et Færgested ved Os² Kloster i Hallandt, som han nu selv har i Væрге, mod at være Lensmanden i Os Kloster horig og yde Klosteret sædvanlig Tyngte og Tjeneste, samt altid holde gode Færger. R. 5, 462³.

— Brev til Stii Pors om til Kongens Behov at fly 50 Læster Kul inden S. Michels Dag, enten han selv vil lade dem brænde eller købe dem. Udt. i T. 3, 398.

— Befaling til Anthonis Bryske, Verner Sualle, Claus Brochenhus, Hans Skinckel, Pouel Skinckel og Bent Norbye at dømme mellem Jørgen Valckendorf og Fru Anne Hr. Jehan Urnis om nogen Jord, som laa til Langholm. Udt. i T. 3, 398.

23. Juli (—, Torsd. efter S. Marie Magdalene Dag). Til Borgmestre og Raad i Svinborg. Da de have meldt, at Byfogden, som lod den svenske Fange undkomme, i Mandags var paa Tinget og blev forligt med Seuren Skriver⁴, saa at han skulde være kvit mod at betale 500 Dlr., „da sjunes os godt være, at I lade samme Byfoged komme til Tinget og lade hannom ske saa møget, som Ret er, paa det at ingen skal have sig derover ydermere at beklage, og fattige Folk, som uskyldig ere, mue selv beholde deris Pendinge“. T. 3, 398 b.

[Omr. 23. Juli.] Aabne Breve til alle Landsting, at der ikke maa uddrives Øxne eller udføres saltet Kjød af Riget, før

¹ Tr.: Kiøbenhavnske Selskabs Skrifter VI. 49 f., hvor der S. 50 L. 4 skal læses: „ey besuere thennom mett nogenn ny hosbundho'dt eller thennom mett nogenn andenn ny besueringh“ (i Stedet for: „ey besuere ... besueringh“).

² Aas.

³ Udat. Udt. i T. 3, 391 b.

⁴ Den svenske Konges Tjener, se ovfr. S. 55.

Kongen ophæver Forbudet, under Fortabelse af Gjenstandene og Straf.

Lignende Breve til alle Kjøbsteder ved Søsiden. Udt. i T. 3, 399. (U. St.)

24. Juli (Kbhvn., Fred. efter S. Marie Magdalene Dag). Aabent Brev, hvorved Borgere i Engelholm, som have udlagt Gaarde og Grunde der, til Gjengjæld faa Gaarde, Jorder eller Boder i Landzkrone, med den sædvanlige Bestemmelse ang. Kjøbstedsbygning og mod at yde Jordskyld aarlig hver S. Michels Dag. Jordskylden skal ydes til Helliggejsthus til de fattige af: Pouel Smed, Per Lauritzen, Nils Persen, Peder Smed, Per Bendtsen, Oluf Tyggesen, Trudt Mats Nilsens, Per Turdsen, Oge Andersen, Ingert Svendt Olsens, Tyge Andersen, Mette Klippings, Nils Viindt, Peder Sale Peder Sort, Anders Skriver, Suendt Michilsen, Per Erichsen, Erlandt Suendsen, Oluf Ogesen, Hr. Hans Skoufgardt, Hr. Lauritz Pedersen, Nils Olsen, Trudt Ipsen, Anders Skomager, Gudmandt Pedersen, Inger Skrædder og Gørell; til S. Gerdrudz Kirke til Præstens og Skolemesterens Underholdning af: Las Ørin, Gudtmandt Persen, Per Vindt, Per Nielsen, Keldt og Christoffer, Oluf Tyggesen, Jens Nilsen, Anders Salmansen, Hans Olsen, Hans Friis, Anders Skomager, Per Hallandzfar, Anders Snedker, Clemet Karlsen, M. Hans paa Jernhytten, Las, Nis Lang, Oluf Sale, Jens Long, Lauritz Sværdfeger og Josep Falster; til Sognepræsten, Kapellanen og Skolemesteren af: Oluf Skrædder og Peder Joensen, samt af Kalentegods, der er overladt til Gudtmandt Pedersen, Jes Gøyngø og Anders Suenske, Marten Olsen, Nils Nilsen og Joen Skiørping; til Sognekirkens Bygning af: Poel Gydinge, Oluf Tygesen, Anders Virtitsen, Henrick Tydsk, Peder Nilsen, Nils Clemindsen, Nils Bagge, Jens Ogaardt, Gudmandt Skrædder, Christiern Skriver, Marthen Halm, Staffen Skriver, Trud Olsen, Anne Pouel Hellesens, Jyrgen Brender, Bent Trudsen, Nils Tyggesen, Anders Pedersen, Oluf Tygissen, Esperin Pouelsen, Hans Guldsmid, Gudmandt Erlandsen og Hr. Claus Bille. Følgende faa Jord uden at skulle give Jordskyld deraf: Jens Olsen, Gudtmandt Persen og Las Ørn. Til Hospitalet skal ydes Landgilde eller Jordskyld af: Per Rasmusen, Palli Nilsen og Trudt Olsen. R. 5, 465¹.

¹ Ved hver er angivet nøjagtig, hvor Gaarden ligger, og hvad den skylder. Udat. Udt. af et enkelt af Brevene i T. 3, 398.

25. Juli (Kbhvn., S. Jacobi ap. Dag). Brev til Borgmestre, Raadmænd og menige Borgere i Malmøe, at, efterdi forborgede Kjøbmænd og andre, naar de trænge til Penge, sælge eller pantsætte deres Gaarde eller Jorder hemmelig og ikke til én Mand, men til saa mange, som de kunne faa Penge af, saa at Ejendommen ikke kan strække til at betale, hvad der er laant paa den, saa maa ingen herefter sælge eller pantsætte Ejendomme, førend han har forkyndt det paa Raadhuset eller paa Bytinget. R. 5, 463 b og T. 3, 402 (med Dat. S. Marie Magdelene Dag, o: 22. Juli); udat. Udt. i T. 3, 399.

— Aabent Brev, at, da Claus Bogfører i Kiøpnehavn har ladet udsætte paa dansk Summaria Viti Theodori over alle Søndagsevangelia og agter med det første at lade den prente, forbydes det alle andre i 4 Aar at prente denne Bog. Den, der handler herimod, skal straffes, og den, hos hvem Bogen findes til Kjøbs, skal have den forbrudt. T. 3, 402 b og Udt. i T. 3, 399 b.

— Ligelydende Breve for to andre Bøger, som Claus Bogfører vil lade prente, nemlig: den 51de Psalme udlagt af Hieronymus Sauonarola med en liden Bønebog og en Arithmetica eller Regnebog paa dansk. Udt. i T. 3, 402.

— Befaling til Jacob Brochenhuse at sørge for, at Hustru Karine, som er indgivet i Ebbelholt Kloster, faar den Tiende, som Biskop Lauge Urne har givet hende Brev paa. T. 3, 400.

[Omtr. 25. Juli.] Brev til Mogens Krabbe og Abbeden i Herretzuadt, at de, da Michel Høeg i Malmøe skal være borttrømt og være Nils Kuntze, Borgmester smstds., Gjæld skyldig, skulle holde den Gjæld, de ere Michel Høeg skyldige, tilstede, for at, hvis han ikke kommer igjen, Nils Kuntze kan komme til sin Betaling deraf. Udt. i T. 3, 399. (U. St.)

[—] Fortegnelse over Kongens Nattetejere i Loland og Falster: i Nykiøping 1 Nat, i Giedsøer 3 Nætter, i Aalholm 2 Nætter, i Maribo 1 Nat, i Stockemarck 2 Nætter, i Nagskouf eller Hadsted¹ Kloster, „hvilket kgl. Maj. derom bliver til Sinds“, 3 eller 4 Nætter, i Sostnaarck² 2 Nætter, paa Vaals 2 Nætter, paa Sørup 8 Nætter, i Stubekiøping 2 Nætter. T. 3, 400. (U. St.)

26. Juli (—, Sønd. post Jacobi ap. Dag). Befaling til Jesper Krause for Riiber Stift, Hr. Otte Krumpen for Viiborg Stift, Peder

¹ Halsted.

² Sosmark.

Bilde for Aarhus Stift, Oluf Munck for Vendelbo Stift, Frantz Brochenhus for Fyen og Langelandt, Peder Oxe for Lollandt og Falster, Jacob Brockenhus for Siellandt og Møen og Stii Paars for Skaane Stift at gjøre Fortegnelser over de Kirker, som have udlagt Penge til Trykning af den danske Bibel, som nu er færdig, og sende dem til Dr. Christiern Morsing i Kiøpnehavn. T. 3, 400 b¹.

27. Juli (Kbhvn., Mand. efter S. Jacobi ap. Dag). Kvittans til Sander Leyl paa 168 Rosenobler og 90 Goltgylden af Tolden, som han antvordede Kongen i dennes eget Kammer paa Kiøpnehavn. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 5, 243.

— Befaling til Landzkrone at underholde 2 Landsknægte i Borgeleje i nogen Tid. Rel. Eskild Oxe. Udt. i T. 3, 400 b. (U. St.)

— Befaling til Niels Kiølsen, at han strax sender til Kiøpnehavn med Olluf Søfrensen den tørre Fisk, som han har faaet Ordre til at sende derhen, og som endnu ikke er kommen. Udt. i T. 3, 401.

— Til alle Lensmænd i hele Danmark, som have Kjøbsteder i Befaling. Da Forbudet mod Udførsel af Græsøxne, som er udgaaet i 3 Aar, er udløbet, har Kongen med Rigsraadet fornyet det, at gjælde indtil det udtrykkelig ophæves. Ligesaa skal forholdes med Honning og saltet Oxe-, Faare- og Lammekjød. Dette Forbud skal forkyndes baade i Kjøbstederne og paa Herredstingene, hvorom der skal tages skriftligt Vidnesbyrd. T. 3, 401 b.

[Omtr. **27. Juli.**] Befaling til Jesper Krasse at sende 2000 Hvidlinger og 2000 Skuller og Flyndere til Nyborg.

Befaling til Niels Kelsen at sende 8000 Hvidlinger og 4000 Skuller og Flyndere; har han ikke de to sidste Arter Fisk, skal han sende Hvidlinger i Stedet. Udt. i T. 3, 401. (U. St.)

[—] Befaling til Oluf Rosse at købe 20 Læster Ærter og og sende dem til [Kjøbenhavns] Slot. Udt. i T. 3, 400 b. (U. St.)

28. Juli (—, Tirsd. efter S. Jacobi ap. Dag). Forleningsbrev for Byrge Ulfstand, Embedsmand paa Laugholm, paa Laugholm Slot, som han nu selv har i Værge, indtil videre. Han skal tjene med 10 geruste Heste med Glavind og 2 Skytter eller 12 Karle til Skibs. Hver Paaske skal han give Kongen 500

¹ Tr. efter Orig. til Peder Bille med Dat.: S. Jacobi ap. Dag (25. Juli) i Kirkehist. Saml. II. 405 og hos Rørdam, Danske Kirkelove I. 314.

Jochimsdlr., og ligesaa til hver Paaske gjøre Regnskab for alt Sagefald, Gaardfæstning, Oldengjæld og al anden uvis Rente. Den ene Halvdel skal Kongen have, den anden beholder han selv; dog skal han beholde Gjæsteriet, medens derimod alt Vraget skal tilfalde Kongen. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. M. H. t. Jagten bestemmes, at han ikke maa jage paa Enemærke-Skovene, ikke heller i de Skove, hvor han med andre Lensmænd eller gejstlige har Lod og Del, „thi vi ville have det fredet ligesom paa vore Enemærke-Skove, endog at der er flere end en Lensmand over“. Ligeledes med de sædvanlige Bestemmelser ang. Skove og Fiskeri, dog med Forbehold af hvad der behøves til Slottet. Rell. Hr. Eske Biilde, Johan Friis og Eskild Oxe. R. 5, 464¹.

28. Juli (Kbhvn., Tirsd. post Jacobi ap. Dag). Til Claus Siestede. Jesper Krausse, Embedsmand paa Riiberhus, har berettet, at den Jordebog, som haves paa Slottet over den Landgilde, som gode Mænd have paasat Bønderne i Riiber Len, er ikke saa forklaret, at han kan rette sig efter den, idet mange findes at staa for Landgilde, som ikke have givet den, og omvendt. Claus Siestede skal derfor med det allerførste antvorde ham en klar Jordebog, som han kan rette sig efter. T. 3, 401 b.

— Befaling til M. Jens Viborg, at han antvorder Jesper Kraufse den Jordebog, som han skal have over den paasatte Landgilde paa Krongodset i Riiber Len, eller ogsaa en Afskrift deraf. Udt. i T. 3, 401 b.

Omr. 1. Aug. (Vordingborg, S. Petri ad vincula Tid). Aabent Brev, at „denne Brevviser“ Knudt Heningsen i Karisegaardt har fremvist et Kong Hanses Brev, hvorefter han og hans Hustru maa beholde Karisegaardt, som han selv ibor, i begges Livstid. Da de nu have opladt samme Gaard til deres Søn Klemmendt Knudtsen, tillades det, at denne maa beholde Gaarden i sin Livstid. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaarden og med Forpligtelse til at være Embedsmanden paa Tryggeveldt horig. R. 5, 244.

2. Aug. (Kbhvn., Sønd. efter S. Jacobi ap. Dag). Kvittans til Eskel Oxe, Rentemester, paa de Penge, som han paa Kongens Vegne har oppebaaret og udgivet fra Nytaarsdag 1549 til Nytaarsdag 1551, og paa engelsk Klæde, grovt Klæde, Sardug og Lærred, som han i disse 2 Aar har kjøbt, oppebaaret og igjen udgivet. Han

¹ Tr. (i svensk Overs.): Falkman, Kronans, kyrkornas o. presterskapets inkomster af andeligt gods uti Skåne, Halland o. Blekinge II. 19 f.

blev skyldig 4 $\frac{1}{2}$ Lod 1 Kvintin Guld, 193 Goltgylden, 9 Portugæløser, 60 Engelotter, 30 $\frac{1}{2}$ dobb. Dukater, 5 Krossater af det smaa Slag, 3 $\frac{1}{2}$ Frandzkrone, 1 Henricusnobel, 1 Rosenobel og et Stob af et Elgshorn, beslaget med Sølv, som han antvordede Kongen altsammen. Derimod beholder han og skal staa til Regnskab for: 4021 Dlr. 11 Skil. 10 $\frac{1}{2}$ Pend. lubsk, 4 Skil. danske, 4258 Mark 2 Skil. 5 Pend. svensk Mønt, 225 Lod 1 $\frac{1}{2}$ Kvintin Sølv, 149 $\frac{1}{2}$ Alen Engelst, 4 Stykker 18 Alen 1 Kvarter Sardug og 17 Alen grovt Lærred. R. 5, 243 b.

3. Aug. (Vordingborg, Mand. post Olavi regis). Livsbrev for Peder Oring, Dyreskytte til Vordingborg, paa 1 Pund Korn af Vordingborg Slot. Udt. i R. 5, 244.

6. Aug. (Sørup, Torsd. post Petri ad vincula). Til Eyller Rønno og Anthonis Bryske. Al Adelen og andre, som ere pligtige at holde Rustning, i Fyen og Langelandt have faaet Befaling til at møde S. Bertholomei Dag (24. Aug.) i Odense, hvor Jahan Friis til Heslagger, Eyller Rønno til Huitkeldt og Anthonis Bryske skulle forebringe dem nogle Ærender paa Kongens Vegne. Om disse Ærender skulle de to faa Besked af Jahan Friis. T. 3, 402b.

— Til Kansleren [Johan Friis]. Da al Adelen i hele Riget har været forsamlet for at lade sig optegne om deres Rustning, undtagen Adelen i Fyen og Langelandt, sendes der ham nu Kongens aabne Kredens til Adelen her at møde i Odense S. Bertholomei Dag; den lyder paa ham, Anthonis Bryske og Eyller Rønno. Han skal lade dette aabne Brev forkynde, og naar Adelen er forsamlet, skal han, som det er sket i de andre Lande, „forgive dennom deris Rustning“ og lade dem optegne, hvor højt hver skal tjene Fædrelandet baade af deres Len og Arvegods. Han skal paalægge dem at have deres Rustning „i Forraad“ og at lade sig mønstre, naar de tilsiges, og bruge, naar der kommer Krig paa. — Efterskrift (s. D.). For det Tilfælde, at han føler sig besværet ved at udføre dette Hverv, sendes der ham en anden aaben Kredens, lydende paa Anthonis Bryske, Eyller Rønno, Michel Brochenhus og Verner Suole; benyttes dette Brev, skal han give de 4 fornøden Underretning. Gabriel Gyldenstern og Erick Ruudt og ligeledes et Bud fra Fru Anne Hr. Jahan Urnis have været hos Kongen og budt sig i Rette om deres Sager, som skulde paadømmes sidste Tirsdag, men de bleve udsatte til paa Mandag 4 Uger; men da Kongen formodentlig ikke saa snart kommer til Kiøpnehavn, eftersom han vil jage i Kallingborg Len, spørger han Kansleren, hvor-

ledes han skal forholde sig med disse og andre Sager, hvis Paa-
kjendelse er udsat i 4 Uger, om han kan udsætte dem noget længer.
Sagen mellem Hr. Lauge Brade og de Trudsønner vil han dog i
hvert Fald høre, hvor han saa er. Da Hr. Eske Bilde har fore-
spurgt, naar Skibene den lybeske Admiral og Strudsen („Struxen“)
skulle løbe til Norge efter Tømmer, forlanges Kanslerens gode
Raad, om de bør sejle strax eller ikke. T. 3, 402 b.

16. Aug. (Gjedsør, Sønd. post vor Frue Dag assumptionis). Aabent Brev, at da Nils Michelsen i Bircke¹ og Ifuer Kock i Romeg²
have maattet betale Jyrgen Struckmann i Odense en stor Sum
Penge, som Jost Berues skyldte ham, og som de vare gaaede i
Borgen for, skulle alle, hvem de henvende sig til, være dem be-
hjælpelige med at beslaglægge Jost Berues's Gods og udestaaende
Fordringer, for at de kunne komme til deres Betaling igjen. T. 3,
403 b.

18. Aug. (Nysted, Tirsd. post assumptionis Mariæ). Aabent
Brev, at, da Indbyggerne i Gedzbye have klaget over, at mange paa
Gedsøer holde Færger og Baade og derved fortage dem Næring og
Bjering, medens de selv alene have den Besværing at skulle over-
føre Kongens Folk, forbydes det alle, som bo paa Gedsøer, at
holde Skuder eller Baade og dermed udføre Folk og Heste for
Frugt eller Færgeløn, undtagen Indbyggerne i Gedzbye, men disse
skulle til Gjengjæld være forpligtede til altid at have 4 gode Fær-
ger færdige, hver saa stor, at den paa én Gang kan drage 12
store Heste, og dermed overføre Kongens Bud, Folk, Heste og
andet til TydskeLandt. De maa ikke udføre Heste og Øxne, uden det
bevises med Toldseddell, at de ere fortoldede for Vordingborg.
T. 3, 404 b.

19. Aug. (Maribo, Onsd. post assumptionis Marie). Aabent Brev
til alle, indlændiske og udlændiske, som besøge Falsterboe, Schaanøer,
Malmøe, Landzkrone, Schaare³, Trelleborg, Ydstedt, Sømershavn,
Kaassebierg², Abbekoes³ og de smaa Fiskerlejer derimellem, at
Kongen kar udnævnt Anders Knudsen, Borger i Kiøpnehavn,
til at være Tolder paa de nævnte Fiskerlejer. Han skal oppe-
bære Told, Sise, Sagefald, Aaresild osv., og alle Tolderne der skulle
være ham lydige og aflægge Regnskab til ham. T. 3, 404.

¹ Birk, Gjellerup Sogn, Hammerum Herred.

² Romvig, Orre Sogn, Hammerum Herred.

³ Skaare Fiskerleje mellem Falsterbo og Trelleborg.

⁴ Kaaseberg Fiskerleje mellem

Ystad og Sommershavn (Cimbritshamn).

⁵ Abekaas Fiskerleje mellem Trelleborg og

Ystad.

21. Aug. (Nakskov, Fred. post assumptionis Marie). Forleningsbrev for Jens Rasmusen, Borgmester i Nagskov, paa Kronens Bro Suinholms Bro med Ret til at oppebære alt Brokornet dertil, saa længe han lever; dog skal han holde Broen vedlige med stærke Pæle, Fjælle og Rækker paa begge Sider. R. 5, 364 b.

[Omtr. 21. Aug.] (—). Borgmester og Raadmænd i Nag-schof faa Brev paa at maatte holde en Vinkjælder i Byen indtil videre og der udsælge og fortappe Vin og anden fremmed Drik, dog ikke Rostocker Øl og Sundst Øl. Udt. i R. 5, 365. (Indført mellem Breve af 1. og 4. Sept.)

23. Aug. (Støkkemark, S. Ba[r]tholomei ap. Aften). Kvittans til Claus Huitfeldt paa 40 Rosenobler og 50 Engelotter. Udt. i R. 5, 244.

24. Aug. (Sosmark¹, S. Bertolomei ap. Dag). Aabent Brev, at Jyrge Tyggessen og hans Ægtebørn i alles Livstid maa beholde den Gaard i Rødbye, som ligger til Sedlinge² Kirke, og som han nu selv har i Værge, mod at holde den med god Bygning og Tegtag og gjøre sædvanlig Landgilde, Tyng og Tjeneste til Kronen og Sedlinge Kirke. Naar Jyrge Tyggessen er død, skulle hans Børn fæste den for en skjellig Fæstning. R. 5, 364 b.

30. Aug. (Sørup, Sønd. post S. Bertholomei ap. Dag). Befaling til Eyler Lycke og hans Medarvinger, at de skulle se efter blandt deres Breve, om der skulde findes nogle lydende paa det Gods, som laa til Kronens Gaard Østrup, da Hans Stygge, Embedsmand paa Drotningborg, ikke har Breve, hvormed han kan forsvare det, nu da der sker Trætte derpaa, og da det kan tænkes, at de have faaet saadanne Breve fra den Tid, da Hr. Jacop Lycke havde samme Gaard og Len. Findes de, skulle de strax sendes til Hans Stygge. T. 3, 405.

1. Sept. (—, S. Egidii Dag). Stadfæstelse paa et af Kong Frederik (I) udstedt Brev, i Følge hvilket menige Almue i Vaals³ Birk skal være „kvit og fri med 1 Skp. Korn, som kaldes Foged-skjæppen“. R. 5, 365.

— Befaling til Rigsraaderne at møde S. Mathei ap. Dag (21. Sept.) i Kiøpnehavn, da Kongen har vigtige Sager at forhandle med dem. T. 3, 404 b.

4. Sept. (Knudsby, Fred. efter S. Egidii Dag). Anne Anderse[s] Datter i Stubbekiøping faar Brev paa en halv Gaard, som

¹ Hndskr. har: Sordzmarek.

² Sæddinge.

³ Kaldes i Overskriften: Vaalnes.

var tilfalden Kongen i denne By, og som var fradømt hendes Husbond. Udt. i R. 5, 365 b.

7. Sept. (Næstved, vor Frue Aften nativitatis). Oluf Jensen, født paa Vordingborig Gods, faar Brev, at han har kjøbt sig fri og ej skal deles til Stavns efter denne Dag, men maa bygge og bo, hvor han vil. Udt. i R. 5, 244 b.

10. Sept. (Gavnø Kloster, Torsd. efter vor Frue Dag nativitatis). Tilladelse for Hr. Hans, som Kongen nu har beskikket til Sognepræst og Prædikant i Mareboe Kloster, til at beholde det Vikarie, som han har i Roskilde Domkirke, som om han selv residerede der. T. 3, 405¹.

[**Omtr. 10.—18. Sept.**²] (**Kjøge**). Brev til alle, som skulle give Brokorn eller anden Rettighed til Ressen Bros Vedligeholdelse, at de til Frantz Bylle, Embedsmand paa Silkeborig, som paa ny skal opføre denne Bro, skulle udrede Afgiften, indtil Broen bliver færdig. R. 5, 124.

18. Sept. (Roskilde, Fred. efter Hell. Kors Dag). Oluf Nielsen, Borger i Opsloe, og hans Arvinger faa Brev paa alt det Bondegods, som var tilfaldet ham i Nørrejutland, før Fejden begyndte. Udt. i R. 5, 124.

— Brev til Kongens Undersaatter, indlændiske og udlændiske, som besøge Hestnes³ Fiskerleje, at de skulle yde Dronning Sophye, Kongens Moder, den Rettighed, som bør gives af dette Fiskerleje, ligesom der gives paa Falsterboe, Møen og andetsteds i Riget, men som de ikke have villet give. R. 5, 365 b.

— Brev til alle, som have Jordegods paa Falster, at Kongen, nu han har jaget der, har erfaret, at det store Vildt er noget ødelagt, idet mange af dem, der have Jordegods der, sende Skytter derhen at jage, nagtet det er bevilget ham, at Øen maa være hans Fredejagt, hvor ingen maa ødelægge stort Vildt. Dette forbydes derfor nu. R. 5, 366.

— Befaling til Jyrgen Urne, at han forkynder over alt Falster Kongens aabne Brev om Jagten der (se ovfr.) og paaser dets Overholdelse. T. 3, 405 b.

[**Omtr. 18.—24. Sept.**] Brev til Per Oxe, at han strax begiver sig til Kongen med den Stenhugger eller lader ham følge

¹ Tr.: Ny kirkehist. Saml. II. 760. ² Af Hensyn til Dateringsstedet er Brevet henført til denne Tid, idet det vel kan antages, at Kongen har taget Vejen til Kjøbenhavn over Kjøge. I Kopibogen er det indført mellem Breve af 18. og 29. Sept. ³ Hesnes, Falsters Sønder Herred.

efter sig, hvis han ikke strax kan faa ham med sig. Udt. i T. 3, 406. (U. St.)

19. Sept. (Roskilde, Lørd. efter Hell. Kors Dag). Hr. Lauriz, Sognepræst til Juderup Kirke, faar Brev paa nogle Jorder paa Juderup Mark, som han har i Leje, nemlig 1 Fjerd. Jord, som hører til Botterup Kirke, 1 Fjerd. Jord, som ligger til Bierbye Kirke, og nogle Stykker Jord, som han selv har i Værge, at beholde, saa længe han har Juderup Kirke. Udt. i R. 5, 244 b.

— Befaling til Abbedissen Jomfru Metthe Marsuinsdatter og menige Konventssøstre i Mareboe Kloster at fly Hr. Hans en Vaaning og tilbørlig Underholdning. Udt. i T. 3, 405 b¹.

20. Sept. (—, S. Matei ap. Aften). Befaling til Sten Rossensparre at give Hr. Ove Bilde 4 Læster Korn, halvt Rug og halvt Byg, af den Indkomst, som ligger til Vordingborg. Udt. i T. 3, 407 b.

— (Kbhvn., Sønd. efter Hell. Kors Dag). Kvittans til Sander Leyel paa 541 Rosenobler, 7 Henricusnobler, 37 dobb. Dukater, 84 Engeltotter og 130 Goltgylden. Udt. i R. 5, 246 b².

22. Sept. (—, S. Mouritii Dag). Aabent Brev, at Hr. Niels Lauritzen, Sognepræst til Maglebye Kirke, har berettet, at han har en Søn ved Navn Lauritz Nielsen, som er født, førend han fik sin Ægtehustru, og at han har lyst ham i Kjøn og Kuld og vil, at han skal være hans Arving, hvilket herved bevilges, saa at Lauritz Nielsen skal være hans Faders Arving, „ligervis som han vaare ægtefødt, og regnis og holdis, ligervis som han vaare Adelkone-Barn“. R. 5, 245.

— Til Prioren i S. Knudz Kloster i Odense. Da han ved Jahan Friis har givet tilkjende, at en af Præsterne der i Klosteret, som har stjaalet en Kalk og er rømt, nu er paagreben og sidder fangen paa Nyborg Slot, ønsker Kongen, efterdi det er en Præstemand, at han kommer løs mod stærk Borgen for, at han betaler Kalken eller dog saa meget som muligt; hvorefter han skal slippes løs og løbe sin Vej. T. 3, 413³.

— (—, Tirsd. efter S. Mathei ap. Dag). Til Hr. Eske Bilde. Jahan Friis har forelæst Kongen hans Skrivelse om, at han har faaet en „Bulde“ i Halsen, og at han derfor beder sig fritaget for

¹ Tr.: Ny kirkehist. Saml. II. 760. ² Er ogsaa indført i R. 5, 533 b, men overstreget. Der er Brevet dat.: ipso die Mauritii (22. Sept.). ³ Tr.: Dsk. Mag. II. 73, hvor der skal læses L. 17 f. n. «skall nu vere» (for: skal were); L. 14—13 f. n. «att hand bettaller samme kalck, oc ther som hand icke kand affstedt komme samme kalck strags att bettalle» (for: at han betaler samme Kalk, strax at betale). Rordam, Danske Kirkelove I. 315.

at indfinde sig. Kongen erklærer, at denne hans Sygdom er ham „storligen lejd“⁴, og tillader ham at blive; men saa snart han kan færdes, skal han strax begive sig til Kongen. T. 3, 412 b.

24. Sept. (Kbhvn., Torsd. post Mathei ap. Dag). Aabent Brev om et Mageskifte mellem Kronen og Johan Friis, Kansler, paa Dallum Klosters Vegne, saa at dette faar 2 Gaarde i Hiemdrop¹ i Verninge Sogn, 1 Gaard i Birckum i Fraude Sogn, 1 Gaard i Nørre Brouby i Saling Herred, 1 Gaard i Brendkiil, 1 Gaard i Kierby² i Aassum Herred, 1 Gaard i Skrøbishafue i Vindinge [Herred], 1 Gaard i Rønckebye i Gudme Herred, 1 Gaard i Høyby i Aassum Herred, 1 Gaard i Hollup³. Derimod har Klosteret udlagt til Kronen 1 Gaard i Duncker⁴ i Riissen Sogn, 2 Gaarde i Torup, 2 Gaarde i Riissen, 5 Gaarde i Trandrup By og Sogn, 4 Gaarde i Vindballe, 1 Gaard i Bregninge By og Sogn, 7 Bolsteder⁵ i Vindballe i Trandrup Sogn. R. 5, 331.

— Brev til Borgmestre og Raadmænd i Malmø, at de skulle tillade Lambrecht Stolfod at udskibe 60 Øxne, som han har kjøbt i Skone, for Malmø for at føre dem til Købnehavn. Udt. i T. 3, 407 b.

— (—, Torsd. efter S. Mauritii Dag). Breve om Korn og Fetalje, som er forskrevet til Drotningborrig til Kongens Underholdning, nemlig fra Aakier: 7 Læster 11 Ørt. 1 Skp. Rug, 21 Læster 5½ Ørt. 1 Skp. Malt, 1½ Læst 3½ Ørt. Havre, 9½ Td. ½ Fjerd. Smør, 7½ levende Øxne, 3½ Krop 2½ Brad Krokpe, 110⅓ Faare- og Lammekroppe, 954⁶ Høns, 29 Vol 3 Snese Æg; og fra Skanderborrig: 2 Læster 1 Ørt. 3 Skpr. Havre, 22 Øxne og Stude, 4 Lam, 9 Tdr. 7 Skpr. Gryn, 120 Gæs, 14 Tdr. Mjød. Udt. i T. 3, 408.

— Breve til Lensmændene paa Aakier [Evert Bild] og Skanderborrig [Jørgen Lykke], at de strax skulle udkræve den Kongen tilkommende Landgilde i deres Len og gjøre Bygget til Malt og derpaa beholde Landgilden hos sig, til de faa Ordre til at indsende den.

Lignende Breve til Hr. Otte Krumpen, Olluf Munck, Per Bille og Frantz Bille. Udt. i T. 3, 408.

— Til Otte Ruudt. Paa hans Forespørgsel om Christoffer Urne kan der paa denne Tid ikke gives ham noget Svar, men

¹ Hjelmerup.   ² Fravgde Sogn.   ³ Holluf, Fravgde Sogn.   ⁴ Dunkjær (Rise Sogn) paa Æro (ligesom alt det følgende Gods).   ⁵ Det angives ikke, at de 7 Bønder have været Bolsmænd, men efter den ringe Afgift (10 Skil lybsk) synes det ikke, at de kunne have haft Gaarde i Fæste.   ⁶ Der staar: jxciiij.

han skal holde ham vel forvaret i hans Kammer og ikke tilstede mange at komme ham til Ords, for at han ikke skal gjøre Mytteri eller Klammer. Da mange Gudlandz Indbyggere have skrevet til Kongen om at maatte faa nogen Smaaamønt, skal han give dem tilkjende, at Kongen vil tage det under Overvejelse og med det første give dem Svar. Da han har skrevet om et Skib at bruge til Slottets Behov, svares, at Kongen ikke har Skibe at undvære, hvorfor han selv enten maa købe eller bygge det paa Kongens Bekostning. T. 3, 408 b.

24. Sept. (Kbhvn., Torsd. post Mauricii Dag). Befaling til Hans Stygge paa Drottnin[g]borg, at han, da Kongen med Dronning, Børn og Hofsinder vil tilbringe Vinteren paa Drotningborg og vil drage derover strax efter S. Michils Dag, sørger for at have saa megen Fetalje, Hø og Strøfoder som muligt i Forraad og lader brygge godt Øl i Forraad, det meste han kan, og gjøre store Fade dertil, hvis han ikke har nok. T. 3, 408 b.

[Omr. 24. Sept.] Til Jyrgen Persen. Da Kongen strax efter S. Michels Dag agter at drage til Drotningborg og ligge i Vinterleje der med hele Hoffet, skal han sørge for, at saa meget som muligt af Mel, Malt, Smør, Havre, Kjød, Øxne, salt Fisk, Faar, Lam, Høns og Gæs kommer did. Kongen har ladet bestille did Humle og Sild, og til forskellige jyske Lensmænd er skrevet om at levere Havre, Hø og andre Landgildeydelse. Udt. i T. 3, 406. (U. St.)

26. Sept. (—, Lørd. efter S. Mattei ap. Dag). Kvittans til Holger Rosenkrantz, Embedsmand paa Bygholm, paa hans aarlige Afgift, Oppebæring, Udgift, Kongeskatter og al anden Rente og Rettighed af Vordingborg Slot fra det første han fik det, indtil han afgav det. Rex m. p. subscr. R. 5, 245 b.

— Eyller Hardenberig faar qvittantia qvittantiarum paa Gullandt. Udt. i R. 5, 245 b.

— Forbud mod at udføre Korn indtil Pinse fra Skone, Halland, Bleginge og Liister, udstedt efter Samraad med de tilstedeværende Rigsraader paa Grund af, at Kornet har haft liden Fremvæxt i disse Lande, saa der kan befrygtes stor Dyrtid. T. 3, 409.

— Tilladelse for Jørgen Burhorn, Borger i Lubek, til nu at udføre til Tysklandt 2 Læster saltet Kjød og 100 Tdr. Havre, dog Kronens Told uforkrænket. Udt. i T. 3, 409 b.

28. Sept. (—, S. Michils Aften). Aabent Brev om et Mage-skifte mellem Kronen og Erick Matsen, Embedsmand paa

Birckiinge, saa at han og hans Arvinger skulle have: 1 Gaard kaldet Siøegaardt i Viinstrup i Quandløsse Sogn¹ i Mierløsse Herred og 1 Gaard og 1 Bol smstds. Derimod har Erick Matsen udlagt 2 Gaarde i Sasserup i Søstrup Sogn i samme Herred, 1 Gaard i Sneuer² og 1 Gaard i Kagerup. R. 5, 246.

28. Sept. (Kbhvn., S. Michels Aften). Befaling til Anders Knudzen, Tolder paa Falsterbo, at give M. Rubbert 1 Td. Sild, som Kongen har foræret ham. Udt. i T. 3, 409 b.

— Brev til Seuren Kier, Tolder i Kolding, at Kongen har tilladt Hertug Adolf toldfrit at uddrive 50 Øxne af Riget og ind i Fyrstendømmet. Udt. i T. 3, 410 b.

— Til Fru Helevig, Otte Gyldenstierns Efterleverske. Holger Rossenkrantz til Boller har berettet, at der, efter at han har faaet Kongens Brev paa Bygholm, er gaaet en Handel mellem ham og hendes Væрге Eskild Gøye, men at hun ikke vil fuldgjøre den. Han har faaet Kongens Brev til hende om at fuldgjøre den, og han har stævnet hende for Kongens Retterting til at møde paa Køpnehavn Slot S. Matei Dag (21. Sept.), men hun har siddet Stævningen overhørig og ikke rettet sig efter Skrivelsen, „hvilket os storligen forunder“. Hun faar nu Befaling til strax at fuldgjøre hin Handel; gjør hun ikke det, vil det blive befalet Holger Rossenkrantz at annamme Lenet og indlægge de Penge, hvorfor det staar i Pant, i Landekisten. T. 3, 410 b.

— Tilladelse for Christoffer Molner til toldfrit at udføre til Tyskland 4 Tdr. saltet Kjød. Udt. i T. 3, 411. (U. St.)

— Befaling til Herlof Trolle at sende til Køpnehavn til Kongen alle de Vindruer, han har. Rel. Jørgen Valkendorf, Skjænk. Udt. i T. 3, 411. (U. St.)

— Befaling til Sander Leyel, at han strax sender til [Kjøbenhavns] Slot 2 Piber „Povtov“³ af de 12 Piber, han har bestilt, og de 10 skal han beholde, til der kommer Skibe efter dem, eller der gaar Skibe fra Helsingør hid [til Kjøbenhavn], hvormed han kan sende dem. Rel. J. Valkendorf, Skjænk. Udt. i T. 3, 411. (U. St.)

[Omtr. 28. Sept.] Befaling til Jacob Brockenhus at købe al Kirke-Havren her i Landet [Sjælland] til Kongens Behov.

Ligesaa til Stii Pors at købe Kirkens Part af Tiende-Havren i hele Skonne.

Brev til samme, at han skal sende levende alle de Øxne,

¹ Viinstrup og Hovedgaarden Sogaard ligge nu i Asminderup Sogn.   ² Snevre.   ³ Poitou-Vin.

Køer, Faar, Lam og Svin, han har, saa han ikke beholder flere Øxne tilbage, „end han kan næppelig holde Gaarden med“.

Brev til samme at lade male ¹ Læster Gryn og sende til [Kjøbenhavns] Slot. Udt. i T. 3, 411 b. (U. St. Indført mellem Breve af 28. Sept. og 14. Okt.)

29. Sept. (**Kbhvn**, S. Michils Dag). Forleningsbrev for Axel Jyul til Villestrup, Landsdommer i Nørrejtlandt, paa følgende Gaarde og Gods i Nørrejtlandt i Asmildt Sogn i Asmildt Birk: 2 Gaarde i Gammel Asmildt, 1 Gaard i Siøegaardt, 1 Gaard kaldet Dalsgaardt, 1 Gaard kaldet Holumsgaardt og 9 Bolsteder og Gadehuse smstds., som ere byggede paa samme Godsens Ejendom, samt en Mølle, kaldet Aal Mølle, at bruge til Asmind Kloster, som han selv har i Væрге, uden Afgift, indtil videre. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. R. 5, 124 b.

— Livsbrev for Christoffer Michilsen, Kannik i Aarhus Domkirke, paa et Vikarie til S. Karine Alter smstds., som blev ledigt efter Hr. Jens Graver; dog skal han residere ved Domkirken og gjøre sædvanlig Tyngge og Tjeneste samt være Ordinansen om Religionen og Kapitlets Statuter undergIVEN. Overholder han ikke disse Artikler, skal han have forbrødt dette Brev. R. 5, 125.

— Aabent Brev, at den Gaard i Skielskøer, som Hr. Nils, Sognepræst til Maglebye, bor i, herefter skal være Præsteresidens til Maglebye Sogn. R. 5, 246 b.

1. Okt. (—, Torsd. post Michaelis Dag). Pantebrev til Jacop Brockenhus til Nackebølle, Embedsmand paa Roskildeggaard, for 1000 rinske Gylden paa følgende Gods i Salling Herred i Fyen: 13 Gaarde og 1 Mølle i Skerninge² og 1 Gaard i Aastruppe, at beholde, indtil det afløses ham. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. R. 5, 332.

— Befaling til Stii Pors at være tilstede, naar Hr. Mogens Gyldensterne lader rebe nogle Skove i Skone, for at paase, at der sker Kronen Fyldest. Udt. i T. 3, 412.

2. Okt. (—, Fred. efter S. Michels Dag). Befaling til Jacob Brochenhuse at give Sognepræsterne og Kapellanerne i Kiøpnehavn 3 Læster Korn, som han plejer at gjøre. Udt. i T. 3, 412.

3. Okt. (—, Lørd. efter S. Michils Dag). Aabent Brev om en Overenskomst, som paa Kiøpnehavns Slot i Overværelse af Jahan Friis til Heslagger og Erick Banner til Asdal er indgaaet af Hol-

¹ Tallet ulæseligt.

² Vester Skjerninge.

gerdt Rossenkrandz til Boller og Fru Heluig, Otte Gyllensternis Efterleverske, om Bygholm Slot og Len, som Holgerdt Rossenkrandz er blevet forlenet med. Han skal beholde Lenet og oppebære Halvdelen af den visse Rente, Gjæsteri, Oldengjæld, Avl og Smørrente samt fra denne Dag alt Sagefald og Gaardfæstning; han skal beholde Ladegaarden norden for Møllen; Nytaarsdag skal han betale Pantessummen for Slot og Len mod at faa udleveret Pantebrevene; han skal svare til al kongelig Tyngde. Slottet derimod skal hun beholde med alle de Huse, som staa derpaa, til S. Valborg Dag (1. Maj) og ligesaa den „Nederlagegaard“ samt Halvdelen af Avlen, den visse Rente, Gjæsteri og Oldengjæld; alt Sagefald og Gaardfæstning indtil denne Dag skal hun beholde; hun skal ikke være pligtig at yde noget Inventarium paa Slottet, „thi vi have det naadeligen omdraget og tilgivet“. T. 3, 413 b.

[Omr. 3.—8. Okt.] Befaling til Claues Rossengaard, Jyrge Nielsen, Herlof Skafue og Lauritz(!)¹, at de tage 12 uvildige Oldinge til sig og granske „nogen Jorde og Eng“ i Søllerups Fang i Anledning af en Trætte derom mellem Erick Bøller og Matz Hansen i Søllerup. Udt. i T. 3, 414. (U. St.)

[—] Befaling til Anders Knudsen, Tolder paa Falsterboe, at han sender 24 Læster Sild, 60 Skippd. Humle, 60 Skippd. Kabelgarn og 40 Ruller Boldavit til Kiøpnehafns Slot. Udt. i T. 3, 414. (U. St.)

8. Okt. (Kbhvn., S. Dionisii Aften). Aabent Brev, at Borgmestre, Raad og menige Borgere i Ringkiøping maa til Paaske afbryde 2 Gaarde, som Kongen har faaet i Magelæg af Ifuer Jul til Stubbergaard, liggende i Velling Sogn i Hing Herred, den ene kaldet Hiebolstoff, den anden Hugborg. Naar disse Gaarde ere afbrudte, maa Byen for evig beholde deres Jorder til Overdrift, mod aarlig at give til Kronens Gaard Bøvling 9 Ørt. Korn. R. 5, 125 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen udlægger til Iuer Jul til Stubbergaard 2 Gaarde i Synderbye paa Holmen i Nye Sogn i Hing Herred i Stedet for de 2 i det foregaaende Brev nævnte Gaarde. R. 5, 126.

— Tilladelse for Chresten Persen, Borgmester i Helsingør, til at udføre til Tyskland $\frac{1}{2}$ Læst saltet Kjød, dog Kronens Told uforkrænket. Udt. i T. 3, 414 b.

— Befaling til Otte Rud med det første at sende til Kongen den Møntmester, som er der paa Landet [Gulland]; saa skal

¹ Maaske Lavrits Grubbe til Alslev.

Kongen siden finde Raad og sende Mønt til Gulland. T. 3, 414 b.

8. Okt. (S. Dionisii Aften). Befaling til Jacob Brochenhusse af Kronens Part af Tienden at give Lauritz Grubbe 1 Læst Korn, som Kongen har skjænket ham. Udt. i T. 3, 414 b. (U. St.)

— (**Kbhvn.**, —) Befaling til Borgmester og Raadmænd i Næstvedt at paase, at ingen sælger Tyskøl der for Byen, førend Kongens Sisemester har faaet Told og Sise deraf. T. 3, 414 b.

— Brev til alle Indbyggere i Nørrejutland, at Kongen, da der er Brøst for en Landsdommer der i Landet, eftersom Jens Mogensen er død, har befalet Axel Jul til Villestrup, Embedsmand i Asmind Kloster, at være Landsdommer sammen med Jens Tommessen og Erick Skram. Rex m. p. subscr. T. 3, 415.

— Til Anders Knudtsen, Tolder paa Falsterboe og Schaannøer. Da han har skrevet til Hr. Eske Bilde, at nogle Kjøbmænd for Falsterbo have skibet noget saltet Kjød¹ mod Forbudet, og at den lubske Foged Jyrge Burhorn har udskibet² 6 Læster saltet Kjød, skal han strax lade føre paa Toldboden alt det saltede Kjød, „som er skibet, og ikke findes nogen, at have vore Breve derpaa“³. Der er skrevet til den lubske Foged, „at han skal fly os saa møget, som Ret er, over dennom, som samme Kjød udskibet haver“. T. 3, 415 b.

— Til Rigsraaderne i Schaane. Da Kongen erfarer, at de største Sager og Trætter, som komme for Schaane Landsting til Paakjendelse, opsættes til 3 Søgneting, nemlig det næste Ting efter Paaske, Jul og S. Michels Dag, og da Landsdommeren besværer sig over ene at skulle dømme de Sager, som saaledes optages, faa de Befaling til at besøge alle Søgneting paa de nævnte Tider og med Landsdommeren dømme i de Sager, som da forekomme, saa at alle uden Forhaling fange Dom. T. 3, 417.

9. Okt. (—, S. Dionisii Dag). Gjælds-brev til Erick Pødebusk, Embedsmand paa Aarhus, paa 3000 Jochimsdlr. i Hovedstol og 150 Jochimsdlr. i aarlig Rente, hvilke 3000 Jochimsdlr. skulle betales ham, naar han ikke længer er forlenet med Aarhus. Han maa aarlig i sin Afgift afregne 150 Jochimsdlr. i Rente og begynde dermed „nu Paaske over et Aar, naar man skriver 1553“. Rex m. p. subscr. R. 5, 478 b. (Indført mellem Brevene fra 1552.)

¹ Der staar i Hndskr. 3 Gange «faldz kiødt», men der maa dog vel menes saltet Kjød.
² o: ladet, indskibet.   ³ Jvfr. dog ovfr. under 26. Sept.

9. Okt. (Kbhvn., S. Dionisii Dag). Stadfæstelse af, at Mogens Gyldenstern, Embedsmand paa Malmøhus, har tilfæstet Jes Pedersen, Asmiindt Lauritsen, Syuiindt Nilsen og Anders Lauritzen i Flackerup en Kronens Jord og Ejendom i Skone, kaldet Hunderrupmarck, mellem Flackerup og Høybroe. Rel. Hr. Mogens Gyldenstern. R. 5, 479. (Indført mellem Brevene fra 1552.)

--- Befaling til Sander Leyl, at han skal gjøre sig Umage for at skaffe Kongen med det første en god, forstandig Karl til en Vintapper. Udt. i T. 3, 416. (U. St.)

--- Til Hr. Jørgen Nielsen, Vikarius i Roskilde. Han har berettet, at Hr. Hans, som nu skal være Sognepræst til Mariboe, misbruger Kongebrevet om, at han maa beholde Renten til sit Vikarie i Domkirken, og ikke vil skikke sig efter Kapitlets Statuter. Da han vil vide Kongens Vilje, svares der, at det ikke er Meningens med Kongebrevet, at Hr. Hans skal være fritaget for at „holde slig Tyngte hos Kirken som andre Vikarier“. T. 2, 416¹.

Brev til Bønderne i Rønneberg og Harraggers Herreder, at de med det første gjøre en god, stærk Bro over Andeløf Aa med stærke Pæle, Bullfjælle og Rækker paa begge Sider og siden vedligeholde den, da Vejen over Aaen ved Vintertid nu er meget ond. Rex m. p. subscr. T. 3, 416 b.

--- Tilladelse for de Borgere i Stubbekiøbinge, hvis Gaarde ere afbrændte, at være fri for den aarlige Byskat i 3 Aar, „som beløber sig 30 Mark danske Pendinge“, hvilken Sum maa afkvittes i Byskatten. T. 3, 430 b.

[Omtr. 9.—10. Okt.] Margrette Herman Røllickis, Borgerske i Kiøpnehavn, citat Nils Andersen til Lyngbyegegaardt for 2 Gaarde i Øelstyck, som han forholder hende, at møde førstkommande Mandag. Udt. i T. 3, 416 b. (U. St.)

10. Okt. (—, Lörd. post S. Dionisii Dag). Aabent Brev, at Jens Lassen, Smed for Kallingborg Slot, maa beholde i Arv og Eje den Kronens Bolig, som han nu ibor blandt Strandboderne udenfor Kallingborg Kjøbsted, uden al Afgift. R. 5, 247 b og udat. Udt. i T. 3, 416.

11. Okt. (—, Sønd. efter S. Dionisii Dag). Aabent Brev, udstedt af Fru Sophie, Jacob Hardenbergs Efterleverske til Sandholdt, at Kongen ved sin Rentemester Eskild Oxen til Løgitzmosse har udbetalt hende 42,000 Mark lubske, hvorfor hendes sal. Husbond havde

¹ Tr.: Ny kirkehist. Saml. II. 760 f.

Holm Kloster til et Vederkjøb. Hun frasiger sig til Gjengjæld al Ret til Klosteret og lover at udlevere alle Breve vedkommende det. Inden S. Martens Dag skal hun levere paa Nyborg Slot 25 Skippd. Bly og den Klokke, hun lod føre fra Klosteret; kan det bevises, at der var mere Bly paa Spiret, skal hun betale det inden Jul „eller stande i samme Dele under samme Rigens Forfølginge, som for^{ne} Eskild Oxen imod mig nu gjort og forfulgt haver“. Inden S. Martens Dag skal hun levere i Klosterkirken alle de Tavler og andre Ornamentter, som hendes Husbond eller hun har udtaget; i Stedet for den Jord, som er kommen fra en af Klosterets Gaarde i Svaninge, skal hun udlægge lige saa megen Jord; alt det Inventarium, som var paa Klosteret, da hendes Husbond annammede det, skal hun levere fra sig. Inden 6 Uger skal hun tilfredsstille Eskild Oxen paa Kongens Vegne for de Huse, hun har afbrudt i Klosteret, for saa vidt de vare bedre end de Huse, hun har opbygget i Klosterets Ladegaard, efter Vurdering af Dannemænd, som have kjendt samme Huse og Ladegaard. Hun forpligter sig til at møde paa Fynboe Landsting for den anden Tiltale, som Eskild Oxen har til hende paa Kongens Vegne, naar hun tilsiges 8 Dage forinden, og fuldgjøre Dommen. Medbeseglet af Johan Friis til Heslagger, Erick Banner til Asdal og Hr. Anders Biilde til Søholm. T. 3, 417 b.

11. Okt. (*Kbhvn.*, Sønd. post S. Dionisii ep. Dag). Til Hr. Nils, Prior i Andtuordtskouf Kloster. Da Kongen har tilskikket M. Rasmus Sartorius at skulle paa nogen Tid blive ved Universitetet, skal Prioren sammen med Hr. Nils, Abbed i Soer Kloster, underholde ham „her til Studium“ og endvidere strax sende ham hans Bøger og Klæder. Kongen vil med det første sende en anden god, lærd Person til at være Læsemester i Klosteret i hans Sted. T. 3, 419.

— Brev til Hr. Nils, Abbed i Soerd Kloster, om samme Sag. T. 3, 421.

12. Okt. (—, Mand. efter S. Dionisii Dag). Kvittans til Hans Skoufgaardt, Sekretær, for en Skat og Landhjælp af Bønder og menige Almue over alt Danmark og Bordinghollum, som Danmarks Riges Raad havde bevilget at skulle udgives til Juledag 1549, og som han paa Kongens Vegne har oppebaaret. Hans Indtægt beløb sig til 34,877 Dlr. 3 Ort danske Pend., 17,239 Mark 13 Skil. 1 Alb. Derimod har han udgivet til Danmarks Riges Raad og Adel, som havde forstrakt Kongen med en Sum Penge, 35,373 Dlr. danske Pend., 15,748 Mark 3 Skil. 3½ Alb. Han

blev da skyldig 1 Dlr. 2 Mark danske, 14 Skil. $\frac{1}{2}$ Pend., som han strax betalte. Rex m. p. subscr. R. 5, 249 b.

12. Okt. (Kbhvn., Mand. efter Dionisii Dag). Brev til Rønneberrig, Haraggers, Torne, Froste og Oense Herreder, at hver Bonde tager et Læs Limsten ved Fuellesang og fører det til Landzkrone efter Hr. Per Skrams Tilsigelse, ingen undtagen uden Adelens Tjenere.

Brev til Rønnebierre, Haraggers, Lugud og Sønder [Asbo] Herreder, at hver Mand, undtagen Adelens Tjenere, fører 5 Læs Kampesten til Landzkrone.

Brev til Bierre Herred, at hver Mand hugger 5 Læs Ved i Skoven og fører det til Stranden.

Brev til alle, som bo i Kullen, at hver af dem efter Tilsigelse af Hr. Per Skram tager 5 Læs Ved¹ at hugge i Kulleknibe og fører det til Høgenes.

Brev til Ludgu, Sønder Asbo, Bierre, Nør Asbo, Gynding, Frost; Ons, Rønnebierrigs, Haraggers og Torne Herreder, at hver Mand begiver sig med Skovl og Spade til Landzkrone og der efter Hr. Per Skrams Undervisning arbejder i 4 Dage paa egen Kost. Udt. i T. 3, 419 b.

— Aabent Brev om et Forlig, der er indgaaet mellem Hr. Lauge Brae til Vidskyldt og Lauge Ulfstandt til Torup i Anledning af Niels Vulfstands Død, saa at de herefter skulle være Venner, og hvad Tiltale de have til hinanden skal afgjøres med Lov og Ret. T. 3, 423².

— Aabent Brev om et Forlig mellem Hr. Lauge Brae paa hans Hustru Fru Giørels Vegne paa den ene og Grers Ulfstandt til Estrup og hans Medarvinger, Hr. Trudt Ulfstandtz Arvinger, paa den anden Side om Arv, som skulde være tilfalden Fru Giørel efter hendes Søn Niels Ulfstandt. T. 3, 425³.

[Omr. 12. Okt.] Brev til Stye Pors om at levere Hr. Peder Skram al den Skaftehavre, som tilkommer Kongen dette Aar i Rønnebierrigs Herred. Udt. i T. 3, 420. (U. St.)

[—] Brev til Borgmesteren i Holbeck om at hjælpe til sin Ret Mogens Persen, Borger der i Byen, som har Tiltale til Olluf Skoning, Borger smstds., for en Gaard, som han gjør ham Hinder paa. Udt. i T. 3, 420 b. (U. St.)

¹ Ordet, som er skrevet to Gange, er ved en Fejltagelse blevet udslettet.
i Nsk. Rigsregistr. I. 139 f.

² Udt. tr. i Nsk. Rigsregistr. I. 140 ff.

³ Udt. tr.

13. Okt. (Kbhvn., Tirsd. post S. Dionisii ep. Dag). Stadfæstelse paa et Mageskifte mellem Anders van Barby til Fauherholm, „vor Tjener og Raad“, og Hr. Peder, Abbed i Esserom Kloster, hvorved førstnævnte faar 14 Klostergaarde i Try Herred i Siellandt, som er en hel By, kaldet Nørre Herlof, og et Gadehus, og afgiver 10 Gaarde i Stenløsemagle i Try Herred. Hvad Klostergodset er bedre, har Anders Barby erstattet Klosteret med Penge. R. 5, 246 b.

— Befaling til Sty Pors at levere Hr. Peder Skram til Kongens Bygnings Behov i Landzkronne 12 Læster Malt, 6 Læster Rug og 6 Læster Havre. Udt. i T. 3, 421 b.

— Breve til Superintendenterne over alt Danmark (M. Kieldt Juel i Viborig Stift, M. Hans Thausen i Riifuer Stift, Dr. Oluf Chrisostomus i Vendelbo Stift, M. Matz Lang i Aarhus Stift, Dr. Peder Paladius i Sellandtz Stift, Lektor Frantz i Skone Stift og M. Jørgen Jensen i Fyen Stift), Norge, Ferøe og Islandt om Afholdelse af 3 Bededage i alle Sognekirker, udstedte efter Samraad med de tilstedeværende Rigsraader. T. 3, 421 b og udat. Udt. i T. 3, 420 b¹.

— Befaling² til Indbyggerne i Bøgesse Sogn, at de, da Bøgesse Kirke er tillukket og al Gudstjeneste der afskaffet, skulle søge Euerdrup Kirke og give Kirke, Sognepræst og Degn der al pligtig Tiende og anden Rettighed. T. 3, 422 b³.

14. Okt. (—, Onsd. post Dionisii ep.). Tilladelse for Jacob Albretsen, Borger i Helsingborg, til at udføre af Riget $\frac{1}{2}$ Læst saltet Kjød, dog Kronens Told uforkrænket. Udt. i T. 3, 411 b.

— Befaling til Bønderne i Fers Herred med det første at istandsætte Aasum Bro, som er brøstfældig, med stærke Egepæle, Bulfjælle og Rækker paa begge Sider. T. 3, 430 b.

15. Okt. (—, Torsd. efter S. Dionisii Dag). Poel Fectel, Møntmester i Kiøpnehavn, faar Brev til Byfogden i Malmø, at han maa udføre af Malmø 150 Tdr. Havre, dog Kronens Told uforkrænket; han skal sætte Byfogden Kaution for, at han ikke fører Havren andetsteds hen end til Kiøpnehavn. Rel. Anders Barby. Udt. i T. 3, 429.

— (—, S. Galli conf. Aften). Per Godske faar Breve om Ved til Ildebrændsel paa Kiøbenhavns Slot og om Mursten til Bygningen der, nemlig:

¹ Orig. til M. Hans Tavsens tr. i Ny kirkehist. Saml. III. 46. Jvfr. Norske Rigsreg. I. 142 (for Norge) og Reg. dipl. Dan. II. Nr. 987 (for Island). ² Efter Overskriften «fik» Dr. Peder Palladius dette Brev. ³ Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 316.

Til Holbo Herred, at hver Mand, undtagen Adelens Arvetjenere, hugger 6 Læs Ved i Griibs Skov og ager det til Stranden ved Hullerre¹.

Til Try Herred, at hver Mand, med samme Undtagelse, hugger 6 Læs Ved i Børlit Skov og ager det til Stranden ved Nibaa.

Til Herluf Trolle, at han lader sine Skovfogder udvise dem, hvor de maa lugge i de nævnte Skove.

Til Sten Rossenspar, at han lader hugge en Skibsladning Ved i Knud Skov² og lader det føre til Stranden, at staa rede til Foraaret, naar Skibet kommer derefter, og at han ligesaa lader hugge en Skibsladning Ved ved Enebroe (?).

Til Vobitzer eller hans Foged, at han lader hugge en Skibsladning Ved paa Fiidt³ og lader det føre til Stranden, naar Per Godske tilsiger.

Til Stye Pors, at han lader brænde 40,000 Mursten i sin Teglgaard, saa de ere færdige strax paa Foraaret. Udt. i T. 3, 429.

16. Okt. (Kbhvn., die Galli conf.). Tilladelse for Giert Rytther, Borger i Lybeck, til at udføre fra Malmøe til Tyslandt $\frac{1}{2}$ Læst saltet Oxekjød, dog Kronens Told uforkrænket. Udt. i T. 3, 431.

17. Okt. (—, Lörd. post S. Galli Dag). Kvittans til Axel Jul til Villestrup, Landsdommer i Nørrejylland, Christoffer Trundsen og Hr. Oluf Hieltesen, Superintendent i Hole Stift, for hvad de paa Kongens Vegne have oppebaaret af Hole Domkirke og i de 3 Munkeklostre Muncketueraae, Nødreualdt og Tingør Klostre, samt for hvad de have oppebaaret efter Biskop Joens Sønner. Det beløb sig i alt til: 1 Henrickusnobel, 7 Goltgylden, 6 Defuentergylden, en Guldkalk med Disk, en Monstrans („Mastrandtie“) med 8 Glartavler, 9 forgyldte Kalke og Diske⁴, 93 Dlr. 6 Skil. lubsk, 3790 Lod Sølv, 3 Krogestave af Rosmertand beslagne med Sølv, 3 kalkonske Nødder beslagne med Sølv og en beslagen med Kobber. Deraf have de først antvordet Kongen de nævnte forskjellige Gjenstande og dernæst Rentemesteren Eskeld Oxe Pengene og 3676 Lod Sølv. 48 Lod Sølv, som resterede i deres Levering efter kolnesk Vægt, „thi de havde det indtaget med Dalere og norske Vægt“, eftergives dem. Der skjænkes Axel Jul og Christoffer Trundsen en Sølvkande, en Sølvskaal og to Sølvstobe, som ikke ere beregnede i nævnte Hovedsum. Endelig

¹ Hulerød.   ² Paa Knudshoved.   ³ Fedet ved Præsto.   ⁴ Det kan være tvivlsomt, om der skal læses: 9 eller en ny. Foran Ordene „ny forgyldte kalck oc dysk“ staaer der nemlig et Tegn, der nærmest ligner et j (1); men maaske kan det dog forklares som et stort Komma, i saa Fald det eneste i hele Brevet. Hvor Ordene forekomme senere i Brevene staaer der imidlertid tydelig kun: „ny forgyldte kalck oc dysk“.

have de nu afleveret 37½ lødige Mark forgyldt Kobber, som de ogsaa havde oppebaaret i nævnte Domkirke og Klostre. R. 5, 126 b¹.

17. Okt. (Kbhvn., Lørd. post Galli conf.). Livsbrev for Hr. Jens Matsen paa Kronens Part af Tienden af Torstrop² Sogn i Lille Herred i Sielandt. Udt. i R. 5, 248.

— Breve om Kongens Nattelejer og Rejse til Nybørig, nemlig:

Til Jacob Brochenhus, at Kongen paa Torsdag vil drage til Roskilde; han skal bestille Kongen Natteleje og Vogne fra Roskilde til Ringstedt om Fredagen.

Til Ringsted om Fredagen, 1 Nat.

Til Soer om Lørdagen, 2 Nætter.

Til Anduorskuof om Mandagen; blæser Vejret „til Vilde“, til Korsøer samme Dag.

Til Hr. Knud Ruud, at Kongen kommer til Korsøer Mandag eller Tirsdag, hvorfor han skal bestille Kongen Natteleje paa Slottet der, til Børen blæser, og Skuder og „Boer“ til at overføre Kongens Folk og Tros.

Til Skelskøer, at alle deres Færger og Skuder løbe til Korsøer for at overføre Kongens Folk og Gods til Nyborg.

Til Kertemynde og Suinborg ligesaa.

Til Frantz Brochenhus, at han bestiller Kongen Natteleje paa Nyborg Slot og sender alle Skuder og Færger fra Nyborg, Suinborg og Kertemynde over til Korsøer, „og disligeste kgl. Maj.s Baad“. Udt. i T. 3, 431 b. (U. St.)

— Til Jyrge Urne, Høvedsmand paa Nykiøbing. Da Lauris Nilsen paa Feeøe har faaet Befaling til at bygge et Skib ved Aarhus og dertil bruge nogle andre Skibsbyggere, hvor han kan faa fat paa dem, skal Jyrge Urne fly ham de Skibsbyggere der i Landet, som han vil have med sig. De skulle faa Betaling for deres Arbejde, hvad de kunne fortjene. T. 3, 436.

18. Okt. (Sønd. efter S. Galli Dag). Følgende Baadsmænd forskikkes fra Randers i Borgeleje: til Odense 20, Kierteminde 3, Assens 7, Faaborig 6, Rudkiøping 8, Boense 6. Udt. i T. 3, 433. (U. St.)

19. Okt. (Mand. efter S. Galli Dag). Følgende Baadsmænd forskikkes fra Kiøpnehavn i Borgeleje: til Roskild 15, Køge 15, Nestuedt 10, Slagelse 6, Helsingør 10, Vordingborg 4, Skelskør 10,

¹ Tr.: Johannæus, Hist. eccles. Island. IV. 232 f.

² Heje-Taastrup.

Stege 15, Siøborg 3, Trelborig 15, Ydsted 20, Symmershafn 6, Aarhus 10, Væ 8, Falsterbo og Skanør 6, Halmsted 10, Falckenberig 5, Vardbierig 6, Laughollum 5, Naskov 15, Stubbekjøping 10, Nysted 6, Saxejøping 4. Udt. i T. 3, 433. (U. St.)

19. Okt. (Kbhvn., Mand. efter S. Galli conf. Dag). Begjæring til Borgmester og Raadmænd i Malmø, at de næste Sommer ville laane Kongen deres Teglovn og Tegllade, for at Stye Pors, Embedsmand paa „vor“ Gaard i Lund, dér kan lade brænde nogle Mursten, som han har faaet Befaling til at brænde til Bygningen paa Kiøpnehafns Slot. T. 3, 433 b.

— Befaling til Oluf Munck, Erick Skram, Axel Jul, Albret Gøye, Albret Skeyl og Jens Jul til Alstedt, at de i Anledning af en Trætte mellem Gregers Ulfstandt til Estrup og hans Søskende paa den ene og Knudt Gyldenstiern til Estrup, Jurgen Bylle og Lauge Brock paa den anden Side om Estrup Gaards Bygning og nogle Skove indfinde sig, eftersom de ere udvalgte af de stridende til at skifte imellem dem, Hell. 3 Kongers Dag (6. Jan.) paa Estrup og de Skove, som der trættes om, og da uden Forhaling skifte mellem Parterne. Kan nogen af dem for et lovligt Forfalds Skyld ikke møde, maa de tage en anden god Mand i hans Sted. T. 3, 434.

— Lignende Befaling til Knud Gyldenstiern til Thiim, Erick Bøller, Claus Daa, Herlof Skafue, Per Rud og Per Oxe, at de S. Nicolai Dag (6. Dec.) møde paa Vemmetofte og der skifte mellem Parterne. Udt. i T. 3, 435¹).

— Brev til Indbyggerne paa Bordingholm, at Kongen har tiltroet Hans Reymer i Rondne at være Landsdommer paa Bordingholm og Peder Gagge og Hans Berretsen, „vore Mænd og Tjenere“, at sidde med ham i Dom og Ret. T. 3, 436².

20. Okt. (—, Tirsd. efter Galli conf. Dag³). Forleningsbrev til Michel Siestede, Hofsinde, paa Suenstrup Gaard og Boruppe Mølle med disse Byer: Suenstrup By, Grønolt, Borup, Kymmersløuf⁴ og Lamstrup uden Afgift i hans Livstid. Dog skal han bo her i Landet, og hvis han vil gifte sig, skal han gifte sig her i Danmark og tage en Dansk af Adelen. Med de sædvanlige Bestem-

¹ Tr.: Brasch, Vemmetoftes Hist. I. 241 f. (efter Orig.?).

² Tr.: Hübertz, Aktstkr. til

Bornholms Hist. S. 174 f., hvor der S. 174 L. 11 f. n. skal læses: «Rondne» (for: Roudne).

³ Den oprindelige Dat.: Nyborg, anden Juledag 1551 [s: 1550] er overstreget og den nyere indført med samme Haand, som har tilføjet «Kymmersløuf» og Tilladelsen til at hugge Underskov. Brevets Plads i Reg. er efter den oprindelige Dat.

⁴ Dette Navn er senere indført.

melser ang. Gods og Bønder. Tillige bestemmes, at han ej maa sælge de vornede Bøndersønner, som ere fødte paa Godset. M. H. t. Jagten gjælde de sædvanlige Bestemmelser, dog maa han skyde Harer og Ræve. Med Skovene skal han ikke befatte sig, dog skal han have fri Oldengjæld til 100 af sine egne hjemmefødte Svin, og hvis han ikke selv har saa mange, maa han tage af sine Tjeneres. Han maa have fri Ildebrand af Vindfælderne eller, hvis saadanne ikke falde, hugge i Underskoven. Endvidere maa han bruge Skovene til Bygningstømmer til Gaardens og til Bøndernes Gaardes Behov, men ikke hugge til Skovskade. R. 5, 232.

21. Okt. (Kbhvn., Onsd. post ipso die(!) Galli). Kvittans til Sander Leyel paa 51 Rosenøbler, som han har antvordet Kongen paa Kiøpnehavn paa Regnskab. Udt. i R. 5, 248.

— Aabent Brev, hvorved Jyrgen v. Rade¹, Hofsinde, faar en Gaard i Kiøpnehavn i Biørnsstræde, som tilforn hørte til Ebbelholte Kloster, med 3 Boder, at beholde som arvelig Ejendom; hvis han ved sin Død ikke efterlader Ægtebørn, skal Gaarden falde tilbage til Kronen, dog skulle hans Arvinger have Erstatning for, hvad han koster paa Gaarden; hvis han eller hans ægte Afkom vil sælge den, skulle de sælge den til Kongen. R. 5, 248².

— Baadsmænd forskikkes fra Kiøpnehavn i Borgeleje: til Malmø 30, Landzkroner 15, Helsingborg 10, Lund 10. Udt. i T. 3, 433. (U. St.)

— Aabent Brev, at Kongen har befalet „disse Brevvisere“ Henrick Mogensen og Jens Mogensen, Borgere i Helsingør, at kjøbe til ham 76 Stykker sort engelst Klæde, 24 Stykker askefarvet Engelst og 100 Stykker Engelst af allehaande Farver undtagen gult og levere dem fra sig til Paaske; „og ville vi staa Æventyren og al Omkostningen paa samme Klæde“. Alle, hvem de henvende sig til, skulle hjælpe med at befordre dem og Klædet. T. 3, 436 b.

— Befaling til Hr. Peder Skram, at han, naar Peder Gotske, Embedsmand paa Kiøpnehavns Slot, sender ham nogle Stenhuggere, som i Skone skulle hugge Sten til Bygningen paa dette Slot, skaffer dem Underholdning og hjælper dem. Paa følgende Steder i Skone har Kongen Tømmer liggende, hvilket Peder Skram med det første skal lade føre ned til Stranden: i Monckeskoug ligger 12 Stykker uskaarret Tømmer og 10 skaarne Planker, i Riiskoug

¹ Jørgen v. Rade.

² Begyndelsen af Brevet tr.: Nielsen, Københavns Dipl. II. 298 f

55 Stykker flakt Tømmer til Hjul, i Sorud Skov 14 Læs Tømmer til Hjul, paa Vejen mellem Helsingborg og Herritzvad 14 Stykker Hjultømmer og 4 Planker, ved Stranden 2 Stykker flakt Tømmer til Hjul og 1 Planke. T. 3, 437 b.

21. Okt. (Kbhvn., Onsd. efter S. Galli conf. Dag). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv og Jahan Friis til Heslagger, mellem Sander Leyel, Tolder i Helsingør, og Dr. Albret Knubbel¹, Læsemestrs i den høje Skole, om 50 Kr., som den sidste har indkrævet i Lundt i Engellandt, og som han dømmes til at betale hin. T. 3, 450 b².

[Omr. 21. Okt.] Befaling til Borgmestre og Raadmænd i følgende Byer, at de efter Tilsigelse af Peder Gotske sende følgende Murmestre til Kiøpnehavn, hvor de skulle arbejde for Kongen for Betaling, nemlig Malmø: Christoffer, Seuren, Michel, Hans Randers, Nils, Peder Sielandzfar og Jon; Helsingør: Peder, Nils og Seuren Korre; Kiøge: M. Jørgen; Ysted: Peder, Seuren og Jørgen; Nestued: 4 Murmestre. Udt. i T. 3, 438. (U. St.)

22. Okt. (—, Torsd. post S. Galli Dag). Kvittans til Jahan Guldsmed for det Guld, som han har oppebaaret at forarbejde til Kongens og Dronningens Behov, og for det Sølv, som han har faaet af Møntmesteren Pouel Fecthel af Kongens Sølvkammer og af Rentemesteren Eskeldt Oxe at skulle forarbejde, fra 1549 til denne Dag. Det beløb sig i alt til 636 $\frac{1}{2}$ vejede Mark Sølv. Deraf har han først leveret andre Guldsmede til Forarbejdning 39 vejede Mark 7 Lod Sølv, som han ingen Arbejds løn skal have for. Han har i forgyldt Sølv gjort og afleveret 47 vejede Mark 1 $\frac{1}{2}$ Kvintin Sølv, og han har i hvidt Sølv arbejdet og afleveret 476 vejede Mark Sølv. Da blev han Kongen skyldig 74 lødige Mark $\frac{1}{2}$ Lod Sølv. Hans Arbejds løn for det Guld, som han havde gjort i Kjæder og Bægere, beløb sig for hver Gylden til 3, 4 og 5 Skil. danske, for hver lødig Mark forgyldt Sølv til 6 Mark danske og for hver lødig Mark hvidt Sølv til 4 Mark danske; er tilsammen 2624 $\frac{1}{2}$ Mark 3 Skil. danske, gjør i Dalere 874 $\frac{1}{2}$ Dlr. 19 Skil. danske. Herimod afkortet de 74 lødige Mark $\frac{1}{2}$ Lod Sølv, som han skyldte, som er i Dalere 592 Dlr. 1 Ort. Endvidere havde han af Rentemesteren oppebaaret 350³ Dlr. Det ene lignet mod det andet, blev han skyldig 67 Dlr. 17 Skil. danske, som han skal gjøre Arbejde for. R. 5, 249.

¹ Knoppert. ² Jvfr. Rordam, Kbhvns Universitets Hist. I. 625 f. ³ Der staar 3 $\frac{1}{2}$, men de andre Summer vise, at her maa læses 350. Tegnet for 100 er glemt.

22. Okt. (Kbhvn., Torsd. post S. Galli Dag). Brev til Steen Rossensparre, at Kongen har tilladt Hans Løelmann paa Mynort, Peyns Vegne, Borger i Brunsviig, at udføre to store Heste her af Landet mod at betale Told; men det skal paases, „at der ingen større Heste fortoldis eller udføris, end som vort Forbud derom formelder“. T. 3, 437.

— Aabent Brev om en Trætte, som har været for Kongen og Jahan Friis mellem Anne, Oluf Hansens Efterleverske, i Kiøpnehavn og Kanniken Peder Dringelbergs Hustru Helle i Lundt om nogle ærerørige Ord, som denne skal have paasagt hin, med det Udfald, at Kongen befaler, at de skulle forliges og være Venner. T. 3, 438 b¹.

23. Okt. (?) (Nyborig², die Severini ep). Fortegnelse over al den visse Rente, som ligger til Kallingborig Slot: 1170 Mark 15½ Skil. Penge, 84 Læster 5 Pd. Byg, 55½ Læst 2 Pd. 5 Skpr. Rug, 10 Pd. Landgilde-Havre, 17½ Pd. Stød- og Leding-Havre, 171 Svin, 68 Skattekøer, 750 Faar og Lam, 550 Gæs, 1506 Høns, 4 Læster 3 Tdr. Smør. T. 3, 440.

[Omtr. 23.—28. Okt.] Strange Nilsen i Eskelstrup citat Fru Anne Hr. Jahan Urnes for 1 Td. Byg og 1 Otting Smør, som hun oppebar af ham til Landgilde, og hun kunde ikke holde ham fri for samme Landgilde, saa at han endnu en Gang maatte udgive den, at møde i Odense førstkommende Tirsdag.

Befaling til Jacob Brockenhus at undersøge, om Hr. Hans Olsen, Sognepræst i Syerstedt³, er saa fattig, som han har indberettet, og hvis han „haver Brøst til sin Underholdning“, at han da flyr ham noget af Kronens Part af Tienden af hans Sogn, eftersom hans Trang er⁴.

Fru Sophie, Jacob Hardenbergs Efterleverske, citat Nils Egemandt i Hoerstrup⁵ og Michel Jensen smstds. „med deris Medfølgere Rebsmænd, som rebte Suaning Mark og rebte Holm Klosters Bondes Jord ind udi hendes Ottinges Jorde, som hun mener med Uret“, at møde samme Tid og Sted. Udt. i T. 3, 439 b. (U. St.)

25. Okt. (Sorø, Sønd. post S. Seuerini ep. Dag). Aabent Brev til Fordel for Henrick Massebeck, Borger i Lübeck, som havde overdraget sin Broder Hans Massebeck at sælge noget Gods for

¹ Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 534 f., hvor der skal læses S. 535 L. 6 f. n.: „were sagdt“ (for: w-ere, sagdt) o: Uæressag.

² Kongen var 23. Okt. endnu ikke kommen til

Nyborg.

³ Sigersted.

⁴ Tr.: Rordam, Danske Kirkelove I. 318.

⁵ Hastrup,

Salling Herred.

ham her i Riget. Broderen har beliggert en Kvinde og er derfor rømt, og Henrick har nu „optinget paa for^{ne} hans Broders Vegne til vor Byfoged“ i Kiøpnehavn. Alle, hvem han henvender sig til med dette Brev, skulle uhindret lade ham faa det Gods, han antvordede sin Broder, hvis han kan opspørge det. T. 3, 399 b. (Indført mellem Breve fra Juli.)

28. Okt. (Nyborg, SS. Simo[n]is et Jude app. Dag). Aabent Brev, hvorved Eiller Rønnov til Huidkiøldt, Embedsmand paa Tranekier, faar en Gaard i Nyborg i Søndergade i Stedet for en Jord og Grund i Nyborg i Nørregade, som han har udlagt til et nyt Marked. Med de samme Bestemmelser som ovfr. under 21. Juni. Rex m. p. subscr. R. 5, 333.

— Aabent Brev, hvorved Claus Skrædder, Borger i Nyborg, faar til evig Ejendom en Gaard paa Søndergaden i Stedet for hans Gaard i Nyborg, som han har udlagt til et Marked; dog skal der inden Aar og Dag efter dette Brevs Datum føres god Kjøbstedsbygning paa samme Gaard, osv. som ovfr. under 17. Febr. Rex m. p. subscr. R. 5, 334.

— Til Jørgen Persen. Han har tidligere faaet Skrivelse om to Brygninger Hamborg-Ø1, som Thomas Koppen skulde bestille [i Hamborg] og sende til Riibe; nu faar han Befaling til, hvis dette Øl er kommet, strax at sende en Brygning deraf til Drotningborg med et vist Bud, som kan paase, at det ikke tager Skade ved Transporten, og indlægge den anden Brygning i Kjælderen i Riibe. Er Øllet ikke kommet, skal han, saa snart det kommer, sende en Brygning til Drotningborg. Han skal betale Fragten fra Hamborg til Riibe. Rel. Jørgen Valkendorf, Skjænk. Udt. i T. 3, 439.

— Aabent Brev, at Anne, Jens Lassens Efterleverske, nu efter hendes Husbonds Død maa i Henhold til et hende tidligere givet kongeligt Brev beholde Hindtzels Gaard og Gods uafløst i sin Livstid; hans Arvinger maa derfor ikke gjøre hende Hinder eller Forfang paa dette Pant, „undertaget hvis Pendinge som samme Arvinge kan tilkomme, som for^{ne} Gaard og Gods for udi Pant staar“. T. 3, 440 b.

— Brev til alle gejstlige i Sielandz Stift, at det er befalet Superintendenten Dr. Peder at drage omkring for at erfare, hvorledes det staar til med den kristelige Tro. T. 3, 441 b¹.

¹ Tr.: Theolog. Tidsskr. (1840) IV. 2. 186 og Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 317 f., begge Steder med en urigtig Dato, idet det følgende Brevs Dato, der desuden ikke er læst ganske rigtig, er henført til dette Brev. Den sidste Udg. er den bedste, skjønt optrykt efter hin.

29. Okt. (Nyborg, Torsd. efter SS. Simonis et Jude app. Dag). Aabent Brev, at Frands Brockenhus, Embedsmand paa Nyborg, tiltalte Anders Jensen i Ullemose¹ for et Bol paa Skerningballe, som var afbrudt, hvorved Kronens Tyngge var formindsket, og at Anders Jensen herimod fremlagde et Brev af Kong Hans paa Ullemose og et Bol at forblive hos Jes Hansen og hans Arvinger til evig Tid med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Tyngge. Skjønt dette Brev ikke er overholdt, tillades det dog Anders Jensen at beholde samme Gaard og Bol mod strax at opbygge Bolet og give sædvanlig Tyngge samt 2 Redsle, som pleje at ydes deraf. R. 5, 338.

30. Okt. (—, Fred. efter SS. Simonis et Jude app. Dag). Aabent Brev, at de jordegne Bønder paa Tossind have været for Kongen og beklaget sig over, at Frants Brochenhus, Embedsmand paa Nyborg, vil lade opkræve Sandemænd og gjøre Markeskjel mellem alle Byer der paa Landet og siden lade Markerne rebe, hvortil Lensmanden svarede, at det er for at gjøre Ende paa den store Jordtrætte, som er mellem Bønderne der. Det bestemmes nu, at der herefter ikke skal sværges Markeskjel eller rebes nogen Ejendom paa Tossind, men hver jordeggen Bonde skal beholde, hvad han nu har. Hvis der herefter opstaar Jordtrætte mellem Øens Indbyggere, skal den, der begynder den, om han er jordeggen Bonde, have sin Gaard forbrudt til Kronen, og om han er Bryde, skal han rømme sin Gaard, som Lensmanden maa fæste til en anden. Rex m. p. subscr. R. 5, 334 b.

— [Kongens Rettertings] Døm mellem Frantz Brochenhus, Embedsmand paa Nyborg, og de jordegne Bønder i Vindinge og Gudme Herreder paa den ene og de jordegne Bønder i Sundz Herred paa den anden Side, hvorved de sidste, der nu ere henlagte til Nyborg Slot, dømmes til ligesom hine at gjøre Ægt og Arbejde til Slottets Ladegaard og Teglgard. Kongen eftergiver dem de Faldsmaal, hvori de ere faldne for de Delemaal, som Frantz Brochenhus har forfulgt over dem for deres Overhørighed. R. 5, 336.

— Livsbrev for Matz Borgeleyer [Slotsfoged paa Nyborg Slot²] og hans Hustru, Mette Holste, paa en Messinge Kirkegaard paa Boense³) Hegnet paa Hindzehollum, som de nu selv ibo, tilligemed Gamle Engemad og Endebierigs Græs smstds., mod

¹ Oster-Skjerninge Sogn.

² Det indklamrede efter Brevets Overskrift.

³ Bogenso.

Stubberup Sogn.

aarlig at yde deraf til Messinge Kirke 1 Mark danske Penge og 3 Dages Arbejde og til Nyborg Slot 1 Otting Smør. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. R. 5, 337.

31. Okt. (Nyborg, Lörd. post SS. Simonis et Jude app. Dag). Aabent Brev, at Frandz Brockenhus, Embedsmand paa Nyborg, maa indløse 2 Gaarde i Voldersløf med mere Gods af „os elskelige“ Magdalene, Michil Pedersens Efterleverske, i Odense og hendes Medarvinger, hvilket Gods Michil Pedersen fik i Pant af Knudt Gyldenstern til Aagaardt af Fyens Stifts Gods. R. 5, 335 b.

— Befaling til Hr. Niels, Sognepræst i Maglebye, at han skal give Hans Bagger, Borgmester i Korsør, 1 Pd. Rug og 1 Pd. Byg, som Kongen har skjænket ham. Udt. i T. 3, 442.

1. Nov. (—, Alle Helgens Dag). Til Prioren af Anduorskouf. Da den Gade i Nyborg, som gaar ned til Skibsbroen, er saa smal, at Kongens Heste og Vogne ikke vel kunne komme forbi hverandre, befales det ham at nedbryde det Træhus, der staar ved hans Gaard, og flytte det tilbage i Linie med Stenhuset og ligesaa at opgive den fremspringende Del af Haven. T. 3, 442 b.

[Omr. 1.—5. Nov.] Befaling til Verner Suale, Claus Brockenhus til Søndergaardt, Claus Basse, Eggert Henrichsen, Niels Henrichsen og Knudt Michelsen, at de i Anledning af en Trætte mellem Peder Norby til Urup paa den ene og Jyrgen Jensen, Hans Andersen og Gertrudt Plous i Sønderbye paa den anden Side om et Stykke Jord i Sønderbye¹ undersøge, hvem samme Jord tilkommer. Udt. i T. 3, 443. (U. St.)

4. Nov. (—, Onsd. post SS. Simonis et Jude app. Dag). Befaling til alle Bønder, undtagen Adelens Arvetjenere, i Himble og Farditz Herreder, at de til Udbedring af Skibshavnen ved Vardbierig levere hver to Mand en „Bøggepæl“² efter det Maal, Lensmanden Lauge Ulfstandt opgiver, og føre disse Pæle til Havnen. T. 3, 442.

5. Nov. (Odense, Torsd. efter Alle Helgens Dag). Aabent Brev, at Borgmester og Raadmænd i Faaborg maa indtil videre oppebære al den visse Landgilde af følgende Gaarde, som tilforn laa til vor Frue Alter i Faaborg Kirke, for dermed bedre at underholde Kapellanen ved Faaborg Bys Kirke: 2 Gaarde i Dernisse, den ene kaldet Stovgaardt, den anden Moessegardt, 2 smaa Bolæg eller Gaarde, som ere gjorte af nævnte Stovgaardt, den ene i

¹ Baag Herred.

² Vistnok en Byggpæl, ikke en Bogepæl.

Dernisse, den anden i Kaldkade¹. Dog skulle Borgmester og Raadmænd ikke befatte sig med Herligheden og Forsvaret af Godset, som Kongen forbeholder sig. R. 5, 338 b.

5. Nov. (Odense), Torsd. efter Alle Helgens Dag). Breve om Kongens Rejse til Randers: paa Tirsdag fra Otthense til Medelfar, 1 Nat; Onsdag til Veylle, 1 Nat; Torsdag til Horsens, 1 Nat; Fredag til Aarhus, 1 Nat.

Førstkommende Mandag vil Kongen med et ringe Antal Folk begive sig til Høneburge, hvor Fru Sitzel skal holde ham 1 Nat. Udt. i T. 3, 443.

— Brev til Peder Bille, at Kongen sender nogle af Hofsindeerne med deres Folk og Heste, hvilke han en føje Tid skal underholde der paa Gaarden [Aarhusgaard]. Udt. i T. 3, 443 b.

— Til Anthonius Bryske til Langsøe, Verner Suole, Michil Brockenhus, Gerdt Bryske, Claus Brockenhus, Eggert Henricksen, Jyrge Skinckel og Erick Kaaes. Lauge Urne til Ryegaardt har klaget over, at Christoffer Valckendorf til Glorup har opkrævet Sandemænd til at gjøre Markeskjel mellem Vordemarcke², Øxendrup og Langaae; Frantz Brockenhus, Embedsmand paa Nyborg, har berettet, at denne Sag ogsaa angaar Kronen, og Kansleren Jahan Friis, at den ogsaa anrører ham. For at standse Trætten i dens Begyndelse have alle samtykket i, at de nævnte 8 Adelsmænd afgjøre den, og de faa derfor Befaling til i Overværelse af Frantz Brockenhus paa Kongens Vegne at møde anden Dag S. Martini (12. Nov.) paa Aastedet og afgjøre Sagen enten til Minde eller Rette; de skulle afgive Dommen skriftlig. T. 3, 443 b.

— [Kongens Rettertings] Dom, afsagt af Kongen selv og Kansleren Johan Friis, mellem Hr. Ifuer, Sognepræst i Humbledt, paa sin Hustrus Vegne og Fru Margrethe Ifuer Hansens paa den ene og Hening Quitzov til Sandager paa den anden Side, hvorved den sidste dømmes til at beholde som arvelig Ejendom Killegaard³ i Skoufby Herred. T. 3, 444 b.

[Omtr. 5. Nov.] Befaling til Gerdt Bryske til Dalundt, Erich Kaas til Gelskof, Hans Skinckel til Jershafue, Pouel Skenckel, Nils Henrichsen og Knudt Michelsen. at de i Anledning af en Trætte mellem Claus Bryske til Flintholm og Eyler Rønnov om en Mølle, som hin har ladet opbygge, undersøge, om den er saa lovlig

¹ Kalleko.

² Vormark.

³ Kile, Ejby Sogn.

opsat med Støvning og Gravning, at den bør holdes ved Magt Udt. i T. 3, 443 b. (U. St.)

6. Nov. (Ødense, Fred. post omnium sanctorum). Stadfæstelse paa et Pergamentsbrev, som Jyrge Bolger, Borgmester i Faaborg, Raad og menige Borgere smstds. have fremlagt, hvorved Hr. Christiern Pouelsen, Prior i S. Knudz Kloster i Odense og Forstander for det almindelige Hospital, og Hr. Jens Pedersen, Præst og Tilsynsmand i samme Hospital, paa Hospitalets Vegne have lejet Borgmester og Raad i Faaborg en Mølle østen for Faaborg med al dens Rettighed, undtagen Fiskeriet i Faaborg Sø, for aarlig Skyld og Landgilde, som er 11 Ørt. Mel og 1 Td. Aal. R. 5, 339.

— Aabent Brev, hvorved Rasmus Hansen [Underskriver paa Nyborg Slot¹], som nu skal lade indflytte det Hus, der staar paa hans Gaard i Nørregaden i Nyborg, og desuden skal udlægge noget af samme Gaards Jord til „Nyborgs Bygnings Befæstnings Behov“, fritages for al Jordskylden af samme Gaard. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Kjøbstedsgaarde. R. 5, 339 b.

— Brev til Eskild Oxe, at han, naar han har hørt Jørgen Brades Regnskab af Odensegaards Len for dette Aar, skal blive enig med ham om, at han beholder samme Gaard og Len paa Regnskab, „eftersom det holdis med andre vore Regnskabshuse“. T. 3, 446.

— Breve til Eiler Rønnov, Jyrge Brae og Hans Johansen, at de skulle være Frantz Brochenhus behjælpelige med at udkræve de Penge, som Adelen i Fyen for 4 Aar siden bevilgede at dens Tjenere skulde give til den Bygnings og Befæstnings Behov om Byen Nyborg, hver 1 Mark danske, hvilke mange fortrykke sig ved at udgive. De, som ikke ville betale, skulle fordeles og pantes. T. 3, 446 b.

— Befaling til alle Kronens Bønder, som tjene til Hagenskouf, at de efter Tilsigelse af Frantz Brochenhus, Embedsmand paa Nyborg, skulle begive sig med Skovle og Spader til Nyborg og der arbejde hver i 6 Dage paa egen Kost, da han i Vinter skal begynde paa noget Arbejde paa Slottet og gjøre det færdigt inden Paaskedag. T. 3, 447.

7. Nov. (—, Lörd. post omnium sanctorum). Livsbrev for Henrich Steberck, som en Tid lang har tjent Dronningen for Staldmester, paa Teglgården udenfor Nyborg uden Afgift, dog

skal han være Lensmanden paa Nyborg hørig og tjene Riget, hvor Lensmanden tilsiger. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. R. 5, 340 b.

7. Nov. (Ødense, Lörd. efter Alle Helgens Dag). Til Dr. Peder, Superintendent i Sielandz Stift. Han har indberettet, at Hr. Jens Matzen er død, og at derved et Vikarie, som er stiftet til at holde en Ildpande i vor Frue Kirke [i Kjøbenhavn], er blevet ledigt, hvilket Vikarie han foreslaar forlenet til den Person, som er Sognepræst til „Helliggestus“, mod at denne holder Panden med Ild. Kongen vil, at Vikariet bliver „hos“ Panden, og Dr. Peder skal derfor lade Panden holde ved Magt af Vikariets Rente, indtil Kongen kommer tilstede og med ham kan tale om, hvem der skal forlenes dermed. T. 3, 447 b¹.

— Brev til Borgmestre og Raad i Kjøbenhavn om samme Ildpande og Vikarie, hvilket de ogsaa have anmodet om at samme Præst maatte blive forlenet med. T. 3, 448².

— Brev til Fru Margrette, Borckort van Boniebergs Efterleverske, at hun ikke maa lade noget af hendes Husbonds Gods blive forrykket, førend Jacop Tønningen og Lauge Urne deraf have faaet erstattet, hvad de have lovet for ham. T. 3, 448 b.

8. Nov. (—, Sønd. post omnium sanctorum). Aabent Brev, hvorved al Kronens Ret i en forbrudt Gaard i Nyborg, som Seuerin Riiber, der rømte af Riget i sidste Fejde, havde sat i Pant, overdrages til Frandz Brockenhus, Embedsmand paa Nyborg, som har indløst Gaarden, at beholde som arvelig Ejendom. R. 5, 339 b.

— Aabent Brev, at Hans Kock, Borger i Nyborg, der ny lig har været paa Nyborg Slot for Kongen i Rette med sin Hustru Anne, som blev forvist af Landet paa Grund af hans store Beskyldninger mod hende, maa beholde al den Ret, som er tilfalden Kongen i begges Gods, og være fri for Tiltale af hendes Arvinger. R. 5, 340.

12. Nov. (Vejle, Torsd. post Martini ep. Dag). Brev til Jyrgen Pedersen, Rentemester, at Menigheden i Vedle skal være fri for den aarlige Byskat iaar „for det Hold, som [de] holdte hans kgl. Maj., der hans Naade drog gjennoxn deris By“. Udt. i T. 3, 448 b.

17. Nov. (Em Kloster, Tirsd. post Martini ep. Dag). Aabent

¹ Tr.: Theolog. Tidsskr. (1840) IV. 2. 173. Rordam, Dsk. Kirkelove I. 318 f. Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 536. Den sidste Udg. er den bedste. ² Tr.: Theolog. Tidsskr. (1840) IV. 2. 173 f.

Brev, at da Hr. Peder, Abbed i Em Kloster, har af ny opbygget Hansted Bro, og Herredsmændene have lovet, at hver, som besidder Fæstegods, skal til dens Vedligeholdelse give ham 1 Skp. Havre aarlig, og da Kongen har udstedt et aabent Brev om, at Vor Herredsmænd skulle udgive samme Havre de to Aar og Hatz Herredsmænd hvert tredje Aar, saa tillades det nu Hr. Peder indtil videre aarlig at oppebære 1 Skp. Havre af hver Mand i de to Herreder, mod at han og de efterfølgende Abbeder holde Broen vedlige med gode Pæle, Bulfjælle og stærke Rækker paa begge Sider. T. 3, 448 b.

22. Nov. (Dronningborg, Dom. post præsentationis¹ Marie). Breve, udstedte efter Kongens egen Befaling, om at sende Fedesvin til Drotningborg, nemlig:

Til Frands Bylde paa Sylkeborig, at han, saa snart Olden er optæret paa Skoven, sender de Fedesvin, han beholdt af Regnskabet for Aaret 1550, og ligeledes indeværende Aars Landgilde- og Tægte-Svin.

Ligesaa til Jørgen Lycke paa Skandelborig.

Til Jesper Krausse, at han sender 100 Fedesvin af Kongens Skovsvin, som han har gaaende til Olden paa Sylkeborig Skove².

Til Hr. Otte Krompen om 200 Fedesvin.

Ligesaa til Oluf Munck paa Olborighus.

Til Niels Kiildsen om de Skovsvin af Hyng og Voldborig Herreder, om de ere fede og have været paa Skoven. Udt. i T. 3, 449 b.

23. Nov. (—, Mand. efter vor Frue Dag præsentationis). Brev til Peder Belle (!), at han i hele sit Len [Aarhusgaard Len] lader bestille al Kirkehalmen til Kongens Behov, og at han ligeledes lader bestille 40 eller 50 gode Fedefaar og Gjeldvædere, at være tilstede, naar Kongen sender Bud derefter.

Brev til Hr. Otte Krumpen, at han lader bestille al Kirkehalmen i de Herreder, som Christoffer Rossenkrantz har i Pant³, saa at den er tilstede, naar Lensmanden paa Drotningborrig sender Bud derefter, og at han ligeledes lader bestille 50 gode Fedefaar og Gjeldvædere, saa at Kongen kan faa dem efterhaanden. Udt. i T. 3, 450.

¹ Ordet synes fejlskrevet, men bør læses saaledes.

² Dette Udt. er overstreget, og der er tilføjet: «Der finge vi intet, thi at hans Svin vaar hjemdreven til Ripe».

³ Medel- som og Sønderlyng Herreder.

23. Nov. (Dronningborg, Mand. efter vor Frue Dag præsentationis). Brev til Peder Stub, at han skal sælge Jørgen Pedersen paa Kongens Vegne 50 eller 60 gode, fede Gjeldvædere. Udt. i T. 3, 450.

— Brev til Oluf Munck, at han holder al Fodringen i sit Len i Forraad til Kongens Hofsinders og Hestes Behov, at han bestiller al Kirkehalmen i de nærmeste Herreder til Strøfoder for Hestene, og at han bestiller 50 Fedefaar og Gjeldvædere til Kongens Kjøkken. Udt. i T. 3, 450 b.

— Befaling til Eyler Rønnoy strax at levere Peder Bilde paa Aarhusgaardt sin Afgifts-Hvede af Trankier. Udt. i T. 3, 450 b.

— Befaling til Peder Godtske paa Kiøpnehafns Slot, at han strax sender alle Kongens Jagtduge med et eget Bud til Aarhus og derfra lader Budet drage til Kongen for at forhøre, hvor de skulle hen. T. 3, 450 b.

[Omtr. 23.—30. Nov.] Brev til Per Bylde paa Aarhusgard, at han sender til Drotningborig til Kongens Underholdning 150 Fedesvin; dog skulle de blive paa Skoven, saa længe de have at æde der.

Ligesaa til Efuert Bylde paa Ackier, og at han desuden sender al Resten af sit sidste Regnskab. Udt. i T. 3, 451 b. (U. St.)

[—] Brev til Frands Bylde paa Sylckeborig, at han lader smede 4 Brandjern, de 2 til den Skorsten i Kongens egen Sal og de 2 til en anden Skorsten; de skulle gjøres store, af det Jern, han blev skyldig af sit sidste Regnskab. Han skal strax sende hid [til Dronningborg] al sin Rest af samme Regnskab af Faar, Lam, Gaaskekjød, Hvidlinger, Torsk, tørre Geder, Gryn, Honning og Høns. Udt. i T. 3, 451 b. (U. St.)

[—] Brev til Hr. Otte Krumpen, at han ikke gjør Loduig Aagessen i Vaning¹ i Synderliung Herred nogen Uret „med det Skovsvin, han begjærer af ham til det paasatte Landgilde“. Udt. i T. 3, 451 b. (U. St.)

[—] Breve til Frans Bilde, Jørren Lycke og Efuert Bild, at de strax give Hans Stygge tilkjende, hvor mange Øxne de have opsat paa Kongens Foder efter Forleningsbrevens Lydelse; have de ikke det fulde Antal, skulle de bringe det op dertil. Udt. i T. 3, 452. (U. St.)

[—] Breve til Niels Kelsen og Jørren Lycke om Kirkehavre. Udt. i T. 3, 452. (U. St.)

¹ Venning eller Vorning.

[Omtr. 23.—30. Nov.] Brev til Hr. Otte Krumpen, at Kongens Gjæsteri af Melsom og Synderliung Herreder ikke skal ydes til Hald, men til Drotningborge. Al Kirke-Havren i de samme Herreder skal han sørge for bliver tilstede og sendes til Drotningborge, naar han tilsiges; han skal give Kirkerne Penge derfor. Ogsaa Kongens Part af Tiende-Havren skal sendes til Drotningborge.

Lignende Brev til Per Bilde om Gjæsteri, Kirke-Havre og Kongens Tiende-Havre af alle Herrederne under Aarhusgard paa „denne“ Side Aarhus, nemlig begge Libers¹, Sønder, Nørre- og Sønder-Hald Herreder. Udt. i T. 3, 452. (U. St.)

[—] Brev til Efuert Biild om at sørge for, at al Kirke-Havren i hans Len bliver tilstede og ikke sælges, før han faar nærmere Besked; og ligesaa om Kongens Tiende-Havre.

Lignende Brev til Frans Biilde, og at han sender Hans Stygge Bud om, naar de Svin, han har faaet Skrivelse om, komme hid [til Dronningborg]. Udt. i T. 3, 452 b. (U. St.)

[—] Chresten Søfrensen citat Mogens Kaaes til Ørndrup for en Eng paa Oreboe Klitte Mark (?), som han forholder ham, at møde Torsdagen post conceptionis (10. Dec.).

Per Krusse til Kiellerup citat Niels Mauritz[sen], Jyrgen Maurissen og deres Medarvinger for en Hævd, som Jep Pouelsen har indvordet nogen (?) Ejendom med paa Kiellerup Mark, at møde Torsdagen post conceptionis. Udt. i T. 3, 453. (U. St.)

[—] Steffen Pottemager en Vogn til Kiøpenhafn. Udt. i T. 3, 453. (U. St.)

29. Nov. (Dronningborg, Sønd. post S. Karine Dag). Hr. Peder Knudsen, Sognepræst paa Annolth², faar Brev paa Kronens Part af Tienden af Volbye Sogn, at beholde saa længe han er Sognepræst paa Annolth. Udt. i R. 5, 127 b.

30. Nov. (S. Andree ap. Dag). Befaling til Jesper Krausse paa Riiberhus, at han skal forhandle med Jens Heggelundt, Borger i Riibe, om, at han strax lader hente de 30 Øxne, som Hans Stygge her paa Drotningborg har paataget sig at fodre Vinteren over for ham for 1 Dlr. Stykket, eftersom Kongen til sin Vinterlejr selv har Brug for Foderet. De 30 Øxne skal Jesper Krausse fodre hos sig for samme Betaling, men hvis han i Forvejen har saa mange af Kongens Øxne, at han ikke kan overkomme at fodre dem alle,

¹ Lisbjerg.

² Anholt.

skal han drive dem af Kongens Øxne, som han ikke kan underholde, imod Randers; de skulle da blive underholdte paa Silkeborg eller Schandelborg efter Hans Stygges nærmere Anvisning. T. 3, 453. (U. St.)

[30. Nov.¹] (**Dronningborg**). Til Hr. Eske Bille og Rentemesteren Eskildt Oxen. Da mange Skalke under den sidste Fejde mellem Scotland og England plyndrede til Lands og Vands i Norge, og da noget lignende maa befrygtes nu, da der er opstaaet Krig mellem Kejseren og Kongen af Franckeriig, vil Kongen strax til Foraaret lade en ringe Skibsflaade udløbe under Norge og ligge der hele Sommeren for at afværge sligt. I den Anledning er der skrevet til de norske Lensmænd², og Eske Bille og Eskildt Oxen faa Befaling til strax til Foraaret at udruste 3 af Kongens smaa Skibe, hvilke dem synes bedst, og forsyne dem med Karle, Skyts og Fetalje for saa lang Tid af Sommeren, som de anse for rettest, saa at Skibene kunne afsejle, saa snart Kongen befaler. De skulle besørge Brevene til de norske Lensmænd og tilskrive dem, hvis der ellers er noget, som der trænges til. — Efterskrifter. De skulle overveje, hvorledes Kongen med mindst Bekostning kan sende Pouel Huitfeldt som Foged til Island i Anledning af Indbyggernes Gjenstridighed overfor Kiøpnehafns Borgere. Da mange fordriste sig til at løbe gjennem Bæltet for at undgaa Tolden ved Helsingøer, skulle de udruste et af Kongens smaa Skibe og strax paa Foraaret lade det løbe til Bæltet for at forhindre sligt. T. 3, 457.

[Omtr. 30. Nov.—3. Dec.] Brev til Hr. Otte Krumpen paa Hald om at sende 6 Læster Havre og 2 Tdr. smeltet („goden“) Talg hid til Drotningborig.

Brev til Frands Bylde paa Sylkeborig, at han strax i Henhold til en tidligere Skrivelse sender al Resten af sit sidste Regnskab, undtagen Øxnene, som han skal beholde paa Foder.

Lignende Breve til Jørgen Lycke paa Skandelborig og Efuert Byld paa Ackier.

Brev til Rasmus Pedersen, Stiftsskriver i Vendelbo Stift, at han sender hele Beholdningen af Havre og Malt og kjøber og sender 4 eller 5 Tdr. smeltet Talg, hvorimod han skal beholde Rugen til nærmere Besked.

Brev til Byfogden i Aarhus om at kjøbe og sende 3 eller 4 Tdr. smeltet Talg.

¹ I Kopibogen er Datoen: «ipso die» med manglende Helgennavn. Det foregaaende Brev er dat. S. Andreæ Dag. ² Se Nsk. Rigsregistr. I. 144 f.

Lignende Brev til Byfogden i Horsens om 2 eller 3 Tdr. smeltet Talg. Udt. i T. 3, 455. (U. St.)

3. Dec. (Dronningborg, Torsd. efter S. Andreæ ap.). Befaling til Jesper Krausse, at han i Forening med Superintendenten M. Hans Taugessen, Kapitlet og nogle af Borgmestre og Raad i Riibe gjør en Skik paa, hvor mange fattige Peblinge der kan underholdes af Pugegard, dog saa at Gaarden vedligeholdes. T. 3, 455 b¹.

— Til Jesper Krausse paa Riiberhus. Da M. Hans Suaning, Hertug Frederichs Tugtemester, har berettet, at til Degnedømmet i Riibe, hvormed han er forlenet, har ligget Jarne Kirke og Guldagger Kirke, hvoraf den ene aldeles er kommen derfra og Halvparten af Tienden af den anden ligesaa, skal han lade Tiende og anden Rettighed af begge Kirker følge M. Hans, ligesom Forholdet var, da M. Gundi havde dem før ham. T. 3, 456².

4. Dec. (—, Fred. post Andree). Befaling til Peder Bilde at give Henrick Plattenslager i Aarhus 50 Dlr. paa Regnskab for de Kyrradser („Kørritser“) og andre Harnisker, han har at „færde“ for Kongen. Udt. i T. 3, 458 b.

5. Dec. (Lørd. post S. Andreæ ap.). Befaling til Peder Goske at sende 100 Hestesko og 10,000 Søm hid til Drotningborge. Udt. i T. 3, 458 b. (U. St.)

— (—, sabb. post Barbare). Befaling til Jesper Kravse paa Riperhus at sende Kongen alle de Dalere og danske Pendinge, som han staar til Rest med af sit Lensregnskab.

Ligesaa til Oluf Munck paa Alborighus, Efuert Byld paa Ackier og Frands Bylde paa Sylkeborig. Udt. i T. 3, 458 b.

7. Dec. (—, Mand. efter S. Andre ap. Dag). Til Stii Paars. Kongen erklærer sig tilfreds med, at han, da Lektor Frandz, Superintendent i Skaane, er død, har indkaldt alle Provster og de fornemste Prædikanter i Kjøbstederne i hele Skaane til et Møde 20 Dage efter Lektor Frandz's Begravelse for med Raad og Samtykke af Kapitlet i Lund at vælge en ny Superintendent. T. 3, 459³.

[Omt. 7.—12. Dec.] Livsbrev for Peder Krusse til Kelle-
rup og hans Hustru Fru Dorothe paa Halvparten af en Kronens
Mark i Gerløf Herred, som kaldes Falsløfgards Mark, som
han nu selv har i Værge, mod at yde den sædvanlige Landgilde.

¹ Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 355.
Dsk. Kirkelove I. 319 f.

Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 293.

³ Tr.: Rørdam,

R. 5, 127 b¹. (U. St. Indført mellem Breve af 29. Nov. og 11. Dec.)

[Omtr. 7.—12. Dec.] Brev til Oluf Munck paa Alborighus, at han køber al den Kirke-Havre, som findes ved alle Kirkerne i Alborig Len, og sørger for, at ogsaa Kongens Part af Tiende-Havren bliver tilstede, saa at begge Dele med det første kunne sendes hid til Drotningborig. Udt. i T. 3, 459. (U. St.)

[—] Peder Snedker i Huingel citat Nils Laurtsen i Molberg for en uskjellig Afgift, han skal have taget af ham af nogle Penge, han havde laant af hans Fader, at møde paa Drotningborg Nytaarsdag². Udt. i T. 3, 459 b. (U. St.)

[—] Befaling til Jørren Rostrup i Skougard, Niels Lono i Rudtgard, Erick Sten til Torstrup³, Niels Munck i Gesing, Morthen Rodt i Vorsted⁴, Jøren Høg i Klarup, Niels Matzen til Skoubylund, Enuold Krusse til Vingegaard, Jost Andersen i Østergard, Hans Stygge, Thomis og Efuert Biild, at de skifte Henrick Stens og Knudt Stens efterladte Gods mellem Anders Pouelsen, Christiern Sten og Niels Morissen paa hans Søskendes Vegne og skiller dem ad. Udt. i T. 3, 459 b. (U. St.)

[—] Befaling til Ifuer Krabbe, at han tager gode Mænd til sig og med dem forhører og afgjør en Trætte mellem Anders Laurissen, Borger i Veydle, og Per Juell til Bratbierge om en Gaard i Veydle, som hin har købt af denne og udbetalt nogle Penge for, men som denne alligevel har taget til sig igjen. Udt. i T. 3, 460. (U. St.)

10. Dec. (Dronningborg, Torsd. efter vor Frue Dag conceptionis). Kongens Rettertings Dom mellem Hr. Anders, Abbed i Vidtskyldt Kloster, og Matz Smed i Hals, at hin ikke har gjort denne Uret i at forfølge ham til Tinge for Overhørrighed, og at denne, hvis han ikke inden 6 Uger kan fælde Sandemændene, skal fare som andre fredløse Mænd. T. 3, 464⁵.

11. Dec. (—, Fred. efter vor Frue Dag conceptionis). Forleningsbrev for Jyrge Prip til Pandum ad gratiam uden Afgift paa dette Kronens Gods: i Huornum Herred i Vegerbye Sogn i Vegerbye 3 Gaarde, en Gaard kaldet Toldal⁶, som tilhører Vegerbye

¹ Et udatt. Udt., lydende paa, at Peder Krusse til Kellerup skal have Livsbrev for sig og Hustru, Fru Dorretthe Maltisdather, paa en ode Mark, som kaldes Falsløfgaards Mark, for en aarlig Afgift af 5 Ørt. Byg, 2 Ørt. Havre og 18 Skil. danske, findes indført i T. 3, 459 mellem Breve af 7. og 12. Dec. ² Forst har der staaet: Torsd. efter S. Thomis (24. Dec.). ³ Tostrup, Rinds Herred. ⁴ Vaarst. ⁵ Tr.: Dsk. Mag. I. 204 f. ⁶ Nu Torndal.

Kirke, der har den største Del af Skylden, medens en mindre Del tilhører Kronen, 4 Gaarde i Liungso og 1 Gaard i Astrup, samt i Voxløf Sogn 2 Gaarde. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 5, 128.

11. Dec. (Dronningborg, Fred. efter vor Frue Dag conceptionis). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Jahan Friis til Heslager, Erick Banner til Asdal, Hr. Anders Bilde til Siøholum, Hr. Otte Krumpin til Hyøbygaardt, Byrge Trolle til Lillø, Oluf Munck til Tuisel, Erick Krabbe til Bustrup, Eyller Hardenberg til Matstrup, Tage Tot til Ericksholum, Gabriel Gyldenstern til Restrup, Jens Thomessen til Holumgaardt, Erick Skram til Thiele og Axel Jul til Villestrup, mellem Biørn Koes, „vor“ Hofsinde, paa hans egne, Søskendes og Medarvingers Vegne paa den ene og Niels Lange, Erick Nilsen, Christoffer Munck og deres Medarvinger, M. Mons Kosses Arvinger, paa den anden Side angaaende et Skjøde, som M. Mogens Koes har givet sin Broder Niels Koes, Biørns Fader, paa den halve Starupgaardt og Mølle, hvilket Skjøde dømmes magtesløst. T. 3, 462.

— Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv (?) og de ovenfor nævnte Mænd, mellem Thomes Stygge, Foged paa Drotningborg, paa Kongens Vegne og Fru Margrette, Hr. Jacob Andersens Efterleverske, for hvem hendes Svigersøn Oluf Glob mødte, angaaende 6 Enemærker i Støfring Mark, som hun dømmes at forblive i Besiddelse af. T. 3, 466.

— Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv og de ovfr. nævnte Mænd (undtagen Erik Krabbe, Jens Thomesen, Erik Skram og Axel Juel), mellem Loduig Andersen af Kiøpnehavn og Thove Nielsdotter, Borgerske i Aarhus, om den halve Gaard, som hun ibor, og som hans Farmoder har solgt hende, hvilket Skjøde dømmes at staa ved Magt. T. 3, 467 b.

— Kongens Rettertings Dom mellem Hr. Niels Pallessen i Ørstedt paa den ene og Borgmester og Råadmænd i Aarhus paa den anden Side, at disses Dom om en halv Gaard i Aarhus bør staa ved Magt. T. 3, 469 og 474¹.

— Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv og de ovfr. i den første Dom af s. Dag nævnte Mænd, mellem Kieldt Nielsen i Hallendrup paa den ene og Søfren Ibsen og Karrine Jeppis smstds. paa den anden Side om den Halv-

¹ Tr.: Hübertz, Aktstkr. vedk. Aarhus I. 147 f. (efter Orig.).

gaard, disse ibo, hvilken tilkjendes disse, saa længe Skjødet paa den staar ved Magt. T. 3, 470.

12. Dec. (Dronningborg, Lørd. efter vor Frue Dag conceptionis). Brev til Jesper Krausse (eller hans Foged i hans Fraværelse) om at hjælpe Gabriel Gyldenstern til Restrup, der er forhindret fra selv at komme, da han er tilstede hos Kongen, saa meget, som Lov og Ret er, overfor to Karle, Niels Michelsen og Hielnicke Skrædder („Snider“), der ere rømte fra ham og skulle være grebne i Jesper Krausses Len. T. 3, 460.

[Omtr. 12.—17. Dec.] Befaling til Nils Jyul, Jens Spendt til Ramegaardt, Erich Grøen til Ulsundt, Nils Friis til Vaskergaardt, Jens Grøen til Kockholm, M. Matz til Estuadtgaardt, Mats Mørck i Ørs, Herredsfoged i Skodborg Herred, Jens Mørck, Herredsfoged i Vandfeld Herred, Mats Knudsen og Anders Knudsen, at de, da der er Trætte mellem Mogens Munck til Volstrup og Jens Thomissen til Holmgaardt om Bureng og Riisbokier, gjøre ret Skjel mellem disse Steder og udlægge den første Fyldest i Bureng og den anden i Riisbokier. Udt. i T. 3, 460 b. (U. St.)

[—] Nils Jyul citat Las Vilsen i Beckmarck for en Gaard, kaldet Pugholm. „som han skal have pant af nogene Bønder og vil forvende samme Pugholm under hans Kjøbegods, som han haver kjøbt af kgl. Maj.“, at møde i Viiborg, naar Kongen kommer did. Udt. i T. 3, 461. (U. St. Overstregtet.)

[—] Brev til Hr. Otte Krumpen paa Hald, at han forhandler med Kronens Bønder i hele sit Len om, at de i dette Aar for Gjæsteri give Havre, og at denne Havre strax sendes hid til Drotningborig tillige med Kongens Part af Tiende- og Kirke-Havren; dog med Bønderne i Medelsom, Nørliung og Sønderliung Herreder skal der handles, „at de give Hø for deres Kjervfoder, 6 Knipper baade for Hø og Kjerv paa hver Hest“.

Ligesaa til Oluf Munck paa Alborghus om Havren, men ikke om Høet.

Ligesaa til Frands Bylde paa Sylckeborig om Havren, og om Hø af Gern Herred.

Ligesaa til Jørgen Lycke paa Skandelborig om Havren, og om Hø af Saffro Herred.

Brev til Peder Bylde paa Arhusgardt, at han strax sender hid til Drotningborig 8 Læster Havre af den, han har optinget med Bønderne for Gjæsteri, eller af Kongens Part af Tiende- og Kirke-Havren; endvidere om Hø af Herrederne nord for Arhus, „om behov er“. Udt. i T. 3, 461. (U. St.)

14. Dec. (Dronningborg, Mand. efter S. Lucie virg. Dag). Kongens Rettertings Dom mellem „denne Brevviser“ Jens Jyul i Udbye paa egne og Medarvingers Vegne og Anne Tyggesdaatther i Holbeck angaaende en Lod og Del i den Gaard, som hun ibor, hvilken tilkjendes hine. T. 3, 464 b.

— Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv og Jahan Friis til Heslager, mellem Nils Jyul til Astrup, Embedsmand paa Bøfueling, paa den ene og Lauris Hasse i Tofstrup, Pouel i Siøruadt og Jens Lauritzen paa den anden Side, hvorved et Sandemændsbrev og en Landstingsdom, der erklære disse for fredløse, stadfæstes. T. 3, 465 b.

— Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv og Jahan Friis til Heslagger, mellem Benedict Jense[s] i Skouffbye paa den ene og Lauris Nilsen og Per Persen, Herredsfoged i Framløf Herred, paa den anden Side, at Lauris Nilsen, som har ført Sæd ind i den Gaard, hun nu atter ibor¹, og givet Landgilde deraf, med Rette har bortført samme Sæd. T. 3, 468 b.

15. Dec. (—, Tirsd. efter S. Lucie virg.). Kongens Rettertings Dom mellem Oluf Glob paa Fru Margrete, Hr. Jackop Andersens Efterleverskes, Vegne paa den ene Side og Albret Gøye og Eskel Gøye paa den anden Side om en Laxegaard i Randers Fjord, kaldet Breningegard; disse dømmes at være fri for Sagen, med mindre det kan bevises, at de ere Hr. Mogens Lagessens Arvinger. T. 3, 482 b.

17. Dec. (—, Torsd. efter S. Lucie virg. Dag). Aabent Brev, at Hr. Jost Lauritzen, der bor i en Kronens Gaard i Vinchel Sogn i Melsom Herred, kaldet Udtzgaard, som Christopher Rotzenkrantz til Skerne har undt ham og hans Hustru paa Livstid, men nu er kaldet som Sognepræst til Vinchel Sogn, alligevel for sig og Hustru maa beholde denne Gaard paa Livstid mod at yde sædvanlig Landgilde. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. R. 5, 129².

— Aabent Brev om et Mageskifte mellem Palli Jul til Udstrup og Kronen, hvorved han faar 2 Gaarde i Nørre Ørum By i Ørum Sogn i Fiendz Herred, hvoraf den ene kaldes Lille Strandit. Derimod har han udlagt 2 Gaarde i Troulstrup By i Feldingberg Sogn i samme Herred, den ene kaldet Troulstrupgaardt. R. 5, 140.

¹ Se ovfr. S. 34. ² Er først indført i R. 5, 123 b med Dat. Onsd. post S. Lucie virg. Dag, men overstreget. Begynd. tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 711 f., hvor der S. 711 L. 13 f. n. skal staa: »bor« (for: lever).

17. Dec. (Dronningborg, Torsd. efter S. Lucie virg. Dag). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv og de ovfr. i den første Dom af 11. Dec. nævnte Mænd (undtagen Jens Thomesen), mellem Ifuer Huidt, Borger i Holstebro, paa M. Matz Huit i Estuadtgaardts Vegne og Peder Hansen i Lørringe¹ angaaende et Laasebrev, som hin havde paa Skersk² og Lørringe. Da denne ikke er mødt, erklæres hin kvit og angerløs for Stævningen. T. 3, 461 b.

— Brev til Peder Biilde, at Kongen har fritaget Jens Knudzen i Holme Mølle iaar for Halvdelen af hans Landgilde paa 22 Ørt. Mel, fordi Møllen er brændt. Rel. Johan Friis. Udt. i T. 3, 470.

18. Dec. (—, Fred. efter S. Lucie virg. Dag). Kvittans til Kornitz Ulfeldt til Koxbølle, Sekretær, paa de Penge, han har oppebaaret paa Kongens Vegne fra han kom i Kongens Tjeneste og indtil denne Dag. Efter hans Regnskab blev Kongen ham skyldig 10 Dlr. 14 Skil. lybsk. Rex m. p. subscr. R. 5, 341.

21. Dec. (—, S. Thome ap. Dag). Aabent Brev, at Anne Persdaather, Borgerske „her“ i Aarhus, der har berettet, at hun har Kong Fredericks Livsbrev paa en Gaard i Ferue, men at hun nu er gift „hid“ til Byen og derfor frygter for at blive skilt ved Gaarden, da hun ikke selv kan bebo den, maa sætte en Mand eller to i Gaarden; dog skal hun sætte Borgen for Gaardens Vedligeholdelse. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Afgifter og Skove. R. 5, 121 b. (Oprindelig dat.: Aarhus, Fred. efter Sønd. cantate. Indført mellem Breve af 1. og 19. Maj.)

— Befaling til Erick Krabbe strax at sende fra Lundenes til Drotningborg til Kongens Behov 2¹/₂ Læst Smør, 20 levende Øxne og alt, hvad der tilkommer Kongen af Faare-, Lamme- og Gaasekjød. Udt. i T. 3, 470.

— Brev til Frantz Bille, at han, naar Hans Stygge, Embedsmand paa Drotningborg, sender Tømmermænd til ham i Anledning af, at Randers Bro skal opbygges af ny til Foraaret, udviser dem Egetræer i Kronens Skove, hvor Tømmeret kan hugges med mindst Skade, og flyr dem fornøden Hjælp. Med nærmere Opgivelse af, hvor meget Tømmer der skal hugges i hans Len. T. 3, 472 b.

— I lige Maade til Abbed Peder i Em Kloster, Fru Dorothe, Michel Grops Efterleverske, og Johan Høcken. Udt. i T. 3, 473.

23. Dec. (—, Onsd. post S. Thomæ ap.). Stadfæstelse paa

¹ Ljørring, Avlum Sogn, Hammerum Herred.

² Skjerk, smstds.

et Brev, som Axel Juel, Landsdommer i Nørrejylland, Christiern Persen og Mickel Hansen, Borgmestre i Aalborg, Hans Husom, Peder Beske og Christiern Skriver, Raadmænd smstds., 1550 have udgivet til Gødicke Christernsen, Borger smstds., lydende, at de efter Kongens Brev have udlagt ham et Stykke Jord paa Graa-brødre Kirkegaard til Vederlag for en Grund, som han udlagde til Byen. R. 5, 130 b.

23. Dec. (Dronningborg, Onsd. post S. Thomæ ap.). Eriick Krabbe faar Brev paa et gammelt Kapel i Finderup, hvis Mursten og Kalk han maa beholde; men de hugne Sten forbeholder Kongen sig. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 5, 131¹.

— Befaling til Ifuer Krabbe, at han i Anledning af Klager fra Borgmestre, Raad og Menighed i Kolling skal tilsige Matties italianner, Jyrger Berger og Thomis Smed, at de gjøre samme Tyngte som andre Borgere der i Byen; dersom de arbejde for Kongen eller Dronningen, skulle de faa Betaling derfor. De, som bo paa Klosterjord eller lignende Jord der i Byen, skulle ogsaa gjøre tilbørlig Tyngte deraf. Da Menigheden klager over, at Borgmestre og Byfoged ingen Tyngte gjøre, skal han befale Borgmestrene, at de skulle forholde sig som i andre Kjøbsteder i Danmark, men da Byfogden ellers er fri, bør han ogsaa være det her. Dette Brev kan gives tilkjende paa Raadhuset. T. 3, 474 b.

24. Dec. (—, Juleaften). Aabent Brev, at Jens Persen, Borger i Tyested, hvis Gaard er brændt, og hvis Gods er forgaaet til Søs, saa han er kommen i stor Armod, maa beholde den Jord i Tyested nord i Byen „paa Haven af den nørre Gaard“, som Hans Podebusk's Stald („Stoel“) stod paa, mod at bygge paa denne Jord og aarlig give til Kronen 4 Skil. danske samt gjøre samme Tyngte som andre Borgere. Vil han sælge den, eller bliver den øde, skal den gaa til Kronen. R. 5, 130.

— (—, Torsd. efter S. Thome ap.). Aabent Brev om et Mageskifte mellem Hans Styge, Embedsmand paa Drotning-borrig, og Kronen, saa at han skal have i Giislund Herred i Durup Sogn 1 Gaard, kaldet Nøraggergaard, 1 øde Møllested, kaldet Nørager Møllested, som ligger til samme Gaard, 2 Gaarde i Øster Nørager, 2 Gaarde i Durup By, 1 Gaard i Lille Durup, 7 Gaarde i Vester Nørager og 2 Gaarde i Ømarck. Derimod har Hans Styge udlagt i Støfriing Herred i Lem Sogn 1 Gaard, kaldet

¹ Tr.: Rordam, Dsk. Kirkelove I. 322.

Sørupgaardt, $\frac{1}{2}$ Fjerdings Jord paa Bellerup Mark, som ligger til samme Gaard, 1 øde Møllested i Lemdal¹, norden for Sørupgaardt. 1 Laxegaard i Fjorden neden for Sørup, kaldet Sørup Laxegaard, 1 Gaard og 1 Bol i Lem By; i Nørre Hald Herred 1 Gaard i Hald Sogn og By; i Gierløf Herred i Gierløf Sogn 1 Gaard, kaldet Blenstrup Hovgaard med Hofuisløcke Mark, 1 Gaard i Gierløf By, 2 Gaarde og 1 Bol i Stangerum Sogn og By, 1 Gaard i Kierby Sogn og By; i Saubro Herred 1 Gaard i Vetten² Sogn og By. Med de sædvanlige Forpligtelser. R. 5, 131 b.

24. Dec. (Dronningborg, Torsd. post S. Thome ap. Dag). Aabent Brev, at Jacop Klejnsmed og Jens Nilsen, Forstandere for det almindelige Hospital i Aarhus, have berettet, at Albret Gøye til Clausholm har 3 Gaarde i Pant af Hospitalet, nemlig 1 Gaard i Verum i Galten Herred, 1 Gaard i Hosløf³ i Holberg Herred og 1 Gaard i Vrangstrup i samme Herred, og da Hospitalet ikke kan indløse disse Gaarde, have dets Forstandere med Kongens Samtykke solgt de 2 Gaarde i Verum og Hosløf til Albret Gøye, mod at han strax lader Gaarden i Vrangstrup komme tilbage til Hospitalet, kvit og fri. R. 5, 134.

— (—, Juleaften). Til Peder Bille. Da det almindelige Hospital i Aarhus har en Gaard i Biellerup tæt ved Drotningboriig med gode Enge, skal han udlægge Hospitalet Fyldest for samme Gaard af Stiftsgodset, hvor det ligger Hospitalet belejligst, og indsende Beretning derom, for at der kan udstedes de fornødne Breve. T. 3, 475.

28. Dec. (—, 4. Juledag 1552). Axel Nielsen til Palsgaardt faar Brev ad gratiam uden Afgift paa dette S. Hans Klosters Gods: i Bierre Herred 1 Gaard i Rarup, 1 Bol i Kalsbølle, 2 Gaarde i Nebølle, 1 Gaard i Hofzøl; i Voer Herred 1 Gaard i Øresløf⁴, 2 Gaarde i Møballe, 2 Gaarde i Aaes, 1 Gaard i Lundum, 1 øde Jord smstds. ved Aaes og 1 Bol i Tuingstrup. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Godset. Udt. i R. 5, 131.

— (—, Mand. efter Juledag). Befaling til Jacop Beck med det første at betale Kongen de Penge, som han for nogle Aar siden har overantvordet Henrick Skult i Kyel uden Kongens Befaling, og som Kongen ikke har kunnet faa Besked om at være komme ham (Kongen) til bedste, hvormod der tidligere er skrevet til Jacop Beck. Vil denne siden søge Erstatning hos Henrick Skults Arvinger, vil Kongen hjælpe ham til sin Ret. T. 3, 475 b.

¹ Nu Lindal.

² Viitten.

³ Hvorslev.

⁴ Orridslev.

28. Dec. (4. Juledag). Brev til de høj lærde i Kiøpnehavn, at Kongen ikke kan andet end samtykke, at M. Niels [Palladius], Sognepræst til vor Frue Kirke i Kiøpnehavn, bliver Superintendent i Skone, hvortil han er bleven kaldet af et Præstemøde, uagtet Sognefolket ønsker at beholde ham, og at de sammen med Superintendenten Dr. Peder skulle sørge for, at Frue Kirke forsynes med en ny dygtig Sognepræst. T. 3, 477 b¹. (U. St.)

— Lignende Brev til Borgmestre og Raad i Kiøpnehavn. T. 3, 478². (U. St.)

29. Dec. (Dronningborg, Tirsd. efter Juledag 1552). Aabent Brev, at Hans Stygge, Embedsmand paa Drotningborg, maa indløse fra Axel Nielsen til Palsgaardt S. Hans Kloster i Horsens for Pantessummen og beholde det som Pant med Undtagelse af 12 Gaarde og Bol og en øde Jord, som Axel Nielsen er forlenet med. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. R. 5, 134 b.

30. Dec. (—, Onsd. efter Juledag 1552). Til Borgmester og Raad i Thistedt. Kongen har erfaret, at siden han gav Byen Kjøbstedsfriheder, have mange der i Byen fordristet sig til at sælge deres Gaarde til Riddermændsmænd, Præster og andre, hvorved Kronens og Byens Ret forkrænkes. Herefter maa ingen Ejendom i Byen sælges uden til dem, som selv ville bo der og holde Kronens og Byens Tyng, og Magistraten skal handle med dem, som allerede have solgt deres Ejendomme, at de indfri dem igjen. De, som alligevel sælge deres Ejendomme, skulle have dem forbrudte til Kronen, og Kjøberne skulle have deres Penge forbrudte, „thi at det er os ulideligt, at Bondegods skal sælges til fri Mænd og Kronens Tyng dermed at formindskes“. T. 3, 481 b.

31. Dec. (—, Nytaarsaften 1552). Befaling til Christiern Pedersen, Tolder i Aalborg, at købe til Kongen $\frac{1}{2}$ Læst Hvedemel eller, hvis han ikke kan faa saa meget, da saa meget som muligt. Siden skal han underrette Oluf Munck eller hans Foged paa Aalborghus derom, som da vil sende det til Drotningborg.

Brev herom til Oluf Munck eller hans Foged. Udt. i T. 3, 481 b.

¹ Tr.: Rordam, Kbhvns Universitets Hist. IV. 52 f.
Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 536 f.

² Tr.: Rordam, anf. Skr. IV. 53 f.

1552.

1. Jan. (Dronningborg, Nytaarsdag). Aabent Brev, at, da Borgerne i Hofbroe klage over, at der til Byens Skade aarlig holdes et Marked i Glendstrup By paa vor Frue Dag sidermere (8. Sept.), skal dette Marked herefter holdes i Hofbro, og hvo der besøger samme Marked andetsteds, skal have forbrudt, hvad han farer med. Rex m. p. subscr. R. 5, 135 b.

— Aabent Brev, at N N, som har berettet, at en er bleven myrdet og kastet i Sebye Aa, men at Sagen er bleven fortiet og ikke forfulgt til Tinge, maa forfølge denne Sag, hvor han kan søge sin Ret, som om Gjærningen nylig var sket. T. 4, 7b.

2. Jan. (—, Lörd. efter Nytaarsdag). Til Oluf Munck. Da Niels Agessen og Peder Nielsen i Dal have klaget over, at han paa Kongens Vegne har forlangt 1 Td. Havre af Kronens Bønder i Fleskom Herred for hver Hest, de skulle holde i Gjæsteri, hvilken de ikke kunne „bekomme“ at give, men begjære, at de maa blive ved det gamle Gjæsteri, befales det ham, hvis de ikke godvillig ville gaa ind paa at yde Havren, at lade det „oppestaa med samme Gjæsteri“, til han faar nærmere Besked fra Kongen. T. 4, 1.

3. Jan. (—, Sønd. efter Nytaarsdag). Brev til Peder Gotske, at han skal sende til Drotningborg den anden halve Læst Gos af den Læst, Kongen har givet ham Befaling til at brygge. Rel. Jørgen Valckendorf, Skjænk. Udt. i T. 4, 1¹.

4. Jan. (—, Mand. efter Nytaarsdag). Aabent Brev, at Borgerne i Grindu maa til deres Havns og Skibsbros Behov oppebære 2 Skil. danske af hvert indlændisk og 3 Skil. danske af hvert udlændisk Skib, som kommer til Grindu, indtil videre. R. 5, 136.

— Brev til Stye Pors, at han skal føre de hugne Sten, som ligge spredte omkring i Lund og tilhøre Kongen, til Københafns Slot, da Embedsmanden der, Peder Godske, nu til Foraaet skal bygge der. Hvis der findes Sten forrykkede til Borgerne eller til andre, skal han befale dem at bringe dem tilstede igjen, for at saa mange Sten som muligt kunne komme til København. T. 4, 1 b.

— Til Peder Gotske. Det foregaaende Brev til Stii Pors, Embedsmand paa „vor“ Gaard i Lund, oversendes ham til Besør-

¹ Tr.: Nielsen, Kjobenhavns Dipl. IV. 537.

gelse. Kongen vil med det første sende ham en Skabelon, hvorledes Hemmelighederne [paa Kjøbenhavns Slot] skulle gjøres til at hænge over Graven, saa Vandet kan slaa derunder, for at han kan borttage Fundamentet. Han opfordres til at sende den halve Læst Gøs, som han tidligere har faaet Brev om, og, hvis M. Lydke er i Byen, strax at skikke ham „hid“. T. 4, 2¹.

4. Jan. (Dronningborg, Mand. efter Nytaarsdag). Brev til alle Kjøbstederne i Nørrejudtland, at da de tit have besværet sig over Landsknægtenes Underholdning, saa har Kongen med de tilstedeværende Rigsraader overvejet denne Sag; men skjønt han gjerne vil skaane dem, kan han dog ikke paatage sig alene at lønne og underholde det fremmede Krigsfolk. Derfor befaler han dem at sende en Borgmester, en Raadmand og en menig Borger med Fuldmagt til Randers SS. Sebastiani et Fabiani Dag (20. Febr.) for at forhandle om, hvad de skulle give aarlig for at slippe for den daglige Underholdning. T. 4, 3.

6. Jan. (—, Hell. tre Kongers Dag). Brev til Jørgen Brade, som har arresteret Thimme Lucht fra Ecklenfords Skib og Gods i Faaborg for en Td. Kjød, som fandtes deri og som han vilde udføre, at han, hvis der ikke er mer end 1 Td. Kjød i Skibet, lader ham udføre den nu, men herefter paaser, at intet Kjød udføres mod Kongens Forbud. Udt. i T. 4, 3 b.

— Til Borgmester og Raad i Ringkøping. Anne Peders. Borgerske i Ringkøping, er af Villatz Christiensen, Borger smstds., anklaget for at have forgjort hans Hustru, og Nævningerne, som have svoret, at hun er en Troldkone og skyldig, ere indstævnedes til Tinget efter Snaps Landsting; men da den Borgen, som hun har sat Bygfogden Peder Tuessen, nu udløber, og han ikke længer vil tage Borgen af hende for denne Sag, befales det, at de skulle lade hende blive i hendes Borgen, indtil Landsdommerne have dømt i Sagen. T. 4, 4.

[Omr. 6.—10. Jan.] Hr. Otthe Krumpen faar Brev til Synderliung Herred, at naar det Korn og Fetalje, som Kongen har skrevet ham til om, kommer til Herredet, skulle Bønderne føre det „hid“ til Slottet.

Ligeledes faar Christoffer Rossenkrands Brev til Medelson Herred, at Bønderne, naar han tilsiger dem, skulle føre 1000

¹ Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 537.

Læs Ved ned til Aabredde, hvor man bedst kan komme til med Pramme. Udt. i T. 4, 4 b. (U. St.)

7. Jan. (Dronningborg, Torsd. efter Hell. tre Kongers Dag). Aabent Brev, at, da Giøde Ericksen i Bierge har berettet, at hans Gaard, Gods og alle hans Breve paa hans Bondegods ere brændte, saa forbydes alle at forurette ham eller hans Arvinger paa hans lovlige Bondegods. R. 5, 137 b.

— Aabent Brev, at Anders Barby til Favrholt, „vor Mand og Raad“, i Nærværelse af Kongen, Johan Friis til Heslagger, Erick Banner til Asdal, Hr. Anders Bilde til Søholm, Byrge Trolle til Lillø, Eiler Hardenberg til Matstrup, Tage Tott til Ericksholt og Gabriel Gyldenstern til Refstrup,¹ har solgt og tilskjødet sine Brodersønner Hans og Jan von Barby, Sønner af Claus von Barby den unge til Kolditz, alt sit Gods i Nørre Herløf, Froersløf¹ og Teyørbye² Sogne i Trye Herred i Sielland, nemlig Favrholt Gaard med følgende Byer og Torper: Nørre Herløf, Hammersholt, Skyrøed, Ispe³, Hoholt⁴, Rudne⁵ og Ruge⁶, hvilket Skjøde faar kgl. Stadfæstelse. Rex m. p. subscr. R. 5, 250 b.

— Brev til Peder Bilde, at Kongen har tilstaaet M. Phillipus, Kannik i Aarhus, Præstegaarden i Annexsognet til hans Kannikedømme paa Livstid. Udt. i T. 4, 3 b.

8. Jan. (—, Fred. efter Hell. tre Kongers Dag). Aabent Brev, at Jens Pedersen, Borger i Grindov, maa have en Kronens Gaard og Grund smstds. østen for Kirken til evig Ejendom mod at gjøre sædvanlig Tyngge; med sædvanlig Bestemmelse ang. Kjøbstedsgaarde. R. 5, 136 b.

— Breve til alle Lensmændene i Danmark, at de, da Kongens Ordinans om de fattige, som behøve Almisser, ikke overholdes, skulle drage omkring til alle Herredstingene og forkynde, at enhver fattig skal gaa om Almisse i det Sogn, hvor han er født eller mest har boet, men ikke andre Steder; hvis Sognet har for mange fattige, skal Sognepræsten give nogle Breve, at de maa gaa i hele Herredet, og hvis Herredet har for mange, skal Lensmanden give dem Breve, at de maa gaa i hele Lenet. Træffes fattige udenfor deres Sogn uden Breve, skulle de sendes hjem. Der skal i Brevet klart angives, hvorfor de tigge. T. 4, 11 b⁷.

¹ Frerslev. ² Tjæreby. ³ Egesper i Frerslev Sogn (Knudsen, Danmark i Middelald. S. 28). ⁴ Hovolt, Herlev Sogn. ⁵ Rynne ell. Rønne, Tjæreby Sogn. ⁶ Vistnok Ryet, Frerslev Sogn. ⁷ Tr.: Rordam, Dsk. Kirkelove I. 323 f. (efter en Kopi). I Stedet for »wdj thet szame herrit« (S. 323 L. 8—7 f. n.) har Kopibogen: wtj herrethet oc icke lengere endtt wtj thet ssamme herrett.

8. Jan. (Dronningborg, Fred. efter Hell. tre Kongers Dag). Til alle Superintendenterne i Danmark. En Kopi af Brevet til Lensmændene om de fattiges Tiggeri sendes dem. De skulle tilskrive alle Sognepræsterne om at formane deres Sognefolk til at give de fattige Almisse og Husly, saa at de ikke, naar de blive „forvist i“ deres Sogn og Herred, lide Nød. T. 4, 12 b¹.

9. Jan. (Lørd. post trium regum). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Jahan Friis til Heslagger, Erich Banner, Hr. Anders Bille, Byrge Trolle og Tage Thot, mellem Gabriel Gyldenstern til Restrup og Nils² Michelsen, der ikke har aflagt nøjagtigt Regnskab som hans Foged paa Kronens Slot Ørum og, da han tiltaltes, rømte; endvidere mellem Gabriel Gyldenstern og Helniche Skrædder³, som tiltales for at have stjålet noget Graaværksfor og siden var rømt. Dommen gaar ud paa, at Gabriel Gyldenstern, da de ere rømte for Sagerne, maa føre dem tilbage til det Sted, hvor Gjerningen skete, og der tiltale dem efter Loven. T. 4, 11. (U. St.)

10. Jan. (—, Sønd. post Hell. tre Kongers Dag). Aabent Brev, at da alle frelse Mænd paa Lollandt [og Falster⁴] have samtykket i intet stort Vildt at ødelægge i 3 Aar efter dette Brevs Datum, saa samtykker Kongen i denne Fredejagt. T. 4, 5.

— Til Indbyggerne i Lollandt og Falster. Da Vildtet i Landet ødelægges meget af de mange Krybskytter, bestemmer Kongen med Dronning Sophie og den menige Adel, at ingen Borger eller Bonde eller deres Folk maa gaa i Skovene eller Markerne med Rør eller Armbøster, og at ingen maa i sin Gaard have mer end én Hund, og den skal være „stikt og læmmet“ paa det ene fremmer Ben. Gjør nogen herimod, har han forbrudt 10 Mark danske til sit Herskab. Se Kongens Fogder gennem Fingre med Kongens Tjenere, maa Adelen tiltale dem og oppebære Bøden, og omvendt. T. 4, 5.

— Peder Oxe faar de to sidstanførte Breve til Kundgjørelse og Overholdelse. Da han har faaet Befaling til af de Mursten, han selv har brændt, og af de gamle i Nystedt at sende 100,000 til Kiøpnehavn og 50,000 til Kolding, men ikke har kunnet faa Skuder til at transportere dem under 5 Mark danske for hvert

¹ Tr.: Heise, Dipl. Vibergense S. 284 f. (Orig. til Superintendenten i Viborg Stift). Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 322 f. (Orig. til Superintendenten i Fyn). ² I Brevet af 21. Febr. 1552 kaldes han Jens, 5. Marts 1552 derimod Niels (ligesom ovfr. S. 102). ³ Kaldes første Gang i Brevet: H. Sneder (o: Schneider). ⁴ Det indklamrede efter Overskriften.

Tusende, har Kongen befalet Peder Gaadske, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, at skaffe Skuder baade til Stenene til Kiøpnehavn og til dem til Kølning; hvis han ikke kan det, skal Peder Oxen strax faa det at vide. Teglovnene skal han ikke bruge længere¹, da Kongen ingen synderlig Bygning agter at opføre der i Landet nu, og det koster saa meget at føre Stenene andetsteds hen. T. 4, 8.

11. Jan. (Dronningborg, Mand. efter Hell. tre Kongers Dag). Hr. Christoffer Simonsen, Sognepræst til Galthen Sogn, faar Brev ad gratiam paa en Ejendom, kaldet Hinge Mark. Udt. i R. 5, 137.

— Til Jøren Bragde. Da Hr. Christoffer Mickelsen, forhen Læsemester i S. Knuds Kloster², og Hr. Lauris, forhen Sognepræst til S. Hans², have sat sig op mod M. Jørgen, Superintendent i Fyens Stift, og ere fradømte deres Embeder, skal han med Sognefolket til S. Hans se at faa en skikkelig Mand til Sognepræst. T. 4, 5 b³.

— Befaling til M. Jørgen, Superintendent [i Fyn], og Prioren i S. Knuds Kloster⁴, at de skulle skaffe en ny Læsemester i dette Kloster i Stedet for Hr. Christoffer Mickelsen enten fra Universitetet i Køpnehavn eller andetsteds fra. T. 4, 6⁵.

14. Jan. (—, feria 5. post Canuti ducis). Befaling til Peder Bylde paa Aarhusgardt om strax at sende 6 Læster Malt til Dronningborg; til Elfvert Byld paa Ackier om strax at sende al Resten af hans sidste Regnskab, som han tidligere har faaet Brev om; til Frands Bylde paa Sylkeborig ligesaa. Udt. i T. 4, 6 b.

[—] Befaling til Hr. Otthe Krumpen paa Hald om strax at sende til Dronningborg alle de Øxne der, som tilhøre Kongen, og ligesaa de Fedefaar og Gjeldvæddere, som han tidligere har faaet Befaling til at sende. Udt. i T. 4, 6 b. (U. St.)

[Omtr. 14.—16. Jan.] Brev til Per Bilde om strax at komme hid [til Dronningborg]. Udt. i T. 4, 6 b. (U. St.)

[—] „Nils Smed [i] Ugelbølle en Oprejsning for nogen Oldengjæld, som han bar Dølg paa imod Hans Stygge og derfor haver optaget paa kgl. Majs [Vegne], til Hans Stygge.“ T. 4, 6 b. (U. St.)

15. Jan. (—). Til Erick Skram og Axel Jul, Landsdommere i Nørrejutlandt. Da der i Kongens sidste Reces er forsømt nogle

¹ Dette maa være Meningen, men Eftersætningen, Befalingen, mangler i Kopibogen.
² I Odense. ³ Tr.: Ny kirkehist. Saml. I. 321. Rordam, Danske Kirkelove I. 324 f. ⁴ I Odense, Christen Povlsen. ⁵ Tr.: Ny kirkehist. Saml. I. 322.

mærkelige Artikler, har han med nogle Rigsraader gennemset og forbedret den med disse Artikler¹, som nu sendes dem, for at de skulle lade dem forkynde paa Landstinget; Artiklerne ere sendte til alle Landsting i Danmark. T. 4, 7.

[Omr. 15. Jan.] Brev til Jørgen Lycke paa Skandelborig om at sende 12 eller 14 af de Øxne, han har staaende der, og som tilkomme Kongen, hid til Drotningborig. Udt. i T. 4, 7 b². (U. St.)

16. Jan. (Dronningborg). Christern Persen, Tolder i Aalborg, faar Brev om at bestille 4 eller [6 Læster]³ utørret Hvede og sende dem til Drotningborg; men kan han ikke faa utørret Hvede, skal han lade det staa hen. Udt. i T. 4, 7.

17. Jan. (—). Aabent Brev om et Mageskifte mellem Eskel Giøye til Gundsløf og Kronen, hvorved han faar 1 Gaard i Norringe By og Sogn og 2 Gaarde i Sandby, alle i Saubroe Herred, hvorimod han har udlagt 1 Gaard i Thorrup i Gining⁴ Sogn i Støfring Herred og 2 Gaarde i Verrum⁵ i Galthen Herred. R. 5, 139.

— Peder Oxe faar Brev om at levere Frans Brockenhus 50,000 Mursten til Nyborgis Slots Bygning. Udt. i T. 4, 7.

20. Jan. (—, SS. Sebastiani et Fabiani Dag). Aabent Brev, at, da Seuren Jensen, Byfoged i Grindue, har berettet, at hans Hustru, Jahanne Tygisdatter, nylig er død og har efterladt sig saa stor Gjæld, at hendes Arvinger have frasagt sig baade Arv og Gjæld efter hende, men han har tilbudt at betale hendes Gjæld, hvis han maa beholde hele Arven, tillades dette, mod at han betaler sin og hendes Gjæld. R. 5, 137 b.

22. Jan. (—, Fred. efter SS. Sebastiani og Fabiani Dag). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Johan Friis til Heslagger, Erick Banner til Asdal, Hr. Otte Krumpen til Høybygard, Byrge Trolle til Lillø, Jørgen Lycke til Ofuergard og Tage Tot til Ericksholm, mellem Jahanne, Christiern Persens Hustru i Kolding, og Hr. Christiern Friis angaaende 100 Gylden, som Christiern Persen for over 20 Aar siden laante Hr. Holger Rossenkrantz, at Hr. Christiern Friis inden 6 Uger skal undersøge, om der hos hans Medarvinger findes Gjenbreve paa, at Gjælden er betalt,

¹ Der maa menes den dronningborgske Reces af 21. Dec. 1551.

² Derefter følger i

Kopibogen denne Optegnelse: »Det Tegn, som Per Kruesse og de andre gode Mænd saa paa Himmelen, det opgik i Oster og blev siddendes i Sydost og sad der saa højt paa Himmelen, som Klokken kan være imellem 7 og 8 slet om Sommeren; og i den norden Sidg, vaar det formindskit et Kvarter, og i sig selv vaar det blegrodt og alle hendes Strænge stod sønder paa neder imod Jorden og vaar idel rode.»

³ Et Hjørne af Bladet er afskaaret.

⁴ Gimming.

⁵ Værum.

og at han, hvis han ingen finder, skal betale sin Part af de 100 Gylden. T. 4, 9.

23. Jan. (Dronningborg, Lørd. post Fabiani og Sebastiani). Brev til Hr. Otthe Krompen, at Borgmestre og Raadmænd i Viborig have klaget over, at mange af Adelen og andre have Gaarde i Byen, hvor der ingen bor, som kan svare Afgifter, hvorfor han, da han har Byen i Forsvar, skal paase, at de, som have Gaarde, enten besætte dem med vederhæftige Mænd, som kunne svare deres Afgifter, eller ogsaa sælge dem til Borgere eller andre, som ville og kunne svare deres Afgifter. T. 4, 9 b.

— Lignende Brev til Erick Skram for Holstebroes Vedkommende. Udt. i T. 4, 10.

— Tilladelse for Borgerne i Ebbeltoft, som have klaget over, at de ingen Tilførsel have af de omkringboende Bønder, fordi de ingen Torvedag have haft om Ugen som andre Kjøbsteder, til at holde Torvedag hver Torsdag, hvorefter Bønderne i Mols Herred og Hasnes Birk skulle rette sig. T. 4, 10.

— Til Ifuer Krabbe. Da Borgmestre og Raadmænd i Kolling have berettet, at der ligger en Fælledsmark til Kolling og til Harte, som fra Arilds Tid har været brugt af begge Parter til Fædrift, men at Bønderne i Harte nu agte at indhegne en Vang i denne Mark til stor Skade for Borgerne i Kolling, skal han paase, at disse sidste, hvem han har i Forsvar, ikke lide nogen Uret. T. 4, 14 b.

[Omtr. 23.—24. Jan.] Nis Sæi i Clotrup citat Byrgeal Jensen¹, Gers Nilsen i Fieldsiøe, Vogn Persen i Ring² og deres Samfrænder for 3 Fjerd. Jord, som de svore fra en Gaard i Clotrup, at møde paa Drotningborg Tirsd. efter S. Valentini Dag (16. Febr.).

Samme citat Anders Nilsen, Herredsfoged i Rindz Herred, med hans Medfølgere for samme Sag, at møde samme Tid og Sted. Udt. i T. 4, 14. (U. St.)

24. Jan. (Sønd. efter Fabiani et Sebastiani Dag). Befaling til Tolderen i Aalborg at købe 5 Skippd. Hamp eller saa meget, han kan faa, til Kongen og sende det hid til Drotningborg. Udt. i T. 4, 8 b. (U. St.)

— Breve til Vincentius Lunge og Jørgen Marsvin, at, skjønt Kongen for nogen Tid siden gav dem Lov til at

¹ Oprindelig har der staaet, men er igjen overstreget: «Borial i Lerup», formodentlig Glerup, Vesterbølle Sogn.

² Rind, Lynderup og Laastrup Sogne.

rejse ud af Riget til den Krig, som nu er forhaanden, saa kan han nu formedelst uforudsete Omstændigheder ikke tillade dem eller andre Hofsinder at drage ud af Riget. T. 4, 14.

25. Jan. (Dronningborg, S. Povils Dag conversionis). Aabent Brev, at, da Borgerne i Ebbeltoft klage over et Marked, som holdes tre Gange om Aaret i Fausløf¹ til Skade for deres By, saa bestemmes, at dette Marked for Fremtiden skal holdes i Ebbeltoft paa vor Frue Dag visitationis (2. Juli), medens slet intet Marked maa holdes i Fausløf. Rel. Erick Banner, Marsk. R. 5, 138.

— Beskjærmelsesbrev for Ebbeltoft og Stadfæstelse af dets Privilegier, idet Kongen dog forbeholder sig Ret til at forandre Artikler, som ikke maatte være ham eller hans andre Undersaatter lidelige. R. 5, 138 b.

— Befaling til Peder Krusse, at han, da Enuoldt Jensens Hustru, Fru Agata, har berettet, at hendes Husbond ligger paa sin Sotteseng og ikke kan svare for sig enten til Tinge eller andetsteds, og da hun er fremmed her i Landet, skal som Enuoldt Jensens Børns nærmeste Slægtning forsvare dem til Tinge og andetsteds, naar han tilsiges af Fru Agata. T. 4, 13 b.

27. Jan. (--, Onsd. efter S. Pouels Dag conversionis). Befaling til Rasmus Persen, Stiftsskriver i Vendelbo Stift, at levere Symen Prys, Tolder paa Skafuen, 3 Læster Byg til at købe Fisk for til Kongen. Rel. Jørgen Pedersen, Rentemester. Udt. i T. 4, 11.

— (**Randers, —**). Kvittans til Symen Priitz, Tolder paa Skagen, som har indleveret i Kongens Kammer paa Drotningborig 16 Lod mindre 1 Kvintin gammelt Sølv, som en Dreng har fundet i Klitterne paa Skagen. Rel. Jørgen Persen. Udt. i T. 4, 11 b.

— (**Dronningborg, —**). Kongens Rettertings Dom mellem Albret Gøye og Ifuer Friis angaaende 250 Mark Pend., som Ifuer Friis skal have oppebaaret af Albret Gøye paa 2 Gaarde i Lyunge i Siellandt, skjønt dennes Fader Hr. Mogens Gøye tidligere har betalt M. Anders Glob dem. Dommen gaar ud paa, at, hvis Albret Gøye vil sagsøge Ifuer Friis, skal han tiltale ham paa Herredsting og Landsting. T. 4, 13².

[**Omr. 27. Jan.**] Befaling til Christiern Pedersen, Tolder i Alborig, at han af det forbrudte Korn, som ligger for Alborig, skal

¹ Fuglslev. ² Tr.: Hist. Tidsskr. II. 525 (temmelig fri Gjengivelse); i Stedet for «i Liunge Herred» (L. 11) skal der læses: i Lyunge liggendes.

give Anders Jensen smstds. 1 Td. Rug for den Umage, han har haft for Kongen. Udt. i T. 4, 11 b. (U. St.)

1. Febr. (Dronningborg, vor Frue Aften Kyndelmisse). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Johan Friis til Heslagger, Erick Banner til Asdal, Hr. Otte Krumpen, Byrge Trolle, Jørgen Lycke, Tage Tot og Erick Skram, Landsdommer i Nørrejutlandt, mellem Anders Barby til Faverholm, Provst i Viiborg, og Kapitlet i Viiborg angaaende nogen Rente af Provstiet. Dommen gaar ud paa, at Anders Barby og andre, som tjene i Kancelliet, maa nyde de gejstlige Len, de forlenes med, lige saa frit som de, der bo ved Kirken; hvad Kapitlet har forholdt ham af Renten, skal det betale ham inden 6 Uger. Rex m. p. subscr. T. 4, 20 b.

[**Omtr. 2.—6. Febr.**] Befaling til Hans Remer, Landsdommer paa Borindholm, at han, da Oluf Hansen paa egne og andre Otte Persens Arvingers Vegne har berettet, at Mogens U har tiltalt dem for noget Jordegods og Skifte og forfulgt dem med Rigens Dele, samt at Matz Kofoed, hvem de have udsendt med deres Breve for at gaa i Rette for Rigens Kansler dermed, er druknet undervejs med Beviserne, skal være dem behjælpelig med at faa Beviserne, som ere gangne om samme Sag til Landstinget, skrevne igjen, for saa vidt det er muligt.

Befaling til Hening Gaggi, Foged paa Boringholm, at søge at forlige Mogens Vu og Otte Persens Arvinger. Udt. i T. 4, 16 b. (U. St.)

3. Febr. (—, Onsd. efter vor Frue Dag Kyndelmisse). Stadfæstelse paa et Pergamentsbrev af Kong Hans dat. Torsd. efter dom. cantate (21. Maj) 1500, hvorved Bønderne i Nørrevongs Herred faa Tilladelse til at blive ved samme Skat og Afgift, som i Dronning Margrettes, Kong Ericks og Kong Christierns Tid. R. 5, 140 b.

— Kongens Rettertings Dom mellem Albret Maltiissen og Erick Kaaes paa den ene og Hermand Skeyel, Embedsmand paa Irup, paa den anden Side angaaende noget Vikariegods, som Fru Anne Anders Ebbessens havde stiftet til et Alter i Kolling Bys Kirke, at, efterdi Anders Fleming døde før sin Søster Fru Anne og altsaa intet arvede efter hende, saa bør hans Arvinger, Albret Maltiissens og Erick Kaaes's Hustruer, heller intet arve i Vikariegodset. T. 4, 18 b.

[Omtr. 3.—10. Febr.] Befaling til Verner Suale om at hjælpe Peder Boessen i Fogslet¹ til sin Ret over Mats Seuerinsen i Bransbye for en Dom, han dømte mellem ham og Karin Peders i Fogslet.

Befaling til samme om at hjælpe Hans Pedersen i Helsnegaardt til sin Ret over Rasmus Laurtsen, Hans Rasmussen og deres Medfølgere i Kiedebye, som skulle have vidnet uretfærdig imod ham om 2 Stude, han skal have kjøbt af Hans Tomissen i Kiedebye.

Befaling til samme Landsdommer i Fyn om at hjælpe Hans Jyde i Fogslet¹ til sin Ret over Mats Søfrensen i Bransbye for en Dom, han dømte ham imod om et halvt Faar, som var tilskiftet ham i Arveskifte. Hans Jyde har Tiltale til Jens Persen i Nordenbroe, fordi han hjemlede ham samme Faar og mere Gods fra, og fordi han forholder ham noget Børnegods. Udt. i T. 4, 19 b. (U. St.)

5. Febr. (Dronningborg, Fred. efter vor Frue Dag purificationis). Til Peder Bilde. Da Marsken Erick Banner har berettet, at Biskop Nils Claussen har stiftet et Vikarie i Aarhus, og at Jesper Kraufse, Embedsmand paa Riiberhus, tidligere har faaet Tilladelse til at have Herligheden deraf, men at Peder Bilde efter Præstens Død, som var forlenet med Vikariet, paa Kongens Vegne paa ny har taget Vikariegodset til sig, saa befales det ham at lade Erick Banner og Jesper Kraufse og deres Medarvinger beholde Vikariegodset efter Ordinansens Lydelse. T. 4, 15.

— Til Stii Pors. Da han ved Kansleren Johan Friis har berettet, at Kongens Krudtmølle er brændt, og at en af Michel Krudtmagers Sønner er indebrændt, samt at han derfor har tilstedeholdt Michel og hans Søn, saa faar han Befaling til at lade dem være uhindrede derfor, da Kongen véd, at Michel meget nødigere havde mistet sin Søn end Kongen sin Mølle. Han skal med det allerførste gjenopbygge Møllen, saa Michel igjen kan komme til at arbejde. Med Hensyn til de hugne Sten, som han skulde nedtage, saa skal han lade det staa hen med dem indtil videre. T. 4, 15.

— Brev til Jackop Beck, som ved Kansleren Jahan Friis har begjæret, at Kongen selv vil lade Henrich Skultes Arvinger tiltale for de 1500 Dlr., som han uden Kongens Befaling i Kyel har overantvordet Henrick Skult, at han maa huske paa, at han har lovet at indestaa Kongen for disse Penge; derfor skal han enten strax betale dem eller Fastelavns Søndag (28. Febr.) indfinde sig i Randers i Borgmester Jep Hofmands Hus og ikke gaa der-

¹ Fodslette, Langeland.

fra igjen, før han har stillet Kongen tilfreds for Pengene. Rex m. p. subscr. T. 4, 18.

6. Febr. (Dronningborg, Lörd. post purificationis Mariæ). Stadfæstelse paa et Ejendomsbrev, som Peder Ebbessen og M. Mats, Superintendent i Aarhus Stift, have udgivet til Søfren Pind. Borger i Aarhus, paa et Stykke Jord paa Broeberg i Aarhus mod at bygge derpaa og give til Skoletjeneres Underholdning smstds. 1 Mark danske. R. 5, 141 b.

-- Brev til Jørren Bragde, som tidligere har faaet Befaling til at tage det af Biskop Mogens Krausse stiftede Vikarie, som Jørren Gyldenstjerne havde i Forlening, at han, da Jesper Krausse, Embedsmand paa Riiberhus, har forlenet Dr. Berndt med den Gaard i Odense, som Jørren Gyldenstjerne boede i, skal lade Jesper Krausse beholde Vikariet, saa at Dr. Bernt faar Gaarden og Jesper Krausse med Medarvinger faar det øvrige Gods til Vikariet. T. 4, 17 b.

9. Febr. (—, Tirsd.¹ efter vor Frue Dag Kyndelmisse). Aabent Brev, at Hr. Lambert, Sognepræst til Borup og Hald, maa beholde Halvparten af 8 Gaardes Rente, som er givet til Hald Kirke, hvorimod den anden Halvpart skal følge Kirken til dens Bygnings Behov. Johan Friis, Kansler, subscr. Udt. i R. 5, 142 b.

10. Febr. (—, S. Scolastice virg. Dag). Til Frandtz Brockenhus. Da Niels Thomessen i Ørsted, Rasmus Hansen i Viidtofte og Gaar Matzen i Hesle have klaget over, at han til deres store Skade vil bebygge en øde Jord, et Byggested, ved deres Byer, som skal være deres Bøndergods, befales det ham, skjønt Kronens Tyngge forømmes ved, at det bliver ubebygget, at lade samme Byggested staa ubebygget til S. Valborig Dag (1. Maj). T. 4, 19 b.

[Omr. 10. Febr.] „Jens Freberg i Freberg en Oprejsning paa hans Broder Jens Binderup, som Thomis Furbo ihjelslog.“ T. 4, 20. (U. St.)

[—] Et Pasbord for Jens Snedker paa en Vogn fra Aarhus hid til Drotningborg. Udt. i T. 4, 20. (U. St. Overstreget.)

[Omr. 10.—11. Febr.] Ifuer Lycke citat Søfren Nielsen i Šckørping, Jackop Persen i Støfriing og deres Medfølgere for en Karl, som de toge i hans Gaard mod hans Minde og hængte; lige-saa stævner han Christiern Jensen, fordi han lod Dom gaa paa ham;

¹ Der er rettet ved Dagens Navn; først har der staaet: Mandag.

at møde i Aalborg, saa snart Kongen kommer der. Udt. i T. 4, 22. (U. St.)

11. Febr. (Dronningborg, Torsd. post Scholasticæ virg.). Kongens Rettertings Dom mellem Christiern Persen i Store Rørbeck og Sandemændene i Hellum Herred angaaende deres Dom om hans Broder Hans Persens Død, for hvilken de svore et Vand til Bane, men som han mente, at Oluf Muncks Svende vare Skyld i. Dommen gaar ud paa, at Sandemændenes Dom skal være ugyldig og Christiern Persen have Lov til at gjenoptage Sagen. T. 4, 22 b.

[Omtr. 11.—15. Febr.] (—). Brev til Efvert Bylde paa Ackier om strax at sende til Drotningborg de Penge, han skylder Kongen af sidste Regnskab, til Landsknægtenes Besoldning.

Lignende Breve til Peder Bylde paa Arhusgard, Jesper Krausse paa Ripperhus og Oluf Munck paa Olborghus.

Ligesaa til Jørgen Lycke paa Skandelborg, samt om til Kongens Underholdning at sende alt det Korn og anden Fetalje, som han har paa Skandelborg Slot og som tilkommer Kongen, sammesteds hen.

Brev til Oluf Munck om at udfetalje fra Alborig det ældste af de forbrudte Skibe der og lade det løbe ind i Mariaggers Fjord for at indtage Kalk, som det saa skal føre til Koldinghus.

Brev til Christiern Pedersen, Tolder i Alborig, om strax at hyre Baadsmænd og en Skipper til at føre hint Skib fra Alborig ind i Mariaggers Fjord og derfra til Koldinghus. Udt. i T. 4, 23 b.

15. Febr. (—, Mand. efter S. Valentini Dag). Aabent Brev, at, efterdi S. Mortens Kirke i Randers hidtil ikke har haft nogen vis Indtægt til sin Bygnings Behov, saa tillægges der den herved en Rente, i alt 42 Mark 4^{1/2} Skil. 3 Pend., af forskellige Gaarde og Jorder i Randers By. R. 5, 369¹.

¹ Tr.: Hofman, Fundationer II. 343 ff. (efter Orig.?). I Navne osv. er der mange Afvigelser mellem denne Udg. og Kopibogen. — I denne sidste findes efter Brevet tilskrevet denne Henvisning: «Det Register paa den Jordskyld til vor Frue Kirke i Randers findes i Skonne indsats», og i Overensstemmelse hermed er Fortegnelsen, der fylder henved 5 Sider, indført blandt de skaanske Breve fra 1552 (Bl. 475 b) med følgende Overskrift: «Vor Frue Kirke her i Randers fik Brev paa dette efterskrevne Gods». Det er dog formentlig en Fejltagelse, naar der gives Fortegnelsen Udseende af at være et 1552 udstedt Gavebrev, thi vor Frue Kirke i Randers, som 1529 var skjænket Byens Borgere til Nedbrydelse (Dsk. Mag. VI. 276. Fred. I's dsk. Reg. S. 210 f.), omtales 1537 som nedbrudt (Dsk. Mag. VI. 141), hvilket ikke modsiges af Brevet fra 1542 i Dsk. Kanc. Reg. 1535—50 S. 225.

15. Febr. (Dronningborg, Mand. post S. Valentini Dag). Aabent Brev, at Chresten Pedersen, Tolder i Aalborg, skal lægge en Tønde paa Bagedybet udenfor Hals, for at de søfærende kunne have Kjending paa Grunden. Enhver indenlandsk og udenlandsk, som besøger Bagedybet, skal yde ham en dansk Hvid. Han skal holde Tønden vedlige og gjøre Kongen Regnskab for Tøndepengene. T. 4, 24.

16. Febr. (—, Tirsd. post Valentini). Aabent Brev, at, efterdi Skolen i Randers hidtil ingen vis Indtægt har haft, saa tillægges der den Rente og Jordskyld af 35 Gaarde og Jorder i Randers By til evig Tid. R. 5, 142 b¹.

— Frandz Brockenhus faar Brev til alle Bønderne, Adelens Arvetjenere undtagne, paa Langeland, Thosing og Smaaøerne, som ligge til Nyborg Slot og Traneker, at de, naar de tilsiges, skulle møde med Skovle og Spader i Nyborg og arbejde der, hver i 6 Dage, paa egen Bekostning.

Samme faar et lignende Brev til Bønderne i hele Fyen, at de skulle begive sig sammesteds hen med Heste, Vogne, Skovle og Spader og arbejde, hver i 4 Dage. Udt. i T. 4, 24.

17. Febr. (—, Onsd. post Valentini). Aabent Brev, at, efterdi M. Keldt, Superintendent i Viiborge Stift, har berettet, at den Gaard, som Hr. Chresten Poulsen, Sognepræst til Buderup, bor i, kun har en ringe Tilliggelse, og at Kronens Gaard i Buderup Sogn, som kaldes Julstrup, fra gammel Tid har været Præstebolig, saa skal denne Gaard herefter være Buderup Sognekirkes rette Præstegaard, medens Gaarden, hvori Chresten Poulsen nu bor, skal falde tilbage til Kronen. R. 5, 375².

18. Febr. (—, Torsd. post Valentini). Aabent Brev, at, da nogle af Indbyggerne i Salling Herred beklage sig over, at Salling Herredsting er dem storlig til Besvær, fordi det er lagt i Faborg, saa tillades det, at der, naar de Aar ere forløbne, som ere givne Børgerne i Faborg paa samme Herredsting, maa udnævnes 12 Mænd af Herredet, som skulle have Fuldmagt til at lægge det paa et belejligt Sted i Herredet, og hvor de lægge det, skal det for Fremtiden blive liggende. R. 5, 341 b³.

¹ Tr.: Hofman, Fundationer II. 369 ff. (efter Orig.). Kopibogen har S. 370 L. 3: «Las Kockis» (for: Lars Brokes); L. 15 f. n. «Portrum» (for: Porte-Jord); L. 14 f. n. «Nils Huids» (for: Niels Smeds); L. 13 f. n. «24 Skil.» (for: 19 Sk.); L. 9 f. n. «Kaa» (for: Køk); L. 8 f. n. «Loufmandz» (for: Loftmands); L. 6 f. n. «fra Raadhuslaagen» (for: for Raadhuset liggende); L. 3 f. n. «Lang» (for: Laugs); L. 2 f. n. «tre Gilder» (for: aarlig Landgilde). ² Tr.: Heise, Dipl. Vibergense S. 285 f. (efter Orig.). ³ Tr.: Rasmussen Søkilde og Jørgensen, Hillerslev og Østerhæsinge Sogne S. 19 f. (fri Gjengivelse).

19. Febr. (Dronningborg, Fred. post Valentini). Aabent Brev, at Peder Munck til Komdrup og hans Arvinger maa have jus patronatus til Komdrup Kirke i Hellom Herred og Herligheden og Forsvaret af en Kirkegaard i Komdrup By, dog saaledes at Landgilden kommer til Kirken. Ligesaa maa de oppebære Kronens Part af Tienden over hele Komdrup By for dermed at bygge og vedligeholde Kirken, men hvis de lade Kirken forfalde, skulle de have dette Brev forbrudt. Rex m. p. subscr. R. 5, 371 b.

— Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Johan Friis til Hiislagger, Eryck Banner til Asdal, Byrge Trol til Lilløø, Oluf Munck til Twissil, Eryck Krabbe til Bustrup, Jørgen Løcke til Ofuergaard, Tage Tot til Erycksholm og Axel Jul til Villestrup Tirsd. efter S. Valentini Dag (16. Febr.), mellem Nyls Marquartsen til Meelgaard og Anders Nyelsen i Torup angaaende et falsk Brev, som Anders Nyelsen sidste Viiborrig Snaps-Landsting havde fremlagt for de gode Mænd, som dømte dem imellem angaaende et Fiskeri. Dommen erklærer Brevet for falsk, og at Anders Nyelsen bør straffes som en Falskner. T. 4, 25.

— Befaling til Sander Laeyel, Tolder i Helsingøer, at betale M. Hans Bogbinder 600 Mark lybsk, som Kongen skylder ham for hans Part i den Gaard i Kiøbnehavn, hans Fader¹ boede i og Vylloom Apotheker nu bor i, og som han nu har solgt til Kongen, og tage Kvittans derpaa. Rex m. p. subscr. T. 4, 26 b².

[Omtr. 19.—20. Febr.] Brev til Erick Krabbe om strax at gjøre al den Kongen tilkommende Byg, som han har paa Lundenes og i Lundenes Len, til Malt og tillige med det øvrige Kongens Korn føre det til Søkanten til Ringkiøping, hvor han skal levere det til de Kjøbmænd, som Jørgen Pedersen paa Kongen Vegne sælger det til. Ligesaa skal han lade Bønderne føre alt Kongens Tiendekorn sammesteds hen efter Jesper Krausses eller Provsternes Anfordring.

Ligeledes til Niels Juel af Hyng og Vuldborg Herreder samt Bøfling Len.

Brev til Jesper Krasse, at Jørgen Pedersen skal have det aller-meste Korn og Malt, som han kan afstaa fra Riiperhus, samt af Kongens Tiendekorn til at kjøbe Klæde, Sardug og Lærred for til Kongens Hofklædning. Udt. i T. 4, 27. (U. St.)

¹ Hans Metzenheim Bogbinder (den ældre).   ² Tr.: Nyt hist. Tidsskr. V. 337. Archiv f. Pharmaci og techn. Chemi XXI. 52. Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 538.

[**Omtr. 19.—20. Febr.**] Brev til Oluf Munck om strax at sende Kongens Part af Tiendekorn, Rug, Byg og Malt, af Hemmer Sysse lid til Drotningborig. Udt. i T. 4, 27. (U. St.)

[—] Brev til Jesper Krausse paa Riiperhus om strax at levere Jørgen Persen alle de Penge, som han blev Kongen skyldig af sidste Regnskab, til at betale Kongens Knægte med. Udt. i T. 4, 27. (U. St.)

20. Febr. (Dronningborg, Lørd. post Valentini). Forleningsbrev for Lauritz Andersen paa Grund af tro Tjeneste, udvist Kongen, Hertug Frederich og Riget, paa Sandby Len i Skone, som Matz Torbernsen nu har i Væрге, kvit og frit indtil videre. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. R. 5, 473.

-- Brev til Jesper Kraufse om at levere Jørgen Persen alt det Korn, han har, undtagen det, som han behøver til at holde Slottet med til S. Michels Dag, og ligesaa alle de Penge, han har. Udt. i T. 4, 26 b.

21. Febr. (—, Sønd. efter S. Valentini Dag). Jørgen Bylde faar Følgebrev til Bønderne under Beckeskouf Kloster fra SS. Philippi et Jacobi Dag. R. 5, 473 b.

— Til Erick Podbusk. Borgmestre og Raadmænd i Stralsund have skrevet, at nogle Medborgeres Skibe og Gods ere arresterede i Arhus; hvis det kun er af den Grund, som deres Skrivelse angiver, skal han igjen give dem løs. T. 4, 27 b. (U. St.)

— Til Gabriel Guldenstjerne. Da Jens¹ Mickelsen og Helmicke Skrædder, efter hvad Johan Friis og Eryck Banner paa hans Vegne have berettet Kongen, have tilstaaet deres Gjerninger, og da den første vil give Kongen 100 Græsøxne inden S. Michaelis Dag mod Tilladelse til at blive boende i Riget, medens den anden begjærer at maatte forsværge Riget og Fyrstendømmerne, erklærer Kongen sig tilfreds hermed, naar der tages Borgen for Øxnenes Levering inden den nævnte Dag. T. 4, 29.

— Brev til Oluf Munck, Embedsmand paa Alborrighus, M. Kield Jul, Superintendent i Viiborrig Stift, Borgmester, Raadmænd og Prædikanter i Alborrig, at M. Peder, Forstander for det almindelige Hospital i Alborrig, har gjort Regnskab for, hvad han paa de fattiges Vegne har oppebaaret og igjen udgivet, og har beklaget sig over, at han formedelst Alderdom og Sygdom ikke

¹ Kaldes ovfr. S. 102 og 111 Jens, men i Brev af 5. Marts Niels.

længere kan forestaa sit Embede; derfor skulle de træde sammen i Alborrig og udvælge en ny Forstander, som skal forestaa Hospitalet paa samme Betingelser som M. Peder; Kongens Lensmand skal antvorde den, de vælge, Hospitalet. T. 4, 29.

[Omtr. 21.—24. Febr.] Brev til Hr. Otte Krumpen paa Hald om strax at sende hid til Drotningborig 5 Læster Malt, 1 Læst godt fersk Smør, $\frac{1}{2}$ Læst god Mjød, 200 saltede eller tørrede Faarekroppe og 200 saltede eller røgede Gaasekroppe.

Ligeledes til Frands Bylde paa Silkeborg om strax at sende hid til Drotningborig al sin Rest af Korn og Fetalje fra 1550, ligesaa alt det saltede Kokjød, Faarekjød, Gaasekjød, Hvidlinger, Kabliav, Malt og Havre, som han har paa Slottet af Oppebæringen for 1551, som han nu til Paaske skal staa til Regnskab for.

Ligeledes til Erick Banner paa Kallø om strax at sende sin Fetaljeafgift hid til Drotningborig. Udt. i T. 4, 27 b. (U. St.)

24. Febr. (Dronningborg, S. Matie ap. Aften). Forleningsbrev for Coruitz Ulfeld til Kogsbølle, Sekretær, paa vor Frue Kloster i Roskiilde, indtil videre, mod at underholde Jomfruerne tilstrækkelig med Klæder og Føde; med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 5, 252.

— Forleningsbrev for Jens Ulfstandt til Vemmetoft, Hofmarskalk, paa Solt Slot i Siellandt uden Afgift, saa længe han er Hofmarskalk. Han skal ingen Sold have til sig og sine Svende og skal underholde Kongen med Følge og Heste en Nat om Aaret der paa Slottet. Han maa ikke sælge de vornede Sønner, som ere fødte paa Godset. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. R. 5, 253 b.

— Følgebrev for Jens Ulfstand til Bønderne under Solte Slot, som Borchert vam Boniberg sidst havde i Væрге, fra SS. Philippi og Jacobi Dag (1. Maj). R. 5, 252 b.

— Hans Stygge faar Følgebrev til Gelløf og Nørre Hald Herreder. Udt. i R. 5, 371 b.

— Albret Gøey faar Følgebrev til Bønderne under Skandelborrig Slot, som Jørgen Lycke hidtil har haft i Væрге, fra SS. Philippi et Jacobi Dag. R. 5, 372.

— Aabent Brev, at Anders Pedersen i Terstedt¹, Herredsfoged i Hellom Herred, som paa egen Bekostning har opbygget Skybstedt Bro og Hals Bro i Hellom Herred, maa beholde disse Broer og oppe-

¹ I Skjorping Sogn (Dsk. Kanc. Reg. 1535—50 S. 430).

bære det Brokorn, som skal udgives til deres Vedligeholdelse, indtil videre. Dog skal han give sædvanlig Skyld til Kronen og altid holde Broerne i god Stand. R. 5, 373. (Overstreget.)

24. Febr. (Dronningborg, S. Mathie ap. Aften). Forleningsbrev for Eskel Oxe, Rentemester, paa S. Peders Kloster i Lundt, indtil videre. Han skal underholde Jomfruerne der tilbørlig med Klæder og Føde. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 5, 474.

— Brev til Jyrgen Bille, som har begjæret at blive forlenet med S. Peders Kloster i Lundt mod at afstaa Gafuenøe Kloster, at Jomfruerne der have klaget over, at han ikke har underholdt dem efter Kongens Anordning; skjønt Kongen havde haft Grund til at skille ham ved Klosteret for længe siden, har han dog villet lade ham beholde det til SS. Philippi et Jacobi Dag, og vil saa forlene ham med Beckeskouf Kloster, hvis han vil indløse det fra Jens Brade, til hvem han derfor nu faar Brev herom tillige med et Følgebrev til Bønderne. T. 4, 28.

— Brev til Jens Brade, at Jørgen Biilde er bleven forlenet med Berckeschof(!) Kloster og SS. Philippi et Jacobi Dag maa indløse det fra ham, hvorfor han, naar Jørgen Biilde har gjort Pantebrevet Fyldest, skal udlevere ham Klosteret med klart Inventarium, Jordebøger og Jordebreve, som han selv har annammet. T. 4, 30.

— Brev til Peder Biille, som ved Jahan Friis og Erick Banner har berettet, at hans Fader¹ er død, og bedet om at blive forlenet med vor Frue Kloster², at en anden er bleven forlenet dermed, da han allerede har et af Kronens Len³; dog vil Kongen være ham en gunstig Herre. T. 4, 28.

— Brev til Peder Biille og hans Medarvinger, at de til Eskildt Oxe, Rentemester, som er bleven forlenet med S. Peders Kloster i Lund, eller hans fuldmægtige skulle udlevere Klosteret med klart Inventarium, Jordebøger og Breve, som deres Fader Hr. Æske Biille har annammet. T. 4, 28 b.

[—] Lignende Brev for Korfitz [Ulfeldt] til de samme om vor Frue Kloster i Roskilde. Udt. i T. 4, 28 b.

— Brev til Chresten Persen, Tolder i Alborrig, at Kongen har tilbagegivet de udenlandske Kjøbmænd deres Skibe og Gods, som vare blevne arresterede ved Byen for nogle Varer, som de havde udskibet mod Kongens Forbud, de forbrudte Varer

...

¹ Eske Bille.

² I Roskilde.

³ Nemlig Aarhusgaard.

dog undtagne; hvorfor han skal udlevere Skibene og Godset til dem, dog saa at de gjøre de Rejser efter Kalk, som Kongen har befaleet. T. 4, 29 b.

[Omtr. 24. Febr.—12. Marts?] (Dronningborg). Aabent Brev, at Franz Bertelsen, som har bevist, at 8 Mænd paa Kongens Vegne have udlagt Pouel Remsnider en Hospitalsjord paa Morthen Sørensens Gade i Randers mod en aarlig Afgift af 24 Skil. danske til Hospitalet i Aarhus, og som nu har kjøbt denne Jord af Pouel Remsnider, maa beholde den til evig Ejendom mod at svare samme Jordskyld til Hospitalet i Aarhus og opføre god Kjøbstedsbygning derpaa samt holde den ved Magt, saa at der kan bo Folk deri, som kunne yde deres Afgifter. R. 5, 373.

[—] Ligeledes faar Anders Grydestøber Brev paa en Hospitalsjord smstds., som 8 Mand efter Kongens Befaling udlagde ham. Udt. i R. 5, 373 b.

25. Febr. (—, S. Mathie ap. Dag). Forleningsbrev for Albret Gøye paa Schandelborg Slot med Hemsløf, Framløf, Saubroe, Tøsting og Gierne Herreder, som han nu har i Væрге dertil. Han maa have til sin og sine Folks Underholdning og til Slottets Forbedring aarlig fra SS. Philippi et Jacobi Dag 3 $\frac{1}{2}$ Læst $\frac{1}{2}$ Ørt. 4 $\frac{1}{2}$ Skp. Rug og Mel, 5 $\frac{1}{2}$ Læst 1 $\frac{1}{2}$ Pd. 3 $\frac{1}{2}$ Skp. Byg, 3 $\frac{1}{2}$ Læst 4 Pd. 12 Skpr. Havre, 1 Læst 2 Tdr. Smør, 2 Tdr. Honning, 14 Tdr. Salt, 8 Tdr. 2 Skpr. Gryn, 9 Malkekøer, 10 Fedekøer, 104 Lam, 2 Fedesvin, 170 Brændesvin, 27 Fedefaar, 82 Gæs, 13 Galte og alle Høns, endvidere al Avlen til Schandelborg, Halvparten af alt Sagefald, Gaardfæstning, Oldengjæld, Gjæsteri og al anden uvis Rente¹, samt af de Opfødnings og Føl, som fødes paa Stalden. Al anden Indtægt skal han yde Kongen, hvor han tilsiges. Han skal hvert Aar stalde 40 Øxne og opsætte disse af de Øxne, som han paa Kongens Vegne oppebærer for Sagefald og anden Del. Han skal tjene Riget med 10 gerustige Heste og Glavind, inden Riget paa egen Kost, udenfor Riget paa Kongens, eller selv tiende til Skibs. Kongen vil have sig forbeholdt al sin Part af Kirketienden, ligeledes al Herligheden og Gjæsteriet af alle Kirkerne og Præsterne. Han skal holde Teglovnen til Slottet færdig paa sin egen Bekostning og dertil bruge Vindfælder eller Birk, som ikke er Skovskade; de Sten, han brænder, maa han beholde til

¹ Tilføjet med en anden Haand nederst paa Siden: «Nota. Dette ene Aar haver kgl. Maj. bevilget Albret Gøye Halvparten af den uviste Rente, og vil og kgl. Maj. selv beholde alle Affødnings af Stoden for Skanderborg.»

Slottets Bygnings Behov. Han skal underholde Kongens Stald ved Slottet og forsyne den paa egen Bekostning med gode Stodheste; de Opføddinger og Føl, som fødes, skal han holde paa eget Foder, saavel de, der tilkomme Kongen, som sine egne. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Fiskeri og Skove. Dog maa han fiske og hugge til Slottets Behov. Rex m. p. subscr. R. 5, 401 b (indført sidst blandt de jyske Breve fra 1552) og R. 5, 80¹.

25. Febr. (Dronningborg, S. Mathie ap. Dag). Følgrebrev for Michil Sested til Bønderne under Gafuenøø Kloster, som Jørgen Bylde sidst havde i Værge, fra SS. Philippi og Jacobi Dag. R. 5, 253.

Pantebrev til Hartuig Bylde, Hofsinde, paa Halmstad Herred, som Hr. Eske Bylde sidst havde i Værge, for 2580 Jochimsdlr. og 20 Skil. lybsk. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Han skal sætte gode Dannemænd til Herredsfogder. R. 5, 474 b.

— Aabent Brev [udgaaende til Viiborg, Fynbo og Sielantz Landsting²], at, da mange af Adelen og andre have berettet, at Borchurt van Boeyneberg skylder dem Penge baade for Forløfter og anden Gjæld, og da hans Hustru for Kongen og nogle Rigsraader har sagt sig fra Arv og Gjæld efter ham, har Kongen ladet hans efterladte Gods paa Solt Slot forsegle og har underrettet hans Slægt og Venner i Udlandet om hans Lejlighed, men de ville hverken have noget med Arven eller Gjælden at gjøre. Derfor har Kongen nu befalet, at Hans Bernekov, Claus Daa, Landsdommer i Sielant, Jacup Brokenhus og Sten Rossenspare Midfaste Søndag (27. Marts) skulle træde sammen i Nestuid og først udlægge Kongen af Borchurts Gods, hvad han er bleven skyldig af sin Afgift af Solt, samt fuldgjøre Kongens Inventarium der; det tiloversblevne skal saa skiftes mellem hans Gjældnere. T. 4, 31.

— Brev til Fru Margrete, Borchurt van Boeynebergs Efterleverske, om samme Sag. T. 4, 31 b.

— Brev til Hans Barnekov, Claus Daa, Jacup Brokenhus og Sten Rosenspare, at Jens Ulfstand, Hofmarskalk, er bleven forlenet med Solt Slot, at annamme strax, hvorfor de skulle gjøre „klar udskaarne, beseglede Skrifter“ paa Inventariet og andet, som Borchurt van Boeyneberg har annammet, og levere dem til Jens

¹ Jvfr. Dsk. Kanc. Reg. 1535—50 S. 405.

² Efter Overskriften.

Ulfstand eller hans fuldmægtige paa Kongens Vegne. Der sendes dem tillige en Seddel paa det, som Borchurt skylder Kongen, og som skal udlægges af hans efterladte Gods. — Seddelen angiver, at Borchurt van Boeyenbaug har haft Solt Slot i Forlening i 13 Aar, deraf 5 Aar frit; han bliver saa Kongen 8 Aars Afgift skyldig, som til Paaske 1552 beløber sig til: 800 Mark danske, 4 Læster Smør, med Undtagelse af det, som han kan bevise, at han har skikket til Kiøpnehavn, og 48 Øxne. Ligeledes skal han levere fra sig klart Inventarium, Jordebog og de Jordebreve, som han annammede paa Solt, samt dem, som han siden har faaet, Solt vedkommende. T. 4, 32.

25. Febr. (Dronningborg, S. Matie ap. Dag). Breve til Hr. Lauge Brade, Jens Brade, Axel Urne, Erick Ruudt, Nils Parsberg, Christoffer Jahansen, Jyrgen Suof, Lauge Urne, Jacop Thønisen og Peytter Sadelmager, Borckort van Boniebergs Gjældnere, om samme Sag; de skulle møde i Nestuedt til den nævnte Tid for at varetage deres Interesser, og hvis de vide andre, hvem Borckort skyldte Penge, skulle de underrette dem derom, saa de ogsaa kunne møde. T. 4, 42 b.

26. Febr. (—; Fred. post Mathie). Forleningsbrev for Eyler Hardenberg paa Dragsholm Slot i Siellandt, saaledes som Otte Rudt tidligere havde det, fra SS. Philippi et Jacobi Dag. Til sin og sine Svendes Underholdning og til Slottets og Ladegaardens Forbedring skal han hvert Aar have 6¹/₂ Læst 1¹/₂ Pd. 5 Skpr. Rug [og] Mel, 9 Læster 5¹/₂ Pd. Byg og Malt, 4¹/₂ Læst Havre, 8 Tdr. 1¹/₂ Fjerd. Smør, 43 Svin, 124 Faar og Lam, 46 Køer og Stude, 100 Gæs, 100 Høns og 60 Mark Penge. Og efterdi Slottet, Ladegaarden, Slotsbroen og andet paa Slottet ere meget forfaldne, maa han til Forbedring deraf en Tid lang beholde Halvdelen af alt Sagefald, Gaardfæstning, Gjæsteri og Marsvinsjagt. Al anden Afgift skal han derimod levere Kongen. Han skal hvert Aar stalde 60 Øxne og tjene selv sjette med 6 gerustige Heste og Glavind, inden Riget paa egen Kost og Tæring og udenfor Riget paa Kongens, eller til Skibs selv sjette. Han maa ikke befatte sig med Tienden og anden Herlighed, som tilkommer Kongen af Præster og Kirker i Lenet. Han skal aarlig underholde Kongen med Følge og Heste 2 Nætter. Endvidere maa han ikke sælge de vornede Sønner paa Godset. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Fiskeri og Skove; dog maa han hugge og fiske til Slottets Behov. R. 5, 254.

26. Febr. (Randers, Fred. post Mathie). Brev til Hr. Otthe Krumpen, at Kongen har befalet M. Anders Skougard, Ærkedegn i Viborg, M. Niels Fris, Kantor smstds., Axel Juel og Hermand Skeyel, Landsdommere i Nørrejutlandt, og Hr. Jens Nielsen, Kannik i Viborg, at gennemse alle Brevene paa Hald Slot og registrere og beskrive dem, samt siden give Kongen Underretning derom; derfor skal han, naar de begjære det, lade Brevene med det Register, der findes, bringe til Viborg og der paa et belejligt Sted i sin egen Nærværelse lade dem gennemse og registrere. T. 4, 33.

— (Dronningborg, —). Befaling til M. Nils Friis, Kantor i Viiborg, og Herman Skeel, Landsdommer i Nørjutlandt, om at hjælpe M. Anders Skougardt, Ærkedegn i Viiborg, og Axel Juel, Landsdommer i Nørjutlandt, med Registreringen af Brevene paa Hald.

Befaling til Hr. Jens Nilsen, Kannik i Viiborg, om at hjælpe med ved Registreringen af Brevene paa Hald, da han tilforn har registreret dem og har været tilstede, naar nogle Breve ere udtagne. T. 4, 33 b.

— Til Jurgen Brade eller i hans Fraværelse til hans Foged. Skjønt Kongen har skrevet ham og Borgmester og Raadmænd i Boense til om Jyrgen Lucussens Sag, som er paagrebet „her“, har han i Stedet for Svar fra Boense kun faaet en beseglet Kopi af den udskaarne Skrivelse, som Forloverne have udstedt; hermed er Kongen ikke fornøjet, men har tilskrevet Magistraten i Boense, at den skal tilsige Jyrgen Lucussens Slægt og Venner, at hvis de ville have ham løs, skulle de sætte Jurgen Brade Borgen for, at dersom Jyrgen ikke kan forsvare sig mod det Rygte, som er paa kommet ham for hans Hustrus Saar og Skade, skulle de enten udlevere ham igjen eller strax udgive 2000 Joginsdlr. (!) og 100 gode Øxne. Der befales ham derfor at tage en saadan Borgen, at Kongen kan være sikret. T. 4, 34.

27. Febr. (—, Lørd. post Mathie ap.). Brev til Peder Godtske, som ved Korfitz Ulfeld, Sekretær, har berettet, at han har faaet Kongens Befaling til at udtakle og tilfly „vore“ Orlogsskibe, saa de, hvis noget paakommer, i en Hast kunne gjøres færdige, og som nu spørger om, hvilke Skibe der skulle udrustes paa Orlogsvis, og hvilke han kan lade løbe efter Sten og Tømmer, at han skal udruste saa mange paa Orlogsvis, som kunne bruges dertil, og lade de andre løbe efter Sten og Tømmer; Kongen vil saa sørge for Fetalje og Baadsmænd. Da han har berettet, at den lybske Admiral ikke længere uden stor Fare kan bruges til Orlogs, maa han bruge den til andet. Da han endvidere har be-

rettet, at den Hamborger Gallion trænger til en Mast, faar han Brev til Lauge Ulfstandt, Embedsmand paa Vardberg, at denne strax skal sende ham den Mast, der er kommen som Vrag i hans Len; derfor skal han selv „tiltænke“, hvor han kan bekomme den, saa at den ikke bliver fordærvet. Der sendes ham tillige et Brev¹, som han ved et paalideligt Bud skal sende til Hr. Gustaf Olsen² og fordre Svar paa tilbage. T. 4, 34 b.

2. Marts (Dronningborg, Onsd. efter Fastelavns Sønd.). Brev til Sefueren Kier, Tolder og Borgmester i Kolding, om strax at fragte en Skude, som kan føre de 2 Læster saltet Fisk og 400 Vognskud, som bleve oplagte i Kolding, og som skulde have været sendte før Jul, samt 3 Sække prydske Humle, som ligge i Medelfar, til Drotningborrig. Naar de 6 Læster saltet Fisk, som Jesper Krausse har faaet Brev om, komme til Kolding, skal han fragte en Skude, som kan føre dem til Drotningborrig. Udt. i T. 4, 36. (Overstreget. Jvfr. nedfr.)

[Omtr. 2. Marts.] Brev til Jesper Kravse, Hovedsmand paa Riiperhus, om strax at købe 6 Læster saltet Fisk i Riipe til Drotningborrig Slots Behov og sende dem til Kolding.

Brev til Peder Stub, Foged paa Skodborrig, om strax at bestille Vogne, som kunne føre de 6 Læster saltet Fisk fra Skodborrig til Kolding, hvorfra saa Sefueren Kier skal sende dem hid.

Brev til Sefueren Kier, Tolder i Koldiing, at han skal fragte en Skude, som strax kan føre de 6 Læster saltet Fisk, Jesper Krause har faaet Befaling at sende fra Riiperhus, tillige med de 2 Læster saltet Fisk, som før Jul bleve oplagte i Koldiing, og 3 Sække prydske Humle, som ligge i Medelfar, hid til Drotningborrig, da der trænges stærkt dertil. De Vognskud, som samtidig bleve oplagte i Koldiing, skal han levere Ifuer Krabbe paa Koldiinghus. Udt. i T. 4, 36. (U. St.)

4. Marts (—, Fred. efter Fastelavns Sønd.). Til Lauge Ulstand. Da Arild Griis, hvem han har faaet Dom over, vil afdringe denne Sag med Kongen, men denne ikke bestemt kjender hans Faldsmaal, er det befalet Hr. Peder Skram og Stii Pors i Lauge Ulstands Nærværelse at undersøge Sagen; han skal derfor, naar de to tilsige ham, møde for dem og sætte dem ind i Sagen. T. 4, 36 b.

— Brev til Hr. Peder Skram og Stii Pors om samme Sag. T. 4, 38.

— Brev til Stii Pors, at M. Niels Palladius, som er udvalgt til Superintendent over Skone Stift, nu har aflagt sin Superintendented for Kongen, som har givet ham sit Brev derpaa. Da

¹ Findes indført i T. 4, 85.

² Hovedsmand paa Elfsborg.

det er i høj Grad nødvendigt, at han visiterer alle Sognekirkerne, har Kongen dertil tilstaaet ham to Heste og en Vogn, hvilke det befales Stii Pors at kjøbe til ham. T. 4, 37¹.

4. Marts (Randers, Fred. post Fastelavns Sønd.). Til Kapitlet i Lundt. Da M. Nils Palladius er udvalgt til Superintendent i Schone Stift og nu har svoret Kongen sin Superintendented, skal det annamme ham til Superintendent og være ham lydigt. T. 4, 38².

— (**Dronningborg, —**). Til Dr. Peder Palladius. Kongen har idag faaet hans Skrivelse med hans Broder M. Nils, som er valgt til Superintendent i Skaane Stift, hvori han melder, at han sender sin Broder for at aflægge Eden og udbeder sig Oplysning om, hvorledes han videre skal forholde sig med ham. Kongen har samtykket i M. Nils's Valg og har ladet ham sværge Eden efter Ordinansens Lydelse samt givet ham sit aabne Brev derpaa, hvorfor M. Peder skal ordinere ham. Kongen samtykker endvidere i Valget af Kapellanen ved Sognekirken i Malmø³ til Sognepræst ved vor Frue Kirke [i Kjøbenhavn], som Dr. Peder havde skrevet Kansleren til om; Dr. Peder skal endvidere være Indbyggerne [i Malmø] behjælpelig med at faa en anden god Kapellan. T. 4, 42⁴.

5. Marts (—, Lørd. efter Fastelavns Sønd.). Til Efuert Bild. Da Fru Ingeborge, Per Ebbessens Efterleverske, har berettet, at hun ingen Ret har til det Vikariegods, som Hr. Niels Thomessen, Vikar i Aarhus Domkirke, havde i Forlening, men at hendes Husbonde annammede det for at faa det til Magelæg af Kapitlet, men dog altid ydede Hr. Niels Thomessen den visse Landgilde deraf, befales det Efuert Bild at tage samme Vikariegods til sig paa Kongens Vegne og eftergive hende, hvad Herlighed hun har oppebaaret deraf til denne Dag. T. 4, 38 b.

— Brev til Frandt Brockenhus, at han, naar Gabriel Gyllenstjerne kommer til ham med Kongens Gjælds-brev til sig paa 2000 Gylden, skal betale ham dem af Kongens Penge, som han har paa Slottet. Rex m. p. subscr. T. 4, 39.

— Til Hr. Otte Krumpen. Nils Traan⁵, Borger i Viiborg, er bleven dømt fredløs, fordi han ikke til rette Tid har betalt 50 Dlr., han blev skyldig paa $\frac{1}{2}$ Læst af Kongens Smør, som han

¹ Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 326 f. I T. 4, 39 b er indført et udat. Brev (mellem Breve af 5. Marts) til Stii Pors om at fly M. Nils Palladius en Vogn og to Heste. ² Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 327. ³ Formodentlig Hans Sjunesen, der dog ikke modtog Valget (jvfr. Ny kirkehist. Saml. II. 231). ⁴ Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 327 f. ⁵ Trane.

kjøbte, og han erklærer sig ude af Stand til at erlægge den Bøde, som Otte Krumpen har paalagt ham, for at han kan faa sin Fred igjen, først 400 Dlr., siden nedsat til 194 Dlr., men er villig til at give 120 Dlr. Han har henvendt sig herom til Kongen, men denne vil først have nærmere Besked af Otte Krumpen, hvem det desuden paalægges at give ham Lejde, indtil Kongen har faaet Svar. T. 4, 39 b.

5. Marts (Dronningborg, Lørd. post Fastelavns Sønd.). Til de højlerde i Kiøpnehavn. Kongen har idag modtaget deres Skrivelse om, at de have indstævnet de to unge Præster i Odense, Hr. Christoffer og Hr. Lauritz, som havde vist sig gjenstridige i nogle Artikler mod Superintendenten i Fyen, M. Jyrge Jensen, til at møde for dem tillige med M. Jyrge Jensen og have anstrængt sig for at bilægge Sagen i Mindelighed, hvortil ogsaa M. Jyrge Jensen var villig, medens de to andre ikke vilde indgaa Forlig med ham, samt at de ikke have dømt noget i Sagen og ikke anse det for raadeligt at forvise dem af Landet eller at tillade en almindelig Disputats, som de to forlangte. Der befales dem nu at forskrive Hr. Christoffer og Hr. Lauritz til Universitetet og der forhandle med dem, saa de kunne blive der, enten ved at beskikke dem til Kapellaner eller ved at give dem nogen anden Tjeneste, og sørge for, at de faa nogen Hjælp til deres Underholdning for deres Tjeneste; imidlertid skulle de saa søge at faa Sagen bilagt i Mindelighed. T. 4, 40 b¹.

— Aabent Brev, at Niels² Michelsen, som af Gabriel Gyllenstern er gjort fredløs for noget Vrag, som han har slaaet under sig, og for sit Regnskab, som han skulde gjøre Gabriel Gyllenstern, og over hvem Kongen derfor har ladet sit Skjøllingsbrev udgaa, dog nu efter at have optinget sin Sag maa bo i Danmark og ernære sig som andre Undersaatter. T. 4, 55 b.

[Omr. 5. Marts.] Brev til Oluf Munck om at levere Kongens Saltere i Nibe 1 Td. Brød, 2 Tdr. Øl, 2 Sider Flæsk, 1 Fjerd. Oxekjød, 1 Otting Smør, 2 Faarekroppe og 1 Fjerd. saltet Fisk; han skal endvidere opbygge en Salterbod smstds. Udt. i T. 4, 40. (U. St.)

[Omr. 5.—15. Marts.] Optegnelse om et paatænkt Mageskifte mellem Kongen og Frandz Dyre, hvorved Kongen skal have en Gaard i Hengii³, hvorimod Frandz Dyre skal have Tredholt⁴, en

¹ Tr.: Ny kirkehist. Saml. I. 325 f. Rordam, Dsk. Kirkelove I. 328 ff. ² Jvfr. ovfr. S. 122.

³ Hinge, Lysgaard Herred.

⁴ Træholt, Højbjerg Sogn, samme Herred.

lille Ejendom, kaldet Rafnholt, som ligger dertil, samt et Bol i Astrup. T. 4, 54 b. (U. St.)

[**Omtr. 5.—15. Marts.**] Fortegnelse paa det Gods, som Hans Stygge kræver til Vederlag for det Gods, Kongen vil have i Magerlæg af ham i Drotningborg Len: 5 Ejendomme i Hochballe i Jelling Sogn i Thøriildt Herred, 2 Ejendomme i Iluedt, 1 i Gammel Suolle, 2 i Suolleskouf og 1 i Bredal i Nørrevongs Herred, 3 Ejendomme i Ørum By og Sogn i Bere Herred og 4 Ejendomme i Stubberup i Hatting Herred. T. 4, 55. (U. St.)

[**Omtr. 5.—18. Marts.**] Befaling til Hr. Otte Krumpen om at paase, at der ikke sker nogen Uret mod Niels Laurissen i Bustrup¹, Pouel Nielsen smstds., Christiern Matzen og Axel Laurissen, hvem Hr. Christiern i Buderup har befalet at rømme deres Gaarde. Udt. i T. 4, 56. (U. St.)

8. Marts (Dronningborg, Tirsd. post Sønd. invocavit). Forle-ningsbrev for Michel Sestede, Hofsinde, paa Gafuene Kloster i Sielandt, saaledes som Jyrgen Bille sidst havde det, at beholde uden Afgift i hans Livstid. Dog skal han bo her i Danmark, og hvis han vil gifte sig, skal han gifte sig med en dansk af Adelen. Han skal gjøre tilbørlig Tjeneste, underholde Jomfruerne i Klosteret tilstrækkelig med Føde og Klæder efter fastsat Skik og ikke sælge de vornede Sønner, som ere fødte paa Godset. Han skal underholde Kongen med Folk og Heste en Nat om Aaret. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Fiskeri og Skove, dog maa han hugge og fiske til Klosterets Behov. R. 5, 255 b.

9. Marts (—, Onsd. post dom. invocavit). Brev til Hr. Claus Bilde, at Kongen har sendt Skipper Bertolomeus Krøyer til Baghus efter det Tømmer, Kongen har ladet forskrive til Drotningborgs Bygnings Behov, hvorfor det befales ham at gjøre sig Umage for at skaffe Skipperen fuld Ladning, saa at han strax kan komme tilbage. Udt. i T. 4, 41 b.

[—] Brev til Hans Bernekov, Claus Daae, Jacob Brochenhusse og Steen Rossensparre om Heine Pottemager, der boede i et Hus i Sortebrødre Kloster i Nestued, som Kongen havde undt Borchart von Boyneberg, men som afbrændte ved Heines Forsømmelse, hvorfor Borchart tog alt hans Gods; Kongen har imidlertid givet ham alt Godset igjen og befaler derfor hine Mænd,

¹ Fejl for Julstrup (s. Heise, Dipl. Vibergense S. 285).

naar de komme sammen i Nestued for at skifte Borcharts Gods, paa Solt at lade opsøge alt det Gods, som hører Heine til, og udlevere ham det. Udt. i T. 4, 41 b. (U. St.)

9. Marts (Dronningborg, Onsd. post dom. invocavit). Befaling til Seuerin Skriver, Byfoged i Nestuedt, at tilbagelevere samme det Gods, som han havde frataget ham for det afbrændte Hus i Sortebrødre Kloster. Udt. i T. 4, 41 b.

10. Marts (—, Torsd. post Sønd. invocavit). Brev til Jyrge Lycke, at det Skib, som Kongen havde bestilt i Aalborg til at løbe ind i Mariaggers Fjord efter en Ladning Kalk, som det skulde føre til Colling, er for dybtgaaende til at komme ind i Fjorden, hvorfor det befales ham strax at føre den brændte Kalk, som han har liggende, til Colling paa de Skuder, som Borgerne i Mariagger have faaet Befaling til at overlade ham hertil. T. 4, 43 b¹.

— Brev til Jacob Brockenhus om at lade bage 100 Læster Kavringbrød af den Rug, som han har oppebaaret paa Kongens Vegne; desuden aabent Brev til Lille, Semme, Thune og Valburs Herreder, at hver Bonde skal annamme saa megen Rug, som han kan bage, og derefter føre det bage Brød til Kiøpnehavn.

Lignende Brev til Stii Pors om at lade bage 100 Læster; med aabent Brev til Thorne, Haraggers, Oxie og Bare Herreder, at Bønderne skulle bage dette Brød og føre det til Malmøe.

Lignende Brev til Herlof Trolle om at lade bage 30 Læster Kavring; med aabent Brev til Holbo, Strø og Jørlung Herreder, at Bønderne skulle bage samme Brød og føre det til Kiøpnehavn. Udt. i T. 4, 45 b.

— Brev til Simen Prysse, Tolder paa Skafuen, om at sende til Drotningborg alle de Fisk, som han har kjøbt for de 3 Læster Byg, som Rasmus Pensen, Stiftsskriver i Vendelbo Stift, fik Befaling til at levere ham. Udt. i T. 4, 43 b.

[Omr. 10. Marts.] Brev til Peder Biilde paa Aarhusgordt om at købe der til Kongens Underholdning her paa Drotningborg 4 Tdr. utørret Hvede og 6 Tdr. Ærter („erffuether“) og sende dem til Drotningborg samt indføre det i sit Regnskab. Udt. i T. 4, 44. (U. St.)

[—] Befaling til Landsdommerne [i Jylland] om at hjælpe Keldt Erichsen og Cresten Erichsen, hvad Ret er, med Hensyn til en Gaard i Østerbølle, som de skulle have fri for

¹ Tr.: Dsk. Mag. VI. 155.

Indfæstning til Fejring („feringe“) for deres Faders Død, som Jyrgen Clementsen slog ihjel. Udt. i T. 4, 44. (U. St.)

[Omtr. 10. Marts.] Las Jensen i Synderholm citat Jørren Prep, fordi han holder en Karl hos sig, som har slaet ham, og fordi han har beskattet ham og sat ham ud af hans Gaard, at møde i Aalborg, saa snart Kongen kommer der. Udt. i T. 4, 44. (U. St.)

[—] Brev til Jesper Kravse, at Kongen vil beholde alle de Rosiner, Figner, Bergfisk og Salt, som vare i det Skib, der indkom for Riper Len, hvorfor han skal betale for det, som om han havde kjøbt det, og indføre det i sit Regnskab. Han skal strax med en Borgervogn sende Rosinerne, Fignerne og Bergfisken hid til Drotningborriig, ligesaa det Salt, som er slaet i Tønder, hvorimod det andet skal indlægges indtil videre. Han skal ogsaa sende 1 Td. Østerling. Han skal lade Jørgen Krabbe følge Skibet „med sin Behøring“. Hvis de 6 Læster saltet Fisk endnu ikke ere sendte til Kolding for at føres hid, skal han enten strax sende dem til Kolding eller sende 2 Læster deraf hid over Land og i det Sted sende 2 Læster Salt til Kolding, for derfra at befordres videre til Skibs. Item et Pasbord for Vogne til 33 Tdr. Salt fra Riperhus til Drotningborriig, eller ogsaa skulle de tage 2 Læster saltet Fisk og kun 9 Tdr. Salt; det øvrige skal saa sendes til Kolding med de andre Fisk. Udt. i T. 4, 44 b¹. (U. St.)

[—] Brev til Frands Bilde paa Silkeborriig om strax at sende til Drotningborg al den Hønning, som endnu tilkommer Kongen fra 1550 og 1551, samt alt Korn, Smør, Flæsk, Øxne og anden Fetalje, som tilkommer Kongen fra samme to Aar, og som han tidligere har faaet Skrivelse om.

Brev til Hr, Otte Krumpen om strax at sende hid 20 levende Øxne af dem, han har staaende for Haldt, og som tilhøre Kongen, ligesaa det Korn og Fetalje, som han tidligere har faaet Skrivelse om.

Brev til Chresten Pedersen, Tolder i Aalborg, om at levere Kongens Sildesalter i Nybe, Anders Jude, 1000 Mark til Kongens Sildesalteris Behov og om strax at sende hid 1½ Læst Sild, som han tidligere har faaet Skrivelse om.

Brev til Olluf Munck om strax at sende hid til Drotningborriig 20 levende Øxne af dem, han har staaende, og som tilkomme Kongen.

¹ Et overstreget, noget forskjelligt Udtog findes i T. 4, 44 med Dat.: Torsd. efter invocavit.

Brev til Rasmus Pedersen, Stiftsskriver i Vendelbo Stift, om strax at sende hid til Drotningborriig 10 Læster Malt og 10 Læster Havre af Kongens Tiendekorn af Stiftet.

Brev til Albrecht Gøye om strax at sende hid til Drotningborriig 2 Læster Rug, 1 Læst Smør og 200 Sider Flæsk af det, som han fik til Inventarium paa Skandelborriig af Jørgen Løcke. Udt. i T. 4, 44 b. (U. St.)

11. Marts (Dronningborg, S. Gregorii Aften). Brev til Claus Huitfeldt om at levere Hr. Peder Skram til Landzkrone Slots Bygnings Behov 80 Tylvter Savdeler og 4000 Lægter, naar han sender sit Skib derefter. Udt. i T. 4, 45 b.

— Befaling til Dr. Peder, Superintendent i Selland, om at undervise Hr. Oluf, Superintendent „for Norden paa Island“, saa at han med al Flid fremmer Religionen; ligeledes skal han tilskrive Hr. Morthen, Superintendent „for Sønden paa Island“, om at forholde sig tilbørlig med Religionen at fremme efter Instruktationen, som Pofuel Huitfeld har med sig. Han skal strax med Pofuel Huitfeld sende 2 Personer, der kunne bruges som Skole-mestere, og 2 som Lokater paa Island. T. 4, 48¹.

12. Marts (—, S. Gregorii papæ). Aabent Brev, at Jyrgeu Koning, Borger i Aalborg, og hans Medarvinger, Nils Jensen og Rasmus Bonsack, maa beholde et Hus og en Jord paa den gamle Biskopsgaard smstds., som Axel Jul, Peder Ebbesen og Borgmestre og Raadmænd have udlagt dem, hvorimod de have afstaaet til Aalborguses Befæstnings Behov en opbygget Gaard med en muret Kjælder til Aaen med 12 Gulv Hus, som var muret derpaa imellem Stolper, 2 Lofter højt. Dog skulle de opføre god Kjøbstedsbygning og yde sædvanlig Tyng. R. 5, 374.

— Samme faar, til Gjengjæld for en Bod ved Aaen, som han har udlagt til Aalborguses Befæstnings Behov, tillige med sine Medarvinger Brev paa en Jord paa Graven, som Jyrgeu Koning selv har opbygget, og som Axel Jul, Peder Ebbesen og Borgmester og Raad i Aalborg have udlagt ham efter Kongens Befaling. Dog skulle de opføre god Kjøbstedsbygning og yde sædvanlig Tyng. R. 5, 374 b.

— Brev til Nykiøbing i Moers om at fly Hans Styge efter hans Tilsigelse saa mange Skuder, som behøves til at føre

¹ Tr.: Johannæus, Hist. eccles. Island. II. 310. Ketilson, Islandske Forordn. I. 307 f. Christian III's Hist. II. 482 f.

60 Læster Kalk fra Mariaggers Fjord til Colling; naar de komme der, skal Ifuer Krabbe betale dem Fragten.

Ligesaa til Tiistedt om at føre 50 Læster Kalk til Colling. Udt. i T. 4, 45 b.

12. Marts (Dronningborg, S. Gregorii papæ). Beskjærmelsesbrev for de Tjenere, som Borgmestre og Raadmænd i Kiøpnehavn sende til Island for at bruge Handel, dog saa at de ikke bruge nogen Handel, som er mod Islands Lov, Privilegier eller Dømme. T. 4, 47¹.

13. Marts (—, Sønd. reminiscere). Brev til Peder Bille om at sende 3 eller 4 Skippd. Hamp hid. Udt. i T. 4, 43.

— Til Peder Godtske. Pouel Huitfeldt skal nu rejse til Island med „vort“ Skib Daidt, og Kongen er bleven enig med Borgmestrene Matz Claussen og Peder Jensen i Kiøpnehavn, at Borgmestre og Raad der skulle sætte deres Gods, som de have paa Morianen, ind paa Daidt og endvidere saa mange Baadsmænd, som de behøvede paa Morianen, samt forsyne Daidt med Skippere og Styrmand; men hvis der trænges til flere Baadsmænd, vil Kongen sende dem og forsyne dem med Fetalje. Pouel Huitfeldt skal være selv fjerde og have med sig 2 Roder Hageskytter. Derfor skal Peder Godtske strax gjøre Daidt færdig samt indsende den fornødne Fetalje til Pouel Huitfeldt selv fjerde, Landsknægtene og Baadsmændene; endvidere skal han befale Lieutenanten over Landsknægtene at afgive 2 Roder Landsknægte med Hager til Pouel Huitfeldt. T. 4, 48 b.

— Instrux for Pouel Huitfeldt paa hans Rejse til Island. T. 4, 52².

15. Marts (—, Tirsd. post Gregorii Dag). Befaling til Landsdommerne [i Jylland] om paa ny at stævne Ifuer Juel, som ikke mødte første Gang, da han var stævnet i Sagen med Bøedel Morthensdatter i Olle³, og dem, der svore hende Hærværk over, og endelig dømme dem imellem, om hun er udvist med Rette, og om der er svoret hende Hærværk over med Rette, samt give hende det skriftligt. dUt. i T. 4, 50 b.

[Omtr. 15. Marts.] Befaling til Oluf Munck om at hjælpe Lauris Christiensen, hvad Ret er, overfor Søfren Christiensen

¹ Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 538.   ² Tr.: Johannæus, Hist. eccles. Island. II. 312 ff. (hvor der S. 312 L. 11 i Stedet for «seelswonde» skal læses: seels woede, og L. 14 for «alt bogge» læses: att bogge). Ketilson, Islandske Forordn. I. 298 ff. Christian III's Hist. II. 477 ff.   ³ Aale, Sal Sogn, Ginding Herred.

og Per Seggelsen, som have taget „noget“ Eng (?) fra ham paa Nisborge¹ Kjør, hvilken Befaling Oluf Munck ikke tidligere skal have efterkommet. Udt. i T. 4, 50. (U. St.)

[Omr. 15. Marts.] Befaling til Hr. Chrestiern Friis om at paase, at Matz Kobe i Nesborge, hvem han lod udvise af hans Gaard for et Pund Korn, han stod til Rest med, men som ydede det, før han blev udvist, ikke lider Uret. Udt. i T. 4, 50 b. (U. St.)

[17. Marts] (Dronningborg). Forbud mod, at Gaarde i Randers ved Skifter deles mellem flere Arvinger, og Stadfæstelse af en Vedtægt smstds. angaaende Arven efter en Ægtefælle, naar der ingen Børn er. R. 5, 375².

18. Marts (—, Fred. post reminiscere). Brev til Jyrgen Pedersen, Rentemester, om at sælge alt det Hamborg Ø1, som han har af Kongens, og i det Sted købe 1/2 Læst fersk Hamborg Ø1 og strax sende det hid til Drotningborg.

Brev til Chresten Pedersen³, Tolder i Aalborg, om strax at købe 2 Fade Pryssing til Kongen og sende dem hid til Drotningborg, ligesaa om at købe 2 Tdr. Drikkeglas og 1 Td. Stavbægere til Kongen. Udt. i T. 4, 56 b. (U. St.)

19. Marts (—, Lörd. post dom. reminiscere). Brev til Sander Leygel, at Kongen har afslaaet de Hamborger Skippere deres Begjæring om at faa deres Skibe igjen, der ere arresterede for Kiøpnehavn for det engelst Gods, de førte igjennem Kongens Strømme, mod at sætte nøjagtig Borgen for det forbrudte Gods; derfor befales det ham at gaa frem ad Rettens Vej mod dem og skaffe en endelig Dom, før Kongen ved Pinsedag (5. Juni) kommer, saa han kan blive fri for Overløb af disse Skippere. T. 4, 56 b.

[Omr. 19.—20. Marts.] Til Oluf Munck. Da Pouel Persen og Niels Jensen i Blerbye have berettet, at hver af dem bør paa sit Bol, som ligger til Slottet [i Aalborg], og at han nu forlanger af hver af dem 1/2 Skovsvin mere end før, befales det ham at paase, at der ingen Uret sker dem, samt ikke at besvære dem med mere Landgilde, end samme Bol med Rette bør svare. Udt. i T. 4, 57. (U. St.)

20. Marts (—, Sønd. oculi). Til Kjøbstederne. Da Kongen lader Orlogsskibene udrede og, hvis noget paakommer, agter at lade

¹ Næsborg, Slet Herred.   ² Tr.: Stadfeldt, Beskr. over Randers S. 54 f. (efter Orig.) med Dat.: Torsd. efter S. Gregorii Dag. Kopibogen har S. 34 L. 9 f. n. «vskiifft» (for: vdskiifft); L. 5 f. n. «oc wille» (for: icke ville); L. 4 f. n. «vdj» (for: paa); S. 35 L. 9 «par» (for: paa).
³ Over dette Navn er med samme Haand skrevet: Oluf Munck.

dem løbe i Søen, befales det Kjøbstederne, naar de faa nærmere Bud, strax at sende til Kiøpnehafns Slot følgende Antal Baads-mænd, som Kongen vil give Maanedssold for deres Tjeneste: Malmø 50, Kiøpnehavn 60, Landtzkrone 20, Idstedt 20, Trelborg 15, Helsingborg 10, Helsingør 10, Kiøge 15, Stege 10, Nestuidt 5, Skelskør 5, Alborrig 30, Ars 15, Horsens 8, Randers 8, Veyle 8, Naskouf 8, Stubbekiøpping 4, Rybe 20. Tilsammen 321. T. 4, 57 b.

21. Marts (Dronningborg, Mand. efter Sønd. oculi). Brev til Otte Rud om paa Kongens Vegne at yde Claus Vontin¹ til den Bygnings Behov paa Farom 12 Tylvter Deler, 600 Lægter og saa meget Fyrretømmer, som behøves til et Hus paa 10 Binding og 3 Lofter højt, naar hans Skib kommer derefter. Udt. i T. 4, 58 b.

— Til Frantz Brockenhus. Nis Thomissen i Ørstedt, Jyrgen Lauritzen, Lauritz Nilsen og Rasmus Hansen i Vedtoft og Gorum² Matsen i Hessel have klaget over, at Frantz Brockenhus har opsat et Bygge paa Høyberg Mark og lagt 14 Marsel Jord dertil, som de fra gammel Tid have brugt til deres Gaarde, medens der tidligere kun har ligget 6 Marsel Jord til hint Bygge. Derfor har Kongen tilskrevet Verner Suole, Landsdommer i Fyen, at han med det første skal stævne Sagen for sig, undersøge den med flere andre gode Mænd og siden afsige en endelig Dom, om samme Bygge maa blive ved Magt. Det befales Frands Brockenhus at sørge for, at der hverken sker Kongen eller Bønderne nogen Uret i denne Sag.

Brev til Verner Suolle om samme Sag. T. 4, 66.

[Omtr. 21.—24. Marts.] Brev til Jesper Krause, Høvedsmand paa Riiperhus, om at han, som han tidligere har faaet Skrivelse om³, skal levere Jørgen Pedersen alle de Penge, han staar til Rest med fra 1550, og dem, han kan undvære af Oppebæringen fra 1551, samt al den Rug og Malt, han kan undvære, og hele Kongens Part af Tiendekornet i hele Riiper Stift, naar og hvor paa Sø-kanten Jørgen Pedersen forlanger det, for at denne derfor kan kjøbe grovt Klæde, Sædug og Lærred til Hofklædning, Speceri og hvad andet han har faaet Befaling til at bestille vestværts. Udt. i T. 4, 58 b. (U. St.) .

[—] Brev til Jesper Krause, at Kongen storlig forundrer sig over, at han ikke har sendt mere end 2 Kurve Rosiner og 2

¹ Klavs Fontein.

² Staves i det følgende Brev: Gorm.

³ Se ovfr. S. 122.

Kurve Figner af det, som han kjøbte af den Hollænder, hvis Skib kom til hans Len, og som han tidligere (se ovfr. S. 134) har faaet Skrivelse om at sende til Drotningborg; han skal derfor uførtøvet sende det manglende. Udt. i T. 4, 59. (U. St.)

[Omtr. 21.—27. Marts.] Brev til Jurgen Pedersen om strax at sende til Drotningborrig de 13 Kongen tilkommende Pakker færøøesk Vadmel. som Thomas Kopen har sendt til Riipe. Han skal i Hamborig bestille $\frac{1}{4}$ Td. indgemakkede Negenau og 3 eller 4 Snese Vumel Aal, saa Kongen kan faa det snarest muligt.

Et Pasbord om Vogne til at føre samme Vadmel, Østerling og hvad andet han skal sende, fra Riipe til Drotningborg.

Brev til Jesper Krause om at sende 1 eller 2 Tdr. Østerling hid til Drotningborriig med de 13 Pakker Vadmel, som Jørgen Pedersen skal sende; han skal nedlægge dem i Tønder med vaadt Sand, saa de ikke fordærves. Udt. i T. 4, 65 b. (U. St.)

22. Marts (Dronningborg, Tirsd. efter Sønd. oculi). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Erick Banner til Asdal og Korfitz Ulfeld til Koxbøllegard, mellem Per Hugger i Aalborg paa Hustrus. Anne Ibsdathers, Vegne og Hr. Chrestiern Friis, for hvem Jens Luno mødte, angaaende en Gaard, kaldet Nørdibo, som Biskop Jørgen Friis havde givet Anne Ibsdather Livsbrev paa, hvilket Dommen stadfæster. T. 4, 62.

[22. Marts] (—). Til Per Bilde. Kongen venter sin Broder Hertug Oluf¹ hid og lader derfor bestille Nattelejer, Underholdning og Befordring for ham fra Kolling til Drotningborge og tilbage igjen; Per Bilde skal derfor mod Hertugens Ankomst tilfly ham et godt Herrekammer paa Gaarden [Aarhusgaard] og lade det betrække med flamske Klæder, samt skaffe Hertugen med Følge Underholdning og Befordring med det nødvendige Antal Vogne; naar Hertugen er bortrejst, skal han samme Dag begive sig hid. T. 4, 63 b.

[—] (—). Befaling til Holger Rosenkrandz at skaffe Hertugen Herberge i Horsens; han skal, naar Jørgen Lycke kommer til ham, drage med denne til Kolling og modtage Hertugen der, samt siden følge Hertugen hid. T. 4, 64.

— Befaling til Ifuer Krabbe at skaffe Hertugen Herberger i Kolling og Vedel og Befordring fra Kolling til Horsens; selv skal han følge med til Vedel. T. 4. 66 b.

¹ Adolf.

[Omtr. 22.—24. Marts.] Brev til Jesper Krafze, at Kongen maaske vil komme til Riiberhus og blive der nogen Tid, hvorfor han skal sørge for, at der er Underholdning til Kongen og hans Følge; da han ikke har sendt mere end 2 Kurve Rosiner og 2 Kurve Figner, som han tidligere har faaet Skrivelse om, skal han strax sende det manglende. T. 4, 63. (U. St.)

[Omtr. 22.—31. Marts.] Seuerin Jørgensen i Suenlundt citat Marquordt Erichsen i Fastergaardt for samme Gaard, som han, efter hans Formening med Urette, forholder ham, at møde i Viiborg, naar Kongen kommer did. Udt. i T. 4, 67. (U. St.)

24. Marts (Dronningborg, feria 5. post dom. oculi). Livsbrev for Hr. Nils Chrestensen, Sognepræst til S. Morthens Kirke i Randers, paa Kronens Part af Tienden af hele Tødzsløf Sogn i Gerløf Herred. Naar han er død, falder den tilbage til Kronen. R. 5, 372 b¹.

— Befaling til Olluf Munck om inden 8 Dage at sende hid af Aalborgig Slots Oppebæring eller i Mangel deraf at købe for Kongens Penge og indskrive i sit Regnskab følgende Fetalje: 4000 Flyndere, 300 Pilrokker, $\frac{1}{2}$ Læst saltet Fisk, 4 Tdr. Hvedemel eller $\frac{1}{2}$ Læst utørret Hvede, 10 Fedeøxne og 8 Fedesvin.

Befaling til Chresten Pedersen, Tolder i Aalborgig, at købe og hidsende inden samme Tid: $\frac{1}{2}$ Læst Ærter eller 4—6 Tdr., saa mange han kan faa, 1 Td. Sennep eller saa meget, han kan faa, 2 eller 3 Fade Pryssing, han før har faaet Skrivelse om, hvis han kan overkomme dem, og 1 Td. Glas foruden den, han tidligere har faaet Brev om².

Desuden et Pasbord [til samme].

Befaling til Hr. Otthe Krumpen at hidsende inden samme Tid af Haldt Slots Oppebæring eller købe: 14 Gjeldvæddere, bedre end dem, han sidst sendte, 20 Lam, vel forvarede og røgede, saa de ikke fordærvs undervejs, 10 Fedeøxne, 2 Tdr. fersk Smør, 3 Tdr. Eddike, 1 Fjerd. Sennep og $\frac{1}{2}$ Læst Mjød.

Befaling til Frandts Bilde at have ved Haanden om 8 Dage, saa han kan sende det, naar han faar Bud, af [Silkeborg Slots] Oppebæring fra 1551 eller ved Indkjøb: 10 Lam, 8 Stegegrise og 5 Kalve, forvarede og røgede, saa de ikke fordærvs undervejs, 100 Høns og 10 Vol Æg.

¹ Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 792.
1 Td. Bægere.

² Brevet af 18. Marts taler om 2 Tdr. Glas og

Ligesaa til Peder Biilde af Aarhusgod: 2 Tdr. fersk Smør, 1 Td. Hvedemel, 10 Gjeldvæddere, 1 Fjerd. Sennep, $\frac{1}{2}$ Læst Eddike samt 10 Lam, 4 Fedesvin og 8 Stegegrise, røgede og vel forvarede.

Ligesaa til Efuert Biildt af Aackier: 100 Høns, 20 Vol Æg. 10 Lam, 8 Stegegrise og 5 Kalve.

Befaling til Tolderen paa Skaffen om strax at sende de Fisk, som han tidligere har faaet Skrivelse om. Udt. i T. 4, 59 b.

24. Marts (Dronningborg, Torsd. post oculi). Brev til Peder Godtske, at de 2 Ankere, som han har sendt til den ny Skude, ere for smaa, og at Skytset, som han samtidig har sendt, ikke duer, hvorfor begge Dele sendes ham tilbage med Kongens Jagt, hvorimod han med samme Jagt skal sende to andre Ankere hid, et paa 20 Lispd. og et paa 18 Lispd., og 14 Bøsser af de ny, som Bøssetøberne nylig have gjort, eller, hvis de ikke ere færdige, 14 andre gode Jernbøsser. — Efterskrift om $\frac{1}{2}$ Læst Tjære, 2 Tdr. Beg, en Mussorn (?) saa stor som til den sorte Jagt og to Tosser (?), hver paa 9 Traa (?). T. 4, 61.

— Befaling til Jørgen Bilde at overlevere Michil Sested, Hofsinde, til Philippi et Jacobi Dag, Gafuenøe Kloster, hvormed han er bleven forlenet, med klart Inventarium, Jordebøger og Breve samt hvad andet han har annammet der. T. 4, 64 b.

27. Marts (—, Sønd. lætare). Til Frantz Biilde. Da Nils Skiel har klaget over, at Kongens Fisker, som skulde fiske i Silkeborg Len for Kongen, har fisket i en Vig, som løber af Henge Sø op til hans Gaard Vindersløf, hvilket er hans private Fiskevand, og da Kongen ikke vil forurette sine Undersaatter, befales det Frantz Biilde at tilsiige Fiskeren, at han intetsteds maa drage i de Fiskevande, som ikke tilhøre Kronen, og vise ham andetstedshen, da han i 5 eller 6 Uger har fisket i Henge Sø, saa man maa befrygte, at den er forfisket. T. 4, 64 b.

31. Marts (—, Torsd. post lætare). Befaling til Jesper Krausse om at lægge det Salt, som han har paa Kongens Vegne, i Tønder indtil videre, om at antvorde Jørgen Persen Maal inden Skibsbord paa det Korn, som han skal levere denne, og om at lade Jørgen Krabbe faa baade Skib og Skibsredskab, som han har kjøbt. Udt. i T. 4, 67.

— Til Peder Godske. Hr. Claus Bille, Embedsmand paa Bahus, har for nogen Tid siden faaet Befaling til at lade hugge Tømmer

til Drotningborgs og Kollinghuses Bygnings Behov¹, hvilket han ogsaa har gjort, men efterdi det har i denne Vinter intet „forseet“ [o: fosset?], har han ikke kunnet faa det udført til Stranden, saa at Kongen ikke kan faa det i dette Aar. Derfor befales det Peder Godske, hvis han nogetsteds kan faa saa meget Tømmer, som indlagte Register² viser, strax at købe det og sende det til Kollinghus, for at Byggearbejderne der kunne gaa for sig. T. 4, 67 b.

31. Marts (Dronningborg, Torsd. efter Sønd. lætare). Til Sander Leigel. De Danskers Brev til Kongen sendes ham, for at han kan forfare Sagen; det befales ham, som tidligere, strax at forfølge Sagen mod dem og alle andre, som have haft Gods paa de arresterede hamborgske Skibe, saa der er en endelig Dom baade paa Skibe og Gods, naar Kongen kommer tilstede. T. 4, 68.

1. April (—, 6. feria post dom. lætare). Brev til Jørgen Persen, Rentemester, om at yde Cornelius Altenav, Bygmester, den Rest, Kongen blev ham skyldig for Bygningen paa Flensborg, nemlig 10 Øxne og 1 Td. Smør. Rel. Eskild Oxe, Rentemester. Udt. i T. 4, 68 b³.

5. April (—, Tirsd. post Sønd. judica). Kvittans til Sander Leyel, Tolder i Helsingør, som nu sammen med Jyrgen Vale, Toldskriver smstds., har aflagt Regnskab for Guld, Dalere, Vin og Salt, som han paa Kongens Vegne har oppebaaret af alle de Skibe, der løb gennem Ørsundt, fra Nytaarsdag 1551 til Nytaarsdag 1552, hvilket han dels overantvordede Kongen, dels havde udgivet efter dennes Befaling. Han blev da skyldig: 1 dobb. Rosenobel, 51 Rosenobler, 17 dobb. Dukater, 32¹/₂ Engelot, 7 dobb. Kejsergylden, 2 enkelte Kejsergylden, 95 Goltgylden, 595 Dr., 2 Styvere og 9 Skil. danske, som han altsammen har leveret Kongen paa Drotningborg. Vinen og Saltet har han dels leveret paa Kiøpnehafns Slot, dels paa andre af Kongens Slotte og Gaarde. men skylder deraf endnu 18 Tdr. grovt Salt. R. 5, 255 b.

6. April (Randers, Onsd. efter Sønd. judica). Svar til Jesper Krasse, som har begjæret at maatte beholde noget Tiendekorn i Riiber Stift til at underholde Kongen og hans Følge med, naar de komme did, at han maa huske paa, at det er befalet Jøren Pedersen at købe Klæde og andre Ting for samme Korn; derfor

¹ Se Nsk. Rigsregistr. I. 147. ² Er indført i Kopibogen. For Egetømmerets Vedkommende svarer det ganske til det i Skrivelsen til Klavs Bille bestilte; desuden lyder det paa 60 Bjelker Fyrretømmer, hver 17 Al. lang og 1 Fod og 1 Haandsbredde i Kanten. ³ Tr.: Sejdelin, Dipl. Flensborg. II. 527 f.

skal han levere denne saa meget, som han kan undvære fra Slottet baade af Landgildekorn og Tiendekorn, og kun beholde saa meget, som behøves til at underholde Kongen med i 5 eller 6 Uger. T. 4, 69.

6. April (Dronningborg, Onsd. post Sønd. judica). Brev til Albret Gøye om strax at sende de Egebjelker, som ligge for Schandelborg, til Peder Bille i Aarhus. Udt. i T. 4, 69.

— Brev til Axel Jul, som sammen med M. Anders Skoufgaardt, M. Nils Friis, Hermand Skieel og Hr. Jens Nilsen, Vikar i Viborg Domkirke, har faaet Befaling til at skulle registrere Brevene paa Halddt, at han med det allerførste giver Kongen Besked herom, da denne endnu ikke har faaet nogen, skjønt det er længe siden Befalingen udgik. T. 4, 69 b.

[Omr. 6.—9. April.] Befaling til Hans Stygge, Per Krusse, Oluf Glob og Hr. Christiern Friis at bese det Gods, som Hr. Anders Bilde begjærer til Mageskifte af Mariagger Kloster, nemlig 2 Gaarde i Raebye¹ i Gierløf Herred. Hr. Anders's Gods er en Gaard i Vindstrup og en i Dalbyeofure. Udt. i T. 4, 70. (U. St.)

[—] Brev til Søfren Persen i Hatz Herred, Søfren Jensen i Ore Herred, Jens Nilsen, Herredsfoged² i Ning Herred, og Sefrin Brungsen i Bierre Herred, at de skulle hjælpe Hans Korsen til hans Ret, naar han kalder sin Sag for dem, i Anledning af at hans Slægt og Venner, som have lovet at hjælpe ham til Bød for en Karl, han slog ihjel, og givet deres Brev og Segl derpaa, nu ikke ville opfylde deres Løfte. Udt. i T. 4, 70. (U. St.)

[—] Brev, at Hr. Jens Hyfuel, Sognepræst i Hou Sogn, har klaget over, at Helle Nis Kone og Las Staffensens Hustru imod en Kontrakt, som er indgaaet mellem ham og dem for Kongen, forholde ham Maiskiergaard ved Struer og et Bol smstds., som han har Ribe Kapitels Brev paa; han har været villig til at fly dem Bolig og Værelse andetsteds, men de ville ikke gaa ind derpaa og have taget en anden Mand til dem i Gaarden og svare ikke Redsel, som de burde. Udt. i T. 4, 70 b. (U. St.)

[—] Brev til Jørgen Lycke, at Hr. Peder, Forstander for de fattige i Kærtingegaarden i Mariagger, har klaget over, at Hr. Mogens Gøye har faaet 2 Gaarde og en Mølle derfra, som han mener med Urette. Da Jørgen Lycke har Mariagger Kloster i Befaling, skal han stævne de af Hr. Mogens Gøyes Ar-

¹ Raaby.

² De andre tre vare ogsaa Herredsfogder.

vinger, som have Gaardene i Værgø, for Retten med deres Breve og Bevisning. Udt. i T. 4, 70 b¹. (U. St.)

9. April (Dronningborg, Palmelørd.). Jørgen Lycke citat Eskild Gøye til Gunderslef og Fru Eline, Hr. Mavrits Olufsens Efterleverske, for de nævnte 2 Gaarde, kaldede Torup, og Møllen, kaldet Quernbeck Mølle, at møde i Viborg, naar Kongen første Gang kommer der. Rel. Erick Banner. Udt. i T. 4, 71.

[Omtr. 9.—11. April.] Las Mogensen citat Lauritz Hansen i Hensingø², Anders Ibsen i Svenige³ og Jep Smed i Vindkiel⁴, Anders Ibsen, fordi han har brugt Ukvemsord mod ham for Slotsfogden paa Dragsholm og kjøbt ham af hans Gaard, de to andre for nogle Vidnesbyrd imod ham og for nogen Snak, som de have tillagt ham, at møde i Kiøpnehavn. Udt. i T. 4, 71. (U. St.)

[—] Brev til Hr. Otthe Krumpen om strax at sende 4 Læster Havre hid til Slottet [Dronningborg], saa det sikkert kan være her inden Paaskedag (17. April) eller strax i Helligdagene. Udt. i T. 4, 71 b. (U. St.)

11. April (Mand. efter palmarum). Brev til Rasmus Pedersen om strax at sende de 10 Læster Malt og 10 Læster Havre af Kongens Tiendekorn i Vendelbo Stift, som han tidligere har faaet Skrivelse om. Udt. i T. 4, 71 b. (U. St.)

— Brev til Borgmestre og Raadmænd i Alborg, der have berettet, at de ikke i deres By kunne skaffe de 30 Baadsmænd, som de have faaet Befaling til at sende til Kiøpnehavn, og derfor begjære sig forskaanede, at alle andre Kjøbsteder ved Søkanten have faaet lignende Befaling, og da man ikke kan vide, hvad der kan komme paa, har Kongen ladet Orlogsskibene udtakle; derfor kunne de ikke blive forskaanede, men det befales dem at skaffe de bedste Baadsmænd, de kunne, saa de strax kunne sende dem afsted, naar de faa Bud. T. 4, 71 b.

12. April (—, Tirsd. efter Palmesønd.). Til Kapitlet i Aars. Da Borgerne i Aars ved fuldmægtige have klaget for Kongen over, at nogen Ager og Eng, som de have lejet af nogle Kapitels-tjenere, ere tagne tilbage af disse paa Grund af Kapitlets Forbud til sine Tjenere mod at bortleje noget fra deres Gaarde under Straf af Fortabelse, befales det Kapitlet at tilsiige sine Tjenere, at

¹ Tr.: Dsk. Mag. VI. 149, hvor der L. 5 f. n. for «des» skal læses: deres. ² Hønsinge, Ods Herred. ³ Svinninge, Ods Herred, eller, hvad der er mindre sandsynligt, S., Tusse Herred. ⁴ Vindekilde, Ods Herred.

de skulle lade Kongens Undersaatter bruge dette Aars Grøde af de Jorder og Enge, som de have lejet. T. 4, 72 b.

12. April (Dronningborg, Tirsd. efter Palmesønd.). Ligesaa til Peder Bilde paa Aarhusgaard. Udt. i T. 4, 72 b.

14. April (—, Skjærtorsd.). Brev til Jyrgen Brae, at Kongen nu har affærdiget Ølrick Smed til ham, hvem han skal skaffe en Bolig der i Byen [Odense], saaledes som Kongen tidligere har aftalt med ham. T. 4, 73.

[Omtr. 14.—15. April.] Befaling til Borgmester og Raad i Kolding om at hjælpe Per Kobbertækker i Hussom til sin Ret hos Bertel Jensen(?) i Kolding, der er ham nogen Gjæld skyldig. Udt. i T. 4, 73. (U. St.)

15. April (—, Langfred.). Breve om strax at sende Fetalje til Drotningborrig til Kongens Behov, nemlig: til Efuert Biildt paa Aackier om 6 levende Øxne, 5 saltede eller tørrede Øxnecroppe, 100 Faarekroppe og 50 tørrede eller saltede Gæs; til Hr. Otthe Krumpen paa Haldt om 6 Læster Rug, 4 Læster Malt, 5 levende Øxne, 4 levende Svin, $\frac{1}{2}$ Læst saltet Ox- og Faarekjød og 100 tørrede Faarekroppe; til Olluf Munck paa Aalborrighus om 10 levende Øxne, $\frac{1}{2}$ Læst saltet Ox- og Faarekjød, 100 tørrede Faarekroppe eller i Stedet derfor $\frac{1}{2}$ Læst saltet Faarekjød og 2 Læster saltet Fisk; til Mats Pedersen, Kongens Sildesalter i Dockedal, om 2 Læster saltede Sild.

Et Pasbord om Vogne dertil. Udt. i T. 4, 73 b.

— Breve til Lensmændene og Kjøbstederne [i Jylland], at Kongen om nogen Tid agter sig til dem og vil forblive hos dem nogen Tid, hvorfor de skulle være forberedte paa at underholde ham med hans Følge og Heste et vist Antal Nætter. Han vil i Forvejen melde dem, naar han kommer. T. 4, 79.

— Brev til Varde, Ringkøping og Holstedbroe, at Kongen strax efter Paaske agter sig til Riiberhus og vil blive der nogen Tid; derfor befales det dem, hvis Kongen vil drage gennem disse Byer derhen, at underholde ham med Følge og Heste 1 Nat der eller, hvis han ikke gjør det, da at yde Underholdningen paa Riiberhus; Kongen vil i Forvejen melde dem, hvor og naar de skulle holde ham. T. 4, 79 b.

— Breve til Erick Banner til Asdal, Hr. Otte Krumpen til Høybygaardt, Olluf Munck til Tuissel, Anthønnius Bryske til Langsøe, Erick Krabbe til Bustrup, Jyrgen Lycke til Ofuergaardt og Gabriel Gyldenstern til Restrup, at de skulle møde hos Kongen paa

Drotningborig Lørd. efter Paaske (23. April) og derefter følge ham omkring i Landet. Udt. i T. 4, 80.

[Omr. 15. April.] Fortegnelse paa Kongens Nathold af hans Len og Kjøbsteder i Nørjutlandt. i Viiborriig: Viiborriig By 2 Nætter, Olluf Munck af Øtzlef Kloster 1 Nat, Chriistoffer Rosenkrantz paa Skierne af Sønderliung og Medelsom Herreder 1 Nat, Ifuer Krabbe af Skiifuehus 1 Nat, Jahan Høcken af Alliiing Kloster 1 Nat, Hartuig Thamessen af Lundt i Morse 1 Nat, Jens Thamessen af Guddom Kloster 1 Nat, Abbeden af Viidtskiildt Kloster 1 Nat. Niels Juel af alt hans Len 1 Nat, Niels Lange af Duholms Kloster 1 Nat, Nyekiøpiing By 1 Nat, Schiifue 1 Nat¹. Hvis Kongen vil ligge længere end disse 13 Nætter i Viiborriig, skal Hr. Otthe Krumpen holde ham af Haldt Slot. — I Aalborriig, hvis Kongen agter sig did: Aalborriig By 2 Nætter, Thiidstedt, Lemviig, Hørring, Sebye og Schafn hver 1 Nat, Hr. Chresten Friis af Seber Kloster og Aagordt 1 Nat, Eskel Gøye af Hundtzlundt Kloster 1 Nat, Ifuer Lycke af Vordtgordt 1 Nat, Eriick Krabbe af Aastrup 1 Nat, Knud Gyldenstierne af Øøe Kloster 1 Nat, Christoffer Stygge af Sebyegordt 1 Nat², Gabriiel Gyldenstierne af Ørrum 1 Nat, Eriick Rudt af Vestervig Kloster 1 Nat, Albret Skieel af Burglom Kloster 1 Nat (holdes ikke i Klosteret), Chriistoffer Gøye paa Segelstrup 1 Nat, Niels Parsberrig af Vregløf Kloster 1 Nat. Hvis Kongen vil ligge længere end disse 18 Nætter i Aalborriig, skal Olluf Munck holde ham af Aalborriighus. — I Aarhus: Aarhus By 2 Nætter, Ebbeltoft 1 Nat, Grindov 1 Nat, Eriick Banner af Kallø eller paa Ka[lø] 2 Nætter, Harlof Trolde af Ring Kloster 1 Nat, Abbeden af Eme Kloster 1 eller 2 Nætter³. Hvis Kongen vil ligge længere . . .⁴ — Mellem Drotningborrig, Viiborriig og Aalborriig: Mariagger Kloster 1 Nat, Hofbrof 1 Nat, Eriick Banner i Roldt af Hedensted Herred 1 Nat, Gregers Trudtsen af Rogsjø Herred 1 Nat⁵. — I Riipe: Riiper By 2 Nætter⁶, Varde 1 Nat, Ringkiøping 1 Nat, Niels Lange af Visselbierig 1 Nat⁷, Holstebrof 1 Nat, Lundenis 1 Nat, Lemvig 1 Nat⁸. Hvis Kongen vil ligger længere end disse 8 Nætter i Riipe, skal Jesper

¹ Udenfor dette Stykke er med en anden Haand skrevet: Haas Skougard. ² Udenfor dette Stykke er med samme fremmede Haand skrevet: C. V. o: Corfits Ulfeldt. ³ Udenfor Stykket fra Notetegn ² er med samme fremmede Haand skrevet: Jens Skriver. ⁴ Det nederste af Papiret er afslidt. ⁵ Foran Navnet er med en fremmed Haand skrevet: h. s. (o: Hans Skovgaard), bag efter «Nat»: «han skal holde i Aarhus». ⁶ Foran er med samme fremmede Haand skrevet: h. s., bag efter: $\frac{1}{2}$. ⁷ Foran er med Fortegnelsens Haand skrevet: s. h., bag efter med den fremmede Haand: « $\frac{1}{2}$ i Ribe». ⁸ Udenfor de 3 sidste er med Fortegnelsens Haand skrevet: «om kgl. Maj. vil drage den Vej».

Krause holde ham af Riiperhus. — Summa Summarum 7 Uger 2 Dage. T. 4, 76¹. (U. St.)

[Omtr. 15. April.] Breve til Erick Banner, Jørgen Lycke og Borgerne i Hofbroe, at Kongen strax efter Paaske agter at rejse mellem Aarhus, Randers og Aalborg, hvorfor de, hvis han vil drage den Vej der imellem, skulle underholde ham med Følge og Heste en Nat hver, henholdsvis i Rold, Mariagger og Hofbroe. T. 4, 79. (U. St.)

[—] Brev til Borgmesteren i Medelfar om at levere „denne Brevviser“ 3 Sække prydsck Humle, som Kongen har ladet kjøbe af Jahan Brun i Flensborrig, og som denne har ladet indlægge enten i Kirken eller andetsteds der i Byen.

Et Pاسبord om Vogne til at føre samme 3 Sække Humle hid med „denne Brevviser“. Udt. i T. 4, 74 b. (U. St.)

[Omtr. 15.—21. April.] Udførlig Fortegnelse paa det Tømmer, som fandtes paa Skaldelborg², da Jurgen Lycke kom fra Slottet, tillige med Angivelse af Maalet paa hvert enkelt Stykke. I alt fandtes der 49 Træer. T. 4, 80. (U. St.)

16. April (Dronningborg, Paaske Aften). Brev til Sander Leyel, at han, som tidligere befalet, forfølger Sagerne angaaende de Hamborger Skibe og deres Gods, det dandsker og engelst Gods og den Hollender, som forløb Tolden. Han skal sætte en Ret bestaaende af de fremmede Skippere, i Overværelse af Hr. Peder Schram, Herlof Trolle, Borgmester, Raadmænd og Byfoged, og lade dem snarest afsige en endelig Dom, som han skal tage beskreven. Da Hamborgernes Skibe og Gods og det engelst Gods tilforn ere tildømte Kongen i Kiøpnehavn, skal Sander Leyel have denne Dom tilstede. Der sendes ham Breve til Hr. Peder Schram og Herlof Trolle om, at de skulle komme tilstede, hvilke Breve han skal bruge, „dersom du kan tænke, at du saa hastige kan faa dennem derhos, naar de fremmede Skippere kommer der tilstede“. T. 4, 83.

20. April (—, Onsd. post pasca). Breve til Kiøpnehavn, Malmø og Helsingør, at de, naar Sander Leyel, Tolder i Helsingør, tilsiger dem, skulle af deres Borgmestre og Raadmænd sende fuldmægtige til Helsingør for med andre Kongens Undersaatter at dømme i den ovfr. nævnte Sag. T. 4, 83 b.

¹ Hele denne Fortegnelse er skreven paa et Par løse Ark, som ere indlagte i Kopibogen og ere blevne talte med, da den folieredes (i 18. Aarh.).

² Skanderborg.

21. April (Dronningborg, Torsd. efter Paaskedag). Brev til Jørgen Persen, Rentemester, om strax at sende til Thomas Koppen i Hamborg 2 Tdr. fersk Smør, som Kongen har skjænket Vilhelm von Walderdom, Ridder, hvem de skulle leveres, naar han forlanger dem. Rel. Anthonius Hanisch. Udt. i T. 4, 82 b.

22. April (—, Fred. post pasca). Brev til Peder Godtske, at han paa Kongens Vegne skal give M. Jyrgen Rører, som kom fra Huittenberg, 50 Dlr. og en Student, som er hos ham, 20 Dlr. Naar Eskild Oxe, Rentemester, kommer til Kiøpnehavn, skal han betale Peder Godtske dem tilbage igjen. Rel. Eskild Oxe. T. 4, 83.

[**23. April.**] Fortegnelse paa Kongens Nattelejer i Viiborg, som, hvis Kongen drager herfra [Dronningborg] „paa Onsdag“, ere saaledes forskrevne: Viiborg By 2 Nætter fra Onsd. Aften efter quasimodogeniti Sønd. (27. April) til Aftensmaaltid indtil Fred. til Middagsmaaltid, Christoffer Rosenkrantz af Skierne 1 Nat fra Fred. Aften, Jahan Høcken 1 Nat fra Lørd. Aften, Hartuig Thomissen 1 Nat fra Sønd. misericordia domini (1. Maj) Aften, Oluf Munck 1 Nat fra Mand. Aften, Skyfue By 1 Nat fra Tirsd. Aften, Abbeden af Vidskildt 1 Nat fra Onsd. Aften, Nils Jul 1 Nat fra Torsd. Aften, Nils Lange 1 Nat fra Fred. Aften, Ifuer Krabbe 1 Nat fra Lørd. Aften, Nykiøping By 1 Nat fra Sønd. jubilate (8. Maj) Aften og Malt Jensen 1 Nat fra Mand. Aften. T. 4, 84. (U. St.)

— (—, Lørd. post pasca). Brev [til Viiborg], at Kongen Onsd. efter quasimodogeniti drager fra Drotningborg til Viiborg, hvor han skal underholdes fra Onsd. til Aftensmaaltid indtil Fred. efter Middagsmaaltid. T. 4, 84 b.

24. April (—, quasimodogeniti Sønd.). Brev til Peder Gotske, som tidligere har faaet Befaling til at sende Tømmer til Kollinghus Bygnings Behov, at han nu hverken skal sende Tømmer, Kalk eller Sten fra Køpnehavns Slot til Kolling. T. 4, 84 b.

25. April (—, Mand. post quasimodogeniti). Aabent Brev, at Karine Krestensdaatther [Borgerske i Randers¹], hvem 8 Mænd efter Kongens Befaling have udlagt en Jord i Randers, hvoraf hun aarlig skal give 24 Skil. danske til det almindelige Hospital i Aarhus, maa, da hun nu har udlagt sin Gaard udenfor Byen til Kronen, beholde hin Jord til evig Ejendom mod at yde Afgiften til Hospitalet og opføre god Kjøbstedsbygning. R. 5, 387 b.

— Til Frantz Brochenhusse. Da han har skrevet, at han

¹ Efter Overskriften.

behøver Penge til Bygningen paa Nyborg Slot, meldes der ham, at Kongen har befalet Ifuer Lunge at yde ham 1000 Dlr. dertil inden S. Urbani papæ Dag (25. Maj). T. 4, 85.

25. April (Dronningborg, Mand. efter quasimodogeniti). Tilladelse for Ernst Fris, som har berettet, at han kan brænde Saltvands-Salt, til at bo i Aarhus og der bruge sit Haandværk, hvilket ingen anden maa bruge der i 2 Aar; dog skal han i Kjøb og Salg skikke sig som en anden Borger. T. 4, 88.

[Omtr. 25. — 26. April.] Ifuer Søfrensen til Rask citat Thomes Simensen i Ofuerløf for tre Breve om en Manddød, hvilke han har vidnet vare løgnagtige, og for en Lov, han har givet ham i samme Sag, som han mener med Urette, at møde i Viborg.

Chresten Skrædder i Viom citat Frantz Bille for en halv Gaard smstds., som han gjør ham Hinder paa, at møde som ovenfor.

Samme citat Matz Bonde og Vorm Bonde for en halv Gaard smstds., som de forholde ham.

Niels Lange citat Gabriel Gyldenstern for 20 Gadehuse paa Hundborig Fang, ligesaa for nogle Havresæder i Hundborig til Ulstrup, for nogen Jord, som han har fra Andrup¹ Kirke, for en Holm i Orderup Sø², for Giemmerup Mølle, som han har ladet bygge, for en Stug-Hede, som han har ladet sværge fra Kronens Gods i Anderup¹ og Fadersbølle til Snedstrup, og for en Adelvej over Fadersbølles Enge, som han har ladet gjøre med Sandemænd og Ejermænd, at møde som ovenfor. Udt. i T. 4, 85. (U. St.)

[Omtr. 25.—27. April.] Optegnelse om Kongens Nattelejer: Tirsd. efter jubilate (10. Maj) drager Kongen fra Viborg til Skifue, hvor Byen holder ham 1 Nat, Onsd. til Holstebro, 1 Nat, Torsd. til Lemuig, 1 Nat, Fred. til Vesteruig, 1 Nat (holdes af Erick Rudt), Lörd. til Ørum, 2 Nætter (Gabriel [Gyldenstjerne] og Niels Lange hver en), Mand. efter cantate (16. Maj) til Tystedt, 1 Nat, Tirsd. til en Præstegaard i Han Herred, 1 Nat (holdes af Aalborg Slot), Onsd. til Hafuersløf Præstegaard, 1 Nat (Aalborg Slot), Torsd. til Endstrup³, 1 Nat (Aalborg Slot), Fred. til Børlom, 1 Nat (Albret Skeyel), Lörd. til Hørring, hvor Kongen eller hans Følge vil forblive i 3 Nætter (Byen, Niels Pasbjerg og Christoffer Gøye hver en). I disse 3 „Nætter“ drager Kongen med ingen Heste og ringe Folk

¹ Jannerup.

² Vorup So.

³ Ingstrup.

til Skafuen, som holder ham 2 Nætter. Tirsd. efter vocem jucunditatis (24. Maj) til Sebye, 1 Nat, Onsd. til Voergard, 2 Nætter (Ifuer Lycke og Christoffer Stygge hver en), Fred. til Hunslund, 1 Nat (Eskil Gøye), Lørd. til Aalborg, 5 Nætter (Byen 2 og Hr. Christiern Friis, Erick Krabbe og Knud Gyllenstjerne hver en), Torsd. før Pinsedag (2. Juni) til Rold, 1 Nat (Erick Banner), Fred. til Mariager, 1 Nat (Jørgen Lycke), Pinse Aften til Drotningborge, hvor Kongen, om han vil, forbliver til 4. Pinsedag (8. Juni), dér holder Hans Stygge. Onsd. efter Pinsedag drager Kongen til Aarhus, hvor der er forskrevet 8 eller 9 Nætters Underholdning. T. 4, 86 b. (U. St.)

26. April (Dronningborg, Tirsd. post quasimodogeniti). Aabent Brev, at Mogens Falster, Landsdommer paa Lollandt og Falster, maa indløse til sig fra Gerdt Ulfstandt Kronens Birker Karleby og Grymmestrup paa Falster for Pantessummen. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Han maa ikke sælge de vornede Sønner, som ere fødte paa Godset. R. 5, 366 b.

— Til Mogens Falster. Skjønt Kongen for nogen Tid siden har forlenet ham med Giedzøer, kan han dog ikke lade ham beholde denne Gaard, da han ikke har anden Underholdning der i Landet end Giedzøer og Sørup, og ikke heller kan Kongen tilstede ham at beholde Bregerup Gods, da det er lagt til Hospitalet¹ til de fattiges Underholdning; derimod tillades det Mogens Falster at indløse Karleby og Grymmestrup Birker fra Gerdt Ulfstandt, som har dem i Pant. Kongens Brev paa disse Birker sendes ham.

Brev til Gerdt Ulfstandt angaaende samme Sag. Indløsningen begrundes saaledes: „Efterdi han [Mogens Falster] skal være vor Landsdommer, og vi vide ikke anderledes at forsørge hannom paa denne Tid“. T. 4. 90.

— Skjøde til Christoffer Munck til Kragelundt og hans Arvinger paa en halv Kronens Gaards Mark, kaldet Falsløf Mark. i Girlof Herred. R. 5, 376.

— Til Kjøbstederne i Danmark. Kongen har ikke villet stadfæste de lybske og andre vendiske Stæders Privilegier, før han fik nøjagtige Udskrifter deraf; efter at han nu har faaet dem, har han, da Stæderne paa ny begjære Stadfæstelse, berammet et Møde i Kiøpnehavn S. Hans Dag Midsommer, hvor deres fuldmægtige

¹ Sandsynligvis i Nakskov, se ovfr. S. 38. Jvfr. Dsk. Mag. 4. R. IV. 243.

skulle møde med deres Privilegier. Da Kongen imidlertid erfarer, at de her i Riget og navnlig i Kjøbstederne driste sig til at gjøre disse Forprang med Kjøbmandshandel imod deres Privilegier, skulle Kjøbstederne sende deres fuldmægtige til hint Møde med deres Privilegier, „hvis som I formene, at de vendiske Stæder eder imod eré“. T. 4, 88 b.

[**Omtr. 26.—27. April.**] Fru Ide, Hr. Oluf Niensens Efterleverske, citat Tage Otzen, Ebbe Knudzen og Pouel Laxmand. Udt. i T. 4, 86. (U. St.)

27. April (Dronningborg, Onsd. efter qvasimodogeniti Sønd.). Brev til Niels Juel om strax at sende 12,000 Hvidlinger til Dronningborriig. Udt. i T. 4, 86.

[**Før 28. April?**] (— ?¹). Til Hr. Peder Schram. Da Dr. Strauch i Lübeck, „vor Tjener“, har begjæret at maatte hugge Sten i Kulen til sin Bygnings Behov, skal han, naar Dr. Strauchs Tjenere komme, hjælpe dem paa det bedste, dog paa deres egen Bekostning; endvidere skal han have nogle Folk tilstede ved Arbejdet, for at Kongens Undersaatter kunne lære det, og for at det siden kan komme i Brug. T. 4, 93 b. (Indført mellem Breve af 1. og 4. Maj.)

28. April (Viborg, Torsd. post qvasimodogeniti). Breve til Danmarks Riges Raad, at Kongen har berammet en almindelig Herredag i Kiøpnehavn S. Hans Dag Midsommer, hvor Rigsraaderne skulle møde. T. 4, 89.

29. April (—, Fred. post qvasimodogeniti). Brev til Efuert Bildt, at han strax skal sende til Kiøpnehavn al den Fetalje, som han bliver skyldig til SS. Philippi et Jacobi Dag, og at han skal fragte en Skude til at føre 3 Læster Havre til Rodstock til Hertuginde af Mickelborg, Kongens Søster; de skulle overantvordes mod Kvittans til M. Conradt Pegel i Rodstock, hvem han skal tilskrive, at Kongen har befalet sin Rentemester at bestille ham samme Korn til Hænde. T. 4, 89 b.

1. Maj (—, Phillippi et Jacobi). Brev til Eyller Rønno, at Kongen ikke kan lade ham beholde Trannekier Slot for samme Afgift som hidtil og ikke kan undvære Teglgården der ved Slottet fra Nyborge Slot; derfor maa han indtil videre aldeles ikke oppebære noget af Renten til Slottet, og han skal strax

Der staar blot »Drotning».

indsende en klar Jordebog over al Renten; Arbejdet paa Teglgarden skal naa lade gaa for sig som hidtil. T. 4, 90 b.

1. Maj (Viborg, Philippi et Jacobi app. Dag). Breve til Erick Banner i Kallø Len, Peder Bille i Arhus Stift, Frantz Bille i Silkeborg Len, Albret Gøye i Skaldelborg Len, Euert Bille i Aakier Len, Oluf Munck eller Jacup Brockenhus i Aalborg Len, Hr. Otte Krumpen i Hald Len og Viiborg Stift, Ifuer Krabbe i Koldinghus Len, Fru Citzel, Erick Krummediigs Efterleverske, i Hønborg Len og Erick Krabbe i Aastrup og Lundenes Len om at skaffe Kongen de „allersmæste“ Ulveunger, som de kunne faa i hele deres Len; hvis de kunne faa dem, før de kunne se, vil Kongen helst det; naar de fange dem, skulle de strax tage Skindet af dem og tørre det, men ikke lade det tilberede. T. 4, 100 b.

[Omr. 1.—4. Maj.] Brev til Jurgen Pedersen, som har meldt, at en Del af det grove Klæde, Sardug og Lærred, som han skulde købe i Hollandt til Kongens Hofklædning, nu er kommen til Ripe, at han skal sende det til Koldiing om Bord paa Kongens Skib Koen, som enten er i eller snart kommer til Koldiing.

Brev til Frederiick Skipper paa Koen, at han skal modtage og forvare vel de Pakker med grovt Klæde, Sardug og Lærred, som Jørgen Pedersen tilsender ham i Koldning.

Brev til Jesper Krause om at skaffe Jørgen Pedersen de fornødne Vogne til at føre hine Sager fra Riipe til Skodborrig, naar han tilsiges.

Ligesaa Brev til Peder Stub, Foged paa Skodborrig, om at føre det med Vogne fra Skodborrig til Koldiing. Udt. i T. 4, 91. (U. St.)

[—] Brev til Peder Godske om strax at annamme af Jens Mogensen i Helsingør det engelst Klæde, som han har kjøbt til Kongens Hofklædning, og lade det krympe, berede og overskjære. Udt. i T. 4, 91 b. (U. St.)

[—] Brev til Peder Bilde om at møde hos Kongen i Aalborg Onsd. efter Sønd. vocem jucunditatis (25. Maj) og der gaa i Rette med Anne Nielsdatter i Resselal og Gissel Rasmussis om det Vikariegods, som Biskop Niels Claussen har funderet i Aarhus Domkirke.

Brev til Jesper Krause af samme Indhold. Udt. i T. 4, 91 b¹. (U. St.)

¹ Med den Tilføjelſe, at Peder Skrifer paa Aarhusgard fik begge Brevene med sig.

[Omtr. 1.—4. Maj.] Las Søfrensen i Flesborrig¹ citat Jacop Chrestensen i Ørndrup og Niels Søfrensen i Flesborrig med deres Medfølgere for et Vidne paa ham angaaende noget Kvæg.

Samme citat Søfren Mattissen i Krogstrup, Las Furboe smstds. og deres Medfølgere, Ransnævninger i Aars Herred, fordi de have svoret ham Ran over for en Ejendom, som han bruger paa Flesborig Mark, at møde i Aalborg. Udt. i T. 4, 92. (U. St.)

[—] Optegnelse om Kongens Nattelejer: Torsd. efter Sønd. jubilate (12. Maj) drager Kongen til Restrup, hvor Hr. Otte Krumpen holder ham 1 Nat, Fred. til Soldrup, 1 Nat, Oluf Munck, Lørd. til Olborg, de to første Nætter holder Byen, Mand. efter Sønd. cantate (16. Maj) fra Aftensmaaltid til den følgende Dags Middag holder Hr. Chresten Friis, Tirsd. Knud Gyldenstiern, Onsd. Eskyld Gøeye, Torsd. Ifuer Lycke, Fred. Christoffer Stygge, Lørd. Nils Lange, Sønd. vocem jucunditatis (22. Maj) Christoffer Gøey, Mand. Albret Skiel, Tirsd. Nils Pasbjerg, Onsd. Gabriel Gyldenstiern, Torsd. Erick Rudt, Fred. Erick Krabbe, Lørd. Skafuen By, Sønd. exaudi (29. Maj) Hørring, Mand. Tistedt, Tirsd. Seby. T. 4, 92. (U. St.)

3. Maj (Viborg, Tirsd. post Philippi et Jacobi app.). Pantebrev til Nils Jul til Astrup paa Gryndersløf Kloster i Salling i Nørrejutlandt, saaledes som han selv har det i Værge, for 3500 Jochimsdlr., som han har laant Kongen. Han skal være fri for al Afgift, Nathold og Gjæsteri, men skal tjene med en væragtig Karl med Hest og Harnisk inden Riget paa egen Bekostning, uden Riget paa Kongens. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Bønder, Jagt og Skove. R. 5, 376 b.

4. Maj (Onsd. efter SS. Philippi et Jacobi app. Dag). Aabent Brev, at Gabriel Gyldenstern og Nils Lange ere mødte for Kongen .og nogle Rigsraader, og at den sidstnævnte har beklaget sig over, at hin skulde have sagt om ham „udi Rettergang for os“, at han havde borttaget nogle Skjelstene mellem Hundborg og Fadersboller Marker, hvilket han aldrig havde gjort; dertil svarede Gabriel Gyldenstern, at han ikke vidste, at han havde sagt det, men hvis han havde gjort det, havde han sagt det ubetænkt, da han ingen Grund havde dertil; hvorefter de forligtes i Venlighed. T. 4, 93b. (U. St.)

5. Maj (—, Torsd. post Philippi et Jacobi app. Dag). Aabent Brev, at M. Matz Lang, Superintendent i Aarhus Stift, som nu

¹ Flejsborg.

har opladt Kongen 2 Gaarde, han havde i Forlening, den ene i Tørringe, den anden i Haldt, maa derfor igjen annamme et Vi-karie til vor Frue Alter annunciationis i Aarhus Domkirke, som nu er ledigt efter Hr. Nils Lauritzen, bestaaende af 2 Gaarde, den ene i Eggo¹, den anden i Lillering, samt en Mark kaldet Perstrup i Nødagger Sogn. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Bønder. R. 5, 380².

6. Maj (Viborg, Fred. efter Sønd. misericordias domini). Aabent Brev³, at Kongen tilligemed Jahan Friis til Heslagger, Kansler, Erick Banner, Marsk, Eyler Hardenbierge til Matteredup, Anthonis Bryske, Rigens Kansler, Jørgen Lycke til Ofue[r]gaard og Gabriel Gyldenstjerne til Restrup samt Landsdommerne i Nørrejudtlandt. Axel Juel og Herman Skeyel, har beset et Markeskjel, som Sandemænd af Medelsom Herred have gjort mellem Ring og Randrup Marker, og stadfæstet dette. R. 5, 377.

7. Maj (—, Lörd. efter SS. Philippi et Jacobi app. Dag). Aabent Brev, at Bønderne i Vinckel og Cresten Stygge til Randrup ere mødte for Kongen selv, Jahan Friis, Erich Banner, Eyler Hardenberg, Oluf Munck, Anthønis Bryske og Jyrgen Lycke angaaende en Retstrætte om et Markeskjel, som Cresten Stygge for nogen Tid siden lod sværge mellem Randrup og Vinckel Marker. Efter nogen Forhandling forligtes de i Venlighed om Markeskjeldet, som skulde staa ved Magt; dog fik Bønderne i Vinckel Lov til at bruge en Eng paa den anden Side af Markeskjeldet. Rex. m. p. subscr. T. 4, 94.

[Omtr. 7.—10. Maj] (—). Breve til Peder Bilde, M. Matz Lang, Kapitlet i Aarhus, Hans Stygge, Albret Gøye, Efuert Bildt og Frandz Bille, at de, da Kongen har erfaret, at mange Præster beklage sig, skjønt de have tilstrækkelig Underholdning, medens mange virkelig leve i Armod, skulle komme sammen og overveje denne Sag; de skulle optegne de Præster, der lide Mangel, og overveje, hvorledes deres Stilling kan forbedres. Da der holdes mange Kapellaner til Landsbykirkerne og disse ikke have deres tilbørlige Underholdning, skulle de skaffe dem denne hos de Præster, der holde dem. Hvor en Præst har 2 eller 3 Kirker, skulle de overveje, hvilken af dem der kan nedlægges, da en Præst umulig

¹ Egaa.   ² Tr.: Ny kirkehist. Saml. II. 735.

³ I Folge Overskrift «fik» Christiern

Stygge til Randruppe dette Brev.

paa én Dag kan besørge Tjenesten i 3 Kirker tilbørlig. De skulle give klart Register paa det, som de erfare og forhandle¹.

Lignende Breve til Jesper Krausse, M. Hans Tagsen og Kapitlet i Riibe for Riibe Stifts og til Hr. Otte Krumpen, M. Kieldt Jul og Kapitlet i Viborg for Viborg Stifts Vedkommende. T. 4, 95.

9. Maj (Viborg, Mand. post jubilate). Tilladelse for Hr. Mørthen Huas, Sognepræst i Sortebrødre [i Viiborg], til at beholde en øde Jord, hvor S. Morthens Kirke med Kirkegaard stod, som Borgerne i Viiborg have indrømmet ham, hvis Kongen vil bevilge det. R. 5, 380 b.

10. Maj (—, Tirsd. efter Sønd. jubilate). Livsbrev for „denne Brevviserske“ Margrette Nilsdatter, Kantoren i Viiborg Domkirke M. Nils Friisses Hustru, paa en Kronens Gaard, kaldet Søndergard, i Vrofvæ i Fiendz Herred kvit og fri. Hun maa oppebære Frugt og Landgilde, vist og uvist. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaarden og Bonden, som behor den. Rex m. p. subscr. R. 5, 377 b.

— Pantebrev til Holgert Rossenkrantz til Boller paa Bygholm Slot med tilliggende Herreder, som han nu selv har i Værgedertil, for 3133 rinske Gylden, 1100 Jochimsdlr. og 2000 Mark lybsk. Han skal underholde Kongen med Folk og Heste en Nat. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 5, 378.

— Tilladelse for Abbeden af Vidskildt til at maatte pantsætte noget af Klosterets fjerntliggende Gods for dermed at indløse noget nærliggende Gods, som er pantsat; dog skal Abbeden se til med det første igjen at indløse det Gods, som han nu pantsætter. T. 4, 96².

11. Maj (—, Onsd. post jubilate). Aabent Brev, at efterdi Matz Grøen, „vor Mand og Tjener“, har bevist, at Erick Kaas, fordum Biskop i Viiborg Stift, har gjort Magelæg med Jahan Baggi og Fru Anne Hartuigsdaatter og faaet en Gaard og et Bol i Freer i Hellom Herred til Stiftet, men intet Vederlag givet derfor, saa faar Matz Grøen paa sin Hustru Fru Birgite Jahansdaatters Vegne 2 Kronens Gaarde i Melsom Herred, den ene i Venge³ By, den anden i Torup⁴, til arvelig Ejendom. R. 5, 380.

¹ Tr.: Rordam, Dsk. Kirkelove I. 331 f. (S. 332 L. 8 skal der for «thette» læses: thett).

² Tr.: Dsk. Mag. I. 205 f., hvor der S. 206 L. 3 for «beleyligt» skal læses: beleyligst. ³ Vinge.

⁴ Taarup.

12. Maj (Viborg, Torsd. efter Sønd. jubilate). Pantebrev til Malti Jensen paa Gudum Kloster i Nørrejutlandt som han nu selv har det i Værge, for 3000 Jochimsdlr., som han har laant Kronen; han skal underholde Jomfruerne i Klosteret med Klæder og Føde efter Kongens Anordning samt Kongen med Folk og Heste en Nat. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 5, 379.

— Aabent Brev, at da Borgmestre og Raadmænd i Nikiøping i Mors have beklaget sig over, at de tit stævnes og pladses til Viiborg Landsting for de Domme, som udgives i deres By, hvilket er dem til stor Omkostning og Skade, saa bestemmes det, at de for Fremtiden ikke maa stævnes for deres Domme andetsteds hen end for Kongen og Rigets Raad. T. 4, 101.

16. Maj (Aalborg, Mand. efter Sønd. cantate). Brev til Sander Leygel, som har spurgt, om han skulde købe nogen Vin til Kongen, at han skal købe den bedste rinske Vin, som han kan faa, saa at Kongen af Toldvinen og af den købte Vin tilsammen kan faa 150 eller 160 Amer i det mindste. Da Hertugen af Prynssen i sit Brev, som Sander Leygel har sendt Kongen, beder om at maatte faa nogen Vin toldfrit gennem Sundet, skal Sander Leygel lade 30 Fade gaa toldfrit igjennem, men det overskydende skal han fortolde. T. 4, 96 b.

17. Maj (—, Tirsd. efter Sønd. cantate). Forleningsbrev for Anders Skiel til Hegnet paa 8 Gaarde i Alsted Sogn og By i Nørre Herved i Mors paa Livstid. Han skal hvert Aar inden S. Andree Dag paa Hald Slot yde al vis Landgilde og ligesaa Korn, Smør, Gjæsteri og Skovsvin og tage Kvittans derpaa. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 5, 381.

— Brev til Symyn Prytz, Tolder paa Skaftuen, om strax at sende 1000 tørrede Flyndere og 400 Pilerokker til Aalborg-hus. Udt. i T. 4, 96.

19. Maj (—, Torsd. efter Sønd. cantate). Aabent Brev, at alle, som eje Borgergaarde i Viborg, skulle svare Tynge deraf. Rex m. p. subscr. R. 5, 382¹.

— Tilladelse for Oluf Pedersen², som har berettet, at han for Alderdoms og Armods Skyld nødes til at tigge, at han,

¹ Tr.: Heise, Dipl. Vibergense S. 289 (efter Orig.).
Overskriften.

² »En fattig Mand» kaldes han i

da ingen maa bede om Almissee uden i de Sogne og Herreder, hvor de ere fødte, maa tigge i Jerslof Herred, hvor han siger at han er født, skjønt ingen af hans Slægt vil kjendes ved det. T. 4, 97.

19. Maj (Aalborg, Torsd. post Sønd. cantate). Forbud mod indtil videre at salte Sild ovenfor Løgstedøer, da det skader baade Kjøbsteds mænd og Bønder; de Sild, som tages, skulle sælges blodige; men Kongens Undersaatter maa dog salte til deres eget Brug. Rex m. p. subscr. T. 4, 97 b¹.

[Omtr. 19.—23. Maj.] „Fru Anne, Malt Lauritzens Efterleverske, havde i Rette stævnet Niels Rossenkrantz til Halkier for en Mølle, som han haver ladet nyligen opbygge ved Østrup i Huor-num Herred, som hun mener med Uret.“² T. 4, 98. (U. St.)

20. Maj (—, Fred. post cantate). Kvittans til Ifuer Lunge, Embedsmand paa Selsøe, paa 1000 Jochimsdlr., som han har leveret ind i Kongens Kammer, ligesaa paa 1000 Jochimsdlr., som han paa Kongens Vegne har leveret Frantz Brockenhus, Embedsmand paa Nyborg Slot, hvilke 2000 Jochimsdlr. han har forstrakt Kongen med paa Selsøe, som Kongens Brev viser; men da Ifuer Lunges Brev paa de 2000 Jochimsdlr. er forlagt i Kongens Kancelli, erklæres han herved fri for alt ydermere Krav og Tiltale fra Kongens Side paa disse Penge, og hvis Brevet findes, skal det udleveres til ham. Rex m. p. subscr. R. 5, 256 b³. (Overstreget.)

21. Maj (—, Lörd. post dom. cantate). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Hr. Anders, Abbed i Vidskyld Kloster, paa samme Klosters Vegne, hvorved Kronen faar en Gaard, som Klosteret ejer i Kronens By Flesborg⁴, der ligger til Aalborghus, hvorimod Klosteret faar en Gaard, kaldet Nørgaard, som Kronen ejer i Klosterets By Farstrup. Mageskiftet sker, for at de to Byer „saa meget des bedre blive ved Magt og hver By at komme under én Lensmand“. R. 5, 382 b⁵.

— Aabent Brev, at Fru Kirstine Morthensdotter maa have en Kronens Jord i Aalborg inden Vesterport til arvelig Ejendom, mod at sætte Kjøbstedsbygning paa den. Rex m. p. subscr. R. 5, 383.

— Aabent Brev, at, efterdi Hr. Christiern i Smordup⁶, Sogne-

¹ Tr.: Nord. Tidsskr. f. Fiskeri IV. 19 f. Heise, Dipl. Vibergense S. 289 f. (efter Orig.). Den sidste Udg. er bedst. ² Derefter findes følgende Mænd nævnte: Albret Skiel til Gimmerup, Mogens Juel til Kartoff, Joen Mattissen til Torstelundt, Erick Nielsen til Kollerup, Hertuig Thommessen til Palsgaardt og Christoffer Rossenkrantz til Lynderup, men uden nærmere Betegnelse; maaske skulde de domme i Sagen. ³ „Dennē for^{no} Kvittans blev stunget og blev igjen indantvordet i Kancelliet, og for^{no} Ifuer Lunge fik sit Brev igjen, som han paa for^{no} Pendinge udgivet havde.“ Jvfr. det udat. Pantebrev, som findes ndfr. sidst blandt Brevene fra 1552. ⁴ Flejsborg. ⁵ Tr.: Dsk. Mag. I. 186 f. ⁶ Smorup.

præst til Brorstrupe Kirke, har berettet, at der skal staa et Kapel ved Smordup, kaldet S. Anne Kapel, som er øde og hvori der ingen Tjeneste holdes, saa maa Brorstrupe Kirke have, hvad Sten, Kalk og Tømmer samt Inventarium, Kalk, Disk og andet, som findes der, til sit Behov og Bygning. Rex m. p. subscr. R. 5, 383.

21. Maj (Aalborg, Lörd. post cantate). Aabent Brev, at M. Anders Skougardt, Ærkedegn i Viiborg Domkirke, maa have S. Drottens Kirke i Viiborg med Kalk, Sten og Tømmer, som findes der, samt Kirkegaarden til arvelig Ejendom. Rex m. p. subscr. R. 5, 383 b.

-- Stadfæstelse paa, at Hans Hussom, Borger i Aalborg, i Stedet for en Bod vesten til Aaen, som han har mistet til Aalborgshuses Befæstnings Behov, maa beholde et Stykke Jord paa Graven, som er udlagt ham, og som han selv har ladet opfylde. Han skal opføre Kjøbstedsbygning derpaa og svare sædvanlig Tyng. Rex m. p. subscr. R. 5, 384.

-- Aabent Brev, at Anders Hellessen, Thomis Hellessen og Anne Hellesdaatther i Stedet for den Jord [i Aalborg], deres Fader Helle Jensen for nogen Tid siden mistede til Aalborgshuses Befæstnings Behov, maa beholde et Stykke Jord paa den ny fyldte Grav, som han fik udlagt, mod at de opføre god Kjøbstedsbygning og yde sædvanlig Tyng. Rex m. p. subscr. R. 5, 384.

-- Privilegier for Holstebro, givne i Anledning af, at de ældre ere brændte ved Byens Brand. Rex m. p. subscr. R. 5, 384 b¹.

-- Aabent Brev, at Christiern Mickelsen, Borger i Olborg, og hans Medarvinger maa beholde en Jord paa den gamle Biskopsgaard smstds., som efter Kongens Befaling blev udlagt dem af Landsdommeren Axel Juel, Peder Ebbessen og Borgmestre og Raadmænd smstds. til Vederlag for en Ejendom, de udlagde til Slottets Bygnings Behov; de skulle opføre Kjøbstedsbygning derpaa og give Kronen aarlig 10¹/₂ Skil. danske. R. 5, 388 b.

23. Maj (—, Mand. post dom. vocem jucunditatis). Aabent Brev, at, da Jørgen Lycke til Ofuergaard har berettet, at Eskiil Oxe til Løfuitzmosse, Rentemester, forfølger hans Søster Fru Sophie, Jackop Hardenbiargs Efterleverske, med Rigens Dele, fordi hun ikke har fyldestgjort sit Brev, som hun havde givet ham

¹ Tr.: Saml. t. jydsk Hist. X. 479 ff.

paa Kongens Vegne m. H. t. Hollum Kloster, og begjærer, at denne Forfølgning maa ophøre i nogen Tid, saa tillades dette for en 4 Ugers Tid; men hun skal i Mellemtiden fuldstændig tilfredsstille Eskil Oxen for det, som staar tilbage, hvis hun ikke vil lide samme Forfølgning igjen. T. 4, 98 b.

24. Maj (Aalborg, Tirsd. post dom. vocem jucunditatis). Aabent Brev, at, da Anders Villomsen, Skolemester i Tiistedt, for nogen Tid siden er kommen for Skade og har slaet en Karl ihjel og derfor er svoren fredløs, men nu er rømt, og da Byfogden paa Kongens Vegne af den Grund har taget hans Gods, saa tillades det hans Hustru Gierdtrudt Bernsdaatther, der har berettet, at han fik den Gaard, de boede i, med hende, at beholde den Part deri, som kan tilfalde Kongen. Rex m. p. subscr. R. 5, 386 b.

25. Maj (—, Onsd. post dom. jucunditatis). Aabent Brev, at Jacob Jensen, Borger i Aalborg, som har mistet en Grund til Aalborgshuses Befæstnings Behov, maa have til Erstatning en Kronens Gaard i Stade paa Livstid. Han skal yde sædvanlig Afgift og være Lensmanden paa Aalborgshus hørig. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. R. 5, 386 b.

— Aabent Brev, at Peder Claussen, Borger i Aalborg, hvis Hustrus Fader mistede to Boder til Aalborgshuses Befæstnings Behov og derfor fik udlagt en Grund paa Byens Grave „tvært sønder over Algaden fran Bispens Gaard af Vendsøssel“, maa beholde den til arvelig Ejendom mod at opføre god Kjøbstedsbygning og svare i Jordskyld til Aalborgshus 2 Grot. Rex m. p. subscr. R. 5, 387.

26. Maj (—, vor Herres Himmelfarts Dag). Brev til Jesper Krasse om strax at sende til Kiø[p]nehafuen med sit eget Bud 40,000 Flyndere og 40,000 Hvidlinger. Udt. i T. 4, 99.

[Omr. 26.—27. Maj.] Brev til Sander Leyl om at forvare det blegede og ublegede Lærred, som Kongen har befaleet ham at bestille til sig, og ligesaa det, som han skal bestille til Dronningen; han skal, naar han faar det, strax skrive, hvor meget der er, og hvad Traad hvert Slags er af. T. 4, 102.

[Omr. 26. Maj—2. Juni.] Optegnelse om Kongens Nattelejer: Torsd. efter Sønd. exaudi (2. Juni) drage Kongens Hofsinder og Heste fra Drotningborg til Aarhus, hvor Per Bille underholder dem til Onsd. efter Pinsedag (8. Juni); Onsd. efter Pinsedag drager Kongen selv fra Drotningborg til Aarhus, de 2 første Nætter

holder Aarhus By ham¹, Ebbeltoft holder ham fra Torsd. (opr. Fred.) Aften, Grindu fra Fred. (opr. Lørd.) Aften, Erick Banner fra Lørd. (opr. Hell. Trefoldigheds Sønd.) Aften, Abbeden af Em Kloster fra Mand. (opr. Tirsd.) Aften; Herlof Trolle holder i Aarhus eller i Horsens, hvilket Kongens vil; Gregers Ulfstand af Rogsøe Herred fra Onsd. Aften til Torsd. Middag². T. 4, 99. (U. St.)

27. Maj (Aalborg, Fred. efter vor Herres Himmelfærds Dag). Aabent Brev³, hvorved S. Hans Kirke ved S. Hans Kloster i Viborg gives til Domhus, hvori Dom og Ret skal sættes og Landstinget holdes, for at de besøgendes Breve eller, hvad andet de have at fare med, ikke skulle ødelægges af Regn, Sne eller Guds Vejrlig; hvilket Domhus Landsdommerne skulle holde ved Hævd. Rex m. p. subscr. R. 5, 389⁴.

— Til Christoffer Gøye. Da Helle Andersen og Jens Berthelsen, Kirkeværger til Østre Viistrup Kirke, have berettet, at der for nogen Tid siden har været Trætte mellem Sognepræsten og Sogndegnen ved denne Kirke om et Degnebol, og at Biskop Stygge imidlertid har taget det til sig og lagt det til Seygelstrup, hvortil det endnu ligger, befales det ham at lade Bolet følge Sogndegnen, saa at han kan have sit Ophold der og gjøre Sognefolket tilbørlig Tjeneste. T. 4, 102.

28. Maj (—, Lørd. efter vor Herres Himmelfærds Dag). Aabent Brev, at Forstanderen for det almindelige Hospital i Aalborg maa aarlig paa Hospitalets Vegne oppebære Kronens Part af Tienden af Vester Hassing og Astrup Sogne, for at de fattige, syge og spedalske i Byen bedre kunne faa deres Underhold og være det almindelige Hospital til mindre Besvær, da de skulle have deres Underholdning deraf. Rex m. p. subscr. R. 5, 389 b⁵.

— Livsbrev for Jyrgen Knudsen, Borger i Aalborg, hans Hustru, Jahanne Hansdaatter, og deres Barn, Hans Jyrgensen, paa en Kronens Gaard, kaldet Huorpstorp⁶, i Kier Herred, som Jyrgen Knudsen nu selv har i Værge. De skulle yde sædvanlig Afgift og være Lensmanden paa Aalborghus hørige. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. R. 5, 390.

¹ Derefter staar med en anden Haand, som ogsaa har rettet Dagene i det følgende: «de bleve af kgl. Maj. forskaanet, saa at de ikke skulde holde uden én Nat». ² Optegnelsen om Gregers Ulfstand tilføjet med samme fremmede Haand. ³ Som Landsdommerne i Nørre-jutland «fik».

⁴ Tr.: Heise, Dipl. Vibergense S. 290 (efter Orig.). ⁵ Tr.: Hofman, Fundationer IV. 157 f. (efter Orig.?), hvor der S. 153 L. 5 for «the» skal læses: then.

⁶ Hvorup.

28. Maj (Aalborg, Lørd. efter vor Herres Himmelfærds Dag). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Johan Friis til Heslagger, Erick Banner, Hr. Otte Krumpen, Oluf Munck, Antho-nius Bryske, Jørgen Lycke, Erick Skram, Axel Jul og Herman Skiel, mellem Jon Matzen til Torstelund og M. Anders Skougard, Ærkedegn i Viborg Domkirke, paa det almindelige Hospitals Vegne angaaende 3 Gaarde, 2 i Dollerup og 1 i Nyrup, hvilke dømmes at skulle blive ved Hospitalet. T. 4, 102 b.

29. Maj (—, Sønd. exaudi). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Ifuer Lycke til Buderupholm, hvorved han faar to Kronens Gaarde i Buderup Sogn i Huornom Herred, den ene Buderup Præstegaard, den anden kaldet Siøegaardt, som Peder Ridemand lod opbygge, og derfor udlægger Kronen en Gaard og et Bol i Hald By i Nør Hald Herred. R. 5, 388.

— Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og det almindelige Hospital i Aalborg, hvorved Hospitalet faar 3 Gaarde, en i Aslundt i Ker Herred og en i Horsens¹, og afstaar 2 Gaarde i Østerbye i Nyng Herred. R. 5, 390.

— (—, Sønd. efter vor Herres Himmelfærds Dag). Jacob Brochenhus faar Følgebrev til Kronens Bønder, som ligge til Aalborghus, ligesaa til alle Præster og Degne over hele Vendelboe Stift. Udt. i R. 5, 390 b.

2. Juni (Dronningborg, Torsd. post dom. exaudi). Brev til Aalborg, at Kongen har tiltroet Cresten Skriver at være Tolder der. T. 4, 101 b.

3. Juni (—, Fred. post dom. exaudi). Til Kapitlet i Viiborg. Da Sognekirkerne der ere meget forfaldne, anser Kongen det for rigtigt, at Graabrødrekirke maa blive Sognekirke, som den allerede er, og at Sognefolkene holde den ved Magt, samt at Sortebrødrekirke, der er saa forfalden, at den ikke staar til at hjælpe, nedbrydes af Kapitlet, som maa bruge Tømmeret, Kalken, Stenene og andet, som der findes, til Domkirken, og som ligeledes maa annamme Kirkens Kalk, Disk, Klokker og anden Rente og Rettighed; Sognefolket i Sortebrødresognet skal søge Domkirken som sin Sognekirke. T. 4, 103.

4. Juni (—, Pinse Aften). Til Knudt Gyllenstiern. Da Hr. Steen Er[i]chsen har begjæret, at Kongen vilde skjænke Livet til en Dreng ved Navn Mogens Pedersen, hvem Knudt Gyllenstiern har ladet gribe i Villandz Herred for en Karl, som han myrdede,

¹ Beliggenheden af den tredje Gaard angives ikke.

befales det Knudt Gyllenstiern, hvis Drengen ikke allerede er henrettet, at forvare ham vel, indtil den dødes Slægt og Venner kunne komme tilstede, og Sagen kan blive forliget. T. 4, 103 b.

4. Juni (Dronningborg, Pinse Aften). Aabent Brev, at de fattige, syge og saare Mennesker i det almindelige Hospital i Aarhus, hvis Tavle i nogen Tid har været nedlagt til stor Skade for dem, herefter for bedre at kunne faa deres Underholdning maa lade deres Tavle gaa i Aarhus¹ og paa Landet. Joannes Friis, cancellarius, subscr. T. 4, 103 b.

[Omtr. 4.—7. Juni] (—). Befaling til Jørgen Persen at være i København S. Hans Dag med forhenværende Stiftsskriver, M. Henrick Gerickens Regnskab. Udt. i T. 4, 104.

[—] (—). Brev til Jesper Krausse om paa Kongens Vegne at levere Frans Brochenhus 6000 Hvidlinger og 6000 Flyndere. Udt. i T. 4, 104.

7. Juni (—, 3. Pinsedag). Breve til Anthonis Bryske og Verner Sualle, at Kongen har erfaret, at de, som faa Kongens Domme, ikke forkynde dem, saa at de kunne fuldgjøres, for derved at skade deres Modpart, da en Artikel i Kongens første Reces siger, at hvo som ikke fuldgjør Kongens Domme inden 6 Uger, skal betale 40 Mark for hver 6 Uger, som han sidder dem overhørig, hvorved mange komme i Skade og blive tiltalte. Da Kongens senere Recesser forklare, hvorledes hver skal komme til sin Ret, skal der ikke dømmes efter hin Artikel til Skade for nogen, ydermere end som Loven og Rigens Ret udvise. T. 4, 104 b.

8. Juni (—, Onsd. post Pinsedag). „Cresten Hammer, Herredsfoged i Gerløf Herred, fik Brev paa Sym² Bro ad gratiam, og skal indregistreres efter dette Brobrevs Tenor, som her staar.“ (Skrevet paa en løs Seddel, der er stukken ind i R. 5 ved Bl. 105, hvor et Brev paa Grenaa Bro af 13. Okt. 1550³ er indført.)

— Aabent Brev, at efterdi Hans Stygge, Embedsmand paa Drotningborg, har beklaget sig over, at han er bleven noget forurettet, da han mageskiftede sin Gaard Siørup med Kronen, saa udlægges der ham, for at han kan faa fuldt Vederlag for sin Gaard, 2 Gaarde og 1 Bol i Ørum By i Bierre Herred. Derimod udlægges han foruden Siørup en Gaard i Lymestrup⁴ i Hadz Herred. Rex m. p. subscr. R. 5, 392.

¹ Haandskr. har: «for^{ne} Olborg»; men Aalborg er ikke nævnt i det foregaaende. ² Sem, Onsild Herred. ³ Dsk. Kanc. Reg. 1535—50 S. 455 ⁴ Lemmestrup, Gosmer Sogn.

8. Juni (Dronningborg, Onsd. post Pinsedag). Forleningsbrev for Axel Jul, Landsdommer i Nørrejtlandt, paa Asmyndt Kloster, som han nu selv har i Værge, at beholde uden Afgift, saa længe han lever. Dog skal han holde Jomfruerne i Klosteret tilbørlig med Føde og Klæder og gjøre sædvanlig Tjeneste. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 5, 393.

— Stadfæstelse paa nogle Pergamentsbreve, udgivne til Saubro Herredsting, som Anders Skriver, Foged i Bestrup¹, har været hos Kongen med; det første fra 1550, at Jyrge Peder- sen i Jernet og Medarvinger² have solgt Anders Skriver deres Lod og Rettighed (Halvdelen) i en Gaard i Vetthen³; det andet fra 1521, at Jahan Lassen i Skyholm⁴ har solgt Klemyndt Pedersen i Hatsteen en halv Gaard i Vetthen; det tredje fra 1550, at Joen Knudsen i Vetthen har solgt sin Lod og Rettighed i samme Gaard i Vetthen, som han har kjøbt af Klemyndt Pedersen, til Anders Skriver. R. 5, 393 b.

— Aabent Brev, at Peder Nilsen i Faarup, som med Erich Banner, Marsk, og flere gode Mænd har bevist, at hverken hans Fader eller han selv var i Følge med de oprørske Bønder i Nørrejtlandt i sidste Fejde, da Bondegodset blev forbrudt til Kronen, maa beholde sit Bondegods, nemlig 1 Gaard i Faarup, 1 Gaard i Askferge⁵ og et øde Bygge paa Askferge Mark, kaldet Vistibas. Han skal være Lensmanden paa Drotningborg lydig og svare samme Afgift som før Fejden. R. 5, 394.

10. Juni (Aarhus, Fred. post Pinsedag). Aabne Breve til Sønder Hald, Rogsøe, Soufbro, Meelsom, Sønderlyng og Nørrelyng Herreder, at hver Mand undtagen Adelens egne Arvetjenere skal begive sig til Grøften, som skal graves til Møllen ved Drotningborg Slot, med Heste og Vogne og 2 Arbejdsfolk med Skovle og Spader ved hver Vogn, saa snart Hans Stygge lader dem tilsige; de skulle arbejde i 2 Dage paa egen Kost efter Hans Stygges Anvisning. Udt. i T. 4, 105.

[Omtr. 10.—12. Juni.] Befaling til Fru Eline Jyrge Henningsens om at tilbagelevere Anne Hanse[s] i Odense 1 Ko og 2 Øxne, som hun og hendes Husbond solgte Fru Elines Husbond Jyrge Quitzuo. Udt. i T. 4, 105. (U. St.)

¹ Bidstrup, Hovbjerg Herred.

² Som nævnes.

³ Vitten.

⁴ Skivholme.

⁵ Asfærg.

[Omtr. 10.—12. Juni.] Befaling til Landsdommeren i Fyn om at stævne Fru Citzele af Sæboe og Volborg Esburns og hendes Lavværg med de Breve, som de have paa en Bondegaard i Salling, og dømme dem og Jens Mule i Salling imellem, hvem der bør have disse Breve. Udt. i T. 4, 105. (U. St.)

[—] Befaling til Borgmestre og Raad i Kiøpnehavn om at hjælpe Rasmus Andersen, Borger i Assens, saa vidt Ret er, i Sagen mod Lauritz Kempe, Knud Kempe, Matz Kempe og deres Medarvinger angaaende Arven efter Per Kempe, som de have oppebaaret.

En lignende Befaling til Borgmester og Raad i Assens med Hensyn til den Del af Arven, som ligger der i Byen og udenfor. Udt. i T. 4, 105 b. (U. St.)

11. Juni (Horsens, Lørd. efter Pinsedag). Aabent Brev, at, da der har været langvarig Trætte mellem afdøde Peder Ebbessen til Tyrrestrup og siden hans Arvinger paa den ene og Erich Jensen i Øritzløef, Thomis Jensen i Geduedt¹ og deres Medarvinger paa den anden Side om Bøgeskouf og Bøgeskoufs Balle, har Kongen idag befalet Jahan Friis, Erich Banner, Anthønis Bryske og Niels Lange at begive sig ud paa disse Ejendomme og undersøge Sagen, hvilket de ogsaa have gjort. De stridende Parter bleve da saaledes forligte, at Erich Jensen, Thomis Jensen og deres Medarvinger skulle beholde Bøgeskouf og Peder Ebbessens Arvinger Bøgeskoufs Balle. T. 4, 107.

12. Juni (—, Hell. Trefoldigheds Sønd.). Aabent Brev, at Hr. Bent Bertilsen, som har været indgivet i Ore Kloster, maa nyde sin Underholdning med Klæder og Føde i Em Kloster, saa længe han lever. Han skal være Ordinansen om Religionen undergiven, gaa til Kor og gjøre Tjeneste i Kirken som andre Præster, være Abbeden lydig og skikke sig tilbørligen i Levned og Lærdom. Rex m. p. subscr. R. 5, 391 b.

— Til Johan Høckin. Da Kongen har erfaret, at Siilkeborg Slot og Alling Kloster paa mange Steder have Fællesskove sammen, som ikke ere skiftede imellem dem, hvilket ikke længere maa finde Sted, skal han snarest muligt træffe Aftale med Frantz Bilde paa Siilkeborrig om at mødes i Skovene og lade dem skifte. T. 4, 106.

— Lignende Brev til Frantz Bilde. Udt. i T. 4, 106.

¹ Gjedved, Tolstrup Sogn.

14. Juni (Kolding, Tirsd. efter Sønd. trinitan(!)). Aabent Brev, at Borgerne i Varde, som for et Aar siden lede Skade af Ildebrand, have haft deres fuldmægtige hos Kongen og berettet, at denne for et Aar siden gav dem Brev paa, at de i et Aar maatte være fri for al Kronens og Byens Tynge¹, og at dette Aar nu er forbi, hvorfor de, hvis Gaarde ere brændte, igjen fritages for al Kronens og Byens Tynge i et Aar efter dette Brevs Datum at regne. Rex m. p. subscr. R. 5, 391 b.

18. Juni (Odense, Lörd. efter SS. Viti et Modesti Dag). Kongens Rettertings Dom mellem Bønderne under Holme Kloster og Fru Sophie, Jacob Hardenbergs Efterleverske, angaaende 12 Dlr., som hun havde opkrævet af hvert Læg, da Bønderne bleve lagte i Læg og hver 9 Mand skulde udruste den tiende Mand i Udbud, om noget paakom. Dommen gaar ud paa, at hun skal tilbagelevere dem de 12 Dlr., medens de skulle tilbagelevere hende de Harnisker, Værger og Klæder, som hun har leveret dem. T. 4, 108.

19. Juni (—, Sønd. efter SS. Viti et Modesti Dag). Hr. Nils, Kapellan i Kolling, faar Brev ad gratiam paa Kronens Part af Tienden af Alminde Sogn. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 5, 391.

— Skolemesteren i Kolling faar Brev paa Kronens Part af Tienden af Herslef Sogn. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 5, 391.

24. Juni (Sorø Kloster, S. Hans Dag Midsommer). Til Erich Bøller og Frandz Banner. Da Knud Gyllenstern er død og Kongen ikke i en Hast kan faa en anden Lensmand paa Kallingborg, skulle de indtil videre forblive der og have Opsyn baade med Kong Cresten og hvad andet der er magtpaaliggende. Kongen har tilskrevet Erich Krabbe og Eskild Oxe, at de skulle befale Folket paa Slottet at være dem lydigt. De skulle forholde sig med Kong Crestens Underholdning og Forvaring som hidtil. Der sendes 2 Hofsinder, Torbiørn Nilsen og Jacob Huiide, som med de 2 andre dertil forordnede Hofsinder skulle passe paa Kong Cresten, hvilke Hofsinder skulle underholdes paa samme Maade, som Knud Gyllenstern har underholdt de tidligere, og ikke maa have Hunde eller gaa paa Jagt. T. 4, 109.

25. Juni (Ringsted Kloster, Lörd. efter S. Hans Dag Midsommer). Brev til Borgmestre, Raadmænd og Byfoged i Kiøge, at 2 Borgere

¹ Jvfr. ovfr. S. 41 f.

smstds., som ere opkrævede i et Nævn for at sværge om en Trolddomssag, der er tillagt Per Tordsens Hustru smstds., have erklæret, at de ikke tør sværge derpaa, fordi Sagen er tvivlsom; derfor skulle „I finde for^{ne} Per Tordsen til sin Lov og Værn at gjøre med sine Medborgere for den Sag, og dersom han ikke kan fuld-drive samme Lov, kunne I siden vide eder derefter at rette.“ T. 4, 106 b.

26. Juni (Roskilde, Sønd. post Joanis bapt.). Aabent Brev, at Borgerne i Skielskøer maa nedtage og bruge den halve Klosterkirke til at forbedre deres Sognekirke og Raadhus med; dog skulle de bygge deres Raadhus med stærkt Loft, saa Kongens Korn, naar det kommer did, kan opbevares der. Den anden Halvdel af Klosterkirken skal Frandz Brockenhus have til Bygning paa Nyborg Slot. T. 4, 108 b.

— Brev til Frandz Brockenhus om samme Kirke, som han med det allerførste skal dele; Halvparten af Nedbrydningen skal han bekoste. T. 4, 109.

[Omtr. 26. Juni—7. Juli.] Claues Urne, Landsdommer i Skone, citat Olluf Jepsen i Symmerup¹, Tinghører paa Bierre Herredsting, fordi han ikke vilde lade ham faa beskrevet, at der ikke gik Dom eller Gransken paa Tou Persen i Kastorp² om en Mølleddam, som ulovlig blev udhuggen, ligesaa fordi han ikke vilde dømme paa 11 Mænd, som Claues Urne havde forfulgt til Bierre Herredsting, førend denne satte Sagen fra sig, at møde her paa Kiøpnehafns Slot Fred. efter vor Frue Dag visitationis (8. Juli).

Samme citat Morthen Guldsmed i Engelhollum, fordi han for nogen Tid siden greb hans Tjener ved Navn Suend i Remmelberig³, lod ham sætte paa Toldboden i Falstherboe og beskattede ham hans Penge af, at møde som ovenfor.

Olluf Pouelsen i Skillinge⁴ citat Morthen Guldsmed, Kyrstin og Lauritz Pouelsen i Engelhollum, fordi de have grebet ham; trælboridt⁵ og slaet ham, samt beskyldt ham for Tyveri og ført ham fangen til Helsingborrig Slot, hvor han ikke maatte komme ud, førend han satte Borgen for 100 Mark, at han ikke skulde paatale denne Sag, at møde som ovenfor. Udt. i T. 4, 107 b. (U. St. Indført mellem Breve af 11. og 18. Juni.)

¹ Simontorp, Jernarp Sogn.

² Enten Karstorp i Förslöf eller Karstorp i Karup Sogn.

³ Rebbelberga.

⁴ Skillinge, Munka-Ljungby Sogn.

⁵ o: pryglet.

1. Juli (Kbhvn., Fred. efter SS. Petri et Pauli app.). Stad-fæstelse paa et Pergamentsbrev, som M. Jørgen Persen, Kantor i Arhus Domkirke og Forstander for det almindelige Hospital smstds., har udgivet 1544 til Anders Skoning, Borgmester i Horsens, hvorved M. Jørgen paa Hospitalets Vegne sælger Anders Skoning al den Mursten, Kalk, Kampesten, huggen Sten og Tømmer, som findes i det Kapel ved Broen vest for Byen, hvilket han maa ned-bryde og bortføre, hvorfor M. Jørgen har oppebaaret 20 rinske Gylden. R. 5, 342.

3. Juli (—, Sønd. post visitationis Marie). Brev til Erich Bøller og Franz Banner, at, da Peder Crestensen, Hofsinde, har be-rettet, at han er bestrikket og forhindret der paa Slottet [Kalund-borg], og beder om at maatte komme ud af denne Bestrikkning, sendes der dem et Brev, som han skal besegle og underskrive med sin egen Haand, og naar han har gjort det, skal det tilstedes ham at begive sig fra Slottet og rejse til Kongen; Brevet skulle de for-vere vel og sende det til Kongen med deres eget visse Bud. T. 4, 109 b.

5. Juli (—, Tirsd. efter vor Frue Dag visitationis). Brev til Indbyggerne i Siellandt, at Kongen har tiltroet Herlof Skaufue at være Landsdommer i Siellandt, da Claus Daae har frasagt sig Embedet. T. 4, 109 b.

— Befaling til Erich Bøller og Franz Banner, at de, da Kongen har erfaret, at et Skib er forgaaet under Kallingborg Len, og at der iblandt det bjergede Gods fandtes noget salt Kjød, som afdøde Knud Gyllenstern lagde Beslag paa som for-brudt Gods, skulle undersøge, om der blev hjerget noget salt Kjød, og da hvor meget, samt hvor det er kommet hen, og give skriftlig Beretning derom. T. 4, 110 b.

— Til Jacup Brockenhus. Hvad Morthen Hansen, som sad greben i Suinborg, har skrevet om de Suinborger Borgere og andre Kongens Undersaatter, kan han se af indlagte Udskrift af hans Skrivelse. Da Kongen er bleven advaret om, at Morthen Hansens Fader og Brødre „skulle være udi hans Raad og vide møget af hans Handel“, skal Jacup Brockenhus, som har dem i sin Tjeneste, tage Borgen af dem, at de blive tilstede, og han skal afskedige Brødrene. Morthen Hansen har allerede „tilholdet sig“ noget Folk, er udløben i Søen og har ranet fra Kongens Undersaatter. T. 4, 112.

— Lejdebrev for Hans Drengenberg, der ikke har gjort Kongen Regnskab, som han burde, og nu ikke tør begive sig

til Kongen med sit Regnskab, at han maa komme med det første og, hvis han ikke kan gjøre sit Regnskab, uhindret maa vende tilbage igjen. T. 4, 115 b.

6. Juli (Kbhvn., Onsd. efter vor Frue Dag visitationis). Følgebrev for Stin Rosensparre til Bønderne i Kalingboriig Len. R. 5, 259.

— Stadfæstelse indtil videre paa et Pergamentsbrev af Kong Christiern fra 1515, som Mogens Duncker, Borgmester i Vee, og Jørgen Tues[en], Byfoged smstds., paa Borgernes Vegne have været for Kongen med, lydende, at Borgerne i Vee maa bruge en fri Havn i Landøen i Villantz Herred og der handle som andre Borgere i Riget, Kronens Told og Rettighed dog uforkrænket¹. R. 5, 479 b.

— Brev til Jacob Brockenhus om at sende fra Aalborghus til Kiønehavn paa Kongens eget Skib 60 Læster Malt og saa meget mere, som han kan undvære fra Slottet, samt 2^{1/2} Læst Smør, 300 Sider Flæsk og det Brød, som han har ladet bage til Kongens Behov; hvis han har mere Rug at undvære, skal han lade det male til Mel og bage Brød deraf og forvare det indtil videre. Udt. i T. 4, 110 b.

— Brev til Jesper Kraufse om at paase, at Kongen faar den Rettighed, der tilkommer ham efter den Dom, som Kongen nu har afsagt mellem Oluf Persen, Borgmester i Riibe, og Johan Becker af Stade, hvilken Dom Oluf Persen har hos sig. T. 4, 111.

[Omr. 6. Juli.] Berthel Søfrensen, Lokat i Lund, citat Villum Skotte i Helsingborg for sin Søster Anne Søfrensdotther, som han ihjelslog, at møde paa Mand. næstkommende. Udt. i T. 4, 111. (U. St.)

7. Juli (—, Torsd. efter vor Frue Dag visitationis). Forleningsbrev for Peder Gotske, Embedsmand paa Kønehavn, paa Fuleberg og Haldagger Len i Sieland, saaledes som Marquard Tidemand sidst havde det, uden Afgift indtil videre. Han maa ikke sælge de vornede Sønner, som ere fødte paa Godset. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 5, 257.

— Livsbrev for Hans Rebslaaer, Jacob Karnelissen, Dirich Koel, Jep Reersen, Thomis Reersen, Nils Friis, Hans Friis, Per

¹ Suhms Nye Saml. II. 1. 147.

Reerdsen, Herman Ollebrandsen, Adrian Konissen og Thomis Hansen, Hollendere, paa Bøtten¹ paa Falster, saaledes som de nu have inddiget den. • Dog skulle de hver S. Michels Dag yde 70 Jochimsdlr. paa Giedzøergaard og, saa ofte Kongen kommer til Falster, forsyne ham med de nødvendige Rødder og Løg, hvorimod de skulle være fri for at gjøre Arbejde til Giedzøer, men de skulle være Lensmanden der lydige. De maa skifte Jorden imellem sig, men naar en af dem dør, og de skulle tage en anden ind til sig, saa maa de ingen fremmede tage, med mindre han forud sværger at være Lensmanden paa Giedzøer og Kongen lydige. Naar alle de nævnte Hollendere ere døde, falder Bøtten tilbage til Kronen. R. 5, 367.

7. Juli (Kbhvn., Torsd. post visitationis Marie). Livsbrev for Hans Skriver paa en Kronens Gaard, kaldet Vestre Thomestrup i Børlam (!) Herred. Han skal være Lensmanden paa Segelstrup Gaard lydige, yde sædvanlig Afgift, samt tilfredsstille den Mand, som bor paa Gaarden, saa at han ikke klager over, at han skal rømme den. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. R. 5, 395. -

— Aabent Brev, at, da Kongen har erfaret, at hans Rettighed forsømmes, naar han selv holder Ret i Fyen, eftersom der ikke er nogen til paa hans Vegne at optegne og indkræve Sagefaldet, skjønt det tilkommer Kongen alene, og ligesaa, naar Sager paadømmes paa Landstinget og de Lensmænd, i hvis Len de dømte bo, ikke ere tilstede, saa har han tiltroet Verner Suale, Landsdommer i Fyen, at optegne og indkræve paa Kongens Vegne al Kongens Rettighed af dem, som blive dømte af Kongen, og gjøre Regnskab derfor, og ligesaa at optegne de Sager, som paadømmes paa Landstinget og tilkomme Kongen, og Navnene paa dem, der blive dømte, og at sende dem til Lensmændene, for at de kunne indkræve Kongens Rettighed. T. 4, 111 b. .

— Befaling til Eriick Bøller, at han, da Kongen har tiltroet Sten Rossensparre Kalingborg og paalagt Fru Citzele, Knudt Gyldenstiarns Efterleverske, at levere ham Inventarium og andet, som skal efterlades paa Slottet, skal være tilstede og paase, at Inventariet bliver fuldgjort, og at der gjøres klare udskaarne Skrifter og Registre derpaa, ligesom ogsaa Herlof Skafue, Landsdommer i Sieland, har faaet Befaling til at være tilstede. Da Sten Rossensparre, saa snart han har faaet Inventariet, skal begive sig

¹ Bøte.

til Kongen, og ligesaa Frandtz Banner, skal Eriick Bøller blive paa Slottet og have Opsynet der under Sten Rossensparres Fraværelse. T. 4, 115.

8. Juli (Kbhvn., Fred. post visitationis Marie). Stadfæstelse paa et Pergamentsbrev af Kong Cristoffer til Indbyggerne i Løffu¹ Herred i Synderjutland, at de maa bruge en Løve i deres Herreds-Indsegl. R. 5, 395 b².

— Aabent Brev, at Viisbye Sognemænd, som have berettiget, at de hidtil ikke have haft noget Birketing eller Herredsting, men have søgt deres Ret under dem selv, herefter maa søge deres Ret ved Løfue Herredsting som andre i Herredet, og at de ogsaa skulle tiltales der. T. 4, 113.

9. Juli (—, S. Knud Konges Aften). Aabent Brev, at Fru Alhed, Jørgen Venstermandts Efterleverske, maa indløse til sig fra sine Medarvinger Kronens Birk Krøginge paa Laaland og beholde det som Pant, saaledes som Hans Urne sidst havde det. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Hun maa ikke sælge de vornede Sønner, som ere fødte paa Godset. Rex m. p. subscr. R. 5, 367 b.

— Stadfæstelse paa en Bys³ Privilegier, dog saa, at hvis der findes Artikler, som ikke ere Kongen eller hans Undersaatter lidelige, vil han have sig forbeholdt at forandre dem. Udt. i R. 5, 479.

— Til Falck Giøye. Karine Lauritzdotther i Espe har klaget over, at hendes Husbond for nogen Tid siden havde fæstet en Gaard i Espe af Falck Giøye, men at denne derefter havde fæstet den bort til andre Mænd og saa igjen havde undt hendes Husbond den, hvorfor hine Mænd sloge ham ihjel, toge Gaarden i Brug og jøge hende ud, saa hun maatte flytte ind paa Kronens Gods i Espe. Skjønt Falck Giøye tidligere har faaet Brev derom, har han dog ikke hjulpet hende, men nu skal han sørge for, at hun bliver tilfredsstillet, og hvis hun senere klager, nødes Kongen til at lade sine Fogder og Embedsmænd hjælpe hende, „thi at vi ikke kunne eller ville tilstede, at nogen fattige Folk skal ske nogen Uret“. T. 4, 114.

10. Juli (—, S. Knudt Konges Dag). Stadfæstelse paa et Mageskiftebrev mellem Marsken Erick Banner og Jøren

¹ Lø. ² Tr.: Christ. III's Hist. Suppl. S. 112. Kong Christoffers Brev af 10. Febr. 1447 er tr. i Antiquar. Tidsskr. 1846—48 S. 180. ³ Navnet er glemt. Efter Stedet, hvor Brevudtoget er indført, maa Byen søges i de skaanske Provinser.

Lycke, Embedsmand i Mariager Kloster, hvorved denne paa Klosterets Vegne udlagde hin en Gaard paa Hannis, kaldet Kolskaar, et Bol i Lund¹, en Gaard og et Bol paa Halmstøe i Haulstø Sogn²; hvorimod Erick Banner udlagde 2 Gaarde i Hondrup³ i Nør Herred paa Mors. R. 5, 394 b.

10. Juli (Kbhvn., S. Knudtz Konges Dag). Brev til Indbyggerne paa Bornholm, at Kongen har tiltroet Hans Remer at være Landsdommer der. T. 4, 113 b.

11. Juli (—, Mand. post Kanuti rex(!)). Livsbrev for Nils Joensen, Herredsfoged i Tyberg Herred, paa Kronens Part af Tienden af Riisløf Sogn, som er 2 Pd. Korn, kvit og fri. Udt. i R. 5, 258 b.

12. Juli (—, Tirsd. post Canuti regis). Livsbrev for Dr. Peder Palladius, Superintendent i Siellandtz Stift, paa et Vikarie, som ligger til S. Dionisi Alter i vor Frue Kirke i København, og som Jens Matzen sidst havde. Dog skal han holde Ildpanden, som er funderet til samme Vikarie, ved god Magt. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Skove. R. 5, 257 b⁴.

— Aabent Brev, at Eiler Hardenberig til Materup, Embedsmand paa Dragsholm, maa have en Kronens Jord i Nyboriig norden ved Markedet til evig Ejendom mod at opføre god Kjøbstedsbygning og ikke sætte Tornegjærde, Straatag eller anden sliq Bygning derpaa. Rex m. p. subscr. R. 5, 342 b.

— Brev til Peder Bilde om at sende til København alt det Korn, Rug, Malt, Havre og anden Fetalje, som han kan undvære fra Gaarden [Aarhusgaard]. Rel. Eskild Oxe, Rentemester.

Brev til Stii Pors om at levere Hr. Peder Skram, naar denne tilsiger ham, 4 Læster Malt til Lantzkrønes Bygnings Behov. Rel. Eskild Oxe.

Brev til Sander Leyel om at levere, naar han tilsiges, 6 Læster Salt til Hans Bernekov og 6 Læster til Hr. Peder Skram af det Salt, som Kongen har liggende hos ham. Rel. Eskild Oxe. Udt. i T. 4, 113.

— Kongens Rettertings Dom. afsagt af Kongen selv, Johan Friis til Heslagger, Erick Banner til Aasdal og Hr. Anders Bille til Siøholm, mellem Nils Matzen og Hr. Mogens Gyl-

¹ Lund, Lild Sogn.

² Holmsø i Haverslev Sogn.

³ Hunderup, Ejerslev Sogn.

⁴ Tr.: Theolog. Tidsskr. (1840) IV. 2. 174. Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. II. 300. Den sidste Udger bedst.

denstiern angaaende 10 Dlr. og et Par Øxne, som i sidstnævntes Fraværelse vare afkrævede hin af Hr. Mogens's Hustru Fru Anne. Dommen gaar ud paa, at Hr. Mogens skal tilbagegive Nils Matzen de 10 Dlr. og Øxnene, men hvis han har nogen Sag med Nils Matzen, maa han tiltale ham derfor. T. 4, 116 b.

12. (ell. 19.) **Juli** (**Kbhvn.**, S. Margrette Aften). Tilladelse for Borgmestre og Raad i Vardbierg til, at de til deres Bys Befæstnings Behov maa oppebære al Kronens Sise af tydst Øl der i Byen; dog skulle de gjøre Regnskab derfor, saa man kan se, hvortil den er bleven anvendt. T. 4, 118.

13. Juli (—, Onsd. efter S. Knudt Konges Dag). Tilladelse for Fru Sophie, Hr. Axel Brades Efterleverske, til at nedbryde nogle meget forfaldne Huse paa Sortebrødrekloster i Nestuedt, som hun har i Forlening, og bruge Stenene og Tømmeret til at forbedre de andre Klosterhuse med, dog saa at Klosteret med sin Bygning efter hendes Død skal komme tilbage til Kronen efter Lensbrevets Lydelse. R. 5, 258 b.

— Aabent Brev, udstedt til Fordel for Indbyggerne i Riibe, Varde og Ringkiøping, at ingen udlændiske Mænd maa besøge de Fiskerlejer, som ligge ved den vestre Strand mellem Riibe og Ringkiøping; men hvo det gjør, skal have forbrudt Skib og Gods og hvad han har at fare med, den ene Halvdel til Kronen, den anden til den, som klager over det. R. 5, 396 b.

— Aabent Brev, at, efterdi Kongen for nogen Tid siden har lagt Ny Falckenberg øde og flyttet Indbyggerne til Gamle Falckenberg, for at de to Byer ikke skulle være hinanden til Trængsel, og da det samtidig er bevilget, at de Jorder og Ejendomme, som ligge til begge Byer, herefter skulle bruges til Gamle Falckenberg og deles mellem begge Parter, saa tillades det nu, at al den Ejendom og Frihed, som hidtil har været brugt til Ny og Gamle Falckenberg, herefter skal være til Gamle Falckenberg; dog hvis nogle Artikler i Frihederne ere Kongen og hans Undersaatter besværlige, skal han have Magt til at forandre dem. R. 5, 480.

13. (ell. 20.) **Juli** (—, S. Margarete Dag). Kvittans til Henrick Mogensen og Jens Mogensen, Brødre, Borgere i Helsingør, for Hofklædning, som de have leveret paa Skrædderkammeret paa Kiøpnehafns Slot, nemlig 200 Stykker Engelst, beredt og uberedt, 4 Stykker fint Klæde og 8 Stykker lybecks graat Klæde, og ligesaa for de Penge, som de have oppebaaret til at betale dette Klæde med, nemlig af Frandtz Brockenhus 4000 Jocumsdlr. og af

Eslyld Oxe, Rentemester, 861 Dlr. 4 Skil. 8 Pend. lybsk, 6 Skil. 2 Alb. danske. R. 5, 260 b.

13. Juli (ell. 20.) (*Kbhvn.*, S. Margarete Dag). Til Peder Bilde. Da Erich Banner og Erich Krabbe paa den ene og Jesper Krafze paa den anden Side vare i Rette for Kongen angaaende noget Vikariegods, som Biskop Nils Claussen havde funderet i Aarhus Domkirke, og som var tilfaldet Arvingerne efter Recessen, og de da samtykkede i, at Peder Bilde maatte tage Godset i Kværstad paa Kongens Vegne, indtil de bleve forligte, saa skal han nu, da de ere blevne forligte, overlade Godset til Biskop Niels Claussens Arvinger. T. 4, 118.

14. Juli (—, Torsd. post Kanuti regis). Oluf Munck, Christoffer Jahansen, Nils Jul og Chresten Munck citant Fru Margrette, Borchørt van Bonibergs Efterleverske, og hendes Lavværge for 1000 Mark lybsk og 50 Mark [danske], som de have givet Hr. Ifuen Refuentlof paa Borchorts Vegne, med anden Skade, Kost og Tæring, at møde for Kongen, hvor i Riget han er, Torsd. efter S. Bertholomei Dag (25. Aug.). Udt. i T. 4, 116 b.

15. Juli (—, Fred. efter S. Knut Kongens Dag). Til Jacop Brochenhusse. Kongen har erfaret, at nogle Karle have solgt en Skude paa Lessøe, at de derefter ere dragne til Aalborriig, hvor de bleve grebne som Spejdere, og at man har fundet Greven af Mansfelds Bestilling hos dem. De skulle være sejlede ud fra Hellighafn og tidligere have været i Land ved Arhus, paa Samsø og andre Steder deromkring og have solgt Staal og andre Varer, som de formodentlig have frataget søfarende. Ligesaa skal der være kommet nogle Skuder i Land „og Folket vær[e] hugne for Borde“, hvilket man maa befrygte, at hine have gjort. Jacop Brochenhusse skal derfor holde dem hver i sit Hus og forvare dem vel, saa de ikke undkomme eller faa hverandre i Tale; han skal se hos hver af dem at faa at vide, „hvor deres Sage[r] begiver [sig], og hvem de have taget fran, og hvor de have handlet i Søen“; ligesaa skal han lade forfare i Arhus og andetsteds, hvor de have været i Land, om nogen kjender dem og kan sige, om de have været i Land og solgt Varer. Han skal udspørge dem, om de ikke vide noget om Morthen Hansen, som for nogen Tid siden kom fra Sueriige og skal være udløben med en Skude i Søen; dog maa han ikke anvende pinligt Forhør, førend han faar nærmere Besked. Han skal gjøre sig Umage for at faa fat i Morthen Hansen, og hvis de

fangne Karle tilstaa, at der er udløbet andre, som nu plyndre Kongens Undersaatter, skal han ogsaa se at faa fat i dem. T. 4, 119b.

15. Juli (Kbhvn.). Optegnelse om de vendiske Stæders Privilegier med Hensyn til Handel og Fiskeri i Danmark og om de danske og norske Stæders Friheder i de vendiske Stæder. Udt. i T. 4, 122¹.

16. Juli (—, Lørd. post Kanuti). Jyrge Brade faar Brev paa Vordingborg Slot, Ord fra Ord stemmende med Holgerdt Rossenkrandzes Brev², fra SS. Philippi et Jacobi app. Dag 1552 at regne. Udt. i R. 5, 226 b. (Indført mellem Brevene fra 1550.)

— Forleningsbrev for Lauriitz Andersen paa Hørre Len i Gynding³ Herred i Skone, indtil videre. Han skal aarlig yde paa Kongens Gaard i Lund 3 Tdr. Smør, og han skal gjøre Regnskab for al Oldengjælden. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. R. 5, 481.

18. Juli (—). Følgebrev for Jyrge Skinckel til Lamhafue til Kronens Bønder i Nesbyhofuit Len og under S. Hans Kloster i Odense samt til Stiftets Tjenere, Præster, Degne, Kirketjenere og Præstetjenere, som Jyrge Brade hidtil har haft i Væрге. R. 5, 343 b.

— Aabent Brev, at da de, som hidtil have søgt til Vorup Kirke udenfor Randers, nu herefter skulle søge S. Morthens Kirke i Randers, har Kongen befalet Hans Stygge, Embedsmand paa Drotningborg Slot, at nedbryde Vorup Kirke og bruge Tømmer, Sten, Kalk og andet, som findes, til Drotningborgs Bygnings Behov. T. 4, 117 b.

20. Juli. Fortegnelse over Medlemmerne af Rigsraadet: Johan Friis, Kansler, *Erick Banner, Marsk⁴, Hr. Anders Biilde, Hr. Claus Biilde, *Hr. Knud Rudt, Hr. Otte Krumpen, Hr. Mogens Gyldenstern, Hr. Peder Skram, Biirge Trolle, Erick Bøller, Oluf Munck, Erick Krabbe, Eiler Hardenberg, Anthonius Bryske, Rigens Kansler, Jørgen Lycke, Tage Thot, Eyler Rønnov, *Gabriel Gyldenstjerne, Hans Bernekov, Claus Urne⁵, Verner Parsberiiig, Peder Oxe, Niels Lange, Holgerd Rosenkrantz, Christoffer Huidtfeld, Hr. Lauge Brade⁶. T. 4, 124 b. (U. St.)

¹ Samme Brev paa tydsk i T. 4, 162 b, men med Dat.: 16. Juli Bestemmelserne for Norge ere meddelte i Udt. i Nsk. Rigsreg. I. 154 f. De ere dat. 15. Juli, og dermed stemmer ogsaa den tyske Texts Dat. Fred. efter Margrethe, denne Helgendag regnet for 13. Juli. ² Se Dsk. Kanc. Reg. 1535—50 S. 456. ³ Gærds. ⁴ De med * mærkede Navne ere overstregete.

¹ Stedet for Erik Banners Navn er skrevet med en anden Haand: Hr. Otte [ø: Krumpen]. ⁵ Efter Navnet har staaet: Landsdommer i Skone, hvilket er overstreget. ⁶ Herefter følger med en anden Haand: Ifuer Krabbe. Anno 1555 Tirsd. efter jubilate (7. Maj).

21. Juli (Kbhvn., S. Marie Magdalene Aften). Forleningsbrev for Erich Valckendorf, „vor“ Kammertjener, paa Helnekircke Kloster i Schaane, som Abbeden Hr. Christiern sidst havde det i Værge, kvit og fri indtil videre. Han skal forsyne Præsterne i Klosteret tilbørlig med Klæder og Føde og lade holde der med Religionen efter Ordinansen. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. R. 5, 480 b.

22. Juli (—, S. Marie Maddalene Dag). Aabent Brev, at Grettruppe Sogn i Harretz Herred i Salliing skal danne et Sogn med Jungit Sogn, hvis Kirke Sognefolkene i Grettruppe Sogn skulle søge og give Tiende og Offer til, og at Grettruppe Kirke med Sten, Tømmer, Klokker og andet skal anvendes til Jungit Kirkes Bygning og Forbedring, eftersom Harman Skiel til Junetzgaard, Landsdommer i Nørjutland, har bevist, at Grettruppe Kirke er funderet af Jungit Sogn, og Superintendenten i Vyborriig Stift, da de to Sogne for Armods Skyld ikke begge kunne holdes vedlige eller underholde deres Sognepræster tilbørlig, har „fundet samme tvende Kirker udi en at være“, hvilket Eriick Krabbe til Bustrup og Knud Giildenstiern til Thiem, der have Gods i Grettruppe Sogn, ere gaaede ind paa, som deres aabne Brev udviser. R. 5, 397 b.

— Brev til Jyrgen Skinckel om at levere Frandz Brochenhus 20 Læster Malt og om at lade al Bygrenten til S. Hans Kloster i Odense gjøre i Malt. Udt. i T. 4, 118 b.

— Aabne Breve [til Fyen, Siellandt og Smaalandene¹], at der klages stærkt over, at mange uærlig saares og skydes med Bøsser og Armbørster, og over, at Jagten ødelægges, da Folk i Stedet for at passe deres Næring gaa paa Jagt. Derfor maa ingen Præst eller Bonde eller deres Folk færdes med Bøsser eller Armbørster i Skov, Mark eller Hus, men skulle aflevere dem inden S. Morthens Dag til deres Husbonds eller Lensmands Hus, hvor de skulle opbevares, indtil de skulle bruges til Landets Forsvar; findes nogen at være i Besiddelse af saadanne Skydevaaben efter denne Tid, straffes han som ulydig, og man har Lov til at tage dem fra ham; beholder nogen dem og kommer til Skade derover, har han det for Hjemgjæld. Ingen udenfor Adelen maa holde Hunde, som ødelægge Vildtet, under en Bøde af 40 Mark, Halvdelen til Husbonden og Halvdelen til Angiveren; hvo som optager eller ihjelslaar saadanne Hunde, har intet forbrudt derved. Hvis nogen udenfor Adelen findes at skyde Vildt, straffes han derfor som for andre

¹ Efter Overskriften.

stjaalne Koster, og enhver skal have Lov til at tiltale ham og lade ham straffe derfor som for sine egne Koster. Heller ikke Kjøbsteds mænd maa færdes med Bøsser eller Armbørster udenfor deres Byfred, med mindre de ere paa Rejse udenlands; gjøre de det alligevel og fange Skade derover, have de det for Hjemgjæld. T. 4, 118 c.

22. Juli (Kbhvn., S. Marie Magdalene Dag). Missive til alle Lensmændene om at lade det foregaaende Brev forkynde for den menige Almue. Udt. i T. 4, 118 d.

— (?). Brev til Kapitlet i Riibe, at M. Hans Suaning, Degn i Riibe Domkirke, har klaget over, at han ingen Tjenere har til sit Kannikedømme, som kunne give ham bona communia og gjøre ham den Rettighed, som andre Prælater have af deres Tjenere, og at han ingen Part har i Engene, medens de ældste i Kapitlet have baade Tjenere og Enge under sig. Da han nu vil bo ved Domkirken og gjøre sædvanlig Degnetjeneste, og da han har været Hertug Fredericks Tugtemester og som saadan tjent trolig, skal Kapitlet udlægge ham Tjenere og Part i Engene. T. 4, 119¹.

[Omtr. 22. Juli.] Til M. Hans Taugesen, Superintendent i Riber Stift. M. Hans Suaning, Degn i Riiber Domkirke, har beklaget sig over, at medens M. Gundi havde Degnedømmet, var der 2 Kirker dertil, nemlig Gudagger² og Jerne Kirker, men nu, da han er bleven forlenet dermed, har M. Hans Taugesen taget Gudagger Kirke derfra og forbudt Præsten at svare ham. Da Hans Suaning vil bo ved Domkirken og forrette sædvanlig Degnetjeneste, [bør han beholde begge Kirker³]. T. 4, 118 b⁴. (U.St.)

23. Juli (—, Lørd. post Marie Magdalene). Aabent Brev, at Jyrgen von Baade, Hofsinde, maa til sig indløse Sebygaardt i Vendsøssel fra Christoffer Rossenkrantz til Lynderuppe og beholde den som Pant. Han maa intet Salt oppebære til Gaarden, da alle Saltpander paa Godset skulle aflægges, men dem, som bruge Saltpander og have Jord til deres Gaarde og give Salt i Landgilde, skal han sætte for en tilbørlig Landgilde, som Godset kan taale. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. R. 5, 396 b.

— Den samme faar Følgebrev til Tjenerne under Sebygaardt. Udt. i R. 5, 397.

¹ Tr.: Kirkehist. Saml. I. 261 (efter Orig.) med Dat.: Lørd. efter S. Marie Magdalene Dag o: 23. Juli. ² Guldager. ³ Dette maa være Meningens, men Brevet er ufuldendt.

⁴ Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 293 f.

25. Juli (Kbhvn., S. Jacobi ap. Dag). Følgrebrev for Peder Gotzke, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, til Peder Frensdessen i Rønnebeck, Frantz i Sebberup og Hans Myre og Henning Lauritzen i Bøgesse, Kirketjenere, at de skulle svare ham af deres Gaarde, dog skal Landgilden gaa til Kirken. R. 5, 259 b.

— Forleningsbrev for Dr. Berent Vicbolt Frysse paa Degnedømmet i Roskilde Domkirke indtil videre; dog skal der afkortes saa meget i den ham tillagte Pension, som Degnedømmet kan rente. Han skal være Ordinansen om Religionen og Kapitlets Statuter undergIVEN. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. R. 5, 260.

26. Juli (Tirsd. efter S. Jacobi ap. Dag). Brev til alle, som ere pligtige at holde Rustning, i Kiøpnehafns, Abramstorp og Krogens Len, at, da Kongen i nogle Aar ikke har holdt nogen Rustning og derfor ikke véd, „hvad Rustning hver haver ret sig efter“, og da der sker stor Rustning i Tydsckeland, saa har han befalet nogle Lensmænd i Danmark at mønstre hele Adelens Rustning og gjøre klart Register over, hvad enhver møder med; derfor skulle de, hvem dette Brev er tilskrevet, S. Mauritii Dag (22. Sept.) begive sig med deres Rustning til de Steder, hvor Peder Gotske, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, tilsiger dem, og lade sig mønstre af ham.

Lignende Breve udgik over hele Danmark. T. 4, 165. (U. St.)

— Breve angaaende samme Sag til Mønsterherrerne, i Jutland: Jesper Kraufse for Riiber Stift, Jacob Brochenhusse for Vendelboe Stift, Peder Biilde for Aarhus Stift og Hr. Otte Krumpen for Viborg Stift; i Fyen: Frantz Brochenhusse for Nyborg og Kestrup¹ Len samt Sundz og Salling Herreder, Jørgen Skinckel for Nesbyehofuit, Hagenschouf og Hindzegafuels Len; paa Langeland: Eyler Rønno for Trankiers Len; i Smaalandene: Peder Oxe for Laaland og Mogens Falster for Falster; i Sieland: Peder Gotske for Kiøpnehafns, Abramstorp og Krogens Len, Hans Bernekav for Roskildegaaards og Skioldenes Len, Jørgen Brade for Tryggevelle, Vordingborg og Korsøer Len samt Møen og Steen Rossensparre for Kallingborg og Holbeck Len; i Skone: Hr. Mogens Gyldenstjerne for Malmøe, Lundegards og Gladsaxe Len samt Ferse Herred, Hr. Peder Skram for Helsingborrig og Landzkronne Len samt Froste Herred; i Halmland: Lauge Ulfstand for Vardbergs og Laugholms Len samt Halmstad Herred; i Bleginge og Liister: Verner Parsberg for Syllisborg

¹ Kjørstrup.

og Lyckoe Len samt Villandz og Gers Herreder. De skulle forkynde Kongens Brev for den menige Adel og siden ved Breve indkalde denne til at møde paa et belejligt Sted „udi Marken, som ikke hver Mand kan tilkomme dennom at overse“. De skulle da optegne, hvad Rustning hver møder med, og strax sende et klart Register derover til Kongen. T. 4, 165 b.

6. Aug. (Helsingborg, Lörd. efter S. Peders Dag ad vincula). Tilladelse for Kronens Bønder i Hissolte¹ Len i Skone til at have deres eget Birketing, saaledes som tidligere Konger have tilstaaet dem; dog skal Lensmanden altid sætte gode Birkefogder der. R. 5, 481 b.

10. Aug. (Lund, S. Laurentii mart. Dag). Brev til alle dem, som have Kongens Len i Nørjutlandt², at de strax skulle gjøre et klart Register og Jordebog over al deres Rente og Indkomst og over alle Bønder i deres Len; enhver Bonde skal nævnes ved Navn, og der skal angives, hvor meget han aarlig skylder, det mindste med det meste; ligesaa skal der optegnes, hvad for Skove og hvor mange der er i Lenet, hvor der er Bøgeskov, og hvor der er Egeskov, og hvor mange Svin der kan tages paa Olden i dem. Disse Register og Jordebøger skulle sendes til Jyrge Pedersen, Rentemester, saa han i det allerseneste kan faa dem inden S. Miickels Dag. Rel. Jyrge Pedersen. T. 4, 120 b³.

11. Aug. (—, Torsd. efter S. Lauritz Dag). Tilladelse for Jens Andersen i Kagerup, Peder Isaacsen i Vulsrød og Jens Mortensen i Jenstorp, at de efter Begjæring maa holde Langerødz Kirke for deres rette Sognekirke, da de bo nærmere ved den end ved deres egentlige Sognekirke, Fleninge⁴, dog at de tiende retfærdelig og yde deres tilbørlige Afgifter til Langerødz Kirke, Præst og Degn. Rex m. p. subscr. R. 5, 482 b.

14. Aug. (Krogen, vor Frue Aften assumptionis). Brev til Borgmester og Raadmænd i Horsens, at Fru Dorothea, Michel Grøps Efterleverske, som for nogen Tid siden har kjøbt en Gaard i Horsens, hvorpaa hun nu agter at lade bygge, har klaget over,

¹ Hishult i Halland. ² De opregnes foran Brevet. Følgende anføres her paa Grund af Afvigelser fra Angivelserne hos Erslev (Danmarks Len og Lensmænd): Abbed Peder af Em Kloster; Anne, Jens Lassens Efterleverske i Holstebro, af Hindzels Gaard og Gods; Peder Ifuersen af Padberg Gaard og Gods; Christoffer Johansen til Drenderup af det Gods udi Morsse [Skarpenbergs Gods], som han haver af Hr. Jehan Randzov paa Afgift [indført med en anden Haand]; Claues Daa og Hans Jehansen og Frands Brochenhusse paa det Ranes God[s], de have i Jutlandt [samme Haand]; Mogens Jul af Kartoft, Rogetgaard og af alle andre hans Len; Karl Skotte af alt hans Len. ³ Et Udtog er indført i T. 4, 119, men uden Dat. og Relator. ⁴ Frenninge i Færs Herred.

at de ikke ville tillade hende at opsætte et Plankeværk mellem Gaden og hendes Vinduer. Da hun vil opsætte det, for at ingen skal slaa Vinduerne ud eller øve anden Fortræd der, skal hun have Lov dertil. T. 4, 125.

[Omt. 14. Aug.—7. Sept.] Brev til Erick Banner om strax at fordre de resterende Øxne af Severen Tygessens Sagefaldsøxne og levere dem til Jørgen Persen tillige med de andre Øxne, som maatte tilkomme Kongen af Hedenstedt Herred, naar og hvor han tilsiges; ligesaa om med det første at levere sin Fetaljeafgift af Kallø paa Kiøpnehafns Slot.

Brev til Albrecht Skel om strax at levere Jørgen Persen alle Sagefalds- og Godsfæstnings-Øxne, naar og hvor han tilsiges; ligesaa om at levere al sin Fetaljeafgift paa Kiøpnehafns Slot.

Brev til Niels Kiøldsen af Bøfling Len og Hynge og Vuldborig Herreder om at sende Jørgen Persen de Penge, som tilkomme Kongen.

Ligesaa til Erick Rud af Vesterviig Kloster og til Ifuer Lycke af Vordegordt.

Brev til Gabriel Gyldenstern om strax at fordre de 100 Øxne, som han véd, at Kongen skal have der, eftersom Kongen senest har befalet ham her paa Kiøpnehafns Slot, og at levere Jørgen Pedersen dem ved Medelfar Sund, naar og hvor denne tilsiger ham.

Brev til Holgerd Rossenkrands paa Bygholm om strax at levere Jørgen Pedersen de 5 Øxne, som bleve lovede Kongen af de 5 Sandemænd i Ore Herred for deres Fald og Oprensning igjen.

Brev til Jesper Kravse om strax at kjøbe paa Fiskerlejerne under Riiperhus 15 Læster saltet Fisk, vel forvarede med Salt og Træ, og at levere af Slottet 1 Læst Smør og 300 Sider Flæsk, samt sende baade Fisk, Smør og Flæsk til Kongens Tolder i Kolding, Seueren Kieer, for at han derefter kan sende det til Kiøpnehafns Slot. Han skal levere Jørgen Pedersen alle de Penge, som han selv, hans Slotsskriver og Stiftsskriveren have af Kongens, til Betaling af Landsknægtene og Indkjøb af Øxne, som Kongen har befalet ham at kjøbe i Jutland og sende til Kiøpnehafns Slot.

Brev til Hr. Otte Krumpen om at levere Jørgen Persen alle de Penge, som han har af Hald Slots Len, til samme Brug.

Lignende Breve til Peder Bylde paa Arhusgardt, Jacob Brochenhusse paa Alborghus, Erick Krabbe paa Lundenes, Frands Bylde paa Sylkeborig, Efvert Byldt eller hans Foged paa Ackier og Albrecht Gøye paa Skandelborig og af Ore Kloster.

Brev til Oluf Persen, Tolder i Riipe, om at levere Jørgen Persen alle de Penge, som han har af Kongens.

Lignende Breve til Severen Kier, Tolder i Kolding, og til Christiern Persen, Tolder i Alborg. Udt i T. 4, 125 b¹. (U. St.)

[Omtr. 14. Aug.—7. Sept.] Befaling til Stye Pors at kalde Do-
rothe Persdotther og Søfren Skriver, som har lovet hende
Ægteskab, men nu ikke vil holde det, for sig og Kapitlet [i
Lund] og hjælpe hende til sin Ret samt give det beskrevet fra sig.

Befaling til Borgmestre og Raad i Helsingborg at afsige en
endelig Dom mellem Kierstine Persdotther og Jyrgen Bad-
sker i Helsingborg angaaende en Jord, som han forholder hende
og hendes Søkende. Udt. i T. 4, 127. (U. St.)

18. Aug. (Esrom, Torsd. efter vor Frue Dag assumptionis).
Kvittans til Sander Leyel paa 470 Rosenobler og 12 Henricks-
nobler af Tolden i Helsingør, som han har leveret ind i Kon-
gens eget Kammer i Esserom paa Regnskab. Rex m. p. subscr.
Udt. i R. 5, 261.

— Aabent Brev, at, efterdi nogle Bønder i Kolling Len havde
langt til deres Herredsting, og Ifuer Krabbe, Embedsmand paa
Kollinghus, efter Kongens Befaling derfor tog 4 Sogne langt fra
Herredstinget og deraf gjorde et Herred, som skal kaldes
Slafs Herred, saa tillades herved, at de 4 Sogne maa, indtil
videre, anse Slafs Herredsting for deres Herredsting og der holde
Sandemænds Ransnævning og anden Ret som paa andre Herreds-
ting i Nørejutland. R. 5, 398².

23. Aug. (Æbelholt Kloster, S. Bartolomei ap. Aften). Aabent
Brev, at, efterdi der vaccerer et Kannikedømme i Lunde Dom-
kirke efter Jahan Johiel, og Dr. Peder Capitin, Kongens Livlæge,
efter Begjæring af nogle Prælater og Kanniker i Lunde Kapitel har
faaet Lov til at have det, indtil han faar Degnedømmet i Lunde
Domkirke, som han har faaet Kongens Brev paa, saa tillades her-
ved, at Anders von Eulena v, Kancelliskriver, maa faa nævnte
Kannikedømme, naar Dr. Peder slipper det, og beholde det i sin
Livstid. Han skal gjøre samme Tynge og Tjeneste som andre Kanni-
ker og være Ordinansen og Kapitlets Statuter undergivet og, naar
han ikke er i Kongens daglige Tjeneste, bo ved Domkirken. Hvis

¹ Foran alle disse Breve staar, at Jørgen Pedersen skal have dem med sig til Jutland.
² Tr.: Dsk. Saml. III. 293 f.

han ikke holder disse Artikler, har han forbrudt Brevet. Rex m. p. subscr. R. 5, 482.

26. Aug. (Kongsgaarden paa Halsnæs, Fred. efter S. Bertholomei ap. Dag). Aabent Brev, at Per Kempe, Bent Faersen og Mogens Persen, Kronens Bønder i Valbye i Holbo Herred, maa beholde nogen forlods Jord i deres Bys østre Mark, som de nu selv have i Brug, da de have berettet, at den fra Arilds Tid har ligget til deres Gaarde. R. 5, 261.

7. Sept. (Kbhvn., Onsd. efter S. Egidii Dag). Kvittans til Jørgen Pedersen, Rentemester, paa følgende Urter og Specerier, som han paa Kongens Vegne lod kjøbe i Antorf og antvorde ind i Kongens eget Kammer paa Køpnéhafns Slot: 8 Kurve Rosiner, et Fad med 400 Pd. Blommer fra Damasch, 12 Gelten Olie i 2 Fade, 300 Limoner, 20 Pd. Korint-Rosiner, 2 Gelten „middelbar“ Oliven, 4 Gelten store Oliven, 1 Kurv Loffigen, 1 Kurv blaa Figen, 11 Topper fint Kanarisukker, vejer 6 Lispd. $3\frac{1}{2}$ Skaalpd., er tilsammen $105\frac{1}{2}$ Skaalpd.; endvidere 82 Topper Kanarisukker, vejer 782 Skaalpd., $102\frac{1}{2}$ Skaalpd. Peber (med Sækkene), 151 Pd. Mandler, $102\frac{1}{2}$ Pd. Ingefer (med Sækkene), $150\frac{1}{2}$ Pd. Ris, 12 Pd. Husblas, 16 Pd. Nelliker, 12 Pd. Dadler, 12 Pd. Safran, 4 Pd. Muskatblomme og 4 Pd. Kanel. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 5, 398 b.

— Til Abbed Nils i Soerdt og Abbed Lauritz i Herretzuad. Hr. Christoffers Hustru har begjæret, at hendes Husbond, som sidder der i Klosteret, fordi han har sat sig op imod M. Jyrgen, Superintendent i Fyn, maatte komme løs, men Kongen har ikke villet tillade det, med mindre han vil „forbede“ M. Jyrgen for sin Opsætsighed. Derfor skulle de, naar hun kommer til dem med Kongens Brev, lade hende faa hendes Husbond i Tale og erfare, hvad han vil svare dertil. T. 4, 127 b¹.

— Brev til Jyrgen Brade om at levere Hr. Oufue Bille, „vor Mand og Raad“, af Kongens Indkomst fra Vordingborg 4 Læster Korn, Halvparten Rug og Halvparten Byg, hvilke Kongen har givet ham. T. 4, 127 b.

— (—, vor Frue Aften nativitatis). Kongens Rættertings Dom, afsagt af Kongen, Johan Friis til Heselagger, Hr. Anders Bylle til Søeholum, Hr. Mogens Gyldenstjerne, Hr. Per Schram, Verner Parsbjerg og Hr. Lauge Brade, mellem Knud Gedde,

¹ Tr.: Zwergius, Det Siellandske Clerisie, Fortale S. 84. Hr. Christoffer Mikkelsen maa antages at have siddet i Soro Kloster, hvad man ikke kan se af Brevet, der er rettet til to Abbeder; jvfr. Ny kirkeh. Saml. I. 326 f., 700. Saml. t. Fyens Hist. og Top. IV. 76.

Embedsmand i Børing Kloster, og M. Per Hansen, Kantor i Lunde Domkirke, angaaende 2 Gaarde i Asmundtorpe Sogn i Rønnebjerg Herred, som Jes Ollufsen i Harrebjerg har givet til Lunde Domkirke. Dommen gaar ud paa, at alt det Gods, som Jes Ollufsen har givet til Lunde Domkirke, skal blive ved den, men dog tillader Kongen Knud Gedde og Medarvinger at beholde de to Gaarde til evig Tid. Rex m. p. subscr. R. 5, 483.

[Omtr. 7.—12. Sept.] Befaling til Pouel Skenckel, Jyrgen Suaub, Jesper Daa, Hans Norby, Cresten Mule og Hans Mule i Odense om et Arveskifte mellem Jyrgen Claussen, Borger i Boense, og hans Medarvinger efter Claus Erichsen. Udt. i T. 4, 128. (U. St.)

[—] „Jacop Vindtz et Pashord ind i Jutland til Kjøbstederne, at betale Knægte, paa 3 Vogne.“ T. 4, 128 b. (U. St.)

[—] Brev til Efuert Byld paa Aekier om strax at sende til Nyborig Slot al hans resterende Fetaljeafgift fra 1551 samt al hans Fetaljeafgift og Genant af indeværende Aar, saa Kongen kan faa det i god Tid, og om at lade 50 Øxne drive til Nyborig, naar han faar nærmere Besked af Jørgen Persen.

Lignende Breve til Frands Bylde paa Sylekelborig, som skal sende 40 Øxne til Nyborig og 2 Læster Smør af Fetaljeafgiften til Kiøpnehavn, og til Erick Krabbe paa Lundenes, som skal sende 50 Øxne til Nyborig Slot.

Brev til Albrecht Gøye om strax at sende dette Aars Afgift og Genant af Skandelborig Slot til Nyborig Slot, samt 40 Øxne efter Jørgen Persens nærmere Besked; dog skal han af Afgiften sende 1½ Læst Smør til Kiøpnehavn.

Brev til Hr. Otte Krumpen paa Hald om at sende alt det Korn, Smør, Flæsk og andet, som han kan undvære, til Drotningborig, hvor det skal blive i god Forvaring, indtil Kongen giver nærmere Besked, om han vil have det til Kiøpnehavn eller Nyborig; endvidere skal han sende 20 Øxne til Nyborig efter Jørgen Persens Fordring.

Brev til Hans Stiige paa Drotningborig om at annamme nævnte Fetalje af Hr. Otte Krumpen og forvare den indtil videre.

Brev til Niels Kiildsen om at sende til Nyborig Slot al den resterende Fetaljeafgift af forrige Aar samt den af nærværende Aar, efter nærmere Besked af Jørgen Persen.

Brev til Rasmus Persen, Kongens Skriver i Vendelbo Stift, om at fordre al Kongens Part af Tienden over hele Vendelbo Stift

og samle den i Alborig; al Byggen skal han lade gjøre i Malt og sende tillige med Rugen og hans sidste Beholdning til Kiøpnehafns Slot; hvorimod Havren skal sendes til Nyborig Slot.

Brev til Jacob Brockenhusse paa Aalborghus om at sende 20 Øxne til Nyborriig Slot og saa megen Fetalje, som han kan undvære, til Kiøpnehafns Slot; dog skal han beholde Havren, indtil han faar videre Besked. Udt. i T. 4, 128 b¹. (U. St.)

8. Sept. (*Kbhvn.*, vor Frue Dag nativitatis). Kvittans til Sander Leyl paa 106 Rosenobler af Tolden for Helsingør, hvilke han leverede Kongen i dennes Kammer paa Kiøpnehafns Slot. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 5, 216 b.

— Kvittans til Jørgen Persen, Rentemester, som i Overværelse af Byrge Trolle til Lilløe, Peder Oxe til Gislefeld og Eskild Oxe til Løuis mossæ, Rentemester, har gjort nøjagtigt Regnskab for alt, hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet fra Sønd. invocavit (27. Febr.) 1547² til Sønd. invocavit (6. Marts) 1552. Han blev Kongen deraf i alt skyldig: 9912 Mark 7½ Skil. 1 Album danske, 1260 rinske Gylden, 20 Engelotter, 409½ Dlr. 14½ Skil. 1½ Pend. lybsk, 8 engelske „Støtter“, 1 Sølvske og 166 Sielandz Alen engelst Klæde. Derimod har han udgivet over sin Indtægt: 4 Stykker 2½ Alen Foderdug, 26½ Alen Sardug, 50½ Alen Lærred. Nævnte hans Rest skal han staa til Regnskab for ved første Regnskab, han skal aflægge Kongen for Aaret 1552. Rex m. p. subscr. R. 5, 399.

10. Sept. (—, Lørd. post nativitatis Marie). Aabent Brev, at Hr. Lauritz Espersen³, Sognepræst til vor Frue Kirke i Roskilde, maa beholde den Gaard i Roskilde sønden for S. Bodels Kirke, som tilforn var S. Bodels Kirkes rette Præstegaard, og som han nu selv bor i, til evig Ejendom. Dog skal der aarlig svares 3 Mark danske i Jordskyld til Kronen, men Hr. Lauritz skal i sin Livstid være fri derfor. Han skal holde Gaarden ved Magt, saa der kan ydes sædvanlig Tyngde af den, og hvis den bliver øde, skal den falde tilbage til Kronen. R. 5, 264 b⁴.

12. Sept. (—, Mand. efter vor Frue Dag nativitatis). Aabent Brev, at, da Hr. Ove Bille, „vor Mand og Raad“, har forlenet Erick

¹ I Følge Overskriften fik Jørgen Pedersen disse Breve med. I T. 4, 128 findes Udtog af Breve, som igjen ere overstregede, til Hr. Otte Krumpen, Efuort Byld, Albrecht Gøye, Frands Bylde og Peder Bylde, hvori nærmere angives, hvor meget enhver skal sende; den sidste skal af Arhusgaardt sende 1 Læst Smør, 100 Sider Flæsk og 300 Faarekroppe. ² Se Dsk. Kanc. Reg. 1535—50 S. 335 f. ³ Kaldes i Overskriften urigtig Lauritz Jespersen. ⁴ Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 338 f.

Andersen, Foged i Skoukloster, med en af Skouklosters Gaarde i Lille Nestuedt næst op til Fløgs Vangs Led, som Jep Bang sidst iboede, saa tillades det ham at beholde den paa Livstid mod at være den, der har Skoukloster i Forlening, hørig og yde ham sædvanlig Landgilde. Derimod skal han være fri for al Ægt, Arbejde og Gjæsteri. Rex m. p. subscr. R. 5, 261 b.

12. Sept. (?) (Kbhvn., Mand. post nativitatis Marie 1551¹). Forleningsbrev for Hans Lauritzen, Hofsinde, for Livstid paa Ramløsse Gaard, saaledes som Lauritz Jensen nu har den i Forlening; dog skal han forbedre Gaarden, saa at Kongen kan have sit Natteleje der, naar han kommer der forbi, og svare samme Afgift, som hans Fader Lauritz Jensen har gjort. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 5, 262 b.

— Breve til efterskrevne om at lade brænde Mursten og Kalk til Bygningen paa Kiøpnehafuens Slot: til Herlof Trolle om at lade brænde ved Krogen 8,000,000 Sten, til Byfogden i Helsingør om 100,000 Sten, til Abbeden i Esserom Kloster om 6,000,000 Sten, til Byfogden i Malmøe om 100,000 Sten og 100 Læster Kalk, hvortil Styer Pors skal levere ham Fetalje og Penge, og til Styer Pors om 100,000 Sten og 100 Læster Kalk. Udt. i T. 4, 130².

— Brev til Otte Rudt om at bestille 9 Tylvter 4 Stykker Fyrretømmer til Kiøpnehafns Slots Bygnings Behov; Kongen har selv skikket en Tømmermand derhen [til Gulland] for at hugge det Udt. i T. 4, 132³.

— Brev til Sander Leyel om at kjøbe 30 Ruller Boldavit til Kongens Skibe og strax sende dem til Per Godske. Udt. i T. 4, 132 b.

[Omt. 12. Sept.] Brev til Peder Oxe om strax at kjøbe 3 Læster Ærter og sende dem til Frans Brockenhus paa Nyborg Slot.

Brev til Ander[s] Knudsen, Tolder paa Falsterbod, om strax at kjøbe 30 Skippd. Humle og sende dem til Peder Goske, som igjen strax skal sende dem til Nyborg Slot til Kongens Underholdning.

¹ Er indført mellem Breve fra Sept. 1552. Kan næppe være fra 1551, thi Dagen vilde da være 14. Sept., hvilken næppe vilde være bleven betegnet anderledes end som «Hell. Kors Dag» (dies exalt. crucis), og desuden var Kongen da vistnok ikke i Kjøbenhavn. ² Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 539. ³ Den detaljerede Fortegnelse tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 540.

Brev til Oluf Rosse, Tolder i Rødbye, om at købe 11 Læster Ærter og sende dem til Kiøpnehafuens Slot.

Brev til Anders Knudsen, Tolder paa Falsterboe, om at bestille fra Dansk eller et andet Sted 70 Skippd. Hamp, 6 Læster Beg og 8 Læster Tjære. Udt. i T. 4, 131. (U. St.)

[Omtr. 12.—13. Sept.] Jens Andersen og Thomes Hansen, fuld-mægtige af Oxi og Skiød Herreder, faa Skrivelse til Hr. Mogens Gyldensterne, at han skal holde Giødersløf¹ Bro i Stand, da Eyler Harderberg (!) paa Kongens Vegne har oppebaaret 4 Læster 2 Pd. Byg og 200 Tdr. Havre for at holde den i Stand i 24 Aar. Udt. i T. 3, 132 b. (U. St.)

[—] Befaling til Stye [Pors] at være tilstede, naar den Uæresag, som er tillagt Jyrge Nielsen, Borger i Lund, kommer for Retten, og paase, at hans Brev og Bevisning bliver læst op, og at han ingen Uret lider. Udt. i T. 4, 133. (U. St.)

[Omtr. 13.—24. Sept.] Brev til Stii Pors om at sende 40 Sagefalds- og Gaardfæstnings-Øxne hid til Kiø[p]nehafuen; hvis han ikke har saa mange af dem, skal han købe de manglende og indføre dem i sit Regnskab.

Brev til Hans Bernekoe om at bestille al Kirkehavren af alle Kirkerne her i Landet [Sjælland] til Kongens Behov, ligesom Jacob Brockenhus gjorde ifjor. Udt. i T. 4, 133 b. (U. St.)

[—] Befaling til Ifuer Krabbe om at stævne Pouel Persen i Høysholt² og Anders Matzen i Hørup, som gjør hin Hinder paa hans Gaard og flytter sit Gods derind, for sig og hjælpe Pouel saa meget, som Ret er.

Befaling til Borgmestre og Raad i Nestuedt om at hjælpe Mats Ifuersen, Borger her i Byen [Kjøbenhavn], hvem nogen Arv er tilfalden der paa hans Hustrus Vegne efter en Kvinde ved Navn Boel Malers, men som nu ikke kan „komme hos samme Arv“. Udt. i T. 4, 134. (U. St.)

[—] Befaling til Jørren Bragde med det første at begive sig til Nestuidt, da Kirstine Jørrens, Borgerske der i Byen, har berettet, at hendes Husbond gaar i Borgen der for en Trætte mellem ham og Borgmester, skjønt denne Sag tidligere har været i Rette for Kongen. Han skal forhøre Sagen og hjælpe dem paa begge Sider saa meget, som Ret er.

¹ Rimeligvis Gördsløf ell. Görsløf, Bara Herred.

² Høgholt i Hover Sogn, der er

Annex til Jelling Sogn, i hvilket Hørup ligger.

Befaling til Peder Oxe og Jøren Urne at sørge for, at Inger Jørrens i Falster faar de Penge af Ask van Verdes efterladte Gods der, som hun siger, at han skulde være hende skyldig, fordi han lod hendes Husbond aflive. Udt. i T. 4, 134 b. (U. St.)

[Omr. 13. — 24. Sept.] Brev til Thønns Vildfang om at tilfredsstille Jep Andersen i S. Hans Sogn¹, som klager over, at han har givet Thønns Penge for noget Jordegods, men ikke kan faa dette. Saa fremt han ikke retter sig herefter, vil Kongen stævne Sagen for sig. Udt. i T. 4, 135. (U. St.)

21. Sept. (Kbhvn., S. Matthei ap. Dag). Befaling til Kapitlet i Roschil, at det skal udlevere til Kirkeværgerne for vor Frue Kirke i Kiøfuenhafn de Messeklæder og Ornamente, som Hr. Jep Heyie siges at have udtaget af vor Frue Kirkes Sakristi, og undersøge, om der i Kapitlet findes nogle Breve, lydende paa noget „byggendes Gods“ til vor Frue Kirke, hvilke det i saa Tilfælde skal levere til Kirkeværgerne; det skal tage nøjagtig Kvittans for, hvad det udleverer. T. 4, 136 b².

[Omr. 21. — 29. Sept.] Brev, at, da Stye Pors har berettet, at der er Trætte mellem ham og Verner Persberg om et Markeskjel og Skovskjel mellem Erickstrup og Aagerup, skulle følgende gode Mænd tage Oldinge til sig og undersøge, om Skjellet er rigtigt, nemlig Hr. Mogens Gyldenstern, Claues Urne, Byrge Vulfstandt, Jens Brae, Ebbe Vulfeld og Jacop Sparre, „et si omnes non adsunt“; Niels Mogensen i Torup, Olluf Jensen i Lirum, Bent Bøs i Bøsserup, Jon i Paarup, Clemend Joensen i Syndersløf, Anders Engelsen i Treen, Bent Holm i Vennested, Lauritz i Hussegaard, Olluf Tulsen i Grindestad, Anders Joensen i Deyberig, Anders Persen og Niels Aagessen i Skiefteliunge, Ebbe Hellesen, Trud Hellesen og Niels Simensen i Tulsagger³. Udt. i T. 4, 136. (U. St.)

22. Sept. (—, S. Mauritii Dag). Aabent Brev, at Mats Italianner, Borger i Coling, som nu har tilsagt Kongen sin Tjeneste i nogen Tid, maa indtil videre til sin Underholdning og Besoldning aarlig oppebære af Collinghus 20 Dlr., en Hofklædning, 1 Oxe, $\frac{1}{2}$ Td. Smør, 2 Svin, 2 Pd. Malt og 2 Pd. Rug. Han skal til Gjengjæld arbejde frit for Kongen, Dronningen og deres Børn. R. 5, 400.

¹ Aakirke Sogn.

² Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 539.

³ Alle disse Steder

ligge i Gårds Herred. Lirum er = Liarum, Treen = Träne, Grindestad = Gringelstad (?), Deyberig = Degeberga. De andre Navne ere omtr. uforandrede.

24. Sept. (Lørd. efter S. Mauritii Dag). Aabent Brev til alle Bønderne i Thune Herred, undtagen Adelen Arvetjenere, om at begive sig til Kiøge med Heste og Vogne og der hver tage 3 Tdr. Kalk og føre dem til Kiøpnehafns Slot, naar Peder Godske tilsiger.

Brev til Borgmestre og Raadmænd i Kiøge om at laane Kongen deres Kalkovn til at brænde en Ovn Kalk i.

Brev til Hans Tyggessen, Byfoged smstds., om at lade denne Ovn Kalk brænde; hvad Kalkstenene komme paa, skal han indføre i sit Regnskab, og Peder Godske skal fly ham den fornødne Fetalje og Ved. Udt. i T. 4, 135. (U. St.)

28. Sept. (Kbhvn., S. Michels Aften). Qvittantia qvittantiarum til Fru Sitzele, Knud Gyldenstierns Efterleverske til Tiem, for hvad hendes Husbond har oppebaaret af Kallingborg Slots Indkomst fra han først modtog det, indtil hun afleverede det, ligesaa for alle de Kongeskatter og alt andet, som han har oppebaaret over hele Kallingborg Len og igjen udgivet. Rex m. p. subscr. R. 5, 265.

— Brev til Luggu, Sønder Asboe, Bierge og Nørre Asboe Herreder, at Bønderne der, med Undtagelse af Adelen Arvetjenere, skulle arbejde paa Slottet i Landzkronen i 4 Dage paa egen Kost og Tæring, naar Hr. Peder Schram tilsiger dem.

Ligesaa til Gødinge Herred, til Odense, Frøste og Torne Herreder og til Rønnebjergs og Hardaggers Herreder.

Brev til Bierre Herred og Kulden, at hver Bonde skal age 5 Læs Ved ned til Stranden.

Brev til Sønder Herred¹, at hver Bonde skal age 4 Læs Ved fra Synderaas til Hessellundt.

Brev til Odense, Torne, Frøste, Rønnebjergs og Hardaggers Herreder, at hver Mand, undtagen Adelen Arvetjenere, skal føre et Læs Limsten fra Fullesang til Landzkronen. Udt. i T. 4, 136. (U. St.)

— Brev til Stii Paars paa Lundegaard om paa Kongens Vegne at yde Hr. Peder Schram 12 Læster Byg, 6 Læster Rug og 6 Læster Havre i Landzkronen af Kongens Part af Tienden. Udt. i T. 4, 137.

29. Sept. (—, S. Michaelis Dag). Stadfæstelse paa et Pergamentsbrev, som Anders Nilsen, Slotsskriver paa Kallingborg Slot,

¹ Sønder Asbo Herred.

har fremlagt, og som er udgivet paa Kallingborg Byting Mand. efter S. Pouels Dag conversionis (28. Jan.) 1544, lydende, at Peder Jensen¹ i Kallingborg efter kgl. Befaling har lovlig solgt og tilskjødet Nils Jeger, Borger smstds., en Jord og Grund i Kallingborg, hvorpaa forðum Fru Margrettis Gaard stod. R. 5, 265 b.

30. Sept. (Saltø og Næstved, Fred. efter S. Michaelis Dag). Inventarier over Borchort van Boyneborgs Efterladenskaber paa Solte og Beregning af hans Gjæld til Kronen. (Nogle af dem udaterede.) T. 4, 143².

3. Okt. (Kbhvn., Mand. post Michaelis). Brev til Anders Knudsen, Tolder paa Falsterboe, om at tillade en Borger af Støthyn at udføre $\frac{1}{2}$ Læst saltet Kjød, dog Kronens Told uforkrænket. Udt. i T. 4, 138.

4. Okt. (—, S. Francissi Dag). Brev til Peder Andersen, Tolder paa Dragøer, om at tillade Pouel Møller, Jyrge Smit og junge Jyrge Smid hver at udføre 2 Tdr. saltet Kjød, dog Kronens Told uforkrænket.

Brev til Valenthin Kiøller, Tolder i Malmøe, om at tillade Dirich Sommer, Borger i Rodstock, at udføre 4 Tdr. saltet Kjød, dog Kronens Told uforkrænket. Udt. i T. 4, 138.

5. Okt. (—, Onsd. post Michels Dag). Brev til Frantz Villomsen, Tolder „her for Slottet“, om at tillade Peyter Eldering, Borger i Lybeck, at udføre $1\frac{1}{2}$ Td. saltet Kjød. Udt. i T. 4, 138 b.

— (—, Onsd. post Francisci). Brev til Anders Knudsen, Tolder paa Falsterboe, som har forespurgt, hvad han skal gjøre, da der er nogle ved Falsterboe, som have „udskibet“ saltet Kjød mod Forbudet, at han skal arrestere dem alle med Skibe og Gods og siden lade dem tiltale og straffe. Hvis Skibene ikke kunne blive liggende der, skal han, hvis han er stærk nok dertil, lade dem komme til Kiøpnehavn, men i modsat Fald optegne, hvor de høre hjemme, hvad de ere ladede med, og hvem de tilhøre, for at man senere kan faa Ret over dem. Der sendes ham Brev til Øvrigheden i Strolsund, at den skal hjælpe ham til Kronens Ret overfor Pouel Bøsseskytte, i hvis Bod der fandtes Kjød, og som strax sejlede bort, da hans Bod kom tom til hans Skib. Anders Knudsen skal strax tiltale ham derfor. Der sendes ham en Udskrift af samme Brev. T. 4, 138 b.

¹ Byfoged i Kalundborg.

² De meget detaljerede Optegnelser fyldte Bl. 143—151 og

Bl. 152 b—161.

7. Okt. (Kbhvn., Fred. post Francisci). Tilladelse for Sander Leyel, Tolder i Helsingør, til nu at udføre 2 Læster saltet Kjød, dog Kronens Told uforkrænket. Udt. i T. 4, 139.

— Til Hans Bernekov. Da Michel Smed, Kirkeværg for Kiøng Kirke, har berettet, at Sognemændene der i Sognet have ladet en Klokke støbe til Kirken, men at Kirken ikke kan betale den, skal Hans Bernekov undersøge Sagen, og hvis Kirken virkelig er saa fattig, skal han af Kronens Part af Tienden yde dem nogen Hjælp til Betalingen. T. 4, 139.

8. Okt. (—, S. Dionisii Aften). Jacup Brockenhus paa Olborghus faar Følgebrev til Bønderne under Tistedgaardt, som Hans Poguisk hidtil har haft i Værg. Udt. i R. 5, 400.

— Breve til Byrge Ulfstand, Otte Brade, Hertuig Bille, Jyrge Jensen, Axel Andersen og Oluf Jensen, at Kongen S. Knud Konges Dag (10. Juli) lod sine Befalingsbreve udgaa til dem om at forsamle sig angaaende en Trætte mellem Lauge Ulfstandt, Embedsmand paa Vaardbjerg, paa Kongens Vegne og Arrild Gryd, og at Arrild Gryd nu har været hos Kongen og klaget over, at Sagen endnu ikke er afgjort, ja at de endog ikke have forsamlet sig. Da det er en langsom Trætte, og Kongen tit og ofte har ladet sine Befalinger udgaa derom, skulle de nu, uden noget Paaskud, møde i denne Anledning Onsd. efter alle Helgens Dag (2. Nov.), undersøge Sagen og afsige en endelig Dom. T. 4, 139 b.

— Til Hans Paausisk paa Tistedgaard. Da der tit er blevet klaget over ham for Kongen, at han holder et ukristeligt Levned baade mod sin Hustru og i andre Maader, vil Kongen, der ofte har baaret over med ham i Forventning om, at han vilde forandre sin Opførsel, ikke længere unde ham Tistedgaard i Forlening. Jacob Brochenhus, Embedsmand paa Aalborghus, skal paa Kongens Vegne annamme den til Aalborghus; dog undes der Hans Paausisks Hustru til hendes og hendes Smaabørns aarlige Underholdning en Tid lang $\frac{1}{2}$ Læst Rug, $\frac{1}{2}$ Læst Byg, 1 Td. Smør, 10 Oldensvin og 10 Lam. T. 4, 140 b.

— Brev til Jacob Brochenhus om paa Kongens Vegne at annamme Tyestedgaard; dog skal han yde Hans Pouisks Hustru den nævnte Fetalje. Udt. i T. 4, 141.

— (—, Lørd. post Francisci). Befaling til M. Hans paa Jernhytten at gjøre Murankere og Skinner til at beslaa Skyts med af 5 Læster Jern, som Kongen sender ham, Murankrene af de 3

Læster og Skinnerne af de 2 andre, alt efter Peder Godskes Undervisning. Udt. i T. 4, 139¹.

8. Okt. (Kbhvn., Lörd. post Francisci). Befaling til Hr. Otte Krumpen, at han skal være tilstede ved de Retssager, som komme paa det Gods, der ligger til Provstiet i Viiborg, og svare derfor som for andet Kirkegods.

Brev til Kapitlet i Viiborg, at, hvis der blandt dets Breve, findes nogle angaaende det Gods, som ligger til Provstiet, skal det strax skaffe dem tilstede, saa at Godset kan blive forsvaret dermed.

Brev til Chresten Mule, Borger i Odense, at, da de Breve, som lyde paa Provstiet i Viiborg, skulle være hos Chresten Persens Arvinger, skal han sende dem til Andres Barby, for at Kongen ikke, saafremt der kommer nogen Skade paa samme Provstigods, skal „vide den Skade hos hannem“. Udt. i T. 4, 139 b.

10. Okt. (—, Mand. efter S. Francisci). Aabent Brev, at Peder Jensen, Borger i Kallingborg, paa Grund af sin Armod, maa aarlig indtil videre af Kallingborg Slot faa 1 Pd. Malt, 1 Pd. Mel, 2 Sider Flæsk og 1 Fjerd. Smør. T. 4, 141 b.

— (—, Mand. post Dionisii). Brev til Hans Bernekov, at, da der bruges meget Afguderi i Holmstrup Kirke og der ofres Gæs, Lam og Høns samt tilbedes Billeder, skal han personlig med det første begive sig derhen og udtage alt det Afguderi, som findes i Kirken; han skal tage Kirkenøglen fra den, som har den, og levere den til Sognepræsten, for at han selv kan aabne og lukke Kirkedøren, naar det skal ske. Udt. i T. 4, 142.

11. Okt. (—, Tirsd. efter S. Dionisii Dag). Aabent Brev, at Jacob Sparre til Suansholm maa have en Jord i Lund paa S. Morthens Gade sønden Gaden imellem Volden og hans egen Gaard til evig Ejendom. Han skal opføre Kjøbstedsbygning derpaa og holde den vedlige. Rex m. p. subscr. R. 5, 484.

12. Okt. (—, Onsd. post Dionisii). Tilladelse for Mats Lampe, Borger i Kiøbnehavn, til nu at udføre af Riget $\frac{1}{2}$ Læst Kjød, Kronens Told dog uforkrænket. Udt. i T. 4, 152.

14. Okt. (Fred. efter S. Dionisii Dag). Landsknægte forskrives i Borgeleje i Nørrejutland saaledes: i Alborg Svarte Hans selv anden til de 23, som nu ligge der, i Skauffen 5, i Hørring 5, i Hofbrof 5, i Skiifue 4, i Lemuig 8, i Viiborg 5, i Randers 10, i Nykiøping i Mors 15, i Tydstedt 12, i Gryndo 6, i Ebbeltoft 5. T. 4, 151 b. (U. St.)

14. Okt. (Kbhvn., Fred. post Dionisius). Brev til Oluf Ibsen, Herredsfoged i Stefn's Herred, om at lade Hans Krausse udføre af Riget 4 Græsøxne toldfrit. Udt. i T. 4, 152.

— Befaling til følgende Kjøbsteder om strax at levere Eskild Oxen, Rentemester, de Restancer, som de endnu skyldte af den Skat, de skulde udgive i 1551: Nestuedt 100 Dlr., Schelskøer 100 Dlr., Slagelse 30 Dlr., Ringsted 20 Dlr., Landzkroner 100 Dlr., Rodnebye 100 Dlr., Søllesborg 20 Dlr., og Lyckaae 20 Dlr. Udt. i T. 4, 152.

— Tilladelse for Kjøbstedsmændene i Laaland og Falster til at købe og udtappe Tystøl i deres Byer ligesom i de andre Kjøbsteder i Danmark, Kronens Sise og Rettighed dog uforkrænket; derimod maa der ikke sælges eller udtappes Tystøl i Landsbyerne. T. 4, 171.

16. Okt. (—, S. Galli Dag). Kvittans til Hans Barnekou til Elling, som efter den Kontrakt, der er mellem Kongen og Hertugen af Pomeran har ydet Superintendenten paa Ryen paa Kongens Vegne hvert Aar 100 Gylden og 4 Læster Rug af den Afgift, som han skulde give Kongen af Rafuelsuick Gods paa Ryen. Det har han ydet fra 1543 til 1551, det første Aar hver Læst Rug beregnet til 23 Gylden, det andet til lige saa meget, det tredje til 48 Gylden, det fjerde til 30, det femte til 18, det sjette til 12, det syvende til 28, det ottende til 33 og det niende til 50 Gylden. Da blev han skyldig af sin Afgift af Rafuelsuick i disse 9 Aar 90 Gylden og 18 Skil. lybsk, som han antvordede Rentemesteren Eskyld Oxen. R. 5, 266.

— Befaling til Stii Pors at yde Forstanderne for Hospitalet i Malmø af Kongens Part af Tienden $\frac{1}{2}$ Læst Rug og $\frac{1}{2}$ Læst Byg, som Kongen har givet det. Udt. i T. 4, 161.

— Til Hr. Peder Schram paa Helsingborg og Stii Pors paa „vor“ Gaard i Lund. Da de fattige i Hospitalet i Landzkroner have mistet nogen Jordskyld i de Gaarde og Jorder, der ere bleve udlagte til Engelholms Borgere, som flyttede ind i Landzkroner, skulle Peder Schram og Stii Pors, som have klart Register over, hvor megen Rente det beløb sig til, og som tidligere have bedet om, at de fattige maatte faa Erstatning af den aarlige Landgilde af Engelholms By, udlægge de fattige saa mange Gaarde i Engelholm, at den aarlige Landgilde deraf beløber sig til det samme som den Rente, de mistede i Landzkroner; dog skal Herligheden af Gaardene blive hos Kronen. Naar de have udlagt Gaardene, skulle

de sende klart Register derover til Kongen, som saa vil give de fattige sit Brev derpaa. T. 4, 171 b.

16. Okt. (Kbhvn., S. Gallii Dag). Aabent Brev, at de, der besøge Markedet i Holmstrup i Sieland ikke maa bære Vaaben, saa længe det varer, og at de, naar Eyler Hardenberiiig, Hertug Fredericks Hofmester, sender sin Foged eller sine Svende derhen, ikke maa sætte sig op mod disse, naar de ville straffe nogen. T. 4, 174.

— (—, Sønd. efter S. Dionisii Dag). Brev til Biskop Ofue Bylle, at han lader forfare hos alle, der vare i Klosteret¹, da Spierup og noget tilliggende Gods blev pantsat fra Klosteret til Fru Anne Hr. Jehan Urnes, for hvilken Sum Godset blev pantsat, og hvortil Pengene ere komne, enten til Klosterets Bygning eller til andet, hvorom han saa skal underrette Kongen. Udt. i T. 4, 141.

19. Okt. (—, Onsd. post Galli conf.). Til Peder Bille. Kongen har nu ladet annamme de af denne sendte Harnisker, som Plattenslageren i Aarhus har gjort; der tilbagesendes „noget af samme Harniske, hvilket os ikke tjen[er]“. Peder Bille skal have flittigt Tilsyn med Plattenslageren, at de Harnisker, som han opslaar, blive gode; han skal endvidere yde ham 20 Gylden paa Regnskab. T. 4, 168².

— Baadsmænd lægges i Borgeleje i følgende Kjøbsteder: i Nestuidt 15, i Slagelse 10, Helsingør 15, Vordingborg 6, Skel-skør 10, Stege 20; i Stubbekiøbing 15, Nystedt 6, Saxkiøpping 4, Nagskou 20; i Malmø 50, Trelborg 15, Falsterbo og Schannør 10, Sømershavn 5, Helsingborg 8, Lund 8, Aarhus 10, Vææ 10, Halmstede 15, Vardbierge 10, Falckenbiere 4, Laugholm 5, Raadneby 10, Lyckaa 6, Søllindsborg 4 og Auskier 6. Summarum 311 Personer³. Kjøbstederne skulle modtage disse Baadsmænd paa en føje Tid. Da man ellers plejer at holde dem i Overflødighed med Drik, maa de ikke give hver Person mere end 6 Potter Dandtzøl Nat og Dag. De maa ikke heller give dem Penge for Kosten, men skulle selv underholde dem, da de ellers løbe omkring i Landsbyerne og gjøre Folk Besværing med Mad og Øl og anden Skalkhed. Hvis de opføre sig utilbørlig i Byen eller i Landsbyerne, skal Byfogden have Magt til at straffe dem. T. 4, 169 b.

20. Okt. (—, Torsd. efter S. Gallii Dag). Aabent Brev, at

¹ Skovkloster ved Næstved. ² Den sidste Bestemmelse om de 20 Gylden er overstregt i Brevet, men nedenfor er med en anden Haand skrevet: „Og skal her aldels intet være udslet i dette for^{ne} Brev om de 20 Gyldene Mønt etc.“ ³ Naar man lægger de enkelte Tal sammen, faar man kun 297.

Borgerne i Kiøge til deres Raadhuses og Havns Forbedring maa have to Huse i Graabrødrekloster og S. Gertrudtz Kapel smstds. Den Grund, hvorpaa disse Huse og Kapellet staa, med Haverum, Kirkegaard og Gaardsrum, som ligge dertil, skal tilhøre Byens Kirke, men Stenene og Tømmeret maa anvendes til Raadhuset, Havnen og anden Byens Behov. Raadhuset skal opbygges med gode Lofter, saa Kongens Korn kan oplægges der. Rex m. p. subscr. R. 5, 267.

20. Okt. (Kbhvn., Torsd. post Galli conf.). Kvittans til Steen Rossensparre, Embedsmand paa Kallingborg, for al den visse Rente, som er Landgilde og Gjæsteri, som han har oppebaaret af Vordingborg Len fra S. Laurentii Dag (10. Aug.) 1551, da han fik det af Holgerd Rossenkrandz, til S. Jacobi Dag (25. Juli) 1552, da han blev det kvit, og deraf har han til sin Genant og Underholdning taget, hvad der var ham tilstaaet; ligesaa for Sagefald, Gaardfæstning, Førlov, Drift, Told, Havneleje, Oldengjæld og Skihsild; deraf tilkomme de 2 Dele Kongen, den tredje Steen Rossensparre. I alt tilkom der Kongen, iberegnet de 14 Pd. 6 Skpr. Byg og 9 Pd. Rug, som Steen Rossensparre fik af Holgerd Rossenkrandz: 1142 Mark 4 Skil. 11 Pend. [danske], 5 Læster 1 Pd. 9 Skpr. Rug og Mel, 17 $\frac{1}{2}$ Læst 21 $\frac{1}{2}$ Skp. Byg og Malt, 4 $\frac{1}{2}$ Læst 3 Skpr. Havre, 1 $\frac{1}{2}$ Læst 3 $\frac{1}{2}$ Td. 1 $\frac{1}{2}$ Fjerd. Smør, 276 $\frac{1}{2}$ Bolsvin og Oldensvin, 4 $\frac{1}{2}$ Øxne og 2 Parter af en Fjerding, 47 Køer, 257 Faar og Lam, 173 Gæs, 1 Td. Honning, 3 $\frac{1}{2}$ Td. Sild og 2 Tdr. Aal. Herfra regnet hans Udgifter, nemlig: hvad han har leveret Biskop Ofue Bille, hvad han har sendt til Kiøpnehafns Slot, hvad der er udspist til Kongens, Dronningens, Kongens Søsters og deres Folks Underholdning, hvad der staar igjen hos Bønderne paa Lenet, og hvad Jyrgen Brade har annammet, saa bliver hans hele Skyld: 998 Mark 8 Skil. 5 Pend. danske, som han nu har leveret Rentemesteren Eskild Oxe, samt 1 Læst 1 $\frac{1}{2}$ Pd. 11 Skpr. Havre, 1 $\frac{1}{2}$ Td. Smør, 2 Køer og 2 Parter af en Fjerd. Kjød, 70 Faar og Lam, 11 Gæs og 4 Oxehuder, som Kongen har eftergivet ham. R. 5, 267 b.

— Til Hans Stiige. Da han har tilskrevet Kongen om den Grøft, som der arbejdes paa ved Randers, at det gaar godt med den, og at den formodentlig vil blive til stort Gavn, og begjærer at faa 1000 Dlr. til at lønne Arbejdsfolkene med, sendes der ham Brev til Jyrgen Pedersen, Rentemester, at denne skal skaffe ham 1000 Dlr., om ikke alt paa en Gang, saa dog strax noget og det andet efterhaanden. Angaaende det Gods, som Eskyld Oxe, Rente-

mester, har omkring Drotningborriig, og som ligger Kongen belejligt, har Kongen forhandlet med Eskyld Oxen om at give ham andet Gods derfor. Hans Stiige skal derfor strax undersøge, hvor i Aarhus eller Viborriig Stift Kongen kan give ham lige saa godt Gods i Stedet. Da Hans Stiige har begjæret, at der m. H. t. Fetaljen, som Hr. Otte Krumpen skulde sende til Randers, for at den siden kunde blive udskibet til Nyborriig, maa tages en anden Bestemmelse, da Sejladsen fra Randers er „ond“, saa sendes der ham Brev til Hr. Otte Krumpen om at sende Fetaljen til Aarhus og der lade den udskibe. Angaaende Tømmeret til den ny Ladegaard maa Hans Stiige selv finde paa Raad ligesom andre Lensmænd, der bygge, da Kongen ikke paa denne Tid kan lade noget forskrive. Tømmermanden, som har hugget Broen, skal han sende til Kongen paa Nyborriig henimod S. Mortens Dag, da der ikke er mere at hugge ved Randers. Da Hans Stiige har meldt, at han har underhandlet med Borgerne i Randers om at yde Hjælp til den ny Bro og Grøften, men at de ikke ville give mere end 500 Mark danske, og da han begjærer at maatte oppebære Byskatten til Slottets Behov mod at gjøre Regnskab for den, svares der ham, at han paa ny skal underhandle med Borgerne, at de skulle love mere end 500 Mark, da denne Sum ikke forslaar meget til et saadant Arbejde, og at han maa oppebære Byskatten mod at gjøre Regnskab derfor, ligesom han maa bruge „vor“ Gaard Østrup, enten ved at sætte Bønder i den eller paa anden Maade, hvilken han tror Kongen gavnligst. T. 4, 168 b.

[Omtr. 20.—21. Okt.] Befaling (given Hr. Peder Skram) til Hr. Hans Skoufgard, Mogens Krabbe, Jyrge Jensen og Oluf Jensen, at de tage 12 Oldinge til sig og „udlægge Hr. Eskes Bildes Arvinge Jord og Ejendom til et Bol udi Borup, som skylder 1 Pd. Smør, og Kronens Bonde Fyldest for sit Landgilde“; ligesaa skulle de granske, om Hr. Eske Bildes Arvinger bør have noget Byggested der eller ej. Udt. i T. 4, 172 b. (U. St.)

[—] Brev til Sønder Asboe, Luge, Rønebjergs og Haraggers Herreder, at hver Bonde skal age 4 Læs Sten til Landzkrone, naar Hr. Per Skram tilsiger.

Brev til Bierge, Nørre Asbo, Sønder Asbo og Luggud Herreder, at de skulle age Tømmer af Herritzuad Skove til Helsingborg, naar Hr. Per Skram tilsiger. Udt. i T. 4, 173. (U. St.)

21. Okt. (Kbhvn., Fred efter S. Gallii Dag). Forleningsbrev for Jacob Vintz, Høvedsmand for Landsknægtene, paa en Kronens Gaard i Lellinge indtil videre. Med de sædvanlige Bestemmelser

ang. Gaard, Bonden, som bor paa den, og Skove. Han maa ikke sælge de vornede Sønner, som ere fødte paa Gaarden. Rex m. p. subscr. R. 5, 268 b.

21. Okt. (Kbhvn., Fred. efter S. Gallii Dag). Brev til Frandtz Villemsen, Tolder for Kiøpnehavn, at Christoffer Mølner toldfrit maa udføre $\frac{1}{2}$ Td. Oxetunger. Udt. i T. 4, 173 b.

— Landsknægte forskrives i Borgeleje: til Vedelle 5, til Horsens 8, til Kiøge 1 og til Riibe 18. Udt. i T. 4, 173 b.

— Bestilling af Tømmer i Forraad af Herritzvad Klosters Skove til Kongens Skyts: 50 Stykker stort Træ til Lader til Jernskyts, 40 Stykker Aske- og Abildtræ til Axler til Slanger og halve Kartover, 20 Stykker til store Forstillinger, 30 Stykker Asketræ til Hamler, 100 Stykker Hjultømmer til halve Kartover og halve Slanger.

Der skal sendes 5 Læster Jern til M. Hans paa Jernhytten, som skal smede de 3 Læster i Murankere og de 2 i Skinner til Skyts efter Arkelimesterens Undervisning. Udt. i T. 4, 173 b.

22. Okt. (—, Lörd. efter S. Gallii Dag). Forleningsbrev for Borgmestre og Raad i Kiøbnehavn paa Vespenøø ved Island med al kongelig Rente og Rettighed indtil videre mod en aarlig Afgift af 200 Jochimsdlr. R. 5, 552¹.

23. Okt. (—, S. Seuerini ep. Dag). Qvittantia qvittantiarum til Anders Knudtsen for alt, hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet fra det første han blev Slots-skriver paa Kiøbnehavns Slot og til Paaske 1549, da han blev denne Bestilling kvit. R. 5, 269.

— (—, Sønd. efter S. Luce evang. Dag). Brev til Hr. Peder Skram om at vise Kongens Tømmermænd, hvor i Kronens Skove de kunne faa nogle Træer til Knæ i det ny Skib, og om strax at lade dem føre ned til Stranden ved Helsingborre.

Brev til Jørgen Brade om at lade hugge 2 Skibsladninger Ved i Knudtzskov og ved Ebbe Bro til Ildebrændsel paa Kiøbnehavns Slot og om at lade det føre ned paa Strandbakken, saa det ligger rede, naar Peder Gotzke sender Skib efter det.

Brev til Voetzla Vobizer (eller hans Foged) paa Trøgeueld om at lade hugge en Skibsladning Ved paa Fiidt og føre det ned paa Strandbakken.

Aabent Brev til Holbo Herred, at hver Mand, undtagen Adelens

¹ Tr.: Johannæus, Hist. eccles. Island. II, 316. Ketilson, Islandske Forordn. I. 322. Christian III's Hist. II. 489.

Arvetjenere, skal hugge 6 Læs Ved i Griibsskov og føre det til Stranden ved Høller¹ Mølle, naar Peder Gotzke tilsiger dem.

Ligesaa til Try Herred, at hver Mand, undtagen Adelens Arvetjenere, skal hugge 6 Læs Ved i Byrrildtz Skov og føre det til Stranden ved Nybe Aa.

Brev til Herlof Trolle, at han, naar Peder Gotzke tilsiger ham, skal lade sine Skovfogder vise Bønderne i de nævnte Herreder, hvor de kunne hugge samme Ved. Udt. i T. 4, 174 b.

24. Okt. (Kbhvn., Mand. efter S. Luce evang. Dag). Til Hr. Ofue Bilde. Kongen har idag modtaget hans Skrivelse om at faa Kelstrup Gaard i Otz Herred i Forlening, om det kan ske med Lempe; Peder Rud har den imidlertid i Pant, men Kongen vil se at udløse ham og forsørge ham andetsteds, og Hr. Ofue Bilde skal da blive forlenet med Gaarden. T. 4, 175.

— Tilladelse for Borgmestrene i Kiøpnehavn og deres Medredere til at handle paa Island i det tilkommende Aar som hidtil, men siden som andre Kjøbmænd, og til at oppebære Tredjeparten af Sagefaldet for Drabet paa deres Føged og Folk. Udt. i T. 4, 175 b².

28. Okt. (Vordingborg, SS. Simonis et Jude app. Dag). Forbud mod at eftertrykke og sælge de Bøger, som findes i den ny danske Bibel. T. 4, 176³.

30. Okt. (—, Sønd. efter Simonis et Jude app. Dag). Livsbrev for Peder Holst paa Kronens Gaard Keeholum i Vordingborg mod sædvanlig Afgift. Udt. i R. 5, 269 b.

— Brev ad gratiam til Henning Tiøessen paa den Gaard i Snesser, som han bor i, at beholde uden Landgilde, saa længe han er Herredsfoged i Borse Herred, mod at være Lensmanden paa Vordingborg Slot horig; naar han ikke længere er Herredsfoged, skal han yde sædvanlig Afgift af den. Udt. i R. 5, 269 b.

11. Nov. (S. Mortens Dag). Baadsmænd forskrives i Borgeleje: til Odense 17, Boense 11, Assens 12, Faeborg 9, Medelfar 6, Rudkiøping 12, Suinborg 18 og til Kiertemynde 6. Brevene af samme Indhold som ovfr. under 19. Okt. Udt. i T. 4, 176 b. (U. St.)

13. Nov. (?) (Nyborg, Sønd. post Martini ep.). Til Dr. Peder Palladius, Superintendent i Siellandz Stift. Kongen sender ham

¹ Hulerød. ² Tr.: Johannæus, Hist. eccles. Island. II. 315 f. Ketilson, Islandske Forordn. I. 320 f. Christian III's Hist. II. 488. Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 540. Den sidste Udg. er mindre god. ³ Tr.: Rordam, Kbhvns Universitets Hist. IV. 55.

nogle aabne Breve¹ om de Bøger, som ikke maa prentes eller sælges i Riget, for at han skal lade dem forkynde og opslaa dem paa Kirkedørene, hvor det er nødvendigt. Hvad Hr. Niels, Abbed i Soer Kloster, har tilskrevet Jahan Friis til Heslagger, kan erfares af medfølgende Brev. T. 4, 178 b².

14. Nov. (Nyborg, Mand. efter S. Morthens Dag). Aabent Brev, at Niels Jyrgensen i Vulstrup, som kaldes Smed og er født paa Dragshollum Gods i Axelhollum i Hollumstrup Sogn i Ars Herred, maa være fri fra Kronens Gods og bo, hvor han vil i Riget, og ikke senere deles til Stavns. R. 5, 270.

16. Nov. (?) (—, Onsd. efter S. Mortens Dag). Forbud mod at eftertrykke og sælge i Danmark de Bøger, som findes i den ny danske Bibel, samt mod at sælge andre danske og tyske Bøger, før de ere overhørte af den høje Skole i Kiøpnehavn eller af Superintendenten i det Stift, hvor de sælges, og man har Kongens Tilladelse til Salget. Rex m. p. subscr. T. 4, 177³.

19. Nov. (—, S. Elizabet Dag). Til Borgmestre, Raadmænd og Byfoged i Nestued. Nils Ulfstandt, Hofsinde, har berettet, at han havde lagt Beslag paa en Kjøbmands Øl der i Byen for nogen Gjælds Skyld; men da samme Kjøbmand kom hjem fra en Rejse til Tydskealandt, fandtes der, at han havde udført Kjød mod Forbudet, hvorfor Byens Øvrighed paa ny paa Kongens Vegne lagde Beslag paa samme Øl. Kongen har imidlertid skjænket Nils Ulfstandt sin Part af det beslaglagte Øl, og den skal derfor udleveres ham. T. 4, 178.

22. Nov. (—, Tirsd. efter vor Frue Dag præsentationis). Til Jyrge Pedersen, Rentemester. Kongen behøver en Sum Penge til Jul til sit og Rigets Behov og vil, at Kapitlerne i Riibe, Aarhus og Viiborg samt Abbederne i Em og Viidskild Klostre skulle laane ham en Sum Penge. Derfor skal Jyrge Pedersen strax begive sig til dem og underhandle med dem om at faa følgende Summer til Laans: af Kapitlet i Riibe 500 Dlr., af Kapitlet i Viiborg 1000 Dlr., af Kapitlet i Aarhus 400 Dlr., af Em Kloster 500 Dlr. og af Viidskild Kloster 500 Dlr. Kongen sender ham sine Kredenser til Kapitlerne og Klostrene. Han skal se at faa Pengene til Juledag eller senest til Hell. tre Kongers Dag. Kongen sender ham et Register

¹ Jvfr. under 16. Nov.   ² Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. IV. 57.   ³ Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. IV. 56. Her ytres den Formodning, at Brevet er udstedt Onsd. før Mortens Dag, 9. Nov., da det maa være ældre end det af 13. Nov. Fejlen kan dog ogsaa ligge i sidstnævnte Brevs Datering.

paa den Fetalje, som er indkommen fra Lensmændene i Nørrejutland, for at han skal sammenligne det med sine Registre over den Fetalje, som skulde sendes hid; og hvad der staar tilbage, skal han befale Lensmændene strax at fremskikke, da Fetaljen er bestilt til Kongens Underholdning. T. 4, 178 b.

24. Nov. (Nyborg, S. Karine Aften). Befaling til Hans Bernekov, at han skal lade de to Personer, som han har grebet i at skyde Dyr paa Kronens Enemærker og sælge dem, føre til Tinge og lade Ret gaa over dem. Hvis de blive dømt fra Halsen, maa han benaade dem, men skal lade begge Øjnene stikke ud paa dem, „paa det at andre mae se dennom der udi Spejl“ og ikke foragte Kongens Bud. T. 4, 179.

[Omr. 24.—30. Nov.] Breve til Abbeden af Em Kloster, Albret Giyøe af Ore Kloster og Frans Bylde, at de, da Kongen til Foraaet agter at bygge en Mølle ved Dronningborg Slot, skulle, naar Hans Stygge, Embedsmand smstds., sender Tømmermænd til dem, vise disse, hvor i Skovene de kunne faa det Tømmer, som Hans Stygge forlanger; de skulle forskaaffe Tømmermændene Underholdning og Hjælp til at hugge Tømmeret. T. 4, 179 b. (U. St.)

[—] Brev til Hr. Peder Skram, at han, som han tidligere har faaet Brev om, skal tillade Hertug Hans Albret af Meckilborg at lade bryde Sten i Kullen paa egen Bekostning, „dog hermed uforsømmet, hvis Sten som vi skulle have til vor Bygnings Behov“; Kronens Bønder maa heller ikke bryde Sten for andre, før Kongen har faaet dem, han behøver. Rex m. p. subscr. T. 4, 180. (U. St.)

[—] Frandz Brixen, Borger i Odense, citat Nils Ihßen i Tallerup for Tallerupgaard, som han besidder mod hans Husbonds Vilje, og for tvende Vold, som ere oversvorne ham for samme Sag, at møde paa Nyborg anden Nytaarsdag med det Hjemmelsbrev, „som han paaskyder“.

Cresten Mule, Borger i Odense, citat Mouritz Emichsen til Refsøe paa hans Hustrus Vegne for sin Part af 107¹/₂ Mark danske, som hans Hustrus Fader¹ var Michel Claussen i Odense skyldig, at møde samme Tid og Sted.

Samme citat Fru Elline, Jyrge Heningsens Efterleverske, og hendes Lavværge for hendes Part i 107¹/₂ Mark danske, som

¹ Den i det følg. Brev omtalte Jørgen Henningsen Qvitzov.

hendes Husbond Jyrge Heningsen var Michel Claussen i Odense skyldig. Udt. i T. 4, 180. (U. St.)

26. Nov. (Nyborg, Lørd. post S. Karine Dag). Aabent Brev, at Fru Karine, Hans Paauiks, maa have Kronens Gaard Knudegaard i Hyllersløf Herred i Tye, som hun selv bor i, kvit og fri. Ligeledes maa hun aarlig indtil videre oppebære af Aalborghus $\frac{1}{2}$ Læst Byg, $\frac{1}{2}$ Læst Rug, 1 Td. Smør, 10 Svin og 10 Lam. Hun skal holde Gaarden i Stand og maa ikke bortleje eller tillade nogen anden at bruge noget af Ejendommen. R. 5, 400 b.

30. Nov. (—, S. Andree ap. Dag). Brev til Gabriel Gyldenstiern, at Borgerne i Aalborg have klaget over, at han paa 2 Aars Tid har forbudt dem at fiske og drage Vaad for Dalingsøer(?), som hidtil har været et frit Fiskevand; derfor skal han, hvis han har Dele paa nogen af dem for samme Fiskeri, lade det bestaa, indtil Kongen selv kan komme eller beskikke gode Mænd for at undersøge, om Borgerne i Aalborg med Rette maa fiske der eller ej. T. 4, 180 b.

1. Dec. (—, Torsd. efter S. Andree Dag). Breve til Boense, Faaborg, Assens og Odense, at de skulle modtage følgende Antal Baadsmænd i Borgeleje til dem, som de allerede have, og underholde dem, eftersom de tidligere have faaet Brev om: Boense 3, Faaborg 3, Assens 2 og Odense 1. T. 4, 181.

2. Dec. (—, Fred. post Andrei ap.). Brev til Jens Ulfstandt, Embedsmand paa Solte, om at sende til Nyborg 200 Sider Flæsk af Inventariet, som han annammede paa Solte. Udt. i T. 4, 224. (Indført mellem Breve fra Febr. 1553.)

3. Dec. (Lørd. post Andree). Befaling til Prioren i S. Knuds Kloster i Odense¹ om at levere Jesper Krausse de Breve, som han har, lydende paa det Vikariegoods, som Biskop Mogens Krausse gav til et Vikarie i Odense, dersom han ikke paa Klosters Vegne har noget deri at sige. Han skal tage Jesper Krausses Reversal derfor. Udt. i T. 4, 181². (U. St.)

[Omt. 3.—15. Dec.] M. Hans Suaning, Degn i Ribe, stævner M. Hans Taussen, Superintendent i Ribe, for en Kirke, kaldet Guldagger, „som han gjør hannom Hinder paa et kgl. Maj.s Brev, som han derom fanget haver“, at møde her anden Nytaarsdag. Udt. i T. 4, 181 b³. (U. St.)

¹ Christen Povlsen. ² Tr.: Dsk. Mag. II. 23 (efter en gammel Registrant) med Dat.: Sønd. efter S. Andree ap. (4. Dec.). ³ Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 294.

15. Dec. (Torsd. efter Lucie). Baads mænd forskrives i Borgeleje: til Odense 6 og til Svinborg 4, foruden dem, de have i Forvejen. Udt. i T. 4, 181 b. (U. St.)

— (Nyborg, —). Befaling til Peder Godske om at lade jage i Kiøpnehafns Len og deromkring i de Skove, som Kronen har fælles med Adelen; han skal lade salte 2 Tdr. Raavildtbrød og med det første sende dem hid til Slottet; da Kongen vil lade udtalge og harpixe 2 Skibe her, skal han sende det fornødne rensmeltede Talg og Harpix. — Han skal ligeledes hidsende 6 Sider „Spæk-kelspæk“ og en Façon til en Sølvkande, som hans Naade sendte Bud efter med Dr. Peder. Udt. i T. 4, 181.

— Brev til Ifuer Krabbe, at Bendit Dyrskytte, tjenende paa Koldinghus, hvem Kongen tidligere har forlenet en Gaard, kaldet Landerup, i Brysk Herred, dog at Bonden, som bor der, beholder Gaarden i sin Livstid, skal have Underholdning paa Koldinghus, „saa længe kgl. Maj. selv did kommendes vorder“¹; dog skal Bendit lade sig bruge paa Kronens Vegne, hvor Ifuer Krabbe har ham behov. Udt. i T. 4, 182.

— Befaling til Jyrgen Skinckel om strax at sende 1/2 Læst Mjød til Nyborg.

Befaling til Sander Leyel, Tolder i Helsingøer, om strax at sende 3 eller 4 Piber blank „Pøytuo“ [ø: Poitou-Vin] til Nyborg. Udt. i T. 4, 182 b.

16. Dec. (—, Fred. efter S. Lucie virg. Dag). Til Jørgen Persen, Rentemester. Da Kongen har faaet Thomes Koppens Skrivelse om, at han for nogen Tid siden har sendt Jørgen Persen 20 Tdr. Hamborgøl og nu den Brygning Hamborgøl, som Kongen har ladet bestille i Hamborg, skal Jørgen Persen strax med dette Bud sende „hid“ 1 Læst af de 20 Tdr. og 1 Læst af den sidste Brygning. Han skal lade Kongen vide, af hvad Slags hver Læst er, og han skal forvare Øllet vel, saa det ikke „forplumpes“ eller fryser undervejs; hvad der bliver tilbage, skal opbevares indtil videre. Udt. i T. 4, 182 b.

— Befaling til Jørgen Persen, at han strax sender til Nyborg den Fetalje, som resterer af det, der skulde sendes did fra Jutland af Efuert Bild, Frantz Bilde, Albret Gøye, Niels Kielsen, Rasmus Skriver (af Vendelbo Stift), Hr. Otte Krumpen, Albret Skiel, Ifuer Lycke, Bygholm Len, Seuren Tygissen og Erick Krabbe²,

¹ Først har der staaet: „saa længe samme Bonde lever.“

² Der opgives detaillereet,

hvor meget enhver resterer med.

og desuden 40 eller 50 Læster Havre. Rel. Frantz Brochenhusse. Udt. i T. 4, 183.

16. Dec. (Fred. efter S. Lucie virg. Dag). Befaling til Jesper Krausse om at sende 8 Læster saltet Fisk hid til Nyborg, de 4 strax og de andre, saa snart det er ham muligt. Udt. i T. 4, 184 b. (U. St.)

— (**Nyborg**, —). Privilegium for Pouel Knoblog, Bogfører og Borger i Lybeck, paa at lade prente Chronica Joannis Carionis, udsat paa dansk af M. Joen Tursen, Kan-
nik i Lundt, saa at ingen anden i 4 Aar maa lade prente denne Chronica paa dansk. Hvo det gjør, straffes som vedbør, og hvo der sælger samme Bøger, har forbrudt Halvdelen til Klageren og Halvdelen til Kongen. T. 4, 185 b.

[**Omtr. 16.—18. Dec.**] Til Borgmester og Raadmænd i Boense. Da Rasmus Boessen, Borger i Melfard, har berettet, at Anders Bentzen var ham Penge skyldig, og at hans Hustru og Børn nu efter hans Død have forsvoret Arv og Gjæld efter ham, men at en Karl ved Navn Jackop Holste har en af hans Gaarde i Pant, som Rasmus Boessen mener er mere værd end Pantesummen, skulle de, hvis det er Tilfældet, hjælpe ham til at faa Fyldest i denne Gaard.

Skrivelse til samme Borgmester og Raadmænd, at de skulle hjælpe samme Rasmus Boessen saa meget, som Ret er, overfor Hans Bang, som han har Tiltale til for 18 Dlr. for nogle Ejendomsbreve, han forholdt ham. Udt. i T. 4, 185 b. (U. St.)

18. Dec. (—, Sønd. efter S. Lucie virg. Dag). Følgebrev for Eskild Oxe til Logitzmose, Rentemester, til Bønderne i Salling Herred og paa Kirckebye Gaard og Gods, som Eiler Rønnov sidst havde i Pant og Forlening. Rex m. p. subscr. R. 5, 343 b.

— Befaling til Eiler Rønnov, at han leverer Eskild [Oxe] klart Register og Jordebog over Salling Herred og Kirckebye Gaard og Gods, naar han tilsiger ham, og at han ligeledes leverer Eskild Oxe alle de Breve, som han har paa samme Gods, til dermed at forsvare Kronens Gods. Udt. i T. 4, 186 b.

— Til Sander Leyel, Tolder i Helsingør. Angaaende det Kobber, som han har bestilt hos Steffan Løetz, vil Kongen, at han skal bestille det saaledes hos Steffan Løetz, „at han vil ikke lade sig forlænge og holde det kgl. Maj. til gode“; Kongen vil undersøge, hvor meget der behøves, og siden melde ham det. Angaaende det Klæde, som han skriver om, véd Kongen ingen Besked; han skal derfor underrette Kongen om, hvad det er for noget Klæde, og hvem der har bestilt det. Han skal bestille nogle Buxbom-

træer til Piber, saa tykke, som han kan faa dem. Udt. i T. 4, 186.

19. Dec. (Nyborg, Mand. efter Lucie virg.). Brev til Efuert Biildt paa Aackier om strax at sende til Nyborriig Slot de levende Øxne, Korn, Smør og anden Fetalje, som endnu resterer af den Fetalje, som han har faaet Befaling til at levere til Kongens Underholdning denne Vinter.

Lignende Breve til Frandts Biilde af Siilkeborriig, Albregt Gøye af Skandelborriig og Vorde Kloster, Niels Juel af Hing og Vuldborriig Herreder, Erick Krabbe af Lundenis.

Brev til Rasmus Pedersen, Stiftsskriver i Vendelbo Stift, om strax at sende til Nyborriig de 10 Læster Havre, som han tidligere har faaet Brev om.

Brev til Jesper Krausse om strax at sende hid de 4 Læster saltet Fisk, som han tidligere har faaet Brev om. Udt. i T. 4, 187.

21. Dec. (—, S. Thomæ ap. Dag). Stadfæstelse af den af Lensmand og Superintendent trufne Ordning, at Herligheden af to Gaarde paa Thossing, den ene i Lundzballer, den anden i Stioel, som ere kjøbte af tidligere Borgmestre og Raad i Svinborg og have ligget til Kalentegildet der i Byen, maa blive hos Borgmestre og Raadmænd der, men at Landgilden henlægges til Underholdning for Kapellanen til S. Nicolai Kirke smstds. Rex m. p. subscr. R. 5, 344¹.

22. Dec. (—, Torsd. efter S. Thome ap. Dag). Befaling til Frantz Brochenhusse, at han udlægger Jens Bod, hvem han efter dennes Beretning har frataget nogen Jord ved Nyborg til Kongens Behov, lige saa meget af Kronens Jord igjen ved hans Gaard, dog saa at Kronen sker Skjel og Fyldest. Rel. Johan Friis, Kansler. Udt. i T. 4, 187 b.

— Brev til Frantz Brockenhus, at Kongen har tilladt Borgmester og Raad i Suinborg i dette Aar at oppebære Kronens Part af Tienden af Biergeby Sogn paa Taassing til vor Frue Kirkes Behov i Suinborg. Udt. i T. 4, 188.

23. Dec. (—, Fred. efter S. Thome ap. Dag). Livsbrev for Dr. Peder Palladius, Superintendent i Sielandz Stift, paa Høybye Kirke i Otz Herred i Sielandt kvit og fri, for at han bedre kan have sin Underholdning, og for at han, naar han ikke længere kan forestaa sit Embede, kan have en Tilflugt; dog skal han forsyne

¹ Tr. (paa Slutn. nær): Aktstkr. udg. af Fyens lit. Selsk. I. 121.

Sognefolkene med en god, lærd Præst. Rex m. p. subscr. R. 5, 270 b¹.

24. Dec. (Nyborg, Juleaften). Stadfæstelse paa et Pergamentsbrev, lydende, at Hans Ifuersen, Slotsskriver paa Collinghus, har paa Kaalling Byting efter Befaling af Ifuer Krabbe, Embedsmand paa Collinghus, paa Kongens Vegne solgt Hr. Erich Matzen, Sognepræst til Oxebølle paa Alse, og hans Hustru Anne Pouelsdaatter al den Lod og Del, som Hr. Erichs Broder Christoffer Matzen havde i en Gaard og Grund paa Søndergade i Kaalling, som er fuld Broderlod, nemlig Tredjeparten. R. 5, 345.

26. Dec. (—, 2. Juledag 1553). Aabent Brev, hvorved Arild Griis, hven Lauge Ulfstand, Embedsmand paa Varbjerg, har hugget Freden af, faar sin Fred igjen, dog at han inden Faste-lavn bøder efter Loven og Recessen til alle, „som han er falden til i samme Sag“. T. 4, 188 b.

[Omtr. 26.—29. Dec.] Brev til Jørgen Skinckel om hver Tirsdag herefter at sende hid 70 Læs Halm til at strø Kongens Heste med og om indtil videre at holde al den Havre, som han har, i Forraad. Udt. i T. 4, 188 b. (U. St.)

29. Dec. (—, Torsd. efter Jul 1553). Følgebrev for Jahan Friis til Heslagger, Kansler, der har indløst til sig Kronens og Skouflosters Gaarde i Spiellerup og Høye i Sielland, som Fru Anne, Hr. Jahan Urnis Efterleverske, havde i Pant, til Bønderne smstds. R. 5, 271.

— Livsbrev for Niels Pedersen og hans Hustru Gertrud paa Flodstorp² Degnebolig med tilliggende Jord mod sædvanlig Afgift. R. 5, 345.

— Brev til Efuert Bildt om strax at sende til Nyborg al den Fetalje, som tilkommer Kongen af Aakier Len. Udt. i T. 4, 189.

31. Dec. (—, Nytaarsaften 1553). Aabent Brev, indeholdende Tilgivelse for Niels Jacobsen til Peregord, som har været i Rette for Kongen med Axel Urne til Søgord paa sin Moders Vegne om en Besegling, som Niels Jacobsen havde beseglet paa en Bonde, „om nogen Sager, han blev tagen paa Tinget for“ paa Langeland, med hvilken Besegling Niels Jacobsen har forset sig. T. 4, 193.

Ud. Dat. (Dronningborg, 1552). Pantebrev til Ifuer Lunge Nielsen paa Sielsøø Gaard i Sieland og det af Stiftets Gods,

¹ Tr.: Zwergius, Siellandske Clerisie S. 70 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 339 f.

² Flod-

strup, Vinding Herred.

som hans Fader Niels Lunge¹ nu har i Værge dertil, for 2000 Jochimsdrl., som han har forstrakt Kronen med. Han skal tjene med en væragtig Karl med Hest og Harnisk, inden Riget paa egen Bekostning og til Skibs paa Kongens Bekostning; han skal holde Kongen med Folk og Heste en Nat om Aaret; han skal aarlig inden S. Andree ap. Dag yde i Kiøpnehavn eller i Roskyld 3 Læster 3 Pd. Rug, 3 Læster 3 Pd. Byg, 10 Bolsvin, 10 Faar og 10 Lam. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder, Jagt, Skove og Fiskeri; dog maa han hugge og fiske til Gaardens Behov. R. 5, 271². (Indført sidst blandt de sjællandske Breve fra 1552.)

1553.

2. Jan. (Nyborg, Mand. efter Nytaarsdag). Brev til Borgmester og Raad i Assens, som have begjæret at faa at vide, hvad de skulle gjøre med den Karl, der sidder fangen i deres By for et falsk Brev, han har gjort, og for nogle Øxne, han har stjaalet, at de skulle stille ham i Rette, lade Dom gaa over ham og lade ham „nyde“ den. T. 4, 189 b.

— (—, 2. Nytaarsdag). Aabent Brev, at Færgemændene i Nyborig have stævnet Borgerne i Korsør og med dem ere mødte for Kongens Retterting, og at Kongen har gjort en Skik mellem dem, som skal holdes af begge Parter. Rex m. p. subscr. K. 1525—58 Bl. 121 b³.

3. Jan. (—, Tirsd. efter Nytaarsdag). Tilladelse for Hr. Oluf Nilsen, Skolemester i Viborg, til at beholde et Kannikedømme i Viborg Domkirke, kaldet Stenild Præbende, som Hermand Skiel, Landsdommer i Nørrejutland nu har opladt ham. Med de sædvanlige Bestemmelser for Kanniker. Rex m. p. subscr. R. 6, 278.

— Aabent Brev, at Sognepræsten i Kierteminde, Hr. Peder, og hans Efterfølgere maa oppebære Kronens Part af Tienden af Dristrup Sogn for des bedre at kunne holde en Kapellan, som kan hjælpe dem med at gjøre tilbørlig Tjeneste i Kierteminde Bykirke og Dristrup Sognekirke. R. 6, 191⁴ og udat. Udt. i T. 4, 189.

¹ Døde 23. April 1552 (Klevenfeldt, som dog har Aarstallet 1551).

² Jvfr. ovfr. S. 157.

³ Tr.: Christian III's Hist. II. 218 f.

⁴ Tr.: Saml. t. Fyens Hist. og Top. III. 2 f. (efter Orig.).

3. Jan. (Nyborg, Tirsd. efter Nytaarsdag). Aabent Brev, at, da M. Hans Taugesen er beskikket til Superintendent over Riiber Stift, har Kongen nu befaleet ham at uddrage over hele dette Stift, baade i Nørrejutlandt og Synderjutlandt, saa vidt det strækker sig og har strakt sig i Bispens Tid, og besøge alle Kirkerne og Præsterne og fuldgjøre sit Embede efter Ordinanzen; derfor skulle Fogder, Embedsmænd og andre være ham behjælpelige og paase, at han ikke hindres paa sin Rejse; alle Provster, Præster og Degne skulle rette sig efter, hvad han paa Religionens Vegne efter Ordinanzen befaler. T. 4, 190¹.

[Omr. 3. Jan.] Brev for Hr. Jost i Allerup, at han, for des bedre at kunne have sin Underholdning, maa nyde Præstegaarden i Høyby og deraf oppebære Ægt, Arbejde og Gjæsteri „og have i og af at sætte“²; men hvad Sagefald der falder, skal Lensmanden i Nesbyhofuit Len oppebære, da han skal forsvare Bonden, som bor i Gaarden. Udt i T. 4, 189. (U. St.)

4. Jan. (—, Onsd. efter Nytaarsdag). Hermand Skiel, Landsdommer i Nørrejutland, som har opladt Hr. Oluf Nilsen et Kannikedømme i Viborg Domkirke, faar til Gjengjæld Brev paa et Kannikedømme smstds., kaldet Bartum Præbende, som M. Hans Marquordsen, Kannik i Riiber Domkirke, har opladt ham, mod at være Kirkeordinansen lydige. Rex m. p. subscr. R. 6, 278 b.

5. Jan. (—, Torsd. efter Nytaarsdag). Knud Jørgensen og Jørgen Hansen, Borgere i Odense, fritages for at gjøre Sandemændstov og Ranstov, hvilket er dem til stort Besvær, da de ere Kjøbmænd og drive Handel i Holland og andetsteds udenfor Riget, og da det tit kræves af dem at sværge om Ting, der ere skete, medens de vare udenlands. R. 6, 191.

— (—, Hell. tre Kongers Aften). Aabent Brev, at M. Hans Suañning, Degn i Riiber Domkirke, og M. Hans Taugesen, Superintendent i Riiber Stift, have været i Rette for Kongen om Guldagger Kirke. For at den førstnævnte kan være forsørget med to Kirker ligesom de andre Prælaturer, under Kongen ham at beholde hin Kirke til sit Degnedømme, lige saa frit som M. Gunde havde den i Biskoppernes Tid, mod at han holder en Kapellan til at besøge Tjenesten der. Rex m. p. subscr. R. 6, 279³.

— Aabent Brev om et evigt Mageskifte mellem Kongen

¹ Tr.: Røn, Hans Tausan S. 106 f., hvor der S. 106 L. 12 for «Tiidt» skal læses: Tiidt vdj Bispens Tiidt. ² Næmlig Fæstere. ³ Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 295.

og Jyrge Lycke til Ofuergaard, hvorved Jyrge Lycke faar 2 Gaarde i Bynderup og 1 Gaard i Dalbyneder i Gelluf Herred i Nørrejutlandt, hvorimod han har udlagt 2 Gaarde i Over Hornebeck ved Randers samt 1 Gaard i Helstrup i Meelsom Herred. Rex m. p. subscr. R. 6, 279 og 5, 400 b (overstregtet).

5. Jan. (Nyborg, Hell. tre Kongers Aften). Følgebrev for Hans Bernekov til Bønderne under Bossie Kloster, som hidtil have svaret M. Torbiørn Bilde. Udt. i R. 6, 479.

— Brev til M. Torbern Bildes Arvinger, at de med det allerførste skulle sende en klar Jordebog over al den Rente, som ligger til Bossie Kloster, ind i Kancelliet og levere Hans Bernekov en anden hermed ordret stemmende Jordebog; naar Hans Bernekov igjen kommer i Riget, skulle de levere ham alle de Breve, som lyde paa Klosteret og dets Gods. T. 4, 192.

— Brev til Knud Gyldenstiern, Embedsmand i Øe Kloster, at han, da den gamle Jordebog, Registeret og Brevene paa Han Herred ikke alle ere leverede til Lensmanden over dette Herred, men skulle findes paa hans Gaard Aagaardt, skal med det første opsøge dem og levere dem med klare Registre til Jacob Brockenhus, Embedsmand paa Aalborghus. T. 4, 190 og udat. Udt. i T. 4, 190 b.

— Til Borgmester og Raadmænd i Aalborg. En ældre Befaling om at sidde i godt Forraad med Harnisk og Værge, gjentages, da Kongen erfarer, at der ikke er noget godt Tilsyn dermed. T. 4, 190 b.

— Til samme. Da Kongens Undersaatter lide meget af Ildebrand, navnlig i Kjøbstederne, hvor Husene ere tækkede med Straatag, maa de herefter ikke tilstede nogen, hverken Borgere eller andre, som have Jord i Byen, at tække deres Huse med andet end Sten- tag; hvis der findes Huse med Straatag, skulle de sætte en bestemt Tid, inden hvilken der skal være lagt Tegltag i Stedet, og hvis det ikke sker inden den fastsatte Tid, skulle de have Magt til at tage Straataget af. T. 4, 190 b.

— Til Hr. Mogens Gyldenstern, Embedsmand paa Malmøhus. Kongen har faaet Skrivelse fra Verner Parsberg, Embedsmand paa Syllesborg, om, at Kong Gødstaf er neddragen med et stort Antal Folk; skjönt Kongen ikke venter nogen Fare fra hans Side, da han staar i Forbund med ham, skal Hr. Mogens Gyldenstern dog, da der samles Krigsfolk baade i Tydske- landt og andre omliggende Lande og man ikke véd, hvad der kan paakomme, have

flittigt Tilsyn med Malmøehus, at det bliver vel forvaret; ligesaa skal han underrette alle Lensmændene og Adelen i Skaane derom, men hemmelig, for at Kong Gødstaf ikke skal tro, at man venter andet end godt af ham, men for at de alligevel kunne „sidde udi godt Forraad“. T. 4, 191 b.

[Omtr. 5.—10. Jan.] Brev til Hr. Niels, Provst i Skielskør, om at sende hid al den Kirkehavre, som Hans Berneckov paa Kongens Vegne har bestilt omkring Skielskør, at leje Skuder dertil og lade den indmaale med Tønder. Udt. i T. 4, 192. (U. St.)

6. Jan. (Nybørg, Hell. tre Kongers Dag). Gjældsbrief til Peder Ruudt til Vogenserup paa 500 Jochimsdr. Hvis Peder Ruudt overlever Hr. Ofue Bylde, skal han efter dennes Død have Kielstrup i Otz Herred i Pant for Pengene, indtil Gaarden afløses ham. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 1 b.

7. Jan. (—, Lørd. efter Hell. tre Kongers Dag). Forleningsbrev for Hr. Ofue Biilde paa Kelstrupe Gaard og Len i Otz Herred i Sieland, som Peder Rud nu har i Værge, uden Afgift i hans Livstid. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 1.

— Qvittantia qvittantiarum til Jørgen Lycke til Ofuergaard for, hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet fra den Tid, da han fik Skanderborg Slot i Forlening, indtil han blev det kvit. Hvad han blev skyldig, har han betalt. Rex m. p. subscr. R. 6, 280.

— Aabent Brev, at Oluf Rytter maa beholde uafløst indtil videre en Gudum Klosters Gaard, kaldet Brydeboel, i Lem Sogn i Skodborch Herred, som hans Fader og Moder havde i Pant. R. 6, 282.

— Forbud mod, at Bønderne i Vester og Nørre Herreder selv maa anvende deres Sognekirkers Tiende til deres Sogne- degnes Underholdning og til Anskaffelse af Vin og Oblater; de skulle lade Degnen i Riibe Domkirke¹ og Kirkeværgerne raade for Anvendelsen af Kirketienden til Kirkens bedste og til at betale Vin og Oblater med; men ville de have nogen Underholdning til deres Degne, maa de selv udlægge den. T. 4, 192 b².

— (—, 2. Hell. tre Kongers Dag). Brev til Peder Godske,

¹ M. Hans Svaning, som fik dette Brev. Dsk. Kirkelove I. 342 f.

² Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 296. Rordam,

Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, at Suend Olsens Hustru har begjæret, at Kongen vil benaade hendes Husbond og unde ham hans Skude igjen, som han har forbrudt. For deres Armods Skyld og for at blive fri for deres Overløb vil Kongen give dem noget til Hjælp til deres Næring, og Peder Godske skal derfor skaffe Suend Olsen en Skude, som kan være Tredjeparten eller Halvparten saa meget værd som den, han mistede. T. 4, 193 b.

[Omtr. 7.—11. Jan.] Register paa Kongens Len i Nørre-jutland og Synderjutlandt, som staa i Pant. Riiber Stift: Hønneborg har Fru Sitzelle Erich Krumdiges i Pant for 1600 Mark lybsk; Gudum Kloster Malthi Jensen for 3000 Dlr.; Bøfueling Nils Juel for 1000 Dlr.; Lønneborggaardt Jyrge Rantzov for 6000 Mark lybsk; Vedelle Mølle Ifuer Lunge for 200 Dlr.; noget Gods i Skatz Herred M. Anders Schougardt for 150 Dlr.; nogle Riiber Stifts Gaarde Jyrge Rantzov (indløste fra Fru Idde paa Lyddum) for 1600 Mark danske; Hundzbeck Jesper Rantzov for 1200 Mark lybsk; Suanholm¹ med nogle Riiber Stifts Gaarde Nils Glambeck for 350 Dlr. og 150 rinske Gylden; Møgeltøndner Ditløf von Annefelde for 16,000 Mark lybsk (aarlig Afgift deraf til Riiberhus $\frac{1}{2}$ Læst Smør, 1 Læst Havre og 30 Mark lybsk). — Viiborg Stift: Skyufuehus Ifuer Krabbe for 6000 Mark lybsk og 2500 Dlr.; Synderlyng og Melsom Herreder Christoffer Rossenkrantz til Skierne for 432² rinske Gylden og 608 Mark danske; Hedensted Herred Erich Banner for 800 Mark lybsk og 1000 Dlr.; Sebbere Kloster og Kiølbyegaardt Hr. Chresten Friis for 1400 Dlr.; Ødtzløf Kloster Oluf Munck for 1000 rinske Gylden, 1900 Dlr. og 2500 Mark danske; Neesgaardt og Gods Ifuer Friis for 1500 Dlr.; Gryndersløf Kloster Nils Juel for 3500 Dlr.; Viilstedtgaardt og Gods Nils Juel for 800 Mark danske. — Vendelboe Stift: Ørum Slot Gabriel Gyldenstern for 2500 rinske Gylden og 2000 Mark lybsk; Lundt i Moers Hartuig Thomissen for 2600 Mark danske, 600 rinske Gylden og 500 Dlr.; Øe Kloster Knudt Gyldenstern for 6000 Dlr.; Duellholm Kloster Nils Lange for 2500 Dlr.; Hundtzlund Kloster Eskel Gøye for 3000 rinske Gylden og 500 Dlr.³; Voergaardt Ifuer Lycke for 500 rinske Gylden og 1000 Dlr.; Irruppegardt og Gods i Tye Herman Skieel for 1000 Dlr.; Sebbygaardt Jyrge von Rade for 1200 Mark lybsk; Orlofgaardt Jyrge Spliidt for 300 Dlr.; Annetoft⁴ og

¹ Læs: Svendsholm.
bliver 16,543 Gylden.

² Opr. vist 422, men senere rettet til 432, hvorved Hovedsummen bliver 16,543 Gylden.

³ Med en anden Haand er tilføjet: «Indløst af Erick Podebusch og forhøjet 3000 Dlr.»

⁴ Læs: Amtofte.

Streckhals Gods Nils Skieel¹ for 900 Mark danske, 740 Mark lybsk og 200 Dlr.; Mammenbye² i Vendsøssel Albret Skieel for 500 Dlr.; Hindtzel Gaard og Gods i Tye Jens Lassens Arvinger i Holstebro for 600 rinske Gylden. — Aarhus Stift: Bygholm Holgerdt Rossenkrandt for 3133 rinske Gylden, 1100 Dlr. og 2000 Mark lybsk; Ring Kloster Hærlof Trolle for 4000 rinske Gylden og 1000 Dlr.; S. Hans Kloster i Horsens Hans Stygge for 2000 Dlr.; Alling Kloster Jahan Høcken for 1500 Dlr. og 4000 Mark lybsk; Øster Velling Birk Fru Ermegaardt for 500 Dlr. og 148 Mark danske; Rannies Gods Lauritz Skinckels Arvinger for 200 rinske Gylden og 14 Mark danske; Rannies Gods i Kalløe Len Hr. Knudt Ruudt for 228 rinske Gylden, 248 Mark danske, 8 Dlr. og 9¹/₂ Mark lybsk; Tranholms Gods Eyler Hardenberg for 800 Mark lybsk; Røgsiøe Herred Greers Ulfstandt for 600 Dlr.; 4 S. Hans Klosters Gaarde i Horsens³ Jahan Brockenhus for 200 rinske Gylden. — Summa Summarum 35,808 Dlr.⁴, 16,533 rinske Gylden, 42,349¹/₂ Mark lybsk og 9418 Mark danske. T. 4, 194. (U. St.)

8. Jan. (Nyborg, Sønd. efter Hell. tre Kongers Dag). Gjælds-brev til Jolan Friis til Heslagger paa 1000 Jochimsdlr., som Hans Skougard har oppebaaret af ham til Rigets Behov; hvilke Penge Kongen lover at betale tilbage inden Hell. tre Kongers Dag førstkommende. Rex m. p. subscr. R. 6, 191 b.

— Aabent Brev, at, da Erich Krabbe, Lensmand paa Lundenes, har klaget over, at han ikke kan underholde sig med den Rente, der er tillagt ham af dette Len, gives det ham paa følgende Vilkaar: Til sin og sine Folks Underholdning og til Slottets Vedligeholdelse maa han aarlig fra Philippi et Jacobi Dag 1552 oppebære 6 Læster 17 Ørt. Rug og Mel, 9 Læster mindre 1 Ørt. Byg, 1 Læst 3 Ørt. 1 Skp. Havre, ¹/₂ Læst ¹/₂ Td. Smør, 1 Td. 24 Stobe Honning, 107 Faar, 101 Lam, 165 Gæs, 329 Høns, 106 Skovsvin, 121 Skovvogne, 126 Fødenød, 5³/₄ Fedekøer samt 45 Mark 10 Alb. rede Penge; endvidere al Avlen, dog skal han aarlig stalde og føre Kongen til bedste 40 Øxne, som han skal opsætte af Sagefald og Gaardfæstning. Kongen forbeholder sig de to Parter af al uvis Rente (den tredje Part maa Erich Krabbe beholde), al Sandtolden af al den Fisk, som fanges i Lenet, alt Vrag, undtagen

¹ Med en anden Haand: «Idem Tysted Gaard udi Toye for 2000 Dlr.»

² Manneby.

³ Meningen er ikke, at de 4 Gaarde laa i Horsens, hvor Klosteret laa; de laa i Torrild Herred (Erslev, Danmarks Len og Lensmænd S. 142, hvor deres Antal opgives til 3).

⁴ Ved Sammentælling faas 35,708 Dlr.

Tømmeret, som Erich Krabbe maa beholde til Slottets Bygning, al Kronens Part af Tienden og al Rettighed af Kirkerne og Præsterne. Dermed skal Erich Krabbe være tilfreds og ikke antegne Kongen for noget i sin Tæring og Omkostning inden eller uden Lenet eller hvor han rejser, til Herredage eller andetsteds, og al anden Rente skal han gjøre Regnskab for og yde den, hvor han tilsiges. Han skal tjene med 6 gerustige Heste og Glavind og 2 Skytter eller selv ottende til Skibs, inden Riget paa egen Bekostning og uden Riget paa Kongens Bekostning. Han skal underholde Kongens Stod ved Slottet og „besørge“ det med gode store Heste paa egen Bekostning. Han maa beholde Halvdelen af Opføddingerne mod at holde baade dem, som tilfalde Kongen, og sine egne paa sit eget Foder. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove; dog maa han hugge til Skjellighed til Slottets Bygning og Ildebrændsel. Rex m. p. subscr. R. 6, 280 b.

10. Jan. (Nyborg, Tirsd. efter Hell. tre Kongers Dag). Forbud mod at tage Æggene fra Urhøns og Fjerhøns, hvilket mange fordriste sig til i Skane, hvorved Vildtbraden ødelægges. T. 4, 192.

— Breve til Hr. Otte Krumpen, Jacob Brochenhus, Jesper Krausse og Peder Bille, at Kongen har erfaret, at paa mange Steder i Nørrejutlandt have hver 9 Bønder ikke udgjort den tiende med Harnisk og Værge, som Kongen tidligere har befalet. Derfor vil Kongen, at de skulle holde en Mønstring Mand. efter Midfaste Sønd. (13. Marts). De skulle strax lade dette Kongens aabne Brev forkynde paa alle Herreds- og Birketing og siden tilsige alle Fogder, Embedsmænd og menige Adelsmænd at møde paa et belejligt Sted i Stiftet. De skulle opskrive, hvem der møder og med hvad Rustning, og sende et klart Register derover ind i Kancelliet samt selv beholde et. T. 4, 197.

11. Jan. (—, Onsd. post trium regum). Brev til Jyrgen Skinckel om i dette Aar at lade Hr. Peder Hansen, Sognepræst i Medel[ ]far, faa Kronens Part af Tienden af Cautzlundt Sogn. Udt. i T. 4, 197.

17. Jan. (—, S. Anthonii abb.). Brev til Bønderne i Hadz Herred om en forhøjet Afgift til Vedligeholdelsen af Handsted Bro (en ordret Gjentagelse af Brevet af 27. April 1551, se ovfr. S. 33 f.). T. 3, 483 b.

— Befalinger til Lensmænd og andre i Nørjutland om med det første at begive sig til Nyborch Slot med deres Regn-

skaber: Jesper Krausse og hans Skriver med Riiperhuses Regnskab og Stiftsskriveren med Riiper Stifts Regnskab; Oluf Munck og hans Skriver med Aalborgshuses Regnskab, de skulle tage alle de resterende Penge, som tilkomme Kongen, med sig; Hr. Otte Krumpen og hans Slotsskriver med Haldt Slots og Stiftets Regnskab; Peder Bylde og hans Skriver med Aarhusgards og Stiftets Regnskab; Frandtz Bylde og hans Skriver med Sylkeborig Slots Regnskab; Niels Juel med hans Regnskab af Hing og Ulborrig Herreder; Oluf Pedersen, Tolder i Riipe, med hans Regnskab paa Kongens Told dér, hvad han bliver skyldig deraf, skal han tage med sig; ligesaa Sefueren Kier, Tolder i Kolding; Rasmus Pedersen, Stiftsskriver i Vendelbo Stift, med Stiftets Regnskab; Erick Ruudts Skriver med Vestervig Klosters Regnskab og Register med den Rest, som tilkommer Kongen.

I Hr. Otthe Krumpens Brev en Seddel, at han strax skal sende til Nyborrig de 12 Læster Havre, som han tidligere har faaet Skrivelse om fra Rentemesteren Jørgen Pedersen.

Ligesaa en Seddel i Peder Biildes Brev om 8 Læster Havre.

Ligesaa en Seddel i Frandts Biildes Brev om hurtig at fremsende 8 Læster Havre og den resterende Fetalje til Nyborrig Slot. Udt. i T. 4, 197 b.

[Omtr. 17. Jan.] Brev til Albregt Gye paa Skandalborig om strax at sende til Nyborrig Slot 8 Læster Havre, som han tidligere har faaet Brev om fra Jørgen Pedersen, og al den resterende Fetalje, som han tidligere har faaet Kongens Skrivelse om, da der er allerstørst Mangel paa Fetalje og Havre.

Lignende Brev til Efuert Biildt paa Aackier om 8 Læster Havre og den resterende Fetalje. Udt. i T. 4, 198.

18. Jan. (Nyborg, Onsd. efter S. Anthonii abb. Dag). Brev til alle, som bruge Kjøbmandskab i Rudtkiøping og andetsteds paa Langeland, at Kongen har tiltroet Michel Kaadt at være Tolder i Rudtkiøping og oppebære al Told og Tystøls Sise af indenlandske og udenlandske (8 Skil. danske af hver Td. Tystøl, som indføres, og 20 Skil. af hver Oxe, Hest eller Øg, som udføres, dog undtagne de Heste og Øg, som Borgerne selv udskibe af deres egne fra deres egen By). Rel. Eskild Oxe. T. 4, 198 b.

19. Jan. (—, Torsd. efter S. Anthonii abb. Dag). Tilladelse for Anders Barbye til at nedbryde et Kapel i Listrup¹ i

¹ Lystrup, Uvelse Sogn.

Trye Herred i Sieland og bruge Kalken, Stenene og Tømmeret, som findes der, til eget Behov. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 3.

20. Jan. (Nyborg, Fred. efter S. Anthonii Dag). Anders Jehansen faar Brev ad gratiam paa et Bol i Andkier, liggende til Gafuerslund Kirke; han skal have Herligheden, og Kirken den aarlige Skyld. Udt. i R. 5, 403.

25. Jan. (—, S. Pauli conversionis Dag). Brev til Jørgen Skinkiil om strax at sende saa meget Flæsk og anden Fetalje, som han kan undvære fra Gaarden [Odensegaard], til Nyborg, da der er stor Brøst derpaa; dog skal han beholde saa meget i Forraad, at han kan underholde Kongen en Nat eller to, hvis denne kommer der forbi inden S. Michils Dag. T. 4, 202 b.

— Aabent Brev, at Øxendrup Kirke herefter skal være Annex til Langoe, dog saa at Hr. Peder Biørnskouf, Sognepræst til Frørup, som paa Begjæring af M. Jyrge, Superintendent i Fyen, har opladt Øxendrup Kirke, maa beholde Præstegaarden i Øxendrup i sin Livstid, men efter hans Død skal den blive hos Sognepræsten i Langoe. Boeholt og Boeholtz Fang henlægges til Heslagger Sogn. T. 4, 204¹.

27. Jan. (—, Fred. post Pauli conversionis). Brev til Peder Godske, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, om at sende til Nyborg, 120 Favne Kabeltov, 100 Favne til Takkel, 100 Favne Verpetrosse, 300 Favne Smaatrosse, 60 store og smaa Blokke og 7 Ruller Boldavit-Sejllærred samt 1 Læst Bayesalt eller mere. Udt. i T. 4, 199.

28. Jan. (—, Lørd. efter S. Pouels Dag conversionis). Til Borgmestre og Raadmænd i Kiøge. Lauritz Jacobsen og Michel Matzen, Borgere i Kiøge, have været for Kongen om en Trætte angaaende en Gaard i Byen, som de begge mente at have Lod og Del i, og ingen af dem vilde lade sig udkjøbe, men hver vilde sidde paa sin Part. Hvis Gaardene i Kjøbstederne imidlertid saaledes skulde deles, vilde de Gaarde, hvori der tidligere har boet formuende Borgere, blive til intet, og Kronens og Byens Tyngde formindskes; derfor skulle de, naar saadanne Sager komme for, forhandle det saaledes, at den, som har den største Del eller vil give mest derfor, skal beholde Gaarden alene. Ingen Gaard maa herefter deles i flere Parter. T. 4, 199 b.

29. Jan. (—, Sønd. post conversionis Pauli). Brev til Peder

¹ Tr.: Rordam, Dsk. Kirkelove I. 343 f.

Godske, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, om at sende følgende Fetalje til Nyborg: $\frac{1}{2}$ Læst Skrue-Bergerfisk eller lige saa megen løs, 30 Spegelax, 2 Tdr. Rav, 3 Tdr. Sælspæk, 5 Tdr. Hvalspæk og 46 tørrede Faarekroppe til Kongens egen Mund, endvidere 1 Læst Sild og 1 Læst Lax eller saa meget, som han kan undvære fra Slottet. Udt. i T. 4, 200¹.

29. Jan. (Nyborg, Sønd. post conversionis Pauli). Brev til Jesper Kraufse, at Johan Brochenhus til Leerbeck har berettet, at en af hans Slægt, Biskop Henrick Stangberg, tillige med Hr. Peder Skram til Volberg for nogen Tid siden har stiftet et Vikarie i Riber Domkirke. Da Jesper Kraufse efter Kongens Befaling har udleveret Erich Schram, Landsdommer i Nørrejutland, de Breve, der fandtes ved Kirken, lydende paa det Gods, som nævnte Peder Skram har givet til Vikariet, skal han nu undersøge, hvilke Breve, der findes ved Domkirken lydende paa det Gods, som Biskop Henrick har givet til samme Vikarie (hvilket Gods skal være afhændet fra Kirken), og udlevere dem til Johan Brochenhus mod hans Reversal. T. 4, 201.

— Tilladelse for Borgerne i Nestuedt til at nedbryde Graabrødrekirken smstds. og bruge Stenene og Kalken til deres Raadhuses Forbedring og Tømmeret til at forbedre deres Skibsbro og Bolværk med; den Plads, hvorpaa Kirken staar, skal lægges til Torvet. Hvad andet der har ligget til Klosteret, skal, som tidligere bestemt, komme til det almindelige Hospital der i Byen. T. 4, 201 b.

— Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Johan Friis og Eyller Hardenberig, mellem Hr. Jyrgen Laurissen, Sognepræst i Stege og Provst paa Møen, og 24 Nævningsemænd, som havde svoret ham i Fald for noget Sølv, som med hans Vidende skulde være kommet fra Stege Kirke. Dommen gaar ud paa, at Hr. Jyrgen Laurissen skal være fri for samme Sag, med mindre nogen kan bevise, at noget af samme Sølv er kommet ham til gode. Johan Friis subscr. T. 4, 204 b.

[Omt. 29. Jan.] (—). Brev til Hermand Bøythin, Foged paa Hamershus, at Hans Mogensen i Vestermarck Sogn paa Borringholm har beklaget sig over, at han har Trætte med Rasmus Jensen i samme Sogn om en Gaard, som denne forholder ham, at han tit har været for Kongen, som har givet Landsdommeren Befaling til at skille dem ad, men at Rasmus Jensen ikke

¹ T. 4, 199 b findes et overstreget Brevudtog til Peder Godske af væsentlig samme Indhold med Dat. Nyborg, Lørd. post conversionis Pauli.

har villet møde for denne. Da Landsdommeren nu igjen har faaet Befaling til at dømme dem endelig imellem, skal Hermand Bøythiin være tilstede, naar Sagen kommer for, og paase, at begge Parter sker deres Ret, og at de begge faa klar Besked, for at Kongen herefter kan være fri for Overløb i denne Sag. T. 4, 200 b.

30. Jan. (Nyborg, feria 2. ante purificationis). Breve til Lensmænd i Jutland om strax at sende Øxne til Nyborg: Hr. Otte Krumpen af Haldt 12, 15 eller saa mange, som han har paa Foder af Kongens, Albret Gøye af Scandelborig og Ore Kloster, Erick Krabbe af Lundenes, Frands Bylde af Sylkeborig, Efuert Byldt af Ackier saa mange, som de have, og Jacob Brockenhuse af Alboriig 20 Øxne. De skulle sende gode og fede Øxne og skaffe Foder til dem undervejs. Udt. i T. 4, 202.

— (—, Mand. post conversionis Pauli). Til Oluf Pedersen, Borgmester i Riibe. Kongen har erfaret, at der er kommet en Karl til Byen, som giver sig ud for Læge og lover at helbrede syge Mennesker med „Krud“, som han har hos sig; da det kun er Bedrageri og han narrer Folk deres Penge fra, skal Oluf Pedersen hemmelig mage det saa, at han faar et sygt Menneske under sig og forpligter sig til at helbrede ham; hvis han saa ikke kan det, skal Borgmesteren indsætte ham i Bøddeliet og strax underrette Kongen derom, som saa vil give nærmere Forholdsregler. T. 4, 202 b.

31. Jan. (—, Tirsd. efter S. Pouels Dag conversionis). Aabent Brev, at Kongen har tiltroet Hr. Jens Symensen at være Medhjælper hos Hr. Peder, Abbed i Em Kloster, da denne paa Grund af Sygdom og Skrøbelighed ikke kan forestaa det alene. Han skal have flittigt Tilsyn med Klosteret, med Læsen og Syngen i Kirken efter Kirkeordinansen, med Skolen i Klosteret og med dets Bønder, saa den samme Skik holdes som i Hr. Peders Tid. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 282¹.

— Følgebrev for samme til Bønderne under Em Kloster. Rex m. p. subscr. R. 6, 283.

— Aabent Brev til alle Bønder i Hitz og Liusgaard Herreder, at Kongen nu har befalet Axel Jul til Villestrup, Landsdommer i Nørjutland, og Frantz Bilde, Embedsmand paa Silkeborrig, at sætte Bondegodset i de to Herreder for aarlig Landgilde som andre Kronens og Adelens Tjenere i den Egn, da alt Bondegods og

¹ Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. III. 97 f.

Krongods i de Herreder i Nørjutland, som vare med i Opløbet under den sidste Fejde, paa Viborig Landsting blev tildømt Kongen for nogen Tid siden, men de hidtil ere blevne forskaanede for at faa deres Bondegods sat for Landgilde som andre Bønder, der vare med i samme Oprør. De skulle møde for de nævnte gode Mænd, naar og hvor de tilsiges, og lade sig sætte for aarlig Landgilde og indskrive i Kronens Register og Jordebog, hvorefter de aarlig skulle yde deres Landgilde til Kongens Lensmand. T. 4, 203.

2. Febr. (Nyborg, vor Frue Dag purificationis). Befaling¹ til at underhandle med Borgerne i Rondeby om at leje Ebbe Knudsen, Embedsmand paa Lyckaa, 3 eller 4 Skibe til at føre Kalk paa, da han har Bygning for paa Lyckaa, men ikke kan faa Skibe til at gaa efter Kalk, skjønt han er villig til at betale dem, saa Arbejdet kan befrygtes at forhindres derved. Han skal betale dem, som man bliver enig med dem om. T. 4, 205 b.

8. Febr. (—, Onsd. post purificationis Marie). Aabent Brev, at der herefter skal være et Birketing paa Nymynde i Nørrejutlandt, da Nils Juel, Embedsmand paa Bøfuelling, klager over, at der bedrives stor Skalkhed paa de 4 Fiskerlejer der, Hafueruig, Orgab², Brunberg og Kaackedal, og at samme Skalkhed ikke kan straffes, da der ingen Foged eller Birk er der. Lensmanden [paa Bøfuelling] skal have de 4 Fiskerlejer i Befaling og indsætte Birkefogden. Rex m. p. subscr. R. 6, 284.

— Til Borgmester og Raadmænd i Helsingøer. Deres fuldmægtige, Hans Daidtzen og Jens Claussen, have været for Kongen med deres Besværing over deres Sognepræsts Underholdning, hvortil de bade om nogen Tiende, og over Mangelen af et Axeltorv, thi skjønt Kongen tidligere har befaleet nogle Sogne at besøge deres Torv, gjøre de det dog ikke. Efter Paaske mener Kongen at kunne komme til Kiøpnehavn, hvorhen de da skulle sende deres fuldmægtige, og Kongen vil, naar han har forhandlet med Lensmændene, som have Befaling over Tienden og Bønderne, give dem behagelige Svar og i alt ramme deres Gavn. T. 4, 207 b.

— Befaling til Otte Ruud, at han, da Kong Gøstaf af Suerrig har klaget over, at hans Undersaatter lide Uret paa Gotlandt, strax skal undersøge, hvad sandt der er deri, og underrette Kongen derom. Hvis der findes eller kan faas Breve derom, skal han sende dem til Kongen. T. 4, 210.

¹ Hvem Befalingen er udgaaet til, er ikke indført.

² Aargab.

8. Febr. (Nyborg, Onsd. post ipso die (!) purificationis). Brev til Ifuer Nielsen, Tolder i Ringkiøping, at Kongen har tilladt Borgerne der i dette Aar at udskibe Staldøxne, men ikke Græsøxne, fra deres By mod at give sædvanlig Told. T. 4, 210 b.

— Brev til Sander Leyel, Tolder i Helsingøer, at han aldeles skal „lade opstaa med den Handel, som han vaar i Rette om“ med Borgerne i Landzkrone om det engelske Gods, at han ikke mere skal tiltale den Kjøbmand for det Kobber, og at Kongen ikke vil have noget af det Klæde, som han skrev til Kongen om. Udt. i T. 4, 211 b.

— Lejdebrev for Lauris Bagge paa Amage i Olderup¹ til 11. Juni, for at han i den Mellemtid kan forhandle sin Sag; han skal være forpligtet til at møde for Kongen i Køpenhafn og undskyldte sig. Udt. i T. 4, 211 b.

— Til Borgmester og Raadmænd i Aarhus. Frende Kelsen, Borger i Aarhus, har berettet, at den Gaard, han bor i, er meget forfalden, men at han ikke kan bygge, da han kun ejer de to Parter deri og Søfren Høg, Borger smstds., ejer den tredje; han har villet sælge sin Part til Søfren Høg, men denne kan ikke købe den og vil heller ikke sælge sin, skjønt han hverken kan opbygge den eller svare sin Afgift deraf. Derfor skulle de vurdere Søfren Høgs Part samt lade Frende Kelsen faa den, for at Gaarden kan blive opbygget og svare sin Afgift. Naar der herefter falde Gaarde til Arv i Byen, skulle de vurdere dem og siden gjøre deres Flid til, at de kunne blive under én Arving; men hvis de ikke kunne det, skulle de lade den beholde Gaarden, som har mest deri, og gjøre de andre Fyldest med Gods og Penge, for at Kronens og Byens Tynge og Tjeneste des bedre kan udgjøres. T. 4, 212 b.

9. Febr. (—, Torsd. efter vor Frue Dag purificationis). Breve til Hr. Claus Bilde, Embedsmand paa Bahus, Hr. Peder Schram paa Helsingborg og Byrge Ulfstandt paa Laugholm², at Kong Gøstaf af Suerriig har klaget over, at hans Undersaatter lide Uret paa Grænsen, og derfor har ønsket en Dag bestemt, paa hvilken begge Rigers Raad skulle komme sammen og overveje Klagerne fra begge Sider; de nævnte Lensmænd skulle derfor møde hos Kongen Sønd. efter Midfaste Sønd. (19. Marts) og grundig underrette ham om, hvad Uret hans Undersaatter lide af de Svenske paa

¹ Uglørup, Taarnby Sogn.

² Overskriften har rimeligvis rigtigere: Laufue Ustand [paa

Varberg]. Jvfr. S. 218.

Grænsen, for at han inden Sammenkomsten kan vide fuld Besked derom. T. 4, 211 b.

11. Febr. (Nyborg, Lörd. efter S. Scolastice virg. Dag). Aabent Brev om et Mageskifte mellem Kronen og Hans Stigge, Embedsmand paa Drotningborrig, hvorved Hans Stigge faar 1 Gaard i Durup, 1 Gaard i Vestre Nørreagger i Durup Sogn og en øde Jord, kaldet Vyfuelholm, alt i Gislum Herred; hvorimod han har udlagt Kongen 2 Gaarde i Søttrup, 1 Gaard, kaldet Tholstrup, og 1 Gaard i Ulstrup By og Sogn, alt i Aars Herred. Rex m. p. subscr. R. 6, 284 b.

12. Febr. (—, Fastelavns Sønd.). Til Sten Rossensparre paa Kallingborg. Da han har undersøgt Glostrups Ejendom og sendt en Bevisning paa, at Glostrups Bymænd ikke have Fyldest for den Landgilde, de ere satte for, men samme Bevisning ikke melder noget om, hvad Landgilde de give, og hvad Ejendom enhver har at bruge, skal han paa ny lade Oldinge komme derpaa og granske enhvers Ejendom, og hvor meget enhver kan give i Landgilde. T. 4, 213 b¹.

— Brev til Jesper Krausse paa Riiberhus om strax at sende til Nyborg 6 Læster Torsk og „Palli“, som han tidligere har faaet Brev om. Rel. Eskild Oxe. Udt. i T. 4, 214.

— Befaling til Borgmestre og Raadmænd i Malmøe, der i Anledning af Kongens Skrivelse om at tage Borgen af en af Fru Elline, Hr. Mauritz Olsens Efterleverskes Tjenere ved Navn Jens Haldt for noget Regnskab, som han stod igjen med, og hvorfor han var rømt, have undskyldt sig med, at de ikke vidste andet, end at de maatte give ham Lejde, da han vilde staa til Rette, at de skulle holde ham tilstede i 6 Uger, indtil Fru Elline kan høre hans Regnskab.

Brev til Fru Elline, Hr. Mauritz Olsens Efterleverske, om samme Sag, at hun inden 6 Uger efter dette Brevs Modtagelse enten selv skal møde i Malmøe eller sende nogle af sine Venner for at høre Karlens Regnskab. T. 4, 214.

— Brev til Jacop Brochenhusse, at Kongen af det Regnskab, som Rasmus Persen, Stiftsskriver i Vendelboe Stift, har aflagt, har erfaret, at han har udlagt 122¹/₂ Dlr. 20 Skil. danske mere end hans Indtægt til Superintendenten i Vendelboe Stift,

¹ Tr.: Friis, Fam. Rosensparre S. 8 (friere Gjengivelse).

Dr. Ollufs Underholdning, og han siger, at han har laant Pengene, hvorfor Jacop Brochenhusse strax skal betale ham disse. T. 4, 214 b.

13. Febr. (Nyborg, Mand. efter Sønd. esto mihi). Qvittantia qvittantiarum til Oluf Munck for, hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet fra den Tid, han fik Aalborg-
borghus i Forlening, indtil han blev af med det. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 285 b.

— Brev til Hans Stygge om at sende hid [til Nyborg] 1 Td. smeltet Talg, som staar der paa Slottet [Dronningborg], og saa meget Ler, som Albret Urlegaardsmester har „tilgjort“; endvidere skal han sende Vintapperen til Rifue for at modtage nogen Vin og følge med den til Kolling. Han skal opmure Pillerne ved begge Sider under Østerbroport med hugne Sten; Kongen vil sende ham Terpentin til at komme i Spærkalken, saa at den duer til at mure med. Udt. i T. 4, 215. (U. St.)

14. Febr. (—, Tirsd. efter S. Scholastice virg. Dag). Befaling til Verner Parsbjerg, Byrge Ulfstand og Ebbe Ulfeld, at de i Anledning af det Møde mellem begge Rigers Raad, som Kong Gøstaf af Suerige har begjæret maatte finde Sted for at overveje Trætterne mellem begge Rigers Indbyggere, skulle, hver i sit Len, undersøge, hvad Uret de Danske have lidt paa Grænsen af de Svenske, og underrette Kongen skriftlig derom; hvis der er Breve derom, skulle de sende dem til Kongen. T. 4, 215 b.

— (—, Tirsd. efter Fastelavns Sønd.). Brev til Ifuer Krabbe paa Koldinghus, at Kongen vil komme did henimod Høsten med Dronningen, alle Fyrsterne og alle sine Hofsinder og blive der en Tid lang og holde Vinterleje der, hvorfor Ifuer Krabbe skal have alt i Beredskab til Kongens Underholdning.

Ligesaa til Hans Stiiige paa Drotningborig, at Kongen vil komme der henimod Høsten eller strax efter, naar han drager fra Kolding, blive der en Tid lang og holde Vinterleje der. Udt. i T. 4, 216.

— Brev til Jesper Kraufse om at sende 1 Fjerd. af den Terpentin, han har, til Drotningborg, 1 Fjerd. til Kollinghus og det øvrige til Kiøpnehavn. Udt. i T. 4, 216 b.

— Bestalling for Dyrick Dyricksen som Skifertækker og Blytækker i 5 Aar. Lensmanden paa Kollinghus skal aarlig yde ham 20 Jochimsdlr., 1 Oxe, $\frac{1}{2}$ Td. Smør, 2 Svin, 2 Pd. Malt, 2 Pd. Mel; han skal have en Hofklædning af Skrædderkammeret samt have fri Bolig og fri Underholdning for sin egen Person paa de

Slotte og Gaarde, hvor han er tilstede. Hvis han behøver Arbejdskarle, skal han tinge paa det nøjeste med dem. Kongen kan sige ham op, naar de 5 Aar ere forløbne, med $\frac{1}{2}$ Aars Varsel. Rex m. p. subscr. T. 4, 216 b.

14. Febr. (Nyborg, Tirsd. efter Sønd. esto mihi). Befaling til Peder Godske, at han skal lade Kongens Bygmester M. Jacob, der sendes til ham for at blive der ved Bygningen [paa Kjøbenhavns Slot], bese Grundvolden, underrette ham om al Lejligheden og blive enig med ham om, naar han (Peder Godske) skal have Murmestre, Tømmere og Snedkere. Naar han vil have dem, skal han underrette Kongen derom, som saa vil forskrive dem og strax sende dem til ham. T. 4, 217 b¹.

— Brev til Jacob Brockenhus, Embedsmand paa Aalborghus, at han skal tage Havre for Kongens Gjæsteri og af dem, som han ikke kan faa Havre af, Penge; dog skal han se at faa saa megen Havre som muligt og holde den i Forraad. Han skal erfare hos Axel Juel, Landsdommer i Nørrejutlandt, hvem der er gaaet i Borgen for M. Henrich Gerichsens, Stiftsskriver i Vendelboe Stift, der skylder Kongen Penge af sit Regnskab, „saa at de strax forfødre for^{ne} M. Henrich Gerichsens til os med samme Rest og Regnskab“. Thomis Skiel blev ogsaa noget skyldig af sit Regnskab, hvorfor Jacob Brockenhus skal tage Borgen af hans Hustru, saa Kongen kan faa sit tilgodehavende. T. 4, 218.

15. Febr. (—, Askeonsd.). Qvittantia qvittantiarum til Simen Pedersen, Borgmester i Kiøge, for Penge, Mariport [Salt], Baisalt, Lønborig Salt, tomme Tønder, blodig og saltet Sild og alt andet, som han paa Kongens Vegne har oppebaaret fra den Tid, da han blev Tolder paa Møen, Falsterboe og de andre Fiskerlejer og Steder i Skone, som han har haft i Befaling, og indtil 1551, da han blev Tolderiet kvit. Hvad han blev skyldig, har han leveret fra sig. Rex m. p. subscr. R. 6, 3.

— Brev til Peder Godske paa Kiøpnehafns Slot om ufortøvet at sende $\frac{1}{2}$ Læst Gos til Nyborg og om at lade gjøre Malt af Hvede til at brygge Gos af. Rel. Jyrge Valckendorf. Udt. i T. 4, 218.

17. Febr. (—, Fred. efter Sønd. esto mihi). Forleningsbrev for Eyler Rønnoou paa Hagenschouf Slot, som Frantz Brochenhus, Embedsmand paa Nyborg, sidst havde i

¹ Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 540 f.

Værge. Til sin og sine Svendes Underholdning samt til Slottets Vedligeholdelse maa han aarlig fra Philippi et Jacobi Dag 1553 oppebære 150 Mark danske, $7\frac{1}{2}$ Læst 2 Skpr. Rug og Mel, 10 Læster 4 Pd. 4 Skpr. Byg, $5\frac{1}{2}$ Læst $5\frac{1}{2}$ Pd. 9 Skpr. Havre, 9 Køer, $10\frac{1}{2}$ Bolgalt, 35 Faar og Lam, 34 Gæs, 42 Høns, $1\frac{1}{2}$ Læst 2 Tdr. 1 Otting Smør, $\frac{1}{2}$ Td. Honning, $2\frac{1}{2}$ Td. Sild, $\frac{1}{2}$ Td. Aal, 5 Skpr. Gryn og 1 Pd. Lønborg Salt, endvidere al Avlen, Halvparten af alt Sagefald, Gaardfæstning, Oldengjæld og anden uvis Rente, samt Halvparten af alt Gjæsteri; al anden Rente og Rettighed skal derimod komme Kongen til bedste. Han skal tjene Kongen med 8 geruste Heste og Glavind eller til Skibs med 8 væragtige Karle, inden Riget paa egen Bekostning og uden Riget paa Kongens. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 192.

[Omr. 18.—22. Febr.] Detailleret Optegnelse om Skibsredskaber, som kom fra Kiøpnehavn hid til Nyborg til Skibene den gyldne Løve, den ny Brandjagt, den sorte Bonde og den Brandjagt, som Amund følger. T. 4, 219. (U. St.)

19. Febr. (Nyborg, Sønd. invocavit). Skjøde til Christiopher Rossenkrantz til Hefringholm paa noget Kronens Gods i Nørrejutland, som han tilforn havde Kongens Ejendomsbrev paa, nemlig Lynderup Hovedgaard i Lynderupe Sogn i Rindtz Herred, 10 Gaarde og 3 Bol i Lynderupe By og Sogn, 1 Gaard i Nørreris og 1 i Astruppe, begge i Lynderupe Sogn¹, 7 Gaarde i Rinds By i samme Sogn, Ejendommen og Herligheden af en Gaard smstds., medens Renten, Kornskylden og Smørskylden skulle blive hos Præsten, 5 Gaarde i Ulbjerg Sogn, hvoraf den ene kaldes Lille Tordrup² og de andre 4 ligge i Sondstruppe, en Strandmølle i samme Sogn og 2 Gaarde i Laastruppe By og Sogn. Han maa ikke fiske i Laastruppe Aa, ej heller der i Limfjorden, hvor Kong Christiern. Kongens Farfader, gav Viiborg Stift Fiskeretten, men ellers maa han og hans Tjenere fiske i Limfjorden, uden dog at formene andre at fiske der. Kongen erklærer at have faaet fuld Fyldest i Penge for Godset. Rex m. p. subscr. R. 6, 285 b.

21. Febr. (—, Tirsd. efter invocavit). Til Borgmester og Raad i Kiøfuenhavn. Paa deres Begjæring om, at de, da Tomis Køpping, som havde Færøerne i Forlening, nu var død, maatte have Sej-

¹ Baade Norris og Aastrup ligge nu i Roum Sogn.

² Lille Torup.

lads og Kjøbmandskab der, „og eder ikke skulde formenis af¹ den, samme Land fik udi Forlening, der at bruge eders Kjøbmandshandel,“ svares dem, at Færøerne ere lagte under Bergenhus, men at Kongens Undersaatter i Danmark og Norge frit maa sejle og handle der. T. 4, 221 b².

21. Febr. (Nyborg, Tirsd. post invocavit). Brev til hele Rigsraadet, at det skal være tilstede i Kiøpnehavn Hell. Trefoldigheds Sønd. (28. Maj), da Kongen har berammet en almindelig Herredag for at forhandle med de vendiske Stæder om deres Privilegier, eftersom Forhandlingen sidste Sommer med de lubeske og andre vendiske Stæder ikke førte til noget, og de nu have begjæret en ny Sammenkomst. T. 4, 223 b.

[Omr. 21.—28. Febr.] Per Nielsen i Høufbye³ citat Hr. Mogens Gyldenstern, fordi han har indsat to Mænd paa ham i hans Gaard, at møde i Kiøpnehavnen Mand. post trinitatis (29. Maj).

Per Jøsepsen i Jessee⁴ citat Jacop Skriver, Ridefoged i Malmø Len, fordi han har beskattet ham, at møde ut supra.

Per Andersen i Vesmarløf citat samme Jacop Skriver, fordi han har stokket og blokket ham, at møde ut supra.

Suend Olsen, Borger i Halmsted, citat Hans Fynbo ibid., fordi han for nogen Tid siden har stukket og slaaet ham i hans eget Hus uden nogen Skyld og Brøde, at møde ut supra. Udt. i T. 4, 224. (U. St.)

[—] Dyrick Quitzov til Rørbeck citat Jens Thommesen til Hollunggaardt, fordi han for nogen Tid siden har frifundet nogle Rebsmænd, som have rebet Ørresløf Mark og Ejendom, at møde ut supra. Udt. i T. 4, 224 b. (U. St. Overstregtet.)

22. Febr. (—, Onsd. post sabb. invocavit). Brev til Jacop Brochenhusse om at levere Anders, Kongens Salter, 3000 Mark danske til at salte Sild for, og om at annamme, hvad han mangler i denne Sum, af Tolderen i Aalborgig, hvem der skrives til herom. Rel. Eskeld Oxe. Udt. i T. 4, 219 b.

— Befaling til Axel Jul til Villestrup, Landsdommer i Nørjutlandt, om at opkræve de Penge, som tilkomme Kongen i Nørjutlandt for Oprejnsning og anden Sagefald, og sende dem hid. Udt. i T. 4, 221.

¹ Hndskr. har: «att», som i den ndfr. nævnte Udg. er blevet til «attj», hvorved Meningen er misforstaaet. Rigtig forstaaet i Nsk. Rigsregistr. I. 161. ² Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 541, hvor der desuden L. 15 f. n. for «fritt fore mett» skal læses: fritt fore att mæe tiitt bruge their seglatz oc handle oc vanle mett. ³ Hyby, Bara Herred. ⁴ Gessie, Oxie Herred.

22. Febr. (Nyborg, Onsd. post Sønd. invocavit). Brev til Erich Banner og Hr. Otte Krumpen, at der er Trætte mellem Hertug Hans og Annefelderne til Siøegaard om en Skov ved Obenraae, og at Hertug Adolf og Kongen have samtykket i at sende nogle Raader til Stedet, som Trætten er om; derfor skulle de møde i Obenraae Sønd. quassimodogeniti (9. April), hvor de skulle faa videre Besked. T. 4, 221 b.

— Brev til Jacop Brochenhusse om at være tilstede i Kjøpnehafuen hos Kongen Hell. Trefoldigheds Sønd. (28. Maj) og medtage det forseglede Inventarium paa, hvad han annammede paa Roskildegaard. Udt. i T. 4, 221 b.

23. Febr. (—, Torsd. efter Sønd. invocavit). Brev til Hr. Otte Krumpen, Erick Krabbe, Axel Juel, Albret Skiel, Jackop Brockenhus og Joen Matzen, at de, da Anders van Barbye til Fauherholm har berettet, at Gabriel Gyldenstjerne har ladet en Mølledam opstøve og forhøje, saa Vandet derfra gjør Skade paa Provsten af Vieborgs Enge i Nørrehollum, skulle efter Kongens Befaling til dem om at forsamle sig angaaende en Trætte mellem Anders Barbye og Gabriel Gyldenstjerne samtidig undersøge Sagen om Mølledammen og afgøre den enten til Minde eller til Rette. T. 4, 222.

24. Febr. (—, Fred. efter Sønd. invocavit). Forleningsbrev for Jørgen Bernekoe paa Aakier Slot med Hadtz Herred, som Efuert Bild sidst havde, paa Grund af tro Tjeneste mod Dronningen. Han maa aarlig oppebære fra Philippi et Jacobi Dag 1553 af: 127 Mark 11 Skil. danske, 5 Læster 9 Ørt. 6 Skpr. Rug, 6 $\frac{1}{2}$ Læst 6 Ørt. Byg, 3 $\frac{1}{2}$ Læst 4 Ørt. Havre, 1 Læst Smør, 1 $\frac{1}{2}$ Td. 1 Fjerd. Honning. 100 Svin, 8 Køer, 64 Lam, 64 Gæs, 210 Høns, 20 Vol Æg, 10 Læster 4 Tdr. sort Salt og 4 Galte, endvidere al Avlen, en Fjerdepart af al uvis Rente og Halvparten af Opfødningerne paa Kongens Stod ved Slottet mod at forsyne det med gode Stodheste paa egen Bekostning og underholde Opfødningerne med eget Foder. Al anden Rente skal han gjøre Kongen Regnskab for og yde den, hvor han tilsiges. Han skal aarlig stalde 60 Øxne af de Øxne, som han oppebærer for Sagefald og anden Del. Han skal tjene Riget med 8 geruste Heste og Glavind eller selv ottende til Skibs med gode væragtige Karle, inden Riget paa egen Bekostning og uden Riget paa Kongens Bekostning. Kongen forbeholder sig al Kronens Part af Kirketienden og al Herligheden af Kirkerne og Præsterne. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove; paa Fællesskovene maa han jage til Slottets Behov, men dog ikke ødelægge noget

stort Vildt; han maa hugge i Skovene til Skjellighed til Slottets Bygning og Ildebrændsel. Rex m. p. subscr. R. 6, 287 b.

25. Febr. (Nyborg, Lørd. post dom. invocavit). Brev til Lensmænd i Nørjutlandt om strax at lade bage gode Tvebakker til Kiøpnehafns Slots og Skibenes Behov og holde dem tilstede, indtil de faa videre Besked: Jachop Brockenhusse paa Aalborg Slot 40 Læster; Hans Stygge paa Drotningborrig 40 Læster af Kongens Tienderug og af Landgilderugen, hvis hin ikke slaar til; Peder Bylde paa Aarhusgørdt 40 Læster ligesom Hans Stygge; Albregt Gøye paa Skandelborrig 30 Læster; Hr. Otthe Krumpen paa Haldt 40 Læster; Efuert Byldt paa Aakier 40 Læster; Ifuer Krabbe paa Koldinghus 20 Læster.

Brev til Rasmus Pedersen, Stiftsskriver i Vyndelbo Stift, om at gjøre sin Flid med at samle alt Kongens Tiendekorn i Aalborg og lade alt Bygget gjøre i Malt samt sende alt det Malt og Rug, som han samler, til Kiøpnehafns Slot paa Skibe. Udt. i T. 4, 223.

27. Febr. (Mand. efter Sønd. reminiscere). Brev til Hr. Christopher, Læsemester i Onse¹, at Hans Pedersen i Veybye og Søfrin Pedersen smstds., Kirkeværger for Syndersø Kirke, have klaget over, at han ikke vil tillade, at de, naar Regnskabsprovsten skal have sit Provstekorn, tage det baade af Kronens og af Kirkens Parter, da han er forlenet med Kronens Part af Tienden af Syndersø Sogn; han maa vide, at Kongen ikke kunde unde ham mere end sin Del af Kronens Part, og han maa lade Kirkeværgerne bære sig ad der som andetsteds i Fyen. T. 4, 225. (U. St.)

28. Febr. (—, Tirsd. post dom. reminiscere). Brev til Chresten Pouelsen, Prior i S. Knuds Kloster i Odense, at Ølrich, der i nogen Tid har tjent Kongen som Smed, men nu er af Tjenesten, skal have sin Underholdning der i Klosteret, to Maaltider Mad om Dagen; dog skal han, hvis Hestene der komme til nogen Skade, hjælpe, hvad han kan. T. 4, 224 b².

— Brev til Sander Leyel, at Dirick Diricksen nu skal begive sig vestvært efter Skifersten; dersom der ikke er Skibe for Byen [Helsingør], som han kan komme afsted paa, skal han

¹ Odense. Denne Christoffer maa vel altsaa være forskjellig fra den i det foregaaende flere Gange nævnte Christoffer Mikkelsen, der sad fængslet i Sorø (Saml. til Fyens Hist. og Top. IV. 76). Med M. Christoffer Grall, som samtidig var Sognepræst i Odense (Personalhist. Tidsskr. III. 120), maa han ikke forveksles. ² Tr.: Dsk. Mag. II. 73 f. (hvor der S. 73 L. 3 f. n. skal læses: haffue (for: haffuer), og ligesaa S. 74 L. 1) og derefter i Herholdt's Archiv f. Lægevidenskabens Hist. I. 38 f.

begive sig til Kolding, Riibe og videre. Hvis han „ikke over kommer, at du da bliver til ens med hannom, hvor han kan finde din [den?] Kjøbmand vestvært, som haver samme Sten, og den, som skal paa vor[e] Vegne betale samme Sten og hvis anden Omkostning der vil gaa paa“. T. 4, 225.

28. Febr. (Nyborg, Tirsd. post dom. reminiscere). Instrux for Oluf Calips som Høvedsmand paa et af de to Skibe, som Jesper Friis har faaet Befaling til at lade løbe til Islandt. T. 4, 227 b¹.

1. Marts (—, Onsd. post dom. reminiscere). Befaling til Jacob Jespersen, Byfoged i Odense, at lade Anne Dirich Skrædders beholde det Gods, som var tilfaldet Kongen efter hendes Husbond. Udt. i T. 4, 226 b.

— Befaling til Sander Leyl at bestille vestvært i Engeland eller andetsteds, hvor han synes: 80 Stykker sort Engelst til Hofklæde til Hofsinderne, 24 Stykker askefarvet Engelst til Hoseklæde og 50 Stykker Engelst af alle Farver til Kongens Landsknægte, Skippere, Styr mænd og Bøsseskytter. Der sendes ham 1000 Dlr. til at betale med; hvis det koster mere, vil Kongen betale med Korn, Huder og andre gode Varer. Rex m. p. subscr. T. 4, 229 b.

2. Marts (—, Torsd. post dom. reminiscere). Til Ifuer Krabbe. Han har meldt Rentemesteren, at han mangler Korn og Fetalje til at underholde Kongen med, naar denne kommer til Slottet [Koldinghus] henimod Høsten. Kongen har ladet sin Rentemester gennemse Ifuer Krabbes sidste Regnskab og finder deraf, at det ikke kan være rigtigt, naar han siger, at hans Beholdning er opbrugt. Der sendes ham et Udtog af hans Regnskab. Han skal slutte sit Regnskab til S. Valdborgs Dag og sende et klart Register over den Beholdning, han da har, til Kongen; hvad der da mangler, vil Kongen skaffe tilveje. Dog skal han holde i Forraad Ved, Kul, Hø, Strøelse og alt andet saadant, som han véd der behøves.

Lignende Brev til Hans Stiige paa Drotningborig med Tilføjelse, at hvis han har solgt Korn, Smør eller anden Fetalje for Penge, skal han igjen købe lige saa meget til samme Værdi, da han hverken har haft Kongens eller Rentemesterens Befaling til

¹ Tr.: Johannæus, Hist. eccles. Island. II. 317 ff. (hvor der S. 319 L. 6 for «6 eller 8» skal læses: 3 eller 4; og L. 10 for «landzskylltd» skal læses: landgilde skyldt). Ketilson, Islandske Forordn. I. 324 ff. Christian III's Hist. II. 493 ff.

at sælge; hvis han havde manglet Penge, maatte han have skrevet til Kongen derom, og hvis Kongen vilde have solgt af Kornet, kunde han nok et andet Sted have faaet mere for det. Udt. i T. 4, 226 b.

2. Marts (Nyborg, Torsd. efter Sønd. reminiscere). Aabne Breve til Bønderne i Søndre Hald, Nørre, Søndre, Vestre Liisberg, Haslof, Saubro, Framløf, Giern, Liusgard, Nørreløng, Søndreløng, Melsom og Rogsø Herreder, at de skulle begive sig til Grøften, som er paabegyndt ved Randers, med Heste og Vogne og 2 Hjælpere med Spader og Skovle ved hver Vogn og arbejde der i 2 Dage paa egen Kost efter Hans Stygges Tilsigelse. Udt. i T. 4, 230.

3. Marts (—, Fred. post Sønd. reminiscere). Tilladelse for Pouel Huitfeldt til at indløse fra Josep Falster Snestruppe¹ Gaard og Len i Hallandt for Pantessummen og beholde dem uafløste i sin Livstid; hvis Jomfru Margrette Brede overlever ham, maa hun for hendes tro Tjeneste hos Dronning Dorothea beholde dem i sin Livstid; de skulle aarlig yde $\frac{1}{2}$ Læst Smør paa Kiøpnehafns Slot og maa ikke beholde noget af det Vrag, som strander under Lenet. Naar begge ere døde, maa deres Arvinger beholde Lenet, indtil det afløses dem. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 479 b.

— Brev til Efuert Bylde paa Ackier, at han skal slutte sit Regnskab S. Voldburgs Dag og gjøre klart Register paa sin Beholdning denne Dag, samt strax efter sende samme Register til Kongen. Han skal med det første sende de Penge, som han har af Kongens, til Rentemesteren Jørgen Pedersen til at afbetale de Landsknægte med, som nu skulle afbetales, og til andre Udgifter.

Lignende Breve til Frands Bylde paa Sylkeborig, Peder Bylde paa Arhusgardt, Jacob Brockenhusse paa Alborrighus, Hr. Otte Krompen paa Hald, Albrecht Giøye paa Skandelborig, Jesper Kravse paa Riiperhus og Erick Krabbe paa Lundenes.

Item at Frands [Bilde] skal lade den Rug, han har af Kongens, bage til Kavringbrød og sende dem til Kiøpnehafns Slot. Udt. i T. 4, 231.

— Aabent Brev, at Bønderne paa Tossing ikke maa holde mere end én Hund i deres Gaard, og den skal være læmmet paa det ene fremmer Ben, da det har vist sig, at Hundene ellers løbe ud og bide Faarene samt jage Harerne, hvorved Kongens Jagt

¹ Hndskr. har: Suestruppe.

ødelægges. Hvo der gjør herimod, har forbrudt 1 Pd. Havre til Kronen og 1 Td. danst Øl til sine Bymænd. T. 4, 232 b.

[Omr. 3. Marts.] Frans Brochenhus citat Niels Jackopsen, Herredsfoged ved Nørre Herreds¹ Ting, „for at han haver fundet en Sag oppe at staa i 6 Uger med noget Mænd, som han havde delt for Skovhug, for de skjøde paa deris Hjemler, dog ingen kan være lovlig Hjemler, uden det vaar huggit i deris Enemærker, og de dog endnu denne Medeltid forhugge Skoven“, at møde Torsd. efter Sønd. judica (23. Marts) her paa Nyborg.

Cornelis Althenau citat Claues Daa til Rafuenstrup for 116 Jochimsdlr., som dennes Søn Jyrgen Daa er ham skyldig, men som han ikke kan faa, at møde i Kløpnehavn Fred. post dom. trinitatis (2. Juni). Udt. i T. 4, 231 b. (U. St.)

[—] Befaling til Peder Bylde, Laues Fog, Borgmester i Arhus, Peder Terckelsen, Byfoged, Peder Skriver, Hans Hiort, Jørgen Foeg, Laues Bartskeer og Anders Skriver, Borgere smstds., angaaende en Trætte mellem Peder Severensen og Peder Mørcke, Borgere i Arhus, om et Stykke Jord smstds., som der tidligere har været Synsmænd paa for at afgjøre, om der har været en Kilde der eller ej. De skulle nu strax undersøge, om der har været en Kilde eller et Madskaar der, og hvilket Synsvidne der har Ret, enten de 3 Synsmænd, som vidnede med Peder Mørcke, eller de 6 Mænd, som vidnede med Peder Severensen.

Ifuer Jul til Stubbergaardt citat Mogens Munck til Volstrup for en Lovhævd, som han har gjort paa Mogenstrup, Hielm Hede og Fløndersløe, at møde til første almindelige Herredag. Udt. i T. 4, 232. (U. St.)

7. Marts (Nyborg, Tirsd. post dom. oculi). Brev til Claues Pouelsen, Byfoged i Suinborg, at Anne Skriverdatter smstds. maa beholde hendes og hendes der for Byen henrettede Husbonds Gods mod at betale al hans og hendes Gjæld. Rel. Johan Friis, Kansler. Udt. i T. 4, 232 b.

9. Marts (—, Torsd. efter Sønd. oculi). Befaling til Jacop Huide, Hofsinde, at følge med Pouel Huitfeld til Island og være hans Befalinger lydige. Det følgende Brev sendes ham til Besørgelse.

Befaling til Hans Bernekou, Embedsmand paa Roskyldgaard, at underholde Jacob Huides 2 Heste og hans Dreng, indtil han kommer tilbage til Riget. T. 4, 233.

¹ Paa Langeland

9. Marts (Nyborg, Torsd. efter Sønd. oculi). Befaling til Jyrgen Persen, Rentemester, at sende 7^{1.2} Læst saltet Kjød til Kolling og derfra fragte en Skude til Kiøpnehavn. Hvis han ikke kan faa en Skude, skal han skrive til Peder Gaadsche derom, som saa skal lade samme saltede Fisk (!) hente. Udt. i T. 4, 233 b.

[**Omtr. 9.—10. Marts.**] Latinsk Søbrev for Nis Lassen, Borger i Riibe, fra Riibe til Andorp med Kongens Gods og tilbage igjen til Danmark. Udt. i T. 4, 233 b. (U. St.)

10. Marts (—, Fred. efter Sønd. oculi). Følgebrev for Pouel Huitfeldt til Bønderne under Snedstrupe Gaard, som Josep Falster hidtil har haft i Forlening. Udt. i R. 6, 480 b.

— Til Sten Rosensparre. Paa hans Forespørgsel gjennem Rentemesteren Eskild Oxe, om Kongen selv vil sende Heste til Stoddene ved Slottet [Kalundborg], eller han skal bestille nogle, meldes der ham, at han skal kjøbe to ufordærvede Heste, „der vel „themende“ og travende ere“, til Kongens Stod og indføre Udgiften i sit Regnskab. T. 4, 234 b.

11. Marts (—, Lørd. post dom. oculi). Brev til Jyrgen Skinckel, at Kongen ad gratiam har undt Thomes Ibsen, Sognepræst i Jordløse Sogn i Saling Herred, Kronens Part af Halvdelen af Tienden af nævnte Sogn.

Brev til Pouel Bang, Tolder i Assens, at Boldevin nu maa udføre toldfrit af Riget 2 Foler og 2 Øxne. Udt. i T. 4, 235.

— Aabent Brev, at da Skipper Albrecht Eickholtz's Skib for nogen Tid siden er forlist under Lessø, og noget af Godset er strandet under Sieland og Halland, maa ingen gjøre ham Hinder paa det Gods, han finder, naar han kan bevise, at det er hans, og vil give en „temmelig“ Bjergeløn. T. 4, 235 b.

[**Omtr. 11. Marts.**] Jens Stenckelsen i Trelleborg citat Pouel Jude, Borgmester, fordi han har paasagt ham, at han selv tredje har sat den aarlige Skat der i Byen i nogen Tid, som han mener med Urette, at møde Tirsd. efter Hell. Trefoldigheds Sønd. (30. Maj) i Køpenhavn.

Samme citat Niels Matzen, Byfoged, fordi han ikke vilde skikke ham Ret der til Tinget, at møde samme Tid. Udt. i T. 4, 235. (U. St.)

[**Omtr. 11.—15. Marts.**] Gregers Simensen, Borgmester i Tisted, og Villatz Kronner(?), Borger smstds., citant Erick Rud, fordi han har forfulgt dem med Loven for en Ejendom, som de have brugt, og har endt Sagen for Rigens Kansler, men nu til-

taler dem for Kost og Tæring, som de mene med Urette, at møde i Kiøpnehavn Mand. post trinitatis (29. Maj). Udt. i T. 4, 235 b. (U. St.)

14. Marts (Nyborg, Tirsd. efter Sønd. lætare). Fortegnelse over den Rente, som Borgmestre og Raadmænd i Kiøpnehavn aarlig oppebære til deres egen Fordel. R. 6, 4¹.

15. Marts (Onsd. efter Sønd. lætare). Kvittans til Hermen Wetken. Borger i Hamborg; paa Thommes Kiøppings Vegne paa 1000 Mark lybsk, som er paa Regnskab af Thommes Kiøppings Afgift af Færøø for de sidste to Aar, 1551 og 1552. Udt. i T. 4, 236. (U. St. Overstreet.)

22. Marts (—, Onsd. efter Sønd. judica). Til Sander Leyl. Da Kongen af hans Breve til Johan Friis erfarer, at han ikke kan bestille Hofklædet, skal han strax skaffe en tro og forstandig Karl, som kan drage til Andorfs Marked, og levere ham de 1000 Dlr., han har faaet. Kongen vil sende Skibe med Korn, Huder og andre Varer efter Karlen, for at han kan betale med dem, hvis Pengene ikke slaa til. Sander Leyl skal give ham en Udskrift af Kongens Brev paa, hvor meget og hvad Slags Klæde han skal købe, samt give ham Besked i alle Henseender. Den Betaling, han kommer overens med Karlen om, at denne skal have, vil Kongen udrede. Rex m. p. subscr. — En Seddel om at bestille Kongen noget af det sorte Træ til at svarve af; „du kan selv forfare, hvad det er for Træ, det er slet igjennem sort“. T. 4, 237.

[Omr. 22.—23. Marts.] Niels Knudsen i Hiemefrød (?) citat Gundi i Malle for en Hat, som Gundi har faaet fra ham, som han mener med Urette, at møde i Kiøpnehavnen Fred. post dom. trinitatis (2. Juni). Udt. i T. 4, 236 b. (U. St.)

[—] Prioren i S. Knuds Kloster [i Odense] begjærer paa Hospitalets Vegne en Stævning over Anders Æmegsen², at møde i Kiøpnehavn til den tilkommende Herredag med de Breve, som han har paa den Ejendom i Sortebrødrekloster i Ottense, og svare Prioren eller hans fuldmægtige for noget Korn, Smør og Penge, som han er de fattige i Hospitalet skyldig.

Samme har Tiltale til Mauritz Æmigsen², Henning Quidtzo og hans Moder Fru Ællinne til Kyllgaard³ for noget Korn, Smør og Penge, som de alle tre ere de fattige i Hospitalet skyldige.

Hr. Hans Skougaard citat Jørgen Brade til Valløse for

¹ Tr.: Pontoppidan, Orig. Hafnienses S. 396 f. Nyerup, Kjøbenhavns Beskriv. S. 71. Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. II, 300 f.   ² Emmiksen.   ³ Jvfr. ovfr. S. 92.

nogen Gjæld, som han og hans Moder Fru Anne Niels Brades ere ham skyldige, og for nogle Gjenbreve paa noget Gods, som han og hans Moder have indløst fra ham, hvilke nu forholdes ham, at møde selv eller ved fuldmægtige i Kiøpnehavn Lørd. efter Hell. Trefoldigheds Sønd. (3. Juni). Udt. i T. 4, 238. (U. St.)

23. Marts (Nyborg, Torsd. post dom. judica). Til Jacob Brockenhus, Embedsmand paa Aalborghus. Nils Matzen i Hielekelde¹ har klaget over, at Jacob Brockenhus og Superintendenten [i Vendelbo Stift] have dømt „at være et fuldt Ægteskab paa den Handel“ mellem hans Datter og Matz Mickelsen, Borger i Holstebro, skjønt Nils Matzen ikke havde sine Breve eller Bevisning tilstede; hvis det er sandt, skulle de paa ny stævne Sagen for sig og give en endelig, skreven Dom fra sig. T. 4, 236 b.

— Til Jacob Brockenhus, Embedsmand paa Aalborghus. Da Thomis Skiel, som var Byfoged i Aalborg, er død og staar igjen med sit Regnskab, og da den nuværende Byfoged af den Grund har beslægtet hans Hustru Marines og hendes Barns Gods, skal Jacob Brockenhus tage Borgen af hende, at hun, naar hun paaæskes, vil gjøre nøjagtigt Regnskab for hendes Husbonds Indtægt og Udgift og betale, hvad hun findes at være pligtig. Naar hun har sat denne Borgen, skal han befale Byfogden at hæve Beslæggelsen. T. 4, 238 b.

24. Marts (—, Fred. efter Sønd. judica). Breve til Jackop Brockenhus og Peder Biilde, at de hver strax skulle fragte en Skude, 100 Læster drægtig, da Kongen agter at sende noget Korn til Amsterdam, og der „forvandle“ det. Hvis de ikke kunne faa saa stor en Skude, skulle de fragte den størst mulige og strax postvis, Nat og Dag uspart, sende Kongen Underretning derom; endvidere skulle de sende et klart Register paa det Malt og Rug, som de kunne undvære. T. 4, 238 b.

— Til Borgmestrene i Riibe, Vedle og Horsens. M. Jacob, Kongens Bygmester, har underhandlet med en Murmester i deres By² ved Navn Mogens, at han skulde begive sig til Kiøpnehavn's Slot og arbejde der for Betaling som andre Murmestre. Da han imidlertid ikke er kommen, skulle de undersøge, hvor han er, og tilholde ham uden Forsømmelse at opfylde sit Løfte. T. 4, 239.

¹ Helligkilde, Hvidbjerg Sogn.

² Sagens Riibe; Brevene til de to andre Byer have vel nævnet andre Murmestre.

24. Marts (Nyborg, Fred. efter Sønd. judica). Til Hr. Claus Bylde. Kongen sender 3 Skibe for at hente det Tømmer, som Kongens Tømmermand huggede i „denne forledne“ Vinter i hans Len til Kiøbenhafns Slots Bygning. Han skal saa hurtig som muligt skaffe dem fuld Ladning. T. 4, 241 b.

— Til Peder Godtsche, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot. Han skal strax sende den lybske Admiral, Saltholken og Strudsen til Norge efter Tømmer, da Kongens Tømmermand, som skulde hugge det til Kiøpnehafns Slot, nu er kommen tilbage. Søbrevene til Skibene og et Brev til Hr. Claus Bille paa Bahus sendes ham; i Søbrevene skal han indsætte Skippernes Navne. Da han melder, at Vandet paa det nærmeste er opøst af Graven, men at M. Jacob mener, at Grundvolden er for stejl, skal han overveje, om Vandet ikke kan dæmmes fra Grundvolden, men alligevel staa andetsteds i Graven, da der ellers vil blive en ond Lugt. Da de Muremestre, som M. Jacob har „betinget“, ikke alle ere komne, har Kongen ladet Breve udgaa derom, saa han skal faa 24 Muremestre. Terpentinen, som han har skrevet om, sendes. — Seddel i samme Brev, hvorved han faar Befaling til at paase, at der er Vand i Graven henimod Kongens Ankomst, da der ellers bliver en ond Stank, samt at Huset ikke kommer for meget i Graven; han skal se at finde en Façon, saa det bliver, som om det stod i en Bugt, og ikke med Hjørner ud fra den gamle Mur. Han skal underrette Kongen, om det kan gøres saaledes. T. 4, 241 d¹.

[Omtr. 24.—27. Marts.] Mogens Munck til Olstrup citat Ifuer Juel til Stubbergaard for Laasebreve, som han har gjort paa Stubbergaard og Gods, siden han kjøbte det af Kongen, ligesaa for gamle og ny Birkebreve, lydende paa Flyndersø og Hiellom Hede og for Vidnesbyrd, som han har angaaende samme Gods, at møde i Kiøpnehavn Fred. efter Sønd. trinitatis (2. Juni). Udt. i T. 4, 242 b. (U. St.)

25. Marts (—, Lörd. post dom. judica). Hr. Claus Bille citat Ifuer Friis for en Sum Penge, som han for nogen Tid siden har oppebaaret af hans Broder M. Torbiørn Bille, og for Renten af disse Penge, som han har beholdt, at møde i Kiøpnehavn Lörd. post trinitatis (3. Juni). Udt. i T. 4, 239 b.

— Til Albrecht Gøye, Embedsmand paa Schandelborg. Jens

¹ Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 541 f., dog ikke Efterskriften. S. 542 L. 10 skal der læses: neste (for: »beste«).

Knudzen, Borger i Aarhus, har berettet, at hans Moders sidste Husbond, Nils Lassen i Foulebye¹, er død for 5 eller 6 Aar siden, og at den Gaard, hun nu bor i, er Bøndergods, hvori hun, hendes Børn og Børnebørn² have deres Parter og ligesaa Kjøbeparter, men at nu, da hans Moder er en udlevet Kvinde, vil Chresten Pedersen i Tymynge³, Herredsfoged i Saufbroe Herred, dele og pladse hende af Gaarden, hvori han ogsaa har en Part. Hvis Nils Lassens Hustru har den største Part, skal Albrecht Gøye forhandle det saa, at hun kan blive ved Gaarden og give sine Medarvinger Skjeppeskyld efter Recessen; hvis hun ikke har den største Part, skal han dog mage det saa, at hun kan beholde Gaarden i sin Livstid, for at hun ikke i sin Alderdom skal blive husvild. T. 4, 240 b.

25. Marts (Nyborg, Lørd. post judica). Hr. Peder Schram citat Claus Urne for en Vang og et Gjørde, som han har indtaget i Krogemoese, for en Vej og Vanding („Vaning“) i samme Mose, som han ligeledes har indtaget, ligesaa for en Mølle, som han ulovlig har ladet bygge i Veybye og Karstrup⁴ Fællid, for nogle Domme og Forfølgninger, som han har forholdt ham, samt fordi han forfølger Kronens Undersaatte i Gøding og Bierge Herreder til Skone Landsting, og fordi han for nogen Tid siden har dømt Kronens Bonde i Blegiskier en Enghave fra, uden at Hr. Peder Schram har været lovlig tilkrævet, at møde i Kjøpnehavn Fred. post trinitatis (2. Juni). Udt. i T. 4, 241.

26. Marts (—, Palmesønd.). Aabent Brev, at ingen, hverken udenlandske eller indenlandske, som besøge Fiskerlejerne i Riiber Len, maa fiske med Stikkere, da de ingen Told og Rettighed give til Kronen deraf. Hvo der gjør herimod, har forbrudt alle sine Fiskeredskaber og straffes desuden. T. 4, 241.

— Til Steen Rossensparre, Embedsmand paa Callingborg. Da han efter Kongens Befaling har ladet 13 Oldinge undersøge, hvad Ejendom Bønderne i Glostrup i hans Len have, og om den svarer til den forhøjede Landgilde, som Knudt Gyllenstern har sat dem for, og disse have vidnet, at hver Bonde er sat $\frac{1}{2}$ Pd. Korn og 2 Skpr. Havre for høit, bevilger Kongen, at Landgilden nedsættes saa meget. T. 4, 241 c⁵.

27. Marts (—, Mand. efter Palmesønd.). Følgrebrev for

¹ Folby.
Herred i Skaane.

² Kopibogen har: «Børnebørnebørn».

³ Tinning.

⁴ Begge i Bjerge

⁵ Brudst. tr.: Friis, Fam. Rossensparre S. 8f.

Frantz Brochenhuse til Bønderne paa Langeland, som Eiler Rønnoy nu har i Værge, fra SS. Philippi og Jacobi Dag.

Følgebrev for Eyller Rønnoy til Bønderne i Hagenskouf Len fra samme Dag. Udt. i R. 6, 193 b.

27. Marts (Nyborg, Mand. efter Palmesønd.). Befaling til Oluf Persen, Tolder i Riibe, at levere Hans Stygge, Embedsmand paa Drotningborg, 1000 Dlr. af Kongens Told, naar han tilsiges. Rex m. p. subscr. Udt. i T. 4, 243.

28. Marts (—, Tirsd. post Palmesønd.). Brev til Jyrgen Skinckel, at han skal lade Jyrgen Suof sætte et Bundgarn under Ebbelløe i dette Aar, da han ikke selv bruger Bundgarn under denne Ø. Udt. i T. 4, 244 b.

29. Marts (—, Onsd. efter Palmesønd.). Livsbrev for Kort Kok, Kongens Mundkok, paa 1/2 Læst Korn, Halvdelen Rug og Halvdelen Byg, 2 Svin og en Hofklædning som til andre Tjenere, hvilket aarlig skal ydes ham af Lensmanden paa Kiøpnehafns Slot; derimod skal han være forpligtet til at tjene paa Slottet og salte og forvare Flæsk og anden Mad, som skal saltes. Rex m. p. subscr. R. 6, 4 b.

30. Marts (—, Skjærtorsd.). Qvittantia qvittantiarum til Jacop Brochenhuse, Embedsmand paa Aalborghus, paa alt, hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet fra S. Andree Dag (30. Nov.) 1548, da han fik Roskieldegaard, Harretzborg, Suendstrup og Fuleberig Len, indtil Sønd. cantate (15. Maj) 1552, da han blev dem kvit. Hvad han blev skyldig, har han leveret fra sig. Rex m. p. subscr. R. 6, 5.

— Qvittantia qvittantiarum til Eiler Rønnoy paa, hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet fra den Tid, da han fik Tranekier Slot i Forlening indtil Philippi og Jacobi Dag, da han skal af med det. Hvad han blev skyldig, har han betalt. Rex m. p. subscr. R. 6, 194.

— Aabent Brev, at Ølrick Smed, der har tjent Kongen en Tid lang som Smed, men nu for Alderdoms Skyld ikke kan „efterfølge os“, skal have sin Underholdning med Mad og Øl i S. Knudz Kloster i Odense mod at lade sig bruge der enten til at have Tilsyn med Heste eller til andet; desuden skal han have en Klædning aarlig som Klosterets andre Svende. Rex m. p. subscr. R. 6, 194 b.

— „Peder Surs Arvinge finge Brev til Steen Rossensparre, at kgl. Maj. haver for Guds Skyld omdraget og tilgivet dennom

10 Dlr. af den Summa Dlr., som han havde optinget til Knud Gyldestern for en Sag for 40 Dlr.“ T. 4, 244 b.

30. Marts (Nyborg, Skjærtorsd.). Brev for Jacob Esbernson, Byfoged i Faaborg, af samme Indhold som det, Michel Kaadt fik 18. Jan. (S. 211). Udt. i T. 4, 199.

— Befaling til Borgmestre og Raadmænd i Faaborg, at Jacob Espersen, Byfoged smstds., skal være fri for al aarlig Byskat, Baadsmanshold og anden Besværing som andre Byfogder i Landet. Rel. Eskild Oxe. Udt. i T. 4, 244 b.

— Til Jesper Kraufse. Kongen har for nogen Tid siden befalet Hr. Volf Pogevisch at tage en Gaard i Døstrup, som Peder Kier ibor, i Forsvar indtil videre, men erfarer nu, at han beskatter Manden; derfor skal Jesper Kraufse tage Gaarden i Forsvar indtil videre. Udt. i T. 4, 245.

— Befaling til Hans Berneckov, Embedsmand paa Roskildegaaardt, at bage 50 Læster Kavringbrød til Kongens Behov af Tiendekornet samt at have 12 Læster Byggryn i Forraad. Rel. Eskild Oxe. Udt. i T. 4, 245 og 247.

— Aabne Breve til Stefuens, Biefuerschouf, Ramse, Thune, Smørums og Sockelundz Herreder, at hver Mand, undtagen Adelens egne Arvetjenere, skal begive sig til Kiøpnehafns Slot og arbejde der i Graven med Heste og Vogne, Skovle og Spader i 2 Dage paa egen Kost, naar Peder Godske tilsiger dem. Udt. i T. 4, 245 b¹.

— Til Peder Godske. Saltholken skal, som han foreslaar, løbe til Dram efter Deler og Uglen i det Sted løbe i Suansund efter Tømmer; Søbrevene til dem sendes. Da han har ladet alt Vandet pumpe op af Graven omkring [Kjøbenhavns] Slot, og den nu kan renses uden at hindre det andet Arbejde, faar han efter Ønske Breve til Almuen der omkring, at den skal hjælpe til ved Rensningen; dog skal han paase, at det ikke skal falde den for svært at udføre Arbejdet under Pløjningen og Saaningen. Peder Godske skal, naar Sander Leyl tilsiger ham, sende Jacob Kjældersvend til ham, for at prøve nogen Vin. Han skal befale en af Guldsmidene paa Slottet, som Kongen har givet „en Padde for os at forlægge“, at sende den til Kongen med dette Bud. T. 4, 245 b².

— Befaling til Sander Leigel at kjøbe, foruden de 20 Amer

¹ Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 542 f.

² Begynd. tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 543, hvor der L. 19 for «best» skal læses: nu best.

Vin, som han har faaet i Told af de Skibe, som ere komne vesterfra med Vin, saa megen god Vin til, at Kongen i alt kan faa omtrent 150 Amer; hvis der kommer god Vin og der er Kjøb derpaa, skal han købe, som han ser Lejlighed til; hvis der kommer god Pøito, skal han købe 8 eller 10 Piber. Peder Godske har faaet Befaling til at sende Jacob Kjældersvend for at prøve Vinen. Vinen til Kongen selv skal være noget suragtig. Kongen vil have Oplysning om, naar den Skifertækker „kommer til Skik“, og hvorledes det er bestilt dermed. T. 4, 246 b.

1. April (Nyborg, Paaske Aften). Befaling til Jyrgen Persen, Rentemester, at annamme af Jesper Krafze 6 Tdr. Smør og strax sende dem til Flensborg til Kongens Underholdning. Rel. Eskeld Oxe¹.

Befaling til Styé Pors at fly Jyrgen Brae, naar han tilsiger ham, 70 Vogne til at føre Kalk til Ydsted til Byggearbejdet paa Vordingborig.

Ligesaa til Hr. Mogens Gyldenstern om 50 Vogne. Rel. Eskeld Oxe. Udt. i T. 4, 247 b.

3. April (—, 2. Paaskedag). Til Sander Leyel, Tolder i Helsingør. Da han ingen forstandig Karl kan faa til at bestille Kongens Hofklædning, har Kongen befalet Claus Dørknægt at rejse vesterpaa for at bestille den. Sander Leyel skal give ham den nødvendige Underretning, give ham en god Karl med, levere ham de 1000 Dlr. eller give ham Anvisning paa dem i Amsterdam og give ham et klart Register paa, hvor meget Klæde han skal købe, af hvad Farve og hvor meget af hver Slags. Kongen vil med det allerførste bestille Korn fra Nørrejutlandt, som skal sendes til Amsterdam, hvor Claus Dørknægt kan omsætte det i Penge og dermed betale Hofklædningen, hvis den koster mere end de 1000 Dlr. Sander Leyel skal derfor hurtig tilskrive Kongen, hvor i Amsterdam samme Korn kan leveres. Rex m. p. subscr. T. 4, 248.

4. April (—, 3. Paaskedag). Til Borgmestre og Raad i Kiøbenhafn. Lafris Mule, Raadmand smstds., har været for Kongen med en Supplikats, som nu sendes dem. Da der ikke blev givet noget beskrevet i denne Sag, og Kongen har glemt, hvorledes den endelig blev ordnet, skulle de ordne den, som det blev forhandlet for Kongen. T. 4, 248 b².

¹ Tr.: Sejdelin, Dipl. Flensborgense II. 564 f.

² Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 543 f., hvor der S. 543 L. 2 f. n. for «thet breff» skal læses: ther bleff.

4. April (Nyborg, 3. Paaskedag). Til Jackop Brochenhus. Han maa bygge en Kornlade i Ladegaarden for Olborghus, da der er stor Trang til en saadan; men han maa ikke tage af det Tømmer, som Kongen har sendt did til Slottets Bygning. Da det Hus, som Kongen har ladet bygge i Høring til Superintendenten i Stiftet, at han der kunde have „sin Værelse“, „ligger der for Slottet og fordærves“, skal han „opsætte“ det til et Kornhus „der til Slottet“. T. 4, 249 b.

— Til Jacop Brochenhus. Da han ikke kan faa saa store Skibe til at føre Korn til Amsterdam, som han har faaet Skrivelse om, agter Kongen i de første Dage at sende Skipper Jens Siellandsfar med Øholken til Aalborg for at modtage en Ladning Korn af ham og Hr. Otte Krumpen. Saa snart Skibet kommer, skal han lade en Kobrygge gjøre, saa Kornet ikke fordærves af Vand; hvis det behøves, skal Skibet beklædes i Bunden eller belægges med Maatter. Indlagt medfølger en Seddel paa det Korn, som Hr. Otte Krumpen, Rasmus Persen og han selv skulle levere. Han skal sørge for, at Skibet ikke forsinkes, og sende en tro Karl med det til Amsterdam, som kan staa for Maalet og aflevere det der, hvor Kongen nærmere vil bestemme. Baadsmændene paa Øholken have faaet deres Betaling, men Jacop Brochenhus skal udfetalje Skibet for Rejsen til Amsterdam og for en Rejse derfra til Norge efter Tømmer og tilbage igjen hid til Slottet. Han maa give hver Baadsmænd 1 Gylden paa Haanden. — Register paa Kornet. Jacop Brochenhus af Aalborg Slot efter hans egen Skrivelse: 15 Læster Rug og 52 Læster Malt; Rasmus Persen, Stiftsskriver, efter Jacops Skrivelse: 40 Læster Malt og 5 Læster Rug; Hr. Otte Krumpen af Hald efter hans egen Seddels Lydelse: 30 Læster Malt og 12 Læster Rug. T. 4, 250.

— Befaling til Rasmus Pedersen, Stiftsskriver i Vendelbo Stift, at levere Jackop Brochenhus alt det Korn, som han har af Kongens. Rel. Eskil Oxe. Udt. i T. 4, 250.

— Befaling til Hr. Otte Krumpen, uden Forsømmelse at sende det Korn, som han efter sin Seddel kan undvære fra Slottet, nemlig 12 Læster Rug og 30 Læster Malt, til Jacop Brochenhus, Embedsmand paa Olborghus. T. 4, 252 b.

— Befaling til Jyrgen Persen, Rentemester, at levere Kongens Salter i Nibe 2000 Mark danske, da han ikke har faaet de 3000 Mark, som Kongen havde befalet sine Lensmænd at skaffe ham til Salteriets Behov. Hvis han ikke kan skaffe Pengene paa

anden Maade, skal han tage dem af den Sum, som Hr. Otte Krumpen har faaet ind ved Salget af 20 Læster Rug fra Haldt. T. 4, 252.

[Omr. 4. April.] Befaling til Anthønīs Bruske og Verner Suale at være tilstede i Onse¹ førstkommende Lørdag for at høre den Sag mellem Jens Huas og en Kvinde paa Langeland, som Kongen har stævnet for sig, om en Ejendom, kaldet Løckesholm, og give en endelig, beskreven Dom fra sig. Udt. i T. 4, 249. (U. St.)

[—] Befaling til Jørgen Skinckel at levere Jørrēn Suof 1 Læst Byg, som Kongen har givet ham. Rel. Eskel Oxe. Udt. i T. 4, 249 b. (U. St.)

18. Maj (Segeberg, Fred. efter vor Herres Himmelfærds Dag). Forbud mod, at Gaarde i Assens ved Skifter deles mellem flere Arvinger (stemmende med Begyndelsen af Brevet af 17. Marts 1552 til Randers, S. 137). R. 6, 195.

19. Maj (Flensborg, Fred. efter Sønd. exaudi). Tilladelse for Malti Jensen, Embedsmand i Gudum Kloster, til at indløse det Gods til sig, som findes at være pantsat fra Gudum Kloster, og beholde det, indtil det afløses ham for den Sum, som han med Pantebrevene kan bevise at have udgivet. Rex m. p. subscr. R. 6, 289.

— Livsbrev for M. Esbern Pedersen paa et Kannikedømme og Præbende, kaldet S. spiritus, i Aarhus Domkirke, som nu er ledigt efter M. Søfren Kallissen. Han skal residere ved Domkirken. Med de sædvanlige Bestemmelser for Kanniker. Rex m. p. subscr. R. 6, 289.

20. Maj (—, Pinse Aften). Aabent Brev, at S. Hans Klosters Kirkegaard i Ribe skal blive ubeygget, indtil Kongen selv har været der og undersøgt Sagen, da Kongen har erfaret, at nogen vil bygge der udenfor Clautz Sestedz Gaard. T. 4, 253.

— Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Johan Friis, Erick Banner, Bertrum van Annefeld til Limkule, Jesper Randtzov, Embedsmand paa Flensborghus, Jørgen Lycke og Peder Oxe, mellem Jørgen Persen, Rentemester, paa Riber Kapitels Vegne og Oluf Persen, Borgmester i Ribe, paa almindeligt Hospitals Vegne paa den ene Side og Henrick Rantzov til Tuschouf og Ditluf van Buckvolt til Gram paa den anden angaaende nogle Enge og Ejendomme, som af 12 Ejermænd ere tilrebede Kapitels- og Hospitalstjerne i Vium, men som Henrick Rantzov

¹ Odense.

og Ditluf van Buckvolt gjøre dem Hinder paa. Sagen skal optages paa ny. T. 4, 253.

27. Maj (Flensborg, Lørd. efter Pinsedag). Til Hans Stygge. Han har meldt, at de 1000 Dlr., som han fik i Ribe til Grøften ved Drøtningborg, allerede ere udgivne, og begjærer flere Penge, samt giver tilkjende, at der vil blive den dobbelte Omkostning, hvis Arbejdet skal opsættes til næste Sommer. Da Kongen ingen Penge har hos sig, maa han sælge noget af det Korn, han har paa Slottet, dog ikke saa meget, at der siden skal komme til at mangle. Da han mangler hugne Sten til Grundvold for Møllen der ved Slottet og begjærer at maatte nedbryde Bierbye Kirke i Støfning (!) Herred og Ersløf Kirke i Galten Herred, hvilke M. Matz Lang Superintendent i Aarhus Stift, har ladet tilslaa, da der ikke mere skal gjøres Tjeneste i dem, tillades dette; han skal forvare, hvad der er nyttigt til Bygnings Behov, og siden bruge de hugne Sten til Møllen. T. 4, 254.

— Til Frantz Brockenhusse. Kongen med Hertug Augustus og hans Fyrstinde agte sig i den tilkommende Uge til Fyen og siden til Nyborg Slot, hvor de ville vente, indtil Vinden bliver gunstig for Overfarten. Han skal derfor tilfly Kamre paa Slottet, sørge for tilbørlig Underholdning og bestille Skuder og Færger til at føre Heste og Gods over. T. 4, 254 b.

17. Juni (Kbhvn., Lørd. efter SS. Viti et Modesti). Tilladelse for Hans Skoufgaardt, Sekretær, til at indløse fra Knud Gedde Maglebye Len i Skønne for Pantessummen. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 480 b.

[**Omtr. 17.—23. Juni.**] Befaling¹ til Hr. Mogens Gyldenstjerne, Hr. Per Skram, Tage Tot, Claus Urne, Verner Pasbjerg, Hr. Lauge Brae, Stye Pors og Erick Podebusk, at de Fred. efter S. Dionisii Dag (13. Okt.) skulle dømme i en Trætte, som Byrge Trolle har berettet er mellem Vee Borgere og Jep Gyngge i Bockeboe, Herredsfoged i Giers Herred, om en Skov mellem Vee og Bockeboe.

Befaling til samme Mænd, undtagen Sty Pors, at de Lørd. efter S. Dionisii skulle dømme i en Trætte mellem Fru Anne Hr. Axel Ugerups og Ve Borgere om et Skovskjel mellem Kongsskuof og Saelsskuof. Udt. i T. 4, 255 b. (U. St.)

22. Juni (—, Torsd. efter S. Boels Dag). Kvittans til

¹ Byrge Trolle har faaet Brevet.

Sander Leyel, Tolder i Helsingør, paa 104 Rosenobler af Tolden for Helsingør i 1552, som han leverede Kongen selv i dennes eget Kammer. Rex subscr.

Kvittans til samme paa 1253 Rosenobler af Tolden i 1553, som han leverede Kongen i dennes eget Kammer. Rex subscr. Udt. i R. 6, 5 b.

23. Juni (Kbhvn., S. Hans Midsommers Aften). Breve til Kiøge, Prestøe, Vordingborge, Stegie, Nestued, Skielskiøer, Holbeck, Kalingborge, Helsingør, Landtzkrune, Trelleborge, Ystedt, Helsingborge, Aarhus, Sømershaufn, Falsterboe og Skanøer, at de vendiske Stæder have haft Sendebud hos Kongen for at faa deres Privilegier stadfæstede, men da Kongen ikke gjerne vil give dem nogen Stadfæstelse, som kan være hans Undersaatters Privilegier imod, skal hver af de nævnte Byer strax sende to Borgere til Kiøpnehavn med de af deres Privilegier, som de vide ere imod de vendiske Stæders. T. 4, 256.

27. Juni (—, Tirsd. efter S. Hans Dag Midsommer). Kvittans til Peder Oxe paa Vrag, som var strandet under Giedsør: en Øltønde fuld af Peber, en Fjerd. sort Sæbe, 2 Ottinger Terpentin, 1½ Fjerd. Lavrolie, 2 smaa Tønder med Fernis, 11 smaa Tønder med Theragelse¹, 5 smaa Tønder syltet Ingefær, ½ Td. Gallasæble og ½ Td. Vinsten, hvilket han leverede i Kongens Kammer paa Nyborg Slot sidste Nytaarsaften; ligesaa for 3 Tdr. Svovl, 3 Tdr. Tran („traffuen“), 2 smaa Ankere, et halvslidt Kabel og et Stykke „Kirsequode“, som han leverede Lauritz Skriver, Slotsskriver paa Kiøpnehavn. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 246.

29. Juni (—, Torsd. efter S. Hans Dag Midsommer). Kvittans til Seuren Kier, Tolder i Kolling, paa 600 Dlr. af Tolden i Kolling, hvilke han leverede Hans Ifuersen, Slotsskriver paa Kollinghus, til Bygnings Behov smstds. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 290.

— Aabent Brev, at, da mange blive bedragne, naar de kjøbe eller faa Gods i Pant i Kjøbstederne, ved at det i Forvejen er solgt eller pantsat til 3—4 andre, har Kongen med Samtykke af det tilstedeværende Rigsraad befalet, at ethvert Salg, Pantsættelse eller Afhændelse til Laans eller som Gave af Kjøbstedsgods skal ske paa Bytinget eller Raadhuset for Borgmester og Raad og siden indtegnes i Stadsbogen, da det i modsat Til-

¹ Theriak.

fælde vil blive betragtet som ugyldigt. Rex m. p. subscr. K. 1525 —58, Bl. 123¹.

30. Juni (Kbhvn., Fred. efter S. Hans Dag Midsommer). Tilla-delse indtil videre for Borgerne i Nykiøben i Maars til at ud-føre de Sild, som de have saltet i dette Aar, samt til at salte de Sild, som de fange i Limfior eller købe paa deres Bys Torv efter deres Bys Privilegier, og bruge deres Kjøbmandskab dermed, da de have klaget over, at de forarmes, fordi de ikke maa salte og handle med Sild. Johan Fris subscr. R. 6, 291.

— Stadfæstelse, efter Begjæring af Morten Suendsen til Voisnesgard, paa ét Mageskifte mellem Jyrgen Lycke med Sam-tykke af Jomfru Birgitte Krumpen, Abbedisse i Mariagger Kloster, og menige Konvent og Morten Suendsen med hans Hustru Fru Marine Clausdotters Samtykke, hvorved Morten Suendsen med sin Hustru og hendes rette Arvinger faar 1 Gaard i Høfuevorde² og 2 Bol i Voidnes i Skøstrup Sogn samt 1 Gaard i Tendrup i Huorn-slet Sogn, alt i Liisberg Herred; derimod har han udlagt Klosteret 2 Gaarde i Hiensuig³, 1 Gaard i Askier og Faverdal⁴ i Hiensuig Sogn i Slaus Herred samt 1 Bol i Tygstrup i Vedelbye Sogn i Hald Herred⁵. Rex m. p. subscr. R. 6, 293⁶.

3. Juli (—, Mand. post ipso die (!) visitationis Mariæ). Livsbrev for Casper Mule, Hertug Mogenses, Kongens Søns, Tugtemester, paa et Kannikedømme og Præbende, som er ledigt efter Hr. Niels Torckelsen, i Riber Domkirke. Han skal residere ved Domkirken, naar han ikke er i Kongens daglige Tjeneste eller studerer ved noget Universitet. Med de sædvanlige Bestemmelser for Kanniker. Rex m. p. subscr. R. 6, 290.

— Livsbrev for Anders Munck, Kancellitjener, paa et Kannikedømme i Aarhus Domkirke, kaldet Tued Præbende, at tiltræde efter M. Hans Olsens Død, som nu har det i Væрге. Han skal residere ved Domkirken, naar han ikke er i Kongens daglige Tjeneste. Med de sædvanlige Bestemmelser for Kanniker. Rex m. p. subscr. R. 6, 291 b.

[Omr. 3. Juli.] (—). Livsbrev for Dr. Peder Capiteyn, Kongens Livlæge, paa et Kannikedømme i Lunde Domkirke, som nu er ledigt efter M. Torbern Bilde. Med de sædvanlige Be-

¹ Tr.: Dsk. Mag. V. 253. Christian III's Hist. II. 218. ² Højvorre (Vorre). ³ Hejnsvig. ⁴ Fugdøl. ⁵ Tojstrup, Vejby Sogn, Nørre Hald Herred. ⁶ Tr.: Dsk. Mag. VI. 156 ff., hvor der S. 157 L. 10 for «nu» skal læses: ene, og L. 19 for «Joseph» skal læses: Josopsen.

stemmelser ang. Bønder, Jagt og Skove. R. 6, 481 b¹. (Indført mellem Breve af 17. Juni og 7. Juli.)

7. Juli (Kbhvn., Fred. efter vor Frue Dag visitationis). 'Qvittantia qvittantiarum til Efuert Byld, Embedsmand paa Stenvigsholm, for hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet fra den Tid, han fik Aakier Slot i Forlening, indtil han blev af med det. Rex m. p. subscr. R. 6, 292 b.

— Forleningsbrev for Germind Torbiiørnsen paa Katzeløsse Gods i Helsingborg Len i Skaane, som Fru Byrgete, Jens Torbiiørnsens Efterleverske, sidst havde i Værge, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 482 b. (Overstreget med følgende Bemærkning ved Overskriften: „Holger Tønnessen 8. Aprilis“².)

— Til Peder Oxe og Mogens Falster. Som de vel huske, har Kongen ladet Breve udgaa til Herredsting og Landsting, at Fællesskovene skulle staa i Kværstad, indtil de rettelig kunne blive delte mellem Lodsejerne. Jørgen Rudt, Embedsmand paa Olholm, har faaet Befaling til, at Fællesskovene i hans Len, der endnu ere uskiftede, skulle rebes og skiftes. Peder Oxe og Mogens Falster skulle være tilstede herved paa Kongens Vegne. T. 4, 256 b.

— Aabent Brev, at den Granskning, som nogle gode Mænd efter Kongens Befaling have foretaget, og hvorved det Sandemændstov om Markeskjel mellem Jernet og Jernetlundtz Mark, som Niels Lange lod gjøre, erklæredes magtesløst, ingen Magt skal have, da Niels Lange paa den Tid var forhindret i Rigets Forfald; dog hermed ingen til Skade. T. 4, 257.

10. Juli (—, S. Knud Konnings Dag). Følgebrev for Hr. Anders Nilsen, hvem Kongen har tiltroet at være Forstander for Hospitalet i Aarhus, til Bønderne, der tjene til dette Hospital og til S. Jørgen smstds. Stii Pors skal forsvare dem, men intet oppebære af dem. R. 6, 483.

— Brev til Stii Pors, at han skal svare for Bønderne under det almindelige Hospital i Aarhus og S. Jørgen smstds. til

¹ R. 6, 479 er indført et Livsbrev paa samme Kannikedømme for Anders Munk, Kancellitjener, med Dat. Nyborg, Mand. efter Sønd. invocavit (20. Febr.) 1553; men det er igjen overstreget, og særlig er Navnet gjort utydeligt. Da Anders Munk 3. Juli 1553 fik Brev paa et andet Kannikedømme, er Peder Capiteins Brev vel omtr. fra samme Tid. ² Næmlig 1557. Overstregningen betyder altsaa ikke, at Brevet ikke er udstedt. Se Erslev, Danmarks Len og Lensmænd S. 67.

Tinge og andetsteds, medens Hr. Anders Nilsen skal oppebære al Afgift og Rettighed af dem paa de fattiges Vegne. T. 4, 257 b.

10. Juli (Kbhvn., S. Knud Konnings Dag). Befaling til Nils Jul, at han med det første skal sende de 14,000 Hvidlinger, som han skal give i Afgift af Bøvling, til Frantz Brochenhuse paa Nyborg Slot. Rel. Eskild Oxe, Rentemester. Udt. i T. 4, 258.

[Omtr. 16.—26. Juli.] Til Ifuer Krabbe paa Koldinghus. Da han mener, at der vil blive Mangel paa Hø til Vinteren, skal han se at faa Hø, Havre, Lam, Gæs og Høns i Stedet for Gjæsteri. Han skal i alle Tilfælde skaffe 2000 Læs Hø, selv om han skal oppebære Penge for Gjæsteriet og siden købe Hø derfor. Jørgen Skenckel skal sende 30 Læster Malt fra Oithense til Medelfar, for at Ifuer kan brygge Øl deraf og indlægge det paa Koldinghus, saa han kan have gammelt Øl i Forraad¹.

Brev til Jørgen Skenckel af det angivne Indhold.

Brev til Borgmester og Byfoged i Medelfar om at modtage de 30 Læster Malt og skaffe Skuder og Baade til at føre dem til Kolding.

Brev til Frands Brockenhuse paa Nyborig Slot, at han strax skal levere Skipper Peder Holst paa Kongens Skib Uglen 60 Læster Malt af den Beholdning, som han har, at føre hid til Kiøpnehafns Slot. Udt. i T. 4, 259. (U. St.)

19. Juli (—). Forleningsbrev for Jacob Sestedt, Staldmester, paa Byerne Strøe og Skefuinge samt Strøe Mølle i Thry Herred i Siellandt uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 6.

— Forleningsbrev for „denne Brevviser“ Hans Mortensen paa en Slingerup Klostergaard, kaldet Giørløsegaard, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bonde, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 6 b.

— Følgrebrev for Peder Godtske, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, til 13 navngivne Bønder i Ganløse, 15 i Vigenbrøt², 11 i Brøndholm, 2 i Nifue³, 1 i Kregeme, 7 i Blausterud, 4 i Sonnerup og 1 i Hestangs Mølle⁴, hvilke før have tjent til Slingerup Kloster. Udt. i R. 6, 7.

¹ Efter dette Brev er med en anden Haand tilføjet: „Item sender kgl. Maj. hannom et Brev til Hans Johansen om ij^m Læs Ved.“ ² Vejenbrød, Karlebo Sogn. ³ Niverød, samme Sogn. ⁴ Hestetangs Mølle, Uggeløse Sogn.

22. Juli (Kbhvn., S. Marie Magdalenne Dag). Til alle Bønderne i Danmark. Paa Grund af Krigen i Tydschelandt har Kongen med Danmarks Riges Raads Samtykke udskrevet en almindelig Landskat, saa at hver 20 jordegne Bønder skulle lægges i Læg sammen og give 40 Jochimsdlr.; hver 20 Bønder, som ikke have egen Jord, skulle give 20 Jochimsdlr.; Indestemænd, Pebersvende, Husmænd og Tjenestedrenge, som have Kornsød, skulle hver give $\frac{1}{2}$ Jochimsdlr.; hver Smed, Skomager og Skrædder, som bor i Landsbyerne, og hver Møller skal give 1 Jochimsdlr. Overalt skal den rige hjælpe den fattige. Kun virkelige Ugedagstjenere og de Møllere, som bo ved Kongens Gaarde og Adelens Sædegaarde og male frit for deres Herskab, maa være fri. Skatten skal være indbetalt inden S. Mortens Dag.

Breve til de forskellige Lensmænd, at de skulle udskrive Skatten og opkræve den i rette Tid¹. T. 4, 293².

— Befaling til Byrge Trolle og Peder Oxe at oppebære denne Skat over hele Danmark, undtagen i Nørrejutlandt, hvor Erich Banner og Hr. Otte Krumpen skulle oppebære den. Udt. i T. 4, 296³.

25. Juli (—, S. Jacobi ap. Dag). Aabent Brev, at Jyrgen Pedersen, Rentemester, har leveret Dr. Peder Capiteyen, Kongens Livlæge, og Jost, Kongens Apotheker, følgende Urter og Specerier, som de have taget Vægt paa: 100 Pd. Peber, 100 Pd. hvid Ingefær, 8 Pd. „Semmet [Zimmet]-Safran“, 12 Pd. Nelliker, 6 Pd. Muskatblomme, 12 Pd. Kanel, 200 Pd. Ris, 200 Pd. Mandler, 4 Pd. Husblas, 187 $\frac{1}{2}$ Pd. Blommer fra Dammasch, 400 Limoner, 6 Gelten smaa Oliven, 20 Pd. store Kapers, 60 Pd. smaa Kapers, 12 Pd. Dadler, 2 Pd. Dodsfigner, 12 Gelten Oliven, 21 Pd. Korender, 6 Kurve Rosiner, 801 Pd. „middelbar“ Kanarisukker og 262 Pd. fint Kanarisukker; ligesaa leverede han følgende Urter og Specerier, som bleve kjøbt paa Apotheket i Andorf: 32 Pd. syltede „Noethen“, 61 $\frac{1}{2}$ Pd. Rob de Ribes⁴, 4 [Pd.] Roserosarum, 16 Pd. Cortists sitrii⁵, 11 Pd. Aqva senamomi⁶, 6 $\frac{1}{4}$ Pd. Persicorum, 2 Pd. Conserva antus⁷, 6 Pd. Miraboloni rebulli, 4 Pd. Florum Arantie⁸, 6 Pd. Arantiarum conditarum, 22 $\frac{1}{2}$ Pd. Cornesticoniorum, $\frac{1}{4}$ Pd. Pomade, 1 Pot Aqva Damascena, 17 Pd. Ingefær, 2 $\frac{1}{2}$ Pd. Riibes conditi. Rex m. p. subscr. R. 6, 294 b.

¹ Alle Lenene opregnes med deres Lensmænd. Foran Vardbiørg Len, Lyckov Len, Syllesborg Len og Hallumsted Herred er skrevet: $\frac{1}{2}$ Skat. ² Tr.: Jacobsen, Det danske Skattevæsen und. Christ. III og Fred. II S. 182 ff. ³ Tr.: Jacobsen, anf. Skr. S. 187 f. ⁴ Hndskr. har: Roderibes. Jvfr. ovfr. S. 27. ⁵ Cortex citri, Citronskal. ⁶ Aqva cinnamomi, Kanelvand. ⁷ Rosmarin-Sukker. ⁸ Pommeransblomster.

25. Juli (Kbhvn., S. Jacobi ap. Dag). Tilladelse for Borgerne i Halumstedt til at oppebære al Sise af Tydstøl i deres By i et Aar fra S. Marie Magdalene Dag (22. Juli) sidst forleden, for at de des bedre kunne fulddrive den Befæstning, som foretages omkring deres By. Rex m. p. subscr. R. 6, 484.

— Tilladelse for Hospitalet i Landzkronne til aarlig at oppebære 88¹/₂ Mark danske og 6 Pend. af Kronens Rente af Engelholms By til Gjengæld for, at det har mistet samme Sum af Gaarde og Jorder i Landzkronne, som Kongen har udlagt til Slottet smstds. og til Borgerne i Engelholm, der mistede deres Gaarde i Engelholm. Rex m. p. subscr. R. 6, 484 b.

— Lignende Tilladelse for Kirken i Landzkronne til aarlig at oppebære 27¹/₂ Mark og 6 Pend. af Engelholms Rente.

Lignende Tilladelse for Prædikanterne og Skolemesteren i Landzkronne til aarlig at oppebære 60¹/₂ Mark 4 Skil. af Engelholms Rente. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 485.

— Brev til Hans Barnekov om med det første at sende hid saa meget Malt og Havre, som han kan undvære fra Gaarden [Roskildegård]. Rel. Eskild Rentemester. Udt. i T. 4, 260.

— Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Jahan Friis og Erich Banner, mellem Bodel Niels Olsens i Brunsberg paa Borringholm og Hans Symynsen, Byfoged i Rodnebye, angaaende en Eng, kaldet Ryngebye Eng, som han gjør hende Hinder paa. Da han, skjønt lovlig stævnet, endnu ikke, 3 Uger efter den rette Tægtedag, er mødt, dømmes han til at være nederfældig, hvorimod hun maa beholde Engen, indtil han møder med bedre Bevisning. T. 4, 261.

26. Juli (—, Onsd. efter S. Mariæ Magdalene Dag). Breve til Hr. Claus Bilde, Verner Pasbjerg, Børge Ulfstand, Lauge Ulfstand og Ebbe Ulfeldt, at de herefter ikke maa tilstede nogen at bygge Skibe i deres Len, med mindre de i Forvejen stille Borgen for, at de ikke sælge dem ud af Riget i de 6 første Aar efter Bygningen. T. 4, 259 b.

— (—, Onsd. efter S. Jacobi ap. Dag). Befaling til Jyrgen Pedersen, Rentemester, at han indtil videre aarlig skal yde Hr. Willem von Wallertumb 1 Læst Malt, ¹/₂ Læst Rug, 2 Øxne og 1 Td. Smør i „vor“ Stad Hamburg, hvilket Kongen har undt ham. T. 4, 260.

— Befaling til Hartuig Bilde at fly Borgmester og Raad i

Hallemstedt 200 Elle- og Birkepæle til at forbedre Dybet ved deres By med. Udt. i T. 4, 260 b.

28. Juli (Kbhvn., Fred. efter S. Jacobi ap. Dag). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Jahan Friis, Erich Banner, Hr. Mogens Gyllenstern, Hr. Peder Schram, Byrge Trolle, Tage Thot, Claus Urne og Christoffer Huitfeldt, mellem Hans von Colnen paa hans Hustru Karine Lauritzdaatthers Vegne og Oluf Tostessen i Suenstrup og hans Medarvinger, som gjorde Hans von Colnen Hinder paa Suenstrupgaardt¹. Ved Dommen tilkjendes Gaarden Oluf Tostessen. T. 4, 261 b.

29. Juli (—, Lørd. efter S. Jacobi ap. Dag). Tilladelse for Anders Barbye til Faverholm til at flytte Hanebergs Mølle i Herløf Sogn i Trye Herred nedenfor sin nuværende Plads ned paa Kronens Grund, da den ikke har Vandfald nok, hvor den staar, og ikke kan faa bedre, med mindre den støves paa Kronens Grund; dog skal han udlægge saa meget af sin Jord, som han bortstøver af Kronens. Rex m. p. subscr. R. 6, 8².

— Forleningsbrev for Peder Gaadske, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, paa Rønnebecksholm, 4 Gaarde i Bøyde, en jordegen Bonde smstds., 2 Gaarde i Grefuensvenge, 1 Gaard i Borup samt Fulberg³ og Haldagger Len, endvidere 1 Gaard i Vandløesse, 1 i Draferup og 1 i Grefue, alle i Sielland, som han nu selv har i Væрге, uden Afgift, for Livstid. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 9.

30. Juli (—, Sønd. post Jacobi ap. Dag). Forleningsbrev for Jyrgen Valckendorf, Skjænk, paa Slangerup Kloster med Undtagelse af det Gods, som er lagt under Kiøpnehafns Slot, uden Afgift. Han skal underholde Kongen med Følge 1 Nat, og han skal underholde Klosterjomfruene efter Kongens aabne Brev derom. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 9 b.

1. Aug. (—, S. Peders Dag ad vincula). Kvittans til Sander Leyel, Tolder i Helsingør, paa 900 Rosenobler, 3 Portugaløser og 120 Engelotter af Tolden for Helsingør, som han leverede Kongen i dennes eget Kammer paa Kiøpnehafns Slot. Rel. Eskild Oxe, Rentemester. Udt. i R. 6, 8.

¹ I Himle Herred i Halland.
O. Flakkebjerg Herred.

² Tr.: Nye Dsk. Mag. VI. 234 f.

³ Fuglebjerg,

1. Aug. (Kbhvn., S. Peders Dag ad vincula). Stadfæstelse paa et Brev af Kong Frederich, dat. Gottrup Fred. efter Hell. tre Kongers Dag (10. Jan.) 1528 til Bønderne i Fredeløf¹ i Laaland, at de, saa tit de ville, og naar der er Olden, maa drive deres Svin ind paa Kronens Skov Beckeskouf mod at give hvert 15de Svin i Oldengjæld til Aalholm Slot, og naar deres egne Skove bære Olden, maa de frit drive deres Svin derind². Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 246.

3. Aug. (Roskilde, Torsd. post ad vincula Petri). Kvittans til Josep Falster paa alt, hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet fra den Tid, han fik Snedstrup Len, først paa Regnskab og siden paa Afgift, indtil han blev det kvit. Hvad han blev skyldig, har han betalt. Ligeledes har han tilfredsstillet Kongen for det Fogedsølv, som han har oppebaaret, men som ikke var indført i hans Regnskab. Rex m. p. subscr. R. 6, 483 b.

4. Aug. (—, Fred. post ad vincula Petri). Befaling til Jacob Brochenhus, Høvedsmand paa Aalborghus, at han i dette Aar skal købe saa megen Kirkehavre, som han kan faa i Vendelboe Stift og Aalborg Len, og forvare den, indtil han faar nærmere Besked. Udt. i T. 4, 264.

5. Aug. (—, Lørd. post ad vincula Petri). Befaling til Stii Paars, at han, da Kongen har erfaret, at Ærkedegnegaarden i Roskilde, som han har i Forlening, er meget forfalden, strax skal opbygge den, saa der ingen Brøst findes, saafremt han ikke vil have Ærkedegnedommet forbrudt. T. 4, 262 b.

— Til Dr. Peder, Superintendent i Siellandz Stift. Han skal, saaledes som han har begjæret, sammen med Hans Bernechov, Embedsmand paa Roskildeggaard, visitere Klerkeriet i Roskilde By for den store Uskikkeligheds Skyld, som der findes baade med Lærdom og Levned, og sætte en ordentlig Skik derpaa. Kapellanen ved Domkirken vil Kongen forsørge med mere Rente til hans Underholdning, saa snart der bliver noget ledigt. T. 4, 262 b³.

— Brev til Dr. Peder Palladius og Hans Bernechov, at de skulle foretage den ovenfor nævnte Visitation. T. 4, 263⁴.

¹ Frejlev.   ² Frederik I's dsk. Reg. S. 153.   ³ Tr.: Zwergius, Det Siellandske Clerisie S. 63 f. Suhms Saml. I. 123 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 353. Den anden Udg. er den bedste.   ⁴ Tr.: Zwergius, Det Siellandske Clerisie S. 62 f. Suhms Saml. I. 123. Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 352.

5. Aug. (Røskilde, Lørd. post ad vincula Petri). Til Hr. Anders Bille. Da han i den Trætte mellem ham og Fru Elsebe Peder Suobs om Raemoese Sø, som han har „for hende ladet udstukket“, og om Seenhus¹ Skov og en Ager ikke har tiltaget gode Mænd paa sin Side til Trættens Afgjørelse, som det blev bestemt, da de vare for Kongen paa Kiøpnehafns Slot, og da hun ikke kan faa nogen Befaling i den Sag, inden det sker, skal han udnævne saadanne Mænd og sende Kongen en Seddel derom, for at denne kan lade sit Befalingsbrev udgaa, saa Sagen en Gang for alle kan blive endt. T. 4, 263 b.

10. Aug. (Avnsø, S. Laurentii mart. Dag). Brev til Erich Banner paa Kalløe, at han dette Aar skal sende al sin Fetaljeafgift til Kiøpnehafns Slot.

Lignende Brev til Erich Ruud paa Vesteruiig Kloster.

Lignende Brev til Nils Juel paa Boufueing, som desuden skal sende 20,000 Hvidlinger af Landgildens og Sandtoldens Fisk af Hyng og Voldborg Herreder til Kiøpnehavn. Den øvrige tørre Fisk, Hvidling, Torsk og Skuller, fra de 2 Herreder skal sendes til Kollinghus tillige med den anden Landgilde, Korn, Smør, Faar, Lam, Svin og andet.

Brev til Albreth Skieel paa Børlum, at han skal sende sin Fetaljeafgift til Kiøpnehavn. Af dette Aars Sagefalds- og Gaardfæstningsøxne skal han sende dem, der tilkomme Kongen, til Kollinghus inden S. Michels Dag.

Brev til Ifuer Lycke paa Voregaardt, at han skal sende sin Fetaljeafgift til Kiøpnehavn og Sagefalds- og Gaardfæstningsøxne til Kollinghus.

Brev til Hans Stygge paa Drotningborg, at han skal sende til Kiøpnehavn det Malt, Rug og Smør, som ifjor blev sendt ham af Hr. Otte Krumpen paa Hald for at ligge i Forraad. Hvis det er forteret paa Slottet, skal Hans Stygge sende lige saa meget af Drotningborg Slots Landgilde. Han skal i dette Aar opsætte 70 til 80 Øxne eller flere paa Foder paa Kongens Ladegaard, dog saa at han har Hø og Strøfoder i Forraad til Hofsindernes Heste, hvis Kongen skulde komme did. Alt andet, hvad der behøves, skal han holde i Forraad efter Kongens Skrivelse. Udt. i T. 4, 264 b.

— Brev til Jacob Brockenhus paa Olborghus, at han skal sende til Kiøpnehafns Slot af sin Beholdning af sidste Regnskab

¹ Sejnehus.

saa megen Rug og Malt, som han kan undvære fra Slottet, samt 5 Læster Smør, 800 Sider Flæsk. 70 Kokroppe, $1\frac{1}{2}$ Læst Mjød og 300 Faare- og Lammekroppe. Han skal opsætte paa Foder i Ladegaarden saa mange Øxne, som han kan faa enten af Sagefalds- og Gaardfæstningsøxnene eller paa anden Maade, saa Kongen efterhaanden kan lade hente af dem til sin Underholdning i Vinter paa Drotningborg eller Kaallinghus. Han skal sende saa meget, han kan undvære, af sin Beholdning af Havre fra sidste Regnskab til Kaallinghus samt al Kongens Tiendehavre i dette Aar af Vendelboe Stift og Aalborg Len, naar den bliver samlet, hvorimod alt andet Tiendekorn af Rug og Malt skal sendes til Kiøpnehafns Slot, naar det bliver samlet og Bygget bliver gjort i Malt. Udt. i T. 4, 265 b.

10. Aug. (Avnsø, S. Laurentii mart. Dag). Brev til Jesper Krausse paa Riiberhus, at han skal sende til Kiøpnehafns Slot 1 Læst Smør, 1 Læst Mjød, 15 Skippd. Bly og 8 Læster saltet Fisk, og at han skal sende til Kollinghus 5 Læster Rug, 6 Læster Malt, 5 Læster Havre, $\frac{1}{2}$ Læst Smør, 50,000 Hvidlinger, 30,000 Skuller, 15 Læster saltet Fisk, 200 levende Fedesvin, 10 Snese Torsk, 10 Snese Ruckel, 200¹ Faare- og Lammekroppe, 70 Gæs, 100 Høns, 100 Vol Æg og $2\frac{1}{2}$ Skippd. Vox. Han skal i dette Aar opsætte paa Foder paa Ladegaarden 50 eller 60 Øxne enten af Sagefalds- og Gaardfæstningsøxnene eller af indkjøbte, saa Kongen efterhaanden kan lade dem hente til Kollinghus.

Brev til Frantz Bille paa Silkeborg, at han skal sende alt det Korn, Smør og Fetalje, som han blev Kongen skyldig af sidste Regnskab, til Kollinghus, nemlig 6 Læster $9\frac{1}{2}$ Ørt. $3\frac{1}{2}$ Skp. Rug, 15 Læster $1\frac{1}{2}$ Ørt. Malt, $\frac{1}{2}$ Læst $9\frac{1}{2}$ Ørt. 2 Skpr. Havre, 2 Læster 5 Tdr. 1 Skp. 1 Pd. 11 Mark Smør, 222 Sider Flæsk, 27 Faar og Lam, 394 Høns, hvilke sidste dog først efterhaanden skulle sendes, naar Kongen kommer, 1000 Hvidlinger, $29\frac{1}{2}$ Snese Torsk, 11 Snese² tørre Gjeder, 48 Oxekroppe og $1\frac{1}{2}$ Brad. Han skal opsætte 60 Øxne paa Foder (ligesom ovfr.). Han skal slagte 500 Svin af Kongens Part af Skovsvin og Oldensvin, salte dem (baade Flæsket og Rygge, Hoveder, Fødder osv.) og sende dem til Kiøpnehafns Slot. Udt. i T. 4, 266.

— Brev til Albreehtli Gøye paa Schanderborg, at han i dette Aar skal sende følgende Fetalje til Kollinghus: 10 Læster Rug, 8

¹ Bor maaske læses som 270, idet Tallet paa Gæssene da er ladt in blanco. ² Haandskr. har: Fisk.

Læster Malt, 6 Læster Havre, 2 Læster $4\frac{1}{2}$ Td. 1 Skp. 3 Pd. Smør, 170 Faar og Lam, 350 levende Fedesvin, 6 Fedekøer, 60 Gæs, $4\frac{1}{2}$ Td. Gryn, 3 Tdr. Honning, endvidere al den Landgilde, som kan undværes fra Ore Kloster, samt 200 levende Fedesvin; i Ladegaarden ved Klosteret skal han sætte paa Foder 20 eller 30 Øxne, i Ladegaarden ved Schandelborg 60 Øxne (som ovfr.). Alt Kongens Tiendekorn og Tiendelammene skulle sendes til Kollinghus.

Brev til Jyrgen Barnechov paa Aakieer, at han i dette Aar skal sende til Kollinghus 15 Læster Rug, 24 Læster Malt, 20 Læster Havre, 4 Læster Smør, 500 levende Fedesvin, Faar og Lam¹, 129 Gæs, 400 Høns, 12 Fedekøer og 15 Vol Æg. Han skal sætte 60 Øxne paa Foder (som ovfr.); de skulle efterhaanden sendes til Kollinghus til Kongens Underholdning i denne Vinter. Alt Kongens Tiendekorn og Tiendelammene skulle sendes til Kollinghus.

Brev til Erich Krabbe paa Lundenes, at han dette Aar skal yde paa Kollinghus $7\frac{1}{2}$ Læst 3 Ørt. Rug, 4 Læster $11\frac{1}{2}$ Ørt. Malt, 2 Læster $3\frac{1}{2}$ Ørt. 1 Skp. Havre, 1 Læst Smør, 200 levende Fedesvin, 158 levende Faar og Lam, 181 Gæs og 361 Høns. Han skal opsætte 50 Øxne paa Foder paa Ladegaarden (som ovfr.). Udt. i T. 4, 266 b.

10. Aug. (Avnsø, S. Laurentii mart. Dag). Brev til Hr. Otte Krumpen paa Hald, at han dette Aar skal opsætte paa Foder saa mange Øxne, han kan fodre, ved Slottet, i Klostre eller ved Spøttrupgaard (som ovfr.).

Brev til Peder Bille paa Aarhusgaardt, at han dette Aar skal opsætte saa mange Øxne, som der kan fodres, paa Ladegaarden (som ovfr.). Udt. i T. 4, 267 b.

11. Avg. (—, Fred. post Laurentii mart.). Tilladelse for Oluf Jensen, Kronens Tjener i Veyllegaardt, til at opbygge en Mølle til sin Gaard og beholde den uden Afgift i sin Livstid; dog maa han ikke støve Vandet til Hinder eller Skade for nogen. Naar han dør, tilfalder Møllen Kronen. Rel. Erich Ruudt, Embedsmand i Vesteruig Kloster. R. 6, 294.

12. Aug. (—, Lørd. post Laurentii mart.). Aabent Brev, at Cornellius Peyttersen, Borger i Holbeck, indtil videre maa beholde en Kronens Jord i Holbeck, kaldet Biskopshaven, som han nu selv har i Værge, mod sædvanlig Afgift. Rel. Frandz Banner, Høvedsmand paa Holbeck Slot. R. 6, 10 b.

¹ Tallet 500 synes at maatte omfatte alle tre Slags Dyr.

13. Aug. (Avnsø, Sønd. post Laurentii). Qvittantia qvittantiarum til Jyrgen Brade, Embedsmand paa Vordingborg, for hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet af S. Hans Kloster, Nesbyehofuit Len og Ruudgaardt og lige saa for Kongeskatterne fra den Tid, han fik disse Len, til S. Laurentii Dag (10. Aug.) 1552, da han blev dem kvit. Hvad han blev skyldig, har han betalt. Rex m. p. subscr. R. 6, 11.

— Forleningsbrev for Lauretz Hansen, Slotsskriver paa Kiøpnehafns Slot, paa 2 Kronens Gaarde i Abbedtuedt i Volborgs Herred i Sielland uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 11 b.

— Brev til Anders Knudsen, Tolder paa Falsterboe, at han skal kjøbe 24 Skippd. Humle paa Falsterboe og sende dem til Colling.

Brev til Otte Ruudt, Embedsmand paa Viisborg, at han med det første skal sende 12 Læster Tjære til Kiøpnehavn.

Brev til Hr. Peder Schram, at han med det første skal sende til Kiøpnehavn 4 Tdr. Enebær og nogle Næver til at lægge Bjælker i Muren med. Udt. i T. 4, 264¹.

17. Aug. (Nøstrup, Torsd. post assumptionis Marie). Aabent Brev, at Peder Nilsen i Mielbye maa være fri for 2 Pd. Korn af hans aarlige Landgilde, saa længe han er Skovfoged over Kronens Skov paa Arsnes. Han skal være Lensmanden paa Kallingborg lydige og paase, at Skoven ikke forhugges. Rex m. p. subscr. R. 6, 13.

21. Aug. (Kalundborg, Mand. post assumptionis Marie). Løftebrev for Hr. Jens Pouelsen paa et Vikarie eller en anden ringe gejstlig Rente i Roskilde eller Lunde Domkirker, naar de ere forsynede med Kirkens Rente, som allerede have faaet Tilsagn derom, da han er en udlevet Mand, som i lang Tid har forestaaet Sogne, men nu ikke længere kan gjøre det paa Grund af Alderdom, og da hans Gaard nu desuden er afbrændt. Rex m. p. subscr. R. 6, 12 b.

23. Aug. (Følleslev, S. Bertholomei ap. Aften). Gavebrev til Anders Nielsen, Slotsskriver paa Kallingborg, paa et Kronens

¹ Derefter følger i Kopibogen en Fortegnelse over de blandt Orckenøyerne, som ere besatte med Folk.

Stykke Jord smstds. udenfor Vesterport, kaldet Vestervold. Rex m. p. subscr. R. 6, 10 b.

24. Aug. (Følleslev, S. Bertholomei ap. Dag). Befaling til Mogens Gaadsche, Peder Ruud, Erich Matzen til Birkenge og Jyr-gen Nafuel, at de med Steen Rosenspare, Embedsmand paa Kalling-borg, skulle begive sig til de Byer i Kallingborg Len, hvis Indbyggere have klaget over, at deres Ejendom ikke svarer til den Landgilde, som de ere satte for, og undersøge Sagen samt sætte dem for en saadan aarlig Landgilde, som de kunne taale. De skulle gjøre et klart Register derover og sende det til Kongen. Rex m. p. subscr. R. 6, 12.

25. Aug. (Gjelstrup, Fred. post Bertholomei). Befaling til Jens Brade til Hammer, som for nogen Tid siden sammen med Hr. Thruud Ulfstand og Stii Paars var paa Borringholm for at forhøre Undersaatternes Klagemaal og dømme derpaa, at han blandt sine Breve skal oplede Registret paa disse Klagemaal og Udskrifter af de udgaaede Domme og strax sende dem til Kongen¹.

Lignende Befaling til Hr. Truud Ulfstands Arvinger. T. 4, 268 b.

— Befaling til Stii Paars, Embedsmand paa Lundegaardt, at han skal være tilstede i Kolling S. Galli conf. Aften (15. Okt.) ved det Møde, som Kongen har berammet med de Lybske angaaende deres Klager over Forurettelser paa Borringholm. Han skal forinden forhøre paa Borringholm, om de Lybske have gjort Kongen eller Kongens Undersaatter nogen Hinder paa den geistlige eller verdslige Rente. Han skal gjøre et klart Register over Klage-maalene, opskrive, hvad de Lybske have befæstet paa Hammershus, siden de fik det, og tilsige Mogens U, at han ogsaa skal møde. Hvis han véd Provster eller andre, som gjøres behov ved det forestaaende Møde, skal han tage dem med sig².

Befaling til Hening Gagge at møde paa samme Tid og Sted med et klart Register over sine egne og andre Undersaatters Klage-maal over de Lybske. Aabne Breve ere udgaaede til Borringholm om en almindelig Landskat; Hening Gagge skal derfor, naar Stii Paars har ladet Skatten skrive, opkræve den efter det Register, som Stii Paars sender ham, og strax sende den til denne. T. 4, 269.

¹ Tr.: Hübertz, Aktstkr. til Bornholms Hist. S. 188.
Bornholms Hist. S. 188 f.

² Tr.: Hübertz, Aktstkr. til

26. Aug. (Nykjøbing i Ods Herred, Lörd. post Bertholomei). Aabent Brev, at Kongen har befalet Hans Stygge, Embedsmand paa Drotningborg, at nedbryde Vester Alling og Skørring Kirker i Sønder Hald Herred, da der kun er faa Gaarde til dem, saa de ikke kunne holdes vedlige, og M. Matz Lang, Superintendent i Aarhus Stift, har tilkjendegivet, at Bønderne i de to Sogne kunne søge andre Sogne, som ere dem belejlige. Han maa bruge den Sten, Kalk, Tømmer og andet, som findes, til Drotningborgs Bygnings Behov. Rex m. p. subscr. T. 4, 270 b¹.

27. Aug. (—, Sønd. post Bertholomei ap.). Befaling til Vallen-thyn Kolner, Tolder i Malmiøe, at salte $\frac{1}{2}$ Læst gode Sild med Lønborg Salt til Kongens egen Mund og siden sende den til Kiøpnehafns Slot. Udt. i T. 4, 270.

30. Aug. (Halsnæs, Onsd. post Bertholomei ap.). Livsbrev for Jens Grotter paa 2 Pd. Byg og 1 Pd. Rug aarlig af Kallingborg Slot og paa en af Kronens Boder i Kallingborg. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 13 b.

31. Aug. (Æbelholt Kloster, Torsd. efter S. Hans Dag decollationis). Tilladelse for Steffan Løytze til at udføre 2 Læster saltet Kjød til Thydskeland, dog Kronens Told uforkrænket. Rex m. p. subscr. Udt. i T. 4, 270 b.

1. Sept. (—, Fred. efter S. Hans Dag decollationis). Ejendomsbrev for Matz Knudtzen paa en Gaard i Tyvestrædet i Landzkronne, da hans Gaard og Grund i Engelholum blev udlagt til Kronen. Han skal opføre god Kjøbstedsbygning og til S. Michels Dag give i aarlig Jordskyld 2 Mark danske til at lønne Prædikanterne i Landzkronne med. Rex m. p. subscr. R. 6, 485.

— Befaling til Stii Pors, at han, naar Hr. Peder Skram til-siger ham, skal skaffe denne saa megen Rug, Byg og Havre samt Skaftehavre til den Bygnings Behov paa Landzkronne, som han skaffede ham sidste Aar, med mindre han har faaet Befaling til at yde det andetsteds. Udt. i T. 4, 273 b.

5. Sept. (—, Tirsd. post Egidii abb. Dag). Aabent Brev, hvorved Claus Urne, Landsdommer i Schonne, faar samme Paalæg, som under 7. Juli 1552 gaves Verner Svale for Fyns Vedkommende (S. 169). T. 4, 271.

7. Sept. (—, vor Frue Aften nativitatis). Til alle Sogne-

¹ Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 355, hvor der L. 14 f. n. for «føere aff thienerne» skal læses: føere till Drotningborgh och ther lade thett brugge, hues ther aff thiener.

præster og Sognedegne, som have Sogne i Landsbyerne. Paa Grund af Krigen i Tydskelandt har Kongen efter Samraad med Danmarks Riges Raad udskrevet en almindelig Skat over hele Riget og vil, at hver Sognepræst skal give 6 Jochimsdlr. og hver Sognedegn 1 Dlr., den rige hjælpe den fattige. Naar den, hvem Kongen beordrer dertil, tilsiger dem, skulle de samles og lade sig skrive for Skatten samt siden yde den i god Tid, senest inden Juledag.

Breve til Hr. Otte Krumpen for Viiborg Stift, Peder Bilde for Aarhus Stift, Jacob Brochenhus for Vendelboe Stift, Jesper Kraufse for Riiber Stift, Frantz Brochenhus og Jyrgen Skinckel for Fyen, Hans Barnechov for Siellandt, Stii Paars for Lunde Stift, Peder Oxe eller hans fuldmægtige for Laaland og Falster, Albret Giøye, Hans Stygge, Frantz Bilde og Jyrgen Barnechov, at de skulle lade ovennævnte Skat skrive og siden oppebære den, samt indsende den i Kongens eget Kammer. Kongen vil endvidere i dette Aar oppebære al Kirkens Part af Tienden, som de ogsaa skulle oppebære og forvare, indtil de faa nærmere Besked. T. 4, 292.

7. Sept. (Abrahamstrup, vor Frue Aften nativitatis). Tilladelse for Borgmestre og Raadmænd i Nykiøping i Otz Herred til at bruge en Jord, kaldet Torops Jord, udenfor Nykiøping, som de nu selv have i Værge, indtil videre, mod at yde paa Kallingborg Slot hvert andet Aar 1 Læst Byg, hvert andet Aar $\frac{1}{2}$ Læst Korn. Rex m. p. subscr. R. 6, 15 b.

8. Sept. (—, vor Frue Dag nativitatis). Breve om det, der skal bestilles i Forraad til Bygningen paa Kiøpnehafns Slot:

Til Borgmestre og Raad i Kiøpnehavn om at laane Kongen deres Teglgaard i det tilkommende Aar, da Peder Gaadske skal bruge den.

Til Borgmestre og Raad i Malmøe om at laane Kongen deres Teglgaard, da Byfogden skal bruge den.

Til Byfogden [i Malmø] om strax at lade grave Ler for at have det i Forraad og brænde 100,000 Mursten og 100 Læster Kalk.

Til Stii Paars om at skaffe Byfogden i Malmøe, hvad han behøver til Teglgaardens Brug.

Til samme om at lade brænde 100,000 Mursten og 100 Læster Kalk i tilkommende Sommer foruden dem, som han tidligere har faaet Skrivelse om at lade brænde i dette Aar, men som endnu ikke ere komne.

Til Chrestiern Pedersen, Borgmester, og Peder Villom[sen], Byfoged, i Helsingøer om at unde Kongen alle de Mursten, som de

kunne brænde, i det tilkommende Aar paa samme Maade som i dette Aar.

Til Herlof Trolle om at lade brænde 60,000 Mursten og saa mange flere, som han kan.

Til Abbeden af Esserom ligesaa.

Til Hr. Peder Schram om at lade hugge 100 Sten til Trapper af den bedste Grud, som man hugger Møllesten af, efter „denne Brevvisers“ Undervisning og det Maal, han har med sig.

Til M. Hans paa Jernhytten om 100 Murankere efter de samme Maal som tidligere foruden dem, som han allerede har fremsendt.

Til Abbeden i Soer om at lade hugge kroget Tømmer, førend M. Jacob kommer til Kiøpnehavn igjen. Udt. i T. 4, 271 b¹.

8. Sept. (Abrahamstrup, vor Frue Dag nativitatis). Brev til Hans Berneckov om at lade male 4 Læster Gryn og sende dem til Per Godske.

Brev til Stii Pors om at lade male 8 Læster Gryn og sende dem til Kiøpnehavn. Udt. i T. 4, 272 b.

— Borgeleje-Breve til følgende Kjøbsteder om at modtage paa en føje Tid følgende Antal Baadsmænd: Malmøe 50, Trelleborg 15, Lundt 8, Falsterboe 5, Schannøer 5, Aarhus 10, Vee 10, Symershavn 5, Halmstede 15, Vardberg 10, Laugholm 5, Falckenberg 4, Helsingborg 8, Rodnebye 10, Syllesborg 4, Lyckov 6, Auskeer 6, Naskouf 20, Stubbekjøping 15, Saxkiøping 4, Nystedt 6, Skelskøer 10, Slangelse 10, Ringstede 5, Helsingøer 15, Kiøge 20, Vordingborg 6 og Stege 20; til sammen 307. Hvis nogle af Baadsmændene opføre sig utilbørlig i Byerne eller hos Bønderne, skal Byfogden straffe dem. T. 4, 274.

[Omtr. 8. — 29. Sept.] Jens Thommessen til Hierromsløfgaard citat Jens Marquordsen til Lengsholm for nogle Skiftebreve lydende paa Pocksholt, som han forholder ham imod en Landstingsdom, for en Lovhævd paa Hierromsløfgaards Ejendom, som han har sønderrevet for ham, og for en Lovhævd, som han har gjort paa Hierromsløfgaards Ejendom med Urette, at møde i Koling Tirsd. post Galli conf. (17. Okt.). Udt. i T. 4, 274 b. (U. St.)

[—] Niels Lunov til Rudgaardt citat Erich Lycke til Skougard for en Skov i Sønder Hald Herred mellem Kuderuds Ager og Gadsholums Vej, for en Eng i Nøragger Mark og for en Dom,

¹ Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 544 f.

som Hans Stygge, Jon Mattisen og andre gode Mænd have udgivet om samme Skov og Ejendom.

Samme citat Hans Stygge, Jon Mattissen, Niels Marquordsen, Christiern Stygge og Jens Roetfeldt for en Skovejendom i Strandbye ved Kuderuds Ager, som de for nogen Tid siden med flere andre gode Mænd have sagt ham fra.

Fru Ingerd, Enuold Juels Efterleverske, citat M. Anders Skougardt, Anders Emicksen til Stensgard, Hertuig Skram, Jørgen Nagel, Niels Kaaes og Erick Kaaes til Gielskouf, fordi de ikke vilde møde for at oplade et Skrin med nogle beseglede Breve i hendes Væрге, saa hver kunde faa de Breve, som tilkommer ham med Rette, at møde som ovfr. Udt. i T. 4, 275. (U. St.)

[Omtr. 8.—29. Sept.] Christiern Bagge i Sørring¹ citat Niels Villatzen i Sandbye for to Pantebreve, som fandtes ved hans Ejendomsbreve, hvilke Anders Huas leverede Ifuer Seersen paa den Gaard, han nu ibor, at møde Onsd. post Galli i Koling.

Samme citat Brant Matz[en] i Norring og Jens Pouelsen i Folbye for et Vidnesbyrd, de have udgivet, at Matz Brandsen skulde have antvordet ham 2 Pantebreve paa den Gaard, han ibor, at møde som ovfr.

Jens Jyrgensen i Huosbye² citat Hertuig Thommesen, Axel Nielsen og Anders Persen til Palsgaardt for et Stykke Jord, kaldet Ingenlundslet, i Askmarck, hvilket de forholde ham, at møde som ovfr. Udt. i T. 4, 275 b. (U. St.)

[—] Knud Jensen, Borger i Aarhus, paa sine egne og sin Hustrus Moder, Anne Nilsdatters, Vegne citat Jens Haesse i Røssendal³ for en Lov, som han har givet mod Knud Jensen og hans Hustrus Moder om noget Gods, som han skulde have fornøjet dem, hvilken Lov de mene ikke er saa rettelig gjort, som den burde være, at møde som ovfr. Udt. i T. 4, 276. (U. St.)

11. Sept. (Abrahamstrup, Mand. post nativitatis Marie). Tilladelse for Peder Gaadsche, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, til at indløse fra Ifuer Lunge, Embedsmand paa Sielsøe, og hans Medarvinger det Ebbelholtz Kloster gods, som hans Fader, Niels Lunge, havde i Pant, for Pantessummen. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og vorrede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 14 b.

¹ Ventelig Spørring, V. Lisbjerg Herred. Resendal, Gjødvad Sogn, Hids Herred.

² Hosby, Assens Sogn, Bjerge Herred.

11. Sept. (**Abrahamstrup**, Mand. post nativitatis Marie). Forleningsbrev for Claus Fonthein [Kongens Dørknægt¹] paa 4 Kronens Gaarde i Sonneruppe By i Strøe Herred i Siellandt. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 16 b.

— Tilladelse for Sander Leyel til nu at udføre 2 Læster saltet Kjød toldfrit.

Tilladelse for Hr. Claus Bardewick, Borgmester i Lybeck, til nu at udføre 3 Læster saltet Kjød til Lybeck, dog Kronens Told uforkrænket.

Ligesaa for Giert Ryther, Borger i Lybek, til at udføre 1 Læst saltet Kjød, for Anders Wentzel, Borger i Antorp, til at udføre 1 Læst saltet Kjød til Tyskland og for Pouel Fechtel, Møntmester i Kiøpnehavn, til at udføre 1 Læst saltet Kjød til Tyskland. Rex m. p. subscr. Udt. i T. 4, 272 b.

— Befaling til Herlof Trolle at yde Christiern Persen, Borgmester i Helsingør, 1 Pd. Rug og 2 Pd. Malt, som Kongen har givet ham.

Befaling til Jørgen Brade at yde Lavritz Grubbe 1 Læst Korn, Halvdelen Rug og Halvdelen Byg, som Kongen har givet ham. Udt. i T. 4, 273 b.

12. Sept. (—, Tirsd. post nativitatis Marie). Bønderne i Skiibbye i Horns Herred faa for Fremtiden Fritagelse for den halve Skat, naar en saadan udskrives, da tidligere Konger i Danmark have forskaanet dem for at udgive saa meget i almindelig Skat som andre Undersaatter. Rex m. p. subscr. R. 6, 16.

— (**Holbæk**, —). Livsbrev for Jacob, Kongens Fuglefænger, paa 2 Kronens Gaarde, kaldede Tange, den ene, som han selv bor i, den anden, som han har i Væрге, fri for Landgilde. Hvis hans Hustru Anne overlever ham, maa hun beholde den Gaard, han selv bor i, i hendes Livstid uden Landgilde, hvorimod den anden efter hans Død skal falde tilbage til Kronen. Hvis nogle af hans Børn blive dueilige, saa de kunne holde Gaarden ved Magt, maa en af dem efter Forældrenes Død beholde samme Gaard uden Stedsmaal, men mod at yde fuld Landgilde. Med den sædvanlige Bestemmelse ang. Gaarden. Rex m. p. subscr. R. 6, 14.

19. Sept. (**Aarhus**, Tirsd. post Hell. Kors Dag exaltationis). Bønderne i Otz Herred faa Tilladelse til at holde deres

¹ Det indklamrede efter Overskriften.

Herredsting paa det Sted i Herredet, hvor det holdtes, før det indlagdes i Nykiøping, da de forhindres med Drik, naar de besøge Herredstinget i Nykiøping; det skal dog holdes om Mandagen, ikke om Lørdagen som hidtil. Derimod skulle Bønderne søge deres Axeltoiv i Nykiøping. Rex m. p. subscr. R. 6, 17.

19. Sept. (Aarhus, Tirsd. post Hell. Kors Dag exaltationis). Forbud imod at besøge S. Anne Marked i Aarhus, da Borgmestre og Raadmænd have berettet, at det er til stor Skade for Byen, og at de tidligere have faaet Kongens Brev, at det skulde nedlægges, iften at det ikke desto mindre endnu holdes. Hvo der besøger det for Fremtiden, har forbrudt, hvad han farer med, Halvdelen til Kronen og Halvdelen til Byen, og skal straffes som en ulydig. Rex m. p. subscr. R. 6, 296¹. (Øverstregtet, med følgende senere Tilføjelse: „Dette for^{ne} Brev blev af Borgmesteren Knud Galthen igjen antvordet kgl. Maj. udi Othense Torsdag efter Egidii 1554 og blev stunget.“)

21. Sept. (Ørningborg, Torsd. post Hell. Kors Dag exaltationis). Tilladelse indtil videre for Hr. Niels, Sognepræst ved Slotskirken [i Randers²], til aarlig at oppebære Præstetiende baade af Korn og Kvæg af Ladegaarden ved Slottet; Kornet maa han oppebære i Neg. Rex m. p. subscr. R. 6, 295.

— Tilladelse for Anne Jacobs, Borgerske i Randers, og hendes Arvinger til at beholde Halvdelen af Refdals Jord, da hun har mistet noget af sin Staldgaard udenfor Vesterport næst op til Byens Grave, der er udlagt til den ny Grav, som blev gjort til den ny Mølle ved Slottet. Hun skal aarlig give 1½ Mark danske i Jordskyld deraf til det almindelige Hospital i Aarhus, Halvdelen til S. Michels Dag og Halvdelen til Paaske. Hun skal opføre god Kjøbstedsbygning der og holde den ved Magt, dog den Ret ukrænket, som Byen har til Gravene og til den Del af samme Jord, som skal lægges til Byens Port og Befæstning. Rex m. p. subscr. R. 6, 295 b.

26. Sept. (Aarhus, Tirsd. post Mathei ap). Christoffer Olsen, Peder Gaadsches Tjener, faar paa dennes Bøn Ejendomsbrev paa en Ebbelholt Klosters Have i S. Peders Stræde i Kiøpnehavn, som han nu har i Leje, uden Jordskyld, men ellers mod sædvanlig Tynge. Rex m. p. subscr. R. 6, 18 b³.

— (—, Tirsd. post Mauriti). Tilladelse for Herlof Schaufue, Landsdommer i Siellandt, til at indløse fra Ifuer Lunge Niilsen Sielsøe Gaard med tilliggende Gods for Pantesummen. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 17 b.

¹ Tr.: Hübertz, Aktstrk. vedk. Aarhus I. 153 (efter — den gjennemskaarne — Orig.).
² Efter Overskriften.   ³ Tr. (paa Slutn. nær): Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. II. 301.

26. Sept. (Aarhus, Tirsd. post Mauritius). Følgebrev for samme til Bønderne under Sielsøe. Udt. i R. 6, 18 b.

— Brev til Ifuer Lunge, Nielses Søn, at Kongen har tilladt Herlof Skafue, Landsdommer i Siellandt, at indløse Sielsøe Gaard, som Ifuer Lunge har i Værge, hvorfor denne, naar Pantebrevet er fuldgjort, skal overlade ham Gaard og Gods med Jordebøger og Inventarium. T. 4, 280 b.

— Kongens Rettertings Dom, afsagt af Johan Friis, Erick Banner, Axel Jul og Per Bilde, mellem Knud Jensen i Egersløf¹ paa Hustrus og Børns Vegne og Rasmus Jensen i Langballe for en Bondegaard, kaldet Nergaardt, i Ning Herred, som Rasmus Jensen gjør Knud Jensen Hinder paa. Ved Dommen tilkjendes Gaarden Rasmus Jensen. T. 4, 281.

27. Sept. (—, Onsd. post Mauriti). Holgier Rossenkrantz faar Brev til Hr. Otte [Kruppen], M. Anders Skoufgard, M. Niels Friis og Hr. Jens Nielsen, at de, da han har noget Arvegods, som er mageskiftet fra Viborig Stift, hvorum der nu er Trætte, og da Brevene derpaa ere paa Hald, skulle opsøge samme Breve og levere ham dem mod hans nøjagtige Reversal. Udt. i T. 4, 276.

[Omtr. 27.—29. Sept.] Jep Giødsen og Jens Persen i Veen² paa menige Bymænds Vegne citant Per Stub, Foged paa Skotborig, for nogen Ejendom til Veen, som han gjør dem³ Hinder paa, at møde i Koling Torsd. post Galli conf. Dag (19. Okt.).

Jens Persen i Veen citat Per Stub, fordi han har forhøjet Landgilden af den Gaard, som han ibor, at møde ut supra.

Hr. Peder Kaa, Vikar her i Aarhus, citat Anders Chrestensen til Quelstrup for en Gaard i Torup⁴, som han forholder ham, at møde i Koling Onsd. post Galli. Udt. i T. 4, 276 b. (U. St.)

28. Sept. (—, Torsd. post Mauriti). Aabent Brev, at Knud Gyllenstern til Estrup til Paaske maa indløse til sig fra Ifuer Lycke Voergaardt med tilliggende Gods for Pantesummen. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 296 b.

— Følgebrev for samme til Bønderne under Voergaardt. Udt. i R. 6, 297 b.

— (—, Torsd. post Mathei). Livsbrev for Marine Pedersdaatther paa en Em Klosters Gaard i Fuolov⁵ i Hiellesom

¹ Ingerslev, Tiset Sogn.
rup, Tvød Sogn, Mols Herred.

² Vejen, Malt Herred.
⁵ Forlev, Hjelmslev Herred.

⁸ Hndskr. har: hannom.

⁴ Taa-

Herred uden Landgilde. Hun og hendes Husbond skulle være Abbeden i Em Kloster hørige. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 297 b.

28. Sept. (Aarhus, S. Michaeli archang. Aften). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Jahan Friis, Erich Banner og Axel Juel, mellem Hr. Peder Kolling og Borgmestre og Raadmænd i Aarhus om en Abildhave nord for Aarhus mod Kirkens Teglggaard. Ved Dommen tilkjendes den Borgmestre og Raad. T. 4, 291.

29. Sept. (—, S. Michaeli archang. Dag). Pantebrev til Christoffer Jahansen, „vor Mand og Tjener“, paa Kirkebye Gods i Sundz Herred i Fyen, som Eskild Oxe, Rentemester, nu har i Væрге, for 500 Jochimsdlr., som han har laant Kongen. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 196.

— Forleningsbrev for Jost Høeg paa Kiølsøegaardt¹ med tilliggende Mølle, som hans Moder² tidligere havde i Forlening, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bonde, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 298.

— Ejendomsbrev for Knud Galten og Lauritz Foeg, Borgmestre i Aarhus, paa en Abildgaard vest for Byen, som Hr. Hans Hedning sidst havde i Væрге, mod aarlig at give 12 Skil. danske i Jordskyld til Byen. Rex m. p. subscr. R. 6, 299.

— Tilladelse for menige Kapitel i Aarhus til indtil videre at maatte oppebære 1 Læst Korn, som aarlig gives af Vorregaardsmark³, og have Olden i Tyrrestrup Skov, men uden at maatte hugge der. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 299⁴.

— Tilladelse for Dirich Bogfører i Rostock til nu at udføre $\frac{1}{2}$ Læst saltet Kjød, Kronens Told dog uforkrænket. Udt. i T. 4, 276 b.

— Befaling til Fallenthien Køller, Tolder i Malmøe, at til-lade Matz Lampe nu at udføre $\frac{1}{2}$ Læst saltet Kjød, Kronens Told dog uforkrænket. Rel. Eskeld Oxe. Udt. i T. 4, 277 b.

— Aabent Brev, at Jens Skiøning, der for nogen Tid siden kom for Skade at slaa en ved Navn Jens Munck ihjel, hvorfor han blev gjort fredsløs, nu maa faa sin Fred igjen, da han med Brev fra den dødes Slægt og Venner har bevist, at han har

¹ Kjolskegaard.   ² Johanne Krumpen.   ³ Ved Aarhus.   ⁴ Tr.: Nannestad, Hilaria Aarhusiensia S. 67 f. (efter Orig.?) og derefter i Christian III's Hist. Suppl. S. 126 f.

stillet dem tilfreds, saa de endog gaa i Forbøn for ham, og Drabet skete, før den sidste Reces udgik. T. 4, 277 b¹.

29. Sept. (Aarhus, S. Michaelli archang. Dag). Brev til Borgerne i Aalborg. Da mange af dem have solgt deres Harnisk og Værge, skjønt Kongen har befalet, at hver 9 Bønder skulle udgjøre den tiende og sidde i Forraad med Harnisk og Værge, skulle de strax købe andre i Stedet, for at de kunne være beredte, hvis noget paakommer. Borgmestre og Raadmænd skulle paase, at Befalingen efterkommes, og straffe de ulydige. T. 4, 278.

— Til Borgmestre, Raadmænd og Borgere i Aalborg. Da mange af dem mod Borgmestres og Raadmænds Forbud have bygget Huse udenfor Graven og bo deri, skulle de strax nedbryde dem og flytte dem ind i Byen; kun de Huse, som de bruge til Stalde og Foder, maa blive staaende.

Til samme. Da Borgerne i Randers, Aarhus og andetsteds have klaget over, at hine formene dem at bruge Fiskeri ved Moee² og Dockedal under Paaberaabelse af Privilegier, hvorefter de kunne gjøre det, skulle de til S. Galli Dag (16. Okt.) sende en Borgmester, en Raadmand og en af Menigheden til Kollinghus med deres Privilegier og andre Breve, som de have om Fiskeriet. Kongen vil saa finde en Udvej, som er lidelig for begge Parter. T. 4, 278 b.

— [Kongens Rettertings] Dom mellem Rasmus Jensen i Skomstrup³ og Knud Jensen og Thomis Ibsen i Ingesløef⁴, Erich Nielsen i Bartrum⁵ og Peder Mogensen i Loenker⁶, hvilke sidste 4 vare med i et 8 Mands Vidne til Ning Herredsting om et Markeskjel mellem Skomstrup og Moerslet Mark, hvilket Vidne blev dømt magtesløst. Der tillades dem dog at gjøre Sandemændstov og Ransnævntov, indtil Sagen bliver endelig paadømt. T. 4, 279.

[Omr. 29. Sept.] Befaling til Jørgen Pedersen, Rentemester, at betale de Knægte, som ligge her i Landet. Rel. Eskild Oxe, Rentemester. Udt. i T. 4, 277. (U. St.)

[—] Befaling til Oluf Munck og Nils Lange at møde i Kolling Lørd. før S. Galli Dag (14. Okt.).

Befaling til alle Lensmændene i Jutland, som ikke ere

¹ Udat. Udt. i T. 4, 275 b, hvor Gjærningen siges at være sket: «siden den sidste Reces udgik». ² Mov. ³ Skomstrup, Maarslet Sogn. ⁴ Ingerslev, Tiset Sogn. ⁵ Mon Batstrup, Tiset Sogn? ⁶ Lojenkjær, Malling Sogn.

forsamlede her [i Aarhus], nemlig Niels Skiel, Niels Juel, Jacob Brochenhus, Hans Stygge, Christoffer Rosenkrantz til Schierne, Erich Schram, Axel Juel, Hermand Skiel, Hartuiig Thomsen, Maltii Jensen, Erich Lange, Ifuer Friis og Niels Parsberg, at møde i Kolling Onsd. efter S. Galli Dag.

Befaling til Anthonis Bryske og Eyler Rønnov at være tilstede i Kolling Fred. post Galli. Udt. i T. 4, 277. (U. St.)

[Omtr. 29.—30. Sept.] Jens Liung, Borger i Aarhus, citat Anders Persen, Mogens Persen og deres Medarvinger for nogle Penge, som Per Ebbesen er ham skyldig, at møde i Kolling Onsd. post Galli (18. Okt.). Udt. i T. 4, 279 b. (U. St.)

30. Sept. (Aarhus, Lørd. post Michaelis). Befaling til Jyrge Bernechov hvert Aar at unde Hr. Niels Thommessen, Vikar i Aarhus, Olden til 20 Svin paa Lopdrup Skov i Biere Herred, som ligger til hans Vikarie, naar der er Olden. Udt. i T. 4, 279 b.

4. Okt. (Silkeborg, Onsd. post Michaelis). Brev til Per Bilde, at Kongen nu har givet Hr. Rasmus Hansen, Sognepræst i Aalsøe, 2 Pd. Byg og 1 Pd. Rug. Udt. i T. 4, 279 b¹.

[Omtr. 4.—5. Okt.] Biørn Kaas citat Fru Anne Hr. Johan Urnes og hendes Lavværge for 34 Kroner, som hendes Søn Karl Urne er hans Broder Jens Kaas skyldig, og som hun ikke efter Løfte har betalt Biørn Kaas, at møde i Kolling Onsd. efter Galli. Udt. i T. 4, 280. (U. St.)

5. Okt. (—, Torsd. post ipso die (!) Michaelis). Til Hans Stygge, Peder Bilde, Albret Giøye og Jyrge Berneckove. Da de tidligere have faaet Befaling til med Superintendenten i Aarhus Stift at undersøge, hvilke Præster der have Brøst paa deres Underholdning, har Kongen nu tilskrevet Superintendenten og Lensmændene i Stiftet, at de skulle være tilstede hos ham i Kolling S. Severini ep. Dag (23. Okt.), for at der kan blive gjort en endelig Skik om Præsternes Underholdning. De skulle derfor møde med det Register, som de have optegnet, og tilsige Præsterne, som have Brøst paa deres Underholdning, til at møde samme Tid og Sted². T. 4, 280³.

8. Okt. (Em Kloster, Sønd. post Francisci Dag). Tilladelse for Knud Galthen, Borgmester i Aarhus, til nu at udføre 3 Tdr. saltet Kjød, Kronens Told dog ufokrænket. Udt. i T. 4, 282.

¹ Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 355.

² «Nota: Frantz Bilde blev mundtlig befalet,

ligesom forskrevet staar.»

³ Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 355 f.

8. Okt. (Em Kloster, Sønd. post Francissi). Til Borgmester og Raadmænd i Køge. Da de i Aar have haft saa stor Bekostning med deres Raadhus, har Kongen paa deres Bøn eftergivet dem den aarlige Byskat for dette Aar. Paa deres Bøn om at blive fri for de Knægte og Baadsmænd, som de have i Borgeleje, lover Kongen dem med det første Svar, naar han har talt med Eskill Oxe, om han véd Raad til at indlægge Folkene andetsteds. T. 4, 282 b.

— Brev til Eskil Oxe, at Borgerne i Køge ere forskaanede for Byskat i dette Aar, men ikke for Borgeleje. Udt. i T. 4, 283.

— Til menige Embedsmænd i Kiøge. Paa deres Begjæring om at maatte besøge deres Lavshus som i Kiøpnehavn og andetsteds kan Kongen ikke give noget endeligt Svar, før han kommer til Sieland; de skulle da sende deres fuldmægtige til ham for at faa Besked. T. 4, 283.

[Omr. 8. — 9. Okt.] Jahanne Christensdatter i Risum citat Jørren Skriver i Hierrumgaard, fordi han har ladet sværge hende Hærværk over, at møde i Kolling Fred. post Galli (20. Okt.).

Samme stævner Ifuer Suensen, at han møder med alle de Breve, som lyde derpaa. Udt. i T. 4, 283 b. (U. St.)

9. Okt. (—, Mand. post Francisci Dag). Befaling til Frantz Bilde at udvise Kongens Vognmager i Rye 1 eller 2 Aske-træer, fly ham Hjælp til at hugge dem og Vogne til at føre dem til Rye.

Befaling til Albret Giøye at udvise Vognmageren disse Træer i Skanderborig Len, hvis han ikke kan faa dem i Silkeborgig Len. Udt. i T. 4, 283 b.

— Til Herlof Skafue. Ifuer Lunge, der nu skal overlade ham Selsøe Gaard med Inventarium i Følge Kongens Brev, som Herlof Skafue har været hos ham med, har klaget sig for Kongen over, at det er ham til stor Skade nu at skulle udflytte sit Korn og Kvæg, som han har paa Gaarden. Derfor skal Herlof Skafue lade Kvæget blive der i Vinter og skaffe det Foder. Han skal annamme det Inventarium, som bør følge Gaarden, og være Ifuer Lunge behjælpelig med saa mange Vogne af Lenet, som behøves til at flytte hans Gods af Gaarden med. T. 4, 284.

[Omr. 9. Okt.] Torckel Persen citat Laue Brock, fordi han forholder ham en Ejendom i Horupe Mark i Følling Sogn¹ i

¹ Haarup i Føvling Sogn.

Tørsting Herred, at møde med den Lovhævd, som hans Farfader gjorde paa nævnte Ejendom, i Kolling Lørd. post Galli (21. Okt.). Udt. i T. 4, 284. (U. St.)

[Omr. 9. — 14. Okt.] Joen Matzen citat Fru Kirstinne Christoffer Urnis for et Sandemændsbrev paa Duuelstrøp Mark, som hun lod bære i Rette mod ham og dermed forhindrede de Sandemænd, „som havde tilfældt imellom for^{ne} Sønder Duuelstrøp og Nør-lundz Mark“, at møde i Kolling Lørd. post Galli. Rel. Andres Barby. Udt. i T. 4, 284 b. (U. St.)

14. Okt. (Kolding, Lørd. efter S. Dionisii Dag). Brev til Borgerne i Assens, at de skulle modtage 4 Læster Rug af Jørgen Skinckel, lade dem male til Mel, bage Kavringbrød deraf og strax sende dem til Kollinghus.

Lignende Brev til Borgerne i Faaborg, som skulle modtage 2 Læster Rug af Jørgen Skinckel. Udt. i T. 4, 285.

16. Okt. (—, S. Galli conf. Dag). Tilladelse for Palli Juel til at indløse til sig følgende Kronens Gaarde i Nørrejutlandt, som Niels Glambeck sidst havde i Væрге: Suensholms Gaard, som Niels Glambeck selv boede i, 5 Gaarde i Nestrup¹, en Gaard øst for Præstegaarden², den Gaard i Padtberg, som Hustru Elline og hendes Børn bo i, og 2 Gaarde i Nørre Stabbye. Pantessummen forhøjes med 500 Dlr., som Palli Juel har forstrakt Kongen med. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 299 b.

— Befaling til Jesper Kravse paa Riperhus strax at sende til Koldinghus alle de Penge, som han har beholdt hos sig af Regnskabet for 1552, og al den resterende Fetalje, som ikke allerede er fremsendt, saaledes som han tidligere har faaet Brev om at gjøre. Udt. i T. 4, 285.

17. Okt. (—, Tirsd. post Galli). Forleningsbrev for Nils Lycke paa Vischumgaardt i Viskum Sogn i Synderlyng Herred og 3 Gaarde smstds. uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. R. 6, 300 b.

— Tilladelse for Diiriick Giis, Borger i Lubeck, til nu at udføre 1 Læst saltet Kjød, Kronens Told dog uforkrænket. Jahan Friis subscr. Udt. i T. 4, 285 b.

— Befaling til Jesper Krausse strax at sende 6 Læster saltet

¹ Nistrup.

² I Staby.

Fisk og saa megen Talg, som han kan faa til Kjøbs i Riibe, til Collinghus. Udt. i T. 4, 285 b.

18. Okt. (Onsd. post Galli cont. Dag). Baadsmænd lægges i Borgeleje: i Odense 10. i Suinborg 6. Udt. i T. 4, 285 b. (U. St. Overstregtet.)

— (**Kolding**, —). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Johan Friis, Erick Banner, Hr. Otte Krumpen, Oluf Munck, Anthonis Bryske, Jyrge Lycke, Eyler Rønno, Nils Lange og Holgiert Rossenkrantz, mellem Per Andersen i Sanduig paa Borringhollum og Bent Hansen i Muloby i Allehelgens Sogn¹ om en Gaard, som Bent Hansen ibor. De forligtes saaledes, at Per Andersen inden Juledag skal give Bent Hansen 250 Mark danske, hvorimod Bent Hansen saa skal afstaa ham Gaarden til S. Volborg Dag. Der skal tages 4 uvildige Mænd til at vurdere den Bygning, som Bent Hansen har sat paa Gaarden, og hvad de vurdere den til, skal Per Andersen betale. Hvis Per Andersen ikke betaler de 250 Mark til den bestemte Tid, maa Bent Hansen beholde Gaarden. T. 4, 286 b².

— Kongens Rettertings Dom mellem Gundel, Hans Skonings Hustru, i Rø Sogn paa Borringholm paa hendes Husbonds Vegne og Peder Hansen smstds. om en Gaard, som denne ibor. Ved Dommen tilkjendes Gaarden Peder Hansen. T. 4, 289³.

[**Omtr. 18.—23. Okt.**] Anders Simensen i Hansted, Erick Jensen i Ørritzløf og deres Medarvinger citant Anders Persen, Mogens Persen og deres Medarvinger, Per Ebbessens Arvinger, for 6 Gaarde i Ørritzløf og $\frac{1}{2}$ Gaard i Hofuid, som Per Ebbessen fik fra dem, som de mene med Urette, at møde til første almindelige Herredag. Udt. i T. 4, 288 b. (U. St.)

19. Okt. (—, Torsd. efter S. Galli Dag). Aabent Brev, at Johan Friis til Heslagger og hans Arvinger til Borrebye maa have jus patronatus til Boslund Kirke i Sieland og oppebære Kronens Part af Tienden dertil mod at have godt Tilsyn med den. De 2 andre Parter af Tienden skulle tilfalde Præsten og Kirken, og hvad anden Rente der er, skal anvendes til Kirkens bedste. Rex m. p. subscr. R. 6, 19.

— Aabent Brev, at fuldmægtige fra Randers og Aarhus have været i Rette for Kongen med fuldmægtige fra Aalborg om Fiskeri og Kjøbmandshandel paa Fiskerlejerne om-

¹ Nu Nyker Sogn   ² Tr.: Hübertz, Aktstkr. til Bornholms Hist. S. 199 f.
Hübertz, Aktstkr. til Bornholms Hist. S. 200 f.

³ Tr.:

kring Aalborg, nemlig Moe¹ Birk og Hals Sogn, og ere blevne saaledes forligte, at Borgerne i Aarhus og Randers strax efter Faste-lavns Søndag maa sende deres Kjøbmandsvarer til de nævnte Fisker-lejer, men skulle lade dem ligge stille og ikke gjøre Forprang med dem, før vor Frue Dag i Fasten (25. Marts) er forbi; da maa de drive Handel indtil Pinsedag, men efter den Tid maa de kun have Salt og Træ liggende paa Fiskerlejerne. Rex m. p. subscr. R. 6, 301 b².

19. Okt. (Kolding, Torsd. post S. Galli). Brev til Erich Banner, at Kongen har givet Borgmestre og Raad i Aarhus 60 Bøge-trær i Biørnkier³ til at istandsætte deres Skibsbro med. Naar de tilsige ham, skal han anvise dem Træerne og være dem be-hjælpelig med at hugge dem samt med at skaffe Vogne til deres Bortførelse. Udt. i T. 4, 285 b.

— Til Knud Gyldenstiern til Estrup. Da han for nogen Tid siden har kjøbt Skierrom Kapel⁴ af Forstanderne for det almin- lige Hospital i Riibe for en ringe Sum, saa Hospitalet ikke er sket Skjel, og da han for en føje Fordel siges at tilstede, at der drives Afguderi og anden Uskikkelighed i Kapellet, skal han med det første stille Forstanderen for Hospitalet tilfreds, saa det faar, hvad Kapellet er værdt, og dernæst skal han nedbryde Kapellet og bortføre det, saa Uskikkeligheden kan blive nedlagt. T. 4, 286⁵.

— Fuldmagtsbrev for Erick Banner, Oluf Mu[n]ck til Thuissel, Erick Skram, Axel Jul, Niels Marquorsen til Meylegardt og Hans Stigge til Holbeckgard, som ere valgte til Voldgiftsmænd af Niels Lunov til Rudgardt og Erick Lycke i en Trætte mellem dem om en Skov og et Stykke Eng mellem Hafnegaardt⁶ og Rud- gardt. De skulle samles 4. Paaskedag (28. Marts 1554) paa Ejen- dommen og give en endelig Dom fra sig. Hvis nogen af dem ikke kan møde, maa de andre vælge en god, uvildig Mand i hans Sted. T. 4, 307.

[—] Befaling til Erich Skram, samt Borgmester og Raad i Holstedbro at udlægge Sognepræsten smstds. nogle Tofte- steder i Holstedbro, som M. Matz Huid har berettet ere lagte til hans Underholdning. Udt. i T. 4, 287 b. (U. St.)

¹ Mov. ² Tr.: Hübertz, Aktstkr. vedk. Aarhus I. 156 f. (efter Orig). Nord. Tidsskrift for Fiskeri IV. 20 f. Den første Udg. er bedst. ³ Vistnok ved Ebeltoft. ⁴ Ulvborg Sogn og Herred. ⁵ Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 300 f. Saml. t. jydske Hist. IV. 277. Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 358 f. ⁶ Det skulde vel ikke være en Skrivfejl for Lykkernes Gaard Skovgaard, der laa i samme Sogn (Nørager) som Rudgaard?

19. Okt. (Kolding, Torsd. post Galli). Befaling til Erick Skram at udtage nogle Kirkebreve, som ere hos Anne, Jens Lassens Efterleverske, og siden fly dem [til M. Matz Huid], saa Kirken ikke lider nogen Skade for samme Breves Skyld. Udt. i T. 4, 288.

— (—, Torsd. efter S. Lucæ evang. Dag). Tilladelse for Borgmester og Raadmænd i Medelfar til at oppebære Bropenge indtil videre af hver vejfarende Borger og Bonde, som kommer over den Skibsbro, som er ved deres By, med Varer: af hver Hest og Vogn 2 Alb., af hver Oxe 2 Pend., af hver Hest eller Øg 2 Pend., af hver Læst Gods eller Korn 4 Skil., af hver Kramkiste 1 Skil. og af hvert Svin 1 Pend. De have besværet sig over Udgifterne ved Broens Vedligeholdelse; men de skulle nu ogsaa holde den i Stand. Adelens egne Heste, Vogne og Gods skulle være fri for samme Afgift. Rex m. p. subscr. R. 6, 196 b.

21. Okt. (—, Lörd. post Galli). Pantebrev til Niels Skiel til Nygaardt for 2000 Jochimsdlr. paa Tyiistedtgaard i Thye med tilliggende Gods, som Hans Paauist sidst havde i Forlening, dog undtaget den Gaard, som Hans Paauist bor i. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 303 b.

22. Okt. (Sønd. efter S. Luce evang. Dag). Befaling til Frandz Brockenhus at indskibe noget Svarve-Tømmer („suarffue tymmer“) samt Kongens „Postiiffue“¹ og ryske („rydz“) Slæder paa Kongens Jagt Bonden ved Nyborg og affærdige den, saa snart Vinden blæser [gunstig]. Udt. i T. 4, 288. (U. St.)

— (—, S. Seuerini ep. Aften). Befaling til Borgmestre og Raad i Nykiøping og Tisted, at de, naar Rasmus Persen, Stiftsskriver i Vendelboe Stift, tilsiger dem, strax skulle sende saa mange Skibe, som han befaler, til Aalborg for at føre Kongens Korn, hvorhen han tilsiger dem. Han skal betale dem Fragten. Udt. i T. 4, 288.

23. Okt. (—, S. Seuerini ep. Dag). Til Kapitlet i Riiber Domkirke. Da Kongen har befalet Jesper Kraufse, Embedsmand paa Riiberhus, at oppebære en almindelig Skat over hele Riiber Len, skulle de lægge deres Bønder i Sinderjutland, som høre til Riget, i Mandtal, gjøre klart Register paa dem, levere det til Jesper Kraufse og siden tilholde dem til at betale Skatten. T. 4, 288 b.

¹ Positiv?

23. Okt. (Kolding, S. Seuerini ep. Dag). Til Bønderne i Himmer-syssel og Vendsyssel. Da Ulvene gjøre Kongens Undersaatter i Nørrejutland stor Skade paa deres Kvæg, har Kongen befalet Jacob Brochenhus, Embedsmand paa Alborghus, paa belejlig Tid om Aaret at gjøre Jagt paa dem. Bønderne skulle derfor, naar og hvor Jacob Brochenhus tilsiger dem, møde med Vaaben og Værge og være Ulvefogderne, som han indsætter, lydige. Hvo som bliver hjemme eller ikke er Ulvefogden lydige, skal bøde 6 Mark til Kronen, hvis han er Kronens Tjener, eller til sit Herskab, hvis han er Adelenes Tjener, samt straffes som en ulydige. T. 4, 290.

— Aabent Brev, fremkaldt ved Klagerne fra Sognepræsterne i Aarhus Stift og Lensmændenes og Superintendenten M. Matz Langs Undersøgelser, hvorved Hr. Jens i Sal og de efterfølgende Sognepræster der faa Landgilden af Torsø Præstegaard, som er Annexkirkens Præstegaard. Rex m. p. subscr. T. 4, 306 b¹.

— Breve om Lønningsforbedringer for følgende andre gejstlige i Aarhus Stift: i Drotningborig Len faar Hr. Jens i Gulløf Landgilden af Gulløf Præstegaard², Hr. Lauritz i Hoeløf³ Landgilden af Gierum⁴ Sogn, Hr. Christiern i Veyersløf Landgilden af Agte⁵ Præstegaard, Sognepræsten i Houbroe Tienden af Skielderup Sogn, Sognepræsten i Falsløf Kronens Part af Tienden smstds., Hr. Morthen i Holberig Kronens Part af Tienden af Holberig og Grandløf Sogne for sin Livstid, Sognepræsten i Tørsløf⁶ Kronens Part af Tienden af Tørsløf og Suenstrup Sogne, Skolemesteren i Houbroe Kronens Part af Tienden af Hornum Sogn. Til Hans Stygge paa Drotningborig udgaar Befaling, at han i 2 Aar skal give Hr. Palli i Støfring 1 Pd. Korn. — I Silkeborig Len faar Sognepræsten i Karup Kronens Gaard i Torning sønden op til Kirken med Tillæg af 3 Otting Jord, som nu bruges til en Gaard i Ungstrup; Hr. Hans i Grønfeld⁷ faar Landgilden af Soustrup⁸ Præstegaard⁹, Hr. Michel i Syling¹⁰ Landgilden af Balle Præstegaard, Hr. Niels i Linderup Kronens Part af Tienden smstds. til Erstatning, fordi Præstegaarden er bortskiftet. — I Aarhus Len faar Hr. Rasmus i Ørum Brev til Per Bilde paa Aarhusgaard, at denne skal

¹ Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. III. 362. Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 360. ² Tr.: Hofman, Fundationer IX. App. til Aarhus-Stift S. 18 (efter Orig.?). Denne Hr. Jens var Sognepræst i Sal, men er ikke, som formodet af Rørdam (Dsk. Kirkelove I. 357), = den foran nævnte Hr. Jens i Sal, da hint Sal (Sahl) er forskjelligt fra dette Sal (Sald). ³ Hvorslev. ⁴ Gjer-nings. ⁵ Ajdt ell. Ajgt. ⁶ Vester Torslev. ⁷ Grønbæk. ⁸ Svstrup. ⁹ Tr.: Hofman, Fundationer III. 47 (efter Orig.). ¹⁰ Sejling.

udlægge ham saa megen Skyld af en Gaard, som den Præstegaard gav i Landgilde, hvilken Otte Gyldenstern fik i Magelæg for det svenske Gods, han mistede. — I Aakier Len faar Hr. Jesper i Otting¹ Landgilden af Gosmer Præstegaard. Befaling til Jyrge Berneckov paa Aakier, at han indtil videre aarlig giver Hr. Søfren i Halling 1 Pd. Korn og 1 Fjerd. Smør. Sognepræsten i Hiensted² faar en Jord ved Kirken uden Landgilde. — I Skanderborg Len faar Sognepræsten i Stillinge Landgilden af Hørning Præstegaard, og Sognepræsten i Bleginge Kronens Part af Tienden smstds. Udt. i T. 4, 304 b³.

25. Okt. (Kolding). Aabent Brev om den Overenskomst, som er truffen med de Liibeske i Anledning af Uenigheden mellem dem og Kongens Undersaatte paa Borringhollum. K. 1525 --58, Bl. 123 b⁴.

— (—, Onsd. efter S. Luce evang. Dag). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Johan Fris, Erick Banner, Hr. Otte Krumpen, Oluf Munck, Erick Krabbe, Anthonnis Briske, Eyller Ronnou, Gabriel Gildenstiern, Niels Lange og Holger Rossenkranz, mellem Enuold Jensen til Visborg, for hvem Anders Findsen mødte, og Jyrge Lycke til Ofuegard angaaende Retten til Tredjeparten i Lounkier. Dommen lyder, at hver af Parterne skal tilnævne 3 gode Mænd, som skulle samles paa Gaarden Mand. efter quasimodogeniti Sønd. (2. April 1554), da begge Parter skulle møde med deres Bevisninger og forliges enten til Minde eller til Rette. Sker dette ikke, skal Jyrge Lycke med 11 Riddermændsmænd af sin nærmeste Slægt aflægge Ed i Sagen. T. 4, 302.

— Aabent Brev, at Jon Matzen til Torstedlundt og Jyrge Lycke for sin Søster Fru Kirstiine Christoffer Urnis til Nørlundt have været for Kongens Retterting i Nærværelse af Kongen selv og de samme som ovfr. angaaende et Sandemændsbrev om et Markeskjel, som hendes Fader Hr. Peder Lycke havde taget paa Sønder Døufuelstrup, samt angaaende nogen Skade og Omkostning paa begge Sider. Da Trætten er meget vidtløftig, overdrager Kongen til Erich Banner, Hr. Otte Krumpen, Erich Krabbe, Nils Lange, Erich Schram, Axel Juel og Anders Chrestensen til Quelstrup, at de Onsd. efter Paaskedag (28. Marts 1554) skulle forsamle sig paa

¹ Örting. ² Maa vel være Hedensted, som dog ligger i Hatting Herred, altsaa under Bygholm, ikke under Aakjær. ³ Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R III. 360 ff. Rordam, Dsk. Kirkelove I. 357 ff. ⁴ Tr.: Christian III's Hist. II. 222 ff., hvor der S. 226 L. 10 f. n. for »wdenn» skal læses: wdenn widere, og S. 228 L. 8 for »hid» skal læses: her.

den omstridte Ejendom og afsige en endelig Dom om alle Klagepunkterne. Hvad de bestemme, skal staa ved Magt; hvis de ikke blive enige, skal Flertallets Dom gjælde. T. 4, 309 b¹.

27. Okt. (**Kolding**, Fred. efter S. Seuerini ep. Dag). Befaling til Jacob Brockenhus, at han, naar Kronens Part af Tienden skal oppebæres af de Herreder i Viborg Stift, som ligge til Olborghus, skal føre den til Olborg og holde den i Forvaring der, indtil han faar nærmere Besked om, hvor han skal sende den hen. T. 4, 301 b.

28. Okt. (—, ipso die SS. Simonis et Jude app.). Aabent Brev, at det er befalet Jyrgen Bilde, Embedsmand i Beckeschouf Kloster, at indløse det Gods, som er pantsat fra Klosteret og beholde det dertil, indtil det afløses ham. R. 6, 486.

30. Okt. (—, Mand. efter SS. Simonis et Judæ app. Dag). Stadfæstelse paa et Livsbrev, som Erick Krabbe til Bustrup paa Kongens Vegne har givet „denne Brevviser“ Thomis Suendsen paa Spanggardt i Hemmersyssel, fordi han har opladt Nøragergaard, som han havde Kongens Livsbrev paa, til Drotningborge Slot. Han skal aarlig i Landgilde give 20 Mark danske, „regnendis for hvert [Pund] Biskopper-Korn 24 Skill., for hvert Pd. Smør 24 Skil.“, og dermed være fri for al Ægt og Arbejde. R. 6, 301.

— Livsbrev for „denne Brevviser“ Jens Juel i Enggom paa en Bondegaard i Noruangs Herred, som han bor i, og paa en Bondejord, kaldet Huilsbygge, i Bygholm Len, som han bruger dertil, mod at svare sædvanlig Skyld og Tyngge. Da han frygter for, at han med Tiden kunde blive nødt til at bygge hin Jord og bo der, fritages han herfor; ligeledes fritages han for at gjøre Sandemændstov og Nævningetov af samme Jord. Rex m. p. subscr. R. 6, 302 b.

— Gavebrev til Skolemesteren i Holstebro for evig Tid paa den aarlige Landgilde af Kronens Jord, kaldet Ladegaardsjord, udenfor Varde, som Fru Karine, Kieldt Ifuersens Efterleverske, nu har i Værge; dog maa Fru Karine og hendes Arvinger beholde Jorden mod at udrede til Skolemesteren den Landgilde, som Eriich Krabbe tillige med 2 gode Mænd og 2 Borgere sætte Jorden for; Landgilden skal sættes saa højt som muligt. Rex m. p. subscr. R. 6, 303.

¹ Herefter følger en Fortegnelse over Kjøbstederne i Danmark og Norge (T. 4, 311 b).

31. Okt. (Kolding, Alle Helgens Aften). Befaling til Stye Pors, at han i dette Aar skal lade Jens Thomissen, Kannik i Lund, faa sin Part af Tienden af Burløf Sogn. Udt. i T. 4, 303 b.

— Tilladelse for Jens Thomissen, Kannik i Lundt, som en Tid lang tro har tjent Kongen i Kancelliet, men nu er forløvet af Kongens Tjeneste, til at drage til Lundt og residere der ved Domkirken som andre Kanniker. T. 4, 304.

[Omr. 31. Okt.] Baadsmænd lægges i Borgeleje: i Otthense 16¹, Suinborge 18, Assens 16, Kerteminde 8², Boense 10, Faaborge 12 og Nyborge 4. Udt. i T. 4, 304. (U. St.)

1. Nov. (—, Alle Helgens Dag). Befaling til Jacop Brochenhus, at han skal lade Niels Skiel til Nygaard, hvem Kongen har forlenet med Tistedgaard i Thy, uhindret faa Gaarden med dette Aars Rente og med Jordebog og Inventarium. Udt. i T. 4, 308 b.

[Omr. 1.—4. Nov.] Befaling til Peder Bilde at hidsende 20 Læster Malt, 10 Læster Rug, 1 Læst Smør, 10 Læster Havre og 200 Faarekroppe af Aarhusgaardts Indkomst³. — En Seddel, at han skal købe 10 eller 15 Tylvter Savdeler og sende dem hid paa Skibene med Kornet. Udt. i 4, 308 b. (U. St.)

2. Nov. (—, 2. Alle Helgens Dag). Følgebrev for Niels Skeyel til Nygardt til Bønderne under Tiistedtgaardt, som Jackop Brochenhus har i Forlening. Udt. i R. 6, 303 b.

4. Nov. (—, Lørd. post omnium sanctorum). Forbud imod at hugge i Kronens Skove og Ørkener i Søllisborge Len; kun Kronens Bønder have Lov dertil. Korfitz Ulfeldt m. p. subscr. T. 4, 309.

6. Nov. (—, Mand. post omnium sanctorum). Kvittans til Pouel Huitfeld, Embedsmand paa Snedstrup, paa 66 lød. Mark Sølv, som er 1056 Lod Sølv, hvilken Sum han har oppebaaret i dette Aar paa Islandt og nu har indbetalt i Kongens Kammer paa Kollinghus. R. 6, 598⁴.

— Befaling til Albret Gøye at hidsende det Malt, som han tidligere har faaet Kongens Skrivelse om. Udt. i T. 4, 309 b.

— Befalinger til Jesper Krausse paa Riiberhus, Frandz Bilde paa Siilkeborg, Jacob Brockenhus paa Aalborghus og Eriich Krabbe paa Lundenes at levere Jyrgen Persen de Penge, som tilkomme Kongen af sidste og dette Aars Regnskab, til at betale Lands-

¹ Herefter er tilføjet: 2 [og] 11.
skibe det paa den sorte Bonde», hvilket synes at være udstreget.
i R. 6, 554.

² Tilføjet: 2.

³ Herefter følger: «og ind-

⁴ Et overstreget Udt.

knægtene med; til Hr. Otte Krumpen paa Haldt, Albrecht Gøye af Schanderborg Len og Aare¹ Kloster og Peder Biilde paa Aarhusgaardt at levere samme Pengene af sidste Aars Regnskab; til Jyrgen Barnechov paa Aakier at levere samme alle de Penge, som han har oppebaaret, siden han fik Aakier; til Oluf Pedersen, Tolder i Riibe, og Chresten Skriver, Tolder i Aalborg, at levere samme alle de Penge, som de have. Udt. i T. 4, 312 b.

7. Nov. (Kolding, Tirsd. efter Alle Helgens Dag). Til Jy[r]gen Rudt, Føged paa Aalholm. Hans Olsen og Hans Pedersen i Fre-løf² have berettet, at de og deres Bymænd for nogen Tid siden have faaet Kongens Stadfæstelse paa et aabent Brev, udgivet af Kongens Fader, at de maa have fri Oldengjæld til deres egne Svin paa deres Skove, og beklagede sig over, at Jyrgen Rudt formente dem Bygningstømmer og Ildebrændsel og havde taget noget Hø fra dem. Hvis de hidtil have haft frit Bygningstømmer og Ildebrand af deres Skove, skal han lade dem beholde det; dog skal han paase, at de hugge der, hvor der sker mindst Skovskade; hvis han ikke har haft Ret til at tage Høet fra dem, skal han give det tilbage igjen. T. 4, 323.

10. Nov. (—, S. Martini ep. Aften). Tilladelse for de Borgere i Vedle, hvis Gaarde ere brændte, til i dette Aar at være fri for al Kronens Tyngge mod at opbygge deres Gaarde igjen. Rex m. p. subscr. R. 6, 305.

— Breve om Fetalje at sende til Kollinghus: fra Aakieer 24 Læster Malt, 229 Gæs, 15 Vol Æg; fra Riiberhus 6 Læster Malt, 200 Faare- og Lammekroppe, 100 Gæs; fra Siilkeborge 15 Læster Malt, 27 Faar og Lam; fra Schanderborg 8 Læster Malt, 170 Faar og Lam, 60 Gæs; fra Lundenes 4 Læster Malt, 158 Faar og Lam, 181 Gæs. Udt. i T. 4, 313 b.

11. Nov. (—, S. Martini ep. Dag). Aabent Brev, at M. Jacob, som har lovet at tjene Kongen som Bygmester, og som nu skal giftes med Kongens Datter Frøken Dorotheas Amme Kirstine, aarlig maa oppebære i sin Livstid af Aarhusgaard 40 Gylden, regnet 2¹/₂ Mark danske for hver Gylden, 8 Pd. Malt, 4 Pd. Rug, 1 Td. Smør, 4 Svin, 5 Faar og 1 Oxe samt have fri Bolig enten i Aarhus eller Randers. Hvis hans Hustru overlever ham, maa hun nyde det samme, dog ikke de 40 Gylden. Rex m. p. subscr. R. 6, 304 b.

¹ Vor.   ² Frejlev.

11. Nov. (Kolding, S. Martini ep. Dag). Aabent Brev¹, at ingen maa tage nogen udlændisk Mand i sin Tjeneste eller tillade ham at bosætte sig paa Landet eller i Kjøbstederne, førend man har spurgt om, hvor han er kommen fra, og hvordan hans Tro er, da der forsamler sig mange Vederdøbere, Sakramentere og andre Sværmere i de omliggende Lande, mest Embedsfolk og andet løst Folk, som drage fra et Land til et andet².

Missiver til Superintendenterne over hele Danmark og Norge om samme Sag. De aabne Breve sendes dem; de skulle lade dem forkynde og opslaa dem paa Kirkedørene i Kjøbstederne³. T. 4, 318.

— Breve til Lensmændene om Kirkekornet og Kongens Tiendekorn:

Alt Kirkekornet og Tiendekornet over hele Aarhus Stift skal føres til Aarhus, hvor Peder Bille skal forvare det indtil videre.

Hr. Otte Krumpen skal oppebære Tienden og Kirkekornet af Synderlyng, Medelsom, Nørrelyng og Fiendz Herreder i Viiborg Stift og føre det til Aarhus.

Breve til Albregt Gøye, Hans Stygge, Frandz Bille og Jyrgen Barnechov om at oppebære Kirkekornet og Tiendekornet i Aarhus Stift og sende det til Aarhus.

Brev til Peder Bille om at annamme Tienden og Kirkekornet af de nævnte Lensmænd.

Tiende- og Kirkekornet af hele Riiber Len og af Øster og Nørre Herreder i Kolling Len skal sendes til Riibe, hvor Jesper Kraufse skal modtage og forvare det. Ifuer Krabbe skal føre Kornet fra de to Herreder til Riibe.

Tiende- og Kirkekornet af hele Kolling Len, med Undtagelse af Øster og Nørre Herreder, samt af Skotborge og Hønborg Len skal føres til Kolling.

Tiende- og Kirkekornet af hele Vendelboe Stift og af de Herreder, som ligge til Aalborg i Viiborg Stift, skal sendes til Aalborg; Jacob Brockenhus skal selv optage Kirkekornet og Rasmus Pedersen Tiendekornet.

Hr. Otte Krumpen skal tage Tiendekornet af Salling og Kirke-

¹ I Følge Overskriften udgik det til alle Kjøbstederne i Danmark og Norge. ² Tr.: Dsk. Mag. V. 223 (med Aarstallet 1554). Zwergius, Siellandske Clerisie, Fortale S. 68 f. Friis, Schiel-schior S. 590 f. (med Aarst. 1554). Christian III's Hist II. 220 f. Rordam, Dsk. Kirkelove I. 362 (efter Orig.). Den sidste Udg. er bedst. ³ Tr.: Zwergius, Siellandske Clerisie, Fortale S. 70 f. Christian III's Hist. II. 222. Rordam, Dsk. Kirkelove I. 361 f. (efter Orig. til Biskoppen i Fyn).

kornet af Mors, medens Rasmus Pedersen skal tage Tienden af Mors og Tye.

Tiende- og Kirkekornet af Bøfuelling Len, Lundenes Len, Hing og Voldborg Herreder skal til Ringkiøpping, hvor Niels Juel skal forvare det; Jesper Krausse skal have Brev derom. Udt. i T. 4, 324¹.

17. Nov. (Kolding, Fred. post Martini). Til Peder Christiensen. Broder Fris, Borger i Flensborge, har berettet, at han for nogen Tid siden gav Peder Christiensen sin Haandskrift paa 300 Dlr., som han var ham skyldig, og som han skulde betale Erick Banner Juleaften eller give 600 Dlr. Han kunde imidlertid ikke komme til Erick Banner Juleaften, men kom 3. Juledag og betalte de 300 Dlr. Peder Christiensen vil nu ikke udlevere hans Haandskrift, forfølger ham for de andre 300 Dlr. og har frataget ham hans Gods i Trelleborg. Da Betalingen kun gik saa lidt over Tiden, opfordres han til at lade Broder Fris faa sin Haandskrift igen. T. 4, 314 b².

— Befaling til Hr. Mogns Gyllenstjerne, at han skal være Broder Fris behjælpelig med at faa det Gods tilbage, som Peder Christensen, Hofsinde, har beslaglagt i Trelborg, saa fremt denne vil give Broder Friis hans Haandskrift tilbage. T. 4, 315 b³.

— Breve om Ved, som Peder Gaadske skal bestille til Kiøpnehafns Slot: til Holboe Herred, at hver Mand skal hugge 6 Læs Ved i Griibsskov og age det til Stranden ved Huollerrøe Mølle; til Herlof Trolle, at han lader Skovfogden anvise Bønderne, hvor de skulle hugge i nævnte Skov; til Try Herred, at hver Mand hugger 6 Læs Ved i Kierckildt⁴ Skov, hvor Per Gaadske udviser dem, og ager dem til Stranden ved Nybe Aa; til Jyrngen Brade, at han lader hugge 2 Skibsladninger Ved, den ene ved Enebroe, den anden ved Knudschouf; til Vob[i]tzer eller hans Foged, at han lader hugge en Skibsladning Ved ved Fiit. Udt. i T. 4, 316.

— Til Dr. Peder Palladius, Superintendent i Siellands Stift. For 8 eller 10 Dage siden var Hr. Jahan a Lascho hos Kongen med to andre og begjærede, at de og deres Selskab maatte oprette en Kirke her i Riget og der holde deres Religion som i Engelandt; men Kongen vil ikke have dem i sine Riger, med mindre de ville afstaa fra deres Mening. T. 4, 321⁵.

¹ Et Brev til de Lensmænd, som skulle modtage Kornet, og et til dem, som skulle levere dem det, findes indførte i T. 4, 325. ² Tr.: Sejdelin, Dipl. Flensborg. II. 582. ³ Tr.:

Sejdelin, Dipl. Flensborg. II. 583. ⁴ Kirkelte. ⁵ Tr.: Zwergius, Siellandske Clerisie,

Portale S. 44 ff., hvor der S. 46 L. 8 skal læses: lade thennom forhøere, och ther som nogenn aff thennom wille lade thennom wnderuise (for: lade thennom wnderuise). Christian III's Hist. Suppl. S. 124 f. Rordam, Dsk. Kirkelove I. 363 ff. (efter Zwergius's Aftryk). Den forste og sidste Udg. ere de bedste.

17. Nov. (Kolding, Fred. post Martini). Til Jørgen Brade. Valter Jacobsen og Albrigt Tysk, Borgere i Nestued, have berettet, at Byrge Trolle, Jørgen Brade, Herløf Skafue og Erick Rossenkrantz have været forsamlede i Nestued med 24 af de fornemste Borgere i Byen for at dømme de oprørske Borgere. En blev dømt fra Halsen og henrettet, to bleve givne løs og en, ved Navn Knud Matzen, sidder endnu fangen og er dømt til at bøde efter sin højeste Formue. De ansøge nu om Benaadning for Knud Matzen og om, at det Gods, som er tilfaldet Kronen efter den henrettede Borger, maa blive hos dennes Enke til at opføde Børnene med. Kongen er tilfreds med den afsagte Dom. Jørgen Brade skal aftinge med Knud Matzen, hvad denne skal give, og optage et Register over det Kronen tilfaldne Gods, samt give Kongen skriftlig Underretning om begge Dele. — Efterskrift, at Knud Matzen har Kongens Brev paa en Gaard udenfor Byen; Jørgen Brade skal først annamme dette Brev til sig og siden aftinge med ham, hvad han skal give Kongen for Sagen. T. 4, 322.

18. Nov. (—, Lørd. efter S. Martini). Brev til Borgmester og Raad i Kiøpenhaun, at de skulle være Dr. Peder, Superintendent i Sellands Stift, og Peder Goske, Embedsmand paa Kiøpenhauns Slot, behjælpelige med at faa de 150 Personer, som ere komne fra Engelandt til Kiøpenhaun for deres Lærdoms og Tros Skyld, ud af Riget til Tyskland. T. 4, 317¹.

— Til Peder Gaadsche, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot. Kongen har modtaget hans Skrivelse om, hvorledes det gaar med Pesten i Kiøpnehavn, hvor mange af Slottets Folk og Baadsmænd der ere døde, hvorledes det gaar godt med hans egen Sygdom, og hvorledes det staar til med Byggearbejderne paa Slottet. Kongen giver en Række Ordre m. H. t. de sidste, for at alt kan være i Orden til Foraaret; dog maa han paa Grund af den farlige Tid ikke samle for mange Arbejdsfolk. Af de fremmede, som ere komne fra Engelandt, har Jahan van Lascho med to andre været hos Kongen. Paa Grund af deres Tro kan det ikke tillades dem at blive i Landet. Peder Gaadsche skal derfor sammen med Dr. Peder, Superintendent i Siellandz Stift, og Borgmestre og Raad i Kiøpnehavn faa dem ud af Riget enten til Skibs fra Kiøpnehavn eller over Land til Giedzøer og derfra til Tydsch-

¹ Tr.: Zwergius, Siellandske Clerisie, Fortale S. 43 f. Christian III's Hist. Suppl. S. 126. Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 550 f.

landt; men Dr. Peder skal forinden overhøre dem, og hvis nogen af dem vil lade sig undervise og skifte Tro, maa han blive. Kongen ønsker snarest at faa den „Springebrønd“, der er bestilt hos Arkelimesteren. — Efterskrift, at Peder Gaadsche skal sende hid til Kongens Skibes Behov 1½ Læst Beg, 1 Læst Tjære, 1 Læst Drift, 4 Blokke med Kobberskiver, Kordeler og Trosser og 2 Tdr. støbt Talg; han skal købe i Helsingør eller andetsteds 2 eller 3 Skueglas og sende dem hid til Slottet. T. 4, 319¹.

23. Nov. (Kolding, S. Klemens Dag). Til Riber Kapitel. Da Casper Mulle, Hertugerne Mogens's og Hans's Tugtemester, har beklaget sig over, at Kapitlet trods Kongens Forskrift ikke har villet lade ham nyde samme Præbende og Kannikerente, som Hr. Niels Trockildsen (!) havde, beder Kongen under Henvisning til Casper Muller's møjefulde og flittige Tjeneste Kapitlet om, at det vil unde ham dette for Kongens Forbøns Skyld, skjønt det er mod Kapitlets Privilegier og Statuter. Rex m. p. subscr. T. 4, 326.

[Omtr. 23.—28. Nov.] Brev til Erick Krabbe, at han skal skikke Jesper Krautze, som har faaet Befaling til at oppebære Kirke- og Tiendekornet over hele Lundenes Len og lade det føre til Ringkøping, saa mange Vogne i Lenet, som behøves dertil.

Lignende Brev til Niels Juel m. H. t. Bøfling Len. Udt. i T. 4, 327. (U. St.)

28. Nov. (—, Tirsd. efter S. Karine Dag). Til Peder Godske. Kongen har befalet Johan Guldsmed og Steffen Bremmer², Sejermager, at gjøre Kongens nye Sejerværk færdigt, men da det ikke er trygt at være i Kiøpnehafuen i denne farlige Tid, skal Peder Godske skaffe Johan Guldsmed Bolig paa Landet eller andetsteds, saa han kan være i Nærheden af Sejermageren, og, hvis han forlader Kiøpnehafuen, noget til hans Underholdning. Han skal forhøre hos Guldsmeden, som arbejder paa Kiøpnehafuens Slot, om det Bækken, som denne skulde lave til Kongen, er færdigt; hvis ikke, skal han befale ham at gjøre det færdigt med det allerførste; naar det er færdigt, skal han sende det til Kongen. T. 4, 327³.

Sedler i samme Brev: Kongen sender ham nogle Breve til

¹ Tr.: Christian III's Hist. Suppl. S. 122 ff. Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 548 ff. (uden Efterskriften). Den sidste Udg. er bedst, men S. 548 L. 2 f. n. skal læses: tilltenncker (for: tillskicker); S. 549 L. 17 f. n.: mett tuenndec andre (for: mett andre); L. 14 f. n.: thenn (for: thenne); S. 550 L. 8: wille, att thu strags schriiffuer oss aldt leyllighedenn till, huor ther (for: wille, att ther); L. 11: mestermennndt (for: mestermannndt). Stykket om de fremmede er desuden tr. hos Zwergius, Siellandske Clerisie, Fortale S. 41 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 365 f. ² Brenner. ³ Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 551.

Johan Guldsmed og Steffen Brenner til Besørgelse og 2 lød. Mark Sølv og 4 Lod ungers Guld, som han skal levere Johan Guldsmed. Hvis Per Godske ikke har sendt Kongens Rendetøj og Stikketøj fra Køpnehavn, skal han lade det føre derfra og ophænge det et Sted i Varmen, saa det ikke mulnes; „og at han lader tage Pappingen(?) der fran og det ogsaa lader ophænge og forvare, til kgl. Maj. skikker der Bud efter“. Han skal udtage nogle underlige Raabukketakker, som Kongen har liggende paa Hans Drejers Kammer i en Pose, der ligger i en Kiste, hvortil Per Godske selv har Nøglen, og sende dem til Kongen. Han skal forhandle med M. Jørgen Sangmesters Kvinde, at de Sangbøger, som denne havde, baade hans egne og Kongens, skulle udtages og lægges i Luften, for at de ikke skulle fordærves, og at hun vil overlade Kongen de Sangbøger, som tilhørte M. Jørgen, mod Betaling. Han skal forhøre, om der er nogle Skibe, som ville til Kolling; hvis saa er, skal han med samme Skibe sende 4 eller 5 Tylvter Savdeler. Udt. i T. 4, 328 b.

28. Nov. (Kolding, Tirsd. efter S. Karrine Dag). Til Sander Leigel, Tolder i Helsingør. Da han endnu ikke har faaet det rynske Guld, som Fuggerne skulle give i Told af Kobberet, medens de ønske at give vejte Guld i Stedet og ville beregne det saa lavt, at Kongen kan tjene 50 Gylden derved, forbydes det ham at tage andet end rynsk Guld for Tolden. De 300 Rosenobler, som han har oppebaaret af Tolden, skal han sende til Kongen, naar der afgaar et sikkert Bud. T. 4, 328.

2. Dec. (Kolding, Lörd. efter S. Andreae ap. Dag). Bestalling for M. Lauritz Nielsen som Superintendent over Vendelboe Stift. Rex m. p. subscr. T. 4, 329 b¹.

— Til Jacob Brochenhus. M. Lauritz Nielsen, Sognepræst i Ribe, er bleven valgt af Stiftets Kjøbstedspræster og Herredsprovster til Superintendent i Vendelboe Stift efter Dr. Olufs Død og har svoret Kongen sin Superintendented, hvorefter han har faaet Kongens Bestallingsbrev. Jacob Brochenhus skal derfor paa Kongens Vegne yde ham hans aarlige Rente som Superintendent. Skjønt Aalborg ligger i Viiborig Stift, skal M. Lauritz dog have sin Bolig i Aalborg og have Tilsyn der med Skoler og Lektier. Superintendenten i Viiborig Stift skal vedblive at have „sin Værelse“ i

¹ Tr.: Rordam, Dsk. Kirkelove I. 366 f

Aalborg, have Befaling over Præsterne der og holde Præstemøder¹ som hidtil. Jacob Brochenhus skal skaffe M. Lauritz en god Superintendentbolig. T. 4, 330 b².

4. Dec. (Kolding, Mand. post Andree). Befaling til Jacob Brochenhus paa Alborighus at tage Borgen af Peder Jacobsen i Alborig og andre Thomes Skels Arvinger for 66¹/₂ Dlr. 10 Skil., som de bleve Kongen skyldige af Thomes Skels Regnskab. Naar de have stillet Borgen eller have betalt Pengene, skal han hæve Beslaglæggelsen paa deres Gods og Gaarde. Udt. i T. 4, 331 b.

6. Dec. (—, S. Nicolai Dag). Borgelejevrebrev for Herman van Ottense til Randers. Udt. i T. 4, 332.

— Breve til Hans Bernechov, Peder Oxe, Styve Pors, Frantz Brochenhus og Jyrgen Skinckel, at Kongen i dette Aar agter at samle alt sit Kirke- og Tiendekorn i Danmark i nogle Kjøbsteder ved Søsiden, saa det til Foraaret strax kan omsættes i Penge. De skulle derfor, hver i sit Distrikt, samle Kornet i de Kjøbsteder ved Søsiden, som synes dem bedst skikkede dertil, og lade Bygget gjøre i Malt, samt gjøre klart Register over alt Kornet. T. 4, 332.

7. Dec. (—, Torsd. efter S. Nicolai Dag). Befaling til Hr. Otthe Krumpen paa Hald at lade alt Bygget af Kongens Tiende- og Kirkekorn gjøre i Malt, førend det sendes til Alborig og Arhus. Han skal tage Penge for Gjæsteriet af Bønderne over hele Lenet og strax sende dem til Koldinghus til Udkvitning af Kongens Hofsinders Heste.

Befaling til Jacob Brockenhusse paa Alborighus at møde med sin Skriver paa Koldinghus med Slottets Rengskab strax efter Hell. tre Kongers Dag.

Befaling til Peder Bylde paa Arhusgardt med det første at møde med sin Skriver paa Koldinghus med Gaardens Regnskab; han skal strax lade købe 6 Tdr. smeltet Talg og sende dem til Koldinghus med dette Bud.

Befaling til Hans Stige paa Drotningborig strax med dette Bud at sende 6 Tdr. smeltet Talg til Koldinghus, selv om han skal købe dem. Udt. i T. 4, 332 b.

8. Dec. (—, Fred. efter S. Nicolai Dag). Befaling til Jørgen

¹ Skulde vist være: Provstemøder. ² Tr.: A. Thura, Series episcoporum, qui dioecesi Alburgensi præfuerunt p. 17 (efter Orig.?). Christian III's Hist. II. 231 f. (efter en Kopi). Wandall, Kgl. Forordninger ang. Geistligheden i Danmark II. 163 f. (efter Thura?). Rordam, Dsk. Kirkelove I. 367 f. (hvor der S. 368 L. 7 for «alt» skal læses: att).

Bernacov paa Aakier at gjøre alt Kongens Tiende- og Kirkebygd fra hans Len i Malt og levere det til Peder Bilde i Aarhus med et klart Register sammen med alt det øvrige Kongens og Kirkens Korn.

Lignende Breve til Albrecht Goye paa Skandelborriig, Frantzt Bilde paa Siilkeborriig og Hans Stygge paa Drotningborriig; til Ifuer Krabbe for Koldiing Len og Øster og Nør Herreder, han skal sende det til Riipe; til Jesper Kravse i Riper Len; til Eriick Krabbe i Lundenes Len, han skal sende det til Ringkiøping; til Niels Jul af Bøfueling Len, Hing og Vuldborriig Herreder, han skal sende det til Ringkiøping. Udt. i T. 4, 333.

9. Dec. (Kolding, Lörd. efter S. Nicolai Dag). Befaling til Jesper Kraufze strax at sende 20 Fedeøxne til Kolynghus til Kongens Underholdning. Udt. i T. 4, 333 b.

— Befaling til Eriick Krabbe paa Lundenes med det første at sende hid til Koldinghus alt det Korn og Fetalje, som han tidligere har faaet Kongens Skrivelse om; for det første skal han sende de Svin, Faar, Lam, Gæs, Høns og 20 af de Øxne, som han har ladet opsætte paa Foder der.

Lignende Brev til Niels Juel af Hing og Vuldborriig Herreder. Udt. i T. 4, 334.

12. Dec. (—, Tirsd. efter S. Nicolai Dag). Befaling til Jørgen Bernacov paa Aakier strax at sende hid til Koldinghus al den resterende Fetalje, Korn og anden Del efter en indlagt Seddel.

Lignende Breve til Jesper Krausse paa Riiperhus, Frantzt Bylde paa Siilkeborriig, Eriick Krabbe paa Lundenes og Niels Juel af Hing og Vuldborrig Herreder.

Befaling til Albrecht Gøye paa Skandelborriig strax at sende hid til Koldinghus alt det Korn, Smør og anden Fetalje, som han tidligere har faaet Kongens Skrivelse om at sende fra Skandelborriig og Ore Kloster; de Øxne, som han har staaende paa Foder paa Kongens Vegne, skal han beholde, indtil han faar nærmere Besked. Udt. i T. 4, 334.

13. Dec. (—, S. Lucia Dag). „Varde skal have 3 Knægte af de 6, som de have i Holstedbroe.“ T. 4, 334 b.

[Omtr. 13.—16. Dec.] „Mickel Hansen i Rostrup¹ er udvist, for han findes ikke i Kronens(!), og for han vil ikke fæste paa ny.“

¹ Vistnok Rodstrup, Skamby Sogn, Skam Herred.

„Jiens Jensen i Kellebye er udvist for 7 Skpr. Byg og Nels Jensen for 7 Skpr. Korn, at Jorren Skinckel retter sig selv der udinden, om det er, som de have beret.“ T. 4, 335. (U. St.)

16. Dec. (Kolding, Lørd. efter S. Lucie virg. Dag). Til Borgmestre, Raadmænd og Byfoged i Helsingør. Øvrigheden i Hamborg har tilskrevet Kongen om noget Kjød, som to Skippere have kjøbt i Helsingborg, men som Byfogden i Helsingør har forbudt dem at udføre, da det er mod Kongens Forbud. Skippernes Supplikats og Hamborgernes Skrivelse sendes dem. Hvis Skipperne ikke have kjøbt mere, end der var nødvendigt til deres Underholdning paa deres Skibe, og ikke med den Hensigt at ville sælge det til Forprang, skulle de lade dem faa det. Hvis de ellers have noget at bemærke, skulle de skrive Kongen til derom. T. 4, 335.

[**Omtr. 16.—19. Dec.**] „Peder Ibsen i Asperup, Rasmus Andersen i Borum¹, Troels Michelsen i Hørrup², Rasmus Moritzen i Brenderup, Peder Michelsen i Aalsboe, Søfren Lauritzen i Viibye, Hans Nilsen i Cautzlund³, hvorledis at de ere nederfældiggjort for en Sandemandsgang imellom Røgle og Torup, Byggelundt og Veylbye og desligiste imellom vor og Kronens Enemærke Strif og Stafuerschouf, og haver derfor oppetinget til Verner Suale, Landsdommer udi Fyn.“ T. 4, 335 b. (U. St.)

18. Dec. (—, Mand. efter S. Lucie Dag). Følgende Fruer og Riddermændsmænd med Fruer og Fruernes Jomfruer tilsiges at være tilstede paa Kollinghus Fastelavns Sønd. (4. Febr.) til Pouel Huitfelds og Jacop Sesteds Bryllupper. Paa Pouel Huitfelds Side: Fru Barb[ar]a Otte Clauessens, Mogens Ericksen, Fru Marine Hans Urnes, Erich Bøller, Christoffer Pallissen, Claus Eggertsen, Hans Johansen, Christoffer Johansen, Anders Johansen, Mauritz Emicksen, Gundi Lange, Michel Hals, Henrich Friis, Hans Skinckel og Nils Skiel til Nygard; paa Jacop Sesteds Side: Byrge Ulfstand, Gert Ulfstandt, Fru Sitzelle Knud Gyldensterns, Fru Anne Gert Bryskes, Ebbe Munck, Michel Brochenhus, Frantz Brochenhus, Jacop Thønnessen og Jacop Brochenhusse. Udt. i T. 4, 336.

[**Omtr. 18.—20. Dec.**] Anders Persen og Hans Persen her i Kolling have klaget over, at Hr. Hans i Suaninge for nogen Tid siden har beslaglagt deres Broders Gods i Faaeborg, skjønt der efter deres Mening ingen vitterlig Gjæld er.

¹ Baaring, Asperup Sogn.
Sogn. ³ Kavslunde.

² Enten Skovshøjrup eller Aahøjrup, begge i Brenderup

„Forskrift til Borgmestre og Raadmænd og Byfoged udi Faaborg, at de [Anders Persen og Hans Persen] have beret, at deris Broder ved Navn Per Persen havde en Dreng hos sig ved Navn Jørgen Nielsen, haver tagit BORGESKAB der udi Byen og underslagit deres Broders hans(?).“ T. 4, 336 b. (U. St.)

19. Dec. (Kolding, Tirsd. efter S. Lucie Dag). Befaling til Erick Krabbe paa Lundenes strax at lade alle de Øxne, som han efter Befaling har opsat paa Foder, drive til Koldinghus, saa de sikkert kunne komme hid inden Jul. Udt. i T. 4, 335 b.

20. Dec. (—, S. Thome ap. Aften). Befaling til Jesper Kravse paa Riiperhus at sende til Koldinghus 20 Fedesvin, 15 fede Gjeldvæddere eller fede Faar, 10 fede unge Grise, 6 Kalve, 1 Td. Æg og 6 Tdr. fersk Smør, saa det kan være tilstede paa Koldinghus 14¹ Dage før Fastelavn; hvis han ikke har det paa Slottet nu, skal han købe det.

Lignende Breve til Albrecht Gøye paa Skandelborig om 15 fede Gjeldvæddere eller Faar, 20 Fedesvin, 10 Grise, 5 Kalve, 1 Td. Æg og $\frac{1}{2}$ Læst gammel Mjød; endvidere skal han strax fremsende alle de Øxne, som han har af Kongens; til Frands Bylde paa Sylkeborig om 20 Fedesvin, 15 fede Gjeldvæddere, 10 Grise, 6 Kalve og 1 Td. Æg; til Jørgen Barnekov paa Ackier om 10 Fedesvin, 10 Grise, 6 Kalve, 15 fede Gjeldvæddere eller fede Faar og 1 Td. Æg; til Peder Bylde paa Arhusgardt om $\frac{1}{2}$ Læst god gammel Mjød og 1 Læst Eddike. Udt. i T. 4, 337.

[Omtr. 20.—26. Dec.] Befaling til Jørren Skinckel at undersøge Hr. Knud i Gamborgs Forhold, da han klager over, at han kun har et lille Sogn og ikke kan føde sig selv; hvis dette er saa, skal han lade ham faa Kongens Part af Tienden i dette Aar. Udt. i T. 4, 337 b. (U. St.)

[—] Befaling til Borgmester og Raad i Otthense, at de, da Christoffer Skrædder smstds. har berettet at Jørren Kotthe og Per Persen ere ham Penge skyldige, som han ofte har krævet dem for, men ikke kunnet faa, skulle høre Sagen og hjælpe ham saa meget, som Ret er. Udt. i T. 4, 337 b. (U. St.)

26. Dec. (—, 2. Juledag 1554). Breve til Superintendenterne i Danmark: Dr. Peder Palladius i Sielandz Stift, M. Nils Palladius i Lunde Stift, M. Jørgen Jensen i Fyens Stift, M. Hans Tagessen i Riiber Stift, M. Matz Lang i Aarhus Stift, M. Kield Jul i Viborg

¹ Oven over er skrevet: tre Uger. Jvfr. under 27. Jan. 1554.

Stift og M. Lauritz Nilsen i Vendelbo Stift, at Kongen paa Grund af Armoden mellem Sognepræsterne og Sognedegnene har eftergivet dem den paalagte Skat¹, hvilket Superintendenterne skulle give disse tilkjende. T. 4, 338².

26. Dec. (Kolding, 2. Juledag 1554). Breve til Hr. Otthe Krumpen, Peder Bylde, Jacob Brockenhus, Jesper Krausse, Hans Stygge, Albrt Gøe, Frans Biille, Jørgen Bernechou, Frans Brochenhus, Hans Bernechou, Peder Oxe og Sty Pors om samme Sag. De skulle ikke oppebære Skatten længere, og hvad de have oppebaaret, skulle de tilbagegive. T. 4, 339.

29. Dec. (—, Fred. efter Juledag). Befaling til Hans Bernechou at yde Sognepræsterne i København 3 Læster Korn, som de pleje at faa. Udt. i T. 4, 339³.

30. Dec. (—, Lörd. efter Juledag 1554). Befaling til Jørgen Skinckel at lade Kirkeværgerne i Munckebo beholde Kirketienden i dette Aar til Kirkens Bygnings Behov. Udt. i T. 4, 339.

31. Dec. (—, Nytaarsaften 1554). Til Borgerne i Lychov. De have klaget over, at der er en Havn i Bleginge, kaldet Nødderbyeaae, hvor der drives Handel med indenlandske og udenlandske til Hinder for deres Næring, og forlangt at maae nyde de Friheder, som ved deres Privilegier ere givne dem; de maa imidlertid huske, at Kongen for nogle Aar siden gjorde en Skik mellem dem paa den ene Side og Bønderne i Bleginge paa den anden om, hvor vidt hver skulde bruge Havne, Sejlads og Kjøbmandskab, hvorom der udgik aabne Breve⁴. Kongen kan derfor ikke træffe nogen anden Afgjørelse, før han selv kommer i Landet og kan undersøge Sagen, eller begge Parter igjen komme i Rette for ham. T. 4, 342 b.

1554.

1. Jan. (Kolding, Nytaarsdag). Brev til Bønderne i Øster Herred i Bleginge i Anledning af deres Besværing over i deres Fattigdom at skulle udrede den paabudne Skat, at de ikke kunne forskaanes derfor, da Riget trænger til Penge. T. 4, 341.

¹ Jvfr. ovfr. S. 252.   ² Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 301 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 368 f. (begge Steder efter Orig. til Biskoppen i Ribe). Heise, Dipl. Vibergense S. 296 (efter Orig. til Biskoppen i Viborg). Den sidste Udg. er bedst.   ³ Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 551.   ⁴ Jvfr. ovfr. S. 49.

2. Jan. (Kolding, Tirsd. efter Nytaarsdag). Gjælds-brev til Johan Friis til Heslagger, Kansler, paa 1000 Jochimsdlr., som han samme Dag leverede Eskeld Oxé paa Kongens Vegne. Kongen forpligter sig til at betale Pengene tilbage inden tilkommende Paaske. Rex m. p. subscr. R. 6, 197.

— (—, 2. Nytaarsdag). Breve til Danmarks Riges Raad i Sielland, Skone og Norge, med Undtagelse af Christoffer Huitfeldt¹, at møde paa Kolvinghus vor Frue Dag Kyndelmisse (2. Febr.), da Kongen har vigtige Ting at tale med dem om. T. 4, 340 b².

— Befaling til Peder Godske at besørge Brevene til de enkelte Rigsraader. Udt. i T. 4, 340.

— Befaling til Jesper Krausse, at han, da der er kommet et Skib ind for Varde ladet med Honning og andre Varer imod Kongens Forbud, skal tage Skib og Gods som forbrudt Gods. Udt. i T. 4, 340 b.

— (—, feria 3. post circumcisonis domini). Befaling til Jørgen Barnekov paa Ackier ufortøvet at sende al den Havre, som han endnu ikke efter Befaling har afsendt, paa Vogne til Koldinghus, da der saa godt som ingen Havre er paa Slottet.

Lignende Brev til Jesper Kr[a]usse paa Riiperhus. Udt. i T. 4, 343 b.

3. Jan. (—, Onsd. efter Nytaarsdag). Befaling til Erich Skram, Axel Jul, Eskeld Giøye, Knud Gyldenstern, Hertuig Thonnessen, Niels Juel, Albret Skiel, Peder Bille, Hans Stygge, Albret Giøye, Frantz Bille, Gregers Ulfstand, Herløf Trolle, Ifuer Krabbe, Jesper Krafze, Christoffer Giøye, Erick Ruud, Hr. Christiern Friis, Jacop Brochenhus, Christoffer Rossenkrantz til Skiern, Erich Lange, Hans Johansen og Sten Rossensparre, som have lovet at laane Kongen Penge, at møde enten selv eller ved fuldmægtige med Pengene paa Kolvinghus til Kyndelmisse Dag. Kongen vil give dem en nøjagtig Forvaring derpaa. T. 4, 341 b.

[Omtr. 3.—5. Jan.] Befaling³ om at hjælpe Jep Matzen i Klackerundt⁴ til sin Ret overfor Søfren Jensen i Lopdrøp⁵, som har beligget hans Datter, men ikke vil rette sig efter den af M. Matz Lang og Kapitlet i Aarhus afsagte Dom, at han skal ægte

¹ Se Nsk. Rigsreg. I. 171.

² Med følgende Tilføjelse: «Nota. Hvilke af de judske og fynske Raad som ikke komme hid. Hell. tre Konningers Dag næstkommendis, de skulle have Breve, som forskrevet staar.»

³ Til hvem den er udgaaet, er ikke indført; maaske til Lensmanden paa Bygholm (Holger Rosenkrands), under hvem Bjerger Herred laa.

⁴ Klakring.

⁵ Lottrup, Raarup Sogn.

hende, og over hvem han ikke kan faa Kirkens Ban. Udt. i T. 4, 343. (U. St.)

5. Jan. (Kolding, Hell. tre Kongers Aften). Til Jørgen Brae. Han har ved Korfitz Ulfeld til Koxbølle, Sekretær, givet tilkjende, at han har underhandlet med Knud Matzen, som sidder greben i Nestued for sin Deltagelse i Oprøret der, om en Sum Penge, som denne skulde give for sin Forseelse; han vil kun give 200 Dlr., medens Jørgen Brae forlanger 550, og har tilsendt Kongen et Register paa Knud Matzens og ligesaa paa Niels Smeds Gods. Kongen vil, at Knud Matzen skal bøde efter sin Formue, saaledes som han er dømt til; Jørgen Brae skal tage de Breve fra ham, som han har paa Gaarden udenfor Nestued, men dog lade ham beholde den. Hvis han ikke vil give efter sin Formue, skal Dommen over ham udføres. T. 4, 343.

6. Jan. (—, ipso die trium regum). Brev for M. Michel, Sognepræst i Vissenberg Sogn, paa Kronens Part af Tienden af Vissenberg Sogn, mod aarlig at yde Lensmanden i Odense 8 Ørt. Rug, 8 Ørt. Byg og 8 Ørt. Havre. Rex m. p. subscr. R. 6, 197 b.

9. Jan. (Tirsd. efter Hell. tre Kongers Dag). Gjældsbreve til nogle af Raadet og Adelen paa Penge, som de have laant Kongen, og som denne lover at tilbagebetale dem til førstkommende Hell. tre Kongers Dag eller i modsat Fald holde dem skadesløse for. Brevene ere udstedte til: Erick Banner paa 1000 Dlr., Hr. Otte Krumpen 1000, Erick Krabbe 1000, Jørgen Lycke 1000, Hans Bernekov 1000, Gabriel Gyldenstiern 1000, Holger Rossenkrantz 1000, Anthonis Bryske 500, Oluf Munck 1000, Eiler Rønno 1000, Nils Lange 1000, Peder Bilde 200, Hans Stygge 300, Albret Gøye 700, Knud Gyldenstiern 1000, Frantz Bilde 200, Gregers Ulfstand 200, Herlof Trolle 1000. Jesper Kraufse 1000, Eskild Gøye 500, Christoffer Gøye 300, Erick Rud 300, Hr. Christiern Friis 200, Nils Kieldzen 300, Albret Skiel 300, Jacob Brochenhuse 300, Christoffer Rossenkrantz til Skern 500, Erick Skram 200, Axel Jul 200, Erick Lange 200, Hartuig Tomessen 200, Hans Johansen 300 og Sten Rossensparre 400. Rex m. p. subscr. R. 6, 316 b¹. (U. St.)

10. Jan. (—, Onsd. efter Hell. tre Kongers Dag). Aabent Brev, at Oluf Munck har været stævnet i Rette for Kongen for 4 Kirker: Tuis og Aulum Kirker i Hammerom Herred,

¹ Gjælds brevet til Jesper Kraufse tr.: Christian III's Hist. Suppl. S. 127 f. (efter Orig.?).

Merup Kirke i Hierrum Herred og Felling Kirke i Vulborg Herred, hvilke han i nogen Tid har holdt sig til, men, som Kongen mener, med Urette. Kongen tillader, at han og hans Arvinger maa beholde Tuis og Felling Kirker. Han skal holde dem vedlige eller bygge en Kirke i Birket paa et belejligt Sted, hvor Folkene fra begge Sogne kunne søge hen; han skal udlægge en god Præstegaard og altid skaffe en dygtig Mand til Sognepræst. Den tredje Part af Tienden skal han lade Præsten faa, Kirken skal beholde sin Part, hvorimod han og hans Arvinger maa beholde Kronens Part af Tienden. Før der ansættes nogen som Præst, skal han examineres af Superintendenten. Oluf Munck maa derimod ikke befatte sig med Merup og Aulum Kirker. Hvad han indtil denne Dag har oppebaaret af Kirkerne, eftergiver Kongen ham. Rex m. p. subscr. R. 6, 306 b¹.

10. Jan. (Kolding Onsd. post trium regum). Brev for M. Niels, Sognepræst til S. Ibs Kirke i Varde, paa Kongens Part af Tienden af Oruppe² Sogn i Vester Herred. Johan Friis subscr. Udt. i R. 6, 305 b³.

[Omr. 10. Jan.] Befaling til Borgmester og Raad i Varde at tilholde dem, som bør søge til S. Ibs Kirke, men søge til en anden Sognekirke der i Byen, at de søge hans [M. Niels's] Kirke og give ham Tiende. Udt. i T. 4, 344⁴. (U. St.)

[—] Brev til Jesper Krausse, at Kirkeværgerne til Lindknud Kirke maa beholde Kirkens Part af Tienden i dette Aar til at forbedre Kirken med. Udt. i T. 4, 344⁵. (U. St.)

11. Jan. (—, Torsd. post trium regum). Tilladelse for Ifuer Pedersen, Slotsskriver paa Hald, til at oppebære de 9 Skil. danske Regnskabspenge „af de Kirker udi alle de Herred[er], som pleje at høres Regnskab udi“ til Hald Slot; dog skal han paa egen Omkostning drage omkring for at høre Kirkernes Regnskab og paase, at baade Kongen og Kirkerne sker Fyldest. Rex m. p. subscr. R. 6, 305 b.

— Aabent Brev, at Kongen med Samtykke af Danmarks Riges Raad har forordnet, at Pugegaardts Gods maa blive til det almindelige Hospital i Riibe, og at Forstanderne derfor maa have det i Forsvar og oppebære al Renten deraf mod at under-

¹ Tr.: Genealog. og biogr. Archiv S. 198 ff. Rordam, Dsk. Kirkelove I. 370 f.   ² Ovtrup.
³ Udat. Udt. i T. 4, 344, tr.: Rordam, Dsk. Kirkelove I. 373   ⁴ Tr.: Rordam, Dsk. Kirkelove I. 374.   ⁵ Tr.: Rordam, Dsk. Kirkelove I. 373.

holde 12 Peblinge med 2 Maaltider Mad om Dagen og give 5 Lokater hver 2 Dr. fjerdingaarlig; Resten maa anvendes til Hospitalets bedste og til at opbygge Skolegaarden med, hvor Skolemesteren og Lokaterne skulle have deres Boliger. Rex m. p. subscr. R. 6, 308¹.

11. Jan. (Kolding, feria 5. post trium regum). Befaling til Hr. Otthe Krumpen paa Hald at sende 30 fede Øxne til Koldinghus, saa de kunne være her 4 eller 5 Dage før Fastelavns Sønd. (5. Febr.).

Ligesaa til Frands Bylde at sende 20 fede Øxne til Koldinghus til Sønd. invocavit (12. Febr.). Udt. i T. 4, 344.

— Til Borgmester og Raadmænd i Varde. Da Kronens Told og Rettighed forsømmes og underslaas i de Havne, som bruges til Varde, særlig i Graadyb Havn, har Jesper Kraufze, Embedsmand paa Riberhus, faaet Befaling til at have Tilsyn dermed og paalægge Tolderen smstds. at oppebære Tolden og Rettigheden af alle de Varer, som ud- og indføres i Graadyb og de andre Havne, ligesom den oppebæres i Ribe. De skulle derfor være Tolderen behjælpelige, naar han tilsiger dem. Det befales alle indenlandske og udenlandske, som besøge de omtalte Havne, at udgive Tolden der ligesom i Ribe. Rex m. p. subscr. T. 4, 344 b.

[Omtr. 11.—13. Jan.] Brev til Nils Jul, Embedsmand paa Bøuling, at Borgmestre og Raadmænd i Ringkiøping efter deres Begjæring maa beholde den Sætønde, der er kommen som Vrag i hans Len, og lade den lægge i Fjorden, den fremmede søfærende til gode. Udt. i T. 4, 345. (U. St.)

12. Jan. (—, Fred. post trium regum). Tilladelse for Ifuer Juel til at nedbryde Trandum Kirke og bruge den til Søuldt² Kirkes Bygning og til at slaa begge Sogne sammen til ét, mod altid at holde Søuldt Kirke vedlige og udlægge en god Præstegaard dertil. Han skal sætte en lærd Mand til Sognepræst, som dog først skal examineres af Superintendenten. Rex m. p. subscr. R. 6, 309³.

— Brev til Jacob Brochenhusse, at Kongen har undt M. Lauritz Nilsen, Superintendent i Vendelbo Stift, lige saa megen

¹ Tr.: Terpager, Ripæ Cimbr. S. 483 f. og (bedre) S. 532 (begge Steder efter Orig.?). Derefter tr.: Christian III's Hist. Suppl. S. 428 f. Thorup, Efterr. om Ribe Cathedralsskole I. 1. 129 f. og Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 372 f. Den sidste Udg. er den bedste, men Kopibogen har i Stedet for «Forstanderen» (S. 372 L. 16): Forstanderne; for «de 12» (L. 16 f. n.): 12; for «Værelse» (L. 10 f. n.): gode Værelse; for «Kirkerne» (L. 8 f. n.): Kirken; for «give» (L. 2 f. n.): give det.
² Sevel. ³ Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 374, hvor der L. 10 f. n. for «beholde till» skal læses: beholde till synn residennttz och forschaffe enn goed leerdt mandt till».

Rente, som Dr. Oluf tidligere havde. Udt. i T. 4, 344 b¹ og 345 b.

13. Jan. (Kolding, Lørd. post Kanuti regis²). Borgmestre og Raadmænd i Ringkiøpping citant Kapitlet i Riibe for 12 Tdr. Byg, som det aarlig lader oppebære af deres By, formentlig med Urette, at møde paa Kollinghus Onsd. post purificationis Marie (8. Febr.). Rel. Jens Ulfstandt, Hofmarskalk. Udt. i T. 4, 345.

—³ Brev til Ifuer Nielsen, Tolder i Ringkiøpping, at Kongen har tilladt Borgerne smstds. i dette Aar at udføre til Skibs deres Staldøxne; dog skulle de give ham den store og den lille Told, som gives af Staldøxne i Riibe, og hvad anden Rettighed der tilkommer Kongen. T. 4, 345 b.

15. Jan. (—, S. Marcelli Aften). Befaling til Frantz Brochenhusse strax at lade slaa nogle Søm („Seem“) til Kongens Skibes Behov efter den Maade, som Kongen nu sender ham, nemlig 1200 „Vrageling“ efter den længste Maade og 400 Søm af de stakkede samt 200 Klinkjern med Naad og Tilbehør, hvorefter han strax skal sende dem til Kollinghus. Rel. Jyrgen Grøen. Udt. i T. 4, 346.

— Til Jacob Brockenhus. Da der er Trætte om Hundzlunds Klosters Gods og Brevene, hvormed det skal forsvares, findes paa Aalborghus, skal han opsøge dem og levere dem til Eskild Gøye⁴ mod dennes Reversal samt indlægge dem paa Slottet igjen, naar denne har brugt dem. Udt. i T. 4, 346.

— Til Peder Gaadsche. Da M. Jacob, Bygmester, har berettet, at der endnu skal bestilles 20 Stykker Tømmer, saa kroget og tykt som muligt, til Bygningen paa Kiøpnehafns Slot, skal Peder Gaadsche undersøge, hvor han kan faa det, og lade det hugge til. Da Stenhuggeren, som var sendt til Schonne for at bryde Sten til Vindeltrappen, er død, skal han sende Hermandt Stenhugger i Kiøpnehavn til Schonne i hans Sted. Der sendes et Brev til Hr. Peder Schram, Embedsmand paa Helsingborge, at han skal anvise Stenhuggeren, hvor han maa bryde Stenene, og skaffe ham Hjælp dertil. Peder Gaadsche skal have 3 Læster Beg og 1 Læst Tjære i Forraad til Bygningen. Angaaende Glas og Tin til Vinduer og Bly til Render har Kongen skrevet til Sander Leyel i Helsingør. Kongen samtykker i, at Skibene David og Gabriel gjøres færdige, saa det ene til Foraaret kan gaa til Islandt. — Sedler i

¹ Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 375.

² Fejlskrift for: ducis.

³ Datum ut supra.

⁴ Som «fik» Brevet.

samme Brev: Peder Gaadsche skal underrette Kongen om, hvorledes han nu befinder sig, om der endnu dør nogen i Kiøpnehavn, samt om hvad der i øvrigt er magtpaaliggende. Kongen har aftalt med Otte Ruud paa Vesborg, at han skal tage Hr. Lauritz, som sidder fangen, med sig til Gotlandt; Peder Gaadsche skal derfor skrive Kongen til, om han er kommen bort med ham eller ej, og hvad den anden fangne Præst, Hr. Christoffer, tager sig for. T. 4, 346.

15. Jan. (Kolding, S. Marcelli Aften). Til Sander Leyer, Tolder i Helsingør. Til Bygningen paa Kiøpnehavns Slot behøves 26 Skippd. engelst Bly til Render og andet, hvilket Bly skal være støbt 5 Kvarter bredt og saa tykt som et medfølgende Stykke, endvidere 200 runde Skiver Glas, det bedste man kan faa, og 6 Centner Tin til Vinduer. Han skal undersøge, hvor man kan faa det billigst, og give Kongen Underretning derom; siden skal han faa nærmere Besked. T. 4, 347.

— Befaling til M. Kieldt Juel, Superintendent i Viiborg Stift, og Kapitlet i Viiborg, at de med det første skulle forsamle sig for at raadslaa om en Forstander for det almindelige Hospital smstds. efter M. Anders Schougardt, som er død. Hvad de komme overens om, skulle de skriftlig underrette Kongen om til nærmere Betænkning. T. 4, 348 b.

— Til Kapitlet i Riibe. Paa Kongens to Skrivelser om, at Casper Mule, Hertugerne Mogens's og Hans's Tugtemester, skal have det Præbende og Kannikedømme, som Hr. Nils Torckelsen sidst havde, har det ikke svaret, og dets fuldmægtige, som vare her, droge bort uden at give nogen Besked; da Kongen desuden til sin Forundring har erfaret, at det allerede har delt Præbendet mellem sig, befaler han det strax at indsende et klart Register paa Præbendets Indtægter og Tilliggelse og siden overlade det til Casper Mule, da Kongens daglige Tjenere efter Recessen bør nyde al den gejstlige Rente, som de forlenes med, lige saa frit, som om de boede ved Domkirken. Hvad Kannikerne have oppebaaret, skulle de igjen udlægge ham. De skulle tilskrive Kongen deres endelige Mening. T. 4, 348 b.

[Omt. 15. Jan.] Til Hr. Otte Krumpen. Biskopperne i Viborg skulle for nogen Tid siden have tilmageskiftet sig Provstegaarden i Viborg med tilliggende Jord mod Bispegaarden smstds. og dens Jord; da der imidlertid er opstaaet Trætte mellem Andres Barby til Favrholm og Borgerne i Viborg om Provstiets Jord og samme Trætte skal i Rette for Kongen til Kyndelmisse (2. Febr.), skal Hr. Otte Krumpen tage Udskrifter af de Breve, som

angaa Provstiets Jord og Mageskiftet og medbringe dem, naar han kommer til Kongen til Kyndelmisse. Han skal optegne, hyor megen Jord der ligger til Bispegaarden, samt hvad andet han kan erfare om samme Sag, og tage det med sig. T. 4, 347 b. (U. St.)

17. Jan. (Kolding, feria 4. post Marcelli). Befaling til Jesper Kravse paa Ripperhus strax at sende alle de Øxne af Kongens, som han har staaende paa Foder, til Koldinghus.

Befaling til Peder Bylde paa Arhusgard strax at sende al den Vox hid, som han har af Kongens. Udt. i T. 4, 349 b.

— Otte Galnschiøtte citat Jesper Kraufse, Albret Mues og Eskildt Giøye, fordi det skal være dem vitterligt, hvorledes det gik til, da Jahan Juel slog hans Broder Peder Galnschøtte ihjel, at møde paa Kollinghus Mand. post purificationis Marie (6. Febr.) og da tilstaa, hvad der er dem vitterligt i samme Sag. Rel. Jens Ulfstandt, Hofmarskalk. Udt. i T. 4, 349 b.

18. Jan. (—, Torsd. efter S. Anthonii Dag). Til Borgmestre og Raadmænd i Riibe. Naar de 2 Kister og 2 Skrin, som Kongen har bestilt at skulle gøres paa Riiberhus, ere færdige, skulle de strax sende dem hid. De 6 Borgersker, som Kongen tidligere har befalet dem at sende hid, skulle være tilstede Tirsd. før Fastelavns Sønd. (31. Jan.) og skulle medtage Overduge, Underduge, Fadekranse, Tinfade, Tintallerkener, Lysestager og alt andet Tilbehør til 20 Skiver og Bænkedyner til 4 Skiver. Rel. Jørgen Persen, Rentemester. Udt. i T. 4, 350.

— Jens Laugessen i Eltang citat Peder Stub, Foged paa Skotborg, for et Løfte, som han gav Ifuer Krabbe paa Jens Laugessens Vegne, at han skulde tage Borgen af en ved Navn Jørgen Nielsen i Hundzbeck for en Trætte, som var imellem dem, hvilket han dog ikke gjorde, hvorfor Jens Laugessen fik Saar og Skade, at møde paa Kollinghus vor Frue Dag purificationis (2. Febr.). Udt. i T. 4, 350.

19. Jan. (—, Fred. post Anthonii). Til Jyrge Skinckel. Da Jyrge Lauritzen og Peder Findzen, Kirkeværgere til Vedtofte Kirke, paa Grund af, at denne Kirke ved Opførelsen af en ny Kirkelade er kommen i stor Gjæld, have begjæret at maatte oppebære Kirkens Part af Tienden i dette Aar for at betale Kirkens Gjæld og gjøre Kirkeladen færdig, skal han undersøge, om det forholder sig saaledes, som de sige, og, hvis saa er, lade dem oppebære Kirkens Part af Tienden i dette Aar. Rel. Erich Valckendorf. T. 4, 350 b.

19. Jan. (Kolding, feria 6. post Anthonii). Befaling til Jørgen Berneckov paa Ackier strax at sende til Koldinghus al den Havre, som endnu ikke er sendt af den, som han tidligere har faaet Skrivelse om, samt al Kirke- og Tiendehavren, som tilkommer Kongen af Ackiers Len i dette Aar, da der paa Koldinghus er stor Mangel paa Havre; endvidere skal han sende 1 eller 2 Tdr. smeltet Talg, som han, hvis han ikke har dem paa Gaarden, skal købe.

Befaling til Jesper Kravse paa Ripperhus strax at sende hid til Koldinghus al den Havre og de Øxne, som han sidst fik Kongens Skrivelse om, samt al Kirke- og Tiendehavren af Norvangs Herred.

Befaling til Jørgen Skinckel¹ strax at sende 1/2 Læst fersk Smør for Kongens egen Mund paa Vogne til Koldinghus. Udt. i T. 4, 350 b.

[Omtr. 19. — 22. Jan.] Befaling til Jesper Kraufse at skaffe M. Lauritz Nilsen, Superintendent i Vendelbo Stift, Vogne til at flytte hans Gods fra Riibe til Skotborg med.

Befaling til Per Stub, Foged paa Skotborg, at fly M. Lauritz Vogne til at føre Godset fra Skotborg til Kolling med. Rel. Jacob Brochenhusse.

Befaling til Peder Gotzke strax at sende 300 Hestesko og 10,000 Hesteskosøm hid til Slottet og levere dem til Erick Rossenkrantz, Staldmester. Rel. E. Rossenkrantz. Udt. i T. 4, 351. (U. St.)

22. Jan. „Blev annammet udi Tjeneste udi Kolding efter Jacop Sesteds Befaling 3 Landsknægte Mand. efter S. Anthonii Dag 54 og bleve forskreven udi Borgelejr en til Aalborg, en til Aarhus, en til Horsens.“ T. 4, 351 b.

— (—, Mand. efter Anthonii). Befaling til Albregt Gøye strax at sende til Koldinghus paa Vogne al den Havre, som han tidligere har faaet Skrivelse om, samt al Kongens Tiendehavre af Skandelborrig Len og Vordt Kloster.

Lignende Befaling til Frands Biilde paa Silkeborrig m. H. t. Silkeborrig Slot og Len, samt om al den Havre, som tilkommer Kongen af det forgangne Aar.

Befaling til Jesper Krausse paa Riiperhus strax at skaffe saa mange Vogne, som behøves til at bringe en Brygning („Brue“) Hamburgerøl, Drikkeglas og andet fra Riipe til Skodborrig; end-

¹ Der har først staaet: Frantz Brochenhusse paa Nyborrig Slot; men dette er med en anden Haand rettet til: Jørgen Skinckel.

videre skal han inden førstkommende Søndag hidsende de Fedefaar, Kalve og Grise, som han sidst fik Skrivelse om at sende.

Befaling til Peder Stub paa Skodborighus strax at sende Vogne efter Hamborgerøllet, Glassene og det andet Gods, som kommer fra Riipe, at det kan blive ført hid til Slottet. Udt. i T. 4, 351 b.

[Omtr. 22. Jan.] Befaling til Peder Godske og Lafris Skriver strax at sende 4 Tdr. Bægere hid til Koldinghus. Udt. i T. 4, 351 b. (U. St.)

23. Jan. (Kolding, Tirsd. efter S. Anthonii Dag). Befaling til Jørgen Barnekov paa Aackier strax at sende den Havre til Koldinghus, som han ofte har faaet Skrivelse om, men som endnu ikke er kommen.

Befaling til Jørgen Skinckel strax at sende 2 Læster Havre fra S. Hans Kloster i Odense til Medelfar, hvorfra de saa igjen skulle sendes hid til Slottet. Udt. i T. 4, 352.

[Omtr. 23.—26. Jan.] Lauritz Michelsen, Borger i Kolding, citat Ifuer Friis for noget Korn, som han paa egne og Jørgen Klaussens Vegne i Boense købte af Ifuer Friis og gav 10 Dlr. paa Købet for, men som de endnu ikke have faaet, at møde her paa Slottet Onsd. efter Kyndelmisse (8. Febr.). Udt. i T. 4, 352 b. (U. St.)

26. Jan. (Fred. efter Pauli conversionis Dag). Befaling til Jesper Krausse paa Riiperhus strax at hidsende de fede Gjeldvæddere¹, Grise, Æg, Kalve, gult fersk Smør og Fedesvin, som endnu ikke ere komne, skjönt han har faaet Brev om at sende det 14 Dage før Fastelavns Sønd., samt den anden Fetalje, som han ogsaa fik Skrivelse om. — En indlagt Seddel lyder paa 15 Fedefaar og Gjeldvæddere, 10 Grise, 1 Td. Æg, 6 Kalve, 1/2 Læst gult fersk Smør, 20 Fedesvin og desuden den Fetalje, som han tidligere har faaet Skrivelse om. Udt. i T. 4, 352 b. (U. St.)

27. Jan. (—, sabb. post conversionis Pauli). Befaling til Peder Stub paa Skodborig at sende sin Borgekok til Koldinghus førstkommende Torsd., for at han kan hjælpe til med at koge her en 5 eller 6 Dage.

Befaling til Jesper Kravse paa Riiperhus at sende sin Borgekok, saa han sikkert er her førstkommende Onsd. Aften. Udt. i T. 4, 353.

28. Jan. (—, Sønd. efter conversionis Pauli). Stræng Befaling til Jørgen Barnekov paa Aackier strax at sende al den Havre, de

¹ Der skal vist læses: Fedefaar, Gjeldvæddere.

20 Fedesvin og de Æg, som han tilforn og nu nylig har faaet Skrivelse om, da Kongen om faa Dage venter nogle Fyrster og mange andre fremmede Folk og der vil gaa meget med dertil foruden til de 2 Bryllupper.

Lignende Breve til Albrecht Gøye paa Skandelborig, Frands Bylde paa Sylkeborig og Jesper Kravse om Havre, Fedefaar, Fedesvin, Kalve og Grise.

Befaling til Jørgen Skinckel i Otthense strax at sende 15 Fedefaar eller Gjeldvæddere, 12 Fedesvin, 10 eller 12 Kalve og 1 eller 2 Tdr. ferske Æg til Koldinghus, saa de ere her inden førstkommende Fred. eller Lørd. Aften; han skal endvidere for det første sende 20 Fedeøxne hid.

Brev til Frands Brockenhus paa Nyborig Slot om lige saa meget samt om 30 Øxne. Udt. i T. 4, 353.

28. Jan. (Kolding, Sønd. post conversionis Pauli). Til Hans Barnechov. Da Hr. Melchior, Sognepræst til Rackeløf Kirke, har begjæret, at denne Kirke, som er kommen i stor Gjæld ved, at han har ladet bygge paa den, maa beholde Kirkens Part af Tienden i dette Aar, skal Hans Barnechov undersøge, om det forholder sig saa, og hvis saa er, tilstede hans Begjæring. T. 4, 353 b.

29. Jan. (—, Mand. post conversionis Pauli). Søfren Kieer, Borgmester i Kolling, citat Jyrgen Kotti, Borgmester i Odense, for nogen Gjæld, som Chresten Pedersen „til“ Duesborg¹ var ham skyldig, og som Jyrgen Kotti er gaaet i Borgen for, at møde paa Kollinghus Torsd. post purificationis Marie (9. Febr.). Udt. i T. 4, 354.

— Befaling til Peder Stub, Foged paa Skodborig, strax at sende hid de 30 fede „Hedeskappe“², som restere hos ham af de 100, som Jørgen Persen har betalt ham for, saa de kunne være her inden den følgende Aften. Udt. i T. 4, 354.

— Befaling til Abbed Peder i Em Kloster, at han paa Grund af sin store Sygdom strax skal lade et klart Inventarium gjøre over Klosterets Tilliggelse og Breve, dets Forraad af enhver Slags og dets Gjæld, for at ikke noget skal bortkomme under hans Sygdom, og for at man kan se, hvor meget han har forbedret Klosteret. Han skal underskrive Inventariet med egen Haand og ogsaa lade den unge Abbed underskrive det. Dr. Machabeus skal have

¹ o: i Duisburg (i Westfalen), jvfr. Kolderup-Rosenvinge, Gl. dsk. Domme II. 167.
² Hedefaar?

Tilsyn med Registreringen paa Kongens Vegne og ligeledes underskrive Registret, som derpaa med det første skal sendes til Kongen selv. Rex m. p. subscr. — Seddel: Han skal særskilt optegne, hvad Forraad Klosteret har af Penge, samt hvad han ellers véd af Klosters Hemmeligheder eller andet, som er magtpaaliggende.

Brev til Abbed Jens i Em Kloster om samme Sag. T. 4, 354.

29. Jan. (Kolding, Mand. efter Pauli conversionis). Befaling til Stye Pors at fly M. Niels Palladius, Superintendent i Skonne, 2 ny Vognklippere, i Stedet for de 2, der fordærvedes for ham paa hans Visitatsrejse. Rel. Johan Friis. Udt. i T. 4, 355 b.

30. Jan. (—, Tirsd. efter S. Pouels Dag conversionis). Befaling til Sander Leyel at yde Dr. Peder, Superintendent i Sielands Stift, 100 Dlr. af Tolden, som Kongen har givet ham. Rex m. p. subscr. Rel. Johan Friis. Udt. i T. 4, 356.

31. Jan. (—, Onsd. post conversionis Pauli). Anders Barbye til Faurhollum faar Brev paa en Bondesøn ved Navn Niels Jyrgensen, barnefødt paa Kronens Gods i Udlerer i Trye Herred i Krogens Len. R. 6, 20 b.

— (?) (—, feria 4. [post?] conversionis d. Pauli). Befaling til Fru Citzelle paa Hønborg eller hendes Foged i hendes Fraværelse at bestille Bønder af Lenet, som kunne modtage de 2 Læster Havre ved Medelfar og føre dem til Kolding. Udt. i T. 4, 356.

2. Febr. (—, vor Frue Dag Kyndelmisse). Aabent Brev om Forlig mellem Anders Barbye, Provst i Viiborg Domkirke, og Borgerskabet i Viiborg om nogen Provstijord, som Borgerne i lang Tid have brugt uden at give nogen Landgilde til Provsterne. De skulle nu udlægge ham som Provst dobbelt saa megen Jord, som en af de andre Prælater der har i Værge, og desuden 6 Agre; Jorden skal udlægges i 2 Tofter, en i Søndermark og en i Nørremark. Den øvrige Provstijord skal tilhøre Byen. Jahan Friis subscr. R. 6, 309 b.

— Til Jacop Brochenhus. I Anledning af, at der skal bygges et Hus paa Aalborghus, sender Kongen ham Breve til Hr. Claus Bille, Christoffer Galle og Claus Huitfeld¹, at de hver skulle hugge saa meget og saa stort Tømmer dertil, som han tilsiger dem. Han skal besøge Brevene til dem, og naar Tømmeret er hugget, skal han melde Kongen det, som saa vil sende Skibe efter det. Udt. i T. 4, 356.

¹ Jvfr. Norske Rigsregistr. I. 171.

4. Febr. (**Kolding**, Fastelavns Sønd.). Brev til Lauge Ulfstandt, Ebbe Ulfeld, Otte Ruude, Hr. Claus Bilde og Hr. Peder Schram¹, at de skulle møde i Kiøpnehavn Tirsd. efter Sønd. jubilatē (17. April) i Anledning af et Møde med de Svenske, som Kong Godstaf ønsker skal afholdes i Elsberg SS. Phillippi et Jacobi Dag (1. Maj)². T. 4, 357 b³.

5. Febr. (—, Mand. post purificationis Marie). Brev til Mogens Kaas til Arndrup⁴ om at betale Hans Pedersen, Borger i Varde, de Penge, som han er ham skyldig. Udt. i T. 4, 358.

7. Febr. (—, Onsd. efter Fastelavns Sønd.). Tilladelse for Claus Tot til Hyfuelberig⁵ til at indløse Askinde⁶ Len i Halland fra Arild Grises Arvinger. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 486.

— (—, feria 4. post esto mihi). Brev til Jacob Brockenhusse paa Alborriighus, at Kongen har tilladt Bønderne og Kronens Tjenere i Horns Herred at give 8 Skil. for hver Hests Gjæsteri. Udt. i T. 4, 358 b.

[**Omtr. 7. Febr.**] Befaling til Borgmestre og Raadmænd i Meddelfardt at høre den Sag i Rette, som er mellem Jens Ibsen smstds. og Jens Harsløf med Medfølgere for nogle Ord, som hin skal have beskyldt denne for at have sagt⁷. Udt. i T. 4, 358 b. (U. St.)

[**Omtr. 7.—11. Febr.**] Befaling til Palli Bang til Hennegaard, Otte Claussen til Nørholum, Thomis Stygge til Frøstrup, Christiern Persen i Nøbel, Oluf Christensen smstds., Jørgen Tøssen i Dybuad og Demis (!) i Seding at undersøge, hvor meget Gods Clautz Barfoet, der tjente til Hove under det sidste Opløb i Nørrejutland i Skipper Kleminds Tid og derfor ikke forbrød sit Gods, havde ved Fejdens Udbrud, da Peder Skrifer i Synderhofuit mener, at han har taget mere Gods til sig, end han havde, da Fejden begyndte. Udt. i T. 4, 360. (U. S.)

9. Febr. (—, Fred. efter Fastelavns Sønd.). Aabent Brev, at Kongen med Danmarks Riges Raads⁸ Bevilling og Samtykke har

¹ De to sidste Navne ere senere tilføjede. ² Jvfr. Norske Rigsregistr. I. 171 f. (Brev til Christoffer Hvitfeldt). ³ Med Tilføjelse om, at Oluf Nilsen, Ligger paa Kiøpnehavns Slot, den nævnte Dag blev afsendt fra Kollinghus til Norge med Brevene til Christoffer Huitfeldt og Lauge Ulfstand (med 6 Mark til Tærepenge), og at Brevene til Otte Rud og Ebbe Ulfeld overgaves Eskild Oxe til Besorgelse. ⁴ Orndrup. ⁵ Hjulebjerg. ⁶ Askime (nu Askome). ⁷ Brevet er givet Jens Ibsen. ⁸ 25 Navne paa Rigsraader anføres, de samme som ovfr S. 174, kun med den Forskjel i Rækkefølgen, at Hans Bernekov og Gabriel Gyllentierne have byttet Plads.

tilladt, at Anders Barbye til Faverholm og hans ægte Børn og Afkom maa nyde de Friheder og Privilegier, som Riddere og Riddermændsmænd have i Danmark; hvis Anders Barbye vil gifte sig, skal han tage en af Adelen. Rex m. p. subscr. R. 6, 19 b.

10. Febr. (Lørd. efter Fastelavns Sønd.). Aabent Brev, at Anders Symynsen i Hansted, Eriich Jensen i Ørritzløf, Søfren Ihsen i Fennedsad¹, Dyrriich Thomissen i Gedued, Peder Jyrgensen i Ørritzløf, Jacob Munch i Noer, Søfren Diennissen i Sabye, Michel Seyersen i Balleboe, Peter Thomissen i Vinterlund, som paa egne og Medarvingers Vegne have berettet, at en Del af dem for nogle Aar siden bleve haardeligen pinte for et falsk Brev, som fandtes i deres Værge, og at deres Bondegods i Ørritzløf og en halv Gaard i Hofuit bleve dem fratagne, maa til Erstatning oppebære 500 Jochimsdlr., da det er tvivlsomt, om de derved havde forbrudt deres Bondegods. T. 4, 362. (U. St.)

— Befaling til Peder Biilde [Embedsmand paa Aarhusgaard] at betale de ovfr. nævnte de 500 Jochimsdlr. mod at faa Kongens ovfr. indførte Brev og deres Skjøde paa det nævnte Gods. Udt. i T. 4, 362. (U. St.)

11. Febr. (Kolding, Sønd. invocavit). Befaling til Eyler Rønno, Hans Jahansen, Frantz Brochenhus og Jyrgen Schinckel strax at begive sig hid med al den Skat, som de have oppebaaret af den menige Almue, hver i sit Len. Udt. i T. 4, 360 b.

— Befaling til Jacob Brockenhusse paa Alborighus med det første at lade bage 60 Læster Kavringbrød og Tvebakker hos Bønderne i Lenet af Kirkerugen og Kongens Tienderug og opbevare dem, indtil han faar nærmere Besked. De skulle bages godt og haardt, da de skulle til Kiøpnehavn til Slottets og Skibenes Behov.

Lignende Breve til Frands Bylde paa Sylceboriig, Jørgen Barnekov paa Acker, Albrecht Gøye paa Scandelborig og Peder Bylde paa Arhusgard om 40 Læster Brød hver. Udt. i T. 4, 360 b.

— Befaling til Jacob Brockenhus paa Aalborgus at have 14 Læster Malt i Forraad, saa Otte Rudt paa Vesborg Slot kan faa dem, naar han sender Skibe derefter. Rel. Eskiild Oxe, Rente-mester. Udt. i T. 4, 361.

¹ Kaldes i Brev af 7. Aug. 1554: Frennesalt.

12. Febr. (**Kolding**, Mand. efter Sønd. invocavit). Til Jacop Brochenhus paa Aalborrighus. Thomes Lorcks Arvinger af Flensborg havde indstævnet for Kongen Hr. Otte Krumpen for nogen Gjæld, som Biskop Stygge Krumpen skulde være deres Moder skyldig, hvortil Hr. Otte Krumpen svarede, at deres Moders Svend havde faaet noget Korn af Biskop Stygges Foged paa samme Regnskab, hvilket Korn blev borttaget i sidste Fejde. Kongen har nu givet dem 3 Læster Korn, Rug og Byg, som Jacop Brochenhus skal yde dem mod at faa de Breve og Regnskaber, som de have paa samme Gjæld. T. 4, 361¹.

14. Febr. (—, Onsd. efter Sønd. invocavit). Kongens Rertertings Dom mellem Bønderne i Gamborg og Anthonius Bryske til Langesø, som de klage over har besværet dem med Husbondhold, har forment dem deres Græsgang paa Suinsø², har paalagt dem mere Gjæsteri, end de fra gammel Tid plejede at give, og har besværet dem med Ægt til Langesø og andetsteds. Ved Dommen faar Anthonius Bryske Ret m. H. t. Husbondhold, Græsning og Ægt; Landgilde og Gjæsteri skulle nærmere bestemmes. T. 4, 363 b.

16. Febr. (—, Fred. post Sønd. invocavit). Befaling til Hr. Mogens Gyldenstiern, som, trods Kongens Bud om at begive sig hid med andre Rigsraader, endnu ikke er kommen, at han strax begiver sig hid til Kongen. Udt. i T. 4, 362 b.

— Befaling til Verner Suale, Hans Johansen og Clauis Brockenhus med det første at forsamle sig paa Gamborg Mark, tage nogle forstandige Bønder til sig og skifte al Jorden, saa hver Mand i Byen faar lige meget, og dernæst skulle de sætte Jorden for en skjellig Landgilde og Gjæsteri. T. 4, 365.

[Omr. **16. Febr.**] Brev til Hr. Volf Pogevisch, at han, naar Jesper Kraufse tilsiger ham, befaler Tjenerne under Trøyborg at arbejde hver 3 Dage paa Graven ved Riiberhus.

Lignende Brev til Kapitlet i Riibe m. H. t. dets Tjenere. Udt. i T. 4, 362 b. (U. St.)

[—] Simen Nilsen i Borre³ citat Hr. Volf Pogevisch for en Eng paa Borre Mark, kaldet Borre Skifte, og en Eng øst derfor, som han har givet Simen Nilsen sit Brev paa, men nu har taget fra ham, at møde paa Kollinghus Mand. efter qvasimodogeniti Sønd. (2. April). Udt. i T. 4, 362 b. (U. St.)

¹ Tr.: Sejdelin, Dipl. Flensborg. II. 595. Lø Herred.

² Svino.

³ Rimeligvis Borrig, Brede Sogn,

17. Febr. (Kolding, Lørd. post dom. invocavit). Følgebrev for Niels Juel, Embedsmand paa Byufuelling, til Bønderne paa det Kirke-, Vikarie- og Kalentegods i Skotborg og Vandfald Herreder, som Oluf Munck i nogen Tid har tilholdt sig, da hans Farbroder Biskop Ifuer Munck tidligere havde det i Væрге, men som han nu velvillig har aftraadt, da det befandtes, at han ingen Ret havde dertil. Jahan Friis subscr. R. 6, 310.

— Pantebrev til Ifuer Lycke paa Vreyløf Kloster i Nørrejutlandt for 1500 Jochimsdlr., saaledes som Niels Parsberg sidst havde det. Han skal aarlig yde 100 Jochimsdlr. i Kongens Kammer og tjene Riget selv sjette med 6 gerustige Heste og Karle med Glavind, inden Riget paa egen Bekostning, uden Riget paa Kongens. Han skal gjøre Regnskab for al uvis Rente, Halvdelen skal tilfalde Kongen, den anden Halvdel maa han selv beholde. Han skal underholde Jomfruerne i Klosteret tilbørlig med Klæder og Føde og forsyne Kongens Stod ved Slottet med en god Stodhest paa sin Bekostning; Halvdelen af Opfødingerne skal tilfalde Kongen, men Ifuer Lycke skal underholde baade dem og sine egne paa sit eget Foder. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Skove. Han maa kun jage Harer og Ræve paa sit Arvegods og kun fiske i Søerne til Klosterets Behov. Rex m. p. subscr. R. 6, 310 b.

— Følgebrev for Ifuer Lycke til Bønderne under Vreyløf Kloster fra Paaske af. Udt. i R. 6, 312.

— Pantebrev til Axel Arnefeld paa Gods hørende til S. Hans Kloster i Horsens for 1000 Jochimsdlr., nemlig: 1 Gaard i Narrup¹, 1 Bol i Kasbølle², 2 Gaarde i Nebbylle³ og 1 Gaard i Hofsøld⁴, alle i Bierge Herred; 2 Gaarde i Voer Herred⁵, 1 Gaard i Ørritzløf, 2 Gaarde i Møeballe, 2 Gaarde i Aas, 1 Gaard i Lundum, et Stykke Eng smstds., kaldet Marenborre ved Aas, og 1 Bol i Tuiingstorp. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og Fiskeri. Rex m. p. subscr. R. 6, 312.

19. Febr. (—, Mand. efter Sønd. reminiscere). Befaling til Frans Brochenhus at lade Henning Volstrup faa 1 Td. Smør, der er kommen som Vrag under Lafuen⁶, samt 2 Pd. Byg og 2 Pd. Rug. Udt. i T. 4, 366.

¹ Raarup (jvfr. ovfr. S. 106). ² Kalsbøl. ³ Nebel. ⁴ Hornsyld? ⁵ De to Gaarde opføres uden Landgilde, de ere vist komne ind ved en Fejl (jvfr. ovfr. S. 106). De følgende Steder ligge alle i dette Herred. ⁶ Langeland.

19. Febr. (Kolding, Mand. post Sønd. reminiscere). Befaling til Stii Paars strax at lade 10 Læster Byggryn male og sende dem til Kiøpnehavn. Udt. i T. 4, 366.

[Omtr. 19.—20. Febr.] Befaling til Jørren Skinckel med det første at give Jørren Suob 2 Læster Byg. Udt. i T. 4, 366. (U. St.)

[Omtr. 19.—24. Febr.] (—). Befaling til Eriich Krabbe, Niels Lange, Claus Sestede, Christoffer Munck og Otte Claussen at møde i Riibe Mand. efter Sønd. Judica (12. Marts) for at sætte Bønderne under Riiberhus for en skjellig Landgilde, da nogle nu ere satte for højt, andre for lavt; de skulle gjøre klare Jordebøger derover og sende den ene til Kongen, den anden til Jesper Kraufse.

Befaling til Bønderne over hele Riiber Len at møde, naar og hvor de nævnte Mænd tilsige dem, og give Oplysning om deres Brøst og Lejlighed; siden skulle de give den Landgilde, som de sættes for. T. 4, 369 b.

[—] Brev til Holger Rossenkrantz, at Kongen har undt Ulle (?)¹ Kirke dens Part af Kirketienden. Udt. i T. 4, 370 b. (U. St.)

20. Febr. (—, Tirsd. post Sønd. reminiscere). Befaling til Hans Bernekou strax at lade 7 Læster Byggryn male og sende dem til Kiøbenhavn. Udt. i T. 4, 366.

21. Febr. (—, Onsd. efter Sønd. reminiscere). Brev til Jes[p]er Krautze, at, da Varbase Kirke er brøstfældig, maa den beholde Kirkens Part af Tienden i dette Aar.

Brev til samme, at Kongen har undt Veyding² Kirke dens Part af Tienden i dette Aar til dens Bygnings Behov. Udt. i T. 4, 367 b.

22. Febr. (—, Torsd. efter Sønd. reminiscere). Livsbrev for Andres Barby, Provst i Viiborig, paa et Kannikedømme smstds., som er ledigt efter Jørgen Persen. Han skal holde Residensen vedlige og være Kirkeordinansen lydige. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 313.

— Livsbrev for Hans Schougaardt, Sekretær, paa Ærkedegnedommet i Viiborg Domkirke, som er ledigt efter

¹ Hvis Navnet er læst rigtig, er det vel Urlev, Bjerger Herred.

² Maaske Hviding. Mod Rørdams Henstilling (Dsk. Kirkelove I. 378), om det skulde være Vejen, taler den Omstændighed, at Malt Herred, hvori Vejen ligger, horte under Skodborg, ikke under Riiberhus.

M. Anders Schougaard. Han skal vedligeholde Residensen og, naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste, bo ved Domkirken, gjøre sædvanlig Tjeneste og være Kirkeordinansen og Kapitlets Statuter lydige; indtil den Tid skal han holde en fuldmægtig der, som kan forsvare Godset. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 315.

22. Febr. (Kolding, Torsd. post Sønd. reminiscere). Livsbrev for Anthonis Hanisch, Sekretær, paa et Kannikedømme i Aarhus Domkirke, som er ledigt efter Otte Førster. Han skal vedligeholde Residensen og være Kirkeordinansen lydige. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 316.

24. Febr. (—, Lörd. efter Sønd. reminiscere). Forleningsbrev for Anthonis Brydske, Rigens Kansler, paa Kantordømmet i Rifuer Domkirke, som nu er ledigt efter Jørgen Persen. Han skal holde Residensen vedlige og være Kirkeordinansen og Kapitlets Statuter lydige. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 314¹.

— Aabent Brev, at et Præbende og et Kannikedømme, som er stiftet paa Jandrup Kirke, herefter maa ligge til Sognepræsten i Sortebrødre Sogn i Rifue. Kapitlet i Rifue skal udlægge Sognepræsten en Residens, saa snart en Kannikegaard bliver ledig i Byen. Rex m. p. subscr. R. 6, 314 b.

— (—, Lörd. efter cathedra Petri Dag). Befaling til en Del Lensmænd i Nørjutlandt ufortøvet at fremsende følgende resterende Fetalje og Korn, som de tidligere have faaet Skrivelse om; Havren maa fremfor alt sendes enten til Skibs eller paa Vogne. Fra Riiperhus: 5 Læster Rug, 6 Læster Malt, 4 Læster Havre, 5 Læster „Palle“ (det sidste saa hurtig som muligt, og hvis han ikke har Penge til at betale det med, skal der hurtig blive sendt ham nogle), 8000 Hvidlinger, 2¹/₂ Læst friise Salt, 30 Gæs og 28 Øxne; fra Schandelborrig: 10 Læster Rug, 8 Læster Malt, 6 Læster Havre, 10 Tdr. Smør, 27¹/₂ Gaasekrop og 36 Øxne; fra Vore Kloster: 6 Læster Malt, 1¹/₂ Td. Smør, 19 Gæs, 72 Høns og 68 Fedesvin; fra Siilkeborrig: 6 Læster 9¹/₂ Ørt. 3¹/₂ Skp. Rug og Mel, 15 Læster 1¹/₂ Ørt. Byg og Malt, 2 Læster 4¹/₂ Td. 1 Fjerd. 1 Pd. 11 Mk. Smør og 283 Høns; fra Lundenes: 1 Læst 4 Tdr. Smør, 78 røgede Faar og Lam, 85 Gæs, 361 Høns og 30 Øxne; fra Bøfueing: 10

¹ Tr : Terpæger, Ripæ Cimbr. S. 126 f. (hvor der S. 126 L. 10 f. n. for «venskab» skal læses: Troskab). Christian III's Hist. Suppl S. 129 f.

Faar og Lam, 7 Gæs, 3 Fedesvin og 44 Høns; fra Aackier: 53 Fedesvin, 55 Høns og 15 Vol Æg. Udt. i T. 4, 370 b.

[**Omtr. 24.—26. Febr.**] Befaling til Landsdommerne [i Jylland] at forhøre den Trætte, der er mellem M. Matz Huid paa hans Søsterbørns Vegne og Matz Mørck i Ørtz om noget Bondedods i Rum¹ Sogn i Skotborg Herred, som Matz Mørck ibor, og derefter skille dem ad med Rette.

Befaling til Peder Bilde at overdrage Anthonis Hanisch Hørning Præbende, som Otte Førster sidst havde i Værge.

Befaling til Kapitlet [i Aarhus] at give samme en klar Jordebog paa den Rente, som ligger til Hørning Præbende. Udt. i T. 4, 372. (U. St.)

26. Febr. (Kolding, Mand. efter Sønd. oculi). Kvittans til Erick Banner, Marsk, paa 12,000 Jochimsdlr. af de Penge, som vare lagte til „troer Hænde“ hos ham „at forvare til Rigens Nytte og Behov“, hvilke Penge han nu har overantvordet Hans Skoufgaardt, Sekretær. Rex m. p. subscr. R. 6, 319 b.

— Kvittans til Hr. Otte Krumpen, Embedsmand paa Hald, paa 20,300 Dlr., som vare lagte til „troer Hænde“ hos ham, hvilke Penge han nu har leveret Hans Skoufgaardt. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 320.

— Livsbrev for Dr. Cornelis Hamfort, Kongens Livartz, paa et Kannikedømme og Præbende i Aarhus Domkirke og et Vikarie til S. Karine Alter i Kolling Bykirke, at tiltræde, naar Indehaveren M. Jesper Broeckmandt, Ærkedegn i Aarhus Domkirke, er død. Naar han faar dem, skal han „afkvitte“ den Pension og Besoldning, som aarlig er tilsagt ham, og levere Kongens Brev derpaa ind i Kancelliet. Han skal vedligeholde Residensen og være Kirkeordinaansen lydig. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 320².

— Følgébrev for Hr. Christiern Bron til Bønderne under det almindelige Hospital i Viborg, for hvilket han er beskikket til Forstander. T. 4, 372 b.

[**26. Febr.—3. Marts**] (—, post (!) Sønd. oculi). Til Peder Godske. Kongen er tilfreds med hans Bestemmelse om Tømmerets Anvendelse til Kyøpenhafns Slots Bygning. Da han klager over Mangel paa Fetalje, skal han gjøre et klart Register over, hvad han har i Forraad, hvad han har faaet af det, Lensmændene

¹ Romb.

² Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskrifter I. 680 f.

skulde sende, og hvad der resterer, samt hvad der vil mangle, indtil man kan faa af et andet Aars Indkomst; Kongen vil saa lade Rentemesteren skaffe det manglende. Paa hans Begjæring sender Kongen sin Bygmester M. Jacop til ham og har givet denne nogle nærmere Ordre angaaende Bygningen paa Slottet. T. 4, 377¹.

[**26. Febr.—3. Marts**] (**Kolding**, post (!) Sønd. oculi). Befaling til Sander Leyden², Tolder i Helsingør, at gjøre sig Umage med at bestille en Murmester, som kan mure i Vand med Cement-Kalk, og en Stenhugger, som kan udhugge Kongens Vaaben og andet, saa Kongen kan faa dem, naar han behøver dem til Bygningen paa Kyøbenhafns Slot. T. 4, 378.

[**Omtr. 26. Febr.—10. Marts.**] Brev til Jørren Skinckel, at Kongen har undt Kirkevægerne for Vybye Kirke i dette Aar at oppebære Kirkens Part af Tienden til Kirkens Bygnings Behov. Udt. i T. 4, 379. (U. St.)

27. Febr. (—, Tirsd. efter Sønd. oculi). Befaling til Jesper Krausse paa Riiperhus strax at bestille saa mange Vogne, som behøves til at føre 9½ Td. saltet Fisk, der ligger i Riipe, og 20 Tdr. saltet Fisk, der ligger i Darrum, altsammen bestilt af Jørgen Pedersen, fra Riipe til Skodborig.

Ligesaa Befaling til Peder Stub paa Skodborriig om Vogne til at føre samme Fisk fra Skodborriig til Koldinghus. Udt. i T. 4, 373.

[**Omtr. 27. Febr.—2. Marts.**] Lauris Andersen citat Hr. Hans Skofgard og Jørgen Skofgard for noget Gods, som M. Anders Skofgard købte af hans Hustru³, da hun var Enke, nemlig 1 Gaard i Sem paa Tyeholm, 1 Gaard i Huid⁴, 1 Gaard i Kollerup⁵, 1 Gaard i Vamyng⁶, 1 Bol i Hassing⁷, 1 Gaard i Seellandt⁸, 1 Bol i Knudstrøp⁹, 1 Gaard i Falster¹⁰ og en ubygget Jord i Mollerup¹¹, at møde i Køpenhafn Torsd. efter Sønd. cantate (26. April).

Samme citat Axel Nielsen til Paldtzgaardt for nogle Penge, som han er ham skyldig paa hans Hustrus Vegne, at møde i Køpenhafn samme Dag. Udt. i T. 4, 373 b. (U. St.)

2. Marts (—, Fred. efter Sønd. oculi). Brev ad gratiam for Hr. Ib Persen paa Kongens Part af Tienden af Lydom Sogn i Vester Herred. Udt. i R. 6; 321¹².

¹ Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 551 f.   ² Læs: Leiel.   ³ Tyge Lunges Enke Sofie Kaas.   ⁴ Hvidbjerg i Thy.   ⁵ I Hundborg Herred.   ⁶ Vammen Sogn, Nørlyng Herred.   ⁷ I Hassing Herred.   ⁸ Nærlig i Flakkebjerg.   ⁹ I Sjælland.   ¹⁰ Nærlig i Ravnstrup.   ¹¹ I Visby Sogn, Lø Herred. Bestemmelsen af Stedsnavnene i dette Udtag skyldes Herredagsdommen af 4. Sept. 1554 (i Herredagsdombogen).   ¹² Tr.: Rordam, Dsk. Kirkelove I. 379.

2. Marts (Kolding, Fred. post dom. oculi). Brev til Jørgen Sckinckel, at Kongen i dette Aar har undt Kirkevægerne i Viisløf¹ Kirkens Part af Tienden, da de have berettet, at deres Kirke er under Bygning. Udt. i T. 4, 374.

4. Marts (—, Sønd. lætare). Opfordring til Knud Gyldenstiern til at lade Ifuer Løcke beholde Ofuergord² til Philippi et Jacobi Dag, for at denne kan lade Niels Pasberg, hvem han har paalagt at flytte til Paaske fra Vrelinge³ Kloster, blive boende der lige saa længe. Niels Pasberg har nemlig klaget over, at han „for denne store Vinter“ ikke saa snarlig kan drive sit Kvæg og Fæ fra Klosteret og ikke har nogen Plads, hvor han saa hastig kan drive det hen. T. 4, 375.

5. Marts (—, Mand. efter Sønd. lætare). Brev til Ifuer Lycke om samme Sag. T. 4, 374 b.

— Befaling til Jørgen Skinckel med det første at sende 20 Øxne til Kollinghus til Kongens Underholdning. Udt. i T. 4, 374.

6. Marts (—, Tirsd. post dom. lætare). Til Jackop Brochenhus. Christiern Nielsen i Øsløs har berettet, at, da hans Gaard var forbrudt, og han blev sat for Landgilde, sattes han for et Skovsvin, men nu vil Jackop Brochenhus ikke nøjes med mindre end en Bolgalt. Kongen befaler derfor Jackop Brochenhus at undersøge Sagen nøje og ikke besvære Bonden med mere Landgilde, end han med Rette bør give. Udt. i T. 4, 376.

[Omtr. 6.—8. Marts.] Hr. Anders Tørcke[l]ssen, Kapellan til Guldager, citat M. Hans Suanning, fordi han har gjort ham Hinder paa Guldager Kirke og taget hans Rente fra ham, at møde Sønd. quasimodogeniti (1. April) her paa Kollinghus. Udt. i T. 4, 376 b⁴. (U. St.)

[—] Befaling til Niels Lange at forhøre en Sag mellem Bonde Jensen i Laagerup⁵ og Anders Nielsen og Niels Jepsen, hvilke to gjøre førstnævnte Hinder paa en Gaard i Dørstrøpe, og siden hjælpe Bonde Jensen. Udt. i T. 4, 376 b. (U. St.)

8. Marts (—, Torsd. efter Sønd. lætare). Befaling til Frans Brochenhus at underrette Kongen med et vist Bud om, naar de Aalekrager og Hejrer komme paa Hindsholm, som pleje at være der. Udt. i T. 4, 377.

9. Marts (Fred. post lætare). Til Kiøbendhafns Borgere⁶. De

¹ Vigerslev, Skovby Herred.   ² Vorgaard.

³ Vrejlev.   ⁴ Tr.: Ny kirkehist. Saml.

⁵ Lavrup, Døstrup Sogn, Lø Herred.

⁶ a: Byovrighed.

have tidligere faaet Befaling til at undersøge, hvad Fuldmagt og Breve „denne Brevviser“ havde til at indtale Arven efter Frantz, og siden hjælpe ham saa meget, som Ret var, og have nu meldt, at Arven har henstaaet 1 Aar og paa syvende Uge, uden at nogen har paatalt den, hvorfor de efter deres Bys Privilegier ikke kunne til-dømme ham den. Da han imidlertid har været hos Kongen, inden Aar og Dag vare forløbne, skulle de paa ny undersøge hans Fuldmagt og Breve, og hvis de ere saa nøjagtige, at han kan gjøre Dorthe Herolds, Frantz's Hustru, nøjagtig Forvaring for den Arv, han annammer, skulle de bringe Sagen til Ende mellem dem, enten til Minde eller til Rette. T. 4, 386¹. (U. St.)

[Omtr. 9.—16. Marts.] Opfordring til Fru Syssel Knud Persens til at betale Henrick Matzbeck, Borger i Lubeck, for en Kakkelovn og en Gryde af Jern, som hans Broder² rømte fra i København og Knud Persen tog til sig. Udt. i T. 4, 384. (U. St.)

[—] Til Landsdommeren i Fyen. Hans Persen i Homble Sogn paa Langeland har klaget over, at Hans Matzen i Fuelsbølle, Herredsfoged i Synder Herred, har dømt en Dom mellem ham og Henrick Bang, som han mener med Urette, og at han ikke har kunnet faa det, som er gaaet inden Ting, beskrevet af Herredstingskriveren. Landsdommeren skal derfor stævne Herredsfogden og Herredstingskriveren for sig og afsige en endelig Dom. Udt. i T. 4, 384 b. (U. St.)

[—] Befaling til Borgerne i Rudkøping strax at lidsende de Baadsmænd, som ligge i Borgeleje der og pleje at sejle paa Falck van Aarhus, samt et Pashord til den, som drog efter dem. Udt. i T. 4, 385. (U. St.)

[—] Til Frantz Brochenhus. Marine Pouels, Borgerske i Nyborg, har berettet, at hendes Husbond, som var Skomager, er død, hvorefter hun igjen har ægtet en Skomager, men at Skomagerne nu ikke ville tillade ham at bruge sit Embede, da han ikke vil gjøre dem saa stort et Gilde, som de ville have. Frantz Brochenhus skal derfor kalde Sagen for sig og mage det saa, at hun eller hendes Husbond ikke besværes mere, end Recessen indeholder, uanset Skomagernes Privilegier.

Til Frantz Brochenhus. Da Jesper Matzen, Skomager i Suinborg, har klaget over, at Skomagerne der have taget hans Læder fra ham, fordi han ikke vil gjøre dem saa stort et Gilde, som de

¹ Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 552 f.

² Hans Massbeck, se ovfr. S. 88 f.

ville have, skal Frantz Brochenhus kalde Sagen for sig og mage det saa, at Jesper Matzen ikke besværes mere, end Recessen udviser. Udt. i T. 4, 385. (U. St.)

[Omtr. 9.—16. Marts.] Befaling til Frantz Brochenhus, at han, da Kongen har erfaret, at han er her i Landet [Jylland], begiver sig hid og forfarer Kongens Vilje, førend han drager bort. Udt. i T. 4, 385 b. (U. St.)

[—] Befaling til Borgerne i Medelfard, at de, naar Ifuer Krabbe sender dem 2 Læster Rug, skulle bage dem til Brød; Ifuer Krabbe skal anvise dem Ved til Bagningen.

Samme Befaling til Borgerne i Veydle. Udt. i T. 4, 386. (U. St.)

10. Marts (Kolding, Lörd. post dom. lætare). Brev ad gratiam for Hr. Jesper Bruen, Sognepræst til Vybye Sogn¹, paa Kronens Part af Tienden af Vybye Sogn. Udt. i R. 6, 197 b.

— Befaling til Ifuer Krabbe paa Koldinghus, Jesper Krausse paa Riiperhus, Hans Stygge paa Drotningborrig, Peder Biilde paa Aarhusgord, Albregt Gøye paa Skandelborrig og af Orde² Kloster, Frandts Biilde paa Siilkeborrig, Jørgen Barnekov paa Aackier, Hr. Otthe Krumpen paa Hald, Jachop Brockenhusse paa Aalborgihus, Eriick Krabbe paa Lundenes og Niels Juel af Hing og Uldborig Herreder, at de til Phillipi et Jacobi Dag „tilskrive“ deres Regnskaber og derpaa strax sende en klar Extrakt af samme Regnskaber for 1553 til Kongen, for at han kan se, hvor meget de skylde. Udt. i T. 4, 379 b.

[Omtr. 10.—12. Marts.] Befaling til Landsdommeren i Fyen at undersøge og paadømme Sagen mellem Jens Smed i Skalcken-drøpe og Klemin Loug i Quolkendrøp³, da hin klager over, at denne besværer ham med dobbelt saa megen Ægt og Arbejde som andre Bønder i Byen og derfor har pantet og taget hans Gods fra ham, skjønt han hvert Aar har givet ham af sit Gods, for at han skulde bære over med ham. Udt. i T. 4, 380. (U. St.)

12. Marts (—, Mand. efter Sønd. judica). Befaling til alle om at hjælpe Jens Lauritzen i Selsker⁴ med at paagribe og komme til sin Ret overfor Lauge Bertelsen i Billund og Tord Christiensen, som af Sandemænd i Gram Herred ere dømte fredløse, hin for Matz Jensens Død og denne for Peder Lauritzens Død, men endnu skulle opholde sig i Danmark. T. 4, 380 b.

¹ Bjerge Herred, Fyn.

² Vor.

³ Korkendrup.

⁴ Selkjær, Jegerup Sogn.

12. Marts (Kolding, Mand. efter Sønd. judica). Befaling til Oluf Pedersen, Tolder i Rifue, at købe 50 Øxne til Kongen.

Befaling til Jesper Krausse at stalde samme Øxne, indtil han faar nærmere Besked.

Befaling til Oluf Pedersen, Tolder i Ripe, at levere Niels Lassen, Borger smstds., 800 Dlr., som han skal købe Speceri for i Antwerp. Udt. i T. 4, 381 b.

[Omtr. 12. — 15. Marts.] Til Claus Urne og Styve Pors. Da Mats Persen i Quernbye har klaget over, at Hr. Claus Tøndebinder i Malmøe gjør ham Hinder paa hans Gaard og besværer ham med mere Landgilde, end der bør gaa deraf, skulle de stævne Sagen for sig og hjælpe ham¹ saa meget, som Ret er. Udt. i T. 4, 382 b. (U. St.)

13. Marts (—, Tirsd. efter Sønd. judica). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Kapitlet i Riber Domkirke, hvorved Kapitlet faar: i Anst Herred i Ersth Sogn 1 Gaard i Leer-skouf, 1 Gaard, kaldet Hundsholth, 1 Gaard i Ufre², 1 Gaard i Agisbøl i Skamerup Sogn, 2 Gaarde i Hiardrup By og Sogn, 1 Gaard i Virsth By og Sogn, 2 Gaarde i Hørup i Ersth Sogn, 1 Gaard i Lunderskouf i Skamerup Sogn, 1 Gaard i Jorderup By og Sogn, 1 Gaard i Giesten By og Sogn og 2 Gaarde i Frisvad i Vard Sogn; hvorimod Kapitlet har udlagt: 1 Gaard i Seste By og Sogn i Tiestrup Herred, 6 Gaarde i Bierte i Eltang Sogn i Bryske Herred, 2 Gaarde i Vilstrup i Søndre Vilstrup Sogn og 8 Bol i Strandhusse i Eltang Sogn. Rex m. p. subscr. R. 6, 321 b.

— Forleningsbrev for Hr. Mogens Gyldenstiern paa Laugholm Slot i Halland uden Afgift. Han skal tjene Riget med 10 gerustige Heste med Glavind og 2 Skytter inden Riget paa egen Bekostning eller med 12 væragtige Karle til Skibs uden Riget paa Kongens Bekostning. Han skal hvert Aar til Paaske gjøre Regnskab for alt Sagefald, Gaardfæstning, Oldengjæld og al anden uvis Rente, Halvdelen tilfalder Kongen, Halvdelen ham selv. Han maa beholde alt Gjæsteriet, hvorimod Kongen forbeholder sig alt Vraget. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Fiskeri og Skove, dog maa han hugge og fiske til Skjellighed til Slottets Behov. Rex m. p. subscr. R. 6, 487 b.

14. Marts (—, Onsd. efter Sønd. judica). Befaling til Jesper Krausse strax at bestille Vogne til at føre 2 Læster saltet Fisk

¹ Hndskr. har: dennom.

² Ure.

fra Riipe til Skodtborighus, hvilken Fisk Anne, Jørgen Pedersens Efterleverske, skal fly ham; han skal strax hidsende den Havre, som han tidligere har faaet Skrivelse om.

Befaling til Peder Stub paa Skodboriig at skaffe Vogne til samme Fisk fra Skodboriig hid til Slottet. Udt. i T. 4, 381 b.

14. Marts (Kolding, Onsd. efter Sønd. judica). Befaling til Jørgen Skinckel, Embedsmand i Nesbyehofuit Len, at sende 2 Læster Havre til Medelfar.

Befaling til Borgmester og Raadmænd i Medelfar at sende samme Havre videre til Kolling til Skibs. Udt. i T. 4, 382.

15. Marts (—, Torsd. efter Sønd. judica). Brev ad gratiam for Hr. Søfren Christiernsen, Sognepræst i Rye, paa Kronens Part af Tienden af Søndre Vissing Kirke, som ligger til Voer Kloster. Udt. i R. 6, 321¹.

— Befaling til Oluf Pedersen, Tolder i Riipe, at betale Thommes ther Smedes's Tjener af Flensborg 1334 Dlr., som Kongen skylder ham for det, som er blevet udtaget hos ham i de 2 sidste Aar. Udt. i T. 4, 382². (Overstreget.)

16. Marts (Fred. efter Sønd. judica). Befaling til Olluf Pedersen, Tolder i Riipe, at betale de 14 Tdr. Hamborgerøl, som Niels Lassen, Borger i Riipe, har kjøbt til Kongen, og hvoraf der nu er sendt 2 Tdr. hid; den resterende Læst skal han indlægge i Riipe i god Forvaring indtil videre. Hvis der kommer noget fersk og sødt Hamborgerøl til Riipe, skal han kjøbe 1/2 Læst deraf, lade det indlægge og strax skrive til Kongen derom. Udt. i T. 4, 384. (U. St.)

20. Marts (—, Tirsd. efter Palmesønd.). Til Sander Leiden³. Kongen samtykker i, at han bestiller ustøbt Fadebly og Tin til Bygningen paa Kiøbendhafns Slot i Engeland. Da han melder, at han endnu ikke har faaet Tolden for Kobber af Dansken, skal han, naar der en anden Gang skal gives Told af Kobber, strax indkræve den. Han skal strax bestille en god lang Rosbaare med Glarvinduer og alt Tilbehør til Kongen selv. T. 4, 387.

— Befaling til Peder Godske, at han, da Pouel Huidfeld og Knud Steensen ere affærdigede at sejle med Daut til Island og den sidstnævnte skal blive der Vinteren over, udfetaljer det nævnte Skib til Rejsen og Vinteropholdet. T. 4, 388.

— Befaling til Hans Bernechou at møde hos Kongen Sønd. quasimodogeniti (1. April). Udt. i T. 4, 388 b.

¹ Tr.: Rordam, Dsk. Kirkelove I. 379.

² Tr.: Sejdelin, Dipl. Flensborg. II. 595 f.

³ Leiel.

[**Omtr. 20.—21. Marts.**] Befaling til Jørgen Skinckel om at lade den Kirkehavre sende hid, som ligger i Boense, og til Borgmestre og Raadmænd i Boense om at føre den hid, naar han tilsiger dem. Udt. i T. 4, 388 b. (U. St.)

21. Marts (Kolding, Onsd. efter Palmesønd.). Til Claus Urne, Landsdommer i Skonne. Broder Friis, Borger i Flensborg, klager over, at Byfogden og Borgmestrene¹ have taget noget Klæde fra ham og afsagt en efter hans Mening uretfærdig Dom mellem ham og Per Christiernsen; Claus Urne skal derfor stævne Sagen for sig til Landstinget, tage gode Mænd til sig, undersøge Sagen og afsige en endelig Dom. Udt. i T. 4, 389 b.

[**Omtr. 21.—22. Marts.**] Bastian Hulsebroch stævner Sander Leyel for en Gaard i Helsingøer, som tilfaldt ham efter M. Christiern Persens Død, at møde i Køpenhafn S. Hans Midsommers Dag. Udt. i T. 4, 390. (U. St.)

22. Marts (—, Skjærtorsd.). Befaling til Pouel Bang, Tolder i Assens, at betale Thommes ther Smedes's Tjener af Flensborg 650 Dlr. af den Sum, Kongen er ham skyldig. Rex m. p. subscr.

Ligesaa Befaling til Oluf Pedersen, Tolder i Ripe, at betale samme 684 Dlr. Rex m. p. subscr. Udt. i T. 4, 390 b².

23. Marts (—, Langfred.). Aabent Brev, at, naar Andres Bud ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste, maa han aarlig i sin Livstid oppebære af Clare Kloster i Roskilde 2 Pd. Malt, 1 Pd. Mel, 2 Svin, 1 Fjerd. Smør og 4 Lam; han maa i sin Livstid beholde det Hus paa Clare Kirkegaard, som Anders Barbye giver ham. Rex m. p. subscr. R. 6, 21.

— Befaling til Jesper Krafse paa Riberhus strax at lade de 5 Læster Rug, som han tidligere har faaet Kongens Skrivelse om at sende til Coldinge, bage til Tvebakker og ufortøvet sende dem til Coldinghus. Udt. i T. 4, 390 b. (U. St.)

— Befaling til Jørgen Bragde at indlægge de Pæretræer og Abilder, som bleve afhuggede i Prestøe Klosters Abildgaard, i et Hus, hvor de kunne ligge tørt, indtil han faar nærmere Besked. Udt. i T. 4, 391.

24. Marts (Paaske Aften). Jørgen Skinckel faar Brev til Per Godske, at denne skal hjælpe ham med at faa paa Saltholmen en Skude med Kalksten for Penge, naar hans Bud kommer der-efter. Udt. i T. 4, 391. (U. St.)

¹ I Trelleborg, se ofvr. S. 272.

² Tr.: Sejdelin, Dipl. Flensborg. II. 596 f.

27. Marts (Kolding, 3. Paaskedag). Befaling til Peder Bylde paa Aarhusgordt strax at sende 10 Læster Havre til Coldinghus.

Befaling til Hans Stygge paa Dronningborg strax at sende smstds. hen 500 Sider Flæsk, 500 Faarekroppe, 500 Gaasekroppe og 4 Tdr. Svinefedt paa Vogne samt 15 Læster Havre til Skibs.

Brev til Peder Bylde paa Aarhusgordt, at han maa skrive sig den Havre til Udgift i sit Regnskab, som han har laant Steen Rossensparre paa Kallundeborg. Udt. i T. 4, 391 b.

31. Marts (—, Lørd. qvasimodogeniti). Befaling til Jesper Krausse paa Riberhus eller hans Foged i hans Fraværelse strax at sende 30 af de Øxne, som Kongen har staaende der, til Coldinghus. Udt. i T. 4, 392.

3. April (—, Tirsd. post qvasimodogeniti). Fuldmagt for Oluf Pedersen, Borgmester i Riibe, til i Lybeck og Hamborg at købe til Kongens Hofklædning 80 Stykker sort Engelst, 24 Stykker askefarvet Engelst, 250 Stykker Sardug, 150 Bolte Lærred, 60 Stykker Engelst af allehaande Farver og 3 Stykker brunt fint Engelst. Rex m. p. subscr. T. 4, 392.

4. April (—, Onsd. post qvasimodogeniti). Befaling til Otte Ruud strax at sende 100 Oxekroppe, 1000 Faarekroppe, 20,000 Spidfisk og 10 Læster Tjære til Kiøpnehafns Slot. Udt. i T. 4, 392.

5. April (—, Torsd. post qvasimodogeniti). Befaling til Hr. Otthe Kro[m]ppen paa Haldt strax at sende 500 Sider Flæsk, 300 Faarekroppe, 250 Gaasekroppe og 8 Nødkroppe¹ paa Vogne til Kollinghus. Udt. i T. 4, 392 b.

— Befaling til Jesper Krasse paa Riiberhus strax at sende 2 Læster saltet Fisk og den Tørfisk, han kan faa, til Kollinghus til Kongens Underholdning; hvis han ikke selv har denne Fisk, skal han strax købe den. Udt. i T. 4, 393. (U. St.)

— Tilladelse for Ane, Jyrgen Pedersens Efterleverske, til at bruge til hendes Gaard Segeberg Kronens Ladegaardsagre udenfor Riibe, som hendes Husbond tidligere havde i Værge, mod at yde sædvanlig Afgift til Riiberhus. Jahan Friis subscr. R. 6, 324.

[Omr. 5. April.] Nils Ander[sen] til Liungbygard citat

¹ Den sidste Post tilføjet med en anden Haand i Randen.

Fru Anne, Knud Knobs Efterleverske, for nogen Arv, som er tilfalden ham paa hans Hustrus¹ Vegne efter Knud Knob, hvilken Arv hun gjør ham Hinder paa, samt for 4 Gaarde, som hun tilholder sig, idet hun siger, at hendes Husbond har givet hende dem til Morgengave, at møde i Kiøpnehavn S. Hans Dag Midsommer. Udt. i T. 4, 392 b. (U. St.)

6. April (Kolding, Fred. post qvasimodogeniti). Stadfæstelse paa et Mageskiftebrev mellem Niels Lange til Kiergaardt og Jyrgen Lycke, Embedsmand i Mariagger Kloster, paa Klosterets Vegne, hvorefter Niels Lange skal have Darumgaardt og 7 Gaarde og 1 Bol i Darum, hvorimod han har udlagt i Giislum og Rindz Herreder Bunderupgaardt, 1 Gaard i Bunderup, Kockholm, Bunderup Mølle, 1 Gaard i Østerbølle, 1 Gaard i Gunderup og 1 Gaard i Giøttrup. Rex m. p. subscr. R. 6, 324².

7. April (—, Lørd. efter Sønd. qvasimodogeniti). Jørgen Rud faar Følgebrev til Bønderne under Korsør Slot, som Hr. Knud Rud sidst havde i Værge. Johan Friis subscr. Udt. i R. 6, 21 b.

— Befaling til Jesper Chrausse, at han skal yde Hans Tygessen, Borger i Ribe, og hans Medredere 2 Læster Rug, da han, der for nogen Tid siden sendte en Skipper med sit Skib for at føre den frandsosse Legat til Franckeriige, kun har faaet et Kabeltov for denne Rejse. T. 4, 393.

— Befaling til Hr. Otthe Krumpen at levere Niels Rossenkrantz de blandt Rigens Breve paa Hald, der lyde paa Halkier Gaard og Gods, og tage hans Reversal derfor.

Befaling til Jesper Krausse at sende 20 Øxne af Kongens, som han har staaende for Riiberhus, til Kollinghus. Udt. i T. 4, 393 b.

8. April (—, Sønd. misericordias domini). Fuldmagt for Hr. Mogens Gyldenstiern til Stierneholm, Byrge Trolle til Lilleøe, Anthonis Brysche til Langsøe, Tage Thot til Eriichshollum, Claus Urne til Belteberg og Holgierd Rosenkrantz til Boller til paa Kongens Vegne at møde med de svenske Rigsraader paa Elfsborg SS. Phillippi et Jacobi app. Dag og med dem afgang

¹ Johanne Rud. ² Tr.: Dsk. Mag. VI. 159 f., hvor der S. 159 L. 13 for «een Gaard ibid.» skal læses: Ingerd ibid.; L. 18 skal for «Synesen» læses: Symensen; L. 12 f. n. skal for «Christensen» læses: Chresten.

Uenighederne mellem begge Rigers Lensmænd og Undersaatte. Rex m. p. subscr. K. 1525—58, Bl. 128 b¹.

9. April (Kolding, Mand. efter Sønd. misericordia). Brev til Tolderen i Aalborg², at han herefter ikke mere skal opkræve Told eller andet, som han hidtil har gjort; han skal levere Jacop Brochenhus de Registre og Ruller, som han oppebærer Told efter, gjøre sit Regnskab klart og indkræve den resterende Told, hvorpaa han skal begive sig til Kongen med den. Udt. i T. 4, 393 b.

— Aabent Brev, at Peder Beck, Slotsskriver paa Aalborg, herefter skal oppebære Told, Sise og anden kongelig Rettighed i Aalborg By, ligesom Tolderen tidligere har gjort. Han skal aarlig gjøre Regnskab derfor, samtidig med at han gjør Regnskab for Aalborg Lens Indkomst. Udt. i T. 4, 394.

11. April (—, Onsd. post misericordias domini). Befaling til Jyrgen Schinckel strax at sende 20 Øxne til Nyborg. Udt. i T. 4, 395 b.

— Rigsraaderne Hr. Anders Bille, Byrge Trolle og Erick Bøller i Sieland, Eyller Rønnou i Fyen, Peder Oxen og Christoffer Huitfeldt i Smaalandene, Hr. Clautz Bille, Hr. Mogens Gyldenstiern, Hr. Peder Skram, Tage Tot, Clautz Urne, Hr. Lauge Brade og Verner Parsbjerg i Schaanne samt Lensmændene Otthe Rud, Lauge Ulfstand og Ebbe Ulfeld faa Befaling at møde i Anderschouf Kloster Torsd. efter Sønd. jubilate (19. April)³. Udt. i T. 4, 395 b.

12. April (—, Torsd. efter Sønd. misericordias domini). Til Fru Kirstine, Hr. Volf Pogeviskis Efterleverske. Hendes Husbond havde for nogen Tid siden faaet Trøiborg Slot paa Livstid mod aarlig at give 10 Mark til Riberhus, hvilket han dog aldrig har gjort. Da han nu er død, har Kongen befalet Niels Lange at annamme Trøiborg, og hun skal derfor levere ham Jordebog og Inventarium. T. 4, 394.

— Befaling til Moritz Emichsen, Christoffer Munck, Jahan Brockenhus og Erick Lange, at de skulle være tilstede, naar Niels Lange annammer Inventarium paa Trøiborg, for at paase, at Kongen sker Skjel. Hvad han modtager, skulle de registrere. Udt. i T. 4, 394 b.

— Tilladelse for Jacob Buntmager, Borger i Roskilde,

¹ Tr : Christian III's Hist. II. 233 f., hvor der S. 233 L. 12 skal læses: stormegtige (for: Stormegtigste), L. 13: forschicke (for: forschrifve), L. 7 f. n.: besøge (for: søge), L. 2 f. n.: riigere (for: Riigers), S. 234 L. 1: forschreffuenne wore raad vj saa maade om forschreffuenne naborlige (for: forschreffuenne naborlige). ² Christen Pedersen. ³ Jvfr. nedfr. under 14. April.

til paa Grund af Armod at sælge den Gaard, han ibor og har Brev paa at beholde for en aarlig Jordskyld til Roskildegaard, og som han har sat stor Bygning paa. Den, som køber Gaarden, skal svare samme Jordskyld som Jacob Buntmager. Rel. Hans Berneshov, Embedsmand paa Roskildegaardt. T. 4, 395.

13. April (Kolding, Fred. post misericordias domini). Kvittans til Hans Schougardt, Sekretær, paa 12,000 Dlr., som han har oppebaaret af Erick Banner, 20,300 Dlr., som han har oppebaaret af Hr. Otte Krumpen, 14,200 Dlr., som han har oppebaaret af Søfueriin Skriver, der tjente Jyrge Pedersen, og 4000 Dlr., som han har oppebaaret af Christoffer Molner. Deraf har han efter Kongens Befaling leveret 50,000 Dlr. til Jyrge Viinckler, fuldmægtig for Kurfyrst Augustus af Saxon, og udgivet til Tæring fra Kolling til Segeberg og tilbage igjen 97 Dlr. 1 Mark lybsk 13 Skil. 6 Pend. samt til Fjerdinger og andet 1 Dlr. 8 Skil. dansk. Derefter blev han skyldig 400 Dlr. 27 Skil. lybsk og 4 Pend., som han strax leverede Eskiild Oxen. Rex m. p. subscr. R. 6, 325 b.

14. April (—, Lørd. post misericordias domini). Forleningsbrev for Peder Bilde til Suanholm paa Holbeck Slot, som Franz Banner sidst havde. Han skal aarlig yde 100 Jochimsdlr. og gjøre Regnskab for alt Sagefald, Gaardfæstning, Drift, Førlov, Oldengjæld, Gjæsteri og al anden uvis Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvparten. Kongen forbeholder sig alt Vrag. Han skal tjene Riget selv sjette med 6 gerustige Heste og Glavind eller med 6 Karle til Skibs. Han skal holde Slottet i Stand, saa Kongen og Dronningen kunne have deres „Værelse“ der, naar deres Vej falder forbi. Han skal underholde Kongen og hans Folk og Heste med Mad, Øl, Hø, Havre og Strøfoder, naar deres Vej falder forbi. Han maa kun jage paa Adelens Fællesskove, men ikke Adelvildt. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Bønder, Skove og vornede Sønner. Jahan Friis subscr. R. 6, 21 b.

— Følgebrev for samme til Bønderne under Holbeck. Jahan Friis subscr. Udt. i R. 6, 22 b.

— Følgebrev for Jens Jul til Bønderne under Aarhusgaard.

Følgebrev for Peder Bild til Bønderne under Riiberhus. Udt. i R. 6, 325.

— Brev til Rigsraaderne og Lensmændene, som skulle møde i Slagelse Fred. (!) efter Sønd. jubilat, at Kongen ikke kan sende sin Søn Hertug Frederick til Anduorskouf for at give

dem Besked om Mødet i Elzborg, som er berammet til Philipi et Jacobi Dag, da han for nogle mærkelige Aarsagers Skyld ikke kan undvære ham, men at Johan Fris til Heslagger er affærdiget for at møde i hans Sted. T. 4, 396.

14. April (Kolding, Lörd. post misericordias domini). Til Stiie Paars. Kongen har undt sin Søn Hertug Frederiich Malmøhus og har sendt Hr. Mogens Gyldenstern sammen med andre Rigsraader til Sueriige i Rigets Ærende. Hertugen kan imidlertid ikke personlig komme til Malmøhus saa snart og kan heller ikke undvære sin Hovmester, hvorfor Stiie Paars skal begive sig til Malmøhus med sine Folk og blive der, indtil han faar nærmere Besked. Han skal medbringe saa megen Fetalje, at Slottet en Tid lang kan holdes, uden at der fortæres noget af det Inventarium, som Hr. Mogens Gyldenstern lader blive paa Slottet. Hvad der bliver fortæret til Philippi et Jacobi Dag, skal Hr. Mogens Gyldenstern bekoste.

Befaling til Knud Giedde strax at begive sig til Malmøhus, hvis han paa Kongens Vegne bliver tilsagt, og blive der indtil videre. T. 4, 397 b.

— Til Steen Rosensparre. Kongen har befalet Jyrgen Brade, Embedsmand paa Vordingborg Slot, for adskillige Aarsagers Skyld at begive sig til Kallundborg og have alting i god Agt med Steen Rosensparre. Denne skal derfor skaffe ham og hans Folk tilbørlig Underholdning, saa længe han bliver paa Slottet.

Brev til Jyrgen Brade om at begive sig til Kallundborg og forløve der en føje Tid og have god Agt paa Kong Chresten og Slottet. Brevet til Steen Rosensparre sendes ham. T. 4, 398.

— Befalinger til følgende Lensmænd bestandig at holde Postklippere rede, som kunne besørge Posten mellem Sueriige og Koldinge, saa længe Rigsraaderne ere i Sueriige: Lauge Ulfstand, Høvedsmand paa Vardberg, 1 Postklipper i Vardbergs Len (mundtlig Befaling), Hartuig Bilde 1 Postklipper i Halmstad, Hr. Mogens Gyldenstern 1 i Laugholm, Hr. Peder Schram Postklippere i Engelholm og Helsingborg samt Færge over Færgestedet (mundtlig Befaling), Niels Parsberg 1 Postklipper i Helsingør og Færger over Færgestedet, Peder Gaadske 1 i Kiønehavn, Hans Bernechov 1 i Roskilde (mundtlig Befaling), Abbeden i Ringstede Kloster 1 i Ringstede, Prioren i Anduordschouf Kloster 1 i Slausgelse, Jyrgen Ruud 1 i Korsør og Færger over Færgestedet, Frantz Brochenhus 1 i Nyborg og Færge over Færgestedet, Jyrgen Skin-

ckel 1 i Odense og Hans Jåhansen 1 i Meddelfardt og Færge over Færgestedet. T. 4, 398 b.

24. April (Kolding, Tirsd. efter Sønd. cantate). Befaling til Jørgen Skinckel at give Hermind Vale i Odense 4 Pd. Malt og 2 Pd. Mel. Udt. i T. 4, 397.

25. April (—, Onsd. post cantate). Forleningsbrev for Niels Parsberg paa Krogens Slot, som Herlof Trolle sidst havde. Han maa til sin og sine Svendes Underholdning samt til Slottets Vedligeholdelse aarlig fra Philippi et Jacobi Dag 1554 oppebære: 5 Læster $1\frac{1}{2}$ Pd. Rug og Mel, 6 Læster 6 Skpr. Byg og Malt, 112 Tdr. Havre, 5 Tdr. $1\frac{1}{2}$ Fjerd. Smør, 12 Øxne og Køer, 20 Faar og Lam, 26 Gæs, 31 Sider Flæsk og 297 Mark 3 Skil. danske; endvidere al Avlen til Krogens Ladegaard, Halvparten af alt Sagefald, Indfæstning, Husbondhold, Oldengjæld, Førlov, Drift og af al anden uvis Rente; men den visse og øvrige uvisse Rente skal han gjøre Regnskab for og yde. Kongen forbeholder sig alt Vrag, al sin Part af Kirketienden, samt al Herligheden og Gjæsteriet af alle Kirkerne og Præsterne. Han skal hvert Aar stalde 30 Øxne og opsætte dem af de Øxne, som han paa Kongens Vegne oppebærer for Sagefald og anden Del. Han skal tjene Riget selv ottende med 8 gerustige Heste og Glavind eller selv ottende til Skibs. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Fiskeri, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 23¹.

— Følgebrev for samme til Bønderne under Krogen, fra Philippi et Jacobi Dag. Koruitz Ulfeld, Kongens Sekretær, subscr. Udt. i R. 6, 24.

26. April (—, Torsd. efter Sønd. cantate). Befaling til Jørgen Skinckel strax at sende 15 Øxne til Coldinghus og melde, hvor mange han saa har tilbage. Udt. i T. 4, 397.

27. April (—, Fred. efter Sønd. cantate). Livsbrev for Søfren Pedersen, Kongens Hjulmager, paa Kronens Gaard Løgeagger i Siilkeborg Len, som hans Fader sidst havde den i Væрге, fri og kvit, uden Indfæstning. Han skal holde Gaarden vedlige og yde sædvanlig Afgift deraf samt være Lensmanden paa Siilkeborg lydige. R. 6, 326.

— Befaling til Jacop Brochenhus paa Aalborg (eller Slotskriveren i hans Fraværelse) at levere Anders Jude, Kongens

¹ Tr.: Boesen, Herl. Trolle S. 58 ff. Der skal S. 61 L. 11 i Stedet for «schuyde lade» læses: skyude eller skyude lade; S. 62 L. 9-10 skal for «wornede» læses: wornede sønner.

Salter i Nybe, 3000 Mark danske eller saa meget, der behøves, til Salteriets Behov. Udt. i T. 4, 397.

27. April (Kolding, Fred. efter Sønd. cantate). Befaling til Peder Biilde at levere Peder Friis, Borger i Rübbe, 1 Læst Rug, som er 24 Skpr., $\frac{1}{2}$ Læst Malt og 1 Td. Smør. Udt. i T. 4, 398 b.

30. April (—, Mand. efter Sønd. vocem jucunditatis). Befaling til Peder Oxe strax at begive sig til Kiøbenhafns Slot for at have Opsyn med alt i Kongens Fraværelse og forblive der indtil videre. Forefalder der noget mærkeligt, skal han strax underrette Kongen derom. T. 4, 399 b¹.

— Brev til Peder Goske med Underretning om det foregaaende Brevs Indhold. T. 4, 400.

1. Maj (—, SS. Philipi et Jacobi app. Dag). Pantebrev til Knud Gyllenstiern til Aagaardt paa Vordegaardt og Len i Vendsissel for 500 rinske Gylden og 1000 Jochimsdlr., hver rinsk Gylden regnet til 2 Mark lybsk og hver Jochimsdlr. til 31 Skil. lybsk. Han skal aarlig, senest til S. Michels Dag, yde Rentemesteren i Nørjudland 80 rinske Gylden og 60 Mark danske, desuden skal han aarlig yde 4 Tdr. Smør og 50 Sider Flæsk paa Kiøpnehafns Slot. Han skal gjøre aarligt Regnskab for alt Sagefald, Gaardfæstning og Oldengjæld, Halvdelen tilfalder Kongen, Halvdelen ham selv. Han skal tjene Riget med 2 gerustige Heste til Lands eller 2 færdige Karle til Skibs. Med den sædvanlige Bestemmelse ang. Gaarden. R. 6, 328.

— Befalinger til Frands Bylde paa Sylkeborg, Albret Giøye, Jørgen Barnekou og Jens Juel paa Aarhusgordt strax at sende hver 12 Fedeøxne til Coldinghus. Udt. i T. 4, 400.

— Aabne Breve [udgaaede til Viborg og Fynbo Landsting²], at alle Indbyggerne i Nørjutland [og Fyn] skulle have deres Rustning, som hver er taxeret til, i Forraad, da der skal være samlet mange Krigsfolk ved Elfuen, og en Del af dem skal være gaaet over, forstærkende sig med hver Dag og nærmende sig mere og mere til „vort“ Fyrstendømme. T. 4, 400 b.

[Omtr. 1.—8. Maj.] Befaling til Mats Pedersen, Salter i Kockedal, at levere Hans Stygge 2 Læster Sild. Udt. i T. 4, 401 b. (U. St.)

3. Maj (—, Torsd. post Philippi et Jacobi app. Dag). Aabent

¹ Tr.: Ryge, Peder Oxe S. 81 f. (efter Orig.?). I Stedet for «tilltroes» (S. 81 L. 2 f. n. skal læses: tiltroer. ² Efter Overskriften.

Brev, at det Vikarie til S. Birgitte Alter i Assens Kirke, som Hr. Matz Jensen nu har opladt Borgmestre og Raadmænd i Assens, herefter altid maa blive hos Skolemesteren smstds., medens Borgmestre og Raad skulle have Vikariegodset i Forsvar. 9 Mark danske af den aarlige Rente skulle dog ydes til Prædikestolen i samme Kirke. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 198¹.

8. Maj (Tirsd. efter Sønd. exaudi). Befaling til Jørgen Suof at sende Kongen 2 Tdr. af samme Øl, som han sendte Kongen sidste Gang. Udt. i T. 4, 401 b. (U. St.)

[**Omtr. 8.—9. Maj.**] Befaling til Klaus Urne at stævne Sagen mellem Knud Nielsen, Borger i Køge, og Broder Fris for sig igjen og siden hjælpe den, der har Ret. Sagen drejer sig om noget Klæde, som Knud Nielsen lovede for Broder Fris til Per Christiernsen. Broder Fris har nu været for Landstinget i Rette med Niels Matzen, Byfoged i Trelleborg, og faaet Dom paa samme Klæde, men Knud Nielsen mener, at det er ham, der burde have været i Rette med Broder Fris, da Sagen angaar ham. Udt. i T. 4, 402. (U. St.)

9. Maj (Kolding), Onsd. efter Sønd. exaudi). Befaling til Jens Jul at sende 2 Tdr. fersk Smør til Kollinghus. Udt. i T. 4, 402 b.

10. Maj (—, Torsd. efter Sønd. exaudi). Befaling til Frantz Bilde at levere Jacob von Meideborg ind paa Bonden² de 40 Læster Kavringbrød og 1000 Sider Flæsk, som han skal sende til Kiøpnehavn. Udt. i T. 4, 402 b.

— Befaling til Peder Bild at indsende en Fortegnelse over, hvor mange Stykker Skyts der er paa Riberhus, og hvad Navn hvert har; hvis det smaa Kobberskyts ikke er færdigt, skal han gjøre det færdigt, og han skal tilskrive Kongen, hvor mange Heste han har til samme Skyts.

Befaling til samme hurtigst at gjøre Hjulene til de 2 Kobberslanger færdige samt den anden Tilbehøring, der mangler ved det andet Skyts der paa Slottet. Udt. i T. 4, 402 b.

[**Omtr. 10.—11. Maj.**] Magdelene Holstes citat Anne Jørgen Persens for nogle Penge, som hun er hende skyldig,

¹ Tr.: Hofman, *Foundationer* V. 333 ff. og (bedre) V. 445 ff. (efter Orig.?). Kopibogen har: «Valtofte» (S. 446 L. 12: Valtofte); «udi Være [o: Værge] haver» (L. 15: udi været haver); «Hans Kyndessen» (L. 13 f. n.: Hans Fynsen); «Peder Voffuue» (L. 11 f. n.: Peder Vove); «Lauritz Lunde 8 Skil. af «giiffuenns» Jord og af en Jord bag hans egen Gaard» (L. 11 f. n.: Af Grævens Jord .... egen Gaard). ² Navnet paa et Skib.

men ikke vil betale, at møde her i Kolling 3. Pinsedag (15. Maj). Udt. i T. 4, 403. (U. St.)

[**Omtr. 10.—11. Maj.**] Jørren Rossenkrantz faar Kongens Befaling til Hans Stygge, Jens Juel, Per Krusse, Morthen Suensen, Enuold Laurissen og Erick Rossenkrantz, at de skulle granske et Markeskjel mellem Kranistrøp og Aagestrøp¹ Marker, som Sandemændene i Øster Lisberg Herred have gjort, og, hvis det viser sig urigtigt, gjøre et ret Markeskjel, saafremt Lodsejerne samtykke deri. Udt. i T. 4, 403 b. (U. St.)

11. Maj (Kolding, Fred. efter Sønd. exaudi). Befaling til alle Provster i Vardt, Hardt og Jelling Sysler at møde paa Kollinghus Sønd. efter Hell. Trefoldigheds Sønd. (27. Maj) og gjøre Regnskab for alt det Kirkekorn, Tiendekorn, Subsidium og andet, som de eller Kirkeværgerne have oppebaaret paa Kongens Vegne af alle Kirker og Præster i deres Herreder, samt for, hvad der endnu resterer. T. 4, 403 b.

12. Maj (—, Pinse Aften). Befaling til Jens Juel at hidsende baade Tiendehavren og den anden Havre, som han har paa Aarhusgaardt.

Befaling til Peder Godske at sende Sten Rossensparre 1 Td. Kørnekrudt og 3 Tdr. af det andet Krudt, som han har paa Slottet. Udt. i T. 4, 404.

13. Maj (—, Pinsedag). Befaling til Peder Biild at sende gamle M. Hans Bøsseskytte til Kollinghus med Register paa det Skyts, Krudt og Lod, som er paa Riiberhus; han skal bage 1 Læst Rug til Brød og hastig sende den hid.

Befaling til samme at sende de 18 Øxne, som Eskild Oxe kjøbte af Jesper Krause paa Kongens Vegne, til Kollinghus. Udt. i T. 4, 404 b.

[—] Befaling til Albret Gøye i Voer Kloster eller hans Foged i hans Fraværelse at sende saa meget Flæsk og anden Fetalje, som han kan undvære fra Klosteret, hid til Kollinghus. Udt. i T. 4, 404 b. (U. St.)

15. Maj (—, 3. Dag Pinse). Til Kapitlet i Riibe og Borgmestre og Raad i Riibe, Varde, Kolling og Veyle. Da der samler sig mange Krigsfolk ved Eluen, vil Kongen med det første sende Jesper Krause med noget Feltskyts fra Riibe ind i Lante Holsten til Rendersborg; de skulle derfor strax sende Karle med Heste, Seler, Tømmer og Hamler, saa de senest ere i Riibe

¹ Krannestrup og Ogstrup.

førstkommende Lørdag, for at hjælpe til med at føre Skytset. De skulle befale Karlene at adlyde Jesper Krausse, og de skulle selv underholde Karle og Heste til og fra Rendersborg. Riiber Kapitel skal sende 2 Vogne og 2 Karle samt 2 gode Heste og 1 Karl, Riiber By 4 Heste og 2 Karle, Varde 2 Heste og 1 Karl, Kolling 4 Heste og 2 Karle, Veyle 4 Heste og 2 Karle. T. 4, 404 b.

16. Maj (Kolding, Onsd. efter Pinsedag). Til Michel Jensen, Byfoged i Horsens. Skjönt Kongens Breve om Sise af Tydstøl kun nævne Rostocksøl og Sundistøl, hvorfor de, der indføre andet Tydstøl, ikke ville give Sise deraf, skal han dog tage Sise af alt Tydstøl og alt fremmed Øl. T. 4, 405 b.

17. Maj (—, Torsd. efter Pinsedag). Kvittans til Sander Leigel, Tolder i Helsingør, paa 300 Rosenobler, 100 Engelotter og 1000 rinske Gylden af Tolden i 1553.

Kvittans til samme paa 600 Rosenobler og 100 Engelotter af Tolden i dette Aar. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 24 b.

— Til Otte Ruud. Da Borgerne i Viisbye klage over, at Religionen ikke holdes ved Magt paa Gotlandt, skal han paase, at Præsterne faa den Rettighed, som tilkommer dem, at Ordianansen holdes ved Magt, og at den, der skal have Opsyn med de gejstlige, faar en tilbørlig Underholdning; og da de klage over, at Slotstjernerne ere gifte og have Gaarde i Byen, hvor de drive Handel uden at gjøre nogen Tyngge, skal han paase, at det gaar ligelig til, saa at de Slotstjenere, der bruge Kjøbmandskab, ogsaa gjøre Byens Tyngge som andre Borgere. T. 4, 406.

— Til Borgerne i Viisbye, hvis Klageskrivelse Kongen har modtaget. M. H. t. deres Klager over de ulovlige Havne paa Gotlandt, hvor de fremmede Kjøbmænd og Bønderne handle, og over de fremmede Kjøbmænds Vinterleje i Viisbye, kan Kongen ingen Afgjørelse træffe, før han kan komme til Ende med de vendiske Stæder om deres Privilegier. Det Møde, der var berammet til S. Hans Dag Midsommer, er blevet afsagt formedelst Krigen; naar Lejlighed gives, skal der berammes et andet Møde, hvor Sagen skal blive ordnet. Naar dør skal holdes Herredag, skulle de sende deres fuldmægtige dertil; Kongen vil da med Rigsraadet overveje deres Klager. M. H. t. Religionen har Kongen befalet Dr. Peder, Superintendent i Siellandz Stift, at beskikke en lærd Person der i Landet til at have Tilsyn med Sognepræsterne og Ordinansens Overholdelse. T. 4, 406 b.

— Befaling til Dr. Peder, Superintendent i Siellandz Stift, at

han skal forfare af de fuldmægtige fra Gotland, hvorledes Forholdene ere paa Øen, og om man der kan finde en duelig Person til at have Opsyn med Præsterne; findes en saadan ikke der, skal han se at sende en derover. Kan han ikke selv paa denne Tid ordne Sagen, skal han underrette Kongen om, hvad der bør gjøres. T. 4, 407¹.

22. Maj (Kolding, Tirsd. efter trinitatis Sønd.). Til Oluf Pedersen i Ripe. Niels Lassen, Borger smstds., har gjort Kongen Regnskab for, hvad Speceri og Urter han har kjøbt til Kongen for de 800 Dlr., han fik af Oluf Pedersen. Denne skal modtage hans Regnskab og den Rest, han er bleven skyldig, og tilbagelevere ham hans Haandskrift, samt indskrive i sit Regnskab, hvad Registret beløber sig til. Udt. i T. 4, 408.

23. Maj (—, Onsd. post trinitatis). Lignende Befaling som den af 1. Maj om Rustning udgik til Schone, Hallandt, Bleginge og Lyster, til Sieland og Møen, til Laallandt og Falster. Udt. i T. 4, 401 b.

26. Maj (—, Lørd. efter Hell. Trefoldigheds Sønd.). Aabent Brev, at, da M. Hans Taussen, Superintendent i Riper Stift, har fremlagt et Brev af Biskop Tuere i Ripe fra 1270², hvorved Darum Kirke er lagt til Skolen i Ripe, men den i lang Tid ikke har ligget dertil, saa maa Sognepræsten til Darum Kirke oppebære Kropens Part af Tienden dertil mod en aarlig Afgift til Skolemesteren i Ripe af 20 rinske Gylden i Guld, eller lige saa meget i danske Penge, Halvdelen til S. Michels Dag, Halvdelen til Paaske. Skolemesteren maa saa ikke besvære de Peblinge, som bede deres Brød, med Skoleleje og Betaling for deres Lære. Rex m. p. subscr. R. 6, 327³.

— Befaling til Jacob Brochenhus paa Olborghus strax at sende 20 Læster Havre til Kollinghus. Udt. i T. 4, 408.

— Befaling til Stii Pors at levere Otthe Rudtz Skib for Malmø 18 store Læster Malt, naar han⁴ kommer did. Udt. i T. 4, 408.

— Befaling til Stii Pors med det første at sende alt det Tiendekorn og Kirkekorn, som han har i Befaling, til Kiøne-

¹ Tr.: Zwergius, Siellandske Clerisie, S. 22 f.   ² Læs: 1278 (Terpager, Ripæ Cimbr. S. 494 f.).   ³ Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 303 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 381 f.   ⁴ Formentlig Otte Rud.

hafuens (!) Slot; dog skal han beholde de 18 Læster Malt, som Otte Rud skal have til Gulland.

Befaling til Peder Goske at modtage samme Korn. Udt. i T. 4, 408 b.

[Omtr. 26. Maj—3. Juni] (Kolding). Befaling til Jørren Rudt at hjælpe Anders Hansen, Borger i Suinborg, saa meget, som Ret er, overfor Karine Laurisses i hans Len [Korsør], der forholder ham nogen Arv imod en Landstingsdom. Udt. i T. 4, 409.

[—] Befaling til Borgmestre og Raadmænd i Horsens at lade Oluf Pouelsen og Torlof Olsen, Borgere i Salsborg, udløbe med det Korn, som de have skibet der for Byen. Udt. i T. 4, 409. (U. St.)

1. Juni (—, Fred. post Urbani). Aabent Brev, at, da Hr. Anders, Abbed i Viidskyldt Kloster, agter at oprydde Fiskeriet til en Gaard under Klosteret, kaldet Vesteriis, „som skyder paa Lymfiourden“, eftersom man ikke kan drage med Vaad og andre Garn der, men frygter for, at andre skulle gjøre ham Hinder derpaa, naar han har haft Bekostning med Oprydningen, saa overdrages Fiskeriet der med Vaad, Ruser og andre Garn ham og hans Eftermænd, hvis han kan udføre Oprydningen. R. 6, 329 b¹.

2. Juni (?) (—, S. Marcelli² Dag). Befaling til Peder Bild med det allerførste at sende 10,000 Flyndere og 10,000 Hvidlinger hid. Udt. i T. 4, 409 b.

3. Juni (—, S. Erasmi Dag). Til Eskiil Oxe. Da det Skib, hvorpaa Albriit Skiel har sendt sidste Aars Afgift af Korn og anden Fetalje fra Bø[r]lum Kloster, er forlist paa Søen og intet er bjerget, har Kongen eftergivet ham den forliste Afgift, for hvilken Eskiil Oxe derfor skal kvittere ham i hans Regnskab. T. 4, 409 b.

[Omtr. 3.—9. Juni.] Til Hr. Otte [Kruppen]. Chrestiern Pouelsen i Vesterhølle har klaget over, at han er bleven udvist af sin Gaard, fordi der er blæst noget Tag af hans ene Hus, skjønt hans Gaard ellers er velbygget og han ikke resterer med nogen Landgilde. Hvis det forholder sig saaledes, skal Hr. Otte paase, at han ingen Uret lider. Udt. i T. 4, 410. (U. St.)

7. Juni (—, Torsd. post Bonefacii). Kvittans til Hans Schougardt, Sekretær, paa 1000 Rosenobler, som han har oppebaaret af Eskiild Oxe, hver Rosenobel regnet til 6 Mark lybsk 7

¹ Tr.: Dsk. Mag. I. 152.

² Maaske menes der Marcellinus et Petrus (2. Juni), da det følgende Brev i Kopibogen er fra 3. Juni. Marcelli Dag er enten 16. Jan. eller 4. Sept.

Skil., hvilket beløber sig til 3322 Dlr. 18 Skil. lybsk, af Christoffer Mølner 2190 Dlr. 17 Skil. lybsk, af Jeronimus Boldeck 29 Dlr. 9 Skil. lybsk $8\frac{1}{2}$ Pend. og af Jørgen Beyer 5 Skil. lybsk 4 Pend., i alt 5542 Dlr. 19 Skil. lybsk $\frac{1}{2}$ Pend. Hans Udgift fra regnet, blev han skyldig 4193 Dlr. 24 Skil. lybsk $10\frac{1}{2}$ Pend., hvilke han strax leverede Eskiild Øxe, saa han nu intet skylder. Rex m. p. subscr. R. 6, 331 b.

7. Juni (Kolding, Torsd. post Bonifacius). Forleningsbrev for Arriild Uggerup, Hofsinde, paa Asom Len i Schone, som hans Moder¹ nu har i Væрге, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 6, 488 b.

9. Juni (—, Lørd. efter S. Bonifacii). Befaling til Jens Jul at yde Anders Munck, som har faaet Brev paa et Kannikedømme i Aarhus Domkirke efter M. Hans Olsens Død, aarlig indtil den Tid 1 Læst Malt og $\frac{1}{2}$ Læst Rug af Aarhusgaard. T. 4, 410 b.

11. Juni (—, Mand. post Bonifacius). Forleningsbrev for Frandz Banner paa Kalløe Slot og Len, som han nu selv har det i Væрге. Til sin og sine Folks Underholdning og Slottets Forbedring maa han aarlig fra SS. Philippi et Jacobi app. Dag 1554 oppebære: 176 $\frac{1}{2}$ Mark 4 Skil., 8 Læster $1\frac{1}{2}$ Ørt. $3\frac{1}{2}$ Skp. Rug og Mel, 10 Læster 2 Ørt. 2 Skpr. Byg, $5\frac{1}{2}$ Læst 9 Skpr. Havre, 104 $\frac{1}{2}$ Faar og Lam, 104 Gæs, 325 Høns, 11 Fedekøer, 154 Svin, 4 Galte, $1\frac{1}{2}$ Læst 1 Fjerd. Smør, $2\frac{1}{2}$ Td. 1 Fjerd. Honning, 3 Læster 4 Tdr. Salt og 41 Læster Kul samt al Avlen; han skal aarlig stalde 60 Øxne af dem, som han oppebærer i Sagefald og Gaardfæstning eller paa andre Maader. Han maa beholde Tredjeparten af al uvis Rente, Halvdelen af Føllene og Opføddingerne i Stoddet ved Slottet, men med Vraget maa han ikke befatte sig. Al anden vis og uvis Rente skal han gjøre Regnskab for og yde, hvor han tilsiges. Han skal tjene Riget selv ottende med gerustige Heste og Glavind og 4 Skytter inden Riget paa egen Bekostning eller selv tolvte til Skibs med gode værægtige Karle uden Riget paa Kongens. Han skal forsyne Stoddet med gode Stodheste og underholde baade sine egne og Kongens Opføddinger og Føl med sit eget Foder. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove; han maa ikke jage stort Vildt paa Fællesskovene, men maa hugge i Skovene til Slottets Bygning og Ildebrand. Rex m. p. subscr. R. 6, 329 b.

¹ Anne Trolle.

15. Juni (Kolding). Brev til Kjøbstederne over hele Nørrejutlandt, at Kongen paa Grund af deres mange Klager over at skulle underholde Landsknægtene, har forløvet disse, idet han stoler paa, at Kjøbstedsmændene have Rustning og Værge i godt Forraad og ere villige til at lade sig bruge til Lands og Vands, om noget paa-kommer. T. 4, 413.

16. Juni (—, Lörd. efter SS. Viti et Modesti Dag). Dr. Bernhart Vigholt Friis faar Brev paa Degnedømmet i Roskilde Domkirke, som han nu selv har i Værge, uden Afgift, uden at der derfor skal afkvittes ham noget i hans aarlige Pension. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 24 b.

— Til Sten Rossensparre. Kongen har modtaget den Udskrift, som Kong Christiern leverede ham. Kong Christierns Begjæring deri om de 300 Mark lybsk, som Jahan Friis til Heslagger og Hr. Jahan Rantzov lovede ham paa Synderborg Slot til Uddeling til fattige, tiltaas; dog skal Sten Rossensparre paase, hvem de uddeles til. Han skal tilsige Kong Christiern, at der skal blive sørget tilbørlig for hans Prædikanter og Tjenere samt hans Lejersted, hvis han dør før Kongen. Kong Christiern maa undertiden drage paa Jagt, naar Sten Rossensparre ser Lejlighed dertil, „dog at du derpaa haver Indseende, som du vedst magtpaaliggendis er“. T. 4, 411¹.

18. Juni (—, Mand. efter Viti et Modesti). Forleningsbrev for Niels Lange paa Trørborg Slot og Len, mod aarlig til Paaske at yde 150 Dlr. til Kongens Rentemester. Han maa beholde Halvparten af Gjæsteri, Sagefald, Gaardfæstning og al anden uvis Rente, alt andet skal han derimod gjøre Regnskab for. Han skal tjene Riget med 2 gerustige Heste med Glavind eller 2 Karle til Skibs. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 331.

— Tilladelse for Detlef van Anefelde, Embedsmand paa Møgeltønder, til i de næste 2 Aar hvert Aar at udføre 100 Græsøxne toldfrit fra Danmark til Slesuig, for at han saa meget desto bedre kan afstedkomme den Bygning, han skal foretage paa Møgeltønder Slot. T. 4, 414.

— Befaling til Peder Biild at levere Per Godskes Bud 60,000 Hvidlinger og 40,000 Flyndere. Udt. i T. 4, 414 b.

¹ Tr.: Hist. Tidsskr. IV. 667 f.

19. Juni (Kolding, Tirsd. post Botholphi). Tilladelse for Ifuer Krabbe, Embedsmand paa Kollinghus, til at indløse til sig fra hans Hustrus Medarvinger det Gods, som hendes Fader Eriich Banner havde tilpantet sig fra Kronens Klostre i Nørrejutlandt. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 6, 333.

— Befaling til Jacob Bröchenhus at sende følgende Fetalje: 30 Læster Malt, 800 Sider Flæsk, 70 Kokroppe, 400 Faarekroppe og $\frac{1}{2}$ Læst Mjød ind paa Peder Gaadsches Skib, naar det kommer til Aalborghus. Udt. i T. 4, 415.

— Til Albret Gøye. Kongen har sendt sin Prædikant M. Henrich til Voer Kloster for at undersøge alle de Bøger, som findes i Sakristiet eller i Koret, og, hvis der findes nogle, som ere „duelige“, at pakke dem i Tønder og tage dem med sig til Universitetet i Kiøpnehavn. Albret Gøye skal lade ham faa dem mod at give et Register paa dem. T. 4, 415¹.

2. Juli (—, vor Frue Dag visitationis). Befaling til Niels Juel strax at sende de 14,000 Hvidlinger, som ere hans Afgift af Bøflinge, til Nyborg Slot. Udt. i T. 4, 415.

5. Juli (—, Torsd. post visitationis Marie). Befaling til Danmarks Riges Raad at møde i Odense Sønd. efter S. Bartholomei Dag (26. Aug.) til den Herredag, som Kongen efter de Lybskes og andre vendiske Stæders Begjæring har berammet for at forhandle med deres fuldmægtige om deres Privilegier. Rigsraaderne fritages derimod for at møde i Odense S. Marie Magdalenne Dag, som de tidligere have faaet Befaling til. T. 4, 415 b.

9. Juli (—, S. Knud•Konnings Aften). Befaling til Hans Stygge at sende 450 Sider Flæsk til Kollinghus. Rel. Eskiild Oxe. Udt. i T. 4, 416.

10. Juli (—, ipso die Kanuti regis). Brev til Kjøbstederne over hele Danmark, at Kongen har berammet en Herredag i Odense Sønd. efter S. Bartholomei Dag for at komme til en endelig Afgjørelse med de vendiske Stæder om deres Privilegier. Hvis Kjøbstederne vide, at de vendiske Stæders Indbyggere, Svende eller Kjøbmænd drive Handel her i Riget mod de danske Byers Privilegier, eller at de Danske besværes med utilbørlig Tynge i de vendiske Stæder, skulle de sende fuldmægtige til Odense med deres Klager. T. 4, 417 b.

¹ Tr.: Ny kirkehist. Saml. II. 755 f., hvor der S. 755 L. 6 f. n. for «os» skal læses: oc.

11. Juli (Kolding, Onsd. post Kanuti regis). Brev for Hans von Orschat paa to Falkelejer i Halland, det ene kaldet Backe, det andet liggende ved Trottenberg, mod sædvanlig Afgift. Rel. Dr. Cornelius Hamsfort. R. 6, 489.

14. Juli (—, Lørd. efter S. Knud Konges Dag). Befaling til Jørgen Skinkel [paa Odensegaard] at have Fetalje, Hø og Strøelse i Forraad, da Kongen selv agter at besøge Herredagen i Odense Sønd. efter S. Bartholomei Dag (26. Aug.). Da Kongen vil holde Vinterlejr paa Nyborg Slot og der skal mangle Hø og Strøelse, skal Jørgen Skinkel ingen Øxne opsætte paa Foder i denne Vinter, men sende alt det Hø og Halm, som tilkommer Kongen af Avlen, til Nyborg, Høet, saa snart det er bjerget, medens Vejen er god, Halmen efterhaanden. T. 4, 416 b.

— Befaling til Borgerne i Nyborg at have Fetalje, Hø, Strøelse, Ved, Kul og fremmed Drik i Forraad, da Kongen agter at holde Vinterlejr paa Nyborg Slot i den tilkommende Vinter. T. 4. 417.

— Til Frantz Brochenhus. Da Kongen agter at holde Vinterlejr paa Nyborg Slot i den tilkommende Vinter, skal han holde saa megen Fetalje, som muligt, i Forraad af det, som han oppebærer paa Kongens Vegne, og han skal bestille Ved, Kul, Hø, Strøelse og andet fornødent; dog maa han ikke hugge i Enemærkeskovene nærmest omkring Slottet for at skaffe Kul og Ved. Han skal bestille en god Slagter eller to og forhandle med Borgerne i Byen om, at de forsyne sig med Hø, Strøelse, Ved, Kul og fremmed Drik, saa Kongens Følge og de fremmede, som maatte komme, kunne faa gode Herberger og tilbørlig Underholdning for Penge. T. 4, 418.

[Omtr. 14. Juli—7. Aug.] Til M. Hans Tagessen. Da Enduold Grafuersen og Frans Jepsen, Borgere i Vorde, have klaget over, at han, skjønt menige Sognemænd i S. Jacobi Sogn i Vorde med den forhenværende Sognepræst have udvalgt Hr. Jep Persen til deres Sognepræst efter M. Niels Andersens Død, dog ikke har villet bevilge Hr. Jep samme Sogn, befales det ham, at „han retter sig selv derudinden“ og lader Hr. Jep følge S. Jacobi Sogn. Udt. i T. 4, 418 b. (U. St.)

21. Juli (—, S. Marie Magdalenne Aften). Aabent Brev, at, da der ikke er noget Skolehus i Aalborg, maa et Stenhus i Hospitalet i Aalborg, hvor Skolen nu holdes, herefter bruges til

Skole og Bolig for Skolemesteren. Rex m. p. subscr. R. 6, 332¹.

21. Juli (Kolding). Befaling til Niels Juel med det første at sende 4000 Hvidlinger til Kollinghus. Udt. i T. 4, 417.

26. Juli (—, Torsd. post Jacobi). Aabent Brev, at Jørgen Nielsen og Hans Nielsen i Stenderupe maa beholde et Bol med nogle Agre i Eltang Mark, som de have berettet har hørt til deres Bøndergods, men er „skuret udi Fald“ under Kronen; de skulle aarlig give 18 Skil. danske og maa ikke føre nogen Bygning paa denne Jord. R. 6, 332 b.

30. Juli (Egtved, Mand. post Olavi). Livsbrev for Hr. Matz Buch, Sognepræst i Egetued², paa Kronens Part af Tienden af Egetued Sogn, som han hidtil har haft, til Gjengjæld for, at han oplod et Vikarie ved Helligaands Kirken i Riibe, hvilket blev lagt til det almindelige Hospital smstds. Rex m. p. subscr. R. 6, 333 b.

— („Ousth“³, Mand. post Jacobi ap.). Brev ad gratiam for Hr. Hans Lancken, Sognepræst i Grees⁴ Sogn, paa Kongens Part af Tienden af samme Sogn. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 333 b⁵.

4. Aug. (Vindinge i Skanderborg Len, Lørd. efter S. Peders Dag ad vincula). Til Jens Juel. Kongen har givet Anders Simensen i Hanstedt, Erick Jensen i Øritzløf, Seuren Ipsen i Frennesalt, Dirick Tomessen i Gedued, Per Jørgensen i Øritzløf, Jacob Munk i Noer, Seuren Dynissen i Saaby, Michel Seiersen i Balleboe og Peder Tomessen i Vinterlund paa egne og Medarvingers Vegne Brev paa 500 Dlr. for noget Bøndergods i Øritzløf og en halv Gaard i Hofuit og henvist dem til Peder Bilde, da Embedsmand paa Aarhusgaard, at han skulde betale dem⁶, men erfarer nu, at de ikke have faaet Pengene endnu. Jens Juel skal derfor med det allerførste betale dem og annamme det dem givne Brev og nøjagtig Skjøde og Forvaring paa samme Bøndergods. T. 4, 419.

9. Aug. (Em Kloster, S. Lauritz Aften). Forleningsbrev for Peder Bertelsen, Slotsskriver paa Schandelborg, paa en Kronens Gaard i Freersløf⁷ i Hiemsløf Herred uden Afgift til Gjen-

¹ Tr.: Hofman, Fundationer IV. 70 f. (efter en Vidisse), hvor der S. 71 L. 1 for «til samme» skal læses: til Taarnet med 15 Alne Gaardsrum, liggendis næst op til samme; L. 1 for «Gaarden» skal læses: Gaden. Indbydelsesskrift til Aalborg Kathedralskoles Indvielse 1848 S. 3.
² Egtved. ³ Mon der menes Anst? ⁴ Grejs. ⁵ Tr.: Rordam, Dsk. Kirkelove I. 384, hvor Præsten kaldes Hans Lauritsen. ⁶ Jvfr. ovfr. S. 293. ⁷ Fregerslev.

gjæld for, at han oplod sit Livsbrev paa Schandelborg Kirke og Præstegaard. Han skal være Lensmanden paa Schandelborg lydige og holde Gaarden ved Magt, men maa ikke befatte sig med den tilliggende Skov; dog maa han hugge efter Lensmandens Anvisning til sin Ildebrændsel og Husbygning. Rex m. p. subscr. R. 6, 334.

23. Aug. (Dronningborg, S. Bertholomei ap. Aften). Brev for Hr. Rimbolt Pedersen paa Kronens Part af Tienden af Skals Sogn i Rindtz Herred, indtil han bliver forsørget med anden Kirkens Rente. Rex m. p. subscr. R. 6, 335 b.

— Aabent Brev, at, da Jahan Høcken, Embedsmand i Alling Kloster, har indløst to Pantebreve, det ene udgivet af Abbed Knud Haus¹ til Aarhus Domkirke paa en Gaard i Ladiing i Saubro Herred for 34 rynske Gylden, 6 „Posthelandzgylden“ og 229 Mark danske, det andet af Abbed Hans Laugsen til Aarhus Domkirke paa en Gaard i Ladiing for 80 Gylden og Jochimsdlr., saa skulle disse 2 Gaarde indløses fra Jahan Høcken eller hans Arvinger, naar Alling Kloster indløses. Rex m. p. subscr. R. 6, 336.

— Livsbrev for Christiern Skønning paa en Bøndegaard i Huiding, som han er Medarving til, og som hans Moder bor i. Han skal yde sædvanlig Afgift til Kronen og give sine Medarvinger den Skjæppeskyld, som tilkommer dem efter Recessen. Han skal være Lensmanden i Synderlyng Herred lydige. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. R. 6, 337.

— Til Knud Gyllenstiern og Gregers Ulfstand. Fuldmægtige for Rogsø Mænd have klaget over, at den Alfarvej, som fra Arilds Tid har været dem udlagt gennem Estrup Birk, formenes dem, og at Allingaa Bro, som i lang Tid har været holdt i Stand af Estrupgaardts Ejere, hvorfor hver Mand i Rogsø Herred har givet 2 Skpr. Korn aarlig til Estrup, nu er forfalden, saa ingen kan komme over den til eller fra Rogsø Herred. Det befales dem at lade Rogsø Mænd nyde Alfarvejen som hidtil; hvis de ikke ville vedligeholde Broen, vil Kongen sørge for, at den bliver holdt i Stand. T. 4, 419 b.

24. Aug. (—, S. Bertholomei Dag). Aabent Brev, at Jens Østhergord i Jensløf², saa længe han er Herredsfoged i Holbjerg Herred, maa være fri for Sandemændstov og alle andre Tov. R. 6, 334 b.

¹ Forst har der staaet: Hansen, men det er rettet til: Haus. Fra Brevbogen er dette Navn gaaet over til Dsk. Atlas IV. 508, Daugaard, Dsk. Klostre S. 424 og Saml. t. jydsk Hist. og Top. VI. 65; men det rette Navn er Hvas (Hvass. Personer og Familier af Navnet Hvas IV. 224 ff.).

² Enslev.

24. Aug. (Dronningborg, S. Bertholomei Dag). Stadfæstelse paa et Pergamentsbrev, som Jyrgen Lycke til Ofuergord, Embedsmand i Mariagger Kloster, med Samtykke af Søster Birgitte Krum-pensdotther, Abbedisse, og menige Konvent smstds. har udgivet til Borgerskabet i Randers, at det til evig Tid maa nyde Mariagger Klosters Rettighed i Valløf eller Vallom Mark mod aarlig til S. Mickels Dag at give 14 Mark 1½ Skil. danske til Klosteret. Rex m. p. subscr. R. 6, 335¹.

26. Aug. (Aarhus, Sønd. post. Bartolomei). Til [Jørgen Barnekov paa Aakjær]. M. Matz, Superintendent i Aarhus Stift, har be-rettet, at „denne Brevviser“, Hr. Anders Michelsen, Sognepræst til Lunde² Sogn, bor i Horsens, medens en Bonde besidder hans Præstegaard, hvoraf Præsten kun faar Landgilden, medens Herligheden ligger til Aackier. For at Sognepræsten des bedre kan have sin Underholdning, maa han for Fremtiden ogsaa oppebære Herligheden af Præstegaarden. T. 4, 420 b³.

2. Sept. (Odense, Sønd. efter S. Egiidii Dag). Til Peder Gaadske. Da M. Jacob, Kongens Bygmester, mener at kunne gjøre Vindueskarmene paa det ny Hus, som bygges paa [Kjøbenhavns] Slot, smukkere end ved at lade dem blive svarvede („suorit“), skal han lade M. Jacob gjøre, som ham synes bedst; dog maa Karmene ikke sættes ind, førend Huset er færdigt. Kongen billiger hans Forslag om at lade Skibene aftakle, før der kommer for megen Væde. Angaaende de Øxne, som skulle kjøbes paa Riber Marked, har Kongen bestilt det saaledes med Rentemesteren, at Peder Gaadske skal faa omtr. 300 Øxne derfra; naar han kan tænke, at Markedet er overstaaet, skal han sende sit eget Bud efter dem. T. 4, 420.

4. Sept. (—, Tirsd. efter S. Egidii Dag). Befaling til Peder Godske, at han, naar Jesper Fris tilsiger ham, er dennes Bud behjælpelig med at faa en Skibsbygger og andre Tømmermænd til at bygge en Jagt eller et andet Skib, som kan bruges under Norges Side, om det gjøres behov; Jesper Fris skal betale dem for deres Arbejde⁴. T. 4, 421 b.

[Omtr. 4.—9. Sept.] Befaling til Landsdommerne⁵ at hjælpe Jens Nielsen i Brølling⁶ saa meget, som Ret er, i hans Trætte

¹ Tr.: Dsk. Mag. VI. 158.
Rordam, Dsk. Kirkelove I. 386.

² Formodes af Rordam at være Hundslund.
⁴ Jvfr. Nsk. Rigsregistr. I. 175.

³ Tr.:
⁵ Eller Landsdommeren.

⁶ Mon Bolling, i hvilket Sogn der ligger et Sonderby?

med Holli Nielsen i Synderbye, som gjør ham og hans Moder Hinder paa den Gaard, de ibo, imod det Løfte, han gav dem, da han købte samme Gaard. Udt. i T. 4, 422. (U. St.)

[Omtr. 4.—9. Sept.] Brev til Hans Tygessen, Byfoged i Køge, at Kongen har givet Anders Jensen og Per Jensen den ham tilfaldne Part efter deres Moder.

Befaling til Claus Albretzen, Jyrgen Skoufgard, Niels Skiel, Ifuer Vind, Jep Tullessen, Jep Buck, Espern Persen i Bøling og Olf Brud, at de inden 6 Uger skulle afsige en endelig Dom, hvor vidt en Bondegaard i Berte¹, 5 Agre paa Berte, en Eng, kaldet Slet Eng, og en Eng, kaldet Ruel Mark, tilkomme Søfren Skriver, Borgmester i Kolling, Søfren Chresternsen, Tostind Jensen, Borgere smstds., og deres Hustruers Medarvinger eller Lauris (?) Tygessen eller Anders Atzersen. Udt. i T. 4, 422 b. (U. St.)

[—] Erick Lange faar Befaling til Holgert Rossenkrantz, Ifuer Krabbe, Albrit Skiel, Jens Juel, Christoffer Gøye, Frantz Bilde, Frantz Banner og Christern Splid, at de skulle forsamle sig alle Helgens Aften (31. Okt.) og gjøre et ret Skjel mellem Gamelstrup og Tøning Marker uden Hensyn til Lovhævd eller anden Bevisning, som ere tagne i den Sag.

Befaling for Hans Stygge til Per Bild, at han skal tilsige Sognepræsten i Lunde Kirke², Kirkeværgerne smstds. og de 4 bedste Sognemænd at udvise Sognefolket af deres Stolestader og siden tilskikke hver sit Stolestade. Udt. i T. 4, 423. (U. St.)

[—] Jørgen Bilde citat Tage Thot for 3 Gaarde, den ene i Linderød Sogn, haldet Loop, de 2 andre i Enner, hvilke Gaarde han har i Pant af Bekeskof Kloster og nu ikke vil lade Jørgen Bilde indløse, skjønt denne har forkyndt Løsning paa dem, at møde her i Othense førstkommende Mandag.

Samme citat Fru Anne Hr. Claus Podbusks for 2 Gaarde, som hun har i Pant af Klosteret, den ene i Vonge, den anden kaldet Møllerød³, at møde [førstkommende Mandag].

Samme citat Claus Urne, fordi han ikke vilde dømme mellem ham og Tage Thot og Fru Anne Podbusks om det nævnte Gods, at møde førstkommende Mandag. Udt. i T. 4, 423 b. (U. St.)

¹ Enten Norre Bjert, Eltang Sogn, Brusk Herred, eller (Sønder) Bjert, Tyrstrup Herred.
² I Vester Horne Herred.   ³ Ogsaa i Vonge (Vånga) Sogn, Villands Herred.

5. Sept. (Odense, Onsd. efter S. Egidii). Brev for Hr. Jens Jonsen, Sognepræst i Korsør, paa Kongens Part af Tienden af Thornborg Sogn. Johan Friis subscr. Udt. i R. 6, 25 b og i T. 4, 420¹.

8. Sept. (—, vor Frue Dag nativitatis). Pantebrev til Knud Giedde paa Maglebye Len i Schone, som Hans Schougaardt nu har i Væрге, for 400 Jochimsdr. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 6, 489.

9. Sept. (—, Sønd. efter vor Frue Dag nativitatis). Befaling til Erick Rudt af Vestervig strax at sende 12,000 Hvidlinger og 1 Læst Smør af dette Aars Afgift til Nyborg.

Befaling til Niels Juel paa Bøflinge strax at sende til Nyborg 20 Tdr. Smør, 10 Tdr. Oxekjød, 6 Tdr. Faarekjød, 14,000 Hvidlinger, 200 Kabliav, 150 Sider Flæsk og 100 Gaasekroppe af Afgiften af Bøflinge samt 30,000 Hvidlinger og anden Fetalje, der tilkommer Kongen af Vuldborg og Hing Herreder.

Befaling til Albret Skeel strax at sende til Nyborg 6 Tdr. Smør, 1 Læst saltet Kokjød, 400 Sider Flæsk og 100 Gaasekroppe af dette Aars Afgift af Børlom.

Befaling til Knudt Gyldenstjerne at sende 4 Tdr. Smør og 50 Sider Flæsk af dette Aars Afgift af Vordtgaardt til Nyborg.

Befaling til Eyler Rønnou at sende 12 Læster Malt og 1^{1/2} Læst Smør af dette Aars Afgift af Hagenskoug til Nyborg; endvidere skal han købe 30 Øxne og lade dem staa paa Foder indtil videre.

Befaling til Hr. Otthe Krumpen at sende til Nyborg fra Haldt 40 Læster Rug, 15 Læster Havre, 1000 Sider Flæsk, 300 Faare- og Lammekroppe, 300 Gaasekroppe, 20 Vorder tørrede Torsk og 30 af Sagefalds- og Gaardfæstningsøxnene; endvidere skal han købe 60 Øxne og sende dem til Nyborg.

Befaling til Frands Bylde at sende til Nyborg 10 Læster Havre, 3 Læster Smør, 340 Sider Flæsk, 60 levende Svin, 100 Gaasekroppe, 273 Faare- og Lammekroppe og 20 af Sagefalds- og Gaardfæstningsøxnene; endvidere skal han købe 50 Øxne og sende dem til Nyborg. Sammen med Flæsket og Faarekroppene skal han sende alle de tilhørende Svinerygge, Dalbager, Hoveder, Fødder, Maver og Istre, samt Faare- og Lammeryggene og Kraaserne af Gæssene, vel forvarede med Salt; Saltet vil Kongen betale, hvorfor han skal indskrive det i Regnskabet.

¹ Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 385.

Befaling til Jens Juel paa Aarhusgordt at sende 20 Læster Havre til Nyborg og købe 50 Øxne, hvilke han ligeledes skal sende til Nyborg.

Befaling til Albret Giøye paa Skanderborg at sende til Nyborg 6 Læster Havre, 9 Malkekøer, 6 Fedekøer, 113 Faare- og Lammekroppe, 60 Gaasekroppe, 130 levende Svin og 20 af Sagefalds- og Gaardfæstningsøxnene; endvidere skal han købe 50 Øxne og sende dem til Nyborg; hvis han ikke sender levende Svin, skal han sende Flæsket saltet og sammen dermed Ryggene (osv. som ovfr.).

Befaling til samme at sende til Nyborg 3¹/₂ Læst Havre, 150 Sider Flæsk, 40 Faarekroppe og 40 Gaasekroppe fra Vordt Kloster; endvidere skal han købe 30 Øxne og sende dem til Nyborg.

Befaling til Frands Banner paa Kallø at sende til Nyborg 459¹/₂ Faare- og Lammekrop, 129 Gæs, 23 Fedekøer, 11 Malkekøer, 8 Plovstude og 100 Oldensvin; endvidere skal han købe 40 Øxne og sende dem til Nyborg; Faareryggene og Kraaserne skal han ogsaa sende; Kongen vil betale Saltet, hvorfor han skal indskrive det i Regnskabet.

Befaling til Jørgen Barnekou paa Aakier at sende til Nyborg 12¹/₂ Læst Havre, 200 Sider Flæsk, 100 levende Svin, 12 Køer, 140 Faare- og Lammekroppe, 129 Gaasekroppe og 20 af Sagefalds- og Gaardfæstningsøxnene; endvidere skal han købe 60 Øxne og sende dem til Nyborg. Han skal sende Svineryggene (osv. som ovfr.).

Befaling til Peder Byld paa Ryberhus at sende 15 Læster Havre til Nyborg; endvidere skal han købe 20 Læster saltet Fisk og sende dem til Nyborg. Udt. i T. 4, 424.

10. Sept. (Odense, Mand. efter vor Frue Dag nativitatis). Forleningsbrev for Per Skiel, Slotsfoged paa Kollinghus, paa følgende Gods i Øster Herred: 1 Gaard i Alling¹, 1 Gaard og 1 Bol i Lundt, 2 Gaarde i Quie, 1 Byggested, kaldet Skofs Byggested, 1 Gaard i Mølle, 1 Gaard i Skoffling² og 1 Bol i Borlof³ i Jerløf Herred. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 337 b.

— Hr. Niels Jespersen, Sognepræst til vor Frue Kirke i Aalborg, faar Brev paa Kronens Part af Tienden af Gunderup og Nøgging⁴ Sogne i Nørrejutlandt. Udt. i R. 6, 338 b.

¹ Aalling, Andsager Sogn. Sogn, hører nu til Brusk Herred.

² Maaske Skovlund, samme Sogn. ⁴ Nøvling.

³ Borlev, Ø. Starup

12. Sept. (Odense, Onsd. post nativitatis Marie). Fornyelse af et Brev, som Kongen tidligere¹ har givet Sander Leyel, Tolder i Helsingør, paa 4 Gaarde i Horserøer, at beholde saa længe Kongen bruger hans Teglggaard udenfor Helsingør, da Sander Leyel har meldt, at det gamle Brev er blevet fordærvet. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Bønderne. Rex m. p. subscr. R. 6, 25 b.

13. Sept. (—, Torsd. post nativitatis Marie). Kvittans til Sander Leyel paa 1800 Rosenobler og 150 Engelotter, som han af dette Aars Told ved Helsingør leverede ind i Kongens eget Kammer i Odense, Kongen selv til Hænde. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 26.

14. Sept. (—, Fred. efter vor Frue Dag nativitatis). Befaling til Jens Jul, Embedsmand paa Aarhusgaard, at lade M. Pouel, Kongens Prædikant, faa alt Gjæsteriet af Bønderne til det Kannikedømme, M. Pouel har i Aarhus Domkirke. Udt. i T. 4, 426.

— Befaling til Jørgen Brade, Embedsmand paa Vordingborg, at give Hr. Ofue Bilde, naar denne tilsiger ham, 4 Læster Korn, halvt Rug og halvt Byg. Rel. Johan Friis.

Tilladelse for Anthonius Regelstorf til nu at udføre 4 Tdr. saltet Oxekjød til Tydskeland, Kongens Told dog uforkrænket. Johan Friis subscr. Udt. i T. 4, 426.

15. Sept. (—, Lørd. efter Hell. Kors Dag exaltationis). Tilladelse for Hr. Christiern Friis til nu at udføre $\frac{1}{2}$ Læst saltet Oxekjød til Tydskeland, Kronens Told dog uforkrænket. Johan Friis subscr. Udt. i T. 4, 426 b.

16. Sept. (—, Sønd. post exaltationis crucis). Befaling til Peder Bild paa Riiberhus at yde Haro Habbens von Emden 5 Læster Rug, som Kongen har givet ham, da han har berettet, at hans Gods for nogen Tid siden er blevet forbrudt til Kronen og paa Kongens Vegne annammet af Lensmanden paa Riiberhus. Rel. Johan Friis. Udt. i T. 4, 426 b.

17. Sept. (—, S. Lamberti Dag). Befaling til Jørgen Barnekou paa Aakier foruden de 100 Brændesvin, som han tidligere har faaet Brev om at sende til Nyborg, med det første at sende 200 Brændesvin smstds. hen. Udt. i T. 4, 427.

[Omtr. 17.—20. Sept.] Tilladelse for Jochim Regelstorf von Stuttin til i dette Aar at udføre 4 Tdr. saltet Oxekjød,

¹ 1540 (Dsk. Kanc. Reg. 1535—50 S. 105).

Kongens Told dog uforkrænket. Johan Friis subscr. Udt. i T. 4, 427. (U. St.)

18. Sept. (Odense, Tirsd. post Lamberti). Bestalling for Søfren Suendsen, der er traadt i Kongens Tjeneste¹. Han skal aarlig have 30 Dlr. og en Hofklædning. Naar han er i Riipe, skal han underholde sig selv, men have Foder paa Slottet til en Klipper; naar han derimod drager i Kongens Ærende, skal han optegne, hvad han bruger til sig og sin Klipper, hvilket skal erstattes ham. Kommer han til Kongens Gaarde, skal han have fri Underholdning der. Saa længe han er i Kongens Tjeneste, skal han være fri for Kronens og Byens Tyngde i Riipe. Rex m. p. subscr. R. 6, 338 b.

— (—, Tirsd. efter Hell. Kors Dag exaltationis). Til Bønderne i Lyckov Len. Da Ebbe Ulfeldt, Embedsmand paa Lyckov Slot, har klaget over, at de ikke ville give de Dømme, som fældes paa Tinge, beskrevne fra sig eller hjælpe ham saa meget, som Ret er, efter Kongens Brev, der tidligere er udgaaet derom, befales det dem at rette sig efter den gamle Sædvane. T. 4, 338 b.

— Befaling til Ebbe Ulfeldt at lade det foregaaende Brev, som sendes ham, forkynde for Almuen. Hvis nogen forbyrder sig med Livssag og han ikke paa Tinge kan faa Ret over ham, maa han lade ham gribe, føre til Lyckouv eller Rodnebye og der tage Dom over ham. T. 4, 439.

— Til Borgerne i Lyckov. Kongen kan for Øjeblikket ikke opfylde deres Begjæring om at forbyde Bønderne eller andre at besøge Nederbye Havn i Syllisborg Len, da han af Verner Parsberg, Embedsmand paa Syllisborg Slot, har erfaret, at en af de Havne, der ere udlagte Bønderne, ikke kan bruges, og at det vilde være Bønderne til stor Skade, hvis det blev dem forbudt at besøge Nederbye Havn. Naar Kongen kommer til Skonne, vil han træffe en Afgjørelse, som begge Parter kunne være tilfredse med. T. 4, 439 b.

— Til Borgmester og Raadmænd i Ausker. I Anledning af deres Klage over, at, medens de Svenske have Lov til at handle i Bleginge, forbydes det dem og andre Kjøbstedsmænd at købe Varer i Sueriige og udføre dem derfra, vil Kongen med det første skrive til Kongen af Sueriige og sørge for, at det bliver anderledes. Paa deres Begjæring om at maatte oppebære Kronens

¹ Vistnok som Stiftasskriver i Ribe (jvfr. Kinch, Ribe Bys Hist. II. 164).

Part af Tienden af Ausker Sogn, da deres Kirke er meget byg-falden, sendes der dem Brev til Stye Pars, at han skal lade dem faa den i dette Aar. De faa Lov til at bortvise de udlændiske Kjøbmænd fra Dansken, Lybeck og andre Stæder, som blive lig-gende Høsten igjennem i Bleginge, udføre meget Øl og bruge anden Kjøbmandskab, men ikke give mere end 4 Skil. i Told af hver Læst, saafremt de handle mod deres Privilegier; ville de ikke lade sig bortvise, maa de beslaglægge deres Gods; kommer der siden Klage derover for Kongen, vil han tage Sagen under fornyet Over-vejelse og sørge for, at det gaar ligelig til. T. 4, 440.

20. Sept. (Odense, S. Mathei Aften). Befaling til Jens Juel at indløse det Gods, som Hr. Peder Schram siges at have i Pant af Em Kloster, saa det med det første kan komme tilbage til Klosteret igjen. Abbeden i Em Kloster skal levere ham saa mange Penge, som det staar i Pant for.

Brev til Abbeden af Em Kloster om samme Sag. Det fore-gaaende Brev sendes ham til videre Besørgelse. T. 4, 427 b.

— Befaling til Peder Oxé at sende 4 Læster Byg, som Kon-gen har givet Hertuginde af Saxen¹, til Dirich Giis i Lybeck og tage dennes Kvittans derpaa. Rel. Eskild Oxé. Udt. i T. 4, 427 b.

— Befaling til Peder Bild at sende 1000 og 1 Kvartér² Hvidlinger, 1000 Flyndere og 2 Tdr. Smør til Andrees Schult. Borger i Hamborg, og tage hans Kvittans derpaa. Rel. Eskild Oxé. Udt. i T. 4, 428.

[Omtr. 20. — 22. Sept.] Brev for Hans Thiideman til Frantz Banner, at, da der for nogen Tid siden er strandet et Skib fra Hamborg og et fra Lubeck paa Anhalt, skal han lade Ejerne faa, hvad der er bjerget, for en temmelig Bjergeløn. Udt. i T. 4, 428 b. (U. St.)

21. Sept. (—, S. Mathei ap. Dag). Befaling til Hans Stygge strax at sende til Nyborg til Kongens Underholdning 3 Læster Mjød af de 9½ Læster, som han beholdt sidste Philippi og Jacobi Dag. Udt. i T. 4, 428.

— Breve til Borgmestre og Raadmænd i alle Kjøbstederne i Danmark, at ingen der samtidig maa have Straatag paa Husene og Skorstene i dem; enten skulle de nedbryde Skorstenene eller tække med Tegl. T. 4, 444.

¹ Sandsynligvis Kongens Søster Anna.

² 1 Kvartér = 15 Sneese.

22. Sept. (Odense, Lörd. post Mathei ap.). Brev for Jørgen Vale, Toldskriver i Helsingør, paa Kronens Gaarde i Helsinge, som den nu afdøde Alhet Hans Pedersens havde i Forlening, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 26.

— Livsbrev for Pauel Ibsen i Dal, Herredsfoged i Fleskom Herred, paa en Gaard i Nøfling i Fleskom Herred med dens Tilliggelse baade paa Lunde Mark og andetsteds. Han skal være Lensmanden paa Aalborghus lydig og yde sædvanlig Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 340 b.

— Tilladelse for Steffan Loytzer til nu at udføre 1 Læst saltet Oxekjød til Tydsceland, Kongens Told dog uforkrænket. Johan Friis subscr. Udt. i T. 4, 428 b.

— Aabent Brev til Indbyggerne i Danmark. Da Uenigheden med de vendiske Stæder ikke er bleven bilagt og Kongen paa Begjæring af Stædernes Sendebud har tilladt, at Afgjørelsen maa staa hen, indtil de have givet fuld Forklaring, skal man indtil videre rette sig efter den sidste Overenskomst i Kiøpnehavn. Begge Parter skulle nyde deres gjensidige Friheder og Privilegier; men hvis-Kongens Undersaatte forureses i de vendiske Stæder, skulle de klage til Borgmesteren i vedkommende By og sørge for at kunne bevise deres Klagemaal og den Besked, de faa derpaa, med „Notarier og Vidnesbyrd eller andre trofaste Folk“. T. 4, 435 b¹.

— Brev til Indbyggernø paa Borneholm, at de, da Kongen ved den ny Forhandling med de Lubsche ikke er kommen til nogen endelig Afgjørelse med dem, derfor skulle holde sig til den Besked, som blev given Hening Gagge, Kongens Jurisdiktionsfoged, i Kolling sidste Vinter m. H. t. deres Klager over de Uretfærdigheder, som Bern Knop, Blasius von Wicken og flere andre forhenværende Lensmænd paa Hamershus havde begaaet. Hvis de Lubsche gjøre dem nogen Uret, vil Kongen hjælpe dem. Rex m. p. subscr. T. 438.

— Til Frantz Pogvischen, Tolder paa Møen. Da Borgerne i Skeelskiøer finde sig besværede med den halve Td. Sild, som

¹ Samme paa Tysk T. 4, 434 b. Jvfr. for Norges Vedkommende Nsk. Rigsregistr. I. 176 f. Overskriften i Kōpibogen er: „Afsked, som blev givet kgl. Maj.s Undersaatte udi Danmark og Norge til den Herredage, som stod udi Othense anno etc. 1554 Søndage[n] efter S. Bartholomei ap. Dag“ (26. Aug.).

de skulle give paa Møen, naar de ligge paa Sildefiskeri der om Høsten, foruden den sædvanlige Aaresild, har Kongen eftergivet dem den; der maa kun tages den Aaresild af dem, som tages af dem, der besøge Falsterboe. T. 4, 445.

22. Sept. (Odense, Lörd. efter S. Matei ap. Dag). Befaling til Lauge Truedsen eller hans Foged at levere Peder Godskes Bud Kongens Sagefalds- og Gaardfæstningsøxnene af Vardbjerg Len i dette Aar og skaffe ham Hjælp til at drive dem til Kiøpnehavn.

— Befaling til Stig Pors at sende 50 Sagefalds- og Gaardfæstningsøxnene til Kiøpnehavns Slot; hvis han ikke har saa mange, skal han kjøbe de manglende. Udt. i T. 4, 429.

23. Sept. (—, Sønd. efter S. Mathei ap. Dag). Lignende Befaling til Verner Parsberg paa Søllindsborg som den ovfr. anf. til Lauge Truedsen.

Lignende Befaling til Ebbe Vulfelt paa Lyckaa om Sagefaldsøxnene.

Pasbord for „denne Brevviser“, som er sendt fra Peder Godske til Vardbjerg efter Kongens Sagefalds- og Gaardfæstningsøxnene. Hvor han kommer med Øxnene, skal han have Underholdning, fri Færger og, hvis han forlanger det, Hjælp til at drive dem.

Lignende Pasbord for „denne Brevviser“, som er sendt til Søllindsborg og Lycaa efter Kongens Øxnene. Udt. i T. 4, 429 b.

— Tilladelse for Sander Leyel, Borgmester i Helsingør, til nu toldfrit at udføre 2 Læster saltet Oxekjød til Tydsceland. Rex m. p. subscr. Udt. i T. 4, 429.

[Omr. 23. Sept.] Tilladelse for Pouel Fechtel, Møntmester, til nu at udføre 1 Læst saltet Oxekjød til Tydsceland, Kronens Told dog uforkrænket. Rex subscr.

Tilladelse for Jørgen Vale, Toldskriver i Helsingør, til nu toldfrit at udføre 1 Læst saltet Oxekjød til Tydscelandt. Rex subscr. Udt. i T. 4, 430. (U. St.)

24. Sept. (—, Mand. efter S. Mattei ap. Dag). Livsbrev for Hr. Mogens Persen paa Kongens Part af Tienden af Vallitzbeck¹ Sogn. Johan Friis subscr. Udt. i R. 6, 25 b².

— Tilladelse for Marine Jensdaatther og hendes 2 Døtre Karine og Ide, som Mogens Munck har med hende, til at beholde 3 af hans Gaarde i deres Livstid, Aussomgaard, Skiøed og Lørup, som han har forlenet dem med, hver at beholde en af dem uden Afgift. Hvis de gifte sig, skulle deres Mænd

¹ Vallensbæk.

² Udat. Udt. i T. 4, 430.

være Kongen og Hertug Frederich lydige. Rex m. p. subscr. R. 6, 339¹.

24. Sept. (Odense, Mand. post Mathei). Livsbrev for Anders Skriver i Terstedt, Herredsfoged i Hellom Herred, paa en Gaard, kaldet Tuestrup, i Hellom Herred. Han skal være Lensmanden paa Aalborghus lydig og yde sædvanlig Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 339 b.

— Breve til alle Lensmænd og Landsting over hele Danmark. Kjøbstederne have ved deres fuldmægtige, som ere samlede hos Kongen, klaget over, at mange Bundgarn og Vaad bindes med mindre Masker, end den Skjelde udviser, som er gjort derpaa og ophængt paa Raadhusene i mange Kjøbsteder for efter Recessens Befaling at tjene til Mønster. Kongens Fogder og Embedsmænd skulle derfor nøje paase, at saadant ikke sker, og, hvis det sker, tage Garnene og straffe derfor som for anden falsk Handel. T. 4, 441.

— Til Lensmændene over hele Danmark. Da Kjøbstederne ved deres fuldmægtige stærkt have klaget over, at en stor Del af deres Næring berøves dem ved de mange Markeder i Landsbyerne, hvor udlændiske Kjøbmænd komme og gjøre dem Forprang, befaler Kongen, da Markederne ikke kunne aflægges, Lensmændene at vaage over, at ingen udlændiske Kjøbmænd besøge disse Markeder; gjøre de det, maa de tage deres Varer, hvoraf Halvdelen tilfalder Klageren, Halvdelen Paagriberen. T. 4, 441 b.

— (?) (—, Matei ap. Dag²). Til Lensmændene og Landsdommerne over hele Danmark. Der sendes dem to aabne Breve, det ene om Markeder i Landsbyerne, det andet om Skjelder, hvorefter hver skal flette sine Garn, hvilke de skulle lade forkynde over hele Lenet. De skulle faa beskrevet paa Herredstinget, at de ere forkyndte, opbevare de aabne Breve og paase, at de overholdes. T. 4, 444 b.

[Omr. 24.—26. Sept.] Befaling til Nils Jul at lade Marthen Sterneberg faa Godset, som er bjerget fra det Hans Nilsen i Kiøbnehavn tilhørende Skib, der er strandet i hans Len. Hvis

¹ Tr.: Genealog. og biogr. Archiv S. 192 f. Neden under er der med en anden Haand skrevet: «Anno 1555 den 22. Decembris udi Kiøbnehavn blev dette for^{no} Brev omskrevet Ord fran Ord, undtagen den Gaard Lørup blev udgjort og i det Sted blev 1 Gaard igjen indsat, kaldes Engesnap.» ² Maa være en Fejl; de paagjældende Breve ere begge af 24. Sept.

nogle af Bønderne have hjulpet til med Bjergningen, skulle de have en temmelig Bjergeløn.

Befaling til Peder Bild at lade Claus von Wigen i Deunter mod en temmelig Bjergeløn faa det Gods, som er bjerget fra hans Skib, der strandede i Peder Bilds Len. Udt. i T. 4, 430 b. (U. St.)

[Omtr. 25. — 28. Sept.] „Hr. Mogens Gyldenstiern citat Hr. Lauge Brade for nogle hans Tjenere i Skone, som han haver holdt fri for Kongeskat.“

Matz Andersen i Nislef citat Hr. Christiern Polsen, Prior i S. Knud [i Odense], for et Stykke Jord, som han har taget fra hans Gaard, at møde „i Morgen“.

Tyge Lauritz[sen] i Kelderup citat Christiern Seuren- sen for 9 Dlr. og Jens Nilsen for 14 Mark, som de skyldte ham.

Fru Karine, Marquord Tiidemandz Efterleverske, citat Johan Friis for nogle Breve, som findes hos Prioren i Dalum Kloster, lydende paa en Hævd, som Loduig Friille har gjort paa Veylef og Fangel Mark, at møde med disse Breve førstkommende Fredag.

Samme citat Fru Sophie, Hans Oldelandz Efterleverske, og Eggert Henriksen for en Lovhævd paa Fangel og Veylef Grund, som Loduig Frille har gjort, samt for en Dom, som han har forhvervet med vrang Undervisning og efter samme Lovhævd, at møde ut supra. Udt. i T. 4, 431. (U. St.)

26. Sept. (Odense, Onsd. post Mathei ap. Dag). Livsbrev for Matz Friithof, Enspænder, paa Skullerup Gaard i Sielland uden al Landgilde. Han skal have al Pløjningen og Høstarbejdet af Kronens Tjenere i Kesserup¹ By, derimod skulle de give deres Landgilde, Ægt og anden Herlighed til Kronen. Han skal selv tjene med Hest og Harnisk og være Lensmanden paa Roskildeggaard lydlig. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 26 b.

— Tilladelse for Jørgen Lang, Borger i Assens, til selv at bruge Jorden til en Bondegaard, som han ejer i Krarup udenfor Assens, da han siger, at den ligger saa belejlig for ham. Han skal dog stille Bonden, som bor der, tilfreds, yde sæd-

¹ Kisserup (el. Kidserup).

vanlig Afgift deraf paa Hagenschouf Slot og alligevel svare sin Tyngsø som Borger i Assens. Rex m. p. subscr. R. 6, 198 b.

26. Sept. (Ødense, Onsd. post Mathei ap.). Livsbrev for Hr. Bertel Symensen, Sognepræst til Vindinge Kirke, paa Refsuindinge Kirke med Præstegaard og al Sognepræstens Rente og Rettighed mod at holde en god Kapellan der, som kan besørge Tjenesten i Refsuindinge, naar han selv prædiker i Vindinge, og holde Præstegaarden vedlige. Rex m. p. subscr. R. 6, 199.

— Tilladelse for Hr. Nels Vulf, Sognepræst i Nystedt, til at bruge Nystedt Klosters Abildhave og Humlehave. Rex m. p. subscr. R. 6, 246 b.

— Kvittans til Anders Pedersen til Thyrestrup og hans Sødskende paa alt, hvad han fandtes at være Kongen skyldig i Hans Hiortis Regnskab. Rex m. p. subscr. R. 6, 340.

— Brev til Jørgen Bernekov, at Kongen har eftergivet Indbyggerne paa Endelave Halvdelen af Landgilden i dette Aar, da de have klaget over, at der er stor Armod, og at Kornet ikke er voxet paa Øen. Udt. i T. 4, 430 b.

— Befaling til følgende-Kjøbsteder at modtage Baadsmænd i Borgeleje og underholde dem efter den derom udgaaede Skik: Malmøe 25, Landzkrona 10, Lund 6, Trelborg 6, Falsterboe 3, Skonnør 2, Ystedt 10, Aahus 6, Simmershafn 4, Vee 6, Helsingborg 4, Halmstede 10, Vardbiørg 6, Rodneby 10, Ausker 4, Lyckov 3, Søllendzborg 2, Laugholm 4, Falckenberg 3, Naskov 10, Saxkøping 3, Stubbekjøbbing 6, Nystedt 4, Stege 10, Ruskild 10, Kiøge 10, Nestued 10, Slagelse 6, Skie[ ]zkiør 6, Ringsted 4, Vardingborg 5 og Helsingør 8. I alt 216. T. 4, 442 b¹.

— Til Borgmestre, Raadmænd og Byfogder i Kjøbstederne over hele Danmark. Nogle af Kjøbstedsmændenes fuldmægtige have klaget over, at de besværes med Told af deres Varer, som de kjøbe og sælge paa de almindelige Markeder i Kjøbstederne; da de vendiske Stæder ere fri derfor, vil Kongen heller ikke, at hans egne Undersaatter skulle besværes dermed. T. 4, 443 b.

— Befaling til Bønderne paa Lalandt aarlig at yde Sognepræsterne og Sognedegnene sædvanligt Almissekorn og Helmessemaad, hvilket der er klaget over, at de ikke ville gjøre.

¹ Nederst S. 442 b er tilføjet: »Jørgen Juede, Jens Grøn, Hans Jørgensen, Jens Monbo, Matz Funboe, Thorger Bagge, Fredrick Hallandzfar, Skipper Søfuere Grersen, disse 8 Baadsmænd blev forskrevet til Faborg.»

Vil nogen Sognepræst eller Sognedegn ikke være tilfreds dermed, maa de give ham 3 Skil. dansk i Stedet. T. 4, 446 b¹.

26. Sept. (Odense, Onsd. efter S. Matei ap. Dag). Kongens Rettertingsdom, afsagt af Kongen selv, Johan Friis, Hr. Anders Bilde, Hr. Claus Bilde, Hr. Otte Krumpen, Hr. Peder Skram, Byrge Trolle, Oluf Munck, Erick Krabbe, Jørgen Lycke, Tage Thot, Gabriel Gyldenstern, Hans Bernekov, Claus Urne, Verner Parsberch, Peder Oxe, Niels Lang, Holger Rosenkrandz og Christoffer Huitfeldt mellem Hr. Lauge Brade og Hr. Mogens Gyldensterne i Anledning af, at den sidste har holdt sine Tjenere i Fuldtofte og Namies² fri for Kongeskat, skjønt han ikke holdt Avl der. Ved Dommen tilpligtes de til at betale Kongeskatten og give 30 Skil. for deres Ulydighed. T. 4, 447.

27. Sept. (—, Torsd. post Mathei ap.). Aabent Brev, at vor Frue Kirke i Aalborg, som er Sognekirke, men meget byg-falden og staar meget ubelejlig for Slottet, maa nedbrydes, og at Helliggejsthuses Kirke herefter maa være Sognekirke. Borgerne i Aalborg maa tage Stenene, Tømmeret og Blyet fra vor Frue Kirke til at forbedre Helliggejsthuses Kirke med; hvad der ikke behøves dertil, skal bruges til Aalborghus. R. 6, 340.

— Aabent Brev, at, da mange af Adelen og andre have forfaldne Gaarde og øde Jorder i Olborg, har Kongen med Samtykke af Danmarks Riges Raad bestemt, at de inden 3 Aar skulle sætte Bygninger derpaa og holde disse ved Magt, saa der kan bo Borgere i dem, som kunne svare deres Afgifter. Vil nogen hverken bygge eller sælge til en, som vil bygge, skulle Gaard og Jord være forbrudte, den ene Halvdel til Kronen, den anden til Byen. T. 4, 445 b.

— Aabent Brev, at alle, der med Skib løbe op eller ned ad Sundet for Aalborghus, skulle stryge for Slottet og give Tolderen Besked om, hvad de have inde, og hvorhen de ville, for at Kronens Told og Rettighed ikke skal forsømmes. Ingen, hverken indlændiske eller udlændiske, maa bryde deres Bunke og losse eller lade ved Byen uden først at give Tolderen det tilkjende. Borgerne i Tiistedt, Nykøping i Mors og Lemvig samt alle andre, der løbe omkring Aalborg med Tystøl, skulle give Tolderen paa Aalborghus sædvanlig Sise deraf. T. 4, 446.

28. Sept. (—, S. Michels Aften). Befaling til Borgmester og Raadmænd i Randers for en rimelig Betaling at fly Hr. Otthe Krum-

¹ Tr.: Rordam, Dsk. Kirkelove I. 386.

² Nånäs.

pens Bud Skibe og Skuder til at føre noget Korn og Fetalje til Nyborg paa.

Lignende Befaling til Borgmestre og Raadmænd i Aarhus¹. Udt. i T. 4, 431 b.

[Omtr. 28. — 30. Sept.] Nils Hamer i Faaborg citat Hr. Christern Polsen, Prior i S. Knud [i Odense], for nogle Penge, Salt, Staal, Humle, Klæde og andre Kjøbmandsvarer, som han er bleven ham skyldig paa Hospitalets Vegne i Faaborg og nu ikke vil betale. Udt. i T. 4, 431 b. (U. St.)

[Omtr. 28. Sept. — 3. Okt.] Befaling til Jacob Jespersen, Byfoged i Othense, at lade Christoffer Tygessen, Guldsmed smstds., faa Kongens Part af det Gods, som hans Stiffader Nils Knivsmed rømte fra. Udt. i T. 4, 433. (U. St.)

29. Sept. (Odense, ipso die Michaeli). Kvittans til Hr. Mogens Gyldenstern, Embedsmand paa Laugholm, paa alt, hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret af Malmøhus Len, siden han fik det paa Afgift og til Philipi et Jacobi Dag 1554, da han blev det kvit. Rex m. p. subscr. R. 6, 489 b.

— Brev til Peder Oxen til Gisselfelde, Sten Rosensparre, Embedsmand paa Kalliimborg, og Herløf Skafue, Landsdommer i Sieland, at Kongen agter at tilmageskifte sig alt Adelens Arve-gods i Otz Herred og udlægge Fyldest derfor af Kronens Gods under Dragsholm, Kalliimborg, Holbeck og Vordingborg; de faa Fuldmagt til at underhandle med de enkelte Besiddere herom og, hvis disse ere villige dertil, da at udlægge dem Gods igjen i de nævnte Len. Naar der er truffet endelig Aftale, skal der sendes Kongen et klart Register over Godset paa begge Sider og dets Beskaffenhed. T. 4, 448.

— Brev til Sten Rosensparre om samme Sag. De ovennævnte Breve sendes ham til Besørgelse. M. H. t. nogle af Kronens Bønder, som skulle være satte til for høj Landgilde, hvorover han har indsendt Register, skal han lade det staa hen, indtil Kongen selv kommer did. T. 4, 449.

— Befaling til Stiftets og S. Hans Klosters Tjenere, som Jørgen Skinckel har i Væрге til S. Hans Kloster [i Odense], at de herefter skulle gjøre Ugedage og Høstarbejde til Ladegaardene, ligesom Kronens Tjenere i Nesbyhouit Len gjøre, da disse have klaget

¹ Hndskr. har fejlagtig ogsaa her Randers. At det er Aarhus, der menes, ses af et udat. Udt. af samme Breve i T. 4, 433.

over, at de nu besværes mere dermed end tidligere, medens hine hidtil have været fri. T. 4, 450 b¹.

29. Sept. (Odense, S. Michaelis Dag). Til Jacob Brochenhus paa Olborghus. Kongen har befalet, at de af Adelen, der have øde Gaarde i Aalborg, inden 3 Aar enten skulle opbygge dem eller afhænde dem. Lensmanden skal befale dem at tække med Tegl, og hvor der nu er tækket med Halmtag, skal det tages af og afløses af Tegl. T. 4, 451.

— Aabne Breve² til alle, som have Jordegods i Forsvar, at, da Kongens Paabud, at hver 9 Bønder skulle udgjøre den tiende med Harnisk og Værge, ikke nøjagtig overholdes, har han med Danmarks Riges Raad bestemt, at der hvert Aar skal holdes en Mønstring over Bønderne i hele Danmark Onsd. efter SS. Philippi et Jacobi Dag paa det Sted, Lensmændene tilsige. Hver Bonde skal optegnes ved Navn; ingen Udbudsmand maa have bedre Klæder end deunterst Klæde; ingen Ugedagsmænd eller andre, som have Kornsæd, maa være fri for Udbud; hvis nogen har Tjenere andre Steder, end hvor han selv har Sædegaard og Avl, maa han give andre gode Mænd dem i Befaling, saa Tjenesten alligevel fuldføres. T. 4, 467³.

— Til alle Kjøbstederne i Danmark. Kongen har med Danmarks Riges Raad bestemt, at menige Kjøbstedsmænd i hele Riget hvert Aar skulle mønstres Onsd. efter SS. Phillippi et Jacobi Dag. Enhver skal opskrives ved Navn og hvad Rustning og Værge han møder med. T. 4, 469.

— Til alle Lensmændene i hele Danmark. De aabne Breve om Mønstringen sendes dem til Forkyndelse. De skulle forskrive Adelen i deres Len til sig og blive enige med den om en belejlig Plads i Lenet til Mønstringen paa den fastsatte Dag. De skulle samme Dag foruden Adelens ogsaa mønstre Kronens Tjenere og de menige Borgere fra Kjøbstederne⁴. Hver Udbudsmand skal optegnes ved Navn og hvad Rustning og Værge han møder med, og der skal gjøres et klart Register derpaa. — Seddel: Der sendes dem nogle andre aabne Breve, som de skulle lade forkynde paa alle Herredsting og i alle Kjøbsteder i deres Len; de skulle tage Bevis for, at de ere forkyndte. T. 4, 469.

¹ Tr.: Vedel Simonsen, Odense III. 1. 162 f. (friere Gjengivelse).

² Udgik til alle Lens-

mændene i hele Danmark i Følge Overskriften.

³ Tr.: Vedel Simonsen, Odense III. 1. 161 f.

(friere Gjengivelse).

⁴ Bestemmelsen om Kjøbstederne indførtes ikke i de Lensmænds Breve, som ingen Kjøbsteder havde i Befaling.

29. Sept. (Odense, S. Michaeli Dag). Forbud, udstedt med Rigsraadets Samtykke, imod at sælge de Skibe, som bygges i Danmark og Norge, ud af Rigerne i de første 10 Aar efter Bygningen for at hindre, at Skovene ødelægges. Overtræder nogen Forbudet, har han forbrudt Skibets Værdi til Kronen eller til sit Herskab og skal desuden straffes. T. 4, 467 b¹.

— Forbud² mod Tatere. Skjønt Kongen har forbudt Tatere at opholde sig i Riget, erfarer han dog, at de mange Steder underholdes baade af Lensmændene, Adelen og andre. Det forbydes nu alle at huse eller hæle Tatere under Straf, som om de have huset og hælet fredløse. Kan nogen faa fat i saadanne Tatere, maa han straffe dem paa Liv og Gods og behandle dem som fredløse; hvad Gods de have, maa enhver beholde, som kan faa fat i det. Hvis nogen af Lensmændene eller af Adelen tillader Tatere at opholde sig i hans Len eller paa hans Gods, skal han være pligtig til at erstatte den Skade, som Kongens Undersaatter maatte lide af disse Tatere, og desuden straffes som den, der beskytter fredløse Mænd. T. 4, 468 b³.

30. Sept. (—, Sønd. efter Michaelis). Kvittans til Claus Urne paa 94 Dlr., som han har oppebaaret for Sagefald i Skone og nu indleveret i Kongens Kammer. Udt. i T. 4, 432.

— Tilladelse for Hertug Adolf, Kongens Broder, til toldfrit at drive 100 Græsøxne her fra Riget ind i Fyrstendømmet. Udt. i T. 4, 432.

[Omr. 30. Sept.—1. Okt.] Befaling til Othense, Froste, Haraggers og Rønnebergs Herreder, at hver Mand skal kjøre 1 Læs Limsten fra Fulesang til Landtzkrone. Udt. i T. 4, 432. (U. St.)

[—] Befaling til Stii Pors at levere Hr. Peder Skram 6 Læster Rug, 6 Læster Havre og 12 Læster Byg til Bygnings Behov paa Landtzkrone, samt Kronens Part af al Skaftehavre af Rønnebergs, Harraggers og Onse Herreder, som han gjorde ifjor. Udt. i T. 4, 432. (U. St.)

1. Okt. (—, Mand. efter S. Mickels Dag). Aabent Brev, hvorved M. Jørgen Jensen, Superintendent i Fyns Stift, faar Anvisning paa sin Løn som Superintendent, at oppebære i Natural-

¹ Tr.: Paus, Forordn. f. Norge S. 313 (i Stedet for «ikke» (L. 1b) har Kopibogen: ringe). Christian III's Hist. II. 500 f. Adler, Efterr. ang. Ribe VIII. 105 f. (efter en — mindre god — Kopi)

² Udgik til alle Lensmænd i hele Danmark (Overskriften).

³ Tr.: Dyrlund, Tatere i Danmark S. 367.

ydelse fra forskellige Kronens Tjenere, boende i Aasum Herred i Thorup. Fraude, Nerdug¹, Tornberg, Bollerup², Agedrup og Kierbye, i Skoufbye Herred i Rue, Østerbølle³, Tøgerud⁴ og Veyde⁵, i Skamme Herred i Vesterbye, Nørbye og Gundstrup, i Lunde Herred i Horsemarck⁶, i Otthense Herred i Korup, Emmerløf⁷, Norrup, Brangsbye⁸, Eggense og Allesjøe, i Bog Herred i Slangstorp og Thaarup. Desuden skal der ydes Havre af Bønder i Otthense Herred i Thommerup, Fangel, Vervinge, Jersberg⁹, Rennerd¹⁰, Brylle, Langsted og Bregneoesse, i Aasum Herred i Fraude, Dauide¹¹ og Røminge¹², i Vendz Herred i Byllerup, Oufbye¹³, Roersløf, Hiorde¹⁴, Kierbyeholm, Hinderup¹⁵ og Gelsted, i Schoufbye Herred i Kalshafue¹⁶, Schoubye, Farstrup, Tøgerud, Kellebye og Vøflinge, i Schamme Herred i Gryndeløs¹⁷, Brendstrup¹⁸, Schambye, Gramedrup¹⁹, Bedisløf, Bardstrop²⁰, Allesøe²¹, Frammerløf²², Egense og Hiardstrup²³, i Sallinge Herred i Braabye²⁴, Vøfstrup²⁵, Tørringe, Gesteløf, Ulbølle og Hastrup²⁶, i Bog Herred i Synderbye, Ørsted, Saldtoft, Ebberud²⁷ og Haarbye. Der skal ydes Lam af en Del Bønder i Schamme Herred²⁸. Naturalydelsernes samlede Sum er 4 Læster Malt, 2 Læster Rug, 2 Læster Havre, 40 Lam og 1 Td. Smør; hvad andet han skal have, Øxne, Halm, Hø og Penge, skal Lensmanden i Nesbyehofuut Len hvert Aar yde ham, indtil Kongen kan anvise ham det andetsteds. Rex m. p. subscr. R. 6, 200.

1. Okt. (Odense, Mand. efter Michaelis). Befaling til Hartuig Thomessen med det første at begive sig til Kongen med alle sine Pantebreve paa Lund i Mors. Udt. i T. 4, 432 b.

— Befaling til Hr. Otte Krumpen, Erick Krabbe og Niels Lange med det første at møde i Tystedt og i Gabriel Gyldensterns Overværelse undersøge og paadømme den Uenighed, som skal være mellem Borgmestre og Raad paa den ene Side og Menigheden paa den anden. Menigheden „haver sagt dennom

¹ Sønder Næraa. ² Bullerup, Agedrup Sogn, Bjerger Herred. Vøster Kjørby ligger i samme Herred. ³ Sønder Esterbølle. ⁴ Taagerød, Vigerslev Sogn. ⁵ Væde, Veflinge Sogn. ⁶ Hasmark. ⁷ Denne og de 4 følgende Byer ligge i Lunde Herred. ⁸ Brandsby. ⁹ Kaldes 1542 Jernsberg. Mon Ernebjerggaarde i Ubberud Sogn? ¹⁰ Rønder, Brylle Sogn. ¹¹ Davinde. ¹² Rønninge. ¹³ Nørre Aaby eller Avlby. ¹⁴ Vistnok Hjorte, Tanderup Sogn, Baag Herred. ¹⁵ Hønnerup, Gjelsted Sogn. ¹⁶ Kaalshave, Guldbjerg Sogn. ¹⁷ Grindløse. ¹⁸ Bare Brøndstrup, Skamby Sogn. ¹⁹ Glavendrup, samme Sogn. ²⁰ Badstrup, samme Sogn. ²¹ Denne og de 3 følgende Byer ligge i Lunde Herred. ²² Fremmelev. ²³ Hjadstrup. ²⁴ Nørre eller Sønder Broby. ²⁵ Vejstrup. ²⁶ Hastrup. ²⁷ Ebberup, Kjørerup Sogn. ²⁸ Jvfr. hermed Listen fra 1542 i Dsk. Kanc. Reg. 1535—50 S. 234 ff., hvor flere temmelig ukjendelige Stednavne finde deres Forklaring ved nærværende Fortegnelse.

af med deres Borgmester Peder Jensen“, at de ikke ville være ham lydige; der skal være Mangel paa Borgmestre og Raadmænd, og nogle af dem, der ere det, skulle være uduelige; mange Piger og Kvindfolk skulle være voldtagne og de, der have gjort det, rømte „og noget ganger udi Borgen“; Byfogden skal være død og staa igjen med sit Regnskab. De skulle hilægge Uenigheden, straffe hvem der har forset sig, afsætte de Borgmestre og Raadmænd, som ere uduelige, og indsætte andre i deres Sted. De skulle afgive Dommen beskrevet. T. 4, 451 b.

2. Okt. (Odense, Tirsd. post Michaeli). Tilladelse for Hr. Oluf Esbernson, Sognepræst i Verninge, til aarlig at faa 2 Vindfælder af Verninge Skov til sin Ildebrændsel, naar der falder saa meget, hvilket man nu har nægtet ham, .skjønt Sognepræsten i Verninge efter hans Sigende altid har haft nogle Vindfælder af den nævnte Skov. R. 6, 199 b¹.

— Til Verner Parsberg, Herløf Trolle, Otte Braade, Lauge Ulfstandt og Knudt Jude, Landsdommer i Sønderhallandt. Da der paa Mødet i Elsborg i Sueriige sidste Sommer var stor Uenighed angaaende Grænsen mellem begge Riger, som Hr. Peder Skram, Embedsmand paa Helsingborg, videre kan berette dem, faa de Befaling til, naar Hr. Peder Skram tilsiger dem, med ham at begive sig til Grænsen, tage gamle, forfarne Mænd, som bo der, til sig og udvise, hvor den rette Grænse er fra den vestre til den østre Strand, samt afgive skriftlig Beretning derom. T. 4, 452 b.

—² Til Ebbe Ulfeldt og Lauge Ulfstandt. Kong Giøstaf af Sveriige har for nogen Tid siden tilskrevet Kongen om nogle Klagemaal, og de svenske Raader have paa ny i disse Dage sendt de danske Raader, som vare til Mødet i Elsborg, en Opskrift paa disse Klagemaal, hvilke Hr. Mogens Gyldenstern, Embedsmand paa Laugholm, skal sende dem en Udskrift af. De skulle strax forfatte et Svar paa de svenske Klagemaal mod dem og for hvert Klagemaal klarlig opskrive deres Undskyldning, dog ikke mere, end de kunne bevise. Dette Svar skulle de strax sende til Hr. Mogens Gyldenstern, og hvis det bliver nødvendigt, skulle de personlig begive sig til ham for grundig at sætte ham ind i Sagen. T. 4, 453 b.

¹ Udat. Udt. i T. 4, 432 b.

² Saaledes maa vist Brevets «Datum ut supra» forstaaes, da det nærmest foregaaende Brev er indført med en anden Haand og vist først sat til senere.

3. Okt. (Nyborg, Onsd. post Michaeli). Ejendomsbrev for Hans Olsen, Borger i Odense, paa en Kronens Jord smstds. langs ud med Adelgaden. Han skal opføre god Kjøbstedsbygning der og yde sædvanlig Tyngde deraf, samt aarlig give 4 Mark danske paa Odensegaard, den ene Halvpart til S. Michels Dag, den anden til Paaske; for hver Gang han eller hans Arvinger blive krævede for resterende Afgift, skulle de give 4 Skil. danske til Kronen. Rex m. p. subscr. R. 6, 199 b¹.

— Ejendomsbrev for Hr. Lauge Brade til Krogholm paa en Gaard i Lund, kaldet S. Drottens Residens, ved S. Drottens Kirkegaard. Rex m. p. subscr. R. 6, 490.

— Befaling til Peder Goske at sende følgende Gods til Nyborg: 10 Læster Sild, deraf 3 Læster til Kongens egen Mund. 1 Læst skruet Bernefisk, 8 Kipper Rækling, 6 Tdr. Sprotten, 8000 Islandtzfisk, 4 Tdr. Ørreder, 4 Tdr. Sundemave, 8 Tdr. Rav, 12 Tdr. Sælspæk, 1 Læst Hvalspæk, 2 Læster Æbler, 6 Tdr. Pærer, 6 Tdr. Peberrod, 2 Læster Roer, 1 Læst Barkannerødder, 6 Tdr. Sennep, 100 Voger løse Bernefisk, 4 Tdr. Enebær, 1 Læst Løg, 6 Tdr. Persillerødder, 4 Læster saltet Lax, 150 Spegelax, 10 tørrede Oxekroppe, 100 tørrede Faarekroppe, 4 Tdr. saltede Faarerygge, 40 Skinker, 6 Tdr. Kabudskaal, som Velthen Hattemager skal sylte (desuden skal han sylte 2 Tdr. med hele Kabuds-Hoveder), 50 usyltede Hoveder, 3 Tdr. Løg, som kunne gjemmes, til Kongen og 4 store Læster grovt Salt. Til Kongen selv skal Peder Goske sende følgende: alt det Stiholt, som han har i Kiøbenhafn, en Fyrpande som den, Kongen sidst fik, det Hvedemel og Rugmel, som er bestilt af Sander Legel i Dansken, ²Tdr. gode Koller, 4 Tdr. Makrel, 2 Tdr. Peckel-Aal, ¹/₂ Læst saltet Kabliav, 1 Skok store og smaa Lergrøder, 100 Vognskud, 3 Tylvter af de brede Fyrredeler, ¹/₂ Læst raa Vildbrad, som Peder Goske skal lade fælde og sende til Nyborg. og 1 eller 2 Tdr. Hamborgøl. Udt. i T. 4, 433. (U. St.)

4. Okt. (—, Torsd. efter S. Michaelis Dag). Befaling til alle Lensmændene, som have gejstlige i Befaling, at de i Anledning af de mange Klager, der indkomme fra Sognepræster. med Superintendenterne skulle drage omkring i Stifterne, saa vidt deres Befaling rækker, og i hvert Herred forsamle Herredsprovsterne og Sognepræsterne baade fra Kjøbstederne og Landsbyerne, undersøge,

¹ Udat. Udt. i T. 4, 432 b.

² Tallet er glemt.

hvilke Sognepræster der have Mangel paa Underholdning, og, naar der fremkommer Klager, overveje, hvad Avl der er til Præstegaarden, og hvad Tiende og anden Rente der er. De skulle gjøre et klart Register paa alle de Præster, som have Mangel paa Underholdning, og overveje, hvor der for bestandig kan anvises dem saa megen Rente, som de have behov; deres Betænkning herom skulle de indskrive i Registret ved hver Præsts Navn og sende Registret til Kongen. Kongen vil da med Rigets Raad gjøre en endelig Skik derpaa. T. 4, 454 b.

4. Okt. (Nyborg, Torsd. efter S. Michaelis Dag). Befalinger om samme Sag til Superintendenterne. T. 4, 455 b¹.

8. Okt. (—, Mand. post Franssisi). Pantebrev til Hartuig Thomissen, Embedsmand paa Lund i Mors, paa Lund, som han nu selv har i Værge, for 1500 Jochimsdlr., 1500 Mark danske og 600 rinske Gylden. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 6, 341.

10. Okt. (—, Onsd. post Dionisii ep.). Følgebrev for Eriich Paadbusch til Bønderne under Hundzlundt Kloster, som Eskiild Gøye nu har i Værge. R. 6, 341 b.

[**10.—16. Okt.**] (—, post Dionisius). Befaling til Eriich Krabbe paa Lundenes at sende al dette Aars Afgift, baade Korn og Fetalje, til Kiøpnehafns Slot. Udt. i T. 4, 453.

12. Okt. (—, Fred. post Dionisius). Befaling til Albret Skiel at levere Oluf Pedersen, Borgmester i Riipe, 250 Goltgylden af Afgiften af Børlum Kloster til at betale Kongens Hofklædning med.

Lignende Befaling til Jens Juel paa Aarhusgaard, lydende paa 585 Dlr. 14 Skil. danske.

Befaling til Peder Bild at levere samme Oluf Pedersen 1 Td. Smør og 2 Øxne, som Kongen har givet ham, og indskrive det i sit Regnskab. Rel. Eskiild Oxe, Rentemester. Udt. i T. 4, 449 b.

14. Okt. (—, Sønd. post Dionisius). Befaling til Eyler Rønnov eller hans Foged i hans Fraværelse at lade de 12 Læster Byg, som ere hans Afgift af Hagenschouf, gjøre i Malt og sende til Nyborg. Udt. i T. 4, 451.

¹ Tr.: Wulff, Stat. Bidr. t. Vendelbo Stifts Hist. S. 4 f. (efter Orig. til Biskoppen i Vendelbo Stift. I Stedet for «befalling, Thij» (S. 5 L. 3) har Kopibogen: befalinge, oc ther forfare, huilcke sogneprester som haafue brøsth til thieris vnnderholling. Thij) Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 389 (efter Wulff). Heise, Dipl. Vibergense S. 302 f. (efter Orig. til Biskoppen Viborg. I Stedet for «skickett» (S. 302 L. 11) har Kopibogen: skick).

18. Okt. (Nyborg, S. Luce evang. Dag). Kvittans til Sander Leyel paa 650 Rosenobler og 150 Engelotter af Tolden i dette Aar, som han ved Hans Mortensen lod indlevere i Kongens eget Kammer paa Nyborg Slot, Kongen selv til Hænde. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 27.

19. Okt. (—, Fred. efter S. Luce evang. Dag). Til Per Godske. Kongen er fornøjet med hans Forslag om at forløve en Del af Arbejdsfolkene til hen paa Foraaret og lade en Del fremdeles arbejde der [paa Kjøbenhavns Slot]. Paa hans Spørgsmaal, om Kongen vil have Huset tækket med Skifersten, da Skifertækkeren nu har tilhugget Stenene dertil, befales det ham at raadføre sig med Sander Leyel og andre forstandige Kjøbmænd og forhøre, hvor man kunde faa saa meget Kobber, som behøves til Tækningen, til en rimelig Pris; hvis det kan ske uden for stor Bekostning, vil Kongen gjerne have Huset tækket med Kobber. Kongen kan ikke skaffe ham en Glarmester her, han maa derfor selv se at faa fat i en. Han skal passe paa, at Blyet bliver sat godt ind, saa der ikke slaar Vand ind mellem Glasset og Blyet. — Seddel, at Rente-mesteren nu med Hans Mortensen sender ham 1000 Dlr. og har beordret, at Byskatterne med det første sendes til Kiøpnehafns Slot, for at Peder Godske kan tage saa mange Penge deraf, som han behøver til at lønne Folkene med. Kongen vil have det nye Hus hvidt udenpaa som de andre Huse paa Slottet. Han skal med det første skrive Kongen til om Kobberet. Udt. i T. 4, 456 b.

— Befaling til Peder Godske at lade salte til Kongens eget Behov 4 eller 6 Tdr. raa Vildtbrad og nogle Faarerygge samt noget Oxekjød, som kan holde sig et helt Aar uden at fordærves; han skal sende det altsammen til Nyborg. Han skal paase, at de Tunger, der ophænges i Røg, ikke faa for megen Røg; naar de have faaet nok, skal han lade dem pakke i Tønder og sende dem til Nyborg.

Til Sander Leyel. Hvis han kan faa nogle Østerling fra Skotland, som ikke have været for længe i Søen, og nogle store „Skifkrabber“, skal han sende dem til Per Godske, som saa skal sende dem til Kongen. Udt. i T. 4, 457.

— Brev til Johan Guldsmed i Kiøpnehavn, at Kongen har nogle Instrumenter, Solskiver („Sonnezeiger“) og andet, som han skal bese, og hvis det ikke er til for stor Skade for ham, ser Kongen derfor gjerne, at han strax kommer og tager de Redskaber

med sig, som han behøver til saadant Arbejde. — Seddel, at, hvis der er nogle gode Kompasser, indfattede i Træ, til Salg i Kiøpnehavn, skal han kjøbe 2 eller 3 af dem til Kongen og tage dem med sig hid. Der sendes ham et Pasbord, lydende paa ham og Hans Franck, Maler smstds., som ogsaa skal begive sig til Kongen.

Befaling til Hans Franck, Maler i Kiøpnehavn, med det første at begive sig til Kongen og tage allehaande Farver med sig, da Kongen har Arbejde til ham i 3 eller 4 Uger. Udt. i T. 4, 457 b.

20. Okt. (Nyborg, Lörd. post Luce evang.). Ejendomsbrev for Dienis Lauritzen, Kjældersvend, paa en Gaard i Rudkiøping, som er tilfalden Kronen efter Hans Ifuersens Død, og den tilhørende Maalsjord i Marken, nemlig 18 Skpr. Land og 2 Maalsenge, hvoraf man kan have 1½ Læs Hø. Han skal holde Gaarden vedlige med god Kjøbstedsbygning. Rex m. p. subscr. R. 6, 202.

22. Okt. (—, Mand. efter S. Luce evang. Dag). Brev for Jens Thomessen, Kannik i Lund, paa Kronens Part af Tjenden af Burløf Sogn i Skone. Johan Friis subscr. Udt. i R. 6, 490 b.

— Til Hans Bernechou. Da Kongens Tjenere i Kimmersløf have klaget over, at deres Landgilde er bleven forhøjet, og at de ikke kunne overkomme at betale den, skal han tage flere gode Mænd og nogle af de der boende Dannemænd til sig og undersøge, hvad Ejendom de have til deres Gaarde, og hvor meget Landgilden er forhøjet; siden skal han indberette det alt sammen til Kongen og skal saa faa nærmere Besked af denne. Udt. i T. 4, 458.

— Til Peder Gaadsche. Kongen ser af hans Brev, at han, da han ikke har hørt noget om, at Forbudet mod Udførsel af Kjød og Øxne skulde være hævet, har sendt en Jagt til Landzkronne og beslaglagt henved 2½ Læst saltet Kjød og 9 Øxne, som nogle Kjøbmænd havde indskibet for at udføre til Tydsklandt; da de imidlertid havde Toldbreve derpaa, har han efter Raadslagning med Borgmestre og Raad i Kiøpnehavn ladet dem sejle med deres Skibe og øvrige Gods, men beholdt Øxnene og Kjødet. Kongen vil ikke gjøre Kjøbmændene nogen Hinder paa Kjødet og Øxnene, da de have givet Told deraf, dog maa de ikke udføre det af Riget; Peder Gaadsche skal strax tage Borgen af den, som var Tolder i Landzkronne, at han vil blive tilstede, og lade ham tiltale, fordi han mod Forbudet har fortoldt slige Varer, og tage Dom over ham. Da der vil med-

gaa en stor Mængde Mursten og Kalk til at forhøje det Hus paa Slottet [i Kjøbenhavn], hvor Jomfrukammeret er, „lige ved“ det nye Stegershus, og Peder Gaadsche ikke ved noget Raad dertil, sender Kongen ham sine Breve efter det Registers Lydelse, som han har sendt; han skal saa strax sende hver enkelt sit Brev. Kongen ved ikke, hvor han skal bestille de 100,000 Mursten, som Peder Gaadsche vil have strax paa Foraaret til at begynde Bygningen med; Peder Gaadsche maa derfor gjøre sin største Flid for at faa dem, hvor han kan. Da han klager over den store Mængde Foder, som vil gaa med til de henved 70 af Hofsindernes Heste, som ere paa Slottet, hvis de skulle blive der hele Vinteren, vil Kongen ordne det saaledes, at Hofsinderne med deres Heste ved S. Morthens Tid begive sig til Nyborg. Kongen har for faa Dage siden modtaget hans Skrivelse og det Brev, som en ved Navn Clemendt Pedersen har tilskrevet ham, og erfarer af dette Brev nogle synderlige Tidender; naar Clemendt Pedersen kommer did til Byen, skal Peder Gaadsche underrette Kongen om, hvad han har erfaret udenlands. — Seddel, at han skal bestille de fornødne Tømmermænd, Murmestre og andre Arbejdsfolk til Foraaret og imidlertid gjøre det færdigt inde i det nye Hus, som kan gjøres i Løbet af Vinteren. T. 4, 459 b.

22. Okt. (Nyborg, Mand. post Luce evang.). Befaling til Stii Paars paa Lundegaardt at bygge en Tegllade til ved Fullesang foruden dem, der ere, saa han kan holde dobbelt saa mange Strygere og Folk og brænde 100,000 Mursten og mere i den kommende Sommer; i Vinter skal han lade grave Ler og hente Ved samt hvad andet der behøves; han skal lade Bønderne sammenhugge Teglladen saa billig som muligt.

Lignende Befaling til Abbeden af Esserom.

Brev til Borgmestre og Raad i Kiøpnehavn om at laane Kongen deres Teglovn og lade Peder Gaadsche bruge den i den kommende Sommer.

Befaling til Chresten Pedersen, Borgmester i Helsingør, og Peder Villomsen, Byfoged smstds., om i den kommende Sommer at brænde 60,000 Mursten til Kongen i deres Teglgård, saa Peder Gaadsche kan faa dem, naar han sender Bud efter dem.

Befaling til Niels Parsberg paa Krogen at lade brænde 40,000 Mursten til Kongen i den kommende Sommer.

Befaling til Fallenthyn Kolner, Byfoged i Malmøe, at lade

brænde 500 Læster Kalk i den kommende Sommer til Kiøpnehafns [Slots] Bygnings Behov. Udt. i T. 4, 460 b¹.

[Omtr. 22. Okt.] Til Herlof Skaufue og Erick Matzen. Per Boessen i Huerløse, Hermin Strangessen i Boruppe og Niels Flint i Ørsløf have paa egne og fuldmægtiges Vegne berettet, at Per Oxe har opkrævet dem til at gjøre Markeskjel mellem Oelstrupe og Nielstrupe². Hvis de ere lovlig tilkrævede, skulle Herlof Skaufue og Erick Matzen være tilstede og paase, at Markeskjellet bliver [ret gjort]³. Udt. i T. 4, 459. (U. St.)

24. Okt. (Nyborg, Onsd. post Luce evang.). Befaling til Peder Gaadske at sende til Nyborg Slot 50 Amer Rinskevin, 1 Fad rød Rinskevin, 1 Pibe Bastert, 4 Fade Pryssing, 2 Tdr. Glas og 4 Tdr. Bægere. Udt. i T. 4, 461.

27. Okt. (—, Lörd. post Seuerini). Forleningsbrev for Jørgen Grøn paa Søegaardt i Fyn. 4 Gaarde i Rønninge og 1 Gaard i Kabbedrup uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 6, 202 b.

— Aabent Brev, at Axel Juel, Landsdommer i Nørrejutlandt, maa faa det første Prælatur i Forlening, som bliver ledigt enten i Aarhus eller Viiborg Domkirker, og at han indtil den Tid aarlig maa oppebære 4 Læster Korn, Halvdelen af Hald Len, Halvdelen af Aalborg Len, halvt Byg og halvt Rug. Rex m. p. subscr. R. 6, 342.

— (—, SS. Simonis et Jude app. Aften). Tilladelse for Fru Sitzele Ulfstand, Knud Gyllenstierns Efterleverske til Liungbyegard, til at beholde Vildlandz Herred i Skone i Pant for den Pantesium, som det nu staar for, uafløst i hendes Livstid. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 6, 491.

28. Okt. (—, Simonis et Jude). Aabent Brev⁴, at ingen i Nørrejutlandt for ikke at ødelægge Skovene maa bruge Fjælle-, Tømmer- eller Bul-Vægge i deres Huse, men kun kline og lukke dem med Ler og Sten; Stolper, Fodstykker eller andet Tømmer maa ikke graves ned i Jorden, men skal sættes paa Sten, for at holde længere. T. 4, 468⁵.

¹ Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 553 f.   ² Begge i Ulso Sogn, Faxø Herred.
³ Slutningen ikke indført.   ⁴ Udgiik til alle Lensmændene i Nørrejylland.   ⁵ Tr.: Danske Saml. V. 376. Saml. t. jydsk Hist. og Top. VII. 85 f. (efter en Afskrift). Den første Udg. er bedst.

29. Okt. (Nyborg, Mand. post Simonis et Jude app.). Livsbrev for Peder Lauritzen i Giisle¹ og hans Hustru Marine Olufsdatter paa en Gaard i Giisle til Gjengæld for, at de til Kronen have solgt den halve Part deraf, hvilken var hans Bondegods. De skulle have den uden Fæste, men skulle være Lensmanden paa Nyborg lydige, yde den Landgilde, som bliver paasat, og gjøre Ægt og Arbejde, som der gjøres af andre Gaarde. Jahan Friis subscr. R. 6, 203.

30. Okt. (—, Tirsd. post Simonis et Jude app.). Aabent Brev, at Tuede Kirke udenfor Suinborg maa tillukkes, da Sognepræsten til vor Frue Kirke i Suinborg ikke har saa stor en Rente, at han kan have sin tilbørlige Underholdning, og desuden besværes med at holde en Kapellan til Tuede Kirke. Sognefolket til Tuede Kirke skal søge til vor Frue Kirke, og Tienden skal kun deles i 2 Parter, den ene til Sognepræstens Underholdning og den anden til Kirkens Bygning. De Ornamente, enten Messeklæder, Klokker eller andet, som findes i Tuede Kirke, skulle komme vor Frue Kirke til bedste. Rex m. p. subscr. R. 6, 203 b².

— Aabent Brev, at Suindninge Kirke, som hidtil har været Annex til Ørbeck Kirke, herefter maa have sin egen Sognepræst, da én ikke kan gjøre tilbørlig Gudstjeneste i dem begge om Søndagen, især om Vinteren, da Vejene ere daarlige³. Tienden, som bør udgives af begge Sognene, skal kun⁴ deles i to Parter, den ene til Sognepræstens Underholdning, den anden til Kirken. Valckendorferne paa Glorup skulle altid have Suindninge Kirke i Befaling og paase, at Kirken holdes vedlige, at Tienden deles⁵, og at det tilliggende Gods anvendes til Kirkens bedste. Naar Præsten dør, skulle de strax tilskikke en anden, dog skal Superintendenten først examinere ham. Rex m. p. subscr. R. 6, 204⁶.

— Befaling til Hr. Chresten Poulsen, Prior i S. Knuds Kloster [i Odense], at han i Følge den Skik, som Kongen gjorde med Danmarks Riges Raad, da han sidst var paa sin Gaard i Odense, underholder 16 gejstlige Personer (8 Præster, Skolemesteren, 1 Hører og 6 Degne) i Klosteret og lader Degnene gaa til Bords med hans Folk, Præsterne, Skolemesteren og

¹ Gislev, Gudme Herred.

² Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 392 f. (efter en Afskrift).

³ Kopibogen har: «mett aær och andett»; den ndfr nævnte Udg.: «met aær och wadt».

⁴ Kopibogen har urigtig: «icke alenneste» for «ikke uden aleneste» (Udg.). ⁵ Kopibogen har: «tiendenn deell»; Udg. har: «tienden deelis».

⁶ Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 391 f. (efter en Afskrift). I Stedet for: altiitd (S. 392 L. 11) har Kopibogen: ald. I Følge Kopibogen fik Valkendorferne paa Glorup et Exemplar af dette Brev, Præsten i Ørbæk et andet.

Hørerer i Præstestuen, indtil der bliver gjort en endelig Skik derpaa. T. 4, 461¹.

[Omtr. 30. Okt.—2. Nov.] Baadsmænd lægges i Borgeleje: i Boense 10, Faaborge 10 og Assens 4. Udt. i T. 4, 461 b. (U. St.)

2. Nov. (Nyborg, Fred. efter omnium sanctorum). Befaling til Peder Bildt, Hovedsmand paa Riiperhus, strax at købe $\frac{1}{2}$ Læst hvidt, sødt Hamburgerøl i Riipe og sende det med hans eget Bud over Land til Nyborrig. — I hans Fraværelse til Retlef Nielsen, Kongens Foged i Riipe.

Et Pasbord om Vogne til samme Øl fra Rybe til Nyborrig.

Befaling til Peder Bildt at hidsende, hvad saltet Fisk han endnu ikke har sendt af de 20 Læster Fisk, som han tidligere har faaet Skrivelse om; endvidere skal han sende $1\frac{1}{2}$ Læst af den Mjød, som han fik til Inventarium paa Slottet, og fragte et Skib i Kolding til at føre samme Mjød og saltede Fisk til Nyborg.

Brev til Peder Stub om Vogne dertil fra Skodborrig til Kolding.

Befaling til Sefueren Skrifer, Borgmester i Kolding, at fragte et Skib til samme Mjød og saltede Fisk og strax lade dem indskibe. Udt. i T. 4, 462.

6. Nov. (—, Tirsd. efter alle Helgens Dag). Brev til Borgerne i Rudkiøping, at Jep Drucken, Borger smstds., har aflagt sin Borgmestered, hvorfor de skulle være ham lydige; han har endvidere faaet Fuldmagt til at oppebære Kronens Rettighed af al Told og Sise i Rudkiøping og i Havnene paa hele Langeland, hvorfor han skal gjøre aarligt Regnskab. T. 4, 462 b.

[Omtr. 6. — 11. Nov.] Befaling til Byfogden i Ars at hjælpe Loduig Andersen i Køpenhafn saa meget, som Ret er, m. H. t. den Arv der i Byen [Ars], som er tilfalden hans Søsters Barn efter dets Fader, Moder og Farfader. Udt. i T. 4, 463. (U. St.)

7. Nov. (—, Onsd. efter omnium sanctorum). Til Indbyggerne i Viisbye. Deres fuldmægtige, Rasmus Hansen og Laueritz Olufzen, have været for Kongen med deres Besværinger over den Handel, som Lensmanden, Slotstjernerne, Bønderne, de fremmede Kjøbmænd og andre bruge der paa Landet, samt over Ordinsansens Forsømmelse, og de have begjæret nogle Privilegier for Byen. Kongen

¹ Tr.: Dsk. Mag. II. 74 (hvor der L. 17 f. n. for «Skolemesteren» skal læses: schoelemesterne; og L. 14 for «post» skal læses: tiisdagenn post). Bloch, Den fyenske Geistligheds Hist. I. 240. Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 391.

kan imidlertid ikke træffe en endelig Afgjørelse, uden Øens menige Almues fuldmægtige ere tilstede. Kongen har tilskrevet den, at den skal sende sine fuldmægtige strax paa Foraaret, saa snart man for Is og Vinter kan komme derfra; til samme Tid skulle Borgerne i Viisbye ogsaa sende deres fuldmægtige, en Borgmester, en Raadmand og to af Menigheden. Da de klage over Lensmandens Kjøbmandskab, skulle de selv til Sommeren have Skibe i Beredskab, som kunne tilføre Landet Korn og andre fornødne Varer. Dr. Peder, Superintendent i Sielandts Stift, har faaet Befaling til at sende en lærd Mand derover, som kan have Tilsyn med Ordinansens Overholdelse. T. 4, 465.

8. Nov. (Nybørg, Torsd. post omnium sanctorum). Aabent Brev, at, da der ligger Vikariegods i Kiøpnehavn, som Adelen ikke har stiftet, og man kan befrygte, at det skal forrykkes derfra med Tiden, saa skulle Dr. Peder, Superintendent i Siellandz Stift, og Borgmestre og Raadmænd i Kiøpnehavn lægge det til Kirketjenernes og Skoletjenernes Underholdning smtds. Dog skulle de Personer, som nu have det i Værge, nyde det efter Recessen og deres Forleningsbreve. Borgmestre og Raadmænd skulle paase, at det ikke forrykkes, og opsøge Fundaterne, for at man kan se, hvad Gods der ligger til samme Vikarier. Rex m. p. subscr. R. 6, 27 b¹.

— Aabent Brev, at Jens Huidt i Lørup, som en Tid lang har været Herredsfoged i Gudme Herred og til Løn derfor haft den Gaard kvit og fri, som han ibor, nu, da han er en gammel, udlevet Mand og ikke længere kan være Herredsfoged, alligevel med sin Hustru Birgitte maa beholde Gaarden kvit og fri i deres Livstid. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 205.

11. Nov. (—, Martini ep. Dag). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Byrge Trolle til Lilleø, hvorved Byrge Trolle og hans Arvinger faa 2 Gaarde i Audebo By paa Thudsenes i Thudse Herred, hvorimod han har udlagt 2 Gaarde i Grefuinge Sogn i Otz Herred, den ene i Gundistrup, den anden i Frenerup. Rex m. p. subscr. R. 6, 56².

— Tilladelse for Jacob Reuentlov og Knud Reuentlov til at indløse det Kronens Gods i Sallinge Herred,

¹ Tr.: Christian III's Hist. II. 502 (efter en Afskrift). Nielsen, Københavns Dipl. I. 426 (efter Orig.). Rordam, Dsk. Kirkelove I. 394 (efter den foregaaende Udg.). ² Indført mellem Breve fra Nytaarstid 1556.

som deres afdøde Moder, Fru Sitzille Lange, sidst havde i Værge¹, og beholde det, indtil det afløses dem. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 205.

11. Nov. (Nyborg, S. Martini ep. Dag). Følgebrev for samme til Bønderne paa det Gods, som de maa indløse. Udt. i R. 6, 205 b.

— Til Peder Godske. Da han klager over Mangel paa saltet Fisk, har Peder Bild paa Riiberhus faaet Befaling til at købe 15 Læster, sende dem til Kolling og lade dem indlægge der, indtil Peder Godske sender Skib efter dem. Der sendes ham Brev til Arrild Ugerup, Hofsinde, at denne tillige med de andre Hofsinde i Kiøbenhafn begiver sig til Nyborg med deres Heste. Førrend han til Foraaret tager fat paa at forhøje det andet Hus paa Kiøbenhafns Slot ved Siden af det nye Hus, skal han færdiggjøre Muren om Urtehaven, Runddelen derved og Vindeltrapperne til det nye Hus, og derefter skal han tage fat paa Huset mellem Kapellet og det nye Hus og undersøge, om den gamle Mur kan taale at forhøjes; hvis den ikke kan det, „da maa du lade Muren betemme“ og lade lægge nye Bjelker i Huset, istandsætte Spær og Tag og „tilfly som Jomfrukammeret skal være“. Dersom det nogenlunde kan ske, ser Kongen gjerne, at Muren i den tilkommende Sommer forhøjes fra det nye Hus og til Kjøkkenet. Herom skal han raadføre sig med M. Jacob, Kongens Bygmester, og med det første sende sin Betænkning til Kongen. De 12 Tider om Aaret skulle udskæres paa de 12 Tavler paa Panelværket udenpaa Karnappen i det nye Hus efter de Malerier, som hænge i Kongens Kammer paa Slottet. Han skal med det første skrive til Sander Leyel, at denne paa Kongens Vegne skal bestille saa meget Kobber, som behøves til at tække det nye Hus med. Hvis Sten eller andet er faldet ned i Graven under Byggearbejdet, skal han lade den rense. — Seddel. Der sendes ham Brev til Sander Leiel angaaende Kobberet. Da Kongen strax paa Foraaret agter at lade 3 eller 4 Jagter løbe i Søen for at holde Strømmene rene, skal han tilrede dem, som synes ham bedst skikkede dertil, saa de kunne være færdige til at løbe ud strax paa Foraaret; han skal underrette Kongen om, hvilke han anser for tjenlige. Paa Amager eller andetsteds skal gro nogle Urter, som kaldes „Pipemæla“, paa dansk Quesurt, hvorom en af Villom Apothekers Svende skal undervise ham; af dem skal

¹ Jvfr. Fred. I's dsk. Reg. S. 145 f.

han sende nogle Rødder til Kongen; hvis han kan skaffe denne noget mere Stived, ses det gjerne. T. 4, 463 b.

12. Nov. (Nyborg, Mand. post Martini). Befaling, at Peder Oxe, Embedsmand paa Rafuensborg, aarlig skal yde Godschaleck Remlingrods $\frac{1}{2}$ Læst Rug, $\frac{1}{2}$ Læst Byg, 1 Oxe og $\frac{1}{2}$ Td. Smør, hvilket Kongen har givet ham for hans Fattigdoms Skyld. Udt. i R. 6, 247.

17. Nov. (—, Lørd. efter S. Mortens Dag). Befalinger til Hr. Mogens Gyldenstjerne, Lauge Ulfstand, Verner Pasbiørg, Erick Bøller (Isholte Len), Byrge Trolle, Fru Citzel Knud Gyldenstiernes og Ebbe Ulfeld at underholde nogle gode Mænd i deres Len, saa længe de udvise ret Landemærke mellem Suerige og Danmark. Udt. i T. 4, 466.

[Omtr. 17.—27. Nov.?¹] Til Kapitlet i Aarhus. Da det beretter, at Biskop Eiler, tidligere Biskop i Aarhus, har funderet et Vikarie i Aarhus Domkirke, og at den Person, som havde det i Forlening, nu er død, hvorfor Arvingerne have begjæret at maatte faa Biskop Eilers Fundats paa samme Gods og nogle Penge, som en Gaard af samme Gods stod i Pant for, vil Kongen, at det skal sende en af Kapitlet til ham med Fundatsen, saa den er hos ham 14 Dage før Jul. Kongen vil saa siden give nærmere Besked. Udt. i T. 4, 466 b. (U. St.)

19. Nov. (—, S. Elitzabetz Dag). Aabent Brev, at, da Peder Størle har opladt Matz Steensen to Breve af Kong Frederich, det ene et Pantebrev paa Hamerøe Gods for 100 Mark danske, det andet et Livsbrev paa samme Hamerøe med Hestehaven og Præsteholmen i Vardbiørg Len, saa maa Matz Steensen beholde dette Gods i Pant for 100 Mark danske, indtil det afløses ham. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 6, 491.

21. Nov. (—, Onsd. efter S. Elissebet). Oprejsningsbrev for de Borgere i Aarhus, som med Urette have vraget den Humle, en Vismers Mand indførte der i Byen, da Laueres Fog, Borgmester i Aarhus, og Chrestern Tømmermand, Borger smstds., paa deres Medborgeres Vegne have givet Kongen 100 Dlr. T. 4, 470 b.

[Omtr. 21.—30. Nov.] Oprejsningsbreve for Jens Olufsen og

¹ Det foregaaende Brev er af 17. Nov., men de følgende, med andre Hænder indskrevne, ere af 29. Sept. og 28. Okt., efter dem kommer et af 27. Nov.

Nis Jensen i Suenstrup, Knud Nilsen i Hersom¹, Las Christiensen i Volstrup, Las Seurense i Ellitzhøy og Christiern Jostsen i Suldrup, som ere gjorde nederfældige for et Sandemændstov, de gjorde paa Nyrup Mark, og som nu have optinget til Jacob Brochenhusse, Embedsmand paa Olborghus. Rel. Jacob Brochenhusse. Udt. i T. 4, 471. (U. St.)

25. Nov. (Nyborg, S. Katerinæ Dag). Aabent Brev om Mage-skifte mellem Kronen og Albret Gøye, Embedsmand paa Skanderborg, hvorved denne og hans Arvinger faa 3 Gaarde i Audebo By paa Thudsenes i Tudse Herred i Sielland, hvorimod han har udlagt i Otz Herred 1 Gaard i Grefuinge By og Sogn og 1 Gaard i Ingelstrup². Rex m. p. subscr. R. 6, 55³.

27. Nov. (Tirsd. efter S. Karine Dag). Baadsmænd forskrives i Borgeleje: til Suinborg 8 og Rudkøping 4. Udt. i T. 4, 470 b. (U. St.)

30. Nov. (—, S. Andree ap. Dag). Befaling til følgende Byer at modtage Baadsmænd i Borgeleje og underholde dem efter den derom gjorde Skik: Malmø 10, Landzkrone 5, Lund 4, Trelborg 4, Ydsted 5, Aarhus 4, Væe 4, Helsingborg 4, Halmstede 5, Vardbierg 2, Raadniby 5, Laugholm 2, Naskov 5, Stubbekjøping 2, Stege 5, Kiøge 5, Nestued 5, Skelskiør 4. Summa 80. T. 4, 471.

4. Dec. (—, Tirsd. efter S. Andree ap. Dag). Befaling til Hr. Chrestiern Pouelsen, Prior i S. Knudz Kloster i Othense, at han skal forlænge Skolen i Othense, da den ligesom Skolen i Nyborg, ikke længere kan rumme Peblingene, og disse ikke maa sidde for tæt i Tilfælde af Pestilens eller anden Sygdom. T. 4, 472⁴.

11. Dec. (—, Tirsd. efter vor Frue Dag conceptionis). Aabent Brev, at Casper Bud aarlig i sin Livstid maa oppebære af Kiøpnehafns Slot 1 Pd. Malt, 1 Pd. Mel, 1 Svin, 1 Fjerd. Smør og 2 Faar mod at lade sig bruge i Kongens Tjeneste som Bud; han skal have samme Besolding og Klædning som hidtil, men naar han ikke længere er i Kongens Tjeneste, bortfalde Besolding og Klædning. R. 6, 27 b.

— (—, Tirsd. efter S. Nicolai ep. Dag). Til Peder Gaadske. Han har sendt Kongen to Mønstre, hvorefter Vinduerne i det nye

¹ Hæsum, Ø. Hornum Sogn, Hornum Herred.

² Engelstrup, Grevinge Sogn.

³ Indfort mellem Breve fra Nytaarstid 1556.

⁴ Tr.: Dsk. Mag. II. 74 f. Bloch, Den fynske

Geistligheds Hist. I. 240 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 394 f.

Hus paa Slottet [i Kjøbenhavn] skulle gjøres, og begjæret at faa Kongens Vilje derom at vide¹. Der sendes ham nu to [andre] Mønstre paa Papir, hvorefter Vinduerne skulle gjøres; en Del af dem skulle have Ruder, og der skal sættes 3 gode Tværjern inden paa hvert Vindue. T. 4, 472 b.

15. Dec. (Nyborg, Lørd. efter S. Lucie virg. Dag). Fortegnelse over Dronningens og Hertug Frederichs Følge til Wismer. Hofsinder: Vincentz Lunge, Jørgen Marsvin, Jacob Skiel, Nils Trolle, Arrild Ugerup, Erick Podbusch, Jørgen Rosenkrantz, Mauritz Podbusch, Otte Emicksen, Eskild Gøye, Lauge Brock, Peder Christiensen og Koruitz Ulfeld; Rigsraader: Hr. Mogens Gyldenstiern, Byrge Trolle, Jørgen Lycke, Eyler Rønno, Holger Rosenkrantz, Nils Lange og Voyslaf Vobitzer; Lensmænd: Frantz Banner, Frantz Bilde, Jørgen Bernekov, Christoffer Gøye, Albret Skiel, Ifuer Lycke, Hartuig Thomessen, Axel Urne, Erick Rud, Hr. Christiern Friis, Erick Bilde, Erick Podbusch, Jørgen Rud, Nils Parsberg, Jørgen Brade, Peder Bille, Claus Daa, Jacob Brochenhuse, Herlof Trolle, Hartuig Bilde, Malthii Jensen og Eriick Lange; kgl. Raader fra Holsten: Bertram von Anefeld, Jørgen von der Wisch, Ditlef von Anefeld, Jesper Rantzov, Benedicts von Anefeld, Benedicts Pogevisch og Henrick Rantzov.

Til ovennævnte Rigsraader og Lensmænd i Danmark. Da Kongen ikke selv kan komme til Hertug Hans Albrecht af Mechelborgs Bryllup med Frøken Anna Sophie af Prydzen, Kongens Søsterdatter, i Wismar Fastelavns Sønd., vil han lade Dronningen og sin Søn drage derhen, hvorfor hine skulle møde i Kolling Onsd. efter Kyndelmisse (6. Febr.) for at ledsage dem. De skulle møde i gode Klæder med Guldkjæde paa, deres Svende og Drengene skulle være i Kongens Hofklædning og bære Kongens Farver i Ærmet; hver Rigsraad skal have 6 store Heste og 1 Staldklipper med sig, hver Lensmand 4 store Heste og 1 Staldklipper. Deres Karle maa ikke være Drankere eller Slagsbrødre. Der skal være 4 Herremænd om 1 Vogn, og de maa selv enes om, hvem der skal være sammen; der maa kun være 2 Heste for hver Vogn. T. 4, 473.

17. Dec. (—, Mand. efter S. Lucie virg. Dag). Kongens Rettertingsdom, afsagt af Kongen selv, Jahan Friis, Hr. Otthe Krumpen, Anthonis Bryske, Jørgen Lycke, Per Oxe og Holger Rossenkrantz, mellem Jackop Jespersen, Byfoged i Ottense,

¹ Jvfr. Friis, Saml t. dsk. Bygnings- og Kunsthist. S. 191.

og Anders Reye, Borger smstds., angaaende et Vikarie til Hell. Trefoldigheds Alter i vor Frue Kirke i Ottense, hvilket Anders Reye forholder Kapellanen til vor Frue Kirke, til hvis Underholdning det er lagt. Ved Dommen tilkjendes det Kirkeværgerne paa Kapellanens Vegne. T. 4, 479 b.

27. Dec. (Nyborg, 3. Juledag). Befaling til Bønderne i Biefuerskougs, Ramsø og Valburgs Herreder hver at bage $\frac{1}{2}$ Pd. Rug til Tvebakker [til Skibsbrug¹] og med det første sende disse til Kiøpnehafns Slot.

Befaling til Hans Barnekou at levere hver af Bønderne i de nævnte Herreder $\frac{1}{2}$ Pd. af den gamle Rug, han har liggende. Han skal male 6 Læster Byggryn og sende dem til Kiøpnehafns Slot.

Lignende Befaling til Bønderne i Thune og Smørums Herreder.

Befaling til Peder Godske at levere hver af disse Bønder $\frac{1}{2}$ Pd. af den gamle Rug.

Befaling til Stig Pors paa Lundegordt at male 8 Læster Byggryn og med det første sende dem til Kiøpnehafns Slot, ligesaa 50 Læster Tvebakker, som han skal lade bage.

Befaling til Bønderne i Holbo og Try Herreder hver at bage $\frac{1}{2}$ Pd. Rug til Tvebakker og sende dem til Kiøpnehafns Slot.

Befaling til Niels Parsberg paa Krogen at uddele de 6 Læster Rug, som ere hans Afgift af Krogen, mellem Bønderne i de to nævnte Herreder.

Befaling til Jens Juel paa Aarhusgordt med det første at lade bage 40 Læster gode Tvebakker, som kunne gjemmes.

Lignende Befalinger til Albret Giøye paa Skanderborg om 40 Læster, Jørgen Barnekou paa Aakier om 40 Læster, Frands Bylde paa Sylkeborg om 40 Læster og Jacop Brochenhus paa Aalborg om 60 Læster. Udt. i T. 4, 475 b.

1555.

2. Jan. (Nyborg, Onsd. efter Nytaarsdag). Befaling til Peder Bild paa Riberhus af skaffe Ifuer Krabbe 10 Øxne, som han har staaende der for Slottet. Udt. i T. 4, 477.

¹ Efter det følgende Brevudtog.

2. Jan. (Nyborg, 2. Nytaarsdag). Til Ifuer Krabbe. Da han ved Skiftet efter Erick Banner fik et Gjælds-brev fra Kongen til denne paa 1000 Dlr., beder Kongen ham lade samme Penge staa en Tid. Rentemesteren har faaet Befaling til at forrente Pengene saa længe. Rel. Eskild Oxe, Rentemester.

Lignende Breve til Sten Rosensparre og Oluf Munck. Rel. Eskild Oxe. Udt. i T. 4, 477.

— Fuldmagt for Oluf Pedersen, Borgmester i Riipe, til at drage til Lubeck og Hamborg og kjøbe til Kongens Hofklædning 80 Stykker sort beredt Engelst, 4 Stykker askefarvet beredt Engelst, 4 Stykker brunt beredt Engelst, 6 Stykker thanetebrunt Engelst, 30 Stykker uberedt Engelst, 200 Stykker himmelblaat, staalblaat, rødt, sort eller brunt Fordug, Giöttingst og Nerst, 50 Stykker Sardug og 50¹ Bolte Lærred. T. 4, 477 b.

3. Jan. (—, Torsd. efter Nytaarsdag). Befaling til Sthen Rosensparre at lade Schweidir Kitting og hans Medfølgere faa det Gods, som er bjerget i hans Len, for en temmelig Bjergerløn. Udt. i T. 4, 477 b.

5. Jan. (—, Hell. tre Kongers Aften). Ejendomsbrev for M. Rubbert, Kongens Vundartz, paa en Kronens Jord i Ribe, kaldet Graabrødre Kirkegaard; hvis der bygges paa den, skal der sættes god Kjøbstedsbygning derpaa. Rex m. p. subscr. R. 6, 343.

— Pantebrev til Erick Podbusk til Kjørup paa Hundz-lund Kloster i Nørrejutland for 3500 Jochimsdlr. og 3000 rinske Gylden, at beholde indtil det afløses ham eller hans Arvinger; Af-løsningen skal ske i Tiden omkring SS. Philippi et Jacobi app. Dag. Han skal underholde Jomfruerne tilbørlig med Klæder og Føde og tjene Riget selv fjerde med 4 geruste Heste med Glavind eller med 4 væragtige Karle til Skibs. Med de sædvanlige Bestem-melser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 344 b.

7. Jan. (—, Mand. efter Hell. tre Konger). Befaling til Frantz Brockenhus at lade Sognepræsten i Lyngelse² paa Langelandt oppebære Kongens Part af Tienden af Lyngelse Sogn i dette Aar. Udt. i T. 4, 480 b³.

¹ Tegnet for 100 er glemt, der staar blot: j. Rordam, Dsk. Kirkelove I. 401.

² Lindelse eller Longelse.

³ Tr.:

[Omtr. 7. Jan.] Breve for Hr. Niels i Ore¹ paa Kongens Part af Tienden af Ore² Sogn i dette Aar og for Hr. Claus i Herrestedt paa Kongens Part af Tienden [af Herrestedt Sogn] i dette Aar.

Breve til Jørren Skinckel, at Kongen har givet Hr. Thomis i Jordløsse $\frac{1}{2}$ Læst Korn, Hr. Hans i Kerte Kongens Tiende i dette Aar, Hr. Hans i Uggersløf 3 Pd. Korn, Hr. Jørgen i Fangel $\frac{1}{2}$ Læst Korn, Hr. Jørgen i Krarupe $\frac{1}{2}$ Læst Byg, Hr. Niels Bruen i Onse $\frac{1}{2}$ Læst Korn og Hr. Jørgen i Munckeboe 3 Pd. Korn. Udt. i T. 4, 480 b³. (U. St.)

9. Jan. (Nyborg, Onsd. efter Hell. tre Kongers Dag). Livsbrev for Dr. Cornelius Hamsfort, Kongens Livartz, og hans Hustru Mericke paa Vingodset i Fyen. Rex m. p. subscr. R. 6, 206 b⁴.

10. Jan. (—, Torsd. efter Hell. tre Kongers Dag). Qvittantia qvittantiarum til Erick Podbusch til Køruepe paa alt, hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet fra den Tid, han fik Aarhus Slot, indtil han blev det kvit, ligesaa paa det Inventarium, som han annammede paa Aarhus Slot. Hvad han blev skyldig, har han betalt. Rex m. p. subscr. R. 6, 493.

— Til Peder Gaadske. Da Kongen har befalet Henrick Trommeter at drage til Kiøbenhavn for at annamme alle de Bøger og Instrumenter, som Jørgen Trommeter havde der, skal Peder Gaadske lade gjøre en Fortegnelse over dem, lægge dem i en Kiste og sætte dem paa Slottet, indtil Kongen selv kommer did. Han skal uddele Jorden ved S. Nicolai Kirkegaard efter Kongens tidligere Skrivelse og lade det Hus, hvor Hans Drejer skal have sin Bolig, bygge 2 Lofter og de andre Boder paa samme Jord 1 Loft høje. T. 4, 478 b⁵.

17. Jan. (—, S. Antonii Dag). Til Kapitlet i Riber Domkirke. Christiern Ifuersen har begjæret at maatte faa det Kannikedømme, som er ledigt efter M. Hans Marquorsen, hvilket Kongen imidlertid har undt Eyler Grubbe. Da han har berettet, at han længe har været Kannik ved Domkirken og dog ikke kunnet faa nogen Kannikerresidens, skal Kapitlet, hvis han vil residere ved Domkirken og underkaste sig de sædvanlige Bestemmelser, lade ham faa en saadan Residens og Rente, som han efter Kapitlets Statuter bør have, naar nogen dør. T. 4, 517 b.

¹ Ovre, Gudme Herred. ² I et andet Udtog, tr. i Saml. t. Fyens Hist. og Top. IV. 156 og Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 401, staar der: Vigstrupe (o: Annexet Vejstrup). ³ Jvfr. Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 400 f. ⁴ Tr.: Ny kirkehist. Saml. II. 608. ⁵ Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 554.

20. Jan. (Nyborg, Fabiani et Sebastiani Dag). Befaling til Peder Bild at sende 2 Tdr. Østerling til Nyborig til Kongens Behov. „naar de du udi Maaneden“; han skal kjøbe al den Rav, som han kan faa til Kjøbs af Bønderne der omkring. Udt. i T. 4, 479.

21. Jan. (—, Mand. efter Fabiani et Sebastiani Dag). Befaling til Peder Godske at give Jahan Guldsmed i Kiøpnehavn 1 Par Øxne og 1 Td. Smør.

Befaling til Peder Bild at give Jørgen Svarer 1 Pd. Malt og 1 Fjerd. Smør. Udt. i T. 4, 479.

22. Jan. (—, Tirsd. post Fabianii et Sebastiani). Livsbrev for Eyller Grubbe, Hertug Fredericks Tjener, paa et Kannikedømme i Ribes Domkirke, som er ledigt efter M. Hans Marquordsen. Naar han ikke længere er i Kongens eller Hertugens daglige Tjeneste i Kancelliet, skal han residere ved Kirken og gjøre sædvanlig Tjeneste. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 345 b.

24. Jan. (—, S. Pouels Aften conversionis). Indkaldelse af Rigsraadet til Møde i Nyborg Onsd. efter Kyndelmisse Dag (6. Febr.). Udt. i T. 4, 481 b.

[Omtr. 24.—26. Jan.] Baadsmænd lægges i Borgeleje: i Kierteminde 7, Otthense 10 og i Assens 6, samt i Faaborg 1 Bøsse-skytte. Udt. i T. 4, 482 b. (U. St.)

26. Jan. (—, Lörd. efter S. Pouels conversionis Dag). Brev til Peder Bild om at sende de af Kongens Øxne, som han har staaende for Slottet [i Ribe], til Nyborig. Udt. i T. 4, 483.

[Omtr. 26. Jan. — 4. Febr.] Befaling til Hans Stygge at yde Rasmus Steen, Slotsskriver paa Drotningborg, $\frac{1}{2}$ Læst Korn i dette Aar.

Befaling til Borgmestre og Raad i Tysted for en skjellig Fragt at skaffe Stiftsskriveren, naar han tilsiger dem, Skibe til at føre Kongens Korn der fra Byen til Aalborg.

Lignende Befaling til Borgmestre og Raad i Nykiøping. Udt. i T. 4, 483. (U. St.)

[—] Befaling til Borgmestre og Raad i Skafuen at være Jacob Brochenhusse behjælpelige med at kjøbe saa megen tør Fisk, som han ønsker; de skulle tilsige alle Fiskerne at sælge Kongen og ingen anden alle de Pilrokker, de fange. Rel. Jacob Brochenhusse. — Seddel: Hvis der fanges nogle underlige Fisk, skulle de lade dem tørre og sende til Kongen. Udt. i T. 4, 483 b. (U. St.)

2. Febr. (—, vor Frue Dag Kyndelmisse). Tilladelse for Chri-

stoffer Villomsen til igjen at komme ind i Riget og bo og søge sin Næring her. Hvad Faldsmaal han var falden i, har Kongen eftergivet ham. Rex m. p. subscr. R. 6, 29 b.

2. Febr. (Nyborg, Kyndelmisse Dag). Til Peder Godske. Han skal underhandle med Mester Hans Klejnsmed om at gjøre Laasene, Dørjernene og Vinduesjernene og beslaa Vindueskarmene paa det nye Hus paa Slottet [i Kjøbenhavn] og aftinge med ham, hvad han skal have for dette Arbejde enten stykkevis eller i en samlet Sum. Siden skal han underrette Kongen derom og efterhaanden betale for Arbejdet. T. 4, 484¹.

— Til Peder Godske. Kongen har befalet Anders Skriver, Tolder paa Falsterboe, at købe 40 Skpd. Humle og sende dem til Nyborg til Kongens Underholdning; der er imidlertid ikke kommet mere end 24¹/₂ Skpd., hvorfor Peder Godske med det første skal sende det resterende. Da der mangler Sejl og Kabler til Skibet Øholken, skal Peder Godske købe saa meget Boldavit, som der efter „denne Brevviser“ Skipper Lauges Undervisning behøves til Sejlene, og siden lade det lægge og gjøre færdigt, samt endvidere lade 2 Kabler gjøre, et stort og et lidet, efter samme Lauges Undervisning. T. 4, 484 b.

[Omtr. 2.—4. Febr.] Brev til Jørgen Skinckel, at Kongen har tilladt Marslef Kirke at oppebære Kronens Part af Tienden af samme Sogn i dette Aar til Kirkens Bygnings Behov. Udt. i T. 4, 484². (U. St.)

4. Febr. (Mand. efter Kyndelmisse Dag). Befaling til Jørgen Skinckel med det første at sende 2 Læster Smør hid til Nyborg og skrive, hvor meget han endnu har i Forraad. Udt. i T. 4, 483 b. (U. St.)

— Brev til Hr. Otte Krumpen om endnu i nogen Tid at lade de Penge staa hos Kongen; Eskil Oxe skal paa Kongens Vegne betale ham Renter deraf saa længe. Udt. i T. 4, 484.

5. Febr. (—, Tirsd. efter vor Frue Dag Kyndelmisse). Kvittans til Eskild Oxe, Rentemester, paa 30 Guldpenge, som vare møntede efter Kongens Kontrafej og vejede tilsammen 18 Lod 3 Kvintin, hvilke han leverede Kongen selv. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 207.

6. Febr. (—, Onsd. post purificationis Marie). Aabent Brev, at

¹ Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 555, hvor der L. 10 for «att ther» skal læses: att thu ther. ² Tr.: Rørdam. Dsk. Kirkelove I. 416.

Kongen har tilladt Borgerne i Aalborg at beholde vor Frue Kirke smstds. som deres rette Sognekirke med tilhørende Klokker og Ornamentter samt Jordskyld i Byen; de skulle inden S. Michels Dag nedtage Taarnet paa Kirken og med det første Hvælvingen og opsætte gode, stærke Hvælvinger igjen. Rex m. p. subscr. R. 6, 347 b¹.

7. Febr. (Nyborg, Torsd. efter Kyndelmisse). Befaling til Ifuer Krabbe at sende 3 Læster godt fersk Smør til Nyborg med dette Bud.

Brev til Jørgen Lycke om at lade de 1000 Dlr. staa en Tid endnu hos Kongen; Rentemesteren skal forrente dem saa længe. Udt. i T. 4, 485.

8. Febr. (—, Fred. post purificationis Marie). Kvittans til Axel Urne til Søegaardt paa aflagt Regnskab for 1200 Rosenobler, som han har udgivet i Andorp til nogle Klenodier, hvilke han nu har leveret Kongen, og for 200 Jochimsdlr., som han fik til Tæring af Eskiild Oxe, Rentemester. Hvad han blev skyldig, har han indleveret i Kongens Kammer paa Nyborg Slot. Rex m. p. subscr. R. 6, 206.

— Befaling til Jørgen Barnekou strax at sende 4 Læster Smør til Nyborg til Kongens Underholdning, over Land eller til Skibs, som han vil.

Befaling til Peder Godske strax at forsyne Skibet Bonden med Ankere, Tov og alt Tilbehør og berede et Kabel til Løven saa langt som Banen paa Bremmerholmen og 7 Tommer tykt. Udt. i T. 4, 485 b.

9. Febr. (—). Livsbrev for Hr. Christiern Friis, Ridder, paa Sibber Kloster, som han selv har i Væрге, samt paa Kronens Gods i Liungso og i Skifue Sogn i Vendsøssel², som han har i Forlening. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 346 b.

— Brev til Kapitlet i Viborg om at unde Hr. Christiern Friis en til Viborg Domkirke hørende Abildhave, som ligger belejlig for ham ved hans Gaard i Viborg, i hans Livstid mod sædvanlig aarlig Leje. T. 4, 485 b.

10. Febr. (—). Livsbrev for Hans Nielsen i Giisle og Hustru Karine Lauritzdaatter paa den Gaard i Giisle, som han

Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 416.

² Sebber Kloster i Slet Herred, Lyngso (i Veggerby Sogn) i Hornum Herred og Skivum i Aars Herred, alle syd for Limfjorden.

ibor og nu har solgt til Kronen, uden Fæste eller Stedsmaal. De skulle være Lensmanden paa Nyborg lydige og yde sædvanlig Tynge. R. 6, 207.

10. Febr. (Nyborg). Livsbrev for Niels Claussen i Suininge paa en Kronens Gaard smstds. Han skal være Lensmanden paa Nyborg lydige og yde sædvanlig Landgilde, men maa paa Grund af sin Sygdom være fri for al Ægt og Arbejde. Rex m. p. subscr. R. 6, 207 b.

— Befaling til Peder Godske at sende Jacob Brochenhuse 200 Spydstager til Aalborghuses Behov, naar han tilsiger ham. Udt. i T. 4, 486.

— Befaling til Erick Podbusch at anvise Jacob Brochenhuses fuldmægtige, hvor de kunne hugge Tømmer i Hundzlund Klosters Skove, da Kongen har befalet Jacob Brochenhuse at bygge paa Aalborghus og erfarer, at der er Mangel paa Tømmer til Bygningen; dog skal han paase, at der hugges, hvor der sker mindst Skovskade. Udt. i T. 4, 486.

— Befalinger til Jens Jul, Embedsmand paa Aars Bispegaard, og Otho Bragde, Embedsmand paa Gladsaxe, strax at begive sig til Kongen. Udt. i T. 4, 486 b.

11. Febr. (—). Brev til Hr. Peder Skram, at Kongen har til ladt Mogens Krabbe, hvis Gaarde skulle være afbrændte, og som beklager sig over ikke at kunne faa Tømmer til at bygge dem op med, at købe Tømmer af Bønderne i Hr. Peder Skrams Len, hvorfor denne ikke maa gjøre ham nogen Hinder derpaa.

Lignende Brev for Maagens Krabbe til Hr. Mogens Gyldenstjerne. Udt. i T. 4, 486 b.

— Til Peder Godske. Han skal gjøre Huset paa Slottet [i Kjøbenhavn] mellem det nye Hus og Kjøkkenet en Vaaning højere og lade sætte et Spær derpaa som paa det nye Hus; dog skal han først raadslaa med M. Jacob, Kongens Bygmester, derom og sende deres Betænkning til Kongen. Huset maa ikke blive saa højt, som det nye Hus er. Han skal have Sten, Kalk, Tømmer og alt andet i Forraad, saa Arbejdet hurtig kan blive færdigt, naar man begynder; han skal sørge for, at Kamrene og Værelserne i det nye Hus saa hurtig som muligt blive færdige. Han skal udruste Skibene Gabriel og Langgriben¹ og ét til, som synes ham

¹: den lange Grib (Dsk. Mag 4. R IV. 169).

at kunne bruges til Island, saa de ere færdige, naar han faar nærmere Bud. T. 4, 487¹.

12. Febr. (Nyborg). Befaling til Peder Godske at yde Erhardt Trommeter 1 Pd. Rug og 1 Pd. Malt foruden den Fetalje, „som han tilforn plejer at faa der af Slottet“ [i Kjøbenhavn]. Udt. i T. 4, 487².

— Til Hr. Peder Skram, Børge Ulfstand, Herlof Trolle, Verner Parsberg, Claus Thot og Knud Jude, Landsdommer i Synderhalland. Da de paa Grund af den hastige Tø og Raadets Forskrivelse til Kongen ikke fik gjort ret Landemærke mellem Danmark og Suerig, da de sidst vare samlede, skulle de med det allerførste igjen samles og udføre deres Hverv.

Befaling til Jacob Sparre at indtræde i Grænsekommisionen i Stedet for Otte Brade, der er forhindret ved andre Hverv for Kongen. Udt. i T. 4, 488.

14. Febr. (—, ipso die S. Valentini). Aabent Brev, at, da Kongen tidligere har givet Kapitlet i Viborg Brev paa de to første Kannikedømmer, som blive ledige, det ene til en Læsemesters, det andet til en Skolemesters Underholdning, saa maa de to Kannikedømmer, som nu ere ledige, det ene efter M. Anders Glob, kaldet Hierdbeck³ Præbende, det andet efter Hr. Kield Olufsen, kaldet Løldrup⁴ Præbende, herefter bestandig blive til Læsemesterens og Skolemesterens Underhold. Den Rente, Skolemesteren hidtil har haft, skal anvendes til at underholde en Dr. medicinæ med. Hvad der bliver tilovers af Kannikedømmernes Rente, skal anvendes til anden Gudstjeneste, og Kapitlet skal gjøre Regnskab derfor. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 343 b⁵.

— Brev til Herlof Trolle om at lade de Penge blive staaende, som han har laant Kongen; Eskil Oxe skal betale ham Rentepengene deraf saa længe. Udt. i T. 4, 488 b.

— Befaling til Lensmændene i Sieland, Skone og Smaalandene at udruste væragtige Karle med Harnisk og Værge, da Kongen strax paa Foraaret agter at lade nogle Orlogsskibe løbe i Søen for at holde Strømmene rene. De maa ikke stille Bønder eller

¹ Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 555 ff.   ² Jvfr. under 5. Marts 1555.   ³ Hjarbæk.   ⁴ Loldrup.   ⁵ Tr.: Heise, Dipl. Vibergense S. 306 f. (efter en Afskrift. Formodningen om, at et Ord mangler S. 306 er urigtig, se den følgende Udg. S. 307 L. 1 skal der for «[de] Gaarde» læses: Godset. L. 8 skal for «ny» læses: anden ny). Rordam, Dsk. Kirke- love I. 417 f. (efter Heise).

Lejesvende, som nogle Lensmænd tidligere have gjort; de skulle skaffe Fetalje til deres Karle for 4 Maaneder og skulle siden sende baade Karle og Fetalje til Kiøpnehavn, saa de sikkert ere der til Paaske. — Sieland: Eiler Hardenberg af Dragsholm 6 Karle, Hans Bisterfeld af Ellingegard selv anden, Peder Bilde af Holbeck 6, Erick Matzen af Birckinge 1, Erick Bøller af Isolte Len i Skone og Thurebye 6. Byrge Trolle af Jungshofuit, S. Agnete Kloster i Roskilde og Gers Herred i Skone 8, Mogens Godske af Hørbye Len 2, Nils Parsberg af Krogen 8, Hans Lauritzen af Ramløse 2, Oluf Skinckel af Slaslund 1, Jørgen Rud af Korsør 6, Jørgen Brade af Vordingborg 14, Jochim Beck af Riisbye Birk 1, Fru Eline Hr. Mouritz Olufsens af Skioldenes 4, Fru Eline Mouritz Schafuis af Fredzgard 2, Claus Daae af Padborg og Gjørstinge Len 4, M. Jesper af Gudensø¹ 1, Christiern Pors af Jonstrup 1, Lauritz Grubbe af Sterfuit [og] Rode 1, Fru Sophie Hr. Axels af Euerdrup Len 1, Voislaf Vobitzer af Trøggeveld 6, Michel Seested af Gafuenø 4. Hr. Anders Bilde af Stege Len 6, Claus Eggertsen af Elmelund 1, Nils Marquordsen af Braade 1, Soer Kloster 16, Anduordschouf Kloster 12, Ringsted Kloster 8, Esserum Kloster 6 og Ebbe[ ]holt Kloster 6. Skone, Halland osv.: Lauge Ulfstand af Vardberg 12, Hr. Hans Skougard af Vesbye, Stubberup og Vrams Len samt Fliginge 8, Pouel Huitfeld af Snedstrup 4, Claus Tot af Askoms Len 1, Peder Styrlø af Hamerø 2, Hr. Lauge Brade af Feletoft² Gods og Heglinge Len 3 og af Froste Herred 4, Otte Brade af Gladsaxe 4, Nils Parsberg af Gardstange Len 1, Jørgen Kock af Borgebye og Luddekøping 2, Hr. Mogens Gyldenstjerne af Laugholm 12, Jacob Sparre af Fers Herred 4, Hr. Claus Bilde af Vesterstad Len 2, Mogens Krabbe af Fenie Len 1, Tage Thot af Karleby Len, Grimmelstorp og Aas Kloster 6, Claus Urne af Espholtz Len, Barckagger Len, Skellinge Len og Engelsbeck 3, Hr. Peder Skram af Sandagger Len 1, Jørgen Jensen af Hielmsholt selv anden³, Knud Giedde af Magleby Len 1, Verner Parsberg af Søllitzborg 8, Ebbe Ulfeld af Lyckov 4, Fru Anne Hr. Axel Ugerups af Elleholms og Aasum Len 4, Michel Hals af Nesbyholms Len selv anden, Fru Citzele Knud Persens af Villantz Herred 2, Las Andersen af Sandby og Hørre Len selv anden, Abbeden af Helnekirke 6 og Abbeden af

¹ Gundsogaard.
men igjen overstreget.

² Fultofte.

³ Derefter følger: Steen Rossensparre af Katzlosse 1,

Herritzvad 8. Smaalandene: Peder Falster af Sebye Gaard og Gods 2. Fru Alhedt Jørgen Venstermandz af Krøginge Birk 1 og Hr. Johan Rantzov af Øen 4¹. T. 4, 495.

18. Febr. (Nyborg, Mand. efter S. Valentini Dag). Til Børge Trolle og Peder Oxe. Da Kongen med det første agter at lade Byggearbejderne paa Slottene i Landzkrone, Nyborg og Aalborg fuldføre, men der mangler Penge dertil, skulle de af den Sum Penge, som de have „til troer Hænde“ at opbevare for Riget, levere Frantz Brochenhuse paa Nyborg Slot 2000 Dlr. og Lensmændene paa Slottene i Aalborg og Landzkrone 1000 Dlr. hver mod deres Kvittans derfor, og, hvis Lensmændene behøve flere Penge og tilsige dem, skulle de levere dem de Penge, de forlange, mod deres Kvittans. De, der skulle optage den Skat og Landhjælp, som nu skal oppebæres i Riget, skulle levere dem saa mange Penge igjen, som de levere Lensmændene. Rex m. p. subscr. T. 4, 497 b.

— Aabent Brev til Bønderne [i hele Danmark], at, da Kongen har ladet foretage stor Bygning paa Slottene og Kjøbstederne til Rigets Befæstning, har Danmarks Riges Raad bevilget en almindelig Skat af den menige Almue over hele Riget, saaledes at hver 10 jordegne Bønder skulle lægges i Læg sammen og give 20 Jochimsdlr.; hver 20 Bønder, som ikke have eget Jordegods, skulle lægges i Læg sammen og give 20 Jochimsdlr.; Indestemænd, Pebersvende, Husmænd og Tjenestedrenge, som have Kornsæd, skulle hver give $\frac{1}{2}$ Jochimsdlr.; hver Skomager og Skrædder, som bor i Landsbyerne, og hver Møller skal give 1 Jochimsdlr.; overalt skal den rige hjælpe den fattige. Hvo der ikke kan faa Dalere, skal i det Sted give 3 Mark danske for hver Dlr. Ingen skal være fri for denne Skat, hverken Fogder eller andre, undtagen de Ugedagsmænd, som bo i de samme Sogne, hvori Kongens Slotte, Gaarde, Klostre og Adelens Sædegaarde ligge; dog skulle Lensmændene paase, at ingen regnes for Ugedagsmænd, som ikke ere det. De Møllere skulle være fri for Skatten, som bo ved Kongens Slotte, Gaarde, Klostre og Adelens Sædegaarde og male frit for deres Herskab. Bønderne skulle møde, naar og hvor Lensmændene tilsige dem, og lade sig lægge i Læg sammen. Skrивeren maa ingen

¹ Under Smaalandene opføres endvidere: Peder Oxe af Soersmarck og Vixnes 1, Michel Brochenhuse af Pederstrop Len 1, men igjen overstregede.

Penge oppebære for at skrive Skatten. Skatten skal være betalt inden Paaskedag i det seneste. T. 4, 500 b.

18. Febr. (Nyborg, Mand. efter S. Valentini Dag). Breve til Lensmændene om samme Skat. De aabne Breve sendes dem til øjeblikkelig Forkyndelse for Almuen. Naar de have oppebaaret Skatten, skulle de strax sende den til dem, som paa Kongens Vegne skulle oppebære den. — For Jutland skulle Hr. Othe Krumpen og Holger Raasenkrantz oppebære Skatten; for Fyen Eyler Rønnov og Anthønns Bryske; for Sieland, Skonne, Halland, Blegend, Lister, Smaalandene og Borneholm Erick Bøller og Hans Bernekov. T. 4, 502¹.

19. Febr. (—, Tirsd. efter S. Valentini Dag). Forleningsbrev for Hans Norby paa 2 Gaarde i Kierte, 1 Gaard i Ørsberg og 1 Gaard i Hiorte, alle i Bog Herred, og 2 Gaarde i Roinge² i Skam Herred, at beholde indtil videre. Rex m. p. subscr. R. 6, 208.

— Hr. Hans³ Boessen i Diernes faar Fritagelse paa Livstid for de 4 Mark danske, som han plejer at give aarlig i Gjæsteri af Diernes Præstegaard. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 208 b.

20. Febr. (—, Onsd. post Valentini). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Jacob Brockenhus [til Damsbaae⁴], Embedsmand paa Olborghus, hvorved Jacob Brockenhus faar følgende Gods i Fyen: i Salling Herred 1 Gaard i Aastrup By og Sogn og i Bog Herred 3 Gaarde i Strerupe i Dreslette Sogn, 4 Gaarde og et Smedjehus i Volftofte i Flemløse Sogn og 3 Gaarde i Haarby By og Sogn; derimod har han udlagt følgende Gods paa Arre⁵: 4 Gaarde i Aalef⁶, 3 Gaarde i Tranderup, 2 Gaarde i Arløf og 1 Gaard i Struebye. Rex m. p. subscr. R. 6, 209.

— Forleningsbrev for Peder Oxe til Giselfeld paa Haldsted Kloster med Mabølle, Vesternes, Abbildtorpe, Sørupe og Hovbye Birker i Loland uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 247⁷.

¹ T. 4, 499 b findes en Fortegnelse over de Lensmænd i Danmark, som have Herreder, med følgende Afgivelser fra Angivelserne hos Erslev (Danm. Len og Lensmænd): Frantz Banner anføres som havende baade Kalle Len og Hedensted [Hindsted] Herred, Nils Lange som havende Treiborg og Vesterlandz Fiord [For], Stii Pors som havende Borneholm foruden Lundegard. Udenfor Navnene: Lauge Ulfstand paa Vardberg, Hr. Mogens Gyldenstiern paa Laugholm, Ebbe Ulfeld af Lyckou Len, Verner Parsberg paa Syllitzborg og Hartuig Bilde af Halmstad Herred er skrevet: halv Skat. ² Ringe, N. Næraa Sogn. ³ Han hed vist Niels Bosen, s. Rordam, Dsk. Kirkelove I. 420. Vedel Simonsen, Fyens Vilkaar i Grevens Feide S. 102. ⁴ Efter Overskriften. ⁵ Æro. ⁶ Maaske Olde, Rise Sogn. ⁷ Tr.: Ryge, Peder Oxe S. 90, hvor der L. 11 f. n. for «thes» skal læses: theris.

21. Febr. (Nyborg, Torsd. efter S. Valentini Dag). Til Dr. Peder, Superintendent i Sielandz Stift. Kongen vil, at der skal holdes 3 Bededage over hele Riget, hvorfor han skal befale Superintendenterne at lade disse Bededage forkynde, naar han selv synes. T. 4, 498¹.

— Befaling til Peder Bilde strax at begive sig hid til Kongen. Udt. i T. 4, 498 b.

[Omtr. 21.—25. Febr.] Forskrift for Hans Nielsen, Anders Søfrensen og Pouel Olufsen i Torløf (?)² til Herløf Skafue, „at Per Dyre i Brobye haver dømt dennom udi Fald for Herskabsrejse, de have gjort, og dømt dennom til at gjøre flere Ægter, end dennom bør at gjøre af de Gaarde, de udi bo“. Udt. i T. 4, 498 b. (U. St.)

[—] Befaling til Verner Parsberge at bestille og sende til Kongen de Hvalsben³, hvide Koraller, Perler, Perlemoder, norske Diamanter og andet underligt Tingest, som han kan faa i sit Len [Sølvitsborg]. Udt. i T. 4, 499⁴.

23. Febr. (—, S. Matthiæ ap. Aften). Til Kjøbstederne over hele Danmark. Paa Grund af de mange Klager fra Kongens Undersaatter og andre søfarende Folk over Sørøveri er Kongen bleven enig med Danmarks Riges Raad om i den tilkommende Sommer at lade nogle Orlogsskibe løbe i Søen for at holde Strømmene rene. Kjøbstederne skulle derfor hver udruste et godt Orlogsskib med Skyts, Krudt, Lod og andet Tilbehør, saa det, naar det gjøres behov, kan bruges til Orlogs og ellers kan løbe med Kjøbmandskab. Kongen har givet N N Fuldmagt til at underhandle nærmere med dem derom. T. 4, 503⁵.

[—] For Fyen faa Eyler Rønnov og Anthønne Bryske, for Sieland og Smaalandene Børge Trolle og Jørgen Brade, for Skone Hr. Mogens Gyllenstjerne og Claus Urne⁶ Befaling til at underhandle med Kjøbstederne herom. Udt. i T. 4, 503 b. (U. St.)

25. Febr. (—, Mand. efter esto mihi). Til Peder Godske. Han skal med det allerførste lade færdiggjøre 2 Feltslanger, 2 halve Slanger, 2 Kvarterslanger og 2 dobbelte Falkonetter med stærke Hjul, Vogne til Krudt og Lod, Hakker, Øxer, Spader, Krudt, Lod

Tr.: Theolog. Tidsskr. (1840) IV. 2. 180. Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 420. ² Utydelig skrevet (Johan Friis's Haand). Stedet maa søges i Ringsted Herred, hvor Braaby ligger, eller i Alsted Herred, hvor Broby findes. Skulde der menes Terslev i hint Herred? ³ Hndskr. har: hualsbann. ⁴ Jvfr. Norske Rigsregistr. I. 181. ⁵ Tr.: Nyt hist. Tidsskr. I. 140 f. (friere Gjengivelse). ⁶ For Jylland nævnes ingen.

og alt andet Tilbehør til samme Skyts; endvidere skal han bestille Bøsseskytter, som kunne være tilstede, naar der bliver sendt Bud, at Kongen strax kan faa Skytset. Han skal med det allerførste lade støbe saa mange Feltslanger, hele Slanger, halve Slanger, Kvarterlanger og dobbelte Falkonetter, som han kan, og paase, at de blive støbte saaledes, at de kunne skyde et Lod. Han skal lade bygge 2 Barker, den ene med en Kjøl paa 40 Alen, den anden med en paa 32 Alen, og indrette dem saaledes, at man kan bruge 40, 50 eller 60 Aarer paa dem og dermed af og til ro; der skal kunne staa en Kartove foran i Stavnen og 2 støbte Slanger, en paa hver Side, saaledes som Christoffer Trundsen skal give ham nærmere Underretning om. Alle Kongens Orlogsskibe, Jagter, Baade og alle de Skibe, som kunne bruges til Orlogs, skulle gjøres rede. Han skal tage alt Skytset af den lybske Admiral og de andre Skibe, som ikke kunne bruges til Orlogs, og lade det gjøre i Stand til at bruges paa de andre Skibe. Hvis han ikke har Raad til saa meget Skyts, som behøves til at besætte de 2 Barker med, skal han lade Skytset paa de andre Skibe fordele saaledes, at baade de og Barkerne blive forsynede dermed. Han skal beregne, hvor megen Fetalje der vil behøves til alle Skibene i 4 Maaneder, de Skibe undtagne, som skulle til Island og Norge, og sende Kongen et vist Regnskab derpaa, endvidere hvor mange Skippere, Styrmand og Baadsmænd der behøves, og hvor mange han har i Forraad nu. Hvis han kan faa brugelige Folk, skal han paa Kongens Vegne underhandle med dem. Han skal lade M. Hans paa Jernhytten støbe saa mange Jernkloder, han kan, og underrette ham om, hvor mange der behøves af hvert Slags. Naar Skibene skulle sendes til Norge, skal han lade et af Kongens Vedskibe eller et andet Skib, som kan tage den Fetalje, de andre ikke kunne føre, følge med til Norge og lade det tage en Ladning Tømmer eller Ved med tilbage. T. 4, 504.

25. Febr. (Nyborg, Mand. efter Sønd. esto mihi). Befaling til Peder Bild at sende de 8 ufærdige Stykker Skyts, som han har der paa Slottet [Riberhus], og som sidst vare sendte ind i Fyrstendømmet, til Kollinghus, hvorfra Kongen vil lade dem sende til Kiøpnehavn for at blive gjort færdige. Udt. i T. 4, 506.

26. Febr. (—, Tirsd. efter Fastelavns Sønd.). Befaling til efterskrevne Klostre at komme Kongen til Hjælp inden Paaske-dag i det seneste med Penge, da Kongen paa Grund af de store Pengeudgifter til Rigets Behov nødes til at besvære sine Under-

saatter: Soer Kloster med 1000 Dlr., Andtuordskof Kloster 1000, Ringstedt Kloster 500, S. Knudtz Kloster 1000, Hellenekirke 500, Herritzvad Kloster 1000, Viidskyld Kloster 500, Em Kloster 500 og Marriboe Kloster 1000 Dlr. Pengene skulle leveres til Rentemesteren Eskil Oxe. T. 4, 506.

[**Omtr. 26.—28. Febr.**] Til Peder Godske. Da Krudtet, som findes der i Byen [Kjøbenhavn] og paa Slottet, er gammelt, skal han lade det kørne paa ny, saa meget og saa snart som muligt; han skal bygge en Krudtmølle ved Vesterport, hvor han synes den bedst kan staa uden Fare, hvis der skulde komme Ild paa den. Udt. i T. 4, 506 b. (U. St.)

[—] Befaling til Jørgen Bragde at indrette et Taarn der paa Slottet [Vordingborg] til at „lade noget Krudt paa“, hvor det synes ham bedst forvaret, som Børge Trolle nærmere skal give ham tilkjende. Udt. i T. 4, 507. (U. St.)

28. Febr. (—, Torsd. efter Sønd. esto mihi). Til Abbeden af Sor og Prioren af Andvordschouf. Da Kongen i den kommende Sommer agter at bygge paa Nyborg Slot, skulle de gjøre deres Teglovne ved Klostrene i Stand og lade brænde saa mange Sten, de kunne, at man siden kan hente dem hid. Udt. i T. 4, 507.

— Brev til Borgerne i Faaborg, at Frantz Brockenhus, Embedsmand paa Nyborg Slot, skal have Faaborg i Forsvar. T. 4, 512 b.

Febr. (—, mense Februarii). Aabent Brev, at, da der ingen Bogfører er i Viborg, maa den, der vil nedsætte sig som saadan smstds., være fri for al Kronens Tyngde. Rex m. p. subscr. R. 6, 348¹.

2. Marts (—, Lørd. efter Sønd. esto mihi). Befaling til Hr. Peder Skram, Claus Urne, Jacob Brochenhusse og Jens Jul at møde hos Kongen Sønd. qvasimodogeniti (21. April). Udt. i T. 4, 507 b.

— Befaling til Peder Bild at købe 2 Tdr. sødt Hamborgøl, saa hurtigt han kan faa det, og sende det hid; han skal befale Kræmmeren der i Byen [Ribe], som sidst købte Speceri til Kongen, strax at begive sig hid. Rel. Eskild Oxe. Udt. i T. 4, 507 b.

¹ Tr.: Nyerup, Langebekiana S. 290 f. Brevet er i Kopibogen indført mellem Breve af 6. Febr. og 6. Marts; i Folge Rordam, Dsk. Kirkelove I. 419 er det af 14. Febr.

4. Marts (Nyborg, Mand. efter Sønd. invocavit). Befaling til Peder Godske at yde Taske Pukkelslager $\frac{1}{2}$ Pd. Rug og $\frac{1}{2}$ Pd. Malt, naar denne tilsiger ham. Rel. Erick Valckendorf. Udt. i T. 4, 507 b.

5. Marts (—, Tirsd. efter Sønd. invocavit). Aabent Brev, at, da Jørgen Skinckel, Embedsmand paa Othensegaard, efter Befaling har skiftet mellem Per Knudsen og Mickel Jude i Hiorsløf, Matz Andersen og Niels Matzen i Nesløf, Seuren Persen i Ottrup, Oluf Andersen i Daustrup og Hans Jespersen i Østrup de Jorder paa Ørckebye Mark, som de have til deres Gaarde, og som de altid skulle fæste af Lensmanden i Othense, saa ofte der kommer en ny, saa maa disse Jorder altid blive til Gaardene, saaledes som Jørgen Skinckel har skiftet dem, og skulle kun fæstes, naar Gaardene blive løse, og da sammen med disse. Der skal gives Landgilde af dem. Rex m. p. subscr. R. 6, 210 b.

— Befaling til Peder Godske indtil videre aarlig at yde Erhart Trømmeter 1 Pd. Rug og 1 Pd. Malt foruden den Fetalje, han tidligere plejede at faa. Udt. i T. 4, 508.

— Befaling til Peder Bild strax at sende de 15 Læster Fisk til Kolling, hvis de ikke allerede ere komne der; Kongen vil sende et Skib for at føre dem til Kiøpnehavn.

Befaling til Abbeden af Esserum at lade hugge 50 Træer til Indholt i Klosterets Skove efter den Tømmermands Undervisning, som Per Godske sender til ham, og siden lade dem føre til Stranden ved Esperegierde.

Befaling til Nils Parsberg at lade hugge 100 Træer til Indholt ved Gurre og i Krogens Skove og føre dem til Stranden ved Esperegierde.

Befaling til Hr. Peder Skram at lade hugge 300 Træer til Indholt i Skovene nærmest ved Helsingborg efter den Tømmermands Undervisning, som Peder Godske sender dið, og lade dem føre til Stranden ved Helsingborg.

Befaling til Tage Thot at kjøbe 6 Læster Jern i Løsse¹ og sende dem til Kiøpnehavns Slot. Udt. i T. 4, 510 b.

— Brev til Borgmestre og Raadmænd i Medelfardt, fremkaldt ved deres Klage over Besværing, at de herefter ingen skulle befordre med Vogne eller Baade, indlægge i Herberg eller underholde med Mad og Øl, uden naar Kongen selv, Dron-

¹ Lødose.

ningen eller Hertug Fredrick drager igjennem Byen, eller der kommer nogen med Kongens Pasbord, underskrevet med Kongens Haand. T. 4, 512 b.

6. Marts (Nyborg, Onsd. efter Sønd. invocavit). Livsbrev for Christiern Ericksen paa et Vikarie til S. Peders ad vincula Alter i Aarhus Domkirke, som Hr. Peder Abelgaard har opladt ham. Han skal vedligeholde Residensen og, naar han ikke studerer ved noget Universitet, bo ved Domkirken. Rex m. p. subscr. R. 6, 348 b.

— Til Peder Godske. Kongen samtykker i, at Jacob von Meideborg løber til Kolling med Kongens Bøjert efter de 15 Læster saltet Fisk, som ere forskrevne fra Riberhus til Underholdning paa Kiøpnehafns Slot. Der er sendt Brev til Peder Bild, Embedsmand paa Riberhus, at han øjeblikkelig skal sende samme Fisk til Kolling, hvis det ikke allerede er sket. Da der er Mangel paa Tømmer til Indholt til de 2 Barker, han skal bygge, skal han foreløbig kun bygge én; han skal sende en Skabelon af Træ, hvorefter Barken skal bygges, samt Maal paa Barkens Længde og Bredde til Kongen. Der sendes ham Breve til Hr. Peder Skram, Niels Parsberg og Abbeden af Esserum om at lade hugge Tømmer til Indholt; faar han mere Tømmer, end der behøves til Barken, skal han beholde det i Forraad, indtil Kongen selv kommer did. Der sendes ham Brev til Tage Thot om at kjøbe 6 Læster Jern i Løsse og sende dem til Kiøpnehavn. De 8 Stykker Skyts, som ere færdige, skal han lade blive der paa Slottet, indtil Kongen lader dem hente. Hans Maler sendes til Slottet igjen for at male paa det nye Hus; Karnappen ind til Gaarden skal males med allehaande Farver, men hvad andet der skal males paa Huset, ud til Graven eller ind til Gaarden, enten Erker eller andet, skal males med Stenfarve. M. H. t. det Hus, som han, efter hvad Christoffer Trundsen har meldt ham fra Kongen, skulde gjøre en Vaaning højere paa Muren, og som skulde have 2 Vaaninger i Taget, vil Kongen nu, at der kun skal være én Vaaning i Taget, for at det ikke skal blive højere end Stegerset. — Sedler i samme Brev. Han skal med Jacob Bygmester undersøge, om Grundvold og Mur kunne taale, at Huset mellem det nye Hus og Kjøkkengavlen bliver forhøjet paa Spær og Mur; hvis de ere for svage, skal han lade Huset blive, som det er, og kun indskyde nye Bjelker, hvor det behøves, og sætte et Spær derpaa som det paa det nye Hus, saa

højt, at der kan indrettes nogle Fyrstekamre deri. Han skal med det første sende Kongen 2 Stykker Eskeflader, som findes paa Hans Drejers Kammer der paa Slottet. Rex m. p. subscr. T. 4, 508¹.

6. Marts (Nyborg, Onsd. efter Sønd. invocavit). Befaling til Sander Leyel, Tolder i Helsingør, at købe saa megen Farve, som et indlagt Register med et Overslag over Priserne² udviser, da der skal males noget paa det nye Hus paa Kiøpnehafns Slot. Han skal se at faa den saa hurtig og billig som muligt. T. 4, 511.

— Til Borgmestre og Raadmænd i Ribe. Da de gennem Hans Andersen, deres Medborger, have lovet at rette sig efter Kongens Befaling om at udruste et Skib paa 100 Læster paa Orlogsvis, hvis der kan indflyde saa store Skibe for deres By, erklærer Kongen sig tilfreds med, at de udruste saa stort et Skib, som kan indflyde; dog skulle de bemandede det lige saa stærkt som Skibet paa de 100 Læster. T. 4, 515.

7. Marts (—, Torsd. efter Sønd. invocavit). Livsbrev for M. Seuren Matzen paa et Kannikedømme i Riber Domkirke, som Hr. Christiern Sthen, Sognepræst til Føulinge, har opladt ham. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 349.

— Befaling til Knud Stensen, Embedsmand paa Island, at han, da Jacob van Salthen i Lubeck for nogle Aar siden har frataget en af Kongens Undersaatter paa Island nogle Fisk, som han havde givet ham for noget gjort Sølv, og beholdt baade Sølv og Fisk, skal beslaglægge saa megen af de Lubskes Fisk, som svarer til det fratagne og til Omkostningerne, og levere den til Kongens Skipper Jørgen Mekelborg, som skal sejle dermed til Kiøpnehafns Slot og der lade den „staa paa en Ret“. T. 4, 514.

—³ Til Dr. Peder Palladius, Superintendent i Sieland. Kongen samtykker i, at de 3 Bededage holdes de 3 nærmeste Dage efter Sønd. judica (31. Marts). Dr. Peder skal paase, at de holdes over Siellands og Schaanne Stifter. T. 4, 515 b⁴.

— Breve til Superintendenterne i Judland og Fyen, at Bededagene skulle holdes de 3 nævnte Dage i Overensstemmelse med Dr. Peder [Palladius]'s Skrivelse, som tilstilles dem. T. 4, 516⁵.

8. Marts (—, Fred. efter Sønd. invocavit). Kronens Bønder

¹ En Del af Brevet tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 556 f.   ² Det er indført i Brevbogen.   ³ Hndskr. har urigtig Aarst. 1554.   ⁴ Tr.: Theolog. Tidsskr. (1840) IV. 2. 180, hvor der L. 19 for «tyk» skal læses: tykes.   ⁵ Tr.: Theolog. Tidsskr. (1840) IV. 2. 180. Ny kirkehist. Saml. III. 305 f. (efter Orig til M. Hans Tavsen i Ribe).

og Bryder paa Langeland faa Fritagelse, indtil videre, for Bygning paa Teglladen, Staldene og Lergjærderne ved Tranekier Slot mod aarlig at yde 2 Skpr. Byg sammen med deres Landgilde paa Tranekier, eftersom de have Dronning Kierstines Brev derpaa. Rex m. p. subscr. R. 6, 211 b.

8. Marts (Nyborg, Fred. efter Sønd. invocavit). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Jens Boed, hvorved denne faar følgende Jord i Gudme Herred paa alle 3 Veystrupe Marker, som kaldes Schalsjord: 1 Ager i Aabiergs Mark paa Brendkils Ager, 1 Ager paa Heslehøy, 1 paa Eskemosse, 1 i Mellemmarken paa Eskemossen, 1 paa Quindehøy, 1 Ager kaldet Hørkiertz Ager og 1 Ager ved Hølsebro; derimod har han udlagt 5 Agre i Heldetofthe ved Nyborg Slot. Rex m. p. subscr. R. 6, 212.

9. Marts (—, Lørd. efter invocavit). Befaling til Jurgen Skenckel strax at sende 10 Læster Rug hid til Kongens Behov og lade den fjorgamle Rug, som tilkommer Kongen, bage i Kavring, hvilken Kavring han skal beholde, indtil han faar nærmere Besked.

Befaling til Hr. Otthe Krumpen paa Haldt strax at sende til Nyborrig 10 Læster 1 Ørt. 4 Skpr. Havre, som han resterer med af den Havre, han tidligere har faaet Befaling at sende.

Lignende Befalinger til Frandts Biilde paa Siilckeborrig om de 10 Læster Havre, han tidligere har faaet Skrivelse om, til Jurgen Barnekov af Aackier om den Havre, han har af Kongens, til Peder Biild paa Riiperhus om de 6 Læster Rug, han endnu resterer med, og til Jens Juell paa Aarhusgordt om 10 Læster Havre. Udt. i T. 4, 516 b.

— Brev til Peder Gotske, at Kongen har bestemt, at Skibet David skal løbe til Island, hvorfor han skal forsyne det med Fetalje og hvad andet der behøves, og lade indskibe Mel, Malt Tømmer og andet til Landets Behov efter det Register, som Pouel Huitfeldt leverer ham.

Brev til samme, at han skal gjøre et Overslag over, hvor meget slaget Guld der behøves til Malingen paa Karnappen ind til Gaarden paa det nye Hus [paa Kjøbenhavns Slot], og købe det, hvor han kan faa det for en skjellig Pris.

Befaling til Peder Biildt, Høvedsmand paa Riiperhus, strax at levere Niels Lassen, Borger i Riipe, 600 Dlr. til at købe Specierier for til Kongen i Androp og indskrive dem i sit Regnskab. Hvis Niels Lassen er rejst, skal han levere dem til Sefueren Suendtzen, at han igjen kan levere Niels Lassen dem. Udt. i T. 4, 517.

13. Marts (Nyborg, Onsd. efter Sønd. reminiscere). Befaling til Abbeden af Soer at være tilstede, naar Hr. Hans Lauritzen modtager Ringsted Kloster, og lade gjøre klare Registre paa Inventariet og andet, han der modtager, saa Klosteret ikke lider noget Tab.

Lignende Befaling til Herlof Skafue. Udt. i T. 4, 518.

[Omr. 13.—15. Marts.] Befaling til Sten Rossensparre, som paa Kongens Vegne har underhandlet med Mouritz Persen om 3 Gaarde i Otz Herred, at bese disse Gaarde og undersøge, hvor i Kallingborge Len Kongen kan give ham Gods i Stedet. Udt. i T. 4, 518 b. (U. St.)

15. Marts (—, Fred. efter Sønd. reminiscere). Til Jørgen Rud. Kongen vil bygge en Rorsjagt ved Nyborg Slot, som skal blive liggende ved Byen og bruges i Bæltet, naar det behøves; ligeledes skal der ligge en ved Korsør. Jørgen Rud skal derfor strax lade bygge en og sende en Skibsbygger hid, som kan tage Façon af den, som her bygges; Frantz Brockenhus skal undervise ham om, hvorledes den skal bygges, hvor mange Aarer der skal bruges paa den, og hvad Skyts den skal føre. T. 4, 518 b.

16. Marts (—, Lørd. post reminiscere). Befaling til Hr. Othe Krumpen ufortøvet at begive sig hid til Kongen. Udt. i T. 4, 519. (Overstreget.)

— Befaling til Peder Godske at udlevere Hr. Jahan Tursen Skibet Saltholken, som blev taget fra Kongens Fjender i sidste Fejde og nu skal findes i Havnen ved Kiøpnehavn, da Kongen paa Kong Godstafs Bøn har frigivet det¹. T. 4, 538.

17. Marts (—, Sønd. octuli). Befaling til Peder Bild at lade Peder Huid, Borger i Ribe, faa det Skib, som han har kjøbt af Morthen Thoede og hans Selskab, der bleve henrettede der for Byen, hvilket Skib Peder Bild paa Kongens Vegne har beslægtet; Peder Huid har nemlig kjøbt Skibet, da Morten Thoede var givet løs paa Kollinghus med Skib og Gods og havde Lov til at gjøre med det, hvad han vilde. T. 4, 539.

20. Marts (—, Onsd. efter Sønd. oculi). Befaling til de høj lærde i Kiøpnehavn at sende deres fuldmægtige, som tidligere vare hos Kongen for at forhandle om mere Rente til Universitetet, Dr. Peder, Superintendent i Siellands Stift, Dr. Machabeus og Dr. Christiern, Læsemester[e] ved Universitetet, til Kongen Sønd. quasi-

¹ Et Brev til Johan Tureson af samme Dag om samme Skib findes i T. 4, 537 b.

modogeniti (21. April) for at gjenoptage Forhandlingerne. T. 4, 520 b¹.

20. Marts (Nyborg, Onsd. efter Sønd. oculi). Til Lensmændene, som have de gejstlige i Befaling: Ifuer Krabbe og Peder Bild i Riber Stift, Jacob Brockenhus i Vøndelboe Stift, Hr. Otthe Krumpen i Viborg Stift, Jens Juel, Hans Stygge, Albrit Gøye, Frantz Bilde og Jørgen Barnekov i Aarhus Stift, Hans Barnekov i Sielands Stift, Stii Pors i Skaanne Stift og Peder Oxe i Fyens Stift og Smaalandene. Hvis de ikke allerede have udført Kongens Befaling til dem [af 4. Okt. 1554] om at gjøre Optegnelser om de utilstrækkelig lønnede Præsteembeder, skulle de strax gjøre det og sammen med Superintendenterne møde hos Kongen med deres Registre Sønd. qvasimodogeniti (21. April). Da Provsterne ikke kunne komme „for Forsømmelse eller stor Omkostning[s] Skyld“, skal hver Provst undertegne sit Register med egen Haand. — Seddel i Hans Barnekovs Brev, at Kongen har indkaldt fuldmægtige fra de højlerde ved Universitetet til samme Tid til videre Forhandling om Universitetets Rente. Han skal derfor forhandle den Sag til Ende i Overensstemmelse med Kongens Befaling, for at de højlerde ikke skulle drage forgjæves. T. 4, 521.

— Lignende Brev til Superintendenterne over hele Danmark. T. 4, 523².

— Til Lensmændene. Da de besvære Kronens Bønder i høj Grad med Vognægt ved at laane baade deres Venner og andre Vogne, hvorfor ogsaa nogle føre med sig saa godt som et helt Fadebur, forbydes det dem for Fremtiden; enten skulle de lade deres egne Arvetjenere kjøre eller leje Kronens Bønder for Penge. De maa heller ikke laane Vogne til Kongens egne Bud, med mindre disse have Kongens Pasbord, underskrevet med Kongens egen Haand; dog skulle de, hvis Kongens, Dronningens eller Hertug Fredricks Vej falder der forbi, skaffe god Befordring af dem, der ere pligtige at age Kongens Fadebur. T. 4, 524 b.

— Brev til Kjøbstederne over hele Danmark, at de herefter ikke skulle befordre nogen med Vogne og Færger, indlægge dem i Herberg eller underholde dem med Mad og Øl, uden naar Kongen, Dronningen eller Hertug Fredrick drager der igjennem, eller

¹ Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. IV. 65.   ² Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 306 f. (efter Orig. til M. Hans Tavsén). Wulff, Stat. Bidrag t. Vøndelbo Stifts Hist. S. 6 (efter Orig.?) til M. Lavrits Nielsen). Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 421 f.

der kommer nogen med Kongens Pasbord, underskrevet med Kongens egen Haand. T. 4, 525.

22. Marts (Nyborg, Fred. post dom. oculi). Kvittans til Pouel Huitfeldt paa 340 Dlr., som han har oppebaaret paa Islandt og indleveret i Kongens eget Kammer. Udt. i R. 6, 602b.

— Befaling til Sander Leyel at bestille 6 Læster Tjære og 30 Ruller Boldavit til Kongens Skibe og sende det til Peder Godske paa Kiøpnehafns Slot. Udt. i T. 4, 519 b.

— Til Peder Gaadscke. Jacob Bygmester har nu været hos Kongen med Beretning om den Bygning, der er foretagen paa Kiøpnehafns Slot. Muren paa det Hus mellem det nye Hus og Kjøkkenet skal ikke forhøjes, højst med en Sten eller to; paa Muren skal sættes et Stænderværk, saa højt som Muren paa det nye Hus, og derpaa Spæret, saa der bliver en Vaaning i Stænderværket og en i Spæret. Han skal med M. Jacob undersøge den gamle Mur, og hvis den findes at være skrøbelig, skal han nedtage saa meget af den, at den befindes at være stærk, og forsyne den med Murankere. Der sendes ham Længdemaalet paa en Bark til 40 Aarer, som bygges ved Nyborg Slot, „at du derefter kan forslaa Længet paa den Bark, som du lader opsætte“; saa meget denne er større, saa mange flere Aarer skal der til den. Han skal lade gjøre gode, lange og smidige Aarer, og hvis han ikke kan faa dem der, skal han bestille dem i Dansken eller andetsteds. Der skal ingen Kobrygge eller „Fortække“ være paa Barken, men der skal gjøres et Overløb, og i „Fortækkets“ Sted skal sættes Bøjler, „saa at man kan tække der Vadmel over“, saa Folkene kunne ligge tørre derunder. T. 4, 523 b¹.

23. Marts (—, Lörd. efter Sønd. oculi). Brev for Jacob Vindtz, der har lovet at bo her i Riget i sin Livstid, paa de 3 Gaarde i Lellinge, som han nu selv har i Forlening, at beholde uden Afgift; desuden skal Rentemesteren aarlig i hans Livstid give ham 40 Jochimsdlr. og 6 Alen Engelst. Naar han bruges inden Riget eller til Skibs, skal han have Underholdning til Mad og Øl; naar han bruges uden Riget hos fremmede Krigsfolk, som tages i Maanedsbesolding, skal han have en tilbørlig Hovedsmands-Besolding. Rex m. p. subscr. R. 6, 30 b².

¹ Tr.: Nielsen, Kjøbenhavn Dipl. IV. 557 f.   ² R. 6, 30 findes samme Brev indført med samme Datum, dog med den Forskjel, at han her faar Livsbrev paa de tre Gaarde, men kun skal oppebære Pengene og Klædet, saa længe han bruges i Kongens Tjeneste. Dette Brev er overstreget, og som Overskrift til det i Texten meddelte staar: „Jacob Vindtzis Brev blev omskrevet, som her efter følger.“

23. Marts (Nyborg, Lörd. efter Sønd. oculi). Befaling til Peder Bild at købe 6 Tdr. Hamborigøl til Kongens Behov og sende dem til Nyborg Slot. Udt. i T. 4, 519 b.

25. Marts (—, Mand. efter Sønd. lætare). Befaling til Peder Bild at sende 6 Læster Fisk og saa mange Flyndere, tørre Hvidlinger og Tørfisk, som han kan undvære, til Nyborg samt bestille henved 4000 Hvidlinger af de bedste, der fanges i Aar, til Kongens egen Mund. Udt. i T. 4, 522 b.

26. Marts (—, Tirsd. efter Sønd. lætare). Tilladelse for Hr. Christiern [Pouelsen], Prior i S. Knudz Kloster i Odense, som har lovet at laane Kongen 1000 Dlr., til at pantsætte saa meget af Klosterets Gods, som behøves for at fuldgjøre samme Sum, dog ikke af det Gods, som ligger omkring Klosteret, eller af dets Enemærkeskove; det pantsatte Gods skal hurtigst muligt indfries igjen til Klosteret. Rex m. p. subscr. R. 6, 213.

— (—, Tirsd. efter anunciationis Marie). Til Hr. Peder Skram, Hr. Mogens Gyldenstiern og Lauge Ulfstand. Da der er kommet Tidender om Anslag og underlige Praktikker, som skulle hemmelig forhandles i Tydskland, og man kan befrygte, at mange Spejdere hemmelig ere inddragne her i Riget, skulle de befale Borgmestre og Raadmænd i Kjøbstederne N N at lade holde god Vagt i Byens Porte, paa Voldene og andetsteds i Byen.

Lignende Breve til Kiøpnehafuen, Malmøe, Landzkrone, Vardbierg og Hallestedt. T. 4, 526.

29. Marts (—, Fred. post lætare). Befaling til Jacob Brockenhusse ubemærket at lade erfare, om der løber Orlogsskibe ved Skafuen, omkring Vendsyssel eller under Norge. Hvad han erfarer, skal han strax melde Kongen. T. 4, 531.

— Lignende Befalinger til Peder Bild paa Riberhus og Niels Jul for Vestsidens Vedkommende, saa vidt deres Len strække sig. Udt. i T. 4, 531 b.

— Befaling til Voislaf Vobitzer med det første at begive sig til Kongen og rette sig efter at blive der nogen Tid.

Befaling til Jørgen van Raadt ufortøvet at begive sig til Kongen for at erfare dennes Vilje. Udt. i T. 4, 531 b.

30. Marts (—, Lörd. efter Sønd. lætare). Befaling til Hans Bernekov at yde Borgerne i Kiøge 4 Læster Rug til Hjælp til deres Raadhuses Bygning. Rel. Eskild Oxe.

Befaling til Hr. Othe Krumpen og Holger Raassenkrantz at

oppebære Skatten af Lensmændene i Nørrejutland og forvare den indtil videre. Udt. i T. 4, 527.

31. Marts (Nyborg, Sønd. judica). Befaling til Hr. Peder Skram at lade erfare, om der løber Orlogsskibe om Kullen; hvad han erfarer, skal han med det første give Kongen tilkjende. Udt. i T. 4, 532.

— Befaling til Frans Banner at sende hid det Smør, Korn, Flæsk, Mjød og anden Fetalje, som han har af Kongens. Udt. i T. 4, 532.

— Til Hans Bernekov, Jørgen Rud, Prioren af Antuordskouf og Abbederne af Soer og Ringsted. Da Peder Godske fra Kiøpnehafns Slot stadig skal tilskrive Kongen, hvorledes det gaar der paa Slottet baade med Skibene og andre Ting,• skulle de, naar Peder Godskes Bud komme til dem med dennes Pasbord, strax skaffe dem god Befordring med Heste og Vogne eller Postklippere og underholde dem med Mad og Øl, saa de Dag og Nat uspart kunne komme frem. — I Brevet til Jørgen Rud befales desuden at skaffe Færger over Færgestederne. T. 4, 532 b.

— Til Peder Godske. Da han har klaget over, at hans Bud ikke kunne faa Befordring til Kongen, sendes ovennævnte Breve til ham, dog maa han ikke give nogen Pasbord, „uden det er med nogen synderlige Ærender eller nye Tidender, som du os tilskriver, enten fra os elskelige Sander Leyel eller andre, som skulle iligen til os og magtpaaliggendes ere“; skriver han til Kongen om Bygningen paa Slottet eller om andet, som det ikke har stor Hast med, skal han lade en af Fodsvendene gaa med Brevene og forsyne ham med Tærepenge. T. 4, 534.

— Befaling til Borgmestre og Raadmænd i Ringkiøping at paase, at ingen af Borgerne sælge de Jorder, som ere tillagte deres Gaarde af Byens Mark, til udenbys Mænd, men alene til Byens Borgere, da Kronens og Byens Tynge ellers forsonnes. Har nogen kjøbt eller pantet noget af Byens Jord, skal han gjøre samme Tynge deraf som en bosiddende Borger. T. 4, 533.

— Befaling til Hans Stygge med det første at sende 15 Læster Havre til Nyborg til Kongens Behov. Udt. i T. 4, 533.

[Omt. 31. Marts—2. April.] Eggert Henrickzen og Niels Henrickzen citant Ifuer Vindt for en Gaard i Horstedt, at møde Mand. post dom. quasimodogeniti (22. April) her i Nyborg. Udt. i T. 4, 533 b. (U. St.)

[—] Befaling til Matz Persen, Salter i Dockedal, at levere Hans

Stygge 2 Læster Sild, naar han tilsiges. Udt. i T. 4, 534. (U. St.)

2. April (Nyborg, Tirsd. post dom. judica). Befaling til Jacob Brockenhuse at sende alt det Malt og Rug, han kan undvære fra Slottet [Aalborghus], til Kiøpnehavn og dertil hyre et Skib for en rimelig Fragt. Rel. Eskild Oxé. Udt. i T. 4, 533 b.

[Omtr. 2. April.] Befaling til Peder Godske at skaffe Loftsrum til at lægge Korn paa, da Kongen har befalet nogle af sine Lensmænd at sende Rug og Malt til Kiøpnehavn til Slottets Bispisning. Rel. Eskild Oxé. Udt. i T. 4, 533 b. (U. St.)

3. April (—, Onsd. post judica). Til Universitetet. Da Hermind Veyer, Borger i Kiøpnehavn, har udsat loci communes Philippi paa Dansk og agter at lade dem prente, maa han faa 100 Ris Papir af det, som Kongen har staaende i Universitetet, Halvdelen som Gave, Halvdelen skal han betale Universitetet, naar Bogen er prentet. Dr. Peder, Superintendent i Siellands Stift, skal gjenneamlæse den „og forfare, om den er saa ret, at den kan saa udgaa“. T. 4, 544 b¹.

[Omtr. 3.—17. April.] Befaling til Per Godske at holde en Postklipper i Kiøge til at føre Kongens Bud og Breve derfra baade til Kiøpnehavn og til Trøggeveld.

Ligesaa til Voislaf Vobitzer om en Postklipper fra Trøggeveld til Køge og til Prestø; til Byrge Trolle om en fra Prestø til Trøggeveld og til Vordingborg; til Jørgen Brade om en fra Vordingborg til Prestø og til Goffuenes Færgested, endvidere skal han holde en Færge derover; til Peder Oxé om en Postklipper fra Goffuenes Færgested til Soersmarck og en fra Soersmarck til Goffuenes Færgested og til Mariboe; til Abbedissen i Maribo om en fra Maribo til Soersmarck og til Rudbye; til Jørgen Rud om en fra Rudbye til Maribo; til Oluf Roesse, Tolder i Rudbye, om en Færge derfra til Hellighavn. Udt. i T. 4, 545 b. (U. St.)

4. April (—, Torsd. efter Sønd. judica). Befaling til Jørgen Skinckel med det første at sende 6 Læster god Rug til Nyborg Slot til Kongens eget Behov. Udt. i T. 4, 534 b.

— Til Peder Godske. Da Kongen „i næste forleden Dage“ har tilskrevet ham, at han vilde lade en Pinke løbe til Køpenhavn for at ligge rede der til at løbe-ud „paa Kundskab“, til hvilket Øjemed Peder Godske skulde gjøre et andet af de smaa Skibe rede, sendes nu Pouel Pomerening med samme Pinke for at løbe

under Norge „om Kundskab at forfare“. Dersom den fattes noget Skyts, Fetalje eller andet, skal Peder Godske forsyne den dermed. Da der i Køge skal være en Borger ved Navn Knud Bøsseskytte, „som skal tjene til at sætte paa en Jagt at lade udløbe paa at forfare om Kundskab“, skal Peder Godske forskrive ham til sig og paa Kongens Vegne underhandle med ham om at følge en Jagt under Norge og forblive der nogen Tid. Hvis de blive enige om Betingelserne, skal Peder Godske fly ham en dertil passende Jagt; Kongen sender Søbrev til ham, Pouel Pomerening har faaet sit. De skulle forsynes med Fetalje for 2 Maaneder og løbe op under Norge saa hurtig som muligt. Mærker nogen af dem Orlogsskibe, eller at der sættes Krigsfolk i Land, eller andet, som er Riget magtpaaliggende, skal han strax løbe tilbage til København og underrette Peder Godske derom, som saa igjen hurtig skal melde Kongen det. T. 4, 534 b.

4. April (Nyborg, Torsd. efter Sønd. judica). Befaling til samme at indløse noget Destillertøj, som skal være pantsat hos Seuren Paaske i København; dog maa han ikke udlægge mere derfor, end det er værdt. — Seddel. Naar han har indløst det, skal han levere det til M. Jacob Vundartz og være denne behjælpelig med, at Ovnen til samme Redskab kan blive færdig. Desuden skal han levere M. Jacob 2 eller 3 Amer Vin, som denne skal brænde til Kongen, og mere, om det behøves. Rel. Dr. Cornelius. Udt. i T. 4, 536 b¹.

— Befalinger til Jens Jul og Jørgen Bernekov med det allerførste at sende hver 2 Læster Smør til Nyborg Slot. Rel. Eskild Oxe. Udt. i T. 4, 537.

5. April (—, Fred efter Sønd. judica). Livsbrev for Otthe Brockenhus, Sekretær, paa et Kannikedømme i Aarhus Domkirke, som er ledigt efter Ifuer Lycke. Naar han ikke er i Kongens daglige Tjeneste, skal han bo ved Domkirken og gjøre sædvanlig Tjeneste. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 351.

— Til Jørgen Skinckel. Mette, Lauritz Bangs Hustru, har berettet, at hendes Mand formedelst Fattigdom og Skade, han har lidt til Søs, ikke strax kan betale de Penge, han er Kongen skyldig, og ikke heller kan faa nogen til at gaa i Borgen for sig; Kongen har derfor givet ham 2 Aars Henstand med Betalingen. Udt. i T. 4, 537.

5. April (Nyborg, Fred. post judica). Befaling til Kjøbstederne over hele Danmark hver at udruste det Skib, som de ere taxerede for, paa Orlogssvis og sende det til Kiøpnehavn til Sønd. vocem jucunditatis (19. Maj), da Kongen til den Tid agter at lade sine Orlogsskibe løbe ud; Kongen vil personlig være tilstede for at give Høvedsmændene paa Skibene Besked. T. 4, 540 b.

— Befaling til Peder Godske at udruste Orlogsskibene; dem, hvorpaa man kan bruge Aarer, agter Kongen at lade løbe i Søen. T. 4, 541.

6. April (—, Lörd. efter Sønd. judica). Til Niels Pasberig. Kongen er idag bleven underrettet om et hemmeligt Anslag, gaaende ud paa at overrumple Krogen fra Søen med et Antal Orlogsskibe. Skjønt Niels Pasberig er pligtig at forsvare Slottet uden Kongens Hjælp, sendes der ham dog 20 Landsknægte, som skulle blive paa Slottet og underholdes med Mad og Øl; Niels Pasberig maa indtil videre beholde de Svende hjemme, som han skulde udruste til Skibs; selv maa han ikke rejse bort og ikke være borte fra Slottet nogen Nat; Omkostningen ved Landsknægtenes Underholdning skal Rentemesteren komme overens med ham om, saa han ikke skal bære hele Byrden. T. 4, 541.

7. April (—, Sønd. palmarum). Til Hr. Peder Skram. Kongen har erfaret, at nogle Orlogsskibe ere løbne i Søen, og er hemmelig bleven advaret om, at de ville overrumple Landzkrone Slot og By; Peder Skram skal derfor passe godt paa Slottet og paalægge Byens Øvrighed at holde god Vagt og forbedre Byens Befæstning. T. 4, 542.

— Til Hr. Mogens Gyldenstjerne. Da der kommer foruroligende Tidender fra Tyskland og nogle Orlogsskibe skulle være udløbne i Søen, skal han ufortøvet begive sig til Kiøpnehavn for i Kongens Fraværelse at være Statholder der og have Opsyn med Slottet, Skibene og Byen. Der sendes ham Brev til Peder Godske herom. T. 4, 543.

— Brev til Peder Godske ang. samme Sag. Han skal rette sig efter Hr. Mogens Gyldenstjerne og underholde ham med hans Folk. T. 4, 542.

8. April (—, Mand. efter Sønd. palmarum). Til Styen Pors. Hertug Fredrick, der har faaet Befaling til at tage god Vare paa Malmøhus, beretter, at han mangler Fetalje, hvis noget kommer paa; Styen Pors skal derfor, saa snart han erfarer, at der er Fjender i Nærheden, begive sig ind paa Malmøhus med

alle sine Svende og al sin Fetalje og lade sig bruge der efter Hertugens Undervisning. T. 4, 543 b.

8. April (Nyborg, Mand. efter Sønd. palmarum). Aabent Brev, at 5 Gaarde i Nyborig med nogle Markjorder i Humlevænget udenfor Nyborig, 1 Gaard i Lamdrup, 1 Gaard i Flødstrup, 2 Gaarde i Afuensløf, den ene kaldet Høgsgaard, og 1 Gaard i Ullersløf, som skulle være givne til Kalentegilderne i Nyborig, men hvoraf Renten efter den deraf stiftede Gudstjenestes Afskaffelse en Tid lang har været oppebaaret andetsteds og noget af den brugt til Unytte, herefter maa ligge til vor Frue Kirke i Nyborig; Kirkeværgerne skulle raade for Godset, men skulle gjøre Regnskab for den aarlige Rente, som skal anvendes til Kirkens og Skolens Behov. Rex m. p. subscr. R. 6, 213 b¹.

9. April (—, Tirsd. efter Palmesønd.). Til Sander Leyel. Kongen har modtaget hans Skrivelse om de Skibe, som ere komne vester fra. Da han ved Johan Friis har givet Kongen tilkjende, at der skal gaa et stort Ord af, at Kongen har befalet ham at udtage Skyts af de Skibe, der komme, fordi hvert Skib i denne Tid har sit Skyts behov, skal han foreløbig hverken udtage eller købe Skyts til Kongen af Skibene. Der befales ham paa ny paa Kongens Bekostning at sende nogle erfarne Bud til Skotlandt for at erfare, hvad der sker der, og hurtig lade Kongen det vide; de andre Tidender, han erfarer, skal han ufortøvet tilskrive Kongen og sende Brevene til Peder Godske paa Københafns Slot. T. 4, 543 b.

13. April (—, Paaske Aften). Tilladelse for Erick Valckendorf, Kongens Kammertjener, til at indløse Høgstrup Gaard i Sieland fra Hans Bernekov, Embedsmand paa Roskyldgaard, og beholde den uafløst i sin Livstid; efter hans Død maa hans Arvinger beholde den, indtil den afløses dem. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 32 b.

16. April (—, feria 3. pascae). Livsbrev for M. Henrich, Kongens Prædikant, paa et Kannikedomme i Roskylde Domkirke, som er ledigt efter Ifuer Lycke. Naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste, skal han bo ved Domkirken og gjøre sædvanlig Tjeneste. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Residens, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 31 b.

¹ Tr.: Hofman, Fundationer V. 435.

16. April (Nyborg, feria 3. pascæ). Følgebrev for Hr. Christoffer Hansen, som er tiltroet at være Abbed i Skoufcløster, til Bønderne derunder, som Hr. Ove Bilde sidst havde i Væрге. Rex m. p. subscr. R. 6, 32.

17. April (—, Onsd. efter Paaske). Aabent Brev, hvorved Hans Hemmingsen og hans Medarvinger faa en Kronens Jord i Nyborig til Gjengjæld for et Stykke Jord smstds., som de have udlagt til Slotsmøllen. Med samme Bestemmelser som i Brevet af 17. Febr. 1551. Rex m. p. subscr. R. 6, 214.

— Til Borgmester og Raadmænd i Ottense. For ikke at besvære sine Undersaatter vil Kongen ikke udgive saa mange Pasbord som tidligere; til Gjengjæld derfor skulle de sørge for, at der bør Vognmænd i Byen, som ere forsynede med gode Heste og Vogne til for Betaling at befordre vejfarende Folk. De skulle bestemme, hvor meget Vognmændene maa tage for hver Mil om Vinteren, og hvor meget om Sommeren. Hvis nogen klager over, at han ikke kan faa Vogne for en skjellig Pris, ser Kongen sig nødt til at besvære dem med Pasbord igjen. T. 4, 546¹.

[Omtr. 17.—30. April.] Befaling til Eiler Rønnoy at holde en Postklipper i Assens til at føre Kongens Breve og Bud til Odense.

Ligesaa til Pouel Bang, Tolder i Assens, om en Færge derfra til Haderslefnes; til Jørgen Skinckel om en Postklipper fra Othense til Nyborg og til Assens; til Frantz Brochenhuse om en fra Nyborg til Othense, desuden skal han holde en Færge over til Korsør; til Jørgen Rud om en Postklipper fra Korsør til Andvordschouf og om en Færge til Nyborg; til Prioren i Andvordschouf om en Postklipper derfra til Soer og til Korsør; til Abbeden i Soer om en derfra til Andvordschouf og til Ringsted; til Abbeden i Ringsted om en derfra til Soer og til Roskilde; til Hans Bernekou om en fra Roskilde til Ringsted og til Kiøpnehavn. Udt. i T. 4, 547. (U. St.)

23. April (Sorø Kloster, Tirsd. efter Sønd. quasimodogeniti). Kongens Rettertingsdom, afsagt af Kongen selv, Hr. Otte Krumpen, Hr. Peder Skram, Erick Krabbe, Peder Oxe og Holger Rossenkrantz, mellem Citzel Albretz i Refsgaard og Per Bertelsen smstds. om den halve Del af Refsgaard, som han besidder mod hendes Minde, skjønt hun har arvet, kjøbt og pantet $\frac{4}{5}$ af Gaarden. Ved Dommen tilkjendes Citzel Albretz al den Del,

¹ Tr.: Christian III's Hist. Suppl. S. 132, hvor der L. 10 og 15 for «penche» skal læses: pendinge; L. 17 skal for «gerne» læses: icke gjerne.

hun har arvet, kjøbt eller pantet, men da Per Bertelsen, hendes Søskendebarn, henved 26 Aar har besiddet den halve Refsgaard, maa han ogsaa fremdeles beholde den mod en skjellig Skyld til hende af den Del, som han efter 2 Riddermændsmænds og 12 af deres nærmeste Samfrænders Granskning befindes at bruge udover hans retmæssige Part i Gaarden. T. 4, 548.

27. April (Roskilde, Lörd. efter Sønd. qvasimodogeniti). Til' ladelse for Borgerne i Rudbbye¹ i Laaland efter deres Begjæring til at udføre Øxne og Heste, som de have brugt til deres egne Plove og Harver, og af deres eget hjemmefødte Kvæg mod den gamle, sædvanlige Told, men af Staldøxne eller andre Varer, som de bruge til Kjøbmandskab eller andre til Forprang, skulle de give den store Told som andre Kjøbmænd. Rex m. p. subscr. R. 6, 247 b.

[Omr. 30. April—2. Maj.] M. Holger Skalre, Ærkedegn i Lund, og M. Per Ifuersen, Kannik smstds., citant Jørgen Brade til Valsø for en Kirkens Jord vest for Domkirkens Kirkegaardsmur i Lund, hvilken Jord han har solgt til en Borger smstds. ved Navn Jost Bartskeer, at møde paa Køpnehafns Slot Fred. efter Sønd. cantate (16. Maj).

Samme citant Jost Bartskeer for den nævnte Jord, hvilken han har solgt Knud Sparre til Klogerup, som de mene med Urette, at møde samme Tid og Sted. Udt. i T. 4, 547 b. (U. St.)

2. Maj (Kbhvn., Torsd. efter SS. Philippi et Jacobi app. Dag). Følg brev for Jørgen Valckendorf, Skjænk, til Bønderne under Holbeck. Udt. i R. 6, 33 b.

— Brev til Peder Bilde, at Kongen har forlenet Jørgen Valckendorf med Holbeck Slot, hvorfor han strax skal overlevere ham Slottet med Inventarium og Jordebøger. T. 4, 548.

— Kvittans til Sander Leyel paa 500 Rosenobler og 54 Engelotter, som han har oppebaaret af Tolden og leveret Kongen selv i dennes Kammer her paa Slottet. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 34.

— Stadfæstelse paa et Pergamentsbrev, givet i Roskilde S. Thome ap. Dag (21. Dec.) 1555 (!), at Hr. Hans Pouelsen, Vikar ved S. Erasmi Alter i Roskilde Domkirke, har med Samtykke af Prioren og alle Vikarerne bortlejet en Stengaard, hørende til dette Alter, vest for Snæversti i S. Olufs Sogn i Roskilde til Jens

¹ Rodby.

Nielsen, Skriver paa Roskildeggaard, hans Hustru Anne Hansdatther og begge deres ægte Børn for deres Livstid. De skulle holde Gaarden vedlige og give i aarlig Leje til Hr. Hans Pouelsen 6 Mark danske, de 3 til Paaske og de 3 til S. Michels Dag; endvidere skulle de svare al Kronens og Byens Tyng. Hvis de opføre nogen „mærkelig“ Bygning derpaa og komme i Armod, maa de oplade Brevet til en anden ærlig Mand, som dog skal forny det. Efter deres Død, eller hvis Brevet ikke overholdes, skal Gaarden frit og kvit komme tilbage til Vikaren ved S. Erasmi Alter. Rex m. p. subscr. R. 6, 34.

2. Maj (Kbhvn., Torsd. efter Philippi et Jacobi). Følgebrev for Otte Brade til Bønderne i Olborg Len. Udt. i R. 6, 351 b.

— Befaling til Jørgen Bernekov at skaffe 40 Læster Malt til Nyborig. Udt. i T. 4, 549 b.

— (—, Torsd. efter Sønd. misericordias domini). Livsbrev for Hr. Jens Pouelsen paa et Vikarie i Roskilde Domkirke til vor Frue Alter, kaldet Peblingealter, som nu er ledigt efter Hr. Oluf Agesen. Rex m. p. subscr. R. 6, 352. Jvfr. R. 6, 36.

3. Maj (—, Fred. efter SS. Philippi et Jacobi app. Dag). Forleningsbrev for Peder Christiernsen, Hofsinde, paa Tølløsse Len i Sieland, som Hr. Ofue Bilde sidst havde det, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 35.

4. Maj (—, Lørd. efter Sønd. misericordias domini). Ejendomsbrev for Hr. Peder Priip, Vikar i Aarhus Domkirke, paa en S. Hans decollati Alters Gaard og Grund paa Medelgade i Aarhus i S. Olavi Sogn, hvilken Hr. Peder Diurskouf tidligere boede paa, men som nu Peder Priip selv ibor. Gaarden skal holdes vedlige med god Kjøbstedsbygning og Tegtag og maa ikke adsplittes i Boder eller paa anden Maade. Naar Peder Priip er død, skal der aarlig gives 2 lødige Mark danske i Jordskyld til Vikaren ved S. Hans decollati Alter, den ene til Paaske, den anden til S. Michels Aften. Betales Jordskylden ikke i 3 Aar, falde Gaard og Grund tilbage til Alteret. Rex m. p. subscr. R. 6, 352 b.

— (—, sabb. jubilate). Befaling til følgende Kjøbsteder at være Byfogderne behjælpelige med at udføre Eskel Oxes Befaling til dem om at købe Øltønder for Kongens Penge og sende dem til Kiøpnehavn: til Roskyld om 50 Læster Tønder, Malmø 100 Læster, Kiøge 50 Læster, Landskronne 60 Læster, Helsingør 50 Læster og Helsingborg 40 (?) Læster. Udt. i T. 4, 549 b.

5. Maj (Kbhvn., dom. jubilate). Følgébrev for Peder Christensen til Bønderne under Tøllesse Len. Udt. i R. 6, 35 b.

7. Maj (—, Tirsd. post jubilate). Befaling til Jørgen Urne at lade en Karl følge Jøren Jensen omkring paa Øerne for at være ham behjælpelig med at faa 50 Baadsmænd til Kongen. Udt. i T. 4, 550.

— Befaling til følgende Kjøbsteder at udgjøre gode Badskeerere med Kiste og andet Tilbehør, „eller der er nogen, der haver fri Baand, at de gjøre hannem ud“; de skulle møde i Kiønehafuen Fred. før Sønd. vocem jucunditatis (24. Maj): Kiønehafuen 2, Malmøe 1, Kiøge 1, Ystedt 1, Landzkronne og Lundt 1, Helsenør og Helsenborg 1. Udt. i T. 4, 550.

8. Maj (—, Onsd. efter Sønd. jubilate). Forleningsbrev for Johannes de Prato paa et Kannikedømme i Aarhus Domkirke, som er ledigt efter M. Seuren, samt paa en Kirke, kaldet Braband, og en Præstegaard i True paa Betingelse af, at han holdes til boglige Kunster og i den Tid holder en god Kapellan til Braband Kirke; naar han kommer til den Alder og bliver saa lærd, at han selv kan overtage Embedet, og han ikke studerer ved noget Universitet, skal han bo ved Domkirken og gjøre sædvanlig Tjeneste. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 353 b.

— Ejendomsbrev for M. Jacob, Kongens Bygmester, paa en Kronens Jord i Randers ud til Graabrødrestræde, som tidligere tilhørte Essenbecks Kloster, samt paa en Kaalhave smstds. Rex m. p. subscr. R. 6, 354 b.

— Aabent Brev, at Lisabet, Lektor Frantzis Efterleverske, maa være fri for al Kongens og Byens Tyngde i Malmøe, saa længe hun sidder som Enke og ingen Handel eller Kjøbmandskab bruger. Johan Friis subscr. Udt. i R. 6, 493 b.

— Befaling til Sthii Pors at yde Elisabet Lector Frantzis $\frac{1}{2}$ Læst Korn, som Kongen har givet hende. Udt. i T. 4, 550 b.

— Aabent Brev, at Mette, Dr. Oluf Gyldenmunds Efterleverske, maa være fri for al Kongens og Byens Tyngde i Aalborg, saa længe hun sidder som Enke og ingen Handel eller Kjøbmandskab bruger. Johan Friis subscr. Udt. i R. 6, 355 b.

9. Maj (—, Torsd. post jubilate). Befaling til Otho Brade at yde Mette, Dr. Oluf Gyldenmunds Efterleverske, $\frac{1}{2}$ Læst Korn, som Kongen har givet hende. Udt. i T. 4, 550 b.

9. Maj (Kbhvn., Torsd. post jubilate). Befaling til Jens Jul at skaffe 10 Læster Rug til Nyborig Slot.

Befaling til Rasmus Persen, Stiftsskriver i Vendelbo Stift, at skaffe Jesper Friis¹ 20 store Læster Rug, naar han sender Skib derefter. Udt. i T. 4, 550 b.

— Befaling til Jørgen Barnekov at levere Jørgen Rosenkrantz 5 Øxne i Kolling. Udt. i T. 4, 551. (U. St.)

[Omtr. 10.—20. Maj.] Befaling til Peder Büld at levere M. Rupert $\frac{1}{2}$ Læst Malt, som Kongen har givet ham. Rel. Erick Valckendorf. Udt. i T. 4, 556. (U. St.)

11. Maj (—, Lørd. efter Sønd. jubilate). Følgebrev for Vincentius Lunge til Bønderne under Krogen. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 36.

— Følgebrev for Jørgen Raassenkrantz til Bønderne under Kollinghus. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 353 b.

— Befaling til Jørgen Tidemand at begive sig til Kongen for at erfare dennes Vilje. Udt. i T. 4, 551.

12. Maj (—, Sønd. cantate). Befaling til Sander Leigel paa Kongens Vegne at give sig i Rette med den Skipper fra Grønningen, som er kommen i Sundet med lybsk Gods og tidligere er løben gennem Bæltet uden at give Told. Bliver Skibet tildømt Kongen, skal han dog lade Skipperen løbe bort med det lybske Gods, da det ikke er forbrudt, men tage Borgen af ham, at han inden en vis Tid vil tilbagelevere Skibet her i Sundet. T. 4, 551.

13. Maj (—, Mand. efter Sønd. cantate). Aabent Brev indeholdende Bestemmelser om Handel, Tiende, Sagefald, Vrag, Ægt og Retspleje paa Gotland, udstedt efter Samraad med de tilstedeværende Rigsraader i Anledning af de fra Borgerne i Vesbye overbragte Klager. Rex m. p. subscr. K. 1525—58 Bl. 129².

— Aabent Brev, at Christiern Skriver, Borger i Visbye paa Gotlandt, som skal have sagt, at Peder Jude, Foged i Helliggejsthus smstds., lod udføre Malt derfra og lod det brygge i Byen, hvorfor Peder Jude tiltalte ham paa Bytinget og vilde gjøre ham til en Løgner, saa han maatte love 100 Dlr. til Otte Rudt, Embedsmand paa Vishye Slot, her for Kongen har bevist, at han ikke vilde

¹ Lensmand paa Aggershus.

² Baade Borgerne i Visby og Bønderne paa Gulland fik denne «Afsked» beskrevet. Tr.: Strelow, Den Guthilandiske Cronica S. 266 ff. Christian III's Hist. II. 234 ff., hvor der S. 235 L. 15 og 6 f. n. for «haffuer» skal læses: haffner; I. 2 f. n. skal for «Hoffborg oc szelge» læses: Hoffborg haffn oc ther kiøbe oc sselge; S. 236 L. 2 f. n. skal for «landzens rette» læses: landzens indbyggere ved loug, skiell oc rett, oc ingen aff thennom wforrette. Den sidste Udg. er bedst.

tillægge Peder Jude nogen Tyvssag, hvorfor Kongen har eftergivet ham de 100 Dlr. Naar Otte Rudt kommer til Gotlandt, skal han forlige dem, og denne Sag skal ikke komme nogen af dem til Skade. Rex m. p. subscr. T. 4, 552¹.

14. Maj (Kbhvn., Tirsd. post cantate). Stadfæstelse paa en Ordning, som Kapitlet i Riber Domkirke i Følge Superintendenten M. Hans Taussens Indberetning har truffet, at Vedsted Kirke, som ligger til Kapitlet, skal blive til en Læsemesters Underholdning, og at en Kannikerresidens, Snagdal, skal blive til en Sognepræsts Bolig i Riibe. Rex m. p. subscr. R. 6, 355².

16. Maj (—, Torsd. efter Sønd. cantate). Forleningsbrev for Niels Persberg paa Eggebjerggaardt, som Hr. Ofue Bilde sidst havde i Væрге, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 36.

— Livsbrev for Thalle, Anders Haldaggers Efterleverske, paa Gaarden Ebbekiøb i Lyng Herred uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bonde og Skov. Befaling til Bonden paa Gaarden at yde hende Landgilde og anden Rettighed, som han hidtil har ydet paa Kiøpnehafns Slot. R. 6, 37.

— Befaling til Stig Pors at yde M. Hans paa Jernhytten 69¹/₂ Dlr. 11 Skil. 2 Alb. danske, som han har til gode for Arbejde. Udt. i T. 4, 551 b.

— Befalinger til Abbeden af Soer og Prioren af Antuordskouf Dag og Nat uspart at begive sig hid til Kongen. Udt. i T. 4, 552 b.

— Til Sander Leyel. Da en Skipper ved Navn Jahan Kremer, som skal være fra Groning, har klaget over, at Sander Leyel har arresteret hans Skib, fordi han skal have forløbet Kongens Told, gives samme Befaling som i Brevet af 12. Maj. T. 4, 552 b.

— Brev til Indbyggerne i Skone, at Kongen har tiltroet Jørgen Tidemand at være Landsdommer i Skone. Rex m. p. subscr. T. 4, 553.

18. Maj (—, Lörd. efter Sønd. cantate). Tilladelse for Jørgen Tidemand, Landsdommer i Skone, til strax at indløse fra Claus Urne Barckagger, Engelsbeck og Skiellinge Len og beholde dem uafløste, saa længe han er Landsdommer i Skone,

¹ Samme Brev findes indført T. 4, 560 b med Dat. Onsd. efter Sønd. cantate. ² Tr.: Terpager, Ripø Cimbr. S. 221 (efter Orig.?). Christian III's Hist. Suppl. S. 153. Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 480.

og ellers indtil de afløses. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 493 b.

18. Maj (Kbhvn., Lörd. post cantate). Eneret for Henrick Smed, Borger i Malmø, paa i 5 Aar at lade prente den Lægebog, som han har udsat paa dansk, og som er overset af de højlerde i Universitetet og befunden at være nyttig. Hvilken anden som prenter den, skal have forbrudt Halvdelen til Kronen og Halvdelen til Henrick Smed. Rex m. p. subscr., Johan Friis etiam subscr. R. 6, 494 b.

19. Maj (—, Sønd. vocem jucunditatis). Til Frantz Brockenhus. Da mange lade deres Skibe løbe gennem Bæltet og derved forløbe Tolden ved Helsingør, skal Jørgen Grøn, naar han har været i Rostock med Kongens Jagt og er kommen tilbage til Falster, løbe op i Bæltet og blive der nogen Tid for at paase, at intet Skib løber der igjennem, som skal give Told ved Helsingør. Frantz Brockenhus skal udfetalje Kongens Jagt Bonden og lade den løbe i Bæltet i samme Hensigt. Hvis den nye Jagt er færdig, skal han ogsaa lade den løbe frem og tilbage i Bæltet. T. 4, 553 b.

20. Maj (—). Gavebrev til Universitetet. R. 6, 38 b. (Overstreget. Jvfr. ndfr. under 29. Sept.)

— (—, Mand. efter Sønd. vocem jucunditatis). Befaling til Sandel Leyel at sende til Køpenhafns Slot 1 Fad Rinskvin paa 3 Amer, som Kongen vil have ind paa Fortun. Rel. Eskiil Oxe. Udt. i T. 4, 556.

21. Maj (—, Tirsd. efter Sønd. vocem jucunditatis). Aabent Brev, at Peder Vind i Engelholm, som herberger vejfarende Mænd og skaffer dem Underholdning for Penge, indtil videre maa holde en egen Skude paa 3 eller 4 Læster, som kan fare til Tydskland efter Tystøl, Mel og andre Varer, som han behøver til sit Huses og sine Gjæsters Ophold; dog maa han ikke sælge Varerne udenfor Huset eller andre til Forprang. Rell. Hr. Mougens Gyldenstiern og Byrge Trolle. R. 6, 495.

22. Maj (—, Onsd. post vocem jucunditatis). Befaling til Kjøbstederne i Sieland, Skone, Fyen og Smaalandene ufortøvet at sende det Orlogsskib, som de hver skulle udruste, hvilket endnu ikke er kommet, skjønt det efter Kongens tidligere Befaling skulde være her Sønd. vocem jucunditatis. T. 4, 556 b.

— Til Verner Parsberg og Ebbe Ulfeld i Bleginge, Hr. Mogens Gyldenstierner, Lauge Ulfstand og Hartuig Bilde i Halland. Kongens Forbud mod at udføre Egetømmer fra disse Lande andet-

steds hen end her ind i Riget gjentages, da det ikke overholdes. Handler nogen mod det, skal han uden al Naade straffes paa Liv og Gods. T. 4, 557.

22. Maj (Kbhvn., Onsd. efter Sønd. vocem jucunditatis). Samme Befaling til Byerne Rodnebye, Ausker, Lyckov, Vardberg, Halmstad, Laugholm og Falckenberg. Udt. i T. 4, 557.

24. Maj (—, Fred. efter Sønd. vocem jucunditatis). Forleningsbrev for Knud Skriver i Knardrup paa en Gaard i Vente-rupe i Thune Herred uden Afgift. Med de sædvanlige Bestem-melser ang. Gaard, Bonde, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 38.

— (—, Fred. post ascensionis domini). Tilladelse for Vol-gang Coppen, Hertug Ulrich af Meckelborgs Tjener, til nu paa Hertugens Vegne at købe 500 Tdr. Havre i Danmark og ud-føre dem til Tysland. Johan Friis subscr. T. 4, 558.

1. Juni (—, Pinse Aften). Befaling til Sander Leyel at købe 100 Læster Baysalt og 50 Læster Mariportsalt til Kongen af nogle Saltskibe, som han beretter ere indkomne; siden skal han fortolde dem og lade dem løbe igjennem. Rex m. p. subscr. Udt. i T. 4, 558.

5. Juni (—, Onsd. efter Pinsedag). Aabent Brev, at Kongen har sendt Hr. Mogens Gyldenstjerne ud med en Flaade for at opbringe Sørøvere, hvorfor han beder sine Naboer og For-vandte og strængt paalægger sine Undersaatter at hjælpe ham. Rex m. p. subscr. K. 1525—58 Bl. 131 b¹.

— Skibsartikler, givne Hr. Magnus Gyldenstjerne, Embeds-mand paa Laugholm Slot, paa hans Expedition mod Sørøvere. Rex m. p. subscr. K. 1525—58 Bl. 133².

— Søbrevne for de enkelte Befalingsmænd paa Kongens og Kjøbstedernes Orlogsskibe i Hr. Magnus Gyldenstjernes Flaade i Vestersøen. K. 1525—58 Bl. 137 b³.

— Aabent Brev, hvorved Kongen lover at udløse og skades-løsholde Hr. Magnus Gyldenstjerne og de andre af Adelen, som ere med ham paa hans Expedition, hvis de skulle blive fangne. Rex m. p. subscr. K. 1525—58 Bl. 138⁴.

¹ Samme Brev paa Latin med Dat. 6. Juni smstds. Begge Texter tr.: Christ. III's Hist. II. 252 ff., hvor der S. 252 L. 11 for «haffue» skal læses: haffne; S. 253 L. 15 skal der for «imperatorum» læses: mercatorum; L. 16 for «pervenissent» læses: pervenisse; L. 17 for «vt præsertim» læses: et præsertim; L. 11 f. n. for «vt tutius» læses: et tutius. ² Tr.: Christian III's Hist. II. 254 ff. (hvor der S. 255 L. 17 for «huer» skal læses: huem; S. 256 L. 7 f. n. skal for «bodz-mend» læses: bodzmenndz) og S. 550 ff. (efter en mindre god Afskrift). ³ Tr.: Christian III's Hist. II. 260. ⁴ Tr.: Christian III's Hist. II. 260 f.

7. Juni (**Kbhvn.**, Fred. efter Pinsedag). Brev for Frans Vil-lomsen, Tolder paa Køpenhafns Slot, paa Kronens Part af Tien-den af Oppesundbye Sogn. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 40.

8. Juni (—, Lörd. efter Pinsedag). Forleningsbrev for Lauris Hansen, Skriver paa Køpenhafns Slot, paa 2 Gaarde i Abbetuedt¹. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 40 b.

[**Omtr. 11.—19. Juni.**] Befaling til Nis Lassen, Borger i Riiibe, strax at begive sig til Kolling og der indskibe det Specceri, som han har kjøbt til Kongen, paa det Skib, Kongen sender did, hvor-efter han skal følge det til Kiøpnehafn.

Befaling til Peder Bild at sende 4000 Hvidlinger og 4000 Skuller til Kiøpnehafn til Kongens Behov samt 60,000 Hvidlinger og 50,000 Flyndere til Slottets Behov.

Befaling til Seuren Skriver, Tolder i Kolling, at modtage de Fisk, som Peder Bild sender did, og opbevare dem, indtil Per Godskes Bud kommer efter dem.

Befaling til Stii Pors at sende 20 gode levende Øxne til Køpnehafns Slot. Udt. i T. 4, 563. (U. St.)

12. Juni (—, 4. feria post trinitatis). Brev til Hr. Christoffer, Abbed i Skoufcløster, at der, da Hr. Ofue Bilde modtog Klo-steret, var mere end 200 Svin der, hvorfor han skal holde de Svin, som nu ere i Klosteret, tilbage, indtil det Tal, Hr. Ofue modtog, er fuldgjort af hans Arvinger. T. 4, 560.

13. Juni (—, Torsd. post trinitatis). Befaling til Erick Skriver i Buckerup at levere Abbeden i Skovcløster de 38 Pd. Mel, som han strax efter Paaske har oppebaaret af Møllerne under Klosteret efter Hr. Ove Bildes Død, skjønt de ikke skulde leveres før S. Volburgs Dag. T. 4, 559 b.

19. Juni (**Hørningholm**, Onsd. efter S. Botulphi Dag). Aabne Breve til Skonne, Sieland og Fyen, at Kongen med Danmarks Riges Raad indtil videre har forbudt at udføre Græsøxne af disse Lande enten inden eller uden Riget, da Kjødets er blevet langt dyrere her end i Udlandet paa Grund af den megen Fædød i den daarlige Fodertid i dette Aar. Dog maa man efter gammel Sæd-vane uddrive Staldøxne mellem Jul og Paaske, Kronens Told dog ufokrænket. T. 4, 563 b.

¹ Abbelved, Saaby Sogn, Voldborg Herred.

19. Juni (**Hørningsholm**, Onsd. efter S. Botulphi Dag). Breve til Kjøbstederne ved Færgestederne om samme Sag. De maa ikke til-lade, at der udføres Græsøxne fra deres By, før de faa nærmere Besked af Kongen derom. T. 4, 564.

24. Juni (—, S. Hans Dag Midsommer). Brev til Hr. Magnus Gyldenstjerne, at Claus Dorknægt er kommen hjem fra Franckrige med den Besked, at det ikke er med Kongen af Franckriges Samtykke, at de Frantzosser røve fra den danske Konges Undersaatter. Der sendes ham et Register paa de Byer i Franckrige, hvorfra der er udgaaet Søroverskibe. Han skal se at opbringe dem, men de skulle være gode Sejlere. Kongen af Franckrige har givet Skjølling over dem, saa man, hvor man kan faa fat paa dem, kan handle med dem, som man vil. — Registeret: Humsler¹ i Normandien 4 Skibe, Habel de Gras² 8, Kankale 2, Seymalo³ 2 og Dippe 20; dog løbe de ikke alle for Norden. T. 4, 573.

30. Juni (—, Sønd. efter S. Hans Dag). Befaling til Peder Bild at købe 250 gode Græsøxne inden S. Michaelis Dag og lade dem drive til Kiøpnehafns Slot; han skal indskrive Udgiften i sit Regnskab.

Lignende Befaling til Otho Brade om 100 gode Græsøxne. Udt. i T. 4, 565 b.

1. Juli (—, vor Frue Aften visitationis). Befaling til Sander Level at købe 2 „nest“ Cypreskister, de skjønneste, han kan faa, og 10 eller 12 Stykker Lærred til Kongen. De Granatæbler, som skulle bestilles, skulle indpakkedes saaledes, at der kan gjøres Hul paa Indpakningen, saa de kunne faa Luft og ikke for-dærvses. — Seddel, at han skal købe saa meget Drejl til Kongen, som et hoslagt Register viser. Han skal overveje, om det er bedst at købe samme Drejl i hele Stykker eller hver Diskdug for sig, og skriftlig underrette Kongen derom samt om, hvad det vil komme til at koste. Der sendes ham en Diskdug af Damaskdrejl, hvorefter der skal bestilles 50 Duge; de 16 Duge til de 4 Banketdiske (dob-belt Underdug og Overdug) skulle kjøbes særskilt og være 5 Gange saa lange som de fornævnte; de skulle være af det skjønneste Damaskdrejl. Der sendes ham endvidere en Dug af det andet Drejl, hvorefter der skal bestilles 100 Duge, og et Bilægger til at bestille Bilæggere efter (100 af den ene og 200 af den anden Slags). De 10 eller 12 Stykker Lærred, som han i Brevet har faaet Befal-

¹ Honfleur.² Havre de Grace.³ Saint Malo.

ling til at bestille, skulle være foruden det Lærred, som Kongen tidligere har skrevet til ham om, da det skal forskikkes til Kurfyrstinden af Saxen. T. 4, 564 (Hovedbrevet i Udt.).

11. Juli (Kbhvn., Torsd. efter Canuti regis). Befaling til Kongens Raad at være tilstede her hos Kongen Sønd. efter S. Bertholomei ap. Dag (25. Aug.). Udt. i T. 4, 566¹.

— Befaling til Hr. Magnus Gyldenstierne, Kongens Admiral, hvorledes han skal forholde sig med Flaaden mod Sørøverne under Norge. T. 4, 568 b².

12. Juli (—, Fred. post Canuti regis). Befaling til Niels Kundze at bestille 2 Fjerd. Sommersild til Kongen og lade den godt forvare, dog maa den ikke saltes for meget, samt 2 eller 3 Vol Flækkesild, som skal være langt saltere end den, der bruges her, da Kongen agter at sende den udenlands; den skal bestilles, saa Kongen kan faa den om 14 Dage, naar hans Bud kommer derefter. Udt. i T. 4, 574 b.

13. Juli (—, Lörd. efter S. Knud Konges Dag). Qvittantia qvittantiarum til Frans Banner, Embedsmand paa Kallø, paa alt, hvad han har oppebaaret af Holbeck Slot, siden han fik det paa Afgift, indtil SS. Philippi et Jacobi Dag 1554, da han blev det kvit. Hvad han blev skyldig, har han betalt. Rex m. p. subscr. R. 6, 41.

— Qvittantia qvittantiarum til Ifuer Krabbe, Embedsmand paa Skyfuehus, paa alt, hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet fra den Tid, han fik Coldinghus paa Regnskab, indtil han blev det kvit. Hvad han blev skyldig, har han betalt. Rex m. p. subscr. R. 6, 356.

— Til Eskild Oxé. Da Jørgen Bernekov har berettet, at en Skude, hvorpaa han efter Kongens Befaling havde sendt noget Malt til Nyborg, er forlist, skal Eskild Oxé afkvitte dette Malt i hans Regnskab. Udt. i T. 4, 566 b.

— Til Otho Brade. Da Hr. Otho Krumpen og Holger Rossenkrantz have undersøgt, hvorledes Befæstningen om Alborghus

¹ Foran dette Brev findes følgende Optegnelse: «Anno domini 1555 den 12. Dag Julii efter kgl. Maj.s Befaling skrevis først kgl. Maj.s Titul uti alle Breve, som udgavis, som her efter følger: Christian den tredje, met Guds Naade Danmarkis, Norgis, Vendis og Gottis Konning, Hertug udi Sleswig, Holsten, Stormarn og Dytmerschen, Greve udi Oldenborg og Delmenhorst.»

² Udførligt Udt. i Nsk. Rigsregist. I. 187 ff., hvor der dog S. 188 L. 4 f. n. for 80 skal læses: 60, og hvor Slutningen skal lyde saaledes: de Knægte, der antages til Aarstjeneste, skulle følge med Skibene til Bergen; og naar Mogens Gyldenstjerne løber tilbage [til Danmark] med de andre Skibe, skal han løbe med dem alle (nemlig Skibene) til Helsingør, og ingen af Kjøbstedsskibene maa forløves at løbe hjem til deres Byer.

bedst kan foretages, og Hr. Otho har berettet, at der ikke kan faas fersk Vand ind paa Slottet uden ved Render, skal han lade Befæstningsarbejderne staa hen, indtil Kongen faar raadslaaet nærmere med sine Raader og giver yderligere Besked; imidlertid skal han samle saa meget i Forraad som muligt. Den gamle Knægt paa Slottet ved Navn Junker Skiøt skal han underholde som en af de andre Knægte. T. 4, 574.

14. Juli (Kbhvn., Sønd. post Canuti regis). Befalinger til Sthen Rossensparre og Sthii Pors hver at købe 100 gode Græsøxne til Kongens Underhold paa Kiøpnehafns Slot; de skulle hver strax sende 50 til Slottet og beholde de andre 50 til S. Michels Dag. Udt. i T. 4, 567.

— Befaling til Jens Juel paa Aarhusgordt eller hans Foged ingen Rug eller Malt at sælge, før han faar nærmere Besked. Udt. i T. 4, 567 b.

[Omtr. 14. Juli.] Thage Thot citat Peder Godske for noget Gods i Horns Herred, som han har indløst til sig fra Niels Vincentze[n]s Arvinger, hvilket Gods hans „Forældre“ Hr. Ouge Andersen¹ har givet til et Alter i Ebbelholt Kloster til Messer og anden Tjeneste, at møde Torsd. efter S. Bertholomei ap. Dag (29. Aug.) her paa Kiøpnehafns Slot. Udt. i T. 4, 567 b. (U. St.)

13. Aug. (Halsnæs, Tirsd. efter S. Laurentii Dag). Brev for Pouel Fechtel, Møntmester, paa Kronens Part af Tienden af Hersted vestre Sogn. Udt. i R. 6, 41 b².

24. Aug. (Kalundborg, S. Bartolomei ap. Dag). Aabent Brev, at Indbyggerne paa Sambsoe, som, efterdi de bo paa et Udland, finde sig besværede ved, at de 9 skulle udgjøre den tiende Bonde til Udbud til Rigets Tjeneste, maa være fri for dette Udbud; dog skulle de være pligtige at gjøre som andre Under-saatter, hvis det bliver nødvendigt, at Landets menige Indbyggere udgjøres. Rex m. p. subscr. R. 6, 42.

— Tilladelse for Indbyggerne i Norby og Morup paa Sambsoe, som have berettet, at en Ordrift, kaldet Ormhuo, fra gammel Tid har ligget til deres Byer, at de herefter maa bruge den som Ordrift og Græsgang, da deres Græsgang ellers er ringe, saa deres Byer, hvis de skulde miste Ordriften, vilde ødelægges. De skulle aarlig give Kronen 24 Mark danske af den, og hvis det viser sig, at den kan give mere, skulle de give, som tilbørligt kan være. Rex m. p. subscr. R. 6, 42 b.

¹ Aage Andersen Thot, Tage Thot's Farbroder.

² Tr.: Dsk. Mag. I. 164.

26. Aug. (Holmstrup). Landsknægte, Bøsseskytter og Styrmand lægges i Borgeleje paa Kongens Slotte og Gaarde: paa Helsingborg Slot 10 Landsknægte, paa Kongens Gaard i Othense 10 Landsknægte, paa Nyborg Slot 10 Landsknægte og 2 Bøsseskytter, paa Aalborghus 12 Landsknægte, paa Krogen 10 Styrmand, paa Roskildegard 10 Bøsseskytter, paa Lundegard 10 Bøsseskytter, paa Baehus 20 Bøsseskytter og paa Kallundborg 2 Bøsseskytter. T. 4, 575.

— Til Kiøbnehavn; Helsingør, Roskild og Slangerup; Mahmø; Landzkrone; Ysted; Trelleborg og Sømmershavn; Horsens; Aarhus; Viborg; Aalborg; Faaborig og Rudkiøping; Kiertheminde, Bonse og Medelfar; Assens; Suinborg; Nagskov, Maribo, Saxkiøping og Nysted; Stubbekiøping. Da Hr. Mogens Gyldenstjerne er kommen hjem med Flaaden, har Kongen befalet at forløve Skibene fra de nævnte Byer; paa Grund af den store Mangel paa Skyts paa Skibene, skulle de kjøbe eller lade støbe nogle gode Kobbestykker, som kunne vare. De maa nu bruge Skibene, som de selv ville, men hvis der igjen kommer noget paa, skulle de have et godt Skib rede med Skyts, Krudt og Led. T. 4, 576.

— Til Kiøge; Prestøe, Vordingborg, Hedding og Ringsted; Skielskiør, Slagelse og Korsør; Kallingborig; Nestued; Vedle; Kolling; Ribe; Rodnebye. Hr. Mogens Gyldenstjerne er kommen hjem med Flaaden og har faaet Befaling til at forløve de nævnte Byers Skibe. Da disse baade have været for smaa og ikke tilstrækkelig sødygtige og ikke have været forsynede med det nødvendige Skyts, skulle de sørge for at have et godt sødygtigt Skib i Beredskab og lade støbe eller kjøbe godt Kobberskyts dertil, saa alt kan være rede, naar det gjøres behov. Skibet, som de skulle have i Beredskab, maa de dog bruge selv, indtil Kongen tilsiger dem. T. 4, 577¹.

[Omtr. 26. Aug.—13. Sept.] Befaling, foranlediget af Fru Cissele Cromediges, til Oluf Munck, Erick Krabe, Jørgen Løcke, Nils Lange, Holger Rossenkrans, Jørgen Skougor, Hans Holck og Iuer Krabe, at de skulle drage paa det Markeskjel, som for nogen Tid siden blev gjort mellem Brysten² og Rans³ i Holms⁴ Herred. Udt. i T. 4, 578. (U. St.)

¹ Herefter følger: »Nota, at disse ofterskrevne Borgerskibe finge Forlov at løbe hjem fran Flaaden og ikke kom paa Reden med de andre for Kiøpnehavn: Schaffuen og Hørring, Hofbro, Ebbeltoft, Grinduc.» ² Maaske Brøndsted, Gaverslund Sogn. ³ Rand, Gaarslev Sogn. ⁴ Holmans.

30. Aug. (Kalundborg, Fred. efter S. Bartolomei ap. Dag). Til-ladelse for Borgerne i Kallundborg til at bruge Øerne Lille og Store Vrøg vest for Allershafue til Græsgang uden Afgift. Rex m. p. subscr. R. 6, 43.

13. Sept. (Kbhvn., Fred post [Mariæ] nativitatis). Befaling til Jørgen Skinckel at levere Hermen Vale lige saa meget Korn som sidste Aar. Udt. i T. 4, 578.

[Omtr. 13.—18. Sept.] Befaling, foranlediget af Fru Kistene, Gabriels Efterleverske, til Hr. Otte Krumpen, Iuer Krabbe, Erick Krabbe og Otte Brade paa Kongens Vegne samt Albrit Skel, Jost Høg, Jørgen Splid og Mons Jul, at de skulle gjøre Markeskjel mellem Neurup¹ og Synderholm og tage Sandemænd til sig; de skulle stævne de Breve og Lovhævder, som haves paa begge Sider, for sig og sørge for, at den Adkomst, som Hr. Morten har, kommer tilstede.

Til Knud Gyldenstiern, Jon Matzen, Ifuer Krabbe, Jens Jul, Erick Skram, Jøst Høg, Axel Jul, Christoffer Rosenkrantz. Da Jens Marquordsen har stævnet Anthonis Bryske, Biørn Kaas og andre Lodsejere til Vange, Vangekjær, Kjøgen og Giersholt og tiltalt dem, fordi de bruge noget af hans Ejendom, som med Rette skal høre til Lengisholm og Michelstrup, og Anthonis Bryske og Biørn Kaas dertil have svaret, at han ikke har Ret til al den Ejendom, hans Lovhævd lyder paa, skulle de inden 12 Uger møde der paa Marken, undersøge al Lejligheden og dømme dem endelig imellem enten til Minde. eller til Rette. Udt. i T. 4, 578 b. (U. St.)

[—] Brev til Anders Skriver, Tolder paa Falsterbo, at Henning Kasse (?) maa udføre 2 Læster saltet Kjød til Tyskland mod at betale samme Told som her i Køfuenhafn. Udt. i T. 4, 579. (U. St.)

[—] „Frantz Jensen paa Sti Porsis Vegne en Befaling til Eiler Hardenberg, Jørgen Tidemand, Claus Urne, Knud Sparre.“

„Per Andersen paa Fru Cisseles Vegne en Befaling til Eiler Harrenberrig, Hr. Laufue Brade, Michel Hals, Jens Inguersen.“

„Chresten Bagge fik et Beskjærmelsebrev for Lauris Seigers Børn og Slægt og Venner.“ T. 4, 579 b. (U. St.)

15. Sept. (—, Sønd. efter vor Frue Dag nativitatis). Livsbrev for Anthonis Hanisch, Sekretær, paa Bønderne under det

¹ Nyrup, Sønderholm Sogn, Hornum Herred.

Kannikedømme i Aarhus Domkirke, som han har i Værge, med Gjæsteri og anden Herlighed. Rex m. p. subscr. R. 6, 47. Jvfr. R. 6, 359.

16. Sept. (Kbhvn.). Kvittans til Knud Stiensens paa 1000 Dlr. og 56¹/₂ Lod Sølv, som han har oppebaaret paa Island og indleveret i Kongens eget Kammer.

Kvittans til samme paa 102 islandske Ræveskind, som han har oppebaaret paa Island og afleveret i Kongens Skrædderkammer „her paa Slottet“. Udt. i R. 6, 602 b.

18. Sept. (—). Brev til Anders Knudsen, Tolder paa Falsterboe, at Pouel Møller, gamle Jørgen Smed, unge Jørgen Smed og Thomes Mutzel hver maa udføre 2 Tdr. saltet Oxekjød, Kronens Told dermed uforkrænket.

Befaling til samme at købe 24 Læster Sild, 100 Skippd. Humle, 1 Læst Sennop og 3 Læster Hvideroer til Kongen og sende dem til Køpnehafns Slot. Udt. i T. 4, 579 b.

[Omtr. 18.—19. Sept.] Fru Ingeborg Jepe Falcks citat Jens Rotfeld til Esker og Jomfru Kirstine Nielsdatter for noget Gods, som disses Søster Jomfru Christentz har solgt og pantsat i Skone og andetsteds, hvilket Gods Nils Jensens Arvinger kjende sig Rettighed til, at møde med Pantebreve og Kjøbebreve 28. Okt. for Kongen. Udt. i T. 4, 580. (U. St.)

[—] „Albrit Høg fik Befaling til Oluf Munck, Erick Krabbe, luer Krabbe, Erick Skram, Axel Juel, Hermand Skel, Erick Nilsen, Franz Dyre, Per Crutze, Biørn Kos.“ T. 4, 580. (U. St.)

19. Sept. (—, Torsd. efter Hell. Kors Dag exaltationis). Livsbrev for Lauritz Hansen, Skriver paa Kiøpnehafns Slot, paa et Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som er ledigt efter afdøde Bent Bilde. Naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken og gjøre sædvanlig Tjeneste. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 47 b.

— Livsbrev for M. Henrick, Kongens Prædikant, paa et Kannikedømme i Aarhus Domkirke, som er ledigt efter afdøde Bent Bilde. Naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste, skal han bo ved Domkirken og gjøre sædvanlig Tjeneste. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 357 b.

— Eneret for Bastian Hiltzebroch, Borger i Malmøe, paa

i 5 Aar at lade Spangebjergis Postille prente, som M. Christiern Pedersen har oversat fra tysk paa dansk nogen Tid før sin Død, og som er oversat af Dr. Peder, Superintendent i Siellandz Stift, og andre højlerde i Universitetet og befunden at være nyttig. Hvilken anden som prenter den, skal straffes, og den, hos hvem samme Bøger findes til Kjøbs, skal have dem forbrudt. Rex m. p. subscr. R. 6, 497¹.

19. Sept. (Kbhvn.). Aabent Brev, at Anders Olsen i Togsuerde, som en Tid lang har haft Kronens Part af Tienden i Togsuerde Sogn mod Afgift, men har skullet fæste den paa ny, saa ofte der kom en ny Lensmand paa Roskildegaaard, hvilket allerede er sket tre Gange. herefter indtil videre maa beholde den uden Fæste mod aarlig at give 3 Pd. Rug, 3 Pd. Byg og 4 Tdr. Havre. Rex m. p. subscr. R. 6, 249.

— (—, Torsd. efter Hell. Kors Dag exaltationis). Tilladelse for Sander Leyel til nu at udføre 2 Læster saltet Oxekjød toldfrit af Riget. Udt. i T. 4, 580.

20. Sept. (—). Tilladelse for Henrick Monsen til nu at udføre 1 Læst Kjød toldfrit af Riget. Rex m. p. subscr. Udt. i T. 4, 580.

— Befaling til Hr. Otthe Kro[m]pen strax at sende alt det Malt og Havre, som han kan undvære fra Hal Slot, til Aars, lade det indskibe paa Skibet Uglen og lade sit eget Bud følge med til Kiønehafuens Slot.

Befaling til Jens Jul at indskibe saa meget Malt og Havre, som han kan undvære fra Aarsgaardt, samt 1½ Læst Smør paa Uglen og lade sit eget Bud følge med. Udt. i T. 4, 580 b.

22. Sept. (—, die Mauriti). Brev ad gratiam for Germand Suenske paa Kronens Tiende af Catzelösse Sogn. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 495 b.

23. Sept. (—, Mand. efter S. Matei ap. Dag). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Jahan Friis, Hr. Otthe Krumpen, Hr. Mougens Gyllenstiern, Børge Trolle, Anthonis Bryske og Peder Oxe, mellem Axel Urne, for hvem Stien Rossenspare, Embedsmand paa Kallundborg, mødte, og Anders Emicksen angaaende nogle Skjældsord, som denne havde brugt mod hin paa Salling Herredsting i Fyen. Ved Dommen faar Axel Urne Ret. R. 6, 217.

¹ Tr.: Ny kirkehist. Saml. I. 658.

26. Sept. (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved Christoffer Johansen til Dremmerupe¹, Jørgen Thimandt til Hageløse, Eschel Gøe, Hr. Henricks Søn, og Holger Thonissen, og Væbnere, gaa i Borgen for Anders Emicksen til Stiensgaardt, som formedelst utilbørlige Ord mod Kongen paa Salling Herredsting og Forseelser mod et aabent Brev, som han havde givet Kongen, nu har forpligtet sig til at drage lige hjem til sin Gaard Stiensgaardt og ikke overskride sin Ejendoms Grænser undtagen til Kirke under en Bøde af 4000 rinske Gylden. Hvis han ikke holder sit Løfte, skulle de eller deres Arvinger strax betale Kongen nævnte Sum eller begive sig ind i en Borgers Hus i en Kjøbsted efter Kongens Befaling og forblive der i ridderligt Indlejr, indtil Pengene blive betalte med al bevislig Omkostning. R. 6, 215.

— (—, Torsd. efter S. Mathei ap. Dag). Brev til Nils Lange, at Bønderne i Emerløf Sogn i Høntz² Herred, liggende under Riiberhus, Trøeyeborg, Kapitlet og Hospitalet i Riibe, ved fuldmægtige have klaget over, at Lensmanden i Tønner Len paalægger dem at vedligeholde et Dige, som de tidligere ikke have haft noget at gjøre med, da det ikke vedrører deres Ejendom. Da de bo ved Trøeyeborg Len, skal han paase, at de ikke lide Uret, thi de maa paa ingen Maade besværes med samme Dige uden Kongens Tilladelse. T. 4, 584.

27. Sept. (—, Fred. efter S. Mathei ap. Dag). Kvittans til Axel Nilsen paa det Inventarium, som han skulde levere fra sig paa Kongens Gaard i Holstebro. Hvad han blev skyldig, har han stillet Kongen tilfreds for. Rex m. p. subscr. R. 6, 356 b.

— Livsbrev for Frantz Villomsen, Tolder paa Kiøpnehafns Slot, paa et Vikarie til S. Karine Alter i Lunde Domkirke, som er ledigt efter afdøde Hr. Peder Pors. Naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken og gjøre sædvanlig Tyng og Tjeneste. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 496 b.

— Kvittans til Jens Brade paa 1000 Dlr., som han har leveret Peder Godske paa Kiøpnehafns Slot for det Faldsmaal, han var tildømt at bøde for nogle Bønder i Villantz Herred for et Vidnesbyrd, de havde vundet paa Villantz Herredsting om noget Gods, som han forfulgte til Laas. Rel. Peder Godske. R. 6, 498 b.

28. Sept. (—, Lörd. efter S. Mauritzii Dag). Livsbrev for M. Thyge paa et Kannikedømme i Lunde Domkirke, som er ledigt efter afdøde Dr.³ Matis Hack. Med de sædvanlige Bestemmel-

¹ Drenderup.

² Hejer.

³ Han var kun Magister.

ser ang. Gaard, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 496.

29. Sept. (Kbhvn., S. Michels Dag). Aabent Brev, hvorved Kongen sammen med Hertug Frederick og de tilstedeværende Rigsraader skjænker Universitetet Gods i Sierløf østre¹, Quindrupe, Ølstede og Borup samt Borups Mølle i Strøe Herred, i Jorlund og Sundbye lille i Jorlund Herred og i Lystrup i Liung Herred. Hver Doktor, som ordinarie læser i Theologi, Jus og Medicin, skal have 200 Dlr. aarlig, hver ordinarius Professor in artibus 100 Dlr. og de andre Universitetets Tjenere til sammen 200 Dlr. Det overskydende skal deles i to Dele, Halvdelen Universitetet til Fremtarv, Halvdelen at uddele til fattige Studenter. Rex m. p. subscr. R. 6, 43 b².

— Kongen i Forening med Hertug Frederick og Rigsraadet henlægger til det almindelige Hospital i Kiøpnehavn Kronens Part af Tienden af følgende Sogne: Faxe, Kalrysse³, Roolte⁴, Kongsted og Spiellerup i Faxe Herred, Thirsløff, Valse⁵, Farendeløse, Nordrup, Snesløf, Fridersløf, Thestrup, Vettersløf, Høn⁶ og Querckebye i Ringstede Herred, Tornby, Himblingrøffue⁷ og Herføyle i Biefuerskoufs Herred, Nødebo, Venderøt, Søllerøt (undtagen 3 Pd. Korn, som Sognepræsten der har faaet) og Gierløse⁸ i Thy Herred, Ramløse, Morume⁹ og Valdby i Holbo Herred, Riisløf, Fensmarcke, Auersy, Nesby, Tiufuelse og Tybiercke i Thybiercks Herred, Fentzmarcke¹⁰, Flinterup og Gjørstinge i Alstede Herred, Vester Egespurge, Kiøng, Suerborg, Hamer og Monstrup i Hamers Herred. Til Gjengjæld skal der underholdes i Hospitalet 20 fattige Studenter „hver Dag til to Maaltide til Mad og Øl til Skjellighed“. Kun fattige, flittige Studenter maa indtages, og de skulle alene „tilskikkes“ af Rektor og Professorer ved Universitetet. Rex m. p. subscr. R. 6, 45 b¹¹.

— Fornyelse af Kongens tidligere Forbud mod at huse

¹ Sigerslev øster. ² Tr.: Christian III's Hist. Suppl. S. 154 ff. (efter en Kopi), hvor der S. 154 L. 12 f. n. (og oftere) skal læses: haffre (Forklaringen af æe. som Aal bortfalder); S. 155 L. 5 skal indskydes foran «Boruppe Mølle»: Anders Esbensen $\frac{1}{2}$ smør, ij tønner haffre; Jens Nielsen $\frac{1}{2}$ tone smør, ij toner haffre; Peder Friis $\frac{1}{2}$ tønne smør, ij toner haffre; L. 12 skal for «Tiistruppe» læses: Lystrup, og L. 13 for «iij $\frac{1}{2}$ »: iijj. — En hermed i Hovedsagen enslydende Afskrift med Dat. Kbhvn. 20. Maj er indført i R. 6, 38 b, men overstreget; jvfr. Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 I. 233 f. (Der findes dog i Brevbogen ingen Henvisning fra det første til det andet Brev.) ³ Karise. ⁴ Roholte. ⁵ Valsøllille.

⁶ Høn. ⁷ Himlingøje. ⁸ Gierløse. ⁹ Maarum. ¹⁰ Skrivfejl for: Fjenneslev ¹¹ Tr.: Hofman, Fundationer I. 22 f. og X. 157 f. (det første Sted maaske efter Orig., det andet maaske efter Registranten). Christian III's Hist. II. 513 f. (efter en Afskrift). Den sidste Udg. mindst god.

Vederdøbere og Sakramenterne i Danmark og Norge, hvilket mange trods Forbudet alligevel gjøre. Enhver, der befindes at huse saadanne, vil tillige med dem paa det strængeste blive straffet paa Ære, Liv og Gods og skal erstatte den Skade, som derved kan forarsages. Superintendenten, Provsten og Sognepræsten skulle flittig undersøge, om nogen befatter sig med slikt Sværmeri og, hvis saa er, sende dem til Kongens Fogder, Lensmænd, Borgmestre og Byfogder, som saa skulle sørge for, at de ikke huses. T. 4, 589¹.

29. Sept. (Kbhvn., S. Mickels Dag). Befalinger til Superintendenterne at lade det foregaaende Brev, hvoraf der sendes dem hver 50 Exemplarer, opslaa i Kjøbstederne, Landsbyerne og paa Kirkedørene og siden paase, at det overholdes. T. 4, 591².

— Befalinger til Lensmændene, som have Herreder, at lade samme Brev forkynde paa Herredstingene og paase dets Overholdelse. Udt. i T. 4, 591 b.

— Til Jørgen Rossenkrantz paa Kollinghus. Da det Adelen tilhørende Gods i de nærmeste Byer omkring Kolling, som han har leveret et Register fra sig paa, og som Dronningen har talt med ham om, ligger meget belejligt for Kongen, agter denne at mageskifte sig det til. Der sendes ham derfor Befaling til nogle gode Mænd, at de skulle undersøge samme Gods, hvilket Brev han strax skal lade forkynde for dem og siden anwise dem, hvad Gods Kongen vil have i Mageskifte, og hvor i Kolling Len han kan give Gods igjen. Naar de have gjort klare Registre derpaa, skal han strax sende dem til Kongen. T. 4, 601.

— Befaling til Niels Lange, Holger Rossenkrantz og Peder Bild at undersøge al Lejligheden om de nævnte Magelæg. Udt. i T. 4, 601 b.

[Omtr. 29. Sept. — 5. Okt.] (—). Til Hr. Christoffer, Abbed i Skofkloster. Da der altid har været holdt Borgeleje i Klosteret, undtagen da Hr. Ofue Bilde havde det, skal der i Stedet for Borgeleje for Fremtiden aarlig ydes følgende Fetalje: 1½ Læst Mel, 1½ Læst Malt, 10 Oxer, 100 Lam, 50 Sider Flæsk, 100 Par Høns, 50 Gæs, 2 Tdr. Smør, 6 Tdr. saltet Fisk, 250 Tdr. Havre, 50 Læs Hø og 50 Læs Halm, hvilken Fetalje nu strax skal ydes paa Kjøpnehafns Slot og siden hvert Aar ved S. Michels Dags Tid. T. 4, 588.

¹ Tr.: Paus, Forordninger for Norge S. 314 f. Friis, Schielsehjør S. 591 ff. Christian III's Hist. II. 240 ff. Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 385 ff. (De to sidste Udg. efter samtidige Tryk.)

² Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 312 (efter Orig. til Biskoppen i Ribe). Heise, Dipl. Vibergense S. 316 (efter Orig. til Biskoppen i Viborg). Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 484 (efter Heise).

30. Sept. (—, Mand. efter S. Michels Dag). Befaling til Frans Brochenhus strax at sende Bud efter de Knægte, som ligge paa Kongens Gaard i Othense, og tilsige dem tillige med de Knægte, som ligge paa Nyborg Slot, at begive sig til Krempen. Han skal skaffe dem en Skude fra Nyborg til Rodbye; siden skulle de rette sig efter Jørgen von Anefelds Befalinger. Frans Brochenhus skal betale dem, hvad Kongen hidtil er bleven dem skyldig, og give dem noget paa Haanden; naar de komme til Krempen, vil Kongen give dem $\frac{1}{2}$ Gylden om Maaneden som andre Knægte. T. 4, 585.

1. Okt. (Kbhvn., Tirsd. efter S. Michels Dag). Forleningsbrev for Arild Ugerup, Hofsinde, paa Slangstrup Kloster uden Afgift. Han skal underholde Jomfruerne efter Kongens aabne Brev. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 48.

— Livsbrev for Hans Due, Foged i Ore Kloster, paa en Ore Klosters Gaard, kaldet Nedenskouf, i Vessing¹ Sogn i Ore Herred uden Afgift, saa længe han er Foged i Klosteret, og siden mod sædvanlig Afgift. Han skal være Lensmanden i Ore Kloster lydig. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 357.

— Ejendomsbrev for Niels Ipsen i Quistrup og hans Hustru Anne Muckis² Datter paa en Kronens Gaard, kaldet Ville-mosse, og Tipsmarcks Bygge, da hans Bondegods i Hardsyssel i Norjutland, som han havde faaet Lov at beholde, eftersom han ikke var i Ledtog med de oprørske Bønder i sidste Fejde, der sluttede sig til Skipper Clemend, Thomes Riber og deres Tilhængere, men kæmpede for Kongen, alligevel forholdes ham, og da der er Tvivl om, hvor meget det er. Han skal være Lensmanden paa Lundenes lydig. R. 6, 358.

— Brev til Borgerne i Rodby, at ingen maa fare med Varer fra Rodby til Tydskeleland uden i Forvejen at have taget Tegn af Kongens Tolder der, Olluf Rose. Overtrædelse heraf straffes med Tab af Skib og Gods. Rex m. p. subscr. T. 4, 581.

[Omr. 1.—8. Okt.] Befaling til Hr. Christoffer, Abbed i Skouf-closter, at skaffe Hr. Per Suensen, Sognepræst til Vallingsved, tilbørligt Underhold. Udt. i T. 4, 581 b³. (U. St.)

[—] Befaling til Borgmester og Raadmænd⁴ at hjælpe Knud

¹ S. Vissing, Tyrsting Herred.

² Muckis?

³ Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 489.

⁴ Byens Navn ikke anført.

Mortensen saa meget, som Ret er, mod Jens Lyngsøn, som han klager over har beligget hans Søster og nu, efter at hun er død „af Barnen“, gjør ham Hinder paa hendes Gods. Udt. i T. 4, 581 b. (U. St.)

3. Okt. (Kbhvn., Torsd. efter S. Michels Dag). Forleningsbrev for Hr. Otthe Krumpen, Marsk, paa Hald Slot samt paa Meltoftegaard og 4 Gaarde i Høbye¹ paa Laaland, hvilket Gods han alt selv har i Værge. Han maa til sin og sine Folks Underholdning samt til Slottets Forbedring aarlig fra SS. Philippi et Jacobi Dag 1555 oppebære: 15 Læster Rug, 25 Læster Malt, 10 Læster Havre, 12 Tdr. Smør, 8 Tdr. 1 Fjerd. Honning, 250 Svin, 150 Faar og Lam, 300 Gæs, 358 Høns, 85 Kloder Jern, 25 Skattekøer, 57½ Skovvogn, 9 nye Vogne, 8 Hjul, 800 Gjæsteriheste, 171½ Mark 2 Skil. 2 Pend. Landgildepenge og 348 Mark 4 Skil. Græsningspenge; endvidere al Avlen til Hald og Halvparten af al uvis Rente dertil samt al vis og uvis Rente af Meltoftegaard og de 4 Gaarde i Høbye; al anden Rente samt Kronens Part af Kirketienden og Herligheden og Gjæsteriet af Kirker og Præster skal han gjøre Regnskab for og yde, hvor han tilsiges. Han skal tjene med 12 gerustige Heste og Glavind inden Riget paa egen Bekostning eller med 12 væragtige Karle til Skibs uden Riget paa Kongens Bekostning. Naar Kongen forskriver ham til sig inden Riget, skal han rejse paa egen Bekostning. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 359 b.

5. Okt. (—). Aabent Brev, at, da mange udføre Heste og Øxne fra Kjøbstederne til Tydskeland uden at give Told og der bliver Mangel paa gode danske Heste her i Riget, har Kongen med Danmarks Riges Raad bestemt, at der kun maa udføres Heste. Øxne og andet Fæ fra Assens, Kolling, Ribe og Rodby, og at der ikke maa udføres danske Heste til højere Værdi end 18 Jochimsdlr. T. 4, 586 b.

— Breve til alle Kjøbstederne om samme Sag. De skulle lade det aabne Brev, som sendes dem, forkynde og paase, at det overholdes.

Befalinger til alle Landsdommere at lade samme aabne Brev forkynde paa alle Landsting og siden forvare det. T. 4, 587.

— Befaling til Frantz Brockenhus, Embedsmand paa Nyborg,

¹ Højby.

at lade samme aabne Brev forkynde over hele Langeland. Udt. i T. 4, 587 b.

5. Okt. (Kbhvn.). Befaling til Tolderne i Assens, Kolling, Ribe og Rodbye nøjagtig at paase, at der gives Told af de Heste, Øxne og andet Fæ, som udføres fra disse Byer til Tydskeland. T. 4, 587 b.

8. Okt. (—, S. Dionisii Aften). Tilladelse for Diirick Gisse i Lubeck til at udføre 2 Læster saltet Oxekjød til Tydskeland, den ene Læst toldfrit, den anden mod sædvanlig Told. Udt. i T. 4, 581 b.

14. Okt. (—, Mand. efter S. Dionisii Dag). Befaling til Laug[e] Ulfstand at forfare, hvor der kan faas Skibsbord til Skibspaneler og Panelspiger i Halland eller Sueriige, og derefter bestille 60 Tylvter Skibsbord og 10,000 Panelspiger, hvilke strax skulle sendes hid.

Befaling til Findzendtz Lunge strax at sende de 600 Tdr. Havre, som Kongen har liggende i Ydsted, til Kiøpnehavn samt desuden al den Havre, som han kan undvære. Udt. i T. 4, 582.

[Omr. 14.—15. Okt.] Befaling til Anders Skriver, Tolder paa Falsterboe, at bestille 450 Ruller pryesk Boldavit og 60 Stykker pommersk Lærred i Dansken til Kongen, hvis han kan faa saa meget, og strax underrette Kongen derom med dette Bud. Rel. Peder Oxe. Udt. i T. 4, 582 b. (U. St.)

15. Okt. (—, Tirsd. efter Dionisii). Tilladelse for Dr. Johan Strubbe til nu at udføre 1 Læst saltet Oxekjød toldfrit til Tyskland. Udt. i T. 4, 582 b.

— Aabent Brev, at Peder Godske, Embedsmand paa Kiøpnehavns Slot, skal paase, at ingen, der har Gods i Forlening i Kiøpnehavns og Krogens Len, befatter sig med at jage i Skovene, da Kongen paa Jagten i Sommer mærkede, at Vildtbanen der var meget ødelagt. Overtrædelser skal han have Fuldmagt til at straffe, som om de vare skete paa Enemærkeskovene under Kiøpnehavns Slot. T. 4, 585 b.

— Befaling til Hans Lauritzen, Olluf Skinckel og Jacob Sested af den nævnte Grund at afholde sig fra Jagten i de Skove, som de have i Forlening i Kiøpnehavns og Krogens Len. T. 4, 586.

— Lignende Befaling til Abbeden af Esserum med det yderligere Paalæg, at han hverken maa holde Mynder eller Støvere. Udt. i T. 4, 586.

18. Okt. (—, Fred. efter S. Galli Dag). Til Kolling, Ribe, Viborg, Olborg, Randers, Aarhus (!) og Veile. Da der findes mange

Piger, som lade sig beligge og enten dræbe Børnene eller hemmelig lægge dem foran Kirkedørene, skulle nogle Dannekvinder to Gange om Aaret gaa omkring i Byen og efterse, om ingen Tjenestepiger eller andre ugifte Kvindfolk rede til Barsel. for at man, hvis saa er, kan vaage over, at Fosteret ikke forkommes. T. 4, 583¹.

21. Okt. (Kbhvn., Mand. efter S. Galli Dag). Qvittantia qvittantiarum til Anne, Jørgen Pedersens Efterleverske, paa alt, hvad hendes Husbond paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet fra den Tid, han blev Rentemester, indtil han døde. Hvad han blev skyldig, har hun betalt. Rex m. p. subscr. R. 6, 360 b.

25. Okt. (—, Fred. efter S. Seuerini Dag). Tilladelse for Jacob Brockenhus, Embedsmand paa Helsingborg, til strax at indløse fra sine Medarvinger Pederstrup Gaard og Birk i Laaland, som Michel Brockenhus sidst havde i Værge, og beholde dem, indtil de afløses ham. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 248 b.

1. Nov. (—, die omnium sanctorum). Befaling til Knud Gyldenstjerne efter Løfte at kjøbe 400 Øxne til Kongen, saa denne kan faa de 200 til S. Hans Dag Midsommer (24. Juni) og de andre 200 til S. Olufs Dag (29. Juli). De 200 skulle være til 5 Dr. Parret og betales af Peder Godske, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, de andre 200 til 6 Dr. Parret og betales af Eskild Oxe, Rentemester. T. 4, 591 b.

[Omr. 1.—7. Nov.] Befaling til Hans Bernechov at yde Frans Pogeuisck, Tolder paa Møen, $\frac{1}{2}$ Læst Rug og $\frac{1}{2}$ Læst Byg af Tiendekornet paa Møen. Udt. i T. 4, 592. (U. St.)

4. Nov. (—, die lunæ post omnium sanctorum). Livsbrev for Jep Knudsen og Hustru Marine Andersdatter paa Gaarden Raagaard paa Amage. De skulle holde Gaarden ved Magt, yde den tilbørlige Afgift paa Kiøpnehafns Slot og være Lensmanden der lydige. Rex m. p. subscr. R. 6, 49.

7. Nov. (Torsd. efter Alle Helgens Dag). Befaling til Hans

¹ Tr.: Dsk. Mag. V. 253 f. (hvor der S. 254 L. 1 for «tvende» skal læses: at tvende; for «nogen» skal læses: omgaar nogne; L. 2 for «at de» skal læses: og de) og derefter i Christian III's Hist. II. 238 f. og hos Mansa, Folkesygdommenes og Sundhedspleiens Hist. i Danm. S. 178.

Berneko at sende saa megen Fetalje, som en Seddel¹ udviser, til Kiøpnehafns Slot, da Kongen, som har opholdt sig her hele Vinteren, til Fastelavn vil komme til at mangle Fetalje. Hvad han ikke kan faa af Kongens Gaards [Roskildegaaards] Tilliggelse, skal han kjøbe og sørge for, at det hele er her 8 Dage efter Fastelavn. Endvidere skal han kjøbe al Kirkehavren, som falder i Roskylde Stift, og med det første sende den hid. T. 4, 592 b. (U. St.)

[7. Nov.] Lignende Breve til Vecens Lunge, Jørgen Brade og Jacop Brochenhus, Artiklen om Havren undtagen. Udt. i T. 4, 593. (U. St.)

12. Nov. (Kbhvn., Tirsd. post Martini ep. Dag). Forbud indtil videre imod, at udlændiske gjøre Landkjøb til Forprang paa Boringholm, da Borgerne i Rodne, Nexøe, Suanicke og Hasle ved deres fuldmægtige have klaget over, at deres Næring derved betages dem, og at deres Privilegier ere bortkomne i de sidste Fejder der paa Landet. Rex m. p. subscr. R. 6, 498².

— (2. Dag efter S. Morthens Dag). Befaling til Vincensius Lunge³ paa Kongens Gaard i Lundt at lade male 6 Læster Byg-gryn og strax sende dem hid til Kiønehafuens Slot.

Befaling til samme at sende Skaftehavren af Harager, Rønneberg og Onsyld Herreder samt 6 Læster Rug og 12 Læster Byg til Jacob Brockenhus i Landzkrone. Udt. i T. 4, 593 b. (U. St.)

[Omtr. 12.—16. Nov.] Befaling til Thomis Smed, Herredsfoged i Slet Herred, at hjælpe Anders Findzen i Nakedal saa meget, som Ret er, mod Per Brøgger i Nørgaard, som skal have taget 6 Dlr. fra ham paa Slet Herredsting, Lov'ufordelt.

Befaling til Borgmestre og Raadmænd i Malmøe at hjælpe Jørgen Urne til Bosserup med at faa Fyldest for 100 Dlr. i Mickel Høgs Gods. Udt. i T. 4, 594. (U. St.)

13. Nov. (—, Onsd. efter S. Mortens Dag). Qvittantia qvittantiarum til Jacob Brockenhus, Embedsmand paa Helsingborg Slot, paa alt, hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet fra den Tid, han fik Aalborghus paa Regnskab, indtil han blev af med det. Hvad han blev skyldig, har han betalt. Rex m. p. subscr. R. 6, 361.

¹ Ikke indført i Kopibogen.

² Tr.: Thurah, Bornholm S. 145 f. (efter en Afskrift?) og

derefter i Christian III's Hist. II. 239.

³ Hndskr. har: Lange.

14. Nov. (Kbhvn., Torsd. efter S. Martini ep. Dag). Livsbrev for Jahan Oxe, Sekretær, paa et Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som er ledigt efter M. Hans Black. Naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste i Kancelliet, skal han residere ved Domkirken og gjøre sædvanlig Tjeneste. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 49 b.

15. Nov. (—, Fred. post Martini). Befaling til Hans Bernekov at yde M. Jens, M. Peder og M. Jørgen, Sognepræster til S. Niclaus Kirke, Helliggejstes Kirke og vor Frue Kirke i Kiøpnehavn, samt deres Kapellaner 3 Læster Korn i Aar, som Kongen efter Sædvane har givet dem. T. 4, 596 b.

16. Nov. (—, Lörd. post Martini). Aabent Brev, at Beboerne af Sem Sogn i Riber Len, som besværes med stor Ægt og Arbejde til Riberhus og bo langt fra deres Herredsting, herefter maa ligge til Lustrup Birk og søge deres Ret til Lustrup Birketing, som skal holdes om Tirsdagen. R. 6, 362¹.

— Til Peder Bild paa Riberhus. Paa hans Begjæring, at Sem Sognemænd, „som ligge daglige for Ægt og Arbejd“ til Riberhus og bo langt fra deres Herredsting, herefter maa ligge til Lustrup Birk, som nu kun omfatter 12 Gaarde, sendes der ham Kongens aabne Brev derom til Forkyndelse. Bønderne paa Vesterlandz Fiord og Amrum, som før nogen Tid siden fik Kongens Befaling om at skulle føre nogle Sten til Riberhus, men ikke ville gjøre det, maa han forfølge ad Rettens Vej. T. 4, 595.

— Befaling til Abbeden af Sore Kloster at sende 4 Tdr. Byg og 400 Høns hid til Kiønehafuen, saa de ere her 8 Dage før Fastelavns Sønd.

Ligesaa til Abbeden af Ringsteedt, Abbeden af Skougkloster og Prioren af Anderskoue. Udt. i T. 4, 594 b.

[Omr. 16. Nov.] Landsknægte lægges i Borgeleje: i Nyborg 20, Aalborg 10, Othense 10, Arhus 10 og Ribe 10. Udt. i T. 4, 594 b.

[Omr. 16. Nov.—12. Dec.] Stadfæstelse for M. Lauritz Jepsen Fønboe paa et Brev, udstedt 1555 af Jens Jul, Embedsmand paa Aarhusgaard, og M. Matz Lang, Superintendent i Aarhus Stift, at de have sat et Stykke øde Jord sønden for Domkirken i Aarhus, kaldet Hellig Korsens Jord, som tidligere har ligget til Hell. Korsens

¹ Tr.: Christian III's Hist. Suppl. S. 133.

Alter i Aarhus Domkirke, for en aarlig Jordskyld af 12 Skil. danske, hvilken skal gives til Hørerens Underholdning. R. 6, 362 b. (U. St.)

20. Nov. (Kbhvn.). Brev til Peder Oxe, at Kongen har eftergivet Ugedagsmændene under Olholm Slot for deres Armods Skyld de Hjælpesvin, som de skulde give. Udt. i T. 4, 597.

[Omtr. 20.—23. Nov.] Befaling til Vincentzes Lunge at lade Jacob Brochenhus faa Kronens Gaarde i Glumsløf¹ til en Ladegaard til Landzkroner.

Til Abbeden af Herritzuod. Da han ikke har brændt mere end 12,000 Mursten til Landzkrones Bygnings Behov, skal han lade Tegloven gjøre større og brænde 60,000 Mursten. Udt. i T. 4, 597 b. (U. St.)

[—] Jens Block skal have Fredebrev for Lauritz Fyenboes Død, hvem han kom for Skade at slaa ihjel; dog skal han stille den dødes Slægt og Venner tilfreds. Udt. i T. 4, 598. (U. St.)

23. Nov. (—). Brev til Jens Juel, at Kongen har fritaget Hospitalstjenerne i Aarhus for de Hjælpesvin, som de skulde give. T. 4, 598.

— Aabent Brev, at Kongen har tiltroet Rasmus Andersen efter aflagt Ed at være Byfoged og Tolder i Falsterboe. Han skal tage 8 Skil. danske i Sise af hver Td. Rostockerøl og alt andet Tystøl. T. 4, 598 b.

— Til Kapitel, Borgmestre, Raadmænd og menige Borgere i Aarhus. I Anledning af deres Begjæring, at det Kannikepræbende, som har været stiftet til hver af de 3 Sognekirker til Sognepræsternes Underholdning, fremdeles tillige med anden Rente, som fra Arilds Tid har været tillagt dem, maa blive til Sognepræsternes Underholdning, henvises de til den Skik, som Kongen med Danmarks Riges Raad i Sommer har gjort paa Sognepræsternes Underholdning², ved hvilken det skal have sit forblivende. T. 4, 599 b.

— Til de Vikarer, som bo ved Aarhus Domkirke. Da Kongen har erfaret, at de ikke søge Kor eller læse i Kirken, som de bør, paalægges det dem i saa Henseende at rette sig efter Kirkeordinansen, saafremt de ville nyde Kirkens Rente. T. 4, 600.

24. Nov. (—). Befalinger til Abbeden i Suoer, Prioren i Anduorskouf, Abbeden i Ringsted Kloster, Abbeden i Skoufkloster

¹ Glumsløf.
I. 452 ff.).

² Klemmebrevet for Aarhus Stift af 9. Maj 1555 (Rørdam, Dsk. Kirkelove

og Abbeden i Esserum hver at sende den største og bedste Orne, de kunne faa, til Kongens Behov. Rel. Eskild Oxé. Udt. i T. 4, 598 b.

25. Nov. (—). Befalinger til Hans Barneckov, Stien Rossenspare og Jacob Brockenhus hver at sende 2 Orner til Kiøpnehavn til Kongens Behov. Rel. Eskild Oxé. Udt. i T. 4, 599.

— Kvittans til Sander Leigel paa 417 Rosenobler af Tolden, som han indleverede i Kongens Kammer. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 50 b.

2. Dec. (—, Mand. efter S. Andreae ap. Dag). Befalinger til følgende Rigsraader og Lensmænd at være tilstede hos Kongen Kyndelmisse Dag (2. Febr.) og blive Fastelavn over, da Kongen til den Tid venter nogle fremmede Fyrster til Kiøpnehavn. De skulle medtage gode Klæder „og anden Del, som I kunne gaa os og Riget med til Ære“, men behøve ikke at tage Heste med. — Rigsraader: Hr. Otte Krumpen, Hr. Mogens Gyldenstjerne, Byrge Trolle. Oluf Munck, Erick Krabbe, Anthonis Bryske, Jørgen Lycke, Eiler Rønno, Hans Bernekou, Claus Urne, Verner Parsberg, Nils Lange, Holger Rossenkrantz, Christoffer Huitfeld, Ifuer Krabbe og Voislaf Vobitzer. — Lensmænd: Knud Gyldenstjerne, Albret Skiel, Hartuig Tomessen, Jørgen Rosenkrantz, Peder Bild, Erick Lange, Albret Gøye, Jørgen Bernekou, Frantz Bilde, Hr. Christiern Friis, Christoffer Gøye, Erick Podbusk, Erick Rud, Frantz Banner, Greers Trudsen, Herlof Trolle, Hans Johansen, Frantz Brockenhuse, Jørgen Skinckel, Christoffer Johansen, Erick Biilde, Claus Daa, Jørgen Brade, Jørgen Valckendorf, Hans Lauritzen, Michel Seested, Jørgen Rud, Peder Rud, Jacob Seested, Jacob Brochenhuse, Lauge Ulfstand, Ebbe Ulfeld, Vincent Lunge, Hartuig Biilde, Nils Parsberg, Jørgen Biilde og Jacob Sparre. — Seddel til følgende Lensmænd, at Kongen til Fastelavn agter at lade Banen strø og holde Renden, Stikken og Turnereren, hvorfor de skulle udruste sig med gode Rende- og Turner-Heste, Harnisker og anden god Tilbehøring; hvis de ikke have Stjern og Glidder, skulle de lade gjøre Barser til at lægge paa deres Turnerheste enten af Fløjl eller Silke, saa at alt kan gaa statelig til: Jørgen Rosenkrantz, Jørgen Rud, Frantz Bilde, Erick Rud, Nils Parsberg, Vincentz Lunge, Lauge Ulfstand og Erick Lange at rende og turnere; Jacob Seested at rende; Herlof Trolle, Hr. Christiern Friis, Hans Johansen, Jakob Brochenhuse, Frantz Brochenhuse, Erick Podbusch, Albret Skiel, Jørgen Brade, Jacob Sparre, Jørgen Bilde og Christoffer Johansen at turnere. T. 4, 613.

[Omtr. 2. Dec.] Fortegnelse over de Fruer, som Dronningen har forskrevet at skulle drage Salen og Fyrstekamrene til nævnte Højtid: fra Jutland Fru Anne Albret Gøyes, Fru Beate Jørgen Løckis; Fru Magdalene Ifuer Krabbis, Fru Margrette Erick Krabbis og Fru Ytte Knud Gyllenstierns; fra Fyen Fru Anne Frantz Brochenhusis og Fru Riigborg Hans Johansens; fra Sieland Fru Hilleborg Claus Daas og Fru Inger Jørgen Bradis; fra Skone Fru Anne Hr. Mogens Gyldenstierns, Fru Anne Verner Parsbergs og Fru Susanna Jacob Brochenhusis. T. 4, 615 b.

12. Dec. (Kbhvn.). Forleningsbrev for Jens Kaas paa Vischumgaard i Vischum Sogn i Synderlung Herred og 3 Gaarde smstds. uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 363.

13. Dec. (—). Til Olluf Pedersen, Tolder i Ripe. I Sommer fik han Befaling til at betale og modtage 2 Brygninger Hamborgerøl, som Kongen havde bestilt til sit eget Brug hos Hr. Dytmer Koll, Borgmester i Hamborg, og siden lade en tro Karl følge det, indtil det kom til Kongens egen Kjælder, for at det ikke skulde blive forfalsket. Da Kongen fik Brev fra Hr. Dytmer Koll, at Øllet var brygget, som Kongen vilde have det, sendte han sin Pinke til Kolling efter det, hvor den indtog .26 Tdr. og noget andet Hamborgerøl, som Peder Bild, Embedsmand paa Riberhus¹, havde sendt. De 26 Tdr. viste sig at være surt, gammelt Øl, hvorimod Peder Bilds var bedre; ligesaa var der hverken Skrivelse eller Bud med de 26 Tdr. Øl fra Olluf Pedersen. Da det Hamborgerøl, som Kongen nu har faaet, er godt, skal Olluf Pedersen strax tilskrive Kongen, hvorledes det er gaaet til med det andet Øl, og hvem der bærer Skylden for, at det er saa forandret. T. 4, 602.

14. Dec. (—), Befaling til Kapitlet i Roskilde at tillade Casper Mule, Hertugerne Mogens's og Hans's Tugtemester, at optere efter afdøde M. Hans Black, hvilket Kapitlet med Urette formener ham. Hans Supplikats til Kongen og de Artikler, han har uddraget af Universitetets Privilegier, sendes dem, at de skulle lade ham nyde sin Ret derefter, „saafremt at vi ikke skulle anderledes derom tiltænke“. T. 4, 607.

16. Dec. (—, Mand. efter Lucie virg. Dag). Befaling til Otte Brade at indskibe saa megen Havre, som han har af Kongens, paa den Bøjert, som Kongen sender til Olborg; hvis han ikke kan

¹ Hndskr. har: der sammesteds, hvilket maa gaa paa Kolding.

skaffe den fuld Ladning dermed, skal han tilsige Rasmus Persen. Stiftsskriver, at indskibe saa meget af Tiendehavren, at den kan faa fuld Ladning.

Befaling til Jørgen Bernekou at indskibe det, som reterer af den Havre, han tidligere fik Skrivelse om, paa den gule Jagt, og, hvis den kan føre mere, skal han tilsige Jens Jul at indskibe saa megen Havre, at den kan faa fuld Ladning. Udt. i T. 4, 603.

16. Dec. (Kbhvn., Mand. efter Lucie virg.). Befaling til Jesper Krautze at møde hos Kongen Kyndelmisse Dag (2. Febr.) med de Penge, som han paa Kongens Vegne har oppebaaret for de 123 Bibler, hvilke hans Skriver for nogen Tid siden modtog til Sognekirkerne i Riber Stift; endvidere skal han medbringe klare Registre over, hvor Bøgerne ere komne hen.

— Lignende Befaling til Erick Krabbe for Viborg Stifts Vedkommende. Han skal medbringe klare Registre over, hvor de Bøger, som ikke ere betalte, ere komne hen. T. 4, 604.

— Lignende Befaling til Oluf Munck for Vendelbo Stifts Vedkommende. Udt. i T. 4, 605.

— Til Jacob Brockenhus. Da Bønderne i Berrig Herred under Helsingborg Slot ved Anders Suendsen og Bent Persen i Brødalt¹ have klaget over, at de for Fattigdoms Skyld ikke kunne skaffe de Skovsvin, som Kongen har befalet dem at yde, skal han undersøge Lejligheden derom og paase, at de svare Kongen efter deres Formue. T. 4, 605.

— Befalinger til følgende Riddermændsmænd og Fruer med Jomfruer at være tilstede Lörd. før Fastelavn (14. Febr.) paa Kiøpnehafns Slot, da Kongen Fastelavns Sønd. agter at gjøre Claus Urnes og Biørn Saxtorps Bryllupper med Anne Grubbe og Magdalenne Bild, Dronningens Jomfruer. Paa Claus Urnes Side: Jørgen Urne i Skone med Hustru, Claus Rosengard med Hustru, Jens Rosengard med Hustru. Fru Alhet Jørgen Venstermandz, Jørgen Urne paa Loland med Hustru, Axel Urne, Lauge Urne med Hustru og Erick Grubbe med Hustru; paa Anne Grubbes Side: Fru Lene Hr. Hans Kraufsis og Fru Susanna Jacob Brochenhussis, som efter Dronningens Befaling skulle rede Bruden. Siuert Grubbe med Hustru, Christoffer Pallissen med Hustru, Jep Torbensen med Hustru, Henrick Nilsen med Hustru og Erick Bøller; paa Biørn Saxtorps Side: Peder Størle med Hustru, Erick Matzen

¹ Vistnok Brødarp, Karup Sogn.

til Birckinge med Hustru og Ifuer Lunge, Nilsis Søn, med Hustru; paa Magdalenne Bilds Side: Fru Margrette Henrick Friis og Fru Margrette Knud Giëddis, som efter Dronningens Befaling skulle rede Bruden, Henrick Friis. Hans Skinckel, Fru Anne Knud Ebbessens og Claus Eggertsen. T. 4, 616. (U. St.)

[Omtr. 16. Dec.] Befaling til Landsdommerne [i Jylland] at undersøge, om Sandemændene med Rette have svoret Jens Nielsen fredløs, fordi han kom for Skade at slaa en Karl ved Navn Symen Erickzen ihjel. Udt. i T. 4, 603 b. (U. St.)

19. Dec. (Kbhvn.). Befaling til M. Hans Suaniig at møde hos Kongen vor Frue Dag Kyndelmisse med de Bøger, han har faaet ved Klostrene, Kirkerne eller andetsteds, samt hvad han selv har kolligeret, eftersom nogle i Riget agte at lade nogle Bøger udgaa, men ikke kunne faa Exemplarer deraf i Klostrene eller andetsteds, da der siges, at M. Hans Suaniig tidligere har faaet dem. T. 4, 607 b¹.

20. Dec. (—). Tilladelse for Sten Rossensparre til at tage den Kok i sin Tjeneste, som tidligere var hos Biskop Ofue Bilde, da han gjennem Per Oxø melder, at han ikke kan komme overens med den Kok, han har paa Slottet; efter Kong Christierns Begjæring maa han lade uddele 100 Mark til fattige Folk, men skal optegne, hvem de gives til. T. 4, 608.

[Omtr. 20.—24. Dec.] Lauge Ulfstand, som for nogen Tid siden har tiltalt Jørgen Brade til Valløse med Rigens Dele for Gjæld, citat Morten Vricker², fordi denne paa Landstinget har udgivet en Dom, hvorved han drog Lauge Ulfstand med Medarvinger fra Rigens Ret, at møde Lørd. efter Kyndelmisse (8. Febr.).

Biørn Andersen paa Hustrus og hendes Medarvingers Vegne citat Oluf Glob for en Lovhævd af Anders Jacobsen, som Oluf har paa Rouf Skov³, og hvorved han vil tilholde sig mere af Skoven, end der tilkommer ham med Rette, at møde samme Dag.

Jørgen Lycke citat Christoffer Rossenkrantz, fordi han gjør ham Hinder paa Forsvaret af noget Gods, som Erick Otzen har givet til fattige Folks Underholdning i Mariagger Kloster, samt for et Stykke Enemærkeskov, kaldet Astrope⁴, som skal høre til Mariagger Kloster, og som han ligeledes gjør ham Hinder paa, at møde samme Dag. Udt. i T. 4, 608 b. (U. St.)

¹ Tr.: Rørdam, Historieskrivn. i Danm. og Norge I. 72. skriver i Lund.

³ Thorup Sogn, Høllum Herred.

² Morten Hansen, Landstings-
⁴ I Middelsom Herred.

21. Dec. (Kbhvn.). Ejendomsbrev for M. Rubbert Giesbusk, Kongens Vundartz, paa en Kronens Jord med et Stenhus i Ribe, næst op til hans eget Hus. Brønden udenfor Stenhuset maa altid blive ved Magt, menig Mand til bedste. R. 6, 363 b.

23. Dec. (—). Befalinger til Jørgen Lycke, Hr. Hans Skougaard, Knud Sparre, Holger Thønnessen, Verner Parsberig, Jørgen Brade, Otho Brade og Fru Anne Hr. Axel Ugerups at møde hos Kongen Kyndelmisse Dag med den Bevisning, de have paa at maatte oppebære Halvdelen af Ysted Byskat, da Kongen ikke véd, hvad Ret de have dertil. T. 4, 611.

24. Dec. Befaling til Frans Brockenhus at sende hid alt det Vox, Kongen har liggende paa Nyborig, samt alle de store Vindlys, som Kongen lod købe i Dansken. Af Oldfruen skal han faa Nøglen til det Kammer, Hans Drejer var i, udtage en Puster og sende den hid. Udt. i T. 4, 609. (U. St.)

27. Dec. (—, 3. Juledag 1556). Livsbrev for Fredrick Godske¹ paa et Kannikedømme i Roskyldede Domkirke, som er ledigt efter Hermand Skiel; dog skal han fremdeles studere boglige Kunster, og naar han ikke studerer i Skolen eller Universitetet, skal han residere ved Domkirken og gjøre sædvanlig Tjeneste der. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 56 b.

— Aabent Brev, at, da Pouel Knobloch [Bogbinder i Lybeck²] har ladet Postilla Viti Theodori over alle Søndags-evangelier oversætte paa dansk og nu vil lade den trykke paa sin Bekostning, maa ingen anden lade den trykke i 4 Aar³. Hvo som gjør det, skal straffes, og den, som findes at sælge samme Bøger, skal have dem forbrudt. Rex m. p. subscr. R. 6, 57 b.

28. Dec. (—, Lørd. efter Juledag). Befalinger til følgende at sende Kul hid til Fastelavn: Ebbe Ulfeld 50 Læster, Verner Parsberge 50 Læster, Eyller Hardenberg 200 Læster, Vincentzes Lunge 100 Læster, Laue Ulfstandt 100 Læster. Udt. i T. 4, 611 b.

29. Dec. (—, Sønd. efter Juledag 1556). Befaling til Thønnes Jude, Byfoged i Helsingborg, igjen at levere „denne Brevviser“ Hans Vermermand den Baad med Sejl og andet Tilbehør samt, hvad andet Thønnes Jude annammede af hans Gods paa Kongens Vegne, da han blev antaget i Helsingborg. Rel. Peder Godske. T. 4, 610.

¹ «Mogens Godskes Søn» tilføjes i Overskriften.   ² Efter Overskriften.   ³ Jvfr. ovfr. S. 65.

30. Dec. (Kbhvn., Mand. efter Juledag 1556). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Peder Rud til Vognserup, hvorved denne og hans Arvinger faa følgende Gods: i Thudse Herred 2 Gaarde i Sandbye, 1 Gaard i Marckislef, 1 Gaard i Uglerup og 1 Gaard i Kundbye; i Mierløsse Herred 1 Gaard i Mierløsse og 1 Gaard i Thyretued¹; i Løfue Herred 2 Gaarde og 1 øde Jord i Herslef; hvorimod han har udlagt i Otz Herred 3 Gaarde i Grefuinge, 5 Gaarde, 1 Fæste og 1 Gadehus i Gunderstrup samt Thengslemarken. Rex m. p. subscr. R. 6, 51.

— Brev til Vincentius Lunge paa Kongens Vegne at yde Chirstine, Lektor Anders's Efterleverske, 1 Oxe, 1 Pd. Byg, 1 Pd. Rug og 1 Fjerd. Smør. Udt. i T. 4, 611 b.

— Befaling til Otho Rud, at han, da Hertug Albret af Prydzen har anmodet om at maatte købe Kalk paa Gulland til Byggearbejder paa Slottet Memling, saa tidlig som muligt paa Foraaret lader Skibet Lammet, der ligger under Gulland, med Kalk og Sten og sender det til Memling uden at tage Betaling af Hertugen hverken for Ladning eller Fragt, da det er en Gave til Hertugen. Han skal „bestille“ med Øens Indbyggere, at de, som udføre Kalk og Sten til Prydzen, først sejle til Memling og tilbyde deres Ladninger til Kjøbs, indtil Hertugen har, hvad han behøver. T. 5, 16.

---

¹ Tjørnede, Tølløse Sogn.

Rettelser.

- S. 11 L. 7 f. o. Anne. Kopibogen har vistnok med Urette kaldt hende Anne i Stedet for: Inger (Falster).
- 21 - 1 f. n. Aalhorghus, læs: Aalborghus.
  - 24 - 6 — Kyrrads, læs: Kyrads.
  - 31 - 16 — Jandrup er sikkert en Skrivfejl i Hndskr. for: Randrup.
  - 41 - 5 — Textens Tyrestrup er næppe Tygestrup i Ondløse Sogn.
  - 43 - 2 — Grundløse Sogn, Skamby Herred, læs: Grindløse Sogn, Skam Herred.
  - 47 - 6 — Se Rettelsen til S. 41.
  - 61 - 19 — 123, læs: 5, 123.
  - 69 - 11 f. o. Berues, læs: Bernes (jvfr. Dsk. Mag. 4. R. VI. 239).
  - „ - 8 f. n. kar, læs: har.
  - 87 - 8 f. o. Læsemestr, læs: Læsemester.
  - 92 - 5 f. n. Jershafue maa formodes at være en Skrivfejl i Kopibogen for: Gjerskov.
  - 100 - 9 f. o. Molberg, som Hndskr. har, er maaske en Fejl for: Voldbjerg (Hind Herred).
  - „ - 16 — For Efuert Bild skulde der formodentlig have staaet: Knud Bildt.
  - „ - 2-1 f. n. Tostrup, Rinds Herred. Denne Stedbestemmelses Rigtighed er tvivlsom.
  - 122 - 17 — Aarhus er en Fejl i Hndskr. for: Aahus.
  - 146 - 15 f. o. For Aagordt burde der have staaet: Ovegaard.
  - 184 - 4 f. n. S. 328 haves dog et Exempel paa, at 14. Sept. er betegnet ved Hjælp af Mariæ nativitas.
  - 192 - 18 f. o. Plantenslageren, læs: Plattenslageren.
  - 195 - 9 f. n. Ebbe Bro er vistnok en Fejlskrift for Ene Bro (Enø Bro), som Stedet kaldes S. 83 og 272.
  - 220 - 1 — I Lynderup Sogn ligger dog ogsaa en Gaard af Navnet Nørreris.
  - 254 - 1 — Foran Resendal skal staa Notetegnet 3. (Flere Notetegn ere udfaldne.)
  - 259 - 1 — Malling, læs: Astrup.
  - 264 - 2 — Notetegn 5, læs: 6.
  - 293 - 1 — 7. Aug., læs: 4. Aug.
  - 312 - 6 — Kockedal er utvivlsomt en Fejlskrift for: Docketal.
  - 336 - 3 — Borgmester, læs: Borgmestre.
  - 398 - 3 f. o. og Væbnere, læs: Væbnere.
-

Navneregister.

RR. o: Rigsraad. H. o: Herred. Dat. o: at Stedet forekommer som Dateringssted for Kongebreve paa de anførte Sider (kun brugt ved de Steder, hvor Kongen ikke jævnlig opholdt sig). Rel. o: Relator. *subscr.* = subscripsit. De to sidste Betegnelser angive, at vedkommende Person paa de angivne Sider nævnes henholdsvis som Relator og Subscriptor.

Aabenraa 222.

Aaby, Nørre-, Fyn, 340.

Aagaard, V. Han H., 206.

Aagaard, Jens, i Engelholm 64.

Age Andersen i Engelholm 64.

— Pedersen i Vinslev 58.

Aagerup, Gers H., 186.

Aarhus 49, 85, 122, 192, 238, 253,

335, 353. — Hospital 240; St.

Jørgens Hus 240.

— Slot og Len 78, 357.

Aahøjrup, Fyn, 278.

Aakirke, Bornholm, 186.

Aakjær Slot og Len 24, 51, 73, 97,

141, 152, 179, 182, 202 f., 211,

214, 222 f., 225, 240, 248, 267,

270, 277, 279, 281, 288 f., 293,

297, 302, 327 f., 355, 372.

Aal Mølle, Nørlyng H.?, 76.

Aalborg 4, 10, 28, 43, 49, 115 f.,

119, 122-4, 133-5, 138 f., 144,

146 f., 150, 152 f., 157-9, 161,

173, 183, 190, 199, 206, 223, 235,

259, 263-5, 268, 271, 275 f., 288,

321, 336, 338, 358, 360, 385, 394,

403, 406, 409; — Borgmestre se

Christiern Pedersen, Mikkel Han-

sen; Byfoged se Thom.Skeel; Raad-

mænd se Ped. Beske, Christiern

Pedersen, Hans Husom, Peder

Skrædder; Tolder se Christiern

Pedersen; Borgere se Christiern

Mikkelsen, Gødike Christiensen,

Jakob Jensen. Jørgen Knudsen,

Jørg. Koning, Peder Klavsen. —

Frue Kirke 327, 336, 360; Hellig-

gejsthus Kirke 336; Graabrødre

Kirkegaard 105; Biskopsgaard 135,

158 f.; Skole 321; almind. Hospital

122 f., 160 f., 321.

Aalborghus Slot og Len 21, 51, 100,

102, 107, 135, 137, 140, 146, 149,

152, 156-61, 168, 179, 199, 211,

214, 218 f., 223, 225, 235, 245-7,

268 f., 271, 276, 285, 291, 293,

302, 308, 316, 320, 331, 333, 336,

347, 355, 361, 364, 378, 384, 392,

394, 405. — Ridefoged se Jens

Jude; Slotsskriver se Ped. Beck.

Aale, Ginding H., 136.

— se Ofuerløf.

Aalef (Olde?) p. Ærø 365.

Aalegaard, Ø. Han H., 208.

Aalholm Slot og Len 50, 53, 65,

245, 407.

Aalling, Ø. Horne H., 327.

Aalsbo, Fyn, 278.

Aalsø, Sønder H., Mols, 260.

Aaningetorp, N. Asbo H., 58.

Aargab, Hind H., 215.

Aarhus 4, 24, 28, 34, 84, 92, 96, 98,

101, 117 f., 138, 143 f., 146 f.,

149 f., 159 f., 167, 173, 192, 194,

216, 226, 256, 258-60, 263 f., 270 f.,

- 276 f., 288, 337, 349, 352, 384, 394, 397, 403, 406 f. — Brobjerg 118. — Borgmestre se Lavr. Fog. Knud Galthen; Byfoged se Peder Terkelsen; Borgere se Anne Pedersdatter. Anders Skriver, Christiern Tømmermand. Jørg. Fog. Frende Kjeldsen, Hans Hjort. Sør. Høg, Jens Knudsen, Knud Jensen, Lavrids Bartskaar, Jens Ljung, Ped. Mørk, Peder Skriver, Peder Sørensen, Søren Pind. — Domkirke 20, 76, 152, 173, 236, 239, 318, 323, 347, 352, 370, 396, 406 f. Altre: Frue 154; St. Hans decollati 384; Helligkors 406; St. Karine 34, 76; St. Peders ad vincula 370. Vikarier: Biskop Ejlers 352; Biskop Niels Klavsens 117, 173. Præbender: St. Spiritus 236; se Hørning, Tved. — Kapitel 20, 144, 154, 197, 258, 281, 298, 352; Ærkedegn se Jesp. Brokmand; Kantor se Jørg. Pedersen; Kaniker se Otte Brockenhuus, Henr. Bruchofen, Christoffer Mikkelsen, Ant. Hanisch, Hans Olsen, Iv. Lykke, And. Munk, Povl Noviomagus, Filip og Johannes de Prato, Søren, Søren Kallisen, Thom. Riber; Vikarer se Ped. Kaa, Niels Thomesen, Ped. Prip. — St. Mortens Kirke 34. — Hospital 1, 34, 106, 125, 148, 162, 256, 407; Forstandere se Jakob Klejnsmed, Jens Nielsen, Jørgen Pedersen. — Stift 51, 66, 152, 177, 194, 211, 252, 260, 266, 271, 279, 371, 374; Superintendent se Mads Lang.
- Aarhusgaard og Len 25, 33, 39, 51, 92, 95, 97, 102, 124, 139, 141, 179, 183, 211, 223, 225, 248, 266, 269 f., 276, 279, 293, 302, 306, 309, 312, 314, 318, 327, 343, 355, 372, 393, 397.
- Aars Herred 153.
- Aarø sund 33.
- Aas Kloster i Halland 46, 55, 63, 363.
- , Vor H., 106, 295.
- , Sønder-, S. Asbo H., 187.
- Aastrup, Fyn, 76, 365.
- , Hornum H., 101.
- , Rinds H., 220.
- Gaard og Len, Vennebjerg H., 146, 152.
- Aasum Bro, Fers H., 82.
- Len 47, 318, 363.
- Abbeltved, Voldborg H., 249, 390.
- Abekaas, Vemmenhøgs H., 69.
- Abildgaard, Peder, Præst i Aarhus. 370.
- Abildtorp Birk, Laaland, 365.
- Abraham Brodersen se Baad.
- Abrahamstrup Slot og Len 15, 177, 252. *Dat.* 252-5.
- Adolf, Hertug, 75, 139, 222, 339.
- Adrian Konissen p. Bøtø 169.
- Agate, Enevold Jensens, se Pogwisch.
- Agedrup, Fyn, 340.
- Agersbøl, Anst H., 303.
- Aggershus 386.
- Aggersø 60.
- Aggerup, N. Asbo H., 58.
- Ahlefeldt, Slægten, 222. — Benedikt 354. — Bertram til Lemkulen 30, 236, 354. — Ditlev, Lensmand p. Møgeltønder, 30, 208, 319, 354. — Jørgen 401.
- Ajdt, Hovbjerg H., 266.
- Ajstrup, Kjær H., 160.
- Akeleje, Knud Mikkelsen. 91 f. — Mikkel Pedersen 91.
- Albo Herred 60.
- Albrecht, Hertug af Preussen, 3, 156, 413. — Urtegaardsmester 218. — Tysk, Borger i Næstved, 273. — Maltesen se Viffert.
- Alhed, Hans Pedersens, i Helsingør 331. — Jørg. Venstermands se Urne.
- Allerup, Fyn, 205.
- Alleshave, Skipping H., 395.

- Allesø, Fyn, 340.
 Alling Kloster 146, 164, 209, 323. —
 Abbeder se Hans Lagesen, Knud
 Hvas.
 —. Vester-, Sønderhald H., 251.
 Allingaa Bro, Sønderhald H., 323.
 Alminde, Brusk H., 165.
 Alnerup, Bare H., 16.
 Alsted, Nørre H., Mors, 156.
 Altenau, Kornelius, Bygmester. 142.
 226.
 Amager 351.
 Amrum 406.
 Amsterdam 229, 234 f.
 Amtofte, V. Han H., 208.
 Amund, Skipper?, 220.
 Andelev Aa. Skaane, 79.
 Anders (Andreas). Abbed i Vitskøl
 Kloster, 100, 157, 317. — Lektor
 se Anders Jensen Ljung. — Bud
 305. — Grydestøber i Randers
 125. — Skomager i Engelholm 64.
 — Skriver p. Københavns Slot
 se Anders Knudsen. — Skriver i
 Tersted se Anders Pedersen. —
 Skriver. Foged i Bidstrup, 163. —
 Skriver i Aarhus 226. — Skriver
 i Engelholm 64. — Snedker i En-
 gelholm 64. — Jude, Salter i Nibe,
 se Anders Madsen. — Skaaning,
 Borgmester i Horsens, 167. —
 Svenske i Engelholm 64. — An-
 derssen i Svendborg 34. — Asser-
 sen 325. — Bentsen i Bogense 201.
 — Christensen til Kvelstrup se
 Sandberg. — Ebbesen se Galt. —
 Engelsen i Treen 186. — Eskild-
 sen i Storkø 54. — Findsen i
 Nakkedal 267, 405. — Hansen i
 Svendborg 317. — Hellesen i Aal-
 borg 158. — Jakobsen se Bjørn.
 — Ibsen i Svinninge 144. — Jen-
 sen i Aalborg 116. — Jensen i
 Kjøge 325. — Jensen i Ullemose
 90. — Johansen se Lindenov. —
 Jonsen i Dejbjerg 186. — Klavsen
 Skotte 13, 15. — Knudsen, Slots-
 skriver p. København, s. Tolder
 i Falsterbo, 18, 69, 75, 77 f., 184 f.,
 188, 195, 249, 359, 395 f., 403.
 — Knudsen 102. — Lavridsen i
 Vejle 100. — Lavridsen i Flakke-
 rup 79. — Madsen Jude, Salter i
 Nibe, 11, 31 f., 35, 134, 221, 235,
 311. — Madsen i Hørup 185. —
 Mikkelsen, Præst i Lunde (Hunds-
 lund?), 324. — Mikkelsen i Ny-
 borg 12. — Nielsen, Præst i Sla-
 gelse, 14, 61. — Nielsen, Forstander
 f. Hosp. i Aahus, 240 f. — Nielsen,
 Slotsskriver p. Kalundborg, 187,
 249. — Nielsen, Herredsfoged i
 Rinds H., 114. — Nielsen i Ystad
 49. — Nielsen 39. — Nielsen i Lø
 H. 300. — Nielsen i Torup 121.
 — Olsen i Toksværd 397. — Pe-
 dersen i Engelholm 64. — Pe-
 dersen i Kolding 278 f. — Pedersen
 Skriver i Tersted, Herredsfog. i
 Hellum H., 123, 333. — Pedersen
 i Skeftelynge 186. — Salmansen
 i Engelholm 64. — Simonsen i
 Hansted 263, 293, 322. — Svend-
 sen i Brødorp 410. — Sørensen i
 Torlev 366. — Terkelsen, Kapel-
 lan i Guldager, 300. — Villumsen,
 Skolemester i Thisted, 159. —
 Virtitsen i Engelholm 64.
 Anderup, N. Asbo H., 58.
 Andkjær, Holmans H., 212.
 Androp se Antwerpen.
 Anefelde se Ahlefeldt.
 Anholt 97, 330.
 Ankerlev, N. Asbo H., 58.
 Anna, Kurfyrstinde af Sachsen, 193,
 237, 330, 392. — Sofie af Preus-
 sen 354.
 Anne, Albret Gjøes, se Rosenkrands.
 — Anders Ebbesens se Fleming.
 — Axel Ugerups se Trolle. —
 Diderik Skrædders i Odense 224.
 — Frands Brockenhuus's se
 Tinhuus. — Gert Bryskes se
 Viffert. — Greg. Holgersens se

- Lange. — Hans's i Odense 163.
 — Hans Kocks i Nyborg 94.
 — Jakobs i Randers 256. —
 Jens Lassens i Holstebro 89, 178,
 265. — Joh. Urnes se Rønnov.
 — Rentemester Jørgen Pedersens
 304, 306, 313, 404. — Klavs
 Podebusk's se Krognos. — Knud
 Knobs se Thott. — (Skrivfejl
 for Inger), Lavrids Madsens, se
 Falster. — Malte Lavridsens se
 Skeel. — Mog. Gyldenstjernes
 se Sparre. — Niels Brahes se
 Lang. — Oluf Hansens i Kjø-
 benhavn 88. — Peders i Ring-
 kjøbing 109. — Povl Helle-
 sens i Engelholm 64. — Verner Pars-
 bergs se Holck. — Andersdatter
 i Stubbekjøbing 70. — Christi-
 ernsdatter i Svendborg 2. — Hans-
 datter, Jens Nielsens, 384. — Hart-
 vigsdatter se Limbæk. — Hel-
 lesdatter i Aalborg 158. — Ibs-
 datter, Peder Huggers, i Aalborg
 139. — Nielsdatter i Resendal 152,
 254. — Pedersdatter i Aarhus 104.
 — Povlsdatter, Hr. Erik Madsens,
 203. — Skrivsdatter i Svendborg
 226. — Sørens datter i Helsingborg
 168. — Tygesdatter i Holbæk 103.
- Anne, St., Kapel ved Smørup, Aars
 H., 158.
- Annise Len, Holbo H., 3.
- Anst, Anst H., *Dat.* 322.
- Antwerpen (Antorf, Androp) 181,
 227 f., 242, 303, 360, 372. — Borger
 se And. Wentzel.
- Antvorskov Kloster 11, 14, 37, 47,
 59, 80, 84, 308-10, 363, 368, 377,
 382, 387, 406 f. — Prior se Niels.
- Arenfeld, Axel Nielsen, 36 f., 55,
 106 f., 254, 295, 299, 398. — Hen-
 rik Nielsen 410. — Margrete, Jens
 Rosengaards, 410. — Torbern
 Nielsen 165.
- Areslev, V. Gyngø H., 47.
- Arløf p. Ærø 365.
- Ars se Aarhus.
- Asbo, Nørre-, Herred 22, 81, 187, 194.
 —, Sønder-, Herred 22, 81, 187, 194.
 — Tingfoged se Jens Aagesen.
- Asfærg, Nørhald H., 163.
- Asgud Mikkelsen i Helsingør 44.
- Askime Len, Aarstad H., 292, 363.
- Askjær, Slavs H., 239.
- Askmark, Bjerger H., Jylland, 254.
- Aslund, Kjær H., 161.
- Asmild Kloster og Gaard 8, 18, 29,
 76, 163.
- Gl.-, Nørlyng H., 76.
- Asmund Lavridsen i Flakkerup 79.
- Asmundtorp, Rønnebjergs H., 182.
- Asnæs, Arts H., 249.
- Asperup, Vends H., 278.
- Assens 5, 21, 84, 164, 196, 199, 204,
 236, 262, 269, 313, 349, 358, 382,
 394, 402 f.; *Dat.* 4 f. — Provste-
 gaard 5. — Tolder se Povl Bang;
 Borgere se Jørg. Lang, Rasmus
 Andersen.
- , Onsild H., 1.
- Astrup, Lysgaard H., 132.
- Skov, Middelsom H., 411.
- se Ajstrup.
- Avaskær, Bleking, 31, 192, 253, 329 f.,
 335, 389.
- Avdebo, Tudse H., 350, 353.
- Aversi, Tybjerg H., 399.
- Avgust, Kurfyrste af Sachsen, 237,
 309.
- Avlby, Fyn, 340.
- Avlum, Hammerum H., 282.
- Avnslev, Fyn, 7, 381.
- Avnsø, Skippinge H., *Dat.* 246-9.
- Avsumgaard, Hjerm H., 332.
- Axel Andersen se Gere. — Lavrid-
 sen i Julstrup 132. — Nielsen se
 Arenfeld. — Tønnesen se Viffert.
- Axelholm, Skippinge H., 197.
- Baad**, Abraham Brodersen, 48.
 — Jens 202, 372.
- Baahus 132, 394.
- Baaring, Fyn, 278.

- Baarse Herred, Herredsfoged se Henning Tiøessen.
- Baden, Axel Andersen, 60, 189. — Hans Lavridsen, Lensmand p. Ramløse, 184, 363, 403, 408. — Lavrids Andersen 122, 174, 299, 363. — Lavrids Jensen, Lensmand p. Ramløse, 14, 44, 184.
- Badstrup, Fyn, 340.
- Bagedybet ved Hals 120.
- Bagge, Birgitte Johansdatter, Mads Grøns, 155. — Johan 155.
- Christen 395. — Christiern i Spørring? 254. — Lavrids i Ugle-
rup 216. — Niels i Engelholm
64. — Thorgejr, Baadsmænd, 335.
- Bagger, Hans, Borgmester i Korsør,
91.
- Bakke, Halland, 57, 321.
- Balle, Hids H., 266.
- Ballebo, Vor H., 293, 322.
- Ballen, Skerningballe, Fyn, 90.
- Baltser Andersen i Timmerby 54.
- Bang, Palle, 292.
- Hans i Bogense 201. — Henrik
301. — Jep i L. Næstved 184. —
Lavrids 379. — Povl, Borgmester
og Tolder i Assens, 5, 227, 305,
382.
- Banner, Erik, RR., Lensmand p.
Kalø, 10, 19, 23, 25, 37, 48, 52,
55 f., 76, 80, 101, 104, 110 f., 113,
116 f., 121-4, 139, 145-7, 150,
152, 154, 160 f., 163 f., 170 f.,
173 f., 179, 208, 222, 236, 242-4,
246, 257 f., 263 f., 267, 272, 282,
298, 309, 320, 356; *Rel.* 53, 115,
144. — Frands, Lensmand p. Hol-
bæk, 1554 p. Kalø, 10, 14, 51, 53,
165, 167, 170, 309, 318, 325, 327,
354, 365, 377, 392, 408; *Rel.* 248.
— Magdalene, Iv. Krabbes, 409.
- Barbara, Otte Klavsens, se Blaa.
- Barby, Anders, 38, 82, 110, 116, 190,
211, 222, 244, 286, 291, 293, 296,
305. — Hans 110. — Jan 110. —
Klavs den unge til Kolditz 110.
- Bardewick, Klavs, Borgmester i
Lybæk, 13, 255.
- Bare Herred 133.
- Barfod, Klavs, 292.
- Barkager Len i Skaane 363, 387.
- Barnekov, Hans, RR., Lensmand p.
Roskildegaard, 10, 14, 17, 126,
132, 171, 174, 177, 185, 189-91,
198, 206 f., 233, 243, 245, 252 f.,
276, 280, 282, 290, 292, 296, 304,
310, 336, 345, 355, 365, 374, 376 f.,
382, 404-6, 408; *Rel.* 309. — Jør-
gen, Lensmand p. Aakjær, 222,
248, 252, 260, 267, 270 f., 276 f.,
279-81, 288 f., 293, 302, 312, 324,
327, 329, 335, 354 f., 360, 372,
374, 379, 384, 386, 392, 408, 410.
- Bartrum 259.
- Bartum Præbende i Viborg Dom-
kirke 204.
- Basse, Basse Christoffersen, 49 f. —
Jørgen Nielsen 77. — Klavs 91.
— Peder Hansen 41.
- Battrup, Ning H., 259.
- Beate, Jørgen Lykkes, se Brahe.
- Beck, Jakob (Joakim), 10, 14, 38 f.,
106, 117, 363.
- Peder, Slotsskriver p. Aalborg,
308.
- Becker, Johan, af Stade 168.
- Bederslev, Fyn, 340.
- Benderup, Anders Povlsen, 100.
— Jep Povlsen 97. — Jens 118.
— Jørgen Movridsen 97. — Niels
Movridsen 97, 100.
- Benedikte, Jenses, i Skovby 34, 103.
- Bent Dyrskytte 200. — Bertelsen,
Hr., 164. — Farsen i Valby 181.
— Hansen i Muoleby 263. — Pe-
dersen i Brørdorp 410. — Truid-
sen i Engelholm 64.
- Bergenhushus 221.
- Berger, Jørgen, i Kolding 105.
- Bernes, Just, 69, 414.
- Bernt, Dr., se Friis.
- Bernekov, se Barnekov.
- Bertel Jensen i Kolding 145. — Si-

- monsen, Præst i Vindinge, 335.
 — Sørensen, Hører i Lund, 168.
- Beske, Peder, Raadmand i Aalborg, 105.
- Bestenfeld se Bisterfeld.
- Beyer, Jørgen, Sekretær hos Hert. Hans, 318.
- Bidstrup, Hovlbjerg H., 163.
- Bjelke jfr. Falster.
- Bjellerup, Støvring H., 106.
- Bjergby, Stifts- (Kirke-), Tudse H., 72.
 —, Støvring H., 237.
- Bjerge, Bjerge H., Jylland, 55, 110.
 — Herred, Jylland, Herredsfoged se Søren Brungsen.
 — Herred, Skaane, 22, 81, 166, 187, 194, 231, 410. — Herredsfoged se Oluf Ibsen.
- Bjering Gaard, Onso H., 31.
- Bjerreby p. Taasinge 10, 202.
- Bjerrød, N. Asbo H., 58.
- Bjert, Brusk H., 303, 325.
- Bjeverskov Herred 39, 49, 233, 355.
- Bild, Evert, Lensmand p. Aakjær, 6, 11, 32, 51, 55, 73, 96-9, 112, 119, 130, 141, 145, 151 f., 154, 179, 182 f., 200, 202 f., 211, 214, 222 f., 225, 240 (jfr. Knud Bildt). — Magdalene 410 f. — Margrete, Henr. Friis's, 411. — Niels Tussen 52. — Peder, Lensmand p. Riberhus, 309, 313 f., 317, 319, 325, 327, 330, 334, 343, 349-51, 355, 358, 367-70, 372-4, 376, 386, 390 f., 400, 406, 408 f.
- Bilde, Anders, RR., Lensmand p. Stegehus, 9-11, 14, 17, 37, 52, 55, 57, 59, 80, 101, 104, 110 f., 143, 171, 174, 181, 246, 308 f., 336, 363. — Bent 41, 396. — Birgitte af Skarholt 14, 240. — Eline, Movrids Skaves, 11, 14, 363. — Erik 354, 408. — Ermegaard 209. — Eske, Rigshofm., 3, 8-10, 17-9, 22, 25, 27 f., 30, 32 f., 36, 39, 46, 52 f., 55, 57, 59, 69, 72, 78, 98, 124, 126, 194. *Rel.* 67. — Frands, Lensmand p. Silkeborg. 6, 11, 17, 23, 31, 51, 71, 73, 95-9, 102, 104, 112, 123, 134, 140 f., 149, 152, 154, 164, 179, 182 f., 198, 200, 202, 211, 214, 225, 247, 252, 260 f., 269, 271, 277, 279-82, 284, 288, 290, 293, 302, 312 f., 325 f., 354 f., 372, 374, 408. — Hartvig 126, 189, 243, 310, 354, 365, 388, 408. — Jørgen, Lensmand p. Gavnø, 1552 p. Bækkeskov Kloster, 14, 85, 122, 124, 126, 132, 141, 268, 325, 408. — Klavs, RR., Lensmand p. Baahus, 9, 14, 17, 41, 59, 64, 132, 141 f., 174, 216, 230, 243, 291 f., 308 f., 336, 363. — Ove, fhv. Biskop, 10, 72, 181, 183, 192 f., 196, 207, 328, 382, 384, 387, 390, 400, 411. — Peder, Lensmand p. Aarhusgaard, 1554 p. Holbæk, 4, 24, 39, 51, 65 f., 73, 92, 95-7, 99, 102, 104, 106, 110, 112, 117, 119, 124, 133, 136, 139, 141, 143, 145, 152, 154, 159, 171, 173, 177, 179, 183, 192, 210 f., 223, 225 f., 229, 248, 252, 257, 260, 266, 269-71, 276 f., 279-82, 287, 293, 298, 302, 306, 309, 312, 322, 354, 363, 366, 383. — Torbern, fhv. Erkebiskop, 206, 230, 239. — Torbern 62.
- Bildt, Knud („Evert“ er vistnok en Fejlskrift), 100. — Thomes 100.
- Billing, Onso H., 31.
- Billum Sogn, V. Horne H., 42.
- Billund, Gram H., 302.
- Binderup, Gjerlev H., 206.
- Binderup se Benderup.
- Birgitte, Jens Torbernsens, se Bilde.
 — Johansdatter, Mads Grøns, se Bagge.
- Birk, Hammerum H., 69.
- Birkende, Skippinge H., 363.
- Birkum, Fyn, 73.
- Bisterfeld, Hans, 10, 14, 363.
- Bjørn, Anders Jakobsen, 411. — Bjørn Andersen 411. — Jakob Andersen 101.

- Bjørnkjær, Mols H., 264.
 Bjørnsholm se Vitskøl Kloster.
 Bjørnskov, Peder, Præst i Frørup, 212.
 Bjørnstrup, N. Asbo H., 58.
 Blaa, Barbara, 278.
 Black, Hans, Kannik i Roskilde, 406, 409.
 Blangstrup se Slangstrup.
 Blegeskjær i Skaane 231.
 Blegind, Hjelmlev H., 267.
 Bleking 22, 53, 74, 280, 316, 329 f., 365, 388.
 Blenstrup, Gjerlev H., 106.
 Block, Jens, 407.
 Blovstrød, Lyng-Kronborg H., 241.
 Blære, Aars H., 137.
 Bodil Malers i Næstved 185. — Niels Olsens i Brunshjerg 243. — Mortensdatter i Aale 136.
 Bogense 84, 128, 196, 199, 201, 269, 305, 349, 394. — Borger se Jørgen Klavsen.
 Bogensø, Fyn, 90.
 Boholt, Fyn, 212.
 Boineburg, Borkort v., Lensmand p. Saltø, 10, 14, 94, 123, 126 f., 132 f., 173, 188.
 Boitin, Herman, Foged p. Hammershus, 213 f.
 Boldeck, Hieronymus, Sekretær hos Hert. Hans, 318.
 Boldevin 227.
 Bolger, Jørgen, Borgmester i Faaborg, 93.
 Bolstrup, Ølstykke H., 27.
 Bonde Jensen i Lavrup 300.
 Bonde, Anders, 50. — Mads 149. — Vorm 149.
 Bonderup (nu Lerkenfeldt), Rinds H., 307.
 Bonsack, Rasmus, i Aalborg 135.
 Bordewick se Bardewick.
 Borgeby Len, Skaane, 363.
 Bork, N. Horne H., 3.
 Borlev, Brusk H., 327.
 Bornholm 62 f., 80, 85, 171, 250, 267, 331, 365, 405. — Foged se Henning Gagge. — St. Jørgens Hospital 63.
 Borreby, V. Flakkebjerg H., 263.
 Borrig, Lø H., 294.
 Borringholm, Jørgen Mortensen, Mag., Præst i Kjøbenhavn, 406.
 Borup, Bjerger H., Skaane, 194.
 —, Lyng-Frederiksborg H., 399.
 —, Ramsø H., 85.
 —, Faxe H., 347.
 —, Hammer H., 244.
 —, Støvring H., 118.
 Boslunde, Slagelse H., 263.
 Bosø Kloster i Skaane 206.
 Braaby, Ringsted H., 366.
 Braade Len, Flakkebjerg H., 363.
 Braband, Hasle H., 385.
 Brahe, Axel, RR., Lensmand p. Børringe Kloster, 9, 14, 17, 36 f., 39, 43. — Beate, Jørg. Lykkes, 22, 409. — Jens 14, 39, 52, 124, 127, 186, 250, 398. — Jørgen til Valøse 228, 383, 411. — Jørgen, Lensmand p. Odensegaard, 1552 p. Vordingborg, 5-7, 11, 15, 17, 25, 27, 36, 52, 93, 109, 112, 118, 128, 145, 174, 177, 181, 185, 193, 195, 234, 249, 255, 272 f., 282, 305, 310, 328, 354, 363, 366, 368, 378, 405, 408 f., 412. — Lave, RR., 14, 36, 39, 48, 52 f., 59, 69, 81, 127, 174, 181, 237, 308 f., 334, 336, 342, 363, 395. — Magdalene, Jørg. Urnes, 410. — Margrete, Borkort von Boineburgs, 94, 126, 173. — Niels 229. — Otte, Lensmand p. Gladsaxe, 1555 p. Aalborgshus, 14, 52 f., 189, 341, 361-3, 384 f., 391 f., 395, 409, 412.
 Brahetrolleborg se Holme Kloster.
 Brand Madsen i Nørring 254.
 Brandbjerg, Tørrild H., 100.
 Brandsby, Fyn, 340.
 —, Langeland, 117.
 Bratsbjerg, Norge, 19.
 Bredal, Hatting H., 132.

- Brede, Lø H., 31.
 Bregerup, nu Knuthenlund, Falster, 38, 150.
 Bregneose, Fyn, 340.
 Bregninge, Ærø. 73.
 Brejde, Margrete, 225.
 Brendekilde, Fyn, 73.
 Brender, Jørgen, i Engelholm 64.
 — Steffen, Sejermager, 274 f.
 Brenderup, Fyn. 278.
 Breningegaard. Laxegaard i Randers Fjord, 103.
 Brixen. Frands, i Odense 198.
 Broby, Alsted H.. 366.
 —. Nørre-. Fyn. 52. 73. 340.
 —. Sønder-. Fyn, 340.
 Brock. Lave. 85, 261. 354.
 Brockenhuus. Ermegaard. Erik Madsens. 411. — Frands. Lensmand p. Nyborg, Hagenskov og Trane-kjær. 11. 14 f., 20. 22. 25. 28, 32 f., 44. 48. 55. 66. 84. 90-4, 113, 118, 120, 130, 138. 148, 157, 162, 166, 172. 175. 177 f., 184, 202, 219, 226, 232. 237, 241. 252, 265, 276, 278, 280, 285. 288, 290, 293, 295, 300-2, 310, 321, 330, 356, 364, 368, 373, 382, 388, 401 f., 408 f., 412; *Rel.* 201. — Jakob, Lensmand p. Roskildeggaard, 1552 p. Aalborghus, 1555 p. Helsingborg, 10, 36 f., 43, 53, 60 f., 65 f., 75 f., 78. 84, 88. 126, 132 f., 152, 161, 167 f., 173, 177, 179, 182, 185, 189. 206. 210. 214, 217-9, 221-3, 225. 229, 232, 235, 245 f., 252, 260, 266, 268 f., 271, 275 f., 278, 280-2. 284 f., 291-4, 300, 302, 308, 311, 316, 320, 338, 353-5, 358, 361, 365, 368. 374, 376, 378, 404 f., 407-10; *Rel.* 62. 288, 353, 358. — Johan 209. 213, 308. — Klavs 63. 91 f., 294. — Mikkil 11, 14, 48. 68. 92. 278, 364, 404. — Otte 379.
 Brockmand. Jesper, kgl. Sekretær, 10, 18. 21. 298, 363.
 Brorstrup, Aars H., 158.
 Brostrup, Helle, Ped. Størles. 410. — Sidsel 14.
 Bruchofen, Henrik v., Kongens Prædikant, 320, 381, 396.
 Brud, Oluf, Bonde, 325.
 Brudager, Fyn, 13.
 Brun, Klement Henriksen, 46.
 — Christiern, Forstander f. det almind. Hosp. i Viborg, 298. — Jesper, Præst i Viby, 302. — Johan i Flensborg 147. — Niels, Præst i Odense, 357.
 Brunbjerg, Hind H.?, 215.
 Brunbjerg p. Bornholm 243.
 Brunsvig 88.
 Brydebøl, Skodborg H.. 207.
 Bryderød, N. Asbo H.. 58.
 Brylle, Fyn, 340.
 Bryske, Antonius. Rigens Kansler. 15, 57, 63, 68, 92, 145, 154, 161 f., 164, 174, 236, 260, 263, 267, 282, 294, 296, 307, 354, 365 f., 395, 397, 408. — Gert 29, 92, 278. — Gregers 37. — Karl 37. — Klavs 92.
 Brysten (Brøndsted?), Holmans H., 394.
 Brød, Jens, i Ørum 50.
 Brørdorp, Bjerger H., Skaane. 410.
 Brøndbyvester, Smørum H., 62.
 Brøndsholm. Lyng-Kronborg H., 241.
 Brøndstrup. Bare-, Fyn, 340.
 Buchwaldt. Detlev. til Gram 236 f.
 Buck, Jep. i Bølling 325. — Mads, Præst i Egtved, 322.
 Buderup. Hornum H., 161. — Præst se Christen Povlsen.
 Bugge, Jørgen, 50.
 Bukkebo, Gers H., 237.
 Bukkerup, Merløse H.. 390.
 Bulger se Bolger.
 Bullerup, Fyn, 340.
 Bureng, Skodborg H.?. 102.
 Burhorn. Jørgen. Borger i Lybæk. 74, 78.

- Burlev, Bare H., 269, 345.
 Bussert, Morten, Bygmester. 14.
 Butterup, Merløse H., 72.
 Bygholm Slot og Len 61, 75, 77, 155, 200, 209.
 Byllerup, Fyn, 340.
 Byrrild se Børrild.
 Bækkeskov Kloster 122, 124, 268, 325.
 —, Laaland, 245.
 Bækmark, Skodborg H., 102.
 Bøgelund, Lunde H., 12.
 —, Vends H., 278.
 Bøgeskov og Bøgeskøvs Balle, Vor H., 164.
 Bøgesø, Baarse H., 61, 82, 177.
 Bølle, Ejler, Biskop i Aarhus, 352.
 — Erik Madsen, RR., Lensmand p. Tureby. 10, 14, 17, 38, 44, 77, 85, 165, 167, 169 f., 174, 278, 308 f., 347, 352, 363, 365, 410. — Karine 334, 410. — Susanne, Jak. Brockenhuus's, 409 f.
 Bølling, Jerlev H., 325.
 —, Bølling H., 324.
 Bøneberig se Boineburg.
 Børglum Kloster og Len 23, 121, 146, 149, 246, 317, 326, 343.
 Børial Jensen 114.
 Børrild Skov, Try H., 83, 196.
 Børringe Kloster 37.
 Bøs, Bent, i Bøsserup 186.
 Bøsserup, Gers H., 186.
 Bøtø p. Falster 169.
 Bøvling Gaard og Len, nu Rysensten, 23, 26, 51, 77, 146, 179, 208, 241, 246, 272, 274, 277, 297, 320, 326, 376.
 Bøjde, Hammer H.?, 244.
 Camersgard se Kamnisaard.
 Cancale i Bretagne 391.
 Capitein, Peder, kgl. Livlæge, 180, 239 f., 242.
 Carion, Johannes, tysk Historie-skriver, 201.
 Christense Nielsdatter se Rotfeld.
 Christiern I. Konge, 116, 220. — II, Konge, 33, 35, 43, 165, 168, 310, 319, 411.
 Christiern (Christian, Christen), Abbed i Helnekirke, 175. — Præst i Brorstrup se Christiern Madsen. — Præst i Vejerslev 266. — Dr., Læsemester, se Christiern Morsing. — Skriver i Aalborg se Christiern Pedersen. — Skriver i Visby 386. — Skriver i Engelholm 64. — Skrædder i Vium 149. — Tømmemand i Aarhus 352. — Eriksen, Vikar i Aarhus, 370. — Eriksen i Østerbølle 133. — Hansen i Vaarø 10. — Jensen 118. — Justsen i Suldrup 353. — Iversen, Kannik i Ribe, 357. — Madsen (Skytte), Præst i Brorstrup, 157. — Madsen i Julstrup 132. — Mikelsen i Aalborg 158. — Nielsen i Øsløs 300. — Olufsen, Byfoged i Slagelse, 44. — Pedersen, Provst i Viborg, 190. — Pedersen, Mag., 305, 397. — Pedersen, Borgmester i Helsingør, 77, 252, 255, 346. — Pedersen (Skriver), Borgmester, Raadmand og Tolder i Aalborg (vistnok to Personer), 2, 32, 105, 107, 113-5, 119 f., 134, 137, 140, 161, 180, 270, 308. — Pedersen i Duisburg 290. — Pedersen i Kolding 113. — Pedersen, Herredsfog. i Sabro H., 231. — Pedersen i St. Rørbæk 119. — Pedersen i Nebel 292. — Povlsen, Prior i St. Knuds Kloster i Odense, 93, 112, 199, 223, 228, 334, 337, 348, 353, 376. — Povlsen, Præst i Buderup, 120, 132. — Povlsen i Vesterbølle 317. — Sørensen 97. — Sørensen 334.
 Christine (Kirsten, Kirstine), Dronning, 372. — i Engelholm 166. — Anders Jensen Ljunges 413. — Christoffer Urnes se Lykke.

- Gabr. Gyldenstjernes se Friis.
 — Jørgens i Næstved 185. — Karl Bryskes se Ulfstand. — Volf Pogwisch's se Munk. — Mortensdatter 157. — Nielsdatter se Rotfeld. — Pedersdatter i Helsingborg 180.
- Christoffer, Læsemester i Odense, 223. — i Engelholm 64. — Murmester i Malmø 87. — Skrædder i Odense 279. — Hansen, Abbed i Skovkloster, 382, 390, 400 f. — Johansen se Lindenov. — Madsen 203. — Mikkelsen, fh. Læsemester i Odense, 112, 131, 181, 223, 286. — Mikkelsen, Kannik i Aarhus, 76. — Olsen i København 256. — Pallesen se Ulfeld. — Simonsen, Præst i Galten, 112. — Trondsen se Rustung. — Tygesen, Guldsmid i Odense, 337. — Villumsen 358.
- Chrysostomus (Gyldenmund), Daniel Olufsen, s. Præst i Hjøring, 7. — Oluf, Superintendent i Vendelbo Stift, 82, 218, 229, 275, 285; hans Enke 385.
- Gimbritshavn se Sømmershavn.
- Golnen, Hans v., 244.
- Goppen, Wolfgang, Hert. Ulrik af Meklenborgs Tjener. 389.
- Daa**, Jesper, 12, 182. — Jørgen Klavsen 226. — Klavs, Landsdommer i Sjælland, 10, 14, 38, 49 f., 85, 126, 132, 167, 178, 226, 354, 363, 408 f.
- Dagstrup, Fyn, 369.
 —, Ø. Lisbjerg H., 3.
- Dal, Fleskum H., 108, 331.
- Dalby, Løve H., 38.
 — Præbende i Roskilde Domkirke 62.
- Dalbnyeder, Gjerlev H., 206.
 Dalbyover, Gjerlev H., 143.
 Dalingsøer 199.
 Dalsgaard, Asmild S., Nørlyng H., 76.
- Dalum Kloster 73, 334.
 Daniel Olufsen se Chrysostomus.
 Danzig (Dansen) 18 f., 48, 142, 147, 185, 304, 330, 342, 375, 403, 412.
 Darum, Gjørding H., 299, 307, 316; Darumbaard 307.
 Davinde, Fyn, 340.
 Dejbjerg, Gers H., 186.
 Demis (?) i Sædding 292.
 Derome, Halland, 55.
 Deventer 334.
 Diderik Bogfører i Rostock 258.
 — Skrædder i Odense 224. — Dideriksen, Skiffer- og Blytækker, 218, 223. — Thomesen i Gjedved 293, 322.
 Dieppe 391.
 Diernisse, Fyn, 91 f., 365.
 Dines Lavridsen, Kjældersvend, 345.
 Diurskouf se Dyrskov.
 Dokkedal, Fleskum H., 11, 145, 259.
 — Salter se Mads Pedersen.
 Dollerup, Gislum H., 161.
 Dorothea, Dronning, 225, 354, 369 f., 374, 409-11. — Christian III's Datter 270. — Frands Hispaniers 301. — Mik. Grops se Selsted.
 — Ped. Kruses se Viffert. — Pedersdatter 180.
 Drage, Magdalene, Mik. Pedersens, 91.
 Dragerup, Merløse H., 244.
 Dragrød, S. Asbo H., 58.
 Dragsholm Slot og Len 53 f., 61, 127, 144, 337, 363.
 Dragør 188.
 Drammen 233.
 Drefeld, Ingeborg, Peder Ebbesens, 13, 15, 24, 55, 130.
 Dresselberg, Niels Andersen, 38, 44, 79, 306.
 Drigstrup, Fyn, 204.
 Dringelberg, Hans, Foged p. Bratsbjerg, 19, 167. — Peder, Kannik i Lund, 88.
 Dronningborg Slot og Len 24, 51,

- 56, 70, 73 f., 89, 95-100, 102, 104, 107-9, 112-5, 118 f., 123, 129, 132-5, 137, 139, 142, 144-6, 148, 150 f., 159, 163, 174, 182, 194, 198, 218, 223 f., 237, 246 f., 251, 266, 268, 276 f., 302, 306. — Præst se Niels Adamsen; Foged se Thom. Stygge; Skriver se Rasm. Sten.
- Drukken, Jep, Borgmester i Rudkjøbing. 349.
- Due, Hans, Foged i Vor Kloster. 401.
- Dueholm Kloster 146, 208
- Duisburg i Westfalen 291.
- Duncker, Mogens, Borgmester i Væ. 168.
- Dunkjær p. Ærø 73.
- Durup, Gislum H., 105, 217. Lille D. 105.
- Dustrup se Døstrup.
- Duus, Peder Madsen. Præst i Kjøbenhavn. 406.
- Duvelstrup, Aars H., 262, 267.
- Dybvad, V. Horne H., 292.
- Dyre, Frands, 131, 396. — Peder Christensen 167, 272, 305, 313, 354, 384 f.
- Per i Broby 366.
- Dyreby, V. Horne H., 6.
- Dyrskov, Peder, Præst, 384.
- Døstrup, Lø H., 31, 233, 300.
- Døvelstrup se Duvelstrup.
- Ebbe Hellesten i Tulsager 186. — Knudsen se Ulfeld.
- Ebbe Bro se Enøbro.
- Ebbekjøb, Lyng-Kronborg H., 387.
- Ebberup, N. Asbo H., 58.
- , Fyn, 340.
- Ebelholt Kloster 11, 14, 30, 44, 65, 86, 254, 256, 363, 393; *Dat.* 180, 251.
- Ebeltoft 4, 28, 114 f., 146, 160, 190.
- Egaa, Ø. Lisbjerg H., 154.
- Egehjerggaard, Ods H., 387.
- Egemand, Niels, i Haastrup 88.
- Egense, Lunde H., 340.
- , Skam H., 43.
- Egesborg, Vester-, Hammer H., 399.
- Egesper, Lyng-Frederiksborg H., 110.
- Eggert Henriksen se Sandberg.
- Egtved, Jerlev H., 322.
- Eickholtz, Albret, Skipper, 227.
- Ejler, Biskop i Aarhus. se Bølle.
- Ekernførde 109.
- Elben 312, 314.
- Eldering, Peter. Borger i Lybæk. 188.
- Elfsborg 292, 307, 310, 341.
- Eline i Padbjerg 262. — And. Røllikes se Ravensberg. — Henr. Gjões se Godov. — Jørg. Qvit-zovs se Gjõe. — Movr. Olsens, se Gjõe. — Movr. Skaves se Bilde.
- Elisabeth, Hertuginde af Meklen-borg, 151. — Ped. Svaves se Skave.
- Elleholm Slot og Len i Bleking 45, 363.
- Ellidshøj, Hornum H., 353.
- Ellingegaard, Ods H., 363.
- Elmelunde Len, Møen, 363.
- Eltang, Brusk H., 287, 322.
- Em Kloster 17, 95, 146, 160, 164, 178, 197 f., 214, 257 f., 290 f., 330, 368; *Dat.* 94, 260 f., 322. — Abbe-der se Jens Simonsen, Peder.
- Emden 328.
- Emitstev, Ø. Gynge H., 47.
- Emmelev, Fyn, 340.
- Emmerlev, Højer H., 398.
- Emmiksens, Anders, 228, 254, 397 f. — Klavs Albretsen 325. — Mov-rids 198, 228, 278, 308. — Otte 354.
- Endebjerg, Fyn, 90.
- Endelave 335.
- Enebro se Enøbro.
- Enevold Gravensen i Varde 321. — Jensen se Sefeld. — Jensen 2. — Lavridsen se Udsen.

- Engelholm 60, 64, 166, 191, 243, 251, 310, 388. — Borgere se 64.
- Engelsbæk Len i Skaane 363, 387.
- Engelstrup, Ods H., 353.
- Engemad, Gamle-, Fyn. 90.
- England 98, 147, 216, 224, 272 f., 304.
- Engom, Hatting H., 268.
- Engsnap, Hjerm H., 333.
- Enner, Gers H.?, 325.
- Enslev, Hovbjerg H., 323.
- Enøbro, Ø. Flakkehjerg H., 83, 195, 272, 414.
- Erhardt Trommeter 362, 369.
- Erik af Pommern, Konge, 116. — Andersen (Skriver) i Bukkerup, Foged i Skovkloster, 183 f., 390. — Jensen i Sundstrup 54. — Jensen i Ørridslev 164, 263, 293, 322. — Madsen se Bølle. — Madsen se Vasspyd. — Madsen, Præst i Oxbøl, 203. — Nielsen se Tornekrands. — Nielsen i Bartrum 259. — Ottesen se Rosenkrands.
- Erikstrup, Gers H., 186.
- Erland Svendsen i Engelholm 64.
- Ermegaard, Fru, se Bilde.
- Ernebjerggaarde se Jersberg.
- Errup, Bjerger H., Skaane, 60. — Aa 60.
- Erslev, Galten H., 237.
- Esbern Pedersen, Præst i Aarhus, 236. — Pedersen i Bølling 325. — Povlsen i Engelholm 64.
- Eskild Thomesen, Prior i Antvorskov, 37.
- Eskildstrup, Fyn, 88.
- Espe 170.
- Espholt Len, Gers H., 363.
- Espergjærde, Lyng-Kronborg H., 369.
- Esrom Kloster 11, 14, 44, 59, 180, 184, 253, 346, 363, 369 f., 403, 408; *Dat.* 180. — Abbed se Peder.
- Essenbæk Kloster 385.
- Esterbølle, Sønder-, Fyn, 340.
- Estrup, Gammel-, Sønderhald H., 85, 323.
- Eulenaus. Anders v., Kancellisekr., 180.
- Everdrup Len, Baarse H., 43, 61, 82, 363.
- Everød Sogn, Gers H., 47.
- Faaborg 27, 84, 91, 93, 109, 120, 196, 199, 262, 269, 278 f., 335, 337, 349, 358, 368, 394. — Borgmester se Jørg. Bolger; Byfoged se Jakob Eshernsen. — Vor Frue Alter 91. — Hospital 337. — Sø 93.
- Faarup, Nørhald H., 163.
- Faddersbøl, Hundborg H., 149, 153.
- Falk, Jep, 396.
- Falkenberg 15. 85. 172. 192, 253, 335, 389. — Aa 15.
- Falslev, Onsild H., 266.
- Falslevgaards Mark, Gjerlev (Onsild?) H., 99, 150.
- Falster 8 f., 46 f., 50, 53, 66, 71, 84, 111, 169, 177, 186, 191, 262, 316, 388.
- Falster, Inger, Lavrids Madsens, 11. 414. — Peder 11, 14, 364. — (Bjelke), Anne, Iver Lunges, 411. — Josef 14, 40, 64, 225, 227, 245. — Mogens. Landsdommer p. Laaland og Falster, 11, 38, 47, 50, 150, 177, 240.
- Falsterbo 1, 7, 18, 69, 71, 78, 85, 166, 188, 192, 238, 249, 253, 332, 335, 407. — Toldere se Anders Knudsen, Rasmus Andersen, Simon Pedersen.
- Fangel, Fyn, 334, 340, 357.
- Farringløse, Ringsted H., 399.
- Farstrup, Fyn, 340.
- , Slet H., 157.
- Farum, Ølstykke H., 27. Farumgaard 27, 138.
- Fastergaard, Bølling H., 140.
- Favraas Herred 91.
- Favrholm, Lyng-Frederiksborg H., 110.

- Faxe Herred 39.
 Faxe, Faxe H., 399.
 Fechtel, Povl, Møntmester, 44. 82.
     87. 255. 332, 393.
 Fedet, Faxe H., 83, 195, 272.
 Fejø 84.
 Felding, Nørre-, Ulvborg H., 283.
 Feldingbjerg, Fjends H., 17.
 Fennedsad, Vor H.?, 293; jfr. Frennesalt.
 Fensmark, Tybjerg H., 399.
 Ferild, Ø. Gyngø H., 47.
 Fers Herred 82. 177, 363.
 Ferue 104.
 Fjelsø, Rinds H., 114.
 Fjends Herred 26, 271.
 Fjenneslev, Alsted H., 399.
 Fjerrestad, Nørre-, N. Asbo H., 58.
 Fjeringtofte, N. Asbo H., 58.
 Fil Sø 6.
 Filip, Kannik i Aarhus. se Prato.
 Finde, Oluf, Herredsfog. i Volborg H., 45.
 Finderup, Nørlyng H., 105.
 Finja se Fønje.
 Fladhjerg, Onsild H., 1.
 Flakkebjerg, V. Flakkebjerg H., 299.
 Flakkerup, Bare H., 79.
 Flejsborg, Aars H., 153, 157.
 Fleming, Anders, 116. — Anne, Anders Ebbesens, 116. — Inger, Enevold Juels, 254.
 Flensborg 19 f., 25, 28, 147, 234, 294, 304 f. — Borgerse Broder Friis. — Slot 5, 142. — Lensmand se Jesp. Rantzov.
 Fleskum Herred 108.
 Fligende Len, Torne H., 363.
 Flint, Niels, i Ørslev 347.
 Flinterup, Alsted H., 399.
 Flynder Sø, Ginding H., 226, 230.
 Flødstrup, Fyn, 203, 381.
 Fløjstrup, Ning H., 33.
 Fodsløtte, Langeland, 117.
 Fog, Jørgen, i Aarhus 226. — Lavrids, Borgmester i Aarhus, 226, 258, 352.
 Fogel, Niels, Kirkevæрге for Grindløse Kirke, 12.
 Folby, Sabro H., 231, 254.
 Fontein, Klavs, Dørknægt (ell. Dørknægt). 10, 27 f., 138, 234, 255, 391.
 Forlev, Hjelmlev H., 257.
 Forsby, S. Asbo H., 58.
 Forsmølle, N. Asbo H., 58.
 Foss, Niels Andersen, Prior i Antvorskov, 79, 91.
 Framlev Herred 125, 225. — Herredsfoged se Peder Pedersen.
 Franck, Hans, Maler i Kjøbenhavn, 345.
 Frands i Sipperup 177. — Remmesnider i Malmø 57. — Hispanier, Herold, 10, 301. — Bertelsen i Randers 125. — Jensen 395. — Jepsen i Varde 321. — Villumsen, Tolder i Kjøbenhavn, 188, 195, 390, 398. — Vormordsen, Superintendent i Skaane, 45, 82, 99; hans Enke 385.
 Frankrig 98, 307, 391.
 Frayde, Fyn, 340.
 Fredbjerg, Gislum H., 118.
 Fredbjerg, Jens, i Fredbjerg 118.
 Frederik I, Konge, 70, 104, 245, 352. — Hertug 37, 43, 99, 121, 176, 309 f., 333, 354, 358, 370, 374, 380, 399; Hofmester se Ejler Hardenberg. — Skipper 152. — Hallandsfar, Baadsmænd, 335.
 Fredsgaard Len, Ringsted H., 363.
 Frøgerslev, Hjelmlev H., 322.
 Frejlev, Laaland, 245, 270.
 Fremmelev, Fyn, 340.
 Frende Kjeldsen i Aarhus 216.
 Frenderup, Ods H., 350.
 Frennesalt, Vor H., 322; jfr. Fennedsad.
 Frenninge, Fers H., 178.
 Frerslev, Lynge-Frederiksborg H., 110.
 —, Ringsted H., 399.
 Frese, Ulrik, 13.

- Friis (3 Egern). Henrik. 11, 278, 411.
 — Jesper. Lensmand p. Aggershus, 8, 14, 61, 224, 324, 386.
 — Johan, Kongens Kansler, 4, 11, 18, 20 f., 28, 30, 32 f., 52, 55, 57, 59, 68, 72 f., 76, 80, 87 f., 92, 101, 103, 110 f., 113, 116 f., 121 f., 124, 130, 154, 161 f., 164, 171, 174, 181, 197, 203, 209, 213, 228, 236, 243 f., 257 f., 263, 267, 281, 310, 319, 334, 336, 354, 381, 397; Subscr. 118, 213, 239, 262, 283, 291, 295, 306 f., 309, 326, 328 f., 331 f., 345, 348, 385, 388; Rel. 53, 67, 104, 202, 226, 291, 328.
 — (Skaktavl), Christiern, Lensmand p. Sebber Kloster, 113, 137, 139, 143, 146, 150, 153, 208, 281 f., 328, 354, 360, 408. — Iver 115, 208, 230, 260, 289. — Jørgen, Biskop. 139. — Kirstine, Gabr. Gyldenstjernes, 395. — Niels, Kantor i Viborg, 128, 143, 155, 257.
 — (1 Egern), Niels, til Vadskjærgaard 102.
 — Berent Wigbolt. Dr. kgl. Raad. 118, 177, 319. — Broder i Flensborg 272, 305, 313. — Ernst 149. — Hans i Engelholm 64. — Hans p. Bøtø 168. — Niels p. Bøtø 168. — Peder i Ribe 312.
 Frille, Ludvig, 334.
 Frisvad, V. Horne H., 303.
 Frithof, Mads, Enspænder, 334.
 Froste Herred 22, 36, 81, 177, 187, 339, 363.
 Frær, Hllum H., 155.
 Frørup, Fyn, 212.
 Fugdøl, Slavs H., 239.
 Fuggerne, Handelshus, 275.
 Fuglehjerg Len. Ø. Flakkebjerg H., 168, 232, 244.
 Fuglesang, Rønnehjergs H., 60, 81, 187, 339, 346.
 Fuglsbølle p. Langeland 301.
 Fuglslev, Mols Sønder H., 115.
 Fultofte, Froste H., 336, 363.
 Fultofte Len, Albo H., 363.
 Fyn 14, 66, 68, 93, 120, 169, 175, 223, 251 f., 281, 312, 357, 365 f., 388, 390.
 — Stift 91, 279, 337, 371, 374. — Superintendent se Jørg. Sadolin.
 Fynbo Landsting 312.
 Færlev se Ferild.
 Færøerne 82, 139, 220 f., 228.
 Føerd, Klavs. Bogfører i København. 65.
 Følleslev, Skippinge H., Dat. 249 f.
 Fønie Len, Gyngø H., 363.
 Før Vesterland 365, 406.
 Førster, Otte. Kannik i Aarhus, 297 f.
 Føvling, Malt H., 371.
 Gaabense (Goffuenes) 378.
 Gaar se Gorn.
 Gaardstange Len, Skaane, 363.
 Gadsholm, Sønderhald H., 253.
 Gagge, Henning, Foged p. Bornholm, 62 f., 250, 331. — Peder p. Bornholm 85.
 Galde, Christoffer, 27, 291.
 Galskyt, Otte, 287. — Peder 287.
 Galt, Anders Ebbesen, 116. — Anders Pedersen 15, 254, 260, 263, 335. — Mogens Lavesen 103. — Mogens Pedersen 260, 263. — Peder Ebbesen 4, 13, 24, 34, 55, 118, 130, 135, 158, 164, 260, 263.
 Galtén, Galtén H., 112.
 Galtén, Knud, Borgmester i Aarhus, 256, 258, 260.
 Gamborg, Vends H., 279, 294.
 Gammelstrup, Tyrsting H., 325.
 Gandløse, Ølstykke H., 241.
 Gaverslund, Holmans H., 212.
 Gavnø Kloster og Len 11, 124, 126, 132, 141, 363; Dat. 71.
 Geispuscher, Ruprecht, Kongens Saarlæge, 75, 356, 386, 412.
 Gere, Oluf Jensen, 60, 189, 194.

- Gerkens, Henrik, Stiftsskriver i Vendelbo Stift, 162, 219.
 Germund Torbernsen Svenske, Skibshøvedsmand, 240, 397.
 Gers Herred 178. 363. — Herreds-foged se Jep Gyngge.
 Gertrud Plovs i Sønderby 91. — Berntsdatter, Anders Villumsens, i Thisted 159.
 Gesse, Oxe H., 221.
 Gessebeck, Arent, 57.
 Gjedde, Knud, Lensmand p. Børringe Kloster, 37. 181 f. 237, 310, 326, 363, 411.
 Gjedesby, Falster, 69.
 Gjedser Gaard og Len 38, 65, 69, 150, 169, 238, 273; *Dat.* 69.
 Gjedved, Vor H., 164, 293, 322.
 Gjelsted, Fyn, 340.
 Gjelstrup, Ods H., *Dat.* 250.
 Gjemmerup Mølle. Hundborg H., 149.
 Gjerlev Herred 123. — Herredsfoged se Christen Hammer.
 —, Gjerlev H., 106.
 Gjern Herred 102, 125, 225.
 Gjerning, Hovbjerg H., 266.
 Gjersholt, Dronninglund H., 395.
 Giesbusk, Robert, se Geispuscher.
 Gjessinggaard, Nørhald H., 100.
 Gjestele, Fyn, 340.
 Gjesten, Anst H., 303.
 Gislev, Fyn, 348, 360.
 Gisse (Gissel), Diderik, i Lybæk 15, 48, 262, 330, 403.
 Gissel, Rasmus's, 152.
 Gjøde Eriksen i Bjerger 110.
 Gjødesen, Iver Sørensen, til Rask 149.
 Gjøe, Albret, Lensmand p. Skanderborg og Vor Kloster, 48, 85, 103, 106, 115, 123, 125, 135, 143, 152, 154, 179, 182 f., 198, 200, 202, 211, 214, 223, 225, 230 f., 247, 252, 260 f., 269-71, 277, 279-82, 288, 290, 293, 302, 312, 314, 320, 327, 353, 355, 374, 408 f. — Christoffer, Lensmand p. Sejlstrup, 146, 149, 153, 160, 281 f., 325, 354, 408.
 — Eline til Kilegaard, Jørg. Qvitzovs, 163, 198, 228. — Eline, Movrids Olsens, 14, 53, 144, 217, 363. — Eskild Henriksen 354, 398.
 — Eskild Mogensen, Lensmand p. Hundslund Kloster, 43, 75, 103, 113, 144, 146, 150, 153, 208, 281 f., 285, 287, 343. — Falk 170. — Helvig, Otte Gyldenstjernes, 75, 77. — Henrik 26. — Mogens 115, 143.
 Gjølørøse, Lyng-Frederiksborg H., 399. Gjølørøsegaard 241.
 Gjøttrup, Gislum H., 307.
 Gladsaxe Gaard og Len i Skaane 177, 363.
 Glambæk, Niels, 208, 262.
 — jfr. Staverskov.
 Glavendrup, Fyn, 340.
 Glenstrup, Nørhald H., 108.
 Glerup, Rinds H., 114.
 Glimager, Ø. Gyngge H., 47.
 Glimminge, Bjerger H., Skaane, 60.
 Glob, Anders, Mag., 115, 362. — Anne, Jørg. Urnes, 410. — Melchior 37. — Oluf 101, 103, 143, 411.
 Glorup, Fyn, 348.
 Glostrup, Ods H., 217, 231.
 Glumsløv, Rønnebjergs H., 407.
 Godov, Eline, Henr. Gjøes, 26.
 Godske, Frederik, 412. — Mogens 10, 14, 44, 250, 363, 412. — Peder, Lensmand p. Københavns Slot, 10, 15-7, 22, 24, 27 f., 39, 48, 53, 82 f., 86 f., 96, 99, 108, 112, 128, 136, 141 f., 148, 152, 168, 177, 184, 187, 190, 195 f., 200, 207 f., 212 f., 219, 227, 230, 233 f., 241, 244, 252-4, 256, 272-5, 281, 285 f., 288 f., 298, 304 f., 310, 312, 314, 317, 319 f., 324, 332, 342, 344-7, 351, 353, 355, 357-62, 366-70, 372 f., 375, 377-81, 390, 393, 398, 403 f.; *Rel.* 412.

- Goffuenes se Gaabense.
 Gorm Madsen i Hesle 118.
 Gosmer, Hads H., 267.
 Graadyb Havn 284.
 Grall, Christoffer, Præst i Odense, 223.
 Gram Herred 302.
 Granslev, Hovbjerg H., 266.
 Graver, Hr. Jens, i Aarhus 76.
 Gregers Nielsen i Fjelsø 114. — Simonsen, Borgmester i Thisted, 227.
 Grejs, Nørvang H., 322.
 Gren, Oluf Lavridsen, Landsdommer i N. Halland, 46.
 Grenaa 4, 28, 108, 110, 146, 160, 190. — Byfoged se Søren Jensen: Borger se Jens Pedersen. — Bro 162.
 Grettrup, Nørre H., Salling, 175.
 Greve, Tune H., 244.
 Grevensvænge, Hammer H., 244.
 Grevinge, Ods H., 353, 413.
 Gribskov 48, 83, 196, 272.
 Griis, Arild, 14, 129, 189, 203, 292.
 Grimmelstrup Len, Skaane, 363.
 Grimmelstrup Birk, Falster, 150.
 Grinderslev Kloster 153, 208.
 Grindestad, Gers H., 186.
 Grindløse, Fyn, 12, 340.
 Groeningen 386 f.
 Grop, Mikkil, 104, 178.
 Grotter, Jens, 251.
 Grubbe, Anne, 410. — Ejler 357 f. — Ellen, Henrik Niensens, 410. — Elsebe, Jens Torbernsens, 410. — Erik 410. — Lavrids 10, 77 f., 255, 363. — Sigvard 26, 410.
 Grydtzberg Skov 6.
 Grøn, Erik, til Ulfund 102. — Jens til Kokholm 102. — Jørgen 16, 347, 388; *Rel.* 285. — Mads 155. — Jens, Baadsmand, 335. — Piil van, Landsknægt, 56.
 Grønbæk, Lysgaard H., 266.
 Grønholt, Ramsø H., 85.
 Guden Aa 17 f.
 Gudmand Skrædder i Engelholm 64. — Erlandsen smstds. 64. — Pedersen smstds. 64.
 Gudme, Fyn, 13.
 — Herred 90. — Herredsfoged se Jens Hvid.
 Gudum Kloster 146, 156, 207 f., 236.
 Guldager, Skads H., 99, 176, 199, 205, 300.
 Gulerup, N. Asbo H., 58.
 Gulland 41 f., 45, 56, 74, 77 f., 184, 215, 286, 315-7, 349 f., 386, 413.
 Gullev, Hovbjerg H., 266.
 Gunde, Ærkedegn i Ribe, se Lange. — i Malle 228.
 Gundel, Hans Skaanings, i Rø Sogn 263.
 Gunderup, Fleskum H., 327. —, Gislum H., 307.
 Gundestrup, Ods H., 350, 413.
 Gundstrup, Fyn, 340.
 Gundsøgaard Len, Sømme H., 363.
 Gurre 369.
 Gustav, Konge i Sverrig, 25, 35, 55, 206 f., 215 f., 218, 292, 341, 373. — Olson, Høvedsmand paa Elfsborg, se Stenbock.
 Gyldenstjerne, Gabriel, RR., Lensmand p. Ørum, 7, 9, 50, 68, 101 f., 104, 110 f., 122, 130 f., 145 f., 149, 153 f., 174, 179, 199, 208, 222, 267, 282, 292, 336. — Jørgen 36 f., 118. — Knud Henriksen, Lensmand p. Økloster, 85, 91, 146, 150, 153, 206, 208, 257, 264, 281 f., 300, 312, 323, 326, 395, 404, 408 f. — Knud Pedersen, RR., Lensmand p. Kalundborg, 10, 14 f., 17, 35, 38, 43-5, 52 f., 59, 85, 161 f., 165, 167, 169, 175, 231, 233, 301. — Mogens, RR., Lensmand p. Malmøhus, 1554 p. Laholm, 7, 9 f., 14, 17, 21 f., 37, 44, 49, 52 f., 57, 59, 76, 79, 171 f., 174, 177, 181, 185 f., 206, 221, 234, 237, 244, 272, 294, 303, 307-10, 334, 336 f., 341, 352, 354, 361-3, 365 f., 376.

- 380, 388 f., 391 f., 394, 397, 408 f.;
Rel. 388. — Otte 61, 75, 267.
- Gyng Herred 47, 81, 187, 231.
- Gyng, Jep, i Bukkebo, Herredsfog.
 i Gers Herred, 237. — Jes i En-
 gelholm 64. — Povl i Engelholm
 64.
- Gyrstinge By og Len, Alsted H.,
 363, 399.
- Gødike Christiernsen i Aalborg 105.
- Gørrød, Gers H., 47.
- Gørslev Bro, Bare H., 185.
- Gørvel i Engelholm 64.
- Gøye se Gjøre.
- Haals Bro, Hellum H.**, 123.
- Haarby, Fyn, 340, 365.
- Haarup, Tyrsting H., 261.
- Haastrup, Fyn, 88, 340.
- Habbens, Haro, 328.
- Haderslevnæs 33, 382.
- Hads Herred 33, 95, 210, 222. —
 Herredsfoged se Søren Pedersen.
- Hadsten, Sabro H., 163.
- Hagenskov Slot og Len 93, 177,
 219, 232, 293, 326, 335, 343. —
 Mølle 20.
- Hak, Lene, Hans Krases, 410.
 — Mads, Kannik i Lund, 398.
- Hald Slot og Len 8, 51, 97, 102,
 128, 134, 140, 143, 146, 152, 156,
 179, 211, 214, 223, 225, 235 f.,
 246, 248, 257, 270, 276, 283, 302,
 306 f., 326, 347, 372, 397, 402. —
 Slotsskriver se Iver Pedersen.
 —, Nørhald H., 106, 118, 154, 161.
- Hald, Jens, 217.
- Haldager Len, Ø. Flakkebjerg H.,
 168, 244.
- Haldager, Anders, Borgmester i Kjøl-
 benhavn, hans Enke 387.
- Halkjær, Aars H., 307.
- Halland 53, 74, 227, 316, 365, 388,
 403.
- Hallendrup, Galtan ell. Sønder H.,
 101.
- Halling, Hads H., 267.
- Halm, Morten, i Engelholm 64.
- Halmstad 8, 39 f., 59, 85, 192, 243 f.,
 253, 310, 335, 353, 376, 389. —
 Borger se Svend Olsen.
 — Herred 127, 177, 365.
 — Len 242.
- Hals, Kjær H., 100, 120, 264.
- Hals, Mikkell, 14, 278, 363, 395.
- Halsnæs, Strø H., 44.
 — Kongsgaard *Dat.* 181, 251, 393.
- Halsted Kloster 65, 365.
- Hamborg 18, 28 f., 32, 56, 89, 129,
 137, 139, 142, 147 f., 200, 243, 278,
 306, 330, 356, 409. — Borgere
 se Andr. Schult, Herm. Wetken.
- Hammer, Hammer H., 399.
- Hammer, Christen, Herredsfog. i
 Gjerlev H., 162. — Niels i Faa-
 borg 337.
- Hammersholt. Lyng-Frederiksborg
 H., 110.
- Hammershus Slot og Len 62 f., 250,
 331. — Foged se Herm. Boitin.
- Hammerø, Halland, 352, 363.
- Hamsfort, Kornelius, Kongens Liv-
 læge, 27, 43, 298, 357, 379; *Rel.*
 321.
- Han Herred 149, 206.
- Hanebjerg Mølle, Lyng-Frederiks-
 borg H., 244.
- Hanisch, Antonius, kgl. Sekretær,
 297 f., 395; *Rel.* 148.
- Hans, Konge, 90, 116. — (den ældre),
 Hertug, 43, 122. — (den yngre),
 Hertug, 286. — Albret, Hertug af
 Meklenborg, 198, 354. — Præst i
 Grønbæk 266. — Præst i Kjerte
 se Hans Mortensen. — Præst ved
 Maribo Kloster se Hans Jepsen.
 — Præst i Svanninge se Hans
 Madsen. — Præst i Uggerslev se
 Hans Jensen. — Mester p. Jern-
 hytten i Skaane 64, 189, 195, 253,
 367, 387. — (Svarte Hans), Lands-
 knægt, 190. — Bogbinder i Kjøl-
 benhavn 121; jfr. Meisenheim.
 — Bøsseskytte 314. — Drejer i

Kjøbenhavn 357, 371, 412. — Guldsmid i Engelholm 64. — Klejnsmed i Kjøbenhavn 359. — Maler 370. — Rebslager p. Bøtø 168. — Skriver 169. — Tømmermand 18. — Fynbo i Halmstad 221. — Jyde i Fodslette 117. — Skaaning i Rø Sogn 263. — Andersen i Nyborg 7. — Andersen i Ribe 371. — Andersen i Sønderby 91. — Berelsen p. Bornholm 85. — Bertelsen, Hr., 34. — Davidsen i Helsingør 215. — Hemmingsen i Nyborg 382. — Jensen, Præst i Uggerslev, 357. — Jepsen, Kapellan i Roskilde, siden Præst i Mariibo. 36, 71 f., 79. — Jespersen i Svendborg 10. — Jespersen i Østrup 369. — Johansen se Lindenov. — Jonsen, Borgmester i Nykjøbing p. S., 44. — Iversen, Slotsskriver p. Koldinghus, 203, 238. — Iversen i Rudkjøbing 345. — Jørgensen, Baadsmænd, 335. — Jørgensen i Aalborg 160. — Korsen 143. — Lage- sen, Abbed i Alling Kloster, 323. — Lavridsen se Baden. — Lavridsen, Abbed i Ringsted Kloster, 373. — Lavridsen, Præst i Grejs, se Lancken. — Madsen, Præst i Svanninge, 278. — Madsen i Fuglsbølle, Herredsfog. i Sønder H., 301. — Markvardsen, Kannik i Ribe, 205, 357 f. — Mogens- en i Vestermarie 213. — Mortensen, Præst i Kjerte, 357. — Mortensen i Gjørlosegaard 241, 344. — Nielsen i Kjøbenhavn 333. — Nielsen i Kavslunde 278. — Nielsen i Gislev 360. — Nielsen i Stenderup 322. — Nielsen i Torløf 366. — Olsen, Kannik i Århus, 239, 318. — Olsen, Præst i Sigersted, 88. — Olsen i Engelholm 64. — Olsen i Odense 342. — Olsen i Frejlev 270. — Pedersen

i Helsingør 331. — Pedersen i Kolding 278 f. — Pedersen i Varde 292. — Pedersen 119. — Pedersen i Frejlev 270. — Pedersen i Helsen- nedgaard 117. — Pedersen i Humble 301. — Pedersen i Vedby 223. — Povlsen, Vikar i Roskilde, 383 f. — Rasmussen i Kjædeby 117. — Simonsen, Byfog. i Rønne, 243. — Sjunesen, Præst i Malmø, 130. — Staffensen i Vindekilde 54. — Tavsens Superintendent i Ribe Stift, 82, 99, 155, 176, 199, 205, 279, 316, 321, 371, 374, 387. — Thomesen i Kjædeby 117. — Tyge- sen, Byfog. i Kjøge, 187, 325. — Tygesen i Ribe 307.

Hans, St., Sogn p. Bornholm 186.

Hansted, Vor H., 263, 293, 322. -- Bro 34, 95, 210.

Haragers Herred 22, 79, 81, 133, 187, 194, 339, 405.

Haraldsborg Len 232.

Harbou, Jens Mogensen, Landsdommer i Jylland, 78.

Hard Syssel 314.

Hardenberg, Anne, Knud Ebbesens, 411. — Ejler, RR., Lensmand p. Dragsholm, Hofmester hos Hert. Frederik, 9, 45, 53, 74, 101, 104, 110, 127, 154, 171, 174, 185, 192, 209, 213, 310, 363, 395, 412. — Jakob 6, 19.

Harebjerg, Torne H., 182.

Harsløf, Jens, 292.

Harte, Brusk H., 114.

Hartvig Thomesen se Juel.

Hartvigsen, Jørgen, 44.

Hase, Kirsten Knudsdatter, Henrik Agesens, 52.

Hasebart, Jakob, Læge, 379.

Hasle 405.

Hasle Herred 225.

Hasmark, Fyn, 340.

Hasnæs Birk, Mols H., 114.

Hasse, Jens, i Resendal 254. — Lavrids i Tovstrup 103.

- Hassing, Hassing H., 299.
 —, Vester-, Kjør H., 160.
 Haverslev, Ø. Han H., 149.
 Havnø, Hindsted H., 264.
 Havre de Grace 391.
 Havrvig, Hind H., 215.
 Hebeltoft, Hind H., 26, 77.
 Heden, Fyn, 46.
 Hedensted, Hatting H., 267.
 Hedning, Hans, Hr., 258.
 Hegelund, Jens, i Ribe 97.
 Heglinge Len, Gyngø H., 363.
 Heiligenhafen 173, 378.
 Hejne Pottemager i Næstved 132 f.
 Hejneden Skov, Slagelse H., 37.
 Hejnsvig, Slavs H., 239.
 Heldetofte ved Nyborg Slot 372.
 Helle Andersen, Kirkeværge for Ø.
 Vidstrup Kirke, 160. — Jensen i
 Aalborg 158.
 Helle Niels's Kone 143. — Ped. Drin-
 gelbergs 88.
 Helligkilde, Refs H., 229.
 Hellum Herred 119. — Herredsfoged
 se Anders Pedersen.
 Helmike Skrædder 102, 111, 122.
 Helne Kirke i Lund 14, 175, 363,
 368. — Abbed se Christiern.
 Helsingborg 86 f., 138, 168, 180,
 192, 195, 238, 253, 278, 310, 335,
 353, 384 f., 394, 412. — Borger se
 Jakob Albretsen.
 — Slot og Len 58, 166, 177, 194,
 361, 369.
 Helsingør 1, 44, 57, 75, 84, 87, 98,
 138, 147, 180, 183 f., 192, 215, 223,
 238, 244, 252 f., 274, 278, 305, 310,
 328, 335, 384 f., 388, 392, 394. —
 Borgmester se Christen Pedersen;
 Byfoged se Peder Villumsen; Tol-
 der se Sander Leiel; Toldskriver
 se Jørg. Vale; Borger se Jens
 Mogensen Rosenvinge.
 Helsenegaard, Langeland, 117.
 Helstrup, Middelsom H., 206.
 Helvig, Otte Gyldenstjernes, se Gjøe.
 Hemmestrup, Baarse H., 43.
 Henning Lavridsen i Bøgesø 177.
 — Tiøessen, Herredsfog. i Baarse
 H., 196.
 Henrik, Mag., se Bruchofen. — Plat-
 tenslager i Aarhus 99. — Smed i
 Malmø 388. — Trommeter 357.
 — van Mickelborg 38. — Tysk i
 Engelholm 64. — Gerichsen se
 Gerkens. — Mogensen se Rosen-
 vinge. — Nielsen se Arenfeld.
 Henrikstrup, N. Asbo H., 58.
 Herfølge, Bjeverskov H., 399.
 Herlev, Lyngø-Frederiksborg H., 82,
 110.
 Herman (Hermin) Stenhugger 285.
 — Ollebrandsen p. Bøtø 169. —
 Strangesen i Borup 347.
 Herrested, Fyn, 357.
 Herrisvad Kloster 14, 57, 65, 87,
 364, 368, 407. — Abbed se Lavrids.
 — Skov 194 f.
 Herslev, Løve H., 413.
 —. Brusk H., 165.
 Hersnæs, N. Asbo H., 57.
 Hersom, Hornum H., 353.
 Hersted Præbende i Roskilde Dom-
 kirke 62.
 Herstedvester, Smørum H., 393.
 Hesle, Fyn, 118, 138.
 Hesnæs, Falster, 71.
 Hesselager, Fyn, 212.
 Hessellund, Luggude H., 187.
 Hestetangs Mølle, Lyngø-Frederiks-
 borg H., 241.
 Heye, Jep, Kannik i Roskilde, 186.
 Hjadstrup, Fyn, 340.
 Hjarbæk Præbende i Viborg Dom-
 kirke 362.
 Hjarup, Anst H., 303.
 Hids Herred 214.
 Hjelm Hede, Ginding H., 226, 230.
 Hjelmstrup, Fyn, 73.
 Hjelmsholt Len i Skaane 363.
 Hjelmstev Herred 125.
 Hiemefrød 228.
 Hjermgaard, Hjerm H., 261.
 Hjermeslevgaard, Børglum H., 253.

- Hjerrup, ? Hjernerup, Bjerger H., Skaane, 60.
- Hjersaas, Ø. Gyngge H., 47.
- Hilleborg, Klavs Daas, se Tinhuus.
- Hiltzebroch, Bastian, se Hülsebrock.
- Himle Herred 91.
- Himlingøje, Bjeverskov H., 399.
- Himmer Syssel 122. 266.
- Hind Herred 51, 95, 121, 202, 211, 246, 272, 277, 302, 326.
- Hindsels, Refs H., 89, 178, 209.
- Hindsgavl Slot og Len 3, 177, 293.
- Hindsholm 90.
- Hindsted Herred 146, 179, 208, 365.
- Hinge, Lysgaard H., 131. — Sø 141. — Mark, Galten H., 112.
- Hjorslev, Fyn, 11, 369.
- Hjort, Hans, i Aarhus 226, 335.
- Hjorte. Fyn, 13. 340, 365.
- Hjorthammer, Bleking, 49.
- Hisholt Len, Halland, 178.
- Hjul, Jens, Præst i Hove, 143.
- Hjørlande, Lyngge-Frederiksborg H., 399.
- Hjørlande Herred 133.
- Hjørne, Halland, 63.
- Hjørring 4, 28, 146, 149, 153, 190, 235. — St. Anne Alter 7.
- Hobro 4, 28, 108, 146 f., 190, 266.
- Hoby Birk p. Laaland 365.
- Hofborg p. Gulland 386.
- Hofmand, Aage, i Ølstrup 58. — Jep, Borgmester i Randers, 117. — Povl i Vinslev 58.
- Hofuisløkke Mark, Gjerlev H., 106.
- Hofzøl se Hornsyld.
- Holbeck se Hulbæk.
- Holbo Herred 48, 83, 133, 195, 272, 355.
- Holbæk 81, 103, 238, 248; Biskops-haven 248. — Borgere se Kornelius Peitersen, Mogens Pedersen, Oluf Skaaning.
- Slot og Len 51 f., 177, 309, 337, 363, 383, 392.
- Holck, Anne, Verner Parsbergs, 409. — Hans 55, 394.
- Holger Tønnesen se Viffert.
- Holland 32, 139, 147, 152, 205.
- Hollerup, Jylland, 55.
- Holli Nielsen i Sønderby 325.
- Holluf, Fyn, 73.
- Holm, N. Asbo H., 58, 186.
- Holm, Bent, i Vennestad 186.
- Holme Kloster (nu Brahetrolleborg) 19, 21, 80, 88, 159, 165. — Mølle i Aarhus Len 104.
- Holmstrup, Skippinge H., 53, 190, 192; *Dat.* 394.
- Holmsø, Ø. Han H., 171.
- Holst (Holste), Jakob, 201. — Klavs 44. — Mette, Mads Borgelejers, 90. — Peder, Skipper, 196, 241.
- Holstebro 4, 28, 114, 145 f., 149, 158, 178, 209, 264, 268, 277, 398. — Borgere se Jens Hvid, Mads Mikkelsen. — Præst se Mads Hvid.
- Holsten 56, 312, 367.
- Holt, N. Asbo H., 58.
- Holum Domkirke, Island, 83.
- Holumsgaard, Nørlyng H., 76.
- Honfleur 391.
- Hopballe, Tørrild H., 132.
- Hornbæk, Over-, Sønderlyng H., 206.
- Horne, Nørre-, Herred 207, 271, 277. —, Vester-, Herred 207. —, Øster-, Herred 271, 277.
- Horns Herred, Vendsyssel, 292, 393.
- Hornsyld, Bjerger H., Jylland, 106, 295.
- Hornum, Onsild H., 266.
- Horsens 4, 28, 92, 99, 138 f., 160, 178, 195, 229, 288, 317, 324, 394; *Dat.* 164. — Borgmester se Anders Skaaning; Byfoged se Mikkel Jensen. — St. Hans Kloster 36 f., 55, 106 f., 209, 295.
- , Kjær H., 161.
- Horserød, Lyngge-Kronborg H., 328.
- Horsted, Jerlev H., 377.
- Hosby, Bjerger H., Jylland, 254.
- Hove, Vandfuld H., 143.
- Hovedgaard, Vor H., 263, 293, 322.
- Hovlhjerg, Hovlhjerg H., 266.

- Hovlbjerg Herred; Herredsfoged se Jens Østergaard.
- Hugborg, Hind H., 26, 77.
- Hulbæk, Sønderlyng H., 50.
- Hulerød, Holbo H., 48, 83, 196, 272.
- Hulsebroch, Bastian, se Hülsebrock.
- Hundborg, Hundborg H., 149, 153.
- Hunderup, Nørre H., Mors, 171.
- Mark, Bare H., 79.
- Hundsbæk, Malt H., 208, 287.
- Hundsholt i Lejrskov, Anst H., 303.
- Hundslund, Hads H., 324.
- Kloster 146, 150, 208, 285, 343, 356, 361.
- Husegaard, Gers H., 186.
- Husum 145.
- Husum, Hans, Raadmand i Aalborg, 105, 158.
- Hvalsø, Nørre-, Voldborg H., 62.
- Hvas, Jens, 236.
- Knud, Abbed i Alling Kloster, 323.
- Anders 254. — Morten, Præst i Viborg, 155.
- Hvid, Jens, i Lørup, Herredsfog. i Gudme H., 350. — Iver i Holstebro 104. — Mads til Estvadgaard, Præst i Holstebro, 102, 104, 264 f., 298. — Niels i Randers 120. — Peder i Ribe 373.
- Hvidbjerg, Refs H., 299.
- Hvidding, Sønderlyng H., 323.
- Hvide, Jakob, 165, 226.
- Hviding, Hviding H., 296.
- Hvilsager, Sønderhald H., 4, 53.
- Hvilsbygge, Bygholm Len, 268.
- Hvingel, Hind H., 100.
- Hvitfeld, Christoffer, RR., 174, 244, 281, 292, 308 f., 336, 408. — Klavs 70, 135, 291. — Margrete, Iver Hansens, 92. — Marine, Hans Urnes, 278. — Otte Klavsens 278. — Povl 98, 135 f., 225-7, 269, 278, 304, 363, 372, 375.
- Hvolgaard Gaard og Len, Nørvang H., 25.
- Hvorslev, Hovlbjerg H., 106, 266.
- Hvorup, Kjær H., 160.
- Hyby, Bare H., 221.
- Hülsebrock, Bastian, i Malmø 305, 396.
- Hylstofftegaard, Nørre- og Sønder-, N. Asbo H., 58.
- Hyltemose, N. Asbo H., 58.
- Høcken, Johan, Lensmand p. Alling Kloster, 104, 146, 148, 164, 209, 323.
- Høg, Albret, 396. — Just 258, 395. — Jørgen 100.
- Mikkel i Malmø 65, 405. — Søren i Aarhus 216.
- Høgenæs, Luggude H., 81.
- Høgsholt, Tørrild H., 185.
- Højbjerg, Fyn, 138.
- Højbro, Bare H., 79.
- Højby, Ods H., 202.
- , Fyn, 73, 205.
- , Laaland, 402.
- Høje se Høve.
- Højrup, Anst H., 303.
- se Aahøjrup.
- Højstrup Len 381.
- Højvorre, Ø. Lisbjerg H., 239.
- Høm, Ringsted H., 399.
- Hønborg Slot og Len 92, 152, 208, 271, 291.
- Hønsinge, Ods H., 144.
- Hør, S. Asbo H., 58.
- Hørby Len, Tudse H., 363.
- Hørje Len, Gers H., 174, 363.
- Hørning, Hjelmlev H., 267.
- Præbende i Aarhus Domkirke 298.
- Hørsholm, *Dat.* 390 f.
- Hørup, Tørrild H., 185.
- Høve, V. Flakkebjerg H., 203.
- Høvolt, Lynge-Frederiksborg H., 110.
- Jakob (Ib, Jep), Præst i Everdrup, 61. — Bygmester 219, 229 f., 253, 270, 285, 299, 324, 351, 361, 370, 375, 385. — Fuglefænger 255. —

- Vundarzt se Hasebart. — Bundtmager i Roskilde 308. — Kjældersvend 233 f. — Klejnsmed, Forstander for det almind. Hosp. i Aarhus, 106. — Skriver, Ridefoged p. Malmø, 221. — Smed i Vindkilde 144. — von Magdeburg, Skipper, 15, 313, 370. — Albretsen i Helsingborg 82. — Andersen se Bjørn. — Andersen i St. Hans Sogn p. Bornholm 186. — Christensen i Ørndrup 153. — Esbernens, Byfoged i Faaborg, 233. — Gjødesen i Vejen 257. — Jensen i Aalborg 159. — Jespersen, Byfog. i Odense, 224, 337, 354. — Knudsen p. Amager 404. — Korneliussen p. Bøtø 168. — Madsen 29. — Madsen i Klakring 281. — Movridsen se Sparre. — Nielsen, Raadmand i Nykjøbing p. S., 44. — Nielsen i Torup 54. — Pedersen, Præst i Varde, 299, 321. — Pedersen i Støvring 118. — Povlsen se Benderup. — Reersen p. Bøtø 168. — Torbensen se Sparre. — Tordsen se Sparre. — Tullesen i Bølling 325. — Tønnesen se Viffert.
- Janderup, V. Horne H., 297.
- Jannerup, Hundborg H., 149.
- Ide, Oluf Nielsens, se Munk. — Mogensdatter 332. — Thomesdatter se Lange.
- Jelling Syssel 314.
- Jens (Jes), Abbed i Em Kloster, se Jens Simonsen. — Præst i Kjøbenhavn se Jens Pedersen Vinstrup. — Præst i Sal og Gullev se Jens Povlsen. — Præst i Sal og Torsø 266. — Præst i Vexø 60. — Fyrbøder 32. — Skriver i Kancelliet 146. — Smed i Skalkendrup 302. — Snedker i Aarhus 118. — Jude, Ridefoged i Aalborg Len, 54. — Møenbo, Baadsmand, 335. — Sjællandsfar, Skipper, 235. — Aagesen, Tingfog. i S. Asbo H., 60. — Andersen i Oxie Herred 185. — Andersen i Kagerup 178. — Bertelsen, Kirkeværge for Ø. Vidstrup Kirke, 160. — Bosen, Borgmester i Nykjøbing p. S., 44. — Hansen i Ullemose 90. — Ibsen i Middelfart 292. — Jensen i Kjelleby 278. — Ingversen 395. — Jonsen, Præst i Korsør, 326. — Iversen i Ubberup 45, 61. — Jørgensen i Hosby 254. — Klavsen i Helsingør 215. — Knudsen i Aarhus 230 f. — Knudsen i Holme Mølle 104. — Lassen i Holstebro 89, 178, 209. — Lassen, Smed i Kalundborg, 79. — Lavesen i Eltang 287. — Lavridsen i Selkjær 302. — Lavridsen i Gyng Herred 58. — Lavridsen 103. — Lyngsen 402. — Madsen, Præst, 84. — Madsen, Vikar i Kjøbenhavn, 94, 171. — Madsen, Borgmester i Nyborg, 12. — Markvardsen se Rodsteen. — Mikkelsen se Niels Mikkelsen. — Mogensen se Harbou. — Mogensen i Helsingør se Rosenvinge. — Mortensen i Jenstrup 178. — Nielsen, Kannik i Viborg, 128, 143, 257. — Nielsen, Forstander for det almind. Hosp. i Aarhus, 106. — Nielsen i Engelholm 64. — Nielsen, Skriver p. Roskildeggaard, 383 f. — Nielsen, Herredsfog. i Ning H., 143. — — Nielsen 334. — Nielsen 411. — Nielsen i Bølling 324. — Nielsen i Torup 54. — Nielsen i Viby 60. — Olufsen i Harebjerg (Vaaben et Tyrehoved) 182. — Olsen i Engelholm 64. — Olufsen i Svenstrup 352. — Pedersen, Præst ved det almind. Hosp. i Odense, 93. — Pedersen i Grenaa 110. — Pedersen i Thisted 105. — Pedersen i Flakkerup 79. — Pedersen i Nordenbro 117. — Pedersen i Vejen 257. — Povlsen,

- Vikar i Roskilde, 249, 384. — Povlsen, Præst i Sal og Gullev, 266. — Povlsen i Folby 254. — Rasmussen, Borgmester i Nakskov, 70. — Simonsen, Abbed i Em Kloster, 214, 291. — Stenkilsen i Trælleborg 227. — Sørensen i Sundstrup 54. — Thomesen til Holmegaard se Sehested. — Thomesen til Hjermeslevgaard 253. — Thomesen. Kannik i Lund, 269, 345. — Torbernson se Rosen-sparre.
- Jenstrup, Fers H., 178.
 Jerlev Herred 157.
 Jerne, Skads H., 99, 176.
 Jernit, nu Frisenborg, Gjern H., 163, 240.
 Jernitlund, Gjern H., 240.
 Jerntyven, Eng. Viske H., Halland, 55.
 Jersberg (Ernehjerggaard?), Fyn, 340.
 Jesper se Brockmand. — Præst i Orting 267. — Værkmester 49. — Madsen, Skomager i Svendborg, 301 f.
 Ildved, Nørvang H., 132.
 Ingeborg, Jep Falks, se Rotfeld. — Peder Ebbesens se Drefeld.
 Ingelstad Herred 60.
 Ingenlundslet i Bjerger H., Jylland, 254.
 Inger, Enevold Juels, se Flemming. — Jørg. Brahes se Oxe. — Jørgens i Falster 186. — Svend Olsens i Engelholm 64. — Skrædder i Engelholm 64.
 Ingerslev, Ning H., 1, 257, 259.
 Ingstrup, Hvetbo H., 149.
 Johan, Guldsmed i Kjøbenhavn, se Sibe. — Lassen i Skivholme 163. — Turesen (Tre Roser) 373.
 Johanne, Christiern Pedersens, i Kolding 113. — Christensdatter i Risum 261. — Hansdatter, Jørgen Knudsens, i Aalborg 160. — Tygesdatter, Søren Jensens, 113.
- Johiel, Johan, Kannik i Lund, 180.
 Jon Aresen, Biskop, 28, 30, 32, 83. — Knudsen i Vitten 163. — Mad-sen se Viffert. — Turesen, Kannik i Lund, 201.
 Jonstrup Len, Bjeverskov H.?, 363.
 Jordrup, Anst H., 303.
 Jordebros. Gers H.?, 47.
 Jordløse, Fyn, 227, 357.
 Irup, Hassing H., 208.
 Island 18, 26, 28-33, 82, 98, 135 f., 196, 224, 226, 269, 285, 304, 362, 367, 371 f., 375, 396. — Biskop se Jon Aresen; Superintendenter se Morten Ejnersen, Oluf Hjaltesen.
 Isolte Len. Halland, 352, 363.
 Juel (jfr. Juul), Enevold, 254. — Hartvig Thomesen, Lensmand p. Lund p. M., 50, 146, 148, 157, 208, 254, 260, 281 f., 340, 343, 354, 408. — Jens, Lensmand p. Aarhusgaard, 55, 85, 309, 312-4, 318, 322, 325, 327 f., 330, 343, 355, 361, 368, 372, 374, 379, 386, 393, 395, 397, 406 f., 410. — Johan 287. — Iver 12, 26, 77, 136, 226, 230, 284. — Kjeld Iversen 268. — Maren, Christoffer Pallesens, 410. — Mogens 157, 178, 395. — Niels Kjeldsen, Lensmand p. Bøvling, 16, 23, 26, 39, 51, 66, 95 f., 102 f., 121, 146, 148, 151, 153, 173, 179, 182, 200, 202, 208, 211, 215, 241, 246, 260, 272, 274, 277, 281 f., 284, 295, 302, 320, 322, 326, 333, 376. — Palle 17, 103, 262. — Peder 100. — (Jul), Jens, i Engom 268. — Jens i Udby 103. — Kjeld, Superintendent i Viborg Stift, 82, 120, 122, 155, 279, 286.
 Julstrup, Hornum H., 120, 132.
 Junget, Nørre H., Salling, 175.
 Jungshoved Len 363.
 Just, Præst i Allerup, 205. — Kongens Apotheker 242. — Bartskaar i Lund 383. — Andersen se Ulfeld. — Lavridsen, Præst i Vinkel, 103.

- Juul (jfr. Juel), Axel, Landsdommer i Jylland, Lensmand p. Asmild Kloster, 9, 18, 28-30, 76, 78, 83, 85, 101, 104 f., 112, 121, 128, 135, 143, 154, 158, 163, 214, 219, 221 f., 257 f., 260, 264, 267, 281 f., 347, 395 f.
- Iver Hansen se Mylting. — Hansen, Præst i Humble, 92. — Nielsen, Tolder i Ringkjøbing, 216, 285. — Pedersen, Slotsskriver p. Hald, 283. — Sejersen 254. — Svendsen 261. — Sørensen se Gjødesen.
- Jyderup, Tudse H., 72.
- Jylland 23, 33, 56, 78, 109, 145, 178, 198, 210, 215, 221, 223, 234, 242, 259, 266, 281, 292, 302, 312, 319 f., 347, 365 f., 371, 377.
- Jytte, Knud Gyldenstjernes, se Podesbusk.
- Jørgen, Præst i København, se Boringholm. — Præst i Fangel 357. — Præst i Munkebo 357. — Murmester i Kjøge 87. — Murmester i Randers 87. — Murmester i Ystad 87. — Badskår i Helsingborg 180. — Jæger 15. — Møller 20. — Sangmester se Georgius Præstionius. — Skriver i Hjerm Herred 5, 18, 261. — Smed, gamle og unge, 396. — Svarer 358. — Trommeter 357. — Jude, Baadsmand, 335. — Mekelborg, Skipper, 371. — Hansen i Odense 205. — Hartvigsen se Hartvigsen. — Jensen se Ulfeld. — Jensen se Sadolin. — Jensen i Randers 56. — Jensen i Sønderby 91. — Klavsen (Vaaben: en halv Bjørn) i Bogense 182, 289. — Klementsén 134. — Knudsen i Aalborg 160. — Lavridsen, Præst i Stege, 213. — Lavridsen, Borgmester i Kjertemínde, 13. — Lavridsen, Kirkevæрге for Vedtofte Kirke, 139, 287. — Lukassen 128. — Markorsen 46, 57. — Movridsen se Benderup. — Nielsen se Basse. — Nielsen, Vikar i Roskilde, 79. — Nielsen i Lund 185. — Nielsen i Faaborg 279. — Nielsen i Hundsbæk 287. — Nielsen i Stenderup 322. — Pedersen, Kantor og Forstander for det almind. Hosp. i Aarhus, 167. — Pedersen, Rentemester, 6, 10, 23, 31, 33, 36, 40, 74, 89, 94, 96, 115, 121 f., 137-9, 141 f., 148, 152, 162, 179-83, 193, 197, 200, 211, 225, 227, 234-6, 242 f., 259, 269, 290, 296 f., 299, 304, 309, 404; *Rel.* 2. 4, 19, 178, 287. — Pedersen i Jernit 163. — Tuesen, Byfoged i Væ, 168. — Tygesen i Rødby 70. — Tøssen i Dybvad 292.
- Kaa, Peder, Vikar i Aarhus, 257. — Peder i Randers 120.
- Kaabe, Mads, i Næsborg 137.
- Kaadt, Mikkel, Tolder i Rudkjøbing, 211.
- Kaalshave, Skovby H., Fyn, 340.
- Kaas (Vaaben: en Sparre), Bjørn 17, 101, 260, 395 f. — Erik, Biskop i Viborg, 155. — Jens 260, 409. — Mogens, Mag., 101. — Mogens til Ørndrup 97, 292. — Niels 101. — Sofie, Lavrids Andersens, 299. — (Vaaben: en Murtinde), Erik, 92, 116, 254. — Niels 254.
- Kaasebjerg, Ingelstad H., 69.
- Kagerup, Merløse H., 75.
- , Fers H., 178.
- Kalips, Oluf, 224.
- Kalleko, Fyn, 92.
- Kallerup, Hundborg H., 299.
- Kalsbøl, Bjerge H., Jylland, 106, 295.
- Kalundborg 35, 39, 79, 188, 238, 250 f., 394 f.; Vestervold og Vesterport 250. — Byfoged se Peder Jensen; Borgere se Niels Jæger, Peder Jensen. — Vor Frue Kapel 38. — Slot og Len 53 f., 68, 79, 88, 165, 167-9, 177, 187, 190, 217, 227,

- 249-52, 306, 310, 337, 373, 394.
— Slotsskriver se Anders Nielsen.
- Kalvslunde, Tune H., 62.
- Kalø Slot og Len 23, 146, 152, 179, 246, 318, 327, 365.
- Kammisgaard, V. Horne H., 3.
- Kankale se Cancale.
- Kapelskov, Sjælland. 48.
- Kappendrup, Fyn, 347.
- Karine, Hustru, i Ebelholt Kloster 65.
— Hans Pogwisch's 199. — Jøppes i Hallendrup 101. — Kjeld Iversens se Lange. — Lavrids's i Korsør 317. — Markvord Tide-
mands se Bølle. — Peders i Fod-
slette 117. — Christensdatter i
Randers 148. — Lavridsdatter,
Hans von Colnens, 244. — Lav-
ridsdatter i Espe 170. — Lavrids-
datter. Knud Niensens, i Gislev
360. — Mogensdatter 332.
- Karise, Faxø H., 399. Karisegaard
67.
- Karl Skotte 16 f., 178.
- Karleby Len, N. Asbo H., 363.
— Birk, Falster, 150.
- Karstrup, Bjerger H., Skaane, 166,
231.
- Kartoft, nu Tidemandsholm, Børg-
lum H., 178.
- Karup, Gers H., 47.
—, Lysgaard H., 266.
- Kasper Bud 353.
- Kasse(?), Henning, 395.
- Katharine, Hertuginde af Sachsen-
Lauenburg, 48.
- Katsløse Len, Ljunits H., 240, 363,
397.
- Kavslunde, Fyn, 210, 278.
- Keeholum Gaard i Vordingborg 196.
- Kelderup 334.
- Kempe, Knud, 164. — Lavrids 164.
— Mads 164. — Peder 164. —
Peder i Valby 181.
- Ketting, Sveder, Fog. p. Bornholm.
356.
- Kiel 106, 117.
- Kjeld i Engelholm 64. — Eriksen
133. — Iversen se Juel. — Niel-
sen i Hallendrup 101. — Olufsen,
Kannik i Viborg, 362.
- Kjelleby, Fyn, 278, 340.
- Kjellerup, Onsild H., 97.
- Kjelstrupgaard, Ods H., 196, 207.
- Kjerte, Fyn, 13, 357, 365.
- Kjerteminde 1, 13, 84, 196, 204, 269,
358, 394.
- Kile, Fyn, 92, 228.
- Kimnerslev, Ramsø H., 55, 85, 345.
- Kirkeby, Fyn, 201, 258.
- Kirkelte, Lyng-Kronborg H., 272.
- Kirstine se Christine.
- Kisserup, Voldborg H., 334.
- Kitting se Ketting.
- Kjædeby, Langeland, 117.
- Kjær, Peder, i Døstrup 233. — Søren
(Skriver). Borgmester og Tolder
i Kolding, 18 f., 46, 75, 129, 179 f.,
211, 221, 238, 290, 325, 349, 390.
- Kjærby, Fyn, 73, 340.
—, Gjerlev H., 106.
- Kjærbyholm, Fyn, 340.
- Kjærstrup Slot og Len 177.
- Kjøbenhavn 7, 15, 17 f., 21, 28 f.,
33, 36 f., 39 f., 45 f., 51, 53 f., 57,
62, 65 f., 68, 70, 73, 75 f., 82, 84-6,
88 f., 94, 97 f., 101, 107, 111 f.,
121, 127, 133, 136-8, 144, 147,
150 f., 159, 164, 168, 171, 182, 188,
195 f., 204, 215 f., 218, 220-2, 227-31,
234, 238, 249, 252 f., 256, 261, 273,
280, 285 f., 292 f., 296, 299-301,
305, 307, 310, 313, 331-3, 344-6,
349-51, 357, 363, 367-70, 373, 376,
378-80, 382, 384 f., 390, 394 f.,
403, 406, 408; Vesterport 368.
— Borgmestre se Mads Klavsen,
Peder Jensen Skriver; Raadmand
se Lavr. Mule; Tolder se Frands
Knudsen, Mads Lampe, Mads
Iversen, Margrete Herman Røllin-
kes, Herm. Veyer. — Tøjhus 24;
Bremerholm 360. — Vor Frue

- Kirke 94, 107, 130, 186, 406; St. Dionysii Alter 171; Præster se Jørgen Mortensen, Niels Palladius. Helliggejstes Kirke 406; Helliggeisthus 94. St. Nicolai Kirke 406; St. Nicolai Kirkegaard 357. — Almindeligt Hospital 41, 47, 399. — Universitet („de højlerde“) 112, 131, 197, 320, 373 f., 378, 388, 397, 399, 409.
- Kjøbenhavns Slot og Len 2 f., 16, 18, 23-7, 39-41, 45, 53, 66, 75-7, 82, 85 f., 108 f., 138, 142, 148, 172, 177, 179, 181, 183-5, 187, 193, 195, 200, 213, 219, 223, 225, 229 f., 232 f., 241, 244, 246 f., 251 f., 272 f., 285 f., 292, 298 f., 304, 306, 312, 317, 324, 332, 343 f., 346 f., 351, 353-5, 357, 359, 361 f., 368-72, 375, 377, 387 f., 390 f., 393, 396 f., 400, 403-5, 410. — Slotsskrivere se Anders Knudsen, Lavrids Hansen Skriver.
- Kjøge 1, 56 f., 84, 87, 138, 165, 187, 193, 195, 212, 238, 253, 261, 325, 335, 353, 376, 378 f., 384 f., 394; *Dat.* 71. — Borgmester se Simon Pedersen; Byfoged se Hans Tygesen; Borgere se Knud Bøsseskytte, Knud Nielsen, Lavrids Jakobsen, Mikkel Madsen. — St. Gertruds Kapel 193; Graabrødre-kloster 193.
- Kjølbygaard, Hillerslev H., 208.
- Kjøller se Køhler.
- Kjølkegaard, Dronninglund H., 258.
- Kjøng, Hammer H., 189, 399.
- Klaaberød, N. Asbo H., 57.
- Klakring, Bjerger H., Jylland, 281.
- Klavs, Præst i Herrested, 357. — Bogfører i Kjøbenhavn se Føerd. — Dørknægt se Fontein. — Skrædder i Nyborg 89. — Albretsen se Emmiksen. — Eggertsen se Ulfeld. — Eriksen (Vaaben: en halv Bjørn) i Bogense 182. — Mortensen Tønde-binder, Præst i Malmø, 303. — Povlsen, Byfog. i Svendborg, 226.
- Klement, Skipper, 292, 401. — Andersen i Sømark, Landsdommer p. Møen, 49, 53. — Henriksen se Brun. — Jonsen i Sønderlev 186. — Karlens i Engelholm 64. — Knudsen i Karisegaard 67. — Pedersen 346. — Pedersen i Hadsten 163.
- Klingstrup, N. Asbo H., 58.
- Klinterup, S. Asbo H., 58.
- Klipping i Engelholm 64.
- Klotrup, Rinds H., 54, 114.
- Kløve, S. Asbo H., 58.
- Knardrup, Ølstykke H., 389.
- Knislinge, Ø. Gyngge H., 47.
- Knob, Knud, 307.
- Knobloch, Povl, Bogfører i Lybæk. 201, 412.
- Knop, Bernt, Hovedsmand p. Hammershus, 331.
- Knoppert, Albret, Professor, 87.
- Knud, Præst i Gamborg, 279. — Bøsseskytte i Kjøge 379. — Skriver i Knardrup 389. — Jude se Maaneskjold. — Ebbesen se Ulfeld. — Henningsen i Karisegaard 67. — Jensen i Aarhus 254. — Jensen i Ingerslev 257, 259. — Jørgensen i Odense se Seebled. — Madsen i Næstved 273, 282. — Mikkelsen se Akeleje. — Mortensen 401 f. — Nielsen i Kjøge 313. — Nielsen i Hersom 353. — Pedersen se Gyldenstjerne — Pedersen i Ørum 50.
- Knudegaard, Hillerslev H., 199.
- Knudsbj, Baarse H., *Dat.* 70.
- Knuds Skov, Baarse H., 83, 195, 272.
- Knudstrup, Sjælland, 299.
- , S. Asbo H., 58.
- Kock, Hans, i Nyborg 94. — Iver i Romvig 69. — Jørgen i Malmø 14, 363. — Lars i Randers 120.
- Koel, Diderik, p. Bøtø 168.
- Kofod, Mads, 116.
- Kokholm, Rinds H.?, 307.
- , Skodborg H., 102.

- Kokkedal, Ø. Han H., 25.
 —, Hind H., 215.
- Kolding 4, 20, 28, 40 f., 45 f., 105, 111-4, 116, 129, 133 f., 136, 139, 145, 152, 165, 203, 218, 224, 227, 238, 241, 249 f., 253, 257, 259-62, 271, 275, 288, 291, 304 f., 309 f., 314 f., 331, 349, 351, 354, 369 f., 386, 390, 394, 402 f., 409. — Borgmester og Tolder se Søren Kjær; Borgere se Jørgen Berger, Lavrids Mikkelsen, Mads Italiener, Søren Christensen, Thoms Smed, Torsten Jensen. — St. Karine Alter 298. Graabrødrekloster 20. — Kapellan se Niels Nielsen Kolding.
- Koldinghus Slot og Len 16, 41, 43, 119, 142, 148, 152, 180, 186, 200, 218, 223 f., 241, 246-8, 262 f., 269-71, 274, 276-9, 281, 284 f., 287-90, 292, 294, 299 f., 302, 304-7, 311-4, 316, 320, 322, 367, 373, 386, 392, 400. — Slotsfoged se Ped. Skeel; Slotskriver se Hans Iversen.
- Kolding, Niels Nielsen, Kapellan i Kolding, 165. — Peder, Præst, 258.
- Koldt, Ning H., 1.
- Koll, Ditmer, Borgmester i Hamborg, 409.
- Kolnen se Colnen.
- Kolner se Kølner.
- Kolsgaard p. Hannæs 171.
- Komdrup, Hellum H., 121.
- Kongsskov, Gers H., 237.
- Kongsted, Faxe H., 399.
- Kongstrup, Hovlbjerg H., 4.
- Koning, Jørgen, i Aalborg 135.
- Koppen, Thomes, se Køpping.
- Korber, Simon, 47.
- Korkendrup, Fyn, 302.
- Kornelius se Hamsfort. — Pejtersen i Holbæk 248.
- Korre, Søren. Murmester i Helsingør, 87.
- Korsør 84, 204, 310, 317, 373, 382, 394. — Borgmester se Hans Bagger. — Præst se Jens Jonsen.
- Korsør Slot og Len 15, 84, 177, 307, 363.
- Kort Kok, Kongens Mundkok, 232.
- Kotte, Jørgen, Borgmester i Odense, 279, 290.
- Krabbe, Erik, RR., Lensmand p. Lundenæs og Aastrup, 4 f., 12, 17, 19, 26, 30, 51, 56, 101, 104 f., 121, 145 f., 150, 152 f., 165, 173-5, 179, 182, 200, 202, 209 f., 214, 222, 225, 248, 267-9, 274, 277, 279, 282, 296, 302, 336, 340, 343, 382, 394-6, 408-10. — Iver. RR., Lensmand p. Koldinghus og Skive, 16, 18, 43, 45 f., 100, 105, 114, 129, 136, 139, 146, 148, 152, 174, 180, 185, 200, 203, 208, 218, 223 f., 241, 277, 281, 284, 287, 302, 320, 325, 355 f., 360, 374, 392, 394-6, 408 f. — Mogens 14, 52, 60, 65, 194, 361, 363.
- (Vaaben: Fem Ruder), Peder, 33.
 — Sofie 33.
 — Jørgen, Skipper, 134, 141.
- Krafse, Ejler, 3. — Hans, R., 410. — Hans 191. — Jesper, Lensmand p. Riberhus, 4, 6, 19 f., 24, 39-42, 51, 56, 65-7, 95, 97, 99, 102, 117-9, 121 f., 129, 134, 138-42, 146 f., 152, 155, 159, 162, 168, 173, 177, 179, 199, 201 f., 210 f., 213, 217 f., 225, 233 f., 247, 252, 262, 265, 269, 272, 274, 277, 279-83, 287-90, 294, 296 f., 299, 302 f., 305-7, 314 f., 410. — Mogens. Biskop, 118, 199.
- Krag, Niels, 1.
- Kragelund, Gjerlev H., 150.
 —, Hindsted H., 11.
- Kragmose, Bølling H., 4.
- Krannestrup, Ø. Lisbjerg H., 314.
- Krup ved Assens 334.
- Krausse se Krafse.
- Kregome, Strø H., 241.
- Kremer, Johan, Skipper fra Groeningen, 387
- Kremon, Jørgen, se Rantzov.
- Krempe 401.

- Krike, S. Asbo H., 58.
 Krogemose, Bjerge H., Skaane, 231.
 Krogen Slot og Len 177, 184, 311, 355, 363, 369, 380, 386, 394, 403.
 —, Dronninglund H., 395.
 Krogholm, N. Asbo H., 58.
 Krognos, Anne, Klavs Podebuskes, 325. — Movrids Olsen 10, 14.
 Krogstrup, Aars H., 153.
 Kronner, Villads. i Thisted 227.
 Krummedige, Erik, 16.
 Krumpen, Birgitte, Abbedisse i Mariager Kloster, 239, 324. — Johanne 258. — Otte, RR., Lensmand p. Hald, 4, 8, 10, 26, 30, 38, 45, 48, 51, 56, 65, 73, 95-8, 101 f., 104, 109, 112-4, 116, 123, 128, 130-2, 134, 140, 144-6, 152 f., 155, 161, 174, 177, 179, 182 f., 190, 194, 200, 210 f., 214, 222 f., 225, 235 f., 242, 246, 248, 252, 257, 263, 267, 270 f., 276, 280, 282, 284, 286, 294, 298, 302, 306 f., 309, 317, 326, 336, 340, 354, 359, 365, 372-4, 376, 382, 392 f., 395, 397, 402, 408. — Stygge, Biskop i Børglum, 8, 18, 160, 294.
 Kruse, Enevold, 50, 100. — Peder 50, 97, 99, 113, 115, 143, 314, 396. — Tyge 50.
 Krønge Birk, Laaland, 170, 364.
 Krøyer, Bartholomæus, Skipper, 132.
 Kuderuds Ager, Sønderhald H., 253 f.
 Kullen 81, 151, 187, 198, 377. Kulleknibe 81.
 Kumle, S. Asbo H., 58.
 Kundby, Tudse H., 413.
 Kuntze, Niels, Borgmester i Malmø, 65, 392.
 Kvie, Ø. Horne H., 327.
 Kvinderup, Lynge-Frederiksborg H., 399.
 Kvistrup, Hjerm H., 401.
 Kvang, V. Horne H., 3.
 Kværkeby, Ringsted H., 399.
 Kværnby, Oxie H., 303.
 Kværnbæk Mølle, Støvring H., 144.
 Køhler, Valentin, Byfoged og Tolder i Malmø, 188, 250, 258, 346.
 Køpping, Thomes, i Hamborg 88, 139, 148, 200, 220, 228.
 Laaland 8 f., 11, 46, 50, 53, 66, 111, 177, 191, 252, 316, 335, 365.
 Laastrup, Rinds H., 220. — Aa 220.
 Lading, Sabro H., 323.
 Laholm 8, 85, 192, 253, 335, 353, 389.
 — Slot og Len 66, 303, 310, 363, 365.
 Lambert, Sognepræst til Borup og Hald, 118.
 Lamdrup, Fyn, 381.
 Lammestrup, Ramsø H., 85.
 Lampe, Mads, i Kjøbenhavn 190, 258.
 Lancken, Hans, Præst i Grejs, 322.
 Landerup, Brusk H., 200.
 Landskrone 1, 21-3, 43, 64, 66, 69, 81 f., 86, 135, 138, 171, 191, 194, 216, 238, 243, 251, 335, 339, 345, 353, 376, 380, 384 f., 394, 405. — St. Gertruds Kirke 64; Helliggejsthus 64; Hospital 64, 191, 243. — Slot og Len 177, 187, 364, 380, 407.
 Landøen, Villands H., 168.
 Lang, Anne, Niels Brahes, 229.
 — Jens i Engelholm 64. — Jørgen i Assens 334. — Mads, Superintendent i Aarhus Stift, 34, 82, 118, 120, 153 f., 237, 251, 260, 266, 279, 281, 324, 406. — Niels i Engelholm 64.
 Langaa, Fyn, 92, 212.
 Langballe, Ning H., 257.
 Lange, Anne, Gregers Holgersens, 37. — Erik, Kongens Skjænk, Lensmand p. Hvolgaard, 25, 260, 281 f., 308, 325, 354, 408; *Rel.* 3. — Gunde (Hansen) 278. — Gunde (Nielsen), Ærkedegn i Ribe, 99, 176, 205. — Ide Thomesdatter 3, 208. — Karine, Kjeld Iversen

- Juels, 268. — Niels, RR., Lensmand p. Dueholm, 1554 p. Trøjborg, 101, 146, 148 f., 153, 164, 174, 208, 240, 259, 263, 267, 282, 296, 300, 307 f., 319, 336, 340, 354, 365, 394, 398, 400, 408. — Sidsel, And. Reventlows, 164, 351.
- Langeland (Lavind) 14, 66, 68, 120, 203, 211, 232, 236, 295, 349, 372.
- Langerød, Fers H., 178.
- Langesø, Fyn, 294.
- Långholm, Fyn, 63.
- Langsted, Fyn, 340.
- Lasco, Johan a, 272 f.
- Lave Skipper 359. — Bertelsen i Billund 302. — Truidsen se Ulfstand.
- Lavenkjær, Hindsted H., 267.
- Lavrids (Las, Lavrs), Abbed i Herisvad Kloster. 57, 65, 181. — Præst i Hvorslev se Lavrids Povlsen. — Præst i Jyderup se Lavrids Jensen. — Præst i Odense se Lavrids Hellesen. — i Engelholm 153. — Badskær, Byfoged i Nykjøbing, 61. — Bartskeer i Aarhus 226. — Brygger, Raadmand i Nykjøbing p. S., 44. — Smed i Nyborg 12. — Sværdfejer i Engelholm 64. — Værkmester 49. — Furbo i Krogstrup 153. — Fynbo 407. — Mønbo, Skipper, 26. — Andersen se Baden. — Christiensen 136. — Christiensen i Volstrup 353. — Esbernsen, Præst i Roskilde. 183. — Hansen Skriver, Slotsskriver p. Københavns Slot, 238, 249, 289, 390, 396. — Hansen i Hønsinge 144. — Hellesen, Præst i Odense, 112, 131, 286. — Jakobsen i Kjøge 212. — Jepsen Fynbo, Mag., 406. — Jensen paa Ramløse se Baden. — Jensen, Præst i Jyderup, 72. — Jensen i Sønderholm 134. — Iversen se Serlin. — Mikkelsen i Kolding 289. — Mogenssen 144. — Nielsen, Superintendent i Vendelbo Stift, 275, 280, 284, 288, 374. — Nielsen 72. — Nielsen i Framlev Herred 103. — Nielsen p. Fejø 84. — Nielsen i Vedtofte 138. — Olufsen i Visby 349. — Pedersen, Præst i Engelholm, 64. — Povlsen, Præst i Hvorslev, 266. — Povlsen i Engelholm 166. — Staffensen 143. — Sørensen i Ellidshøj 353. — Sørensen i Flejsborg 153. — ? Tygesen 325. — Vilsen i Bækmark 102.
- Lavrup, Lø H., 300.
- Laxmand, Mads Stensen, 352. — Povl 44, 151.
- Leiel, Sander, Tolder i Helsingør, 2, 22, 26-8, 32 f., 37, 44 f., 48, 54, 62, 66, 72, 75, 79, 86 f., 121, 137, 142, 147, 156, 159, 171, 180, 183 f., 189, 200 f., 216, 223 f., 228, 233 f., 238, 244, 255, 275, 285 f., 291, 299, 304 f., 315, 328, 332, 342, 344, 351, 371, 375, 377, 381, 383, 386-9, 391, 397, 408.
- Lejonhufvud, Sten Erikson, 161.
- Lejrskov, Anst H., 303.
- Lellinge, Bjeverskov H., 194, 375.
- Lem, Støvring H., 106.
- Lemmestrup, Hads H., 162.
- Lemvig 146, 149, 190, 336.
- Lene, Hans Krafes, se Hak.
- Lengsholm, Horns H., Jylland, 395.
- Lerkenfeldt se Bonderup.
- Leslie, Normand, 49.
- Lille Herred 133.
- Lillering, Framlev H., 154.
- Limbæk, Anne Hartvigsdatter, 155.
- Limfjorden 220, 239, 317.
- Lindal, Støvring H., 106.
- Lindelse, Langeland, 356.
- Lindenborg se Næs.
- Lindenov, Anders Johansen, 212, 278. — Christoffer Johansen 127, 173, 178, 258, 278, 398, 408. — Hans Johansen, Lensmand p. Hindsgavl, 3, 7, 11, 15, 93, 178, 278, 281 f., 293 f., 311, 408 f.

- Linderød, N. Asbo H., 58.
 Lindknud, Malt H., 283.
 Linnerup, Vrads H., 266.
 Lirum, Gers H., 186.
 Lisbjerg Herred 97. Vester L. H. 225.
 Øster L. H. 314.
 Lister Len 30, 74. 316, 365.
 Ljung, Anders Jensen, Præst i Malmø,
 413. — Jens i Aarhus 260.
 Ljørring, Hammerum H., 104.
 Lokkerup, Skaane, 48.
 Loldrup Præbende i Vihorg Dom-
 kirke 362.
 London 87.
 Longelse, Langeland, 356.
 Loorp Gaard, Gers H., 325.
 Lorck, Thomes, i Flensborg 294.
 Lottrup, Bjerger H., Jylland, 281. —
 Skov 260.
 Loug, Klement, i Korkendrup 302.
 Loukier se Lavenkjær.
 Lucht, Timme, i Ekernfælde 109.
 Ludvig Aagesen i Vaning 96. —
 Andersen i København 101,
 349.
 Luggude Herred 22, 81, 187, 194.
 Lund 1, 86, 108, 190, 192, 253, 269,
 335, 353, 383, 385. — Borgere se
 Just Bartskeer, Jørgen Nielsen.
 — Domkirke 45, 180, 182, 249,
 383, 398; Altre: St. Andreae 45;
 St. Karine 398; Jomfru Marie 48.
 — Kapitel 99, 130, 180; Ærke-
 degn se Holg. Skalder; Kantor se
 Peder Hansen; Kanniker se Ped.
 Capitain, Ped. Dringelberg, Andr.
 Eulenaus, Jens Thomesen, Johan
 Johiel, Jon Turesen, Ped. Iversen,
 Ped. Pors, Tyge Asmundsen; Vi-
 karer se Frands Villumsen, Frands
 Vormordsen, Niels Hallandsfar;
 Hører se Bertel Sørensen. — St.
 Peders Kloster 124. — St. Drottens
 Kirkegaard og Residens 342.
 — Stift 252, 279.
 — Gaard og Len i Skaane 31, 63,
 174, 177, 365, 394, 405.
- Lund Gaard og Len p. Mors 50, 146,
 208, 340, 343.
 —, V. Han H., 171.
 —, Ø. Horne H., 327.
 Lundby p. Taasinge 10.
 Lunde, Fleskum H., 331.
 —, V. Horne H., 42, 325.
 — jfr. Hundslund.
 Lundenæs Gaard og Len 5, 26, 51,
 104, 121, 146, 152, 179, 182, 202,
 209 f., 214, 225, 248, 269 f., 272,
 274, 277, 279, 297, 302, 343, 401.
 Lunderskov, Anst H., 303.
 Lundsalle p. Taasinge 202.
 Lundum, Vor H., 106, 295.
 Lunge (Dyre). Iver Nielsen, Lens-
 mand p. Selsø, 149, 157, 203, 254,
 256 f., 261, 411. — Iver Ovesen
 208. — Niels Vincensen, Lensmand
 p. Selsø, 10, 14, 28, 44, 204, 254,
 393. — Tyge 299. — Vincens,
 Lensmand p. Krogen, 35, 114,
 354, 386, 403, 405, 407 f., 412 f.
 Lunov, Jens, 139. — Niels 100, 253,
 264.
 Lustrup, Ribe H., 406.
 Lybæk 13, 150 f., 221, 250, 267, 306,
 320, 330 f., 356, 371, 386. — Borg-
 mester se Klavs Bardewick; Borg-
 gere se Jørg. Burhorn, Pet. Elde-
 ring, Gert Rytter, Povl Knöbloch.
 Henr. Massbeck.
 Lydekjøbing, Torne H., 363.
 Lydike, Mester, 109.
 Lydum, V. Horne H., 3, 208, 299.
 Lykaa 31, 191 f., 253, 280, 329, 335,
 389.
 — Slot og Len 31, 178, 215, 242,
 329, 332, 363, 365.
 Lykke, Ejler. 70. — Erik 253, 264.
 — Jakob 70. — Iver, Lensmand
 p. Voergaard, 1554 p. Vrejlev
 Kloster, 23, 118, 146, 150, 153, 161,
 179, 200, 208, 246, 257, 295, 300,
 354, 379, 381. — Jørgen, RR., Lens-
 mand p. Skanderborg og Mariager
 Kloster, 1, 3, 11, 22 f., 52, 55, 59,

- 73, 95 f., 98, 102, 113, 116, 119, 121, 123, 133, 135, 139, 143-5, 147, 150, 154, 158, 161, 170, 174, 206 f., 236, 239, 263, 267, 282, 307, 324, 336, 354, 360, 394, 408 f., 411 f. — Kirstine, Christoffer Urnes, 262, 267. — Niels 262. — Peder 267. — Sofie, Jak. Hardenbergs, 6, 19, 21, 79, 88, 158 f., 165.
- Lykkesholm p. Langeland 236.
- Lynderige, N. Horne H., 3.
- Lynderup, Rinds H., 220.
- Lyne, N. Horne H. 3.
- Lynge, Sjælland, 115.
- Lyngsø, Hornum H., 101, 360. —, Gers H., 47.
- Lysgaard Herred 26, 214, 225.
- Lystrup, Lynge-Frederiksborg H., 211, 399. —, Hatting H., 57.
- Læsø 173, 227.
- Lø Herred 170.
- Lødøse 369 f.
- Løelmann, Hans, 88.
- Løetz (Løytze, Loytzer), Steffen, 201, 251, 331.
- Løgager, Vrads H., 311.
- Løgstør 157.
- Løjenkjær, Ning H., 259.
- Lønborg Gaard og Len 3, 208.
- Lørup, Fyn, 350. —, Hjerm H., 332.
- Maaneskjold**, Knud Jensen (Jude), Landsdommer i S. Halland, 341, 362.
- Maarslet, Ning H., 259.
- Maarum, Holbo H., 399.
- Maarup p. Samsø 393.
- Macchabæus, Johan, Professor, 290, 373.
- Mads**, Superintendent i Aarhus, se Lang. — til Estvadgaard, Mag., se Hvid. — Konfessor i Maribo 5 f. — Borgelejer, Slotsfog. p. Nyborg, 13, 90. — Smed i Hals 100. — Fynbo, Borgmester i Nykjøbing p. S., 44, 61. — Fynbo, Baadsmand, 335. — Italiener i Kolding 105, 186. — Andersen i Nislev 334, 369. — Brandsen 254. — Hansen i Søllerup 77. — Jensen, Præst i Assens, 313. — Jensen i Gram Herred 302. — Iversen i Kjøbenhavn 185. — Klavsen, Borgmester i Kjøbenhavn, 29, 136. — Knudsen i Landskrone 251. — Knudsen i Vandfuld Herred 102. — Lavridsen, Præst i Hvilsager og Mørke, 53. — Mikkelsen i Holstebro 229. — Nielsen i Engelholm 64. — Pedersen, Kongens Salter i Nibe og Dokkedal, 31 f., 145, 312, 377. — Pedersen i Kværnby 303. — Stensen se Laxmand. — Sørensen i Brandsby 117. — Torbensen (Vaaben: en halv Buk med et Blad i Munden) 62, 122.
- Magdalene Holstes 313. — Iver Krabbes se Banner. — Mikkel Pedersens se Drage.
- Magleby Len, S. Asbo H., 237, 326, 363. —, V. Flakkebjerg H., 60, 72, 76, 91.
- Maglerød, S. Asbo H., 57.
- Magnus, Hertug, hans Tugtemester se Kasper Mule.
- Majbølle Birk p. Laaland 365.
- Majskjergaard ved Struer 143.
- Malle 228.
- Malmø 7, 43, 57, 65, 69, 73, 82 f., 85-7, 133, 138, 147, 184, 192, 217, 252 f., 316, 335, 353, 376, 384 f., 394, 405. — Borgmester se Niels Kuntze; Byfoged og Tolder se Val. Køhler; Borgere se Henrik Smed. Bast. Hülsebrock. — Præster se Anders Jensen Ljung, Hans Sjunesen, Klavs Mortensen Tøndebinder. — Hospital 191.
- Malmøhus Slot og Len 21, 177, 207, 310, 337, 380; Ridefoged se Jakob Skriver.
- Malt Herred 296.

- Malte Jensen se Sehested. — Lavridsen se Viffert.
- Mammerup. N. Asbo H., 58.
- Mandsdale, Gers H., 47.
- Manneby, Børglum H., 209.
- Mansfeld, Greven af, 173.
- Marenborre Eng, Vor H., 55, 295.
- Margrete, Dronning, 116. — Frue, i Kalundborg 188. — Borkart von Boineburgs se Brahe. — Erik Krabbes se Reventlow. — Herm. Røllikes i Kjøbenhavn 79. — Jakob Andersens 101, 103. — Just Urnes se Tidemand. — Iver Hansens se Hvitfeld. — Nielsdatter, Niels Friis's, 155.
- Mariager 43, 133, 147, 150. — Kloster 1, 22, 143 f., 146, 239, 307, 324, 411; Abbedisse se Birg. Krumpen. — Kjørtingegaard 143.
- Fjord 119, 133, 136.
- Mariho Kloster 5, 11, 50, 65, 368, 378, 394; *Dat.* 69. — Abbedisse se Mette Marsvin; Præst se Hans Jepsen.
- Marine, Hans Urnes, se Hvitfeld. — Povls i Nyborg 301. — Thom. Skeels i Aalborg 229. — Andersdatter, Jep Knudsens, 404. — Jensdatter, Mog. Munks Frille, 332. — Klavsdatter, Morten Svendsens, se Strangesen. — Olufsdatter, Peder Lavridsens, i Gislev 348. — Pedersdatter i Forlev 257. — Tønnesdatter 18.
- Markeslev, Tudse H., 413.
- Markvard Eriksen i Fastergaard 140.
- Marslev, Fyn, 359.
- Marsvin, Jørgen, 43, 114, 354. — Mette, Abbedisse i Maribo, 41, 72.
- Massbeck, Hans, 88 f., 301. — Henrik i Lybæk 88 f., 301.
- Medelstad Herred 49.
- Meolden, Lø H., 31.
- Mejrup, Hjerm H., 283.
- Meisenheim, Hans, Bogbinder i Kjøbenhavn, 121.
- Meissen 20.
- Mekelborg, Jørgen, Skipper, 371.
- Meklenborg 29. — Hertug se Hans Albrecht; Hertuginde se Elisabet.
- Melby, Arts H., 249.
- Melkior Jensen. Præst i Raklev. 290.
- Meltoftegaard p. Laaland 402.
- Memel 413.
- Mericke, Korn. Hamsforts, 357.
- Merløse, Merløse H., 413.
- Mesinge, Fyn, 90 f.
- Messebjerg, Slagelse H., 37.
- Mette Klippings i Engelholm 64.
- Metzenheim se Meisenheim.
- Middelfart 12, 46, 92, 129, 147, 196, 241, 265, 289, 291 f., 302, 304, 311, 369, 394. — Borgmester se Peder Knudsen; Borger se Rasmus Bosen. — Præst se Peder Hansen. — Sund 179.
- Middelsom Herred 56, 95, 97, 102, 109, 146, 163, 208, 225, 271.
- Mikkel, Præst i Vissenbjerg, se Mikkel Nielsen. — Præst i Sejling 266. — Murmester i Malmø 87. — Krudtmager 117. — Smed. Kirkeværg for Kjøng Kirke, 189. — Jude i Hjorslev 369. — Hansen, Borgmester i Aalborg, 105. — Hansen i Rodstrup 277. — Jensen, Byfoged i Horsens, 315. — Jensen i Haastrup 88. — Jensen i Overby 30. — Klavsen i Odense 198 f. — Madsen i Kjøge 212. — Nielsen, Præst i Vissenbjerg, 282. — Pedersen se Akeleje. — Sejersen i Ballebo 293, 322.
- Mikkelstrup, Horns H., Jylland, 395.
- Moderød, N. Asbo H., 58.
- Mogens, Murmester i Ribe, 229. — Eriksen se Mormand. — Justsen se Skovgaard. — Lagesen se Galt. — Pedersen se Galt. — Pedersen, Præst i Vallensbæk, 332. — Pedersen i Holbæk 81. — Pedersen 161. — Pedersen i Valby 181.
- Mogenstrup, Hammer H., 399.

- Mogenstrup, Ginding H., 226.
 Molbjerg, Hornum H., (? Voldbjerg, Hind H.) 100, 414.
 Mollerup, Lø H., 299.
 Molner (Mølner), Christoffer, 75, 195, 309, 318.
 Mols Herred 114.
 Mormand, Mogens Eriksen. 278.
 Mors 272.
 Morsing, Christiern, Professor, 66, 373.
 Morten, Superintendent p. Island, se Morten Ejnersen. — Hr. 395. — Præst i Hovbjerg 266. — Guldsmid i Engelholm 166. — Christiernsen 57. — Ejnersen, Superintendent p. Island, 135. — Hansen (Vaaben: to Halvmaaner omsatte af fire Stjerner) 61. — Hansen (Vricker), Landstingsskriver i Lund, 411. — Hansen fra Sverrig 35, 44, 55, 63, 167, 173. — Olsen, Borger i Engelholm, 64. — Svendsen se Orning. — Sørensen i Randers 125.
 Mosegaard i Diernisse, Fyn, 91.
 Mov, Fleskum H., 259, 264.
 Movrids Olsen, se Krognos. — Pedersen til Gundestrup 373.
 Muck (Munk?), Anne, Niels Ibsens, 401.
 Mule, Christen, i Odense 182, 190, 198. — Hans i Odense 182. — Jens i Salling 164. — Kasper, Tugtemester hos Hertugerne Magnus og Hans, 239, 274, 286, 409. — Lavrids, Raadmand i Kjøbenhavn, 234.
 Munk, Anders, Kancellitjener, 239 f., 318. — Christoffer til Kragelund 150. — Niels til Gjessing 100. — Peder til Komdrup 121. — Jfr. Muck.
 — (Lange), Christen, 173. — Christoffer 101, 296, 308. — Ide, Ol. Rosenkrantz's, 151. — Iver, Biskop, 295. — Kirsten, Volf Pogwisch's, 308. — Mogens 102, 226, 230, 332. — Oluf, RR., Lensmand p. Aalborghus og Ørslev Kloster, 1 f., 9-11, 17, 21 f., 26, 35, 39, 51, 66, 73, 85, 95 f., 99-102, 104, 107 f., 119, 121 f., 131, 134, 136 f., 140, 145 f., 148, 152-4, 161, 173 f., 208, 211, 218, 259, 263 f., 267, 282 f., 295, 336, 356, 394, 396, 408, 410.
 Munk (Vaaben: en Bjørnelab), Ebbe, 278. — Sofie, Hans Oldelands, 334. — Niels til Hjørne 63.
 — Jakob i Noer 293, 322. — Jens 258.
 Munke Skov, Skaane, 86.
 Munkebo, Fyn, 280, 357.
 —, S. Asbo H., 58.
 Munketværaa Kloster p. Island 83.
 Muolehy, Bornholm, 263.
 Mus, Albret, 287.
 —, Lavrids, Borgmester i Varbjerg, 62.
 Mutzel, Thomes, 396.
 Mylting, Iver Hansen, 92. — Niels Jakobsen, Herredsfog. i Nørre H. p. Langeland, 203, 226.
 Myre, Hans, i Bøgesø 177.
 Møballe, Vor H., 106, 295.
 Mødruvolde (Nødreualdt) Kloster p. Island 83.
 Møen 11, 54, 62, 66, 71, 177, 316, 332, 404. — Provst se Jørgen Lavridsen. — Toldere se Frands Pogwisch, Simon Pedersen.
 Møgeltønder Slot og Len 208, 319.
 Mølle, Ø. Horne H., 327.
 Møller, Povl, 188.
 Møllerød, Villands H., 325.
 Mølner se Molner.
 Mørk, Jens, Herredsfog. i Vandfuld H., 102. — Mads i Ørs, Herredsfog. i Skodborg H., 102, 298. — Peder i Aarhus 226.
 Mørke, Ø. Lisbjerg H., 3, 53.
 Naanæs, Froste H., 336.
 Nakkedal, Hindsted H., 405.
 Nakkerup, N. Asbo H., 57.

Nakskov 1, 4, 9, 50, 65, 70, 85, 138, 192, 253, 335, 353, 394; *Dat.* 70.

— Borgmester se Jens Rasmussen.

— Hospital 38, 150.

Navl, Jørgen, 250, 254.

Nebel, Bjerger H., Jylland, 106, 295.

—, V. Horne H., 292.

Nedenskov, Tyrsting H., 401.

Nederbyaa, Bleking, 49, 280, 329.

Nedergaard, Ning H., 257.

Nexø 405.

Nibe 11, 31 f., 35, 131, 134. — Saltere se Anders Madsen Jude, Mads Pedersen.

Niels, Abbed i Ringsted Kloster, 42.

— Abbed i Sorø se Niels Jespersen. — Prior i Antvorskov se Niels Andersen Foss. — Provst i Skjelskør 207. — Præst i Magleby se Niels Lavridsen. — Præst i Ovre se Niels Mogensen. — Præst i Linnerup 266. — Klosterbroder 17. — Kapellan i Kolding se Niels Nielsen Kolding. — Murmester i Helsingør 87. — Murmester i Randers 87. — Jæger i Kalundborg 188. — Knivsmed i Odense 337. — Smed i Næstved 282. — Smed i Ugelbølle 112. — Hallandsfar, Vikar i Lund, 45. — Aagesen i Skeftelynge 186. — Aagesen i Dal 108. — Adamsen, Præst p. Dronningborg, 256. — Andersen til Lyngby se Dresselberg. — Andersen, Præst i Varde, 283, 321. — Bosen, Præst i Diernisse, 365. — Christensen, Præst i Randers, 140. — Henriksen se Sandberg. — Jakobsen til Pæregaard se Mylting. — Ibsen i Kvistrup 401. — Ibsen i Tallerup 198. — Jepsen i Lø Herred 300. — Jensen til Bratskov se Rotfeld. — Jensen i Aalborg 135. — Jensen i Blære 137. — Jensen i Kjelleby 278. — Jensen i Svenstrup 353. — Jespersen,

Abbed i Sorø, 5, 42, 80, 181, 197.

— Jespersen, Præst i Aalborg, 327. — Jonsen, Herredsfog. i Tybjerg H., 171. — Jørgensen, Smed i Volstrup, 197. — Jørgensen 291.

— Kjeldsen se Juel. — Klavsen, Biskop, se Skade. — Klavsen i Svindinge 361. — Klementsens i Engelholm 64. — Knudsen i Hjemfrød (?) 228. — Lassen i Ribe 227, 303 f., 316, 372, 390. — Lassen i Folby 231. — Lavridsen, Vikar i Aarhus, 154. — Lavridsen, Præst i Magleby, 60, 72, 76, 91. — Lavridsen i Julstrup 132. — Lavridsen i Molbjerg 100. — Madsen til Skovbylund se Skade. — Madsen, Byfoged i Trælleborg, 227, 313. — Madsen 171 f. — Madsen i Helligkilde 229. — Madsen i Nislev 369. — Markvardsen se Skjernov. — (Jens) Mikkelsen, Foged p. Ørum, 50, 102, 111, 122, 131. — Mikkelsen i Birk 69. — Mogensen, Præst i Ovre, 357. — Mogensen i Torup 186. — Movridsen se Benderup. — Nielsen i Engelholm 64. — Olsen i Engelholm 64. — Olsen i Brunbjerg 243. — Pallelsen, Præst i Ørsted, 101. — Pedersen i Engelholm 64. — Pedersen i Flødstrup 203. — Simonsen i Tulsager 186. — Stisen i Grindløse 12. — Sørensen i Flejsborg 153. — Thomesen, Vikar i Aarhus, 130, 260. — Thomesen, Kirkeværge for Grindløse Kirke, 12. — Thomesen i Ørsted 118, 138. — Torkildsen, Kantik i Ribe, 239, 274, 286. — Tuesen se Bild. — Tygesen i Engelholm 64. — Villadsen i Sandby 254. — Vincensen se Lunge.

Nielstrup, Faxe H., 347.

Ning Herred; Herredsfoged se Jens Nielsen.

Nislev, Fyn, 11, 334, 369.

- Nistrup, Ulvborg H., 262.
 Nivaa 48, 83, 196, 272.
 Niverød, Lyng-Kronborg H., 241.
 Noer, Vor H.?, 293, 322.
 Norby, Bent, 63. — Hans 182, 365.
 -- (Vaaben: en Egegren), Oluf, 4.
 — Peder 91.
 Nordby p. Samsø 393.
 Nordenbro, Langeland, 117.
 Nordrup, Ringsted H., 399.
 —, Slagelse H., 37.
 Norge 22, 69, 82, 98, 221, 230, 235,
 268, 271, 281, 292, 324, 331, 339,
 367, 376, 379, 392, 400.
 Norup, Fyn, 340.
 Nostrup, Arts H., *Dat.* 249.
 Noviomagus, Povl, Kongens Prædi-
 kant, 328.
 Nunæs se Naanæs.
 Nyborg 6 f., 10, 12-7, 22, 43, 48, 66,
 84, 88, 91, 93 f., 120, 171, 194,
 204, 220, 265, 269, 301, 308, 310,
 321, 326-8, 330, 337, 342-4, 346,
 349, 351, 353, 358-60, 372, 377,
 381 f., 392, 406. — Borgere se
 Anders Mikkelsen, Klavs Skrædder,
 Hans Kock, Lavrids Smed, Marine
 Povls, Sivert Nielsen, Peder Vul-
 lerslev. — Frue Kirke 12, 381. —
 Kalente og Kalentegaard 12, 48,
 381.
 — Slot og Len 8, 15, 20 f., 25, 43,
 72, 80, 84, 90 f., 93 f., 113, 149,
 151, 166, 177, 182-4, 198-203,
 210-4, 217-9, 237 f., 241, 290, 293,
 320 f., 344, 347 f., 360 f., 364, 368,
 373, 375 f., 378, 384, 386, 394,
 401, 412. Slotsmøllegrav 12 f. —
 Slotsfoged se Mads Borgelejer.
 Nybygget, Fjeringtofte S., N. Asbo
 H., 58.
 —, Graamandstrup S., N. Asbo H.,
 58.
 Nybølle, Gers H., 47.
 Nygaard, Ods H., 36.
 Nykjøbing p. S. 59, 252, 256; *Dat.*
 251. — Borgmestere se Hans
 Jonsen, Jens Bosen, Mads Fynbo;
 Byfoged se Lavrids Badskær;
 Raadmænd se Jep Nielsen, Lav-
 ridis Brygger.
 Nykjøbing p. F. 65.
 — p. M. 4, 28, 43, 135, 146, 148,
 156, 190, 239, 265, 336, 358.
 Nyløse 9, 39.
 Nyminde, V. Horne H., 215.
 Nyrup, Arts H., 38.
 —, Gislum H., 161.
 —, Hornum H., 353, 395.
 Nysted 1, 4, 85, 111, 192, 253, 335,
 394; *Dat.* 69. — Præst se Niels
 Vulf. — Kloster 4, 335.
 Næraa, Sønder-, Fyn, 340.
 Næs, nu Lindenberg, Hellum H.,
 208.
 Næsborg, Slet H., 137.
 Næsby, Tybjerg H., 399.
 Næsbyholm Len i Skaane 363.
 Næsbyhoved Slot og Len 174, 177,
 203, 205, 249, 293, 304, 337, 340.
 Næstved 1, 26, 78, 84, 87, 126 f.,
 133, 138, 185, 191 f., 197, 213, 238,
 273, 282, 335, 353, 394; *Dat.* 71,
 188. — Byfoged se Søren Skriver;
 Borgere se Albret Tysk, Kirstine
 Jørgens, Valter Jakobsen. — Graa-
 brødrekirke 213. Sortebrødreklo-
 ster 132 f., 172.
 —, Lille-, 184.
 Nøbølle se Nybølle.
 Nøddebo, Holbo H., 399.
 Nødreualdt se Mødruvælde.
 Nørager, Sønderhald H., 253.
 —, Vester-, Gislum H., 105, 217.
 —, Øster-, Gislum H., 105.
 Nøragergaard, Gislum H., 105, 268.
 Nørðibo,? Nørbo, Refs H., 139.
 Nørsgaard i Farstrup, Slet H., 157,
 405.
 Nørhald Herred 97, 123.
 Nørholm, Hornum H., 222.
 Nørlund, Aars H., 262.
 Nørløng Herred 26, 102, 163, 225,
 270.

- Nørre Herred p. Langeland 226. — Herredsfog. se Niels Jakobsen Mylting.
— Herred i Mols 225.
Nørreby, Skam H., 43, 340.
Nørretofte, N. Asbo H., 58.
Nørring, Sabro H., 113, 254.
Nørris, Rinds H., 220, 414.
Nørvang Herred 116, 268, 288.
Nøvling, Fleskum H., 327, 331.
- O**dense 1, 5, 12, 16, 29, 37, 41, 52, 68 f., 84, 88, 91 f., 118, 145, 196, 198-200, 224, 236, 241, 263, 269, 279, 311, 320 f., 325, 328, 337, 342, 348, 353, 358, 362, 406. — Borgmester se Jørg. Kotte; Byfoged se Jakob Jespersen; Borgere se Frands Brixen, Hans Olsen, Jørgen Hansen, Christen Mule, Anders Reye, Knud Jørgensen Seebled. — St. Albani Kirke 5. Frue Kirke med Helligtrefoldigheds Alter 355. St. Hans Kirke 112; Præst se Lavrids Hellesen. — St. Hans Kloster og Len (jfr. Odensegaard) 174 f., 249, 289 f., 337. St. Knuds Kloster 72, 112, 223, 232, 348, 368, 376; Prior se Christiern Povlsen; Læsemester se Christoffer Mikkelsen. Sortebrødrekloster 228. — Hospital 228; Forstander se Christiern Povlsen. — Præster se Niels Brun, Jens Pedersen. — Graabrødre Kirkegaard 5; St. Jørgens Kirkegaard 5; Sortebrødre Kirkegaard 41. — Læsemester se Christoffer.
- Odensegaard Len (jfr. St. Hans Kloster i Odense) 93, 212, 282, 321, 342, 369, 394, 401.
Odensyld se Onse.
Ods Herred 45, 53, 255, 337, 373.
Odsgaard, Middelsom H., 103.
Ofuerløf,? Aale, Vrads H., 149.
Oge se Aage.
Ogstrup, Ø. Lishjerg H., 314.
- Olde se Aalef.
Oldeland, Christoffer, 44. — Hans 334.
Olstrup, Faxe H., 347.
Oluf, Superintendent i VendelboStift, se Chrysostomus. — Skrædder i Engelholm 64. — Skaaning i Holbæk 81. — Aagesen, Vikar i Roskilde, 384. — Aagesen i Engelholm 64. — Andersen i Dagstrup 369. — Andersen i Derome 55. — Christensen i Nebel 292. — Ebbesen i Glimminge 60. — Esbensen, Præst i Verninge, 341. — Hansen i Kjøbenhavn 88. — Hansen p. Bornholm 116. — Hjeltesen, Superintendent i Holum, 83, 135. — Ibsen, Herredsfog. i Stevns H., 191. — Ibsen, Herredsfog. i Bjerge H. i Skaane, 60, 166. — Jensen til Demestrup se Gere. — Jensen p. Vordingborg Gods 71. — Jensen i Lirim 186. — Jensen i Vejlegaard 248. — Lavridsen, Landsdommer i N. Halland, se Gren. — Nielsen se Rosenkrands. — Nielsen, Skolemester i Viborg, 204 f. — Nielsen, Ligger p. Kjøbenhavns Slot, 292. — Nielsen i Oslo 71. — Pedersen, Borgmester og Tolder i Ribe, 19, 23, 168, 180, 211, 214, 232, 236, 270, 303-6, 316, 343, 356, 409. — Pedersen 156. — Povlsen i Sarpsborg 317. — Povlsen i Skillinge 166. — Sørensen, Skipper?, 66. — Torstensen i Svendstrup 244. — Tullesen i Grindestad 186. — Tygesen i Engelholm 64.
- Omø 60.
Onse Herred 22, 39, 81, 187, 339, 405.
Oppesundby, Lynge-Frederiksborg H., 390.
Ore Herred se Vor Herred.
— Kloster se Vor Kloster.
Orehoe Klitte Mark, Jylland, 97.

- Oring, Peder, Dyrskytte i Vordingborg, 68.
- Orlofgaard se Aalegaard.
- Orning, Morten Svendsen, 239, 314.
— Jfr. Thomes Svendsen.
- Orschat, Hans von, 321.
- Oslo, Borger se Oluf Nielsen.
- Otte Klavsen se Hvitfeld. — Klavsen til Nørholm se Strangesen.
— Pedersen p. Bornholm 116. — Stisen se Ulfeld.
- Ottense, Herman van, 276.
- Otterup, Fyn, 11, 369.
- Ovegaard, Hindsted H., 146.
- Overby, Lø H., 30.
- Ovre, Fyn, 13, 357.
- Ovtrup, V. Horne H., 42, 283.
- Oxbøl p. Als, Præst se Erik Madsen.
- Oxe, Eskild, Rentemester, 3, 10, 13, 19, 21, 39, 45, 67, 79 f., 83, 87, 93, 98, 124, 148, 158 f., 165, 173, 183, 191, 193 f., 201, 211, 217, 221, 227, 258, 261, 281, 292 f., 309, 314, 317 f., 320, 359 f., 362, 368, 379, 384, 392, 404; *Rel.* 15, 19, 24, 27, 48, 56, 66 f., 142, 148, 171, 233-5, 241, 243 f., 259, 330, 343, 356, 368, 376, 378, 388, 408.
— Inger, Jørgen Brahes, 409. — Johan, R., 26. — Johan 406. — Peder, RR., Lensmand p. Ravnsborg, 4, 6, 8 f., 11, 14, 26, 44, 46, 50, 53, 66, 71, 85, 111-3, 174, 177, 183 f., 186, 236, 238, 240, 242, 252, 276, 280, 308 f., 312, 330, 336 f., 347, 352, 354, 364 f., 374, 378, 382, 397, 407, 411; *Rel.* 403.
- Oxie Herred 133, 185.
- Paarup, Gers H., 186.**
- Paaske, Søren, i Kjøbenhavn 379.
- Padbjerg Gaard, Hjerm H., 178, 262.
- Padeborg Len, Hammer H., 363.
- Palladius, Niels, Præst i Kjøbenhavn, 1552 Superintendent i Skaane, 107, 129 f., 279, 291. — Peder, Superintendent i Sjælland, 40, 59, 82, 89, 94, 107, 130, 135, 171, 196, 200, 202, 245, 272-4, 279, 291, 315, 350, 366, 371, 373, 378, 397.
- Palle Nielsen i Engelholm 64. — Pedersen, Præst i Støvring, 266.
- Parsberg, Niels, Lensmand p. Vrejlev Kloster, 1554 p. Krogen, 14, 127, 146, 149, 153, 260, 295, 300, 310 f., 346, 354 f., 363, 369 f., 380, 387, 408. — Verner, RR., Lensmand p. Sølvitsborg, 14, 45, 49, 53, 174, 177, 181, 186, 206, 218, 237, 243, 308 f., 329, 332, 336, 341, 352, 362 f., 365 f., 388, 408 f., 412.
- Peder, Dr., se Palladius. — Abbed i Esrom Kloster 82, 95, 104, 178, 214, 290. — Præst i Kjøbenhavn se Peder Madsen Duus. — Præst i Kjertemind se Peder Kortsen. — Forstander for det alm. Hosp. i Aalborg se Peder Jensen. — Forstander for Kjærtingegaarden i Mariager 143. — Brygger i Nørsgaard 405. — Hugger i Aalborg 139. — Kobbertækker i Husum 145. — — Murmester i Helsingør 87. — Murmester i Ystad 87. — Ridemand 161. — Sadelmager 127. — Skriver i Aarhus 34, 152, 226. — Skriver i Sønderhoved 292. — Skrædder, Raadmand i Aalborg, 2. — Skytte i Lundby 10. — Smed i Engelholm 64. — Snedker i Hvingel 100. — Hallandsfar i Engelholm 64. — Jude, Foged i Helliggejsthuset i Visby, 386 f. — Sjællandsfar, Murmester i Randers, 87. — Andersen, Tolder i Dragør, 188. — Andersen 395. — Andersen i Sandvig 263. — Andersen i Vismarlev 221. — — Bentsen i Engelholm 64. — Bertelsen, Slotsskriver p. Skanderborg, 322. — Bertelsen i Refsgaard 382 f. — Bosen i Værløse 347. — Bosen i Fodsløtte 117. — Christensen se Dyre. — Ebbesen se Galt. — Eriksen i Engel-

- holm 64. — Findsen, Kirkevæрге for Vedtofte Kirke, 287. — Fren-
desen i Rønnebæk 177. — Han-
sen se Basse. — Hansen, Kantor
i Lund, 182. — Hansen, Præst i
Middelfart, 210. — Hansen i Ljor-
ring 104. — Hansen i Rø 263.
— Hansen i Stjovl 10. — Jakob-
sen i Aalborg 276. — Ibsen i
Asperup 278. — Jensen, Forstan-
der for det alm. Hosp. i Aalborg,
122 f. — Jensen Skriver, Borg-
mester i Kjøbenhavn, 41, 136. —
Jensen, Borgmester i Thisted, 341.
— Jensen, Byfog. i Kalundborg,
188, 190. — Jensen i Kjøge 325.
— Jensen p. Turø 8. — Ingvorsen
i Tømmerby 54. — Jonsen i Engel-
holm 64. — Josefsen i Gesse 221.
— Isaksen i Vulsrød 178. — Iver-
sen se Skeel. — Iversen, Kannik
i Lund, 383. — Jørgensen i Ør-
ridslev 293, 322. — Klavsens i
Aalborg 159. — Knudsen, Præst
p. Anholt, 97. — Knudsen, Borg-
mester i Middelfart, 17. — Knud-
sen i Hjørlev 369. — Kortsens,
Præst i Kjertemind, 204. — Lav-
ridsen i Engelholm 64. — Lav-
ridsen i Gislev 348. — Lavridsen
i Gram Herred 302. — Mikkelsen
i Aalsbo 278. — Mogensen i
Løjenkjær 259. — Nielsen i En-
gelholm 64. — Nielsen i Melby,
Skovfoged p. Asnæs, 249. — Niel-
sen i Bjerreby 10. — Nielsen i
Dal 108. — Nielsen i Faarup 163.
— Nielsen i Gyng Herred 58.
— Nielsen i Hjerrup 60. — Niel-
sen i Hyby 221. — Pedersen i
Faaborg 279. — Pedersen i Odense
279. — Pedersen, Herredsfog. i
Framlev H., 103. — Rasmussen
i Engelholm 64. — Reersens p.
Bøtø 168 f. — Seggelsen 137. —
Svendsen, Præst i Vallensved, 401.
— Sørensen i Aarhus 226. —
Terkelsen, Byfog. i Aarhus, 226.
— Thomesen i Vinterlund 293,
322. — Tordsen i Engelholm 64.
— Tordsen i Kjøge 166. — Tue-
sen, Byfog. i Ringkjøbing, 109.
— Villumsen, Byfog. i Helsingør,
44, 253, 346.
Pederstrup Len p. Laaland 364, 404.
—, Sønder H., Mols, 154.
Pein, Mynort, Borger i Brunsvig, 88.
Peltzer, Hans, 56 f.
Persberrig se Parsberg.
Pilegaard, Fyn, 61.
Pind, Søren, i Aarhus 118.
Plov i Sønderby 91.
Pocksholt, Børglum H.?, 253.
Podebusk, Erik Jørgensen. 354. —
Erik Prebensen, Lensmand p. Aa-
hus, 1554 p. Hundslund Kloster,
14, 78, 122, 208, 237, 343, 354,
356 f., 361, 408. — Jytte, Knud
Gyldenstjernes, 409. — Klavs 325.
— Movrids 35, 354.
— Hans, i Thisted 105.
Pogwisch, Agate, Enevold Jensens,
115. — Benedikt 354. — Frands,
Tolder p. Møen, 331, 404. — Hans,
Lensmand p. Thistedgaard, 189,
199, 265. — Vulf, Lensmand p.
Trøjborg, 29-31, 233, 294, 308.
Pommern 191.
Pors (Vaaben: en Stjerne), Christiern,
10, 363. — Sti, Lensmand p. Lunde-
gaard, 16, 20-2, 25, 31, 41, 47, 49,
52 f., 60, 63, 66, 75 f., 81-3, 85, 99,
108, 117, 129 f., 133, 171, 180,
184-7, 191, 234, 237, 240, 245,
250-3, 269, 276, 280, 291, 296,
303, 310, 316, 330, 332, 339, 346,
355, 365, 374, 380, 385, 387, 390,
393, 395.
— (Skadeland), Johan, 50.
— Peder, Vikar i Lund, 398.
Povl, Kongens Prædikant, se Novio-
magus. — i Sørvad 103. — Bøsse-
skytte 188. — Møller 396. — Rem-
snider i Randers 125. — Smed i

- Engelholm 64. — Jude, Borgmester i Trælleborg, 227. — Pommering, Skipper, 378 f. — Hellesen i Engelholm 64. — Ibsen i Dal, Herredsfog. i Fleskum H., 331. — Nielsen i Julstrup 132. — Olufsen i Torlev 366. — Pedersen i Voldborg H. 45. — Pedersen i Blære 137. — Pedersen i Høgholt 185.
- Prato, Filip de, Kannik i Aarhus, 110. — Johannes de, Kannik i Aarhus, 385.
- Pregel, Konrad, Mag. i Rostock, 151.
- Preussen se Albrecht.
- Primballe, Mads, 18.
- Prip, Jørgen, 100, 134.
- , Peder, Vikar i Aarhus, 384.
- Prytz, Simon, Tolder i Skagen, 115, 133, 141, 156.
- Præstonius, Georgius, Sangmester, 275.
- Præstø 39, 59, 238, 378, 394. — Kloster 305.
- Pugholm, Vandfuld H., 102.
- Pæregaard p. Langeland 203.
- Quang** se Kvang.
- Qvitzov, Diderik, 221. — Henning 92, 228. — Jørgen Henningsen 163, 199.
- Raaby**, Gjerlev H., 143.
- Raade Len, Flakkebjerg H., 363.
- Raagaard p. Amager 404.
- Raamose Sø, Stevns H., 246.
- Raarup, Bjerger H., Jylland, 106, 295.
- Rabbegaard, Bjerger H.?, Skaane, 60.
- Rade, Jørgen van, 86, 176, 208, 376.
- Raklev, Arts H., 290.
- Ralsvig p. Rygen 191.
- Ramløse By og Len, Holbo H., 44, 184, 363, 399.
- Ramsø Herred 233, 355.
- Rand, Holmans H., 394.
- Randers 4, 17, 24, 28, 38, 56, 84, 87, 92, 98, 109, 117, 119 f., 125, 137 f., 147 f., 190, 193 f., 225, 236, 259, 263 f., 270, 276, 324, 336 f., 385, 403; Østerbroport 218; Bro 104. — Borgmester se Jep Hofmand; Borgere se Anne Jakobs, Jørgen Jensen, Karine Christensdatter. — Frue Kirke 119. St. Mortens Kirke 119, 174; Præst se Niels Christensen.
- Randers Fjord 34, 103.
- Randerup, Lø H., 31, 414.
- Randrup, Middelsom H., 154.
- Ranes Gods i Bygholm Len 209.
- i Kalø Len 3, 178, 209.
- Rantzau, Brejde, 2, 30. — Henrik til Tovskov 7, 18, 236, 354. — Jesper, Lensmand p. Flensborghus, 208, 236, 354. — Johan 11, 38, 178, 318, 364. — Jørgen (Kremon), Kjøgemester, Lensmand p. Lønborggaard, 3, 208.
- Rasmus Andersen, Tolder i Falsterbo, 407. — Andersen i Assens 164. — Andersen i Baaring 278. — Bosen i Middelfart 201. — Hansen, Præst i Aalsø, 260. — Hansen i Visby 349. — Hansen, Underskriver p. Nyborg Slot, 93. — Hansen i Vedtofte 118, 138. — Jensen i. Langballe 257. — Jensen i Skumstrup 259. — Jensen i Vestermarie 213. — Lavrsen i Kjædeby 117. — Mikkelsen (Rytter), Præst i Ørum, 266. — Movridsen i Brenderup 278. — Pedersen, Stiftsskriver i Vendelbo Stift, 23, 51, 98, 115, 133, 135, 144, 182, 200, 202, 211, 217, 223, 235, 265, 271 f., 358, 386, 410. — Thomesen, Tømmermand i Aarhus, 34.
- Ravensberg, Eline, Anders Røllikes, 36.
- Ravnholt, Lysgaard H., 132.
- Ravnstrup, Falster, 299.
- Rebbelbjerg, Bjerger H., Skaane, 166.
- Rifdals Jord (ved Randers?) 256.
- Refsgaard 382 f.

- Refsvindinge, Fyn, 7, 335.
 Regelstorf, Anthonius, 328.
 Reimer, Hans, Landsdommer p. Bornholm, 85, 116, 171.
 Remlingrode, Gotskalk, 352.
 Render, Fyn, 340.
 Rendsborg 43, 314 f.
 Resen Bro over Guden Aa 71.
 Resendal, Hids H., 152, 254.
 Restrup, Hornum H., 153.
 Retlef Nielsen, Kongens Foged i Ribe, 349.
 Reventlow, Jakob, 350. — Iven 43, 173. — Knud 350. — Margrete, Erik Krabbes, 409.
 Reye, Anders, i Odense 355.
 Ribe 1 f., 4, 10, 12, 23, 28, 46, 56, 89, 95, 99, 129, 138 f., 146, 152, 172, 195, 202, 211, 214, 218, 224, 229, 237, 262, 277. 284 f., 287-9, 296, 299, 304, 306, 314, 316, 329, 349, 368, 371, 387, 394, 402 f., 406, 412. — Borgmester og Tolder se Oluf Pedersen; Kongens Foged se Retlef Nielsen; Borgere se Ped. Friis, Hans Andersen, Hans Tygesen, Jens Hegelund, Ped. Hvid, Niels Lassen. — Domkirke 176, 213, 239, 358, 371. Domkapitel 12, 26, 30, 99, 143, 155, 176, 197, 236, 265, 274, 285 f., 294, 297, 303, 314 f., 357, 387, 398. Ærkedegn se Jens Viborg. Degnedømme 99, 207; se Gunde Lange, Hans Svanning. Kantordømme 297; se Ant. Bryske, Jørgen Pedersen. Kanniker se Christiern Iversen, Ejl. Grubbe, Hans Markvardsen, Kasp. Mule, Niels Torkildsen, Chr. Sten, Søren Madsen. — St. Hans Kloster 236. — Hospital 236, 264, 283, 322, 398. Pugegaard 99, 283. — Biskopsgaard 20. — Graabrødre Kirkegaard 356. — Marked 324. — Stift 42, 65, 138, 142, 155, 177, 205, 208, 211, 231, 252, 279, 371, 374, 410; Superintendent se Hans Tavsens; Stiftsskriver se Søren Svendsen.
 Riberhus Slot og Len 19 f., 30, 51, 67, 121, 129, 134, 140, 145, 147, 179, 208, 211, 217, 225, 247, 262, 265, 269-71, 277, 279, 281, 287-90, 294, 296 f., 302, 305-9, 313 f., 327 f., 349, 355, 358, 367, 370, 372, 376, 398, 406.
 Riber, Søren, i Nyborg 94. — Thomes Enevoldsen, Kannik i Aarhus, 1. — Thomes 401.
 Rigborg, Hans Johansens, se Tinhuus.
 Rimbolt Pedersen, Præst i Viborg, 323.
 Rind, Middelsom H., 154.
 —, Rinds H., 114, 220.
 Rinds Herred 26, 54. — Herredsfoged se Anders Nielsen.
 Ring Kloster 24, 146, 209.
 Ringe, Gudme H., 13.
 —, Skam H., 13, 365.
 Ringeby Eng p. Bornholm 243.
 Ringkjøbing 4, 12, 26-8, 77, 109, 121, 145 f., 172, 216, 272, 274, 277, 284 f., 377. — Byfoged se Peder Tuesen; Tolder se Iver Nielsen; Borgere se Anne Peders, Villads Christiensen.
 Ringsted 1, 42, 59, 84, 191, 253, 310, 335, 382, 394. — Kloster 11, 14, 42, 59, 310, 363, 368, 373, 377, 382, 406 f.; *Dat.* 165. Abbeder se Hans Lavridsen, Niels.
 Ris Skov i Skaane 86.
 Risbokjær, Skodborg H.?, 102.
 Risby Birk, Baarse H., 363.
 Rise p. Ærø 73.
 Risebjerg, N. Asbo H., 57 f.
 Rislef, Tybjerg H., 171, 399.
 Risum Gaard, Hjerem H., 5, 261.
 Ritbarch, Hans, i Wismar 49.
 Robert, Kongens Saarlæge, se Geispuscher.
 Rod, Morten, 100.

- Rodneby se Rønne, Rønneby.
- Rodsteen, Jens Markvardsen, 253, 395.
- Rodstrup, Fyn, 277.
- Roholte, Faxø H., 399.
- Rold, Hindsted H., 146 f., 150.
- Romb, Skodborg H., 298.
- Romvig, Hammerum H., 69.
- Rorslev, Fyn, 340.
- Rose, Oluf, Tolder i Rødby, 66, 185, 378, 401.
- Rosengård, Jens, 44, 410. — Klavs 77, 410.
- Rosenkrands, Anne, Albr. Gjøes, 409. — Christoffer Nielsen 95, 103, 109, 146, 148, 208, 260, 281 f., 411. — Christoffer Stygge, Lensmand p. Sæbygaard, 146, 150, 153, 157, 176, 220, 395. — Erik Ottesen, Fog. p. Aalholm, Staldmester, 50, 53, 273, 288, 314, 411; *Rel.* 288. — Holger 113. — Holger, RR., Lensmand p. Bygholm, 10, 14, 53, 61, 74-7, 139, 155, 174, 179, 193, 209, 257, 263, 267, 281 f., 296, 307, 325, 336, 354, 365, 376, 382, 392, 394, 400, 408. — Jørgen, Lensmand p. Koldinghus, 314, 354, 386, 400, 408. — Niels 157, 307. — Oluf Nielsen 151. — Sidsel p. Hønborg, Erik Krummediges, 16, 92, 152, 208, 291, 394. — Sofie, Axel Brahes, 39, 43, 172, 363.
- Rosensparre, Jens Torbernsen, 240. — Sten, Lensmand p. Vordingborg, 1552 p. Kalundborg, 72, 83, 88, 127, 132, 168-70, 177, 193, 217, 227, 231 f., 250, 281 f., 306, 310, 314, 319, 337, 356, 363, 373, 393, 397, 408, 411.
- Rosenvinge, Henrik Mogensen, i Helsingør 44, 86, 172, 397. — Jens Mogensen i Helsingør 44, 86, 152, 172.
- Roskilde 1, 49, 55, 84, 183, 204, 245, 310, 335, 382-4, 394; *Dat.* 166, 245 f. — Borger se Jakob Bundtmager. — Domkirke 71, 245, 249, 396, 412. Altre: St. Erasmi 383 f.; Frue 384; St. Laurentii 36; Peblinge 384. — Kapitlet 49, 62, 186, 409; Ærke-
degn se Sti Pors; Degnedømme 319; se Berent Friis; Kanniker se Bent Bilde, Hans Black, Henr. Bruchofen, Fred. Godske, Lavrids Hansen, Jep Heye, Iv. Lykke, Joh. Oxe, Herm. Skeel; Vikarer se Hans, Jens Povlsen, Jørgen Nielsen, Oluf Aagesen. Præbender se Dalby, Hersted. — St. Bodils Kirke 133. Frue Kirke, Præst se Lavrids Esbernson. — St. Agnete Kloster 363. Frue Kloster 11, 123 f. St. Klare Kloster 11, 305.
- Roskildegård Len 177, 222, 226, 232, 243, 309, 334, 384, 394, 397, 405. — Skriver se Jens Nielsen.
- Rostock 32, 151, 258, 388. — Borger se Did. Sommer.
- Rostrup, Jørgen, 100.
- Rotfeld, Christense Nielsdatter, 396. — Jens 254, 396. — Ingeborg, Jep Falks, 396. — Kirsten Nielsdatter 396. — Niels Jensen 19, 396.
- Rouf Skov, Høllum H., 411.
- Rud, Erik, Lensmand p. Vestervig Kloster, 23, 68, 127, 146, 149, 153, 179, 211, 227, 246, 281 f., 326, 354, 408; *Rel.* 248. — Johanne 307. — Jørgen, Fog. p. Aalholm, 1554 Lensmand p. Korsør, 43, 240, 270, 307, 310, 317, 354, 363, 373, 377, 382, 408. — Knud, RR., Lensmand p. Korsør, 3, 9 f., 14, 17, 37, 53, 84, 174, 209, 307. — Otte, Lensmand p. Gulland, 10, 14, 41 f., 45, 61, 73, 77, 127, 138, 184, 216, 249, 286, 292 f., 306, 308 f., 315-7, 386 f., 413. — Peder 10, 14, 85, 196, 207, 250, 408, 413.
- Rudgaard, Sønderhald H., 100, 253, 264.

- Rudkjøbing 57, 84, 196, 211, 301, 345, 349, 353, 394. — Borgmester se Jep Drukken; Tolder se Mik. Kaadt.
- Rue, Fyn, 340.
- Ruel Mark, Brusik H.?, 325.
- Rugaard Slot og Len 5, 249.
- Rugsø Herred 146, 160, 163, 209, 225, 323.
- Rustung, Christoffer Trondsen, Lensmand p. Ebelholt Kloster, 28, 30 f., 83, 367, 370.
- Ry, Tyrsting H., 261. — Præst se Søren Christensen.
- Ryd, N. Asbo H., 58.
- Ryet, Lyng-Frederiksborg H., 110.
- Rygen 191.
- Rynkeby, Fyn, 73.
- Rysensten se Bøvling.
- Rytter, Oluf, 207.
- Gert, Borger i Lybæk, 83, 255.
- Rø p. Bornholm 263.
- Rødby 50, 70, 378, 383, 401-3. — Tolder se Oluf Rose.
- Røgetgaard 178.
- Røjle, Fyn, 278.
- Røllike, Anders, 10, 14, 36. — Herman 79.
- Rønne 405. — Byfoged se Hans Simonsen.
- , Lyng-Frederiksborg H., 110.
- Rønnebjergs Herred 22, 79, 81, 187, 194, 339, 405.
- Rønneby, Rødneby, 31, 49, 191 f., 215, 253, 335, 353, 389, 394.
- Rønnebæk, Hammer H., 177.
- Rønnebæksholm Gaard og Len 244.
- Rønninge, Fyn, 340, 347.
- Rønnov, Anne, Johan Urnes, 46 f., 63, 68, 88, 192, 203, 260. — Ejler, RR., Lensmand p. Tranekjær, 1553 p. Hagenskov, 44, 57, 68, 89, 92 f., 96, 151, 174, 177, 201, 219, 232, 260, 263, 267, 282, 293, 308 f., 326, 343, 354, 365 f., 382, 408.
- Jakob (Joachim), Biskop, 44.
- Rørby, Arts H., 38.
- Rørbæk, Store-, Gislum H., 119.
- Rører, Jørgen, Mag., 148.
- Røver, Jep, 54.
- Saaby, Vor H., 293, 322.
- , Vester-, Voldborg H., 62.
- Sabro Herred 102, 125, 163, 225. — Herredsfoged se Christen Pedersen.
- Sadolin, Jørgen Jensen, Superintendent i Fyn, 6, 82, 112, 131, 181, 212, 279, 339.
- Saint Malo 391.
- Sal (Sahl), Hovlbjerg H., 266.
- (Sall), Hovlbjerg H., 266.
- Sal, Mads, i Klotrup 54. — Nis i Klotrup 114.
- Sale, Oluf, i Engelholm 64. — Peder i Engelholm 64.
- Salling 271.
- Salling Herred 120, 177, 201, 350, 397 f.
- Sallinge, Fyn, 164.
- Salskov, Gers H., 237.
- Salthen, Jakob van, i Lybæk 371.
- Saltholmen 305.
- Saltofte, Fyn, 340.
- Saltø Slot og Len 123, 126 f., 133, 188; *Dat.* 188.
- Samsø 173, 393.
- Sandager Len i Skaane 363.
- Sandberg, Anders Christensen, 257, 267. — Eggert Henriksen 91 f., 334, 377. — Niels Henriksen 91 f., 377.
- Sandby Len, Gyngø H., 62, 122, 363.
- , Tudse H., 413.
- , Sabro H., 113, 254.
- Sandfær Gaard og Mølle, Ulvborg H., 1.
- Sandvig p. Bornholm 263.
- Sannangius, Jakob, Dr., 27.
- Sarpsborg, Salsborg, Borgere se Oluf Povlsen, Torben Olsen.
- Sasserup, Merløse H., 75.
- Savonarola, Hieronymus, 65.
- Saxestrup, Skaane, 48.

- Saxkjøbing 1, 85, 192, 253, 335, 394.
 Saxtrup, Bjørn, 410.
 Schult, Andreas, i Hamborg 330. —
 Henrik i Kiel 106, 117.
 Sebber Kloster 146, 208, 360.
 Sebberup se Sipperup.
 Seebblad, Knud Jørgensen, i Odense
 205.
 Seefeld, Enevold Jensen, 115, 267.
 Segeberg 309.
 —, Fardrup S., Ribe H., 306.
 Sehested (holstensk Slægt), Dorothea,
 Mik. Grops Efterleverske, 104, 178.
 — Jakob, Staldmester, 1, 241, 278,
 288, 403, 408. — Klavs 67, 236, 296.
 — Mikkell, Lensmand p. Svend-
 strup. 1552 p. Gavnø, 55, 85, 126,
 132, 141, 363, 408.
 — (dansk Slægt), Jens Thomesen,
 Landsdommer i Jylland, Lensmand
 p. Gudum Kloster, 78, 101 f., 104,
 146, 221. — Malte Jensen, Lens-
 mand p. Gudum Kloster, 148, 156,
 208, 236, 260, 354.
 Seiger, Lavrids, 395.
 Sejling, Hids H., 266.
 Sejlstrup Slot og Len 146, 160, 169.
 Sejnhus, Stevns H., 246.
 Selkjær, Gram H., 302.
 Selsø Gaard og Len 28 f., 157, 203,
 256 f., 261.
 Sem, Onsild H., 162.
 —, Ribe H., 406.
 Semb, Refs H., 299.
 Serlin, Lavrids Iversen, 44.
 Sest, Anst H., 303.
 Sevel, Ginding H., 284.
 Sibe, Johan, Guldsmed i Kjøben-
 havn, 87, 274 f., 344, 358.
 Sidsel (Kjønning af Demmestrup?),
 Frue, 395. — af Søbo se Lange.
 — af Tommerup se Brostrup. — Al-
 brets i Refsgaard 382. — paa Høn-
 borg, Erik Krummediges, se Rosen-
 krands. — Knud Gyldenstjernes se
 Ulfstand.
 Siestede se Sehested.
- Sigerslevøster, Strø H., 399.
 Sigersted, Ringsted H., 88.
 Silkeborg Slot og Len 17 f., 23, 51,
 95 f., 98, 102, 140 f., 152, 164, 179,
 182, 211, 214, 225, 247, 261, 266,
 269 f., 277, 279, 288, 290, 293, 297,
 302, 311-3, 326, 355, 372.
 Sille Aa, Bleking, 49.
 Simon Eriksen 411. — Nielsen i
 Borrig 294. — Pedersen, Borg-
 mester i Kjøge, 219.
 Simontorp. Bjerger H., Skaane, 166.
 Sipperup, Hammer H., 177.
 Sivend i Rabbegaard 60. — Nielsen
 i Flakkerup 79.
 Sivert Nielsen i Nyborg 13.
 Sjælland 29, 50, 53, 60, 62, 66, 75,
 89, 167, 175, 185, 227, 252, 261,
 281, 299, 316, 365 f., 388, 390.
 — Stift 279, 371, 374.
 Skaane 53, 66, 74-6, 78, 86, 99, 119,
 171, 210, 219, 251, 281, 285, 316,
 329, 334, 339, 365 f., 388, 390.
 — Stift 371, 374.
 Skaare, Skyts H., 69.
 Skablund, Hads H., 100.
 Skade, Niels Klavsen, Biskop i Aar-
 hus, 117, 152, 173. — Niels Mad-
 sen 100.
 Skads Herred 208.
 Skaftetelev, Slagelse H., 37.
 Skagen 4, 9, 28, 146, 150, 153, 190,
 358, 376. — Tolder se Simon
 Prytz.
 Skalder, Holger, Ærkedegn i Lund,
 382.
 Skalkendrup, Fyn, 302.
 Skals, Rinds H., 323.
 Skam Herred 37, 340.
 Skamby, Fyn, 5, 340.
 Skanderborg Slot og Len 3, 23 f.,
 73, 98, 102, 119, 123, 125, 135,
 143, 147, 152, 179, 182, 202, 207,
 214, 223, 225, 247 f., 261, 267,
 269 f., 277, 279, 288, 290, 293, 297,
 302, 327, 355. — Slotsskriver se
 Peder Bertelsen. — Kirke 323.

- Skanør 1, 69, 85, 192, 238, 253, 335. — Tolder se Anders Knudsen.
 Skarpenbergs Gods p. Mors 178.
 — i Salling 19.
 Skavbo, Jens, Skipper, 26.
 Skave, Elsebe, Ped. Svaves, 246. — Herluf, Landsdommer i Sjælland, 77, 85, 167, 169, 256 f., 261, 273, 337, 347, 366, 372. — Margrete, Klavs Rosengaards, 410. — Movrids 11.
 Skeel, Albret, Lensmand p. Børglum Kloster, 9, 23, 85, 146, 149, 153, 157, 179, 200, 209, 222, 246, 281 f., 317, 325 f., 343, 354, 395, 408. — Anders 156. — Anne, Malte Lavridsens, 157. — Herman, Landsdommer i Jylland, Lensmand p. Irup, 116, 128, 143, 154, 161, 175, 204 f., 208, 260, 396, 412. — Jakob 1, 19, 35, 44, 354. — Niels 26, 29, 55, 141, 209, 260, 265, 269, 278, 325. — Peder Iversen 178.
 — (Dyre), Slotsfog. p. Koldinghus, 327.
 — Thomes, Byfoged i Aalborg, 219, 229, 276.
 Skeftelynge, Gers H., 187.
 Skellinge Len i Skaane 363, 387.
 Skenck, Busk, 13.
 Skibby, Horns H., 255.
 Skibsted Bro, Hellum H., 123.
 Skjellerup, Onsild H., 266.
 Skjelskør 1, 60, 76, 84, 138, 166, 191 f., 207, 238, 253, 331, 335, 353, 394. — Sognekirke 166. Klosterkirke 166. — Provst se Niels.
 Skjerck, Hammerum H., 104.
 Skjerningballe se Ballen.
 Skjerninge, Vester-, Salling H., 76.
 Skjernov, Niels Markvardsen, Lensmand p. Braade, 11, 14, 121, 254, 264, 363.
 Skillinge, N. Asbo H., 166.
 Skinkel (Vaaben: tre Søblade), Jørgen, Lensmand p. Næsbyhoved, 92, 174 f., 177, 200, 203, 210, 212, 227, 232, 236, 241, 252, 262, 276, 278-80, 287-90, 293, 296, 299 f., 304 f., 308, 310 f., 321, 337, 357, 359, 369, 372, 378 f., 382, 395, 408.
 Skinkel (Vaaben: en Lilje), Hans, 11, 63, 92, 278, 411. — Povl 63, 92, 182. — (Tinhuus), Lavrids, 209. — Oluf, Lensmand i Slagslunde, 10, 14, 363, 403.
 Skjoldenæs Gaard og Len 177, 363.
 Skipperslev, Gers H., 47.
 Skive 4, 28, 146, 148 f., 190.
 Skivehus Slot og Len 146, 208.
 Skivholme, Framlev H., 163.
 Skivum, Aars H., 360.
 Skjærø, Ulvborg H., 264.
 Skjærød, Holbo H., 110.
 Skjævinge, Strø H., 241.
 Skjød, Hjerm H., 332.
 Skjøning, Christiern, i Hviding 258. — Jens 258.
 Skjørping, Hellum H., 118.
 Skjørping, Jon, i Engelholm 64.
 Skjørping, Sønderhald H., 251.
 Skjørpinge, Falster, 26.
 Skjøtt, Junker, p. Aalborg 393.
 Skodborg Gaard og Len 129, 152, 271, 288 f., 296, 299, 304, 349. — Foged se Ped. Stub.
 — Herred 295. — Herredsfoged se Mads Mørk.
 Skotland 32, 98, 344, 381.
 Skovby, Fyn, 340.
 —, Framlev H., 34, 103.
 Skovbylund se Skablund.
 Skovgaard, Sønderhald H., 253, 264.
 Skovgaard, Anders, Ærkedegn i Viborg, 128, 143, 158, 161, 208, 254, 257, 286, 299. — Hans, R., 14, 60, 64, 228, 299, 363, 412. — Hans, Sekretær, 80, 146, 194, 209, 237, 296, 298, 309, 317, 326. — Jørgen 299, 325, 394. — Mogens Justsen 17.
 Skovkloster 11, 59, 184, 192, 203,

- 382, 390, 400, 406 f. — Abbed se Christoffer Hansen; Foged se Erik Andersen.
- Skovlund, Ø. Horne H., 327.
- Skovs Byggested, Ø. Horne H., 327.
- Skovshøjrup, Vends H., 278.
- Skram, Hartvig, 254. — Peder til Voldbjerg, R., 213. — Peder, RR., Lensmand p. Helsingborg, 10, 14, 16 f., 22 f., 37, 47, 52 f., 57, 59 f., 81 f., 86, 129, 135, 147, 151, 171, 174, 177, 181, 187, 191, 194 f., 198, 216, 231, 237, 244, 249, 251, 253, 285, 292, 308-10, 330, 336, 339, 341, 361-3, 368-70, 376 f., 380, 382.
- (Fasti), Erik, Landsdommer i Jylland, 78, 85, 101, 104, 112, 114, 116, 161, 213, 260, 264 f., 267, 281 f., 395 f.
- Skrobishave, Fyn, 72.
- Skullerup, Voldborg H., 334.
- Skumstrup, Ning H., 259.
- Skyts Herred 185.
- Skønning se Skjøning.
- Slagelse 1, 15, 44, 60, 84, 191 f., 253, 309 f., 335, 394. — Byfoged se Christiern Olufsen. — Frue Kirke 60. St. Mikkels Kirke 60; Præst se Anders Nielsen. — Skole 60.
- Slagslunde Len, Ølstykke H., 363.
- Slangerup 394. — Kloster 11, 241, 244, 401.
- Slangstrup (Blangstrup), Baag H., 340.
- Slavs Herred 180.
- Slesvig, Fyrstendømme, 56.
- Slet Eng, Brusk H.?, 325.
- Slet Herred 405.
- Slimminge, N. Asbo H., 58.
- Smaalandene 175, 365 f., 388.
- Smidstrup, Baarse H., 43.
- Smit, Jørgen, 188. — Unge Jørgen 188.
- Smørum Herred 233, 355.
- Smørup, Aars H., 157 f.
- Snagdalen, Hind H., 387.
- Snedstrup, Hundborg H., 149.
- Snesere, Baarse H., 196.
- Sneslev, Ringsted H., 399.
- Snestrup, Tønnersø H., 225, 227, 245, 363.
- Snevre, Merløse H., 75.
- Sofie, Dronning, 71, 111; hendes Staldmester se Henrik Steberck. — Ax. Brahes se Rosenkrands. — Hans Oldelands se Munk. — Jak. Hardenbergs se Lykke.
- Sokkelunds Herred 233.
- Sole, Gammel-, Nørvang H., 132.
- Solskov, Nørvang H., 132.
- Solt se Saltø.
- Sommer, Diderik, i Rostock 188.
- Sonnerup, Strø H., 241, 255.
- Sort. Peder, i Engelholm 64.
- Sorud Skov i Skaane 87.
- Sorø Kloster 5, 11, 14, 42, 59, 84, 253, 363, 368, 373, 377, 382, 387, 406 f.; *Dat.* 165, 382. — Abbed se Niels; Læsemester se Rasmus Sartorius.
- Sosmark, Laaland, 65, 364, 378; *Dat.* 70.
- Spangenberg's Postille 397.
- Spanggaard, Rinds H., 268.
- Sparre (i Sjælland), Jep Torbern'sen, 410.
- (i Skaane), Anne, Mog. Gyldenstjernes, 172, 409. — Henrik Aagesen 52. — Jakob Movridsen 49, 52 f., 186, 190, 362 f., 408. — Jep Tordsen 21, 52. — Knud 49, 52; 383, 395, 412.
- (i Sverrig), Gjørvel Faddersdatter, Lave Brahes, 59, 81.
- Spend, Jens, 102.
- Spjellerup, Faxe H., 399.
- , Ø. Flakkebjerg H., 192, 203.
- Splid, Christiern, 55, 325. — Jørgen 208, 395.
- Spørring, V. Lisbjerg H., 254.
- Spøttrup, Rødding H., 248.
- Staby, Ulvborg H., 262.
- Stade 168.
- , Børglum H., 159.

- Staffen (Steffen) Pottemager 97. —
 Skraver i Engelholm 64. — Jude
 i Derome 55. — Staffensen i
 Stege 49.
- Stakkerup, S. Asbo H., 58.
- Stangeberg, Henrik, Biskop, 213.
- Stangerum, Gjerlev H., 106.
- Starupgaard, Fjends H., 101.
- Staverskov, Oluf, 6.
- Stavr Skov, Vends H., 278.
- Steberck, Henrik, Dronningens Stald-
 mester, 93.
- Steffen se Staffen.
- Stege 1, 49, 85, 138, 192, 213, 238,
 253, 335, 353. — Præst se Jørgen
 Lavridsen.
 — Len 363.
- Sten Erikson se Lejonhufvud.
- Sten, Christiern, 100. — Christiern,
 Præst i Føvling, 371. — Erik 100.
 — Henrik 100. — Knud 100.
- Rasmus, Slotsskriver p. Dron-
 ningborg, 358.
- Stenderup, Brusk H., 322.
 —, N. Tyrstrup H., 46.
- Stenild Præbende i Viborg Dom-
 kirke 204.
- Stenløse, Ølstykke H., 82.
- Stenmagle, Alsted H., 41, 47.
- Stensen, Knud, Lensmand p. Island,
 304, 371, 396.
- Stensgaard, Salling H., 398.
- Sterneberg, Morten, 333.
- Stettin 188.
- Stevns Herred 233. — Herredsfoged
 se Oluf Ibsen.
- Stilling, Hjlemslev H., 267.
- Stjovl p. Taasinge 10, 202.
- Stokkemark, Laaland, 65; *Dat.* 70.
- Stolfod, Lambrecht, 73.
- Store Bælt 98, 373, 388.
- Storeheddinge 394.
- Storkø ved Bleking 54.
- Stovgaard i Diernisse, Fyn, 91.
- Stralsund 122, 188.
- Strandbakken, Faxe H., 195.
- Strandby, Sønderhald H., 254.
- Strandet, Lille-, Fjends H., 17, 103.
- Strandhuse, Brusk H., 303.
- Strange Nielsen i Eskildstrup 88.
- Strangesen, Marine Klavsdatter, 239.
 — Otte Klavsen 292, 296.
- Strauch, Dr., i Lybæk 151.
- Strekhals Gods 209.
- Strelev, N. Horne H., 3.
- Strib Skov, Vends H., 278.
- Strubbe, Johan, Dr., 403.
- Struckmann, Jørgen, i Odense 69.
- Strueby p. Ærø 365.
- Strærup, Fyn, 365.
- Strø, Strø H., 241.
 —, Ø. Gyngø H., 47.
 — Herred 133.
- Stub, Peder, Foged p. Skodborg, 96,
 129, 152, 257, 287-90, 299, 304,
 349.
- Stubbekjøbing 1, 50, 65, 70, 79, 85,
 138, 192, 253, 335, 353, 394.
- Stubbergaard, Ginding H., 230.
- Stubberup Len, Skaane, 363.
- Stubdrup, Hatting H., 132.
- Sture, Thomes, Lensmand p. Søn-
 derborg, 42.
- Stygge, Biskop, se Krumpen.
- Stygge, Christen, til Randrup 154,
 254. — Hans, Lensmand p. Dron-
 ningborg, 17, 24, 36 f., 51, 56, 70,
 74, 95-8, 100, 104 f., 107, 112, 123,
 132, 135, 143, 150, 154, 162 f., 174,
 182, 193 f., 198, 209, 217 f., 223-5,
 232, 237, 246, 251 f., 254, 260, 264,
 266, 271, 276 f., 280-2, 302, 312,
 314, 320, 325, 330, 358, 374, 377 f.
 — Thomes, Foged p. Dronning-
 borg, 101, 292.
- Christoffer se Rosenkrands.
- Stærvede Len, Flakkebjerg H., 363.
- Størle, Peder, 14, 40, 352, 363, 410.
- Støvring, Hornum H., 118.
 —, Støvring H., 101, 266.
- Suldrup, Hornum H., 153, 353.
- Sullerup, Torne H., 45.
- Sundhylille. Lyng-Frederiksborg H.,
 399.

- Sunds Herred 90, 177.
 Sundstrup, Rinds H., 54, 220.
 Sur, Peder, 232.
 Susanne, Jak. Brockenhuus's, se Bølle.
 Svale, Verner, Landsdommer i Fyn, 25, 63, 68, 91 f., 117, 138, 162, 164, 169, 236, 251, 278, 294, 301 f.
 Svaneke 405.
 Svanning, Hans, Dekan i Ribe, 99, 176, 199, 205, 300, 411.
 Svanninge, Fyn, 80, 88. — Præst se Hans Madsen.
 Svansund 233.
 Svave (Svob), Jørgen, 7, 11, 127, 182, 232, 236, 296, 313. — Peder 17, 30, 246.
 Svend i Rebbelbjerg 166. — Mikkelken i Engelholm 64. — Olsen i Engelholm 64. — Olsen i Halmstad 221. — Olsen, Skipper?, 208.
 Svendborg 1, 16, 35, 44, 55, 63, 84, 167, 196, 200, 202, 263, 269, 301, 353, 394. — Byfoged se Klavs Povlsen; Borgere se Anders Andersen, Anders Hansen, Hans Jespersen. — Frue Kirke 202, 348. St. Nicolai Kirke 202.
 Svendlund, Hammerum H., 140.
 Svendsholm, Ulvborg H., 208, 262.
 Svendstrup Gaard og Len 55, 85, 232. — Gaard, Himle H., 244.
 —, Asbo H., 58.
 —, Hornum H., 353.
 Sverborg, Hammer H., 399.
 Sverrig 215 f., 218, 292, 307, 310, 329, 341, 352, 362, 403.
 Svindinge, Fyn, 348, 361.
 Svinholms Bro, Laaland, 70.
 Svinninge, Ods H., 144.
 Svinø, Vends H., 294.
 Svob se Svave.
 Svostrup, Hids H., 266.
 Syv, Ramsø H., 62.
 Sæby 4, 28, 146, 150, 153. — Aa 108.
 Sæbygaard Len p. Laaland 364.
- Sæbygaard, Dronninglund H., 146, 176, 208.
 Sædding, V. Horne H., 292.
 Sæddinge, Laaland, 70.
 Søbørg 85.
 Søfue, Tune H., 62.
 Søgaard, Merløse H., 75.
 —, Asmild S., Nørlyng H., 76.
 —, Buderup S., Hornum H., 161.
 —, Rønninge-, Fyn, 347.
 Søllerup, Bjeverskov H., 77.
 Søllerød, Sokkelunds H., 399.
 Sølvitsborg 191 f., 253, 335.
 — Slot og Len 177, 242, 269, 332, 363, 365 f.
 Sømærk, Møen, 49.
 Sømme Herred 133.
 Sømmershavn 1, 69, 85, 192, 238, 253, 335, 394.
 Sønder Herred p. Langeland; Herredsfoged se Hans Madsen.
 — Herred i Mols 97, 225.
 Sønderborg Slot og Len 42, 45, 319.
 Sønderby, Baag H., 91, 340.
 —, Bølling H., 325.
 —, Hind H., 77.
 Søndergaard i Vrov, Fjends H., 155.
 Sønderhald Herred 97, 163, 225.
 Sønderholm, Hornum H., 134, 395.
 Sønderhoved, Nørvang H., 292.
 Sønderjylland 265, 319, 339.
 Sønderlyng Herred 50, 56, 95, 97, 102, 109, 146, 163, 208, 225, 271, 323.
 Sønderslev, Gers H., 186.
 Søndersø, Fyn, 52, 223.
 Søren, Kannik i Aarhus, 385. — Præst i Halling 267. — Murmester i Malmø 87. — Murmester i Ystad 87. — Skriver i Kolding se Søren Kjær. — Skriver, Byfoged i Næstved, 133. — Skriver, Kong Gustavs Tjener, 55, 63. — Skriver i Lund 180. — Skriver hos Rentemesteren 309. — Brungsen, Herredsfog. i Bjerger H., 143. — Christensen, Præst i Ry, 304. — Christiensen

- i Kolding 325. — Christiensen 136. — Dinesen i Saaby 293, 322. — Gregersen, Skipper, 335. — Ibsen i Fennedsad (Frennesalt) 293, 322. — Ibsen i Hallendrup 101. — Jensen, Byfoged i Grenaa, 113. — Jensen, Herredsfog. i Vor H., 143. — Jensen i Lottrup 281. — Jørgensen i Svendlund 140. — Kallisen, Kannik i Aarhus, 236. — Lavridsen i Viby 278. — Mad- sen, Kannik i Ribe, 371. — Mat- tissen i Krogstrup 153 — Mogensen 38. — Nielsen i Skjorping 118. — Pedersen, Herredsfog. i Hads H., 143. — Pedersen, Kongens Hjulmager, 311. — Pedersen i Otterup 369. — Pedersen i Vedby 223. — Svendsen, Stiftsskriver i Ribe, 329, 372. — Tygesen 179, 200.
- Sørnjeg Skov, Tudse H., 52.
 Sørup, Falster, 65, 150; *Dat.* 68, 70.
 — Birk, Laaland, 365.
 Sørupgaard, Lem Sogn, Støvring H., 106, 162.
 Sørvad, Ulvborg H., 103.
 Söttrup, Aars H., 217.
- Taagerød, Fyn, 340.**
 Taarnborg, Slagelse H., 326.
 Taarnby, Bjeverskov H., 399.
 Taarup, Baag H., 340.
 —, Vends H., 278.
 —, Middelsom H., 155.
 —, Mols H., 257.
 —, Sønderhald H., 121.
 Taasinge 14, 90, 120, 225.
 Taastrup, Høje-, Smørum H., 84.
 Tage Ottesen se Thott.
 Tallerup og Tallerupgaard, Fyn, 198.
 Tange 255.
 Taske Pukkelslager 369.
 Tendrup, Ø. Lisbjerg H., 239.
 Tengslemark, Ods H., 413.
 Theodorus, Vitus, tysk Theolog, 65, 412.
- Terkel Pedersen se Væbner.
 Termestrup, Sønderhald H., 4.
 Terslev, Ringsted H., 366, 399.
 Ther Smedes, Thomes, i Flensborg 304 f.
 Terstedt, Hellum H., 123, 333.
 Testrup, Ringsted H., 399.
 —, Ning H., 1.
 Tidemand, Jørgen, Landsdommer i Skaane, 386 f., 395, 398. — Mar- grete, Just Urnes, 46, 57. — Mar- kvard 10, 46, 57, 168, 334.
 — Hans 330.
 Tidemandsholm se Kartoff.
 Timmerby, Børglum H., 54.
 Tingøre Kloster p. Island 83.
 Tinhuus, Anne, Frands Brocken- huus's, 409. — Hilleborg, Klavs Daas, 409. — Otte 11. — Rig- borg, Hans Johansens, 409. — Jfr. Skinkel.
 Tinning, Sabro H., 231.
 Tipsmark, Hjerm H., 401.
 Thisted 105, 107, 136, 146, 149, 153, 190, 265, 336, 340, 358 — Borgmestere se Gregers Simonsen, Peder Jensen; Borger se Villads Kronner. — Skolemester se Anders Villumsen.
 Thistedgaard og Len 189, 209, 265, 269.
 Tjæreby, Strø H., 110.
 Tjørnede, Merløse H., 413.
 Thode, Morten, 373.
 Toksværd, Hammer H., 397.
 Toldsted, Ris H., 19.
 Tolstrup, Aars H., 217.
 Thomes Smed i Kolding 105 — Smed, Herredsfog. i Slet H., 405. — Furbo 118. — Hansen af Skyts Herred 185. — Hansen p. Bøto 169. — Hellesen i Aalborg 158. — Ibsen, Præst i Jordløse, 227, 357. — Ibsen i Ingerslev 259. — Jensen i Gjedved 164. — Reersen p. Bøto 168. — Simonsen i Aale 149. — Svendsen (Orning?) 268.

- Thomestrup, Vester-, Børglum H., 169.
- Tommerup, Fyn, 6, 340.
- Torbern Nielsen se Arenfeld.
- Tord Christiensen i Gram Herred 302.
- Torlev, Ringsted ell. Alsted H., 366.
- Torlof Olsen i Sarpsborg 317.
- Tornberg, Fyn, 340.
- Torndal, Hornum H., 100.
- Torne Herred 81, 133, 187.
- Tornekrands, Erik Nielsen, 101, 157, 396.
- Torneleje ved Skagen 9.
- Torning, Lysgaard H., 266.
- Torsten Jensen i Kolding 325.
- Torsø, Hovbjerg H., 266.
- Torup, Gers H., 186.
- , N. Asbo H., 58.
- , Fyn, 340.
- paa Ærø 73.
- , Støvring H., 113, 144.
- , Rinds H., 54.
- , Lille-, Rinds H., 220.
- Torups Jord ved Nykjøbing p. S. 252.
- Tostrup, Rinds H.?, 100, 414.
- , Sønder-, Falster, 47.
- Thott, Aage Andersen, 393. — Anne, Knud Knøbs, 307. — Klavs 292, 362 f. — Tage Ottesen, RR., 9, 14, 17, 31, 46, 52, 55, 57, 59, 101, 104, 110 f., 113, 116, 121, 151, 174, 237, 244, 307-9, 325, 336, 363, 369 f., 393.
- Tov Pedersen i Karstrup 166.
- Tove Nielsdatter i Aarhus 101.
- Tovskov, Gram H., 7.
- Tovstrup, Ulvborg H., 103.
- Tranderup p. Ærø 73, 365.
- Trandum, Ginding H., 284.
- Trane, Niels, i Viborg 130.
- Tranekjær Slot og Len 96, 151, 177, 232, 372.
- Tranholm, Vrads H., 209.
- Treen, Gers H., 47, 186.
- Troels Mikkelsen i Højrup 278.
- Troelstrup, Fjends H., 103. Troelstrupgaard 103.
- Trolle, Anne, Ax. Ugerups, 14, 45, 57, 237, 318, 363, 412. — Arvid, Ridder, 57. — Lille Arvid 57. — Børge, RR., Lensmand p. Jungshoved og p. St. Agnete Kloster i Roskilde, 10, 14, 17, 37, 46, 52 f., 57, 59, 101, 104, 110 f., 113, 116, 121, 174, 183, 237, 242, 244, 273, 307-9, 336, 350, 352, 354, 363 f., 366, 368, 378, 397, 408; *Rel.* 388. — Herluf, Lensmand p. Krogen og Ring Kloster, 10, 14, 48, 53, 75, 83, 133, 146 f., 160, 184, 196, 209, 253, 255, 272, 281 f., 311, 341, 354, 362, 408. — Jakob 57. — Niels 354. — Ture 57.
- Trottenberg i Halland 321.
- Trude, MadsNielsens, i Engelholm 64.
- True, Hasle H., 385.
- Truid Hellesen i Tulsager 186. — Ibsen i Engelholm 64. — Olsen i Engelholm 64.
- Truidsønner se Ulfstand.
- Try Herred 48, 83, 196, 272, 355.
- Tryggevælde Gaard og Len 39, 67, 177, 363, 378.
- Træholt, Lysgaard H., 131.
- Trælleborg 1, 69, 85, 138, 192, 227, 238, 253, 272, 305, 335, 353, 394. — Borgmester se Povl Jude; Byfoged se Niels Madsen.
- Træne se Treen.
- Trøjborg Slot og Len 29-31, 294, 308, 319, 365, 398.
- Tulsager, Gers H., 186.
- Tune Herred 133, 187, 233, 355.
- Ture, Biskop, se Tyge.
- Tureby Len, Faxe H., 363.
- Turø 8.
- Tustrup, Hellum H., 333.
- Tved, Fyn, 348.
- Præbende i Aarhus Domkirke 239.
- Tvede, Hammer H., 43.
- Tvingstrup, Vor H., 106, 295.
- Tvis, Hammerum H., 282 f.
- Thy 272.
- Tyhjerg, Tyhjerg H., 399.

- Tyhjerg Herred; Herredsfoged se Niels Jensen.
- Tyge, Biskop i Ribe 1270, 316. — Andersen i Engelholm 64. — Asmundsen, Kannik i Lund, 398. — Lavridsen i Kelderup 334. — Nissen, Fog. p. Trøjborg, 30.
- Tyrestrup, Turrestrup, Merløse H.?, 41, 47, 414.
- Tyrrestrup Skov ved Aarhus 258.
- Tyrsting Herred 125.
- Tyskland 58 f., 69, 74 f., 77, 83, 98, 206, 242, 251 f., 255, 273, 328, 331 f., 345, 376, 380, 388, 395, 401-3.
- Tyvelse, Tybjerg H., 399.
- Tøjstrup, Nørhald H., 239.
- Tølløse Len 384 f.
- Tøndebinder se Klavs Mortensen.
- Tønder Len 398.
- Tønnes Jude, Byfog. i Helsingborg, 412.
- Tønning, Tyrsting H., 325.
- Tørvild Herred 209.
- Tørring, Gjerlev H., 154.
- Tørringe, Fyn, 340.
- Tørslev, Gjerlev H., 140.
- , Vester-, Nørhald H., 266.
- U**, Mogens, 116, 250.
- Ubberup, Sjælland, 45.
- Udby, Tudse H., 103.
- Udlejre, Ølstykke H., 291.
- Udsen, Enevold Lavridsen, 314.
- Ugelbølle, Ø. Lisbjerg H., 112.
- Ugerup, Arild, 43, 318, 351, 354, 401. — Axel 14.
- Uggerløse, Merløse H., 47.
- Uggerslev, Fyn, 357.
- Uglerup paa Amager 216.
- , Tudse H., 413.
- Ulbølle, Fyn, 340.
- Ulfeld, Christoffer Pallesen, 26, 278, 410. — Ebbe Knudsen, Lensmand p. Lykaa, 14, 31, 53 f., 151, 186, 215, 218, 243, 292, 308 f., 329, 332, 341, 352, 363, 365, 388, 408, 412. — Just Andersen 99. — Jørgen Jensen 14, 189, 194, 363, 385. — Klavs Eggertsen 11, 14, 38, 278, 363, 411. — Knud Ebbesen 411. — Korfits, Sekretær, 3, 11, 104, 123 f., 128, 139, 146, 269, 282, 311, 354; *Rel.* 24. — Margrete, Knud Gjeddes, 411. — Mette, Siv. Grubbes, 410. — Otte Stisen 8, 28, 30 f.
- Ulfstand, Børge, Lensmand p. Lahlholm, 14, 41, 52 f., 66, 186, 189, 216, 218, 243, 278, 362. — Christense, Tønne Tønnesens, 29. — Gert 11, 14, 150, 278. — Gregers Holgersen 37. — Gregers Truidsen 59, 81, 85, 146, 160, 209, 281 f., 323, 408. — Jens, Lensmand p. Saltø, Hofmarskal, 123, 126, 199; *Rel.* 285, 287. — Kirsten, Karl Bryskes, 37. — Lave, Lensmand p. Varbjerg, 14 f., 25, 37, 40, 53, 58 f., 81, 91, 129, 177, 189, 203, 243, 292, 308-10, 332, 341, 352, 363, 365, 376, 388, 403, 408, 411 f. — Niels 59, 81, 197. — Sidsel, Bjørn Andersens, 411. — Sidsel, Knud Gyldenstjerne's, 169, 187, 278, 301, 347, 352, 363. — Truid 59, 81, 250. — De Truidsonner 69.
- Ullemose, Fyn, 90.
- Ullerslev, Fyn, 381.
- Ulrik, Hertug af Meklenborg, 389. — Smed 145, 223, 232.
- Ulstrup, Aars H., 217.
- , Hundborg H., 149.
- Ulvborg Herred 51, 95, 121, 179, 202, 211, 246, 272, 277, 302, 326.
- Ungstrup, Lysgaard H., 266.
- Uno, Villum von, Apotheke i København, 121, 351.
- Ure, Anst H., 303.
- Urlev, Bjerger H., Jylland, 296.
- Urne, Alhed, Jørg. Venstermands, 38, 170, 364, 410. — Axel 10, 25, 61, 127, 203, 354, 360, 397, 410. — Christoffer 73, 262. — Hans 11,

- 14, 170, 278. — Johan 46 f., 63. — Just 46. — Jørgen Johansen, Lensmand p. Nykjøbing, 53, 71, 84, 186, 385, 410. — Jørgen Lavesen 52, 405, 410. — Karl 260. — Klavs, RR., Landsdommer i Skaane, 14, 17, 52, 59, 166, 174, 186, 231, 237, 244, 251, 303, 305, 307-9, 313, 325, 336, 339, 363, 366, 368, 387, 395, 408, 410. — Knud 61. — Lave, Biskop, 29, 65. — Lave Johansen 92, 94, 127, 410.
- Vaalse og Vaalse Birk, Falster, 65, 70.**
- Vaarø p. Taasinge 10.
- Valby, Holbo H., 181, 399.
- , Sokkelunds H., 62.
- Vale, Herman, i Odense 311, 395. — Jørgen, Toldskriver i Helsingør, 1, 142, 331 f.
- Valkendorf, Slægten, 348. — Christoffer 92. — Erik, Kongens Kammer tjener, Lensmand p. Højstrup, 175, 381, 386; *Rel.* 287, 369. — Inger, Knud Urnes, 203. — Jørgen, Skjænk, Lensmand p. Holbæk, 63, 244, 383, 408; *Rel.* 75, 89, 108, 219.
- Vallensbæk, Smørum H., 332.
- Vallensved, Ø. Flakkebjerg H., 401.
- Valløf el. Vallom Mark i Jylland 324.
- Valsøllille, Ringsted H., 399.
- Valter Jakobsen i Næstved 273.
- Waltertum, Wilhelm von, Ridder, 148, 243.
- Vammen, Nørlyng H., 299.
- Vandfuld Herred 295. — Herredsfoged se Jens Mørk.
- Vandløse, Alsted H., 244.
- Vange, Dronninglund H., 395.
- Vangkjær, Dronninglund H., 395.
- Varbjerg 19, 39-41, 58 f., 62, 85, 91, 172, 192, 253, 310, 332, 335, 353, 365, 376, 389. — Borgmester se Lavr. Mus.
- Varbjerg Slot og Len 37, 177, 242, 363.
- Vard Syssel 314.
- Varde 4, 12, 28, 41 f., 145 f., 165, 172, 268, 277, 281, 283 f., 314 f., 321. Ladegaardsjord 268. — Borgere se Enevold Graversen; Frands Jepsen, Hans Pedersen. — St. Ibs Kirke 42, 283; Præster se Jep Pedersen, Niels Andersen.
- Vasspyd Anne, Erik Grubbes, 410. — Erik Madsen, Lensmand p. Birkende, 10, 14, 74 f., 250, 363, 410. — Lavrids Madsen 11.
- Vedby, Fyn, 223.
- , Sønder-, N. Asbo H., 58.
- Vedsted, Ribe H., 387.
- Vedtofte, Fyn, 118, 138, 287.
- Veggerby, Hornum H., 100.
- Vejby, Bjerge H. i Skaane, 231. — se Vedby.
- Vejen, Malt H., 257, 296.
- Vejenbrød, Lyng-Kronborg H., 241.
- Vejler, Herman, i Kjøbenhavn 378.
- Vejerslev, Hovlbjerg H., 266.
- Vejlby, Fyn, 278.
- Vejle 4, 28, 92, 94, 100, 138 f., 195, 229, 270, 302, 314 f., 394, 403. — Borger se Anders Lavridsen. — Mølle 208. —, Fyn, 334.
- Vejlegaard, Refs H., 248.
- Vejstrup, Fyn, 13, 357, 372.
- Velds, Sønderlyng H., 51.
- Velling, Hind H., 26.
- Velthen Hattemager 342.
- Vemmelev Sogn, Slagelse H., 61.
- Vemmetofte 85.
- Vendelbo Stift, Vendsyssel 23 f., 51, 66, 144, 161, 177, 182, 200, 202, 211, 217, 223, 235, 245, 247, 252, 265 f., 271, 280, 374, 376, 410. — Superintendenter se Oluf Chryso-stomus, Lavrids Nielsen. — Stiftsskrivere se Henrik Gerkens, Rasmus Pedersen.

- Vendiske Stæder 150 f., 174, 221, 238, 315, 320, 331, 335.
- Vennestad, Gers H., 186.
- Venning, Sønderlyng H., 96.
- Venstermand, Jørgen, Lensmand p. Gjedsergaard, 11, 38.
- Ventrup, Tune H., 389.
- Wentzel, Anders, i Antwerpen 255.
- Werder, Ask van, 186.
- Vermermand, Hans, 412.
- Verninge, Fyn, 340 f.
- Verst, Anst H., 303.
- Vespenø ved Island 26, 195.
- Vesterby, Fyn, 43, 340.
- Vesterbølle, Rinds H., 317.
- Vestermarie, Bornholm, 213.
- Vesternæs Birk p. Laaland 365.
- Vesterris, Rinds H.?, 317.
- Vesterstad Len, Fers H., 363.
- Vestersøen 389.
- Vestervig Kloster og Len 23 f., 146, 149, 179, 211, 246, 326.
- Wetken, Herman, Borger i Hamborg, 228.
- Vetterslev, Ringsted H., 399.
- Vevlinge, Fyn, 340.
- Vexø, Ølstykke H., 60.
- Veyer se Vejer.
- Viborg 4, 26, 28, 38, 50, 56, 114, 128, 140, 144, 146, 148 f., 155, 160, 190, 286, 291, 360, 368, 394, 403; *Dat.* 151-6. — Borger se Niels Trane. — Domkirke 161, 204 f., 347, 360; Præbender se Hjarbæk, Loldrup. — Kapitel 116, 155, 161, 190, 197, 286, 360, 362; Ærkedegne se And. Skovgaard, Hans Skovgaard; Provsti 190, 222, 286, 291; jfr. And. Barby, Christiern Pedersen; Kanniker se Jens Nielsen, Jørgen Pedersen, Kjeld Olufsen. Præst se Rimholt Pedersen. Drotens Kirke 158. Graabrødrekirke 161. St. Hans Kirke 160. St. Mortens Kirke 155. Sortebrødrekirke 161; Præst se Morten Hvas. — Hospital 191, 286, 298; Forstandere se Chr. Brun, And. Skovgaard. — Skolemester se Oluf Nielsen.
- Viborg Stift 51, 65, 152, 155, 175, 177, 194, 211, 220, 252, 257, 268, 271, 275, 279, 343, 371, 374, 410. — Landsting 156, 215, 310.
- Viborg, Jens. Ærkedegn i Ribe, 67.
- Viby, Bjerger H., Skaane, 60.
- , Bjerger H., Fyn, 299, 302.
- , Vends H., 278.
- Wicken. Blasius van, Hovedsmand p. Hannerhus, 331.
- Vidstrup. Øster-, Vennehjerg H., 160.
- Viffert. Albret Maltesen, 116. — Anne, Gert Bryskes, 278. — Axel Tønnesen 29. — Dorte, Ped. Kruses, 99. — Holger Tønnesen 240, 398, 412. — Jakob Tønnesen 35, 44, 94, 127, 278. — Jon Madsen 157, 161, 222, 254, 262, 267, 395. — Malte Lavridsen 157.
- Wigbolt, Berent, se Friis.
- Wigen, Klavs von, i Deventer 334.
- Vigerslev, Fyn, 300.
- Vignæs Birk p. Laaland 364.
- Villads Christiensen i Ringkjøbing 109. — Madsen 24.
- Villands Herred 60, 178, 347, 363, 398.
- Villemose, Hjerm H., 401.
- Villum Apotheke se Uno. — Skotte i Helsingborg 168.
- Vilsted, Slet H., 208.
- Vilstrup, Brusk H., 303.
- Viltfang, Tønnes, 186.
- Winckler, Jørgen, fra Sachsen 309.
- Vind, Ivet, 325, 377.
- Niels i Engelholm 64. — Peder i Engelholm 64, 388.
- Vindeballe p. Ærø 73.
- Vindebro, Gers H.?, 47.
- Vindekilde, Ods H., 54, 144.
- Vinderslev, Lysgaard H., 26, 141.
- Vinderød, Strø H., 399.
- Vinding, Tyrsting H., *Dat.* 322. — Herred 90.
- Vindinge, Fyn, 335.

- Windtz, Jakob, Hovedsmand for Landsknægtene, 182, 194, 375.
 Vinge, Middelsom H., 155.
 Vinkel, Middelsom H., 154. — Præst se Just Lavridsen.
 Vinslev, V. Gyngø H., 58.
 Vinstrup, Merløse H., 75.
 —, Gjerlev H., 143.
 Vinstrup, Jens Pedersen, Præst i København, 406.
 Vinterlund, Vor H.?, 293, 322.
 Visby p. Gulland 315, 349 f., 386. — Borger se Christen Skriver. — Helliggejsthus 386.
 — Len i Skaane 363.
 —, Lø H., 170.
 Wisch, Jørgen van der, 30, 354.
 Viskumbaard, Sønderlyng H., 262, 409.
 Wismar 49, 352, 354.
 Vismarlev, Bare H., 221.
 Visselbjerg, Skads H., 146.
 Vissensbjerg, Fyn, 282.
 Vissing, Sønder-, Tyrsting H., 304.
 Vistibas Byggested, Nørhald H., 163.
 Vitskøl Kloster, nu Bjørnsholm, 21, 100, 146, 148, 155, 157, 197, 317, 368.
 Vitten, Sabro H., 106, 163.
 Wittenberg 148.
 Vittinge, Fyn, 52.
 Vium, N. Horne H., 236.
 —, Lysgaard H., 149.
 Vivelholm Jord, Gislum H., 217.
 Wobitzer, Wobislaaf, Lensmand p. Tryggevælde, 10, 53, 83, 195, 272, 354, 363, 376, 378, 408.
 Vogn Pedersen i Rind 114.
 Vokslev, Hornum H., 101.
 Volborg Esberns 164.
 Voldbjerg, Hind H., se Molbjerg.
 Voldborg Herred 45, 133, 355. — Herredsfoged se Oluf Finde.
 — Herred se Ulvborg Herred.
 Voldby Sogn, Nørre H., Mols, 97.
 Volderslev, Fyn, 91.
 Voldtofte, Fyn, 365.
 Volstrup, Fyn, 197.
 —, Hornum H., 353.
 Volstrup, Henning, 295.
 Vonge, Villands H., 325.
 Vor Herred 34, 95, 179, 295. — Herredsfoged se Søren Jensen.
 — Kloster 164, 179, 198, 202, 214, 248, 270, 277, 288, 297, 302, 304, 314, 320, 327, 401. — Foged se Hans Due.
 Vorbasse, Slavs H., 296.
 Vordingborg 1, 59, 69, 74, 84, 192, 196, 238, 253, 335, 378, 394.
 — Slot og Len 68, 71 f., 174, 177, 181, 193, 196, 234, 237, 363, 368.
 Vorgaard, Gaard og Len, Dronninglund H., 23 f., 146, 150, 179, 208, 246, 257, 300, 312, 326.
 Vormark, Fyn, 92.
 Vorning, Sønderlyng H., 96.
 Vorregaard, Hasle H., 258.
 Vorup, Galten H., 174.
 — Sø, Hundborg H., 149.
 Vosnæs, Ø. Lishbjerg H., 239.
 Vram Len, S. Asbo H., 363.
 —, Øster-, Gers H., 47.
 Vrangstrup, Hovbjerg H., 106.
 Vrejlev Kloster 146, 295, 300.
 Vricker, Morten, se Morten Hansen.
 Vrov, Fjends H., 155.
 Vrøj, Store- og Lille-, Arts H., 395.
 Vulf, Niels, Præst i Nysted, 335.
 Vullerslev, Peder, i Nyborg 13.
 Vulsrød, Fers H., 178.
 Væ 47, 85, 168, 192, 237, 253, 335, 353. — Borgmester se Mog. Dunccker; Byfoged se Jørgen Tuesen.
 Væbner, Terkel Pedersen, 261.
 Væde, Fyn, 340.
 Værløse, Faxø H., 347.
 Værum, Galten H., 106, 113.
 Vøjstrup, Fyn, 340.
 Ystad 1, 43, 60, 69, 85, 87, 138, 234, 238, 335, 353, 385, 394, 403, 412. — Borger se Anders Nielsen.

Æbelholt Kloster se Ebelholt.

Ebeltoft se Ebeltoft.

Æbelø, Skam H., 232.

Ø Kloster 146, 208.

Øen Len p. Laaland 364.

Ølmenæs, Fjære H., 57.

Ølsted, Strø H., 399.

Ølstrup, V. Gyng H., 58.

Ølstykke, Ølstykke H., 79.

Ølund, Fyn, 11.

Øm, Ramsø H., 62.

Ømark, Gislum H.?, 105.

Ønestad, V. Gyng H., 47.

Ørbæk, Fyn, 348.

Øresund 2, 32 f., 142, 386.

Ørkeby Mark, Lunde H.?, 369.

Ørkenøerne 249.

Ørn, Las, i Engelholm 64.

Ørndrup, Aars H., 153.

Ørnetofte, Gers H., 47.

Ørridslev, Fyn, 11.

—, Vor H., 106, 164, 221, 263, 293,
295, 322.

Ørs, Skodborg H., 102, 298.

Ørsbjerg, Fyn, 13, 365.

Ørslev, Ringsted H., 347.

— Kloster 17, 146, 208.

Ørsted, Fyn, 118, 138, 340.

—, Rugsø H., Præst se Niels Palle-
sen.

Ørting, Hads H., 267.

Ørum Slot og Len, Hassing H., 111,

146, 149, 208. — Foged se Niels
Mikkelsen.

—, Bjerge H., Jylland, 132, 162.

—, Fjends H., 17.

—, Nørre H., Mols; Præst se Ras-
mus Mikkelsen.

—, Sønderlyng H., 50.

—, Nørre-, Fjends H., 103.

Øsløs, V. Han H., 300.

Øster Herred i Bleking 280.

Østerby, Ning H., 161.

Østerhølle, Rinds H., 133, 307.

Østergaard, Jens, i Enslev, Herreds-
fog. i Hovbjerg H., 323.

Østervelling Birk, Middelsom H., 209.

Østrup, Fyn, 369.

—, Hornum H., 157.

—, Støvring H., 70, 194.

Øvad, N. Asbo H., 58.

Øxendrup, Fyn, 92, 212.

Sagregister.

- Aaresild**, Afgift, 69, 332.
- Abildgaard** 305, 335, 360. Jvfr. Frugttræer.
- Accise** se Sise.
- Adel** bevilger Skat af sine Tjenere 93; bevilger Fredejagt 111. Kongen forpligter sig til at udløse dem, der maatte blive fangne, 389. Trætte henvises fra Kongens Rettertning til Herreds- og Landsting 115. Forpligtelse til ikke at gaa udenfor sin Ejendoms Grænser 398. Ønske om at gjøre Tjeneste i Udlandet afslaaes 115. Giftermaal med uadelig 92. Naturalisation af fremmed Adel 293. Forpligtelse for fremmed Adelsmand til at gifte sig ind i den danske Adel 85, 132, 293. Jvfr. Rustning.
- Adelsmøder** 53, 56, 68.
- Afguderi** s. Catholicisme.
- Almissekorn** 335.
- Anklaget** skal holdes tilstede 35, 44, 50, 55, 128, 167, 217.
- Apothekere** 121, 242, 351.
- Arkelimester** 195, 274.
- Arkiv** se Breve.
- Armbrøst** se Vaaben.
- Artilleri** se Skyts.
- Arv** efter barnløs Ægtefælle 137. Fortabelse af Arv 301. Gaaen fra Arv og Gjæld 113, 126, 201. Kjøbstedgaarde maa ikke deles mellem flere Arvinger 137, 212, 216, 236.
- Axeltorv** se Torv.
- Baadsmænd** udskrives 138, 144; hyres 119, 367, 385; lægges i Borgeleje 1, 84-6, 192, 196, 199 f., 253, (261), 263, 269, 335, 349, 353, 358, 394; samles 301. Klæder til dem 224.
- Ban**, Kirkens, 282.
- Bartskærere** (Badskere) 61, 383, 385.
- Bededage** 82, 366, 371.
- Befordring** 288, 377, 382. Forbud mod ulovlig Befordring 369, 374 f. Jvfr. Pasbord, Post.
- Begravelsesomkostninger** 5.
- Besegling** 203.
- Beslaglæggelse** af Skibe og Gods 32 f., 119, 122, 124, 137, 142, 147, 167, 188, 208, 216, 345, 371, 373, 387.
- Bibelen** 66, 196, 410.
- Bigami** 2.
- Birk**, Oprettelse af, 58.
- Birketing**, Oprettelse af, 58, 215. Fornyse 178. Sogn henlægges fra Herredsting til Birketing 406.
- Biskopskorn** 268.
- Bogførere** 65, 258, 368.
- Bogvæsen**. Eneret paa Bøger og Forbud mod Eftertryk 65, 196 f., 201, 388, 396 f., 412. Jvfr. Bibelen, Censur. Indsamling af Bøger i Klostre osv. 320, 411. Papir skjænkes til Trykning 378.
- Borddækning**, Tilbehør til (Duge osv.), 287, 391. Jvfr. Bægere. Drikkeglas.
- Borgeleje** afløst af Afgift 400. Borge-

- lejebreve 1, 4, 43, 56, 66, 84 f., 190, 192, 195 f., 199 f., 253, 263, 269, 276 f., 288, 335, 349, 353, 358, 394, 406.
- Borgere se Kjøbsteder.
- Bortrømning 13, 35, 50, 65, 89, 94, 102, 111, 159, 217, 337.
- Brandjern 96.
- Breve at forvare i Kancelliet 21, 52. Kapitlers og Klosters Breve 186, 190, 213, 290. Breve opbevares hos Lensmænd 6, 31, 285. Brevene paa Hald skulle registreres 128, 143; udlaanes 257, 307. Privates Breve (Brevkister) 70, 254.
- Broer 18, 79, 82, 95, 104, 123, 185, 194, 323. Afgifter til deres Vedligeholdelse 34, 71, 95, 124, 185, 210, 323. Forleningsbreve paa Broer 70, 162.
- Bryllupshøjtideligheder 278, 290, 410 f.
- Brændevin 379. Jvfr. Destillerredskaber.
- Brødbagning 36, 39, 133, 168, 223, 225, 233, 262, 293, 302, 305, 314, 355, 372.
- Brønd, menig Mand til bedste, 412.
- By se Kjøbsted.
- Byfoged, Udnævnelse af, 407. Fritagelse for Byskat 105, 233.
- Byfred 176.
- Bygmestre se Kornelius Altenau, Jakob.
- Bygningsarbejder p. Slotte se Slotte.
- Byskatter 344. Eftergivelse 94, 261. Privates Ret til Halvdelen af en Byskat 412. Jvfr. Byfoged, Kjøbsteder.
- Bytingsdomme maa kun appelleres til Kongens og Raadets Dom 156.
- Bægere 137, 289, 347. Jvfr. Drikkeglas.
- Bærestol s. Rosbaare.
- Bøddeli 214.
- Bønder udvises af deres Fæstegaarde 29, 132, 134, 136 f., 169 f., 277 f., 317. Bonde vil ikke fravige Gaarden 198. Bonde faar en frafæstet Gaard tilbage 34 f., (103). Bonde køber en anden ud af hans Gaard 144. Bonde skal opbygge et afbrudt Bol 90. Jordeggen Bonde forlenes bort 244. Bonde deles til Stavns 47; køber sig fri 71; løsgives 197. Bondesøn overlades af Kronen til Privatmand 291. Bønder tilsiges til offentligt Arbejde 9, 14-6, 18, 22, 31, 37, 40, 47, 56, 81, 83, 90 f., 93, 120, 163, 187, 225, 233, 294, 398; til at male Korn og bage Brød 39, 133, 355; til at hugge og age Ved 48, 196, 272. Jvfr. Ægt. Fritagelse for Ægt og Arbejde 54, 361; for Byggearbejde mod en Afgift 372. Begunstigelse m. H. t. Afgifter 70, 116, 255, 407. Bonde svarer Afgifter til flere Slotte 30. Forhold til Lensmænd se Lensmænd. Klager over Ridefoged 54, 221. Jvfr. Hoveri, Indfæstning, Leding.
- Bøndergods tildømt Kronen paa Grund af Oprør (Grevens Fejde), 163, 215, 292, 300(?), 401. Inddraget Gods tilbagegives 163, 322. Erstatning for inddraget Gods 293, 322. Bøndergods solgt til Kronen 348, 361; maa ikke sælges til Adelen 107. Bøndergaarde nedlægges 77. Ubebygget Bondejord bortfæstes med Løfte om ikke at blive forlangt bebygget 268. Bøndergaard delt mellem flere 231. Bøndergods ejes af Borgere 71, 334; fæstes til Borgere 104, 160.
- Bøsseskytter 188, 314, 367, 379, 394. Klæder til dem 224.
- Censur 197, 378, 388, 397.
- Cypreskister 391.
- Degne undervise Børn 59. Degne-

- tjeneste besørger af Peblinge 61.
 Degnes Underholdning 207, 335 f.
 Eftergivelse af Skat 280. Degne-
 bol 160, 203. Degnetiende 62.
- Destillerredskaber 379. Jvfr. Brænde-
 vin.
- Diamanter, norske, 366.
- Dommers Forkyndelse 162. Jvfr. By-
 tingsdomme, Herredsting. Retter-
 tingsdomme.
- Domhus, Viborg Landstings, 160.
- Domstol, bestaaende af fremmede
 Skippere og delegerede fra flere
 Byer, 147. *Grænsebetjening*
- Dorknægt s. Dørknægt.
- Drabssager 34, 38, 54, 108, 118 f.,
 134, 143, 149, 159, 161 f., 168, 170,
 258 f., 287, 302, 407, 411.
- Dragning af Værelser 139, 409.
- Drik 256.
- Drikkeglas 137, 288 f., 347. Stob af
 Elgshorn 68. Jvfr. Bægere.
- Dug se Borddækning.
- Dyrlæge 223, 232.
- Dyrtid 32, 34, 74, 390. Jvfr. Misvæxt.
- Dødsbo overgivet til Kreditorer 126 f.
- Dødsstraf s. Livsstraf.
- Dørknægt (ell. Dørknægt) se Klavs
 Fontein.
- Ejendomstrætter** 6, 26, 31, 37, 46 f.,
 50, 52, 54, 57, 61, 77, 79, 81, 85,
 91 f., 97, 100-4, 116 f., 138-40, 144,
 149, 164, 180, 185 f., 198, 213, 222,
 226, 229-31, 236 f., 243 f., 246, 253 f.,
 257 f., 261-3, 267, 286, 298-300,
 305 f., 324, 334, 377, 382 f., 393,
 395 f., 398, 411.
- Enebærstager 45.
- Enspænder 334.
- Eskeflader 371.
- Falkelejer** 57, 321.
- Falske Breve 48, 121, 204, 293.
- Farver 371. Jvfr. Guld.
- Fattigforsørgelse 110 f., 156 f., 411.
 Jvfr. Hospitaler, Kjarlingegaarden
 i Mariager.
- Fejring 134.
- Finanser se Pengevæsen.
- Fisk, Handel med, 9 f., 12, 39, 56,
 239. Jvfr. Udførselsforbud. Fisk
 kjøbes i Udlandet 139. Enkelte
 Arter Fisk 24, 140, 156, 213, 217,
 247, 297, 342, 358.
- Fisker, Kongens, drager om og fisker
 i Søer 141.
- Fiskeri, Forordninger om, 34, 231,
 333. Ret til Fiskeri 220, 232, 317.
 Bønders Ret 60. Kjøbsteders Ret
 15, 199, 259, 263 f. Afgifter af
 Sildefiskeri i Sundet 69, 71, 219,
 331 f. Forbud mod Saltning af
 Sild i Limfjorden 157, 225. Kongens
 Saltere 11, 31 f., 35, 131,
 134, 145, 221, 235, 312, 377. Kongens
 Salterhoder 11, 131. Laxe-
 gaarde 103, 106.
- Fiskerleje maa ikke bygges til Skade
 for Kjøbsted 9. Visse Fiskerlejer
 paa Jyllands Vestkyst maa ikke
 besøges af fremmede 172.
- Flaaden. Skibes Bygning og Udsty-
 relse 15, 17, 25, 28, 74, 84, 141,
 195, 220, 324, 367, 369 f., 373, 375.
 Indkjøb og Leverancer af Skibs-
 fornødenheder (Tov, Sejl, Søm
 osv.) 18 f., 22, 26, 77, 184, 212,
 285, 359 f., 375, 403. Skibes Ud-
 rustning og Udsendelse 15, 17,
 25 f., 28-33, 69, 98, 128, 136 f.,
 144, 200, 224, 233, 235, 274, 285,
 304, 351, 361 f., 366 f., 370, 373,
 378-80, 388 f., 392, 394, 409; Pro-
 viantering 25, 36, 223, 293, 372;
 Aftakling 324. Udskrivning af
 Karle til Søs 14, 362-4. Jvfr.
 Baadsmænd. Kongelige Skibe:
 Bonden 265, 313, 360, 388; den
 sorte Bonde (141?), 220; Brand-
 jagten 15, 28, 33, 220; den nye
 Brandjagt 15, 25, 28, 33, 141, 195,

- 220; David 17, 136, 285, 304, 372; Engelen 16 f.; Falk v. Aarhus 22, 301; Fortun 388; Gabriel 17, 285, 361; den lange Grib (Lammegribben?) 361; den gule Jagt 410; Hamborger Gallion 129; Koen 152; Kongens Jagt 141, 388; Lammet 413; Lybske Admiral 69, 128, 230, 367; Løven 360; den gyldne Løve 220; Jakob v. Magdeburgs Bøjert 15 f.; Morianen 26, 136, (141?); Saltholken 230, 233, 373; den sorte Jagt 141 (26, 136?); Strudsen 69, 230; Uglen 233, 241, 397; Øholken 235, 359. Skibe stillede af Kjøbsteder 366, 371, 380, 388, 392, 394. Skibsartikler 29, 389.
- Fogedskjeppe 70.
Fogedsølv 245.
Forbrydelse af Gods til Kronen 13, 71, 94, 281. Jvfr. Bøndergods. Tilbagegivelse deraf 124 f., 159, 224.
Forbud se Udførselsforbud.
Forhør, pinligt, 173, 293.
Fredejagt se Vildtbane.
Fredløshed 100, 103, 130 f., 159, 203, 258 f., 302, 339, 407, 411.
Frugter. Enebær 249, 342. Vindruer 75. Æbler og Pærer 342. Sydfrugter se Specerier.
Frugtræer 195, 305.
Fuglefænger, Kongens, 255.
Fund af Sølv 115.
Fyrpande se Ildpande.
Fyrstebesøg 139, 193, 218, 237, 290, 408 f.
Fædrift se Kvægavl.
Fællesskab i Jord 90, 114. Udskiftning 294. Forlodsjord 181.
Færger 310, 377 f., 382. Forpligtelse og Ret til at holde Færger 69. Brev paa Færgested 63. Vedtægt om Færgvæsen 204.
Fæstningsarbejder 7, 14 f., 22, 37, 40, 56, 59, 82, 93, 120, 135, 158 f., 172, 243, 256, 259, 294, 380, 392 f.
- G**ejstlighed. Forbedringer af dens Kaar 5, 38 f., 60 f., 72, 76. 84, 88, 91, 97, 112, 118, 140, 154 f., 165, 183, 202, 204 f., 210, 227, 243, 245, 256, 260, 264, 266 f., 279 f., 282 f., 297, 299, 302, 304, 316, 322, 324, 326 f., 332, 335, 341 ff., 348, 350, 356 f., 365, 374, 401, 406 f.
Afdrag i et Præsteembedes Indtægter 5. Lensmand har Tilsyn med den 20. En skal have Overtilsyn med Gejstligheden paa Gulland 315 f., 350. Jvfr. Kapellan, Præster, Superintendenter.
Gesandt fra Frankrig 307. Jvfr. Sendebud.
Gjendøbere se Sekterere.
Gjengjerd 50, 53.
Gjæld, Kongens, se Pengevæsen.
Gjærder, Ler-, 372. Forbud mod Torngjærder i Kjøbsted 12, (89), 171.
Gjæsteri 3, 97, 102, 219, 241, 276, 292, 294, 303, 311, 328, 365, 402. Klager derover 21, 108.
Gos se Øl.
Grevens Fejde 21, 29, 94, 163, 215, 292, 373, 401.
Grynmalen 76, 253, 296, 355, 405.
Guld, slaget, til Maling 372.
- H**aandværk. Eneret paa at brænde Salt 149. Kjøbsteder skulle skaffe Haandværkere til Kongens Brug 87, 229. Haandværkere i Kongens Tjeneste 186, 218 f., 232, 261, 311, 354. Forskjellige Haandværkere [Betegnelsen er for nogles Vedkommende maaske kun et Navn]: Blytækker 218. Brygmester 44. Buntmager 308. Se Bygmester. Bøsestøbere 141. Drejere 275, 357 f., 371. Farver 354. Glarmester 344. Grydestøber 125. Guldsmede 64, 87, 166, (200), 233, 274 f., 337, 344, 358. Hattemager 342. Hjulmager 311. Kobbertækker 145. Malere 24, 345,

370. Murere 87, 229 f., 299, 346. Plattenslager 24, 99, 192. Pottemagere 97, 132. Rebslager 168. Remmesnidere 57, 125. Sejermager 274. Skibsbyggere 84, 324, 373. Skifer-tækker 218, (223), 234, 344. Skomagere 64, 242, 301, 364. Skræddere 20, 64, 89, 102, 111, 122, 242, 279, 364. Smede 64, 79, 100, 105 f., 112, 144 f., 223, 232, 242, 282, 302, 359. (Knivsmed 337.) Snedkere 64, 100, 118. Stenhuggere 71, 86, 285, 299. Sværdfejer 64. Tømmermænd 34, 104, 184, 194 f., 198, 324, 346, 369. Vognmager 261. Hageskytter 136.
- Handel. Alle, der sejle med Varer fra Rødby til Tyskland, skulle have Tegn fra Tolderen 401. Sejlads paa Frankrig 307. Ud-lændiske Kjøbmænds Handel 330, 333, 349, 352, 405. Handelspladser, hvor Ud-lændinge maa handle med Bønder, 49, 280, 315, 329. Handelsprivilegier 174, 221, 238, 315, 320, 330 f., 335, 386. Jvfr. Fisk, Herberger, Heste, Udførselsforbud.
- Harnisk 24, 99, 192.
- Have se Abildgaard, Humlehøve, Kjøkkenurter, Urtegaardsmester. Havetræer: Buxbom 201 f. Jvfr. Frugttræer.
- Havn, Udbedring af, 91, 193, 213, 244, 264. Afgifter dertil 108, 265. Kjøbsted faar en fri Havn 168.
- Havn, Afgift, 58.
- Helmessemad 335.
- Hemmelighed 109.
- Herberger i Kjøbsteder 321, 369, 374. Borger, der holder Herberg, maa paa eget Skib hente Fødevarer fra Udlandet 388.
- Herold se Frands.
- Herred, Oprettelse af et, 180.
- Herredage 151, 221. 315, 320 f., 331.
- Herredsfogder 45, 60, 102 f., 114, 123, 143, 162, 171, 191, 196, 226, 231, 237, 301, 323, 331, 333, 350, 405.
- Herredssegl 170.
- Herredsting. Oprettelse af et, 180. Flytning 120, 256. Et Sogn, som ikke før har hørt til noget Herredsting, henlægges til et 170. Dom nægtet 166; nægtet afgiven skreven 45, 301, 329. Tinghører 166.
- Heste, Handel med, 46, 59, 69, 88, 211, 383, 402. Jvfr. Udførselsforbud. De maa kun udføres fra visse Byer 46, 402. Kongens Stod 28, 126, 210, 222, 227, 295, 318. Gerustige Heste 2. Turnérheste 408. Staldklippere 2, 35, 354. Vognklippere 291. Postklippere 310, 377, 382. Bønderheste 32.
- Hestebaare 304.
- Hestesko 99, 288.
- Hoffet. Adelsmænd skulle ledsage Dronningen og Hert. Frederik til Udlandet 354. Borgersker skulle møde med Duge, Tallerkener osv. 287. Jvfr. Bryllupshøjtideligheder, Dragning, Fyrstebesøg, Turnering. Leverancer af Fødevarer osv. til Hoffets Brug 6 f., 10, 19 f., 23 f., 39-41, 45, 51, 66, 73-6, 95-8, 102, 104, 112 f., 123, 129, 133-5, 137-41, 144 f., 147, 151, 159, 168, 171, 179, 182-5, 198-203, 211-3, 217 f., 223, 234, 241, 243, 246-9, 251, 253, 262 f., 269 f., 276 f., 279, 281, 284, 287-90, 293, 300, 303-8, 311, 313 f., 316 f., 319-21, 326 f., 330, 332, 340, 343 f., 347, 349, 355, 358-60, 369 f., 372, 376-9, 384, 386, 390, 392 f., 396 f., 405 f., 408-10. Klæder til Hoffet 20, 23, 28, 33, 40, 67, 86, 121, 138 f., 142, 152, 159, 172, 201, 216, 224, 228, 234, 306, 343, 354, 356.
- Hofjomfruer 20, 225.
- Hofmarskalk se Jens Ulfstand.

- Hofmester, Rigens, se Eske Bilde.
Overgreb af ham 22. Hans Kammer 27. Hertug Frederiks Hofmester se Ejler Hardenberg.
- Hofsinder 1 f., 4, 19, 21 f., 35, 43 f., 63, 85 f., 92, 96, 101, 115, 132, 141, 165, 167, 176, 184, 197, 218, 226, 246, 272, 276, 318, 346, 351, 354, 384, 401.
- Hospital, Lensbrev paa, 63. Hospital maa lade Tavle gaa om 162. Jvfr. Navneregistret under Aarhus, Aalborg, Aarhus, Faaborg, St. Jørgens Hospital, Kjøbenhavn, Landskrone, Malmø, Nakskov, Næstved, Odense, Ribe, Viborg. Valg og Udnævnelse af Forstandere 123, 240, 286, 298.
- Hovedgaard maa fæstes til Bønder 194.
- Hoveri 334, 337 f.
- Humlehave 335.
- Hunde, Kongens, 15; Adelens 35, 44, 175, 403; Bønders 54, 111, 225 (Læmmelse). Lejhunde 15.
- Husholdhold 294.
- Huse, Forordning om Anvendelse af Tømmer til, 347. Om Huse i Byer s. Kjøbsteder.
- Hvalsben 366.
- Hæren se Bøsseskytter, Hageskytter, Landsknægte.
- Hærværk sværges 54, 136, 261.
- Højhedsret over Danmarks Have: Kongens Ret til at udtage Skyts af Skibe, der sejle gennem Sundet, 381.
- Ildebrande 42, 50, 79, 117, 132, 158, 165, 206, 270, 361.
- Ildpande 342; i Kirke 94, 171.
- Ildspaaættelse 7, 18.
- Indfæstning (Stedsmaal) 20, 29 f., 54, 70, 134. Fritagelse derfor ved Lensmandsskifte 369, 397. Kgl. Stadfæstelse af en Indfæstning, foretagen af Lensmand, 79, 268.
- Indlager (Indlejr), Indmaning 117 f. 398.
- Insolvens straffes med Frædløshed 130.
- Instrumenter 344; musikalske 357.
- Inventarier 188.
- Jagt 27, 35, 43 f., 50, 52-4, 67 f., 71, 86, 111, 165, 175, 200, 222, 295, 309, 318, 403. Aalekrager og og Hejrer 300. Forbud mod at tage Æg fra Urhøns og Fjerhøns 210. Jægere og Skytter 15, 53, 68, 200. Redskaber 15. 96. Jvfr. Hunde, Ulve, Vildtbane.
- Jern, Lensafgift af, 96, 402.
- Jernhytte 64, 189, 195, 253, 367, 387.
- Jordebøger 10, 67, 178.
- Kakkelovn 801.
- Kalenter, Kalentegods 12, 64, 202, 381.
- Kalk og Sten (Mursten) 9, 31, 42-6, 60, 113, 119, 128, 133, 136, 187, 215, 218, 234, 346, 413. Brænding af Kalk 60, 184, 187, 252, 347. Brænding af Sten 57, 83, 85, 111, 184, 252 f., 346, 368, 407. Kalk-ovn 187.
- Kalkonske Nødder 83.
- Kammer, Kongens, se Pengevæsen. Skrædderkammer, Sølvkammer.
- Kammertjener, Kongens, se Erik Valkendorf.
- Kancelliets Tjenere (Sekretærer osv.) se Otte Brockenhuus, Andr. v. Eulenaus, Ant. Hanisch, Jens Thomesen, Anders Munk, Johan Oxe, Hans Skovgaard, Korf. Ulfeldt. Dets Brevkammer se Breve.
- Kansler, Kongens, se Johan Friis. Rigens K. se Ant. Bryske.
- Kapellan, Tilladelse til at holde, 53. Sognepræsts Vilkaar forbedres, for at han kan holde Kapellan, 204, 335. Jvfr. Gejstlighed.

Kapitler se Navneregistr. under Aarhus, Lund, Ribe, Roskilde, Viborg. Læseimestres Underholdningse Læseimestre. Kapitels Domsret 180, 281. Kannikeresidens's Vedligeholdelse 245. Tilladelse til at pantsætte Kapitelsgods 20. Kapitelsbønder maa ikke udleje Jord 144.

Katholicisme, Rester af, 190, 264.

Kirker. Gaver til Vedligeholdelse af Kirkebygninger osv. 5, 60, 119, 121, 202, 280, 283, 287, 290, 296, 299 f., 330, 359, 381. Kirkers Istand-sættelse 42, 44, 166, 360; Lukning 82, 237, 348; Nedbrydelse 42, 61, 155, 158, 161, 166, 174 f., 237, 251, 264, 336. Kirker foræres eller sælges til Nedbrydning 60, 105, 158, 166 f., 193, 211-3, 284. Kirke skjænkes bort 283; gives til verdslig Brug 160; forlenes 202, 323, 335. Kirkerne i et Stift skulle hjælpe hverandre 42. Kirker give Penge til Bibelens Trykning 66. Kirke brugt som Opbevaringssted 147.

Kirkegaarde 5, 24, 41, 236.

Kirkegods 11 f., 28, 52, 72, 91 f., 118, 121, 149, 177; 182, 212, 265, 283. Lensbreve paa Herligheden af Kirkegods 11, 90, 121, 212.

Kirkeinventarium 83 f., 186, 213, 348. Klokke 189. Jvfr. Ildpande, Stolestader.

Kirkelade 287.

Kirkeregnskaber 283, 314.

Kirkevin og -Oblater, Anskaffelse af, 207. Jvfr. Vingods.

Kjøbsteder sende delegerede til Møder 109, 150 f., 238, 259, 263, 315, 320, 333, 335. Strid mellem Byøvrighed og Borgere 16, 44, 261 (?), 340 f. Byøvrigheds Løn 16, 105, 228, 252; den maa holde Vinkjælder 70; faar Forlening 195;

maa hæve Sise til Vedligeholdelse af Fæstningsværker 46, 243; dens Forpligtelse til at dømme 44. Udnævnelse og Afsættelse af Borgmester 44 f., 341; dennes Edsafleggelse 62, 341. Optagelse i Borgerskab 16, 279. Kjøbsteder pligtige at skaffe Skuder til Transport 8 f., 31, 43, 46, 84, 133, 135 f., 215, 241, 265, 305, 336 f., 358. Kjøbsted bør deltage i Omkostningerne ved Arbejder, som Kronen lader udføre, 194. Borgere skulle udføre Befæstningsarbejder 7; skulle bage for Kongen 262, 302; skulle føre deres Fisk til et bestemt Sted 10; skulle ikke befordre eller herbergere almindelige rejsende 369 f., 374 f.; men skulle sørge for, at der er Vognmænd, 382. Oppebæring af Afgifter 16. Kongens Tjenere fritagne for Afgifter 329. Borgere, som arbejde for Kongen, skulle skatte som andre Borgere 105; ligesaa Slotstjenere, der bruge Kjøbmandskab, 315. Af alle Ejendomme skal svares Tynge 107, 114, 156. Øde Jorder skulle bebygges 336, 338. Huse udenfor Graven skulle flyttes indenfor 259. Udvidelse af en Gades Bredde 91. Bygningsmaade 5, 12, 89, 171, 179; jvfr. Straatag. Flytning af Kjøbsted 50 f. Borgere i en Kjøbsted overføres til en anden 64, 172, 191, 243. Borgerne i en Kjøbsted ønske en anden nedlagt 8. Gaarde maa ikke deles mellem flere Arvinger 137, 212, 216, 236. Oprørske Borgere 273, 282. Brandlidte fritages for Afgifter 42, 79, 165, 270. Jvfr. Borgelejevbreve, Flaaden, Fæstningsarbejder, Leding.

Kjøbstedsjord 12, 16, 26 f., 77, 291. Maa ikke sælges til udenbys 377.

- Kjøbstedsprivilegier 115, 151, 158, 170, 172, 349.
- Kjød, Handel med, se Udførselsforbud.
- Kjøgemester, Kongens, se Jørgen Rantzau.
- Kjøkkenurter 342, 396. Forpligtelse til at forsyne Kongen med Rødder og Løg 169. Syltning af Kaal 342.
- Klenodier. Indkjøb af, 360.
- Klostre, Lensbreve paa, 18, 37, 107, 123 f., 132, 153, 156, 163, 175, 244, 295, 356, 360, 365, 401. Klostre laane Kongen Penge 367 f., 376. Kloster nedbrydes 4. Konfessor 5 f. Prædikanter 6, 71 f. Læsemestre 52, 59, 80, 112. Medhjælper for Abbed 214, 290. Klosterjomfruer 6, 18, 37, 123 f., 132, 156, 244, 295, 356, 401. Gift Kvinde indgiven i Kloster 65. Verdslig Person underholdes i Kloster 223, 232; gejstlige ligesaa 348, 401 (?). Personer flyttes fra et Kloster til et andet 6, 17, 164. Inventarium 83 f.
- Klostergods 20, 44, 46, 55, 73, 82, 86, 106 f., 143 f., 155, 172, 192 f., 207, 213, 228, 236, 241, 254, 256 f., 268, 285, 295, 320, 323-5, 330, 335, 376, 385, 393, 411.
- Klædedragt, Klæder se Hoffet.
- Købber 201, 216, 275, 304, 344, 351.
- Kok 411. Kongens Mundkok 232. Borgekok 289.
- Kompasser 345.
- Kongebolig i Assens 5.
- Kongerejser 4 f., 33, 50, 65, 68, 71, 74, 84, 92, 94, 140, 142 f., 145-50, 153, 159 f., 218, 237, 321.
- Kongetitel 392.
- Kongetjenere have særlig Adkomst til Forleninger 3, 8; faa Forleninger 19, 25, 27, 34, 37, 43, 63, 68, 85, 93, 122-4, 126, 132, 175-7, 180, 200, 232, 239, 241, 244, 249, 255, 269, 274, 286, 296-8, 305, 311, 318 f., 322, 327, 331, 334, 353, 358, 375, 379, 381, 384, 390, 395 f., 398, 401, 406. Kongetjenere (Haandværkere) forsorges paa deres gamle Dage 145, 200, 232.
- Koraller, hvide, 366.
- Korn, Handel med, se Udførselsforbud. Salg af Kronens Korn 121, 142 f., 224 f., 229, 234-7, 276, 393.
- Kornlade, Indretning af, 235, 287.
- Kost. En Karls Maanedskost 15.
- Krabber („Skifkrabber“) 344.
- Krongods bortskjødes (bortskjænkes) 5, 77, 150, 155, 220, 230, 401; i Kjøbsteder 34, 79, 86, 105, 110, 118, 157, 171, 183, 188, 190, 203, 249 f., 342, 345, 356, 384 f., 412. Jvfr. Mageskifter. Kjøb af Gods 121, 348, 361.
- Krudt 16, 314, 368. Krudtmager 117. Krudtmøller 117, 368.
- Krydderier se Specerier.
- Kul 63, 224, 318, 321, 412.
- Kyrads se Harnisk.
- Kvartér (= 15 Snese) 330.
- Kvægavl. Kjøbsteders Fædrift 12, 16, 26 f., 114, 395. Jvfr. Øxne.
- Kvægdød 390.
- Kvæsurt (Pimpinella) 351.
- Ladegaard, Oprettelse af, 407.
- Landekiste 75.
- Landgilde, Fastsættelse af, 60, 67, 176, 214 f., 217, 268, 294, 296, 348. Forhøjelse 21, 96, 137, 231, 250, 257, 300, 303, 337, 345. Trætte om Landgilde 88.
- Landsdommere udnævnes 18, 50, 54, 78, 85, 167, 171, 387; lønnes med Len 18, 49, 150, 387. Landsdommer skal have Hjælp til at dømme 78, 85. Jvfr. Basse Christoffersen Basse, Klavs Daa, Mog. Falster, Oluf Lavridsen Gren, Jens Mogensen Harbou, Axel Juel, Klement Andersen, Knud Jensen

- Maaneskjold, Hans Reimer, Jens Thomesen Sehested, Herluf Skave, Herman Skeel, Erik Skram, Jørgen Tidemand, Klavs Urne.
- Landsforvisning 94, 122; ophæves 359.
- Landsknægte 28, 136, 261, 380, 392, 401; antages 288; forløves 319; lægges i Borgeleje 4, 9, 43, 56, 66, 190, 195, 276 f., 288, 394, 406. Underhold og Besolding 109, 119, 122, 179, 182, 225, 259, 269, 380, 401. En gammel Landsknægt skal underholdes 393. Klæder til dem 224. Hovedsmand se Jakob Windtz.
- Lavsvæsen 301. Lavshus 261.
- Leding. Lensmænd skulle stille Karle 362-4. Bønders Ledingspligt 165, 210, 259, 312, 316, 338; Lempelse 393. Borgeres Ledingspligt 206, 259, 319, 338; Udskrivning 314 f.
- Leding, Afgift, 88.
- Lejdebrev 39, 49, 131, 167, 216.
- Len jvfr. Kirker, Klostre, Kongetjenere, Pantelen.
- Lensafgifter, Optegnelse om, 88. Regnskaber 51, 167 f., 178, 210 f., 224 f., 276, 302. Restancer 99, 126 f., 138, 167 f. Kvittanser 3, 61, 70, 74, 187, 193, 207, 218, 232, 240, 245, 249, 337, 357, 392, 405.
- Lensmænd faa Tilsyn med Præster og Præstegaarde 20, 161, 174. Trætter mellem Lensmænd og Bønder 29, 31, 90, 165. Klager over Lensmænd 6, 15, 21, 29, 31, 90, 118, 124, 134, 136-8, 199, 202, 221, 233, 270, 294, 300, 317, 349 f., 398. Lensmænd faa Tilrettevisninger 29, 31, 124, 137, 170, 224 f. Lensmand søger om Orlov 4; faar Tilladelse til at tage en anden Kok i sin Tjeneste 411; mister Len paa Grund af sit ukristelige Levned 189; begunstiges ved Afstaaelsen af sit Len 37 f., 261, 300, 356.
- Ler, Gravning efter, 252, 346. Rødt Ler til at male med 24. „Tilgjort“ Ler 218.
- Lergryder 342.
- Ligger 292.
- Limovn, Limsten 60, 81, 187, 339.
- Livlæge se Læger.
- Livssager maa Lensmand lade paa-dømme udenfor Hjemtinget 329.
- Livsstraf, Eftergivelse af, 161 f. Udført Livsstraf paatalt 118, 186.
- Læger. Rente henlægges til Lønning af en Dr. med. i Viborg 326. En, der giver sig ud for Læge, skal straffes, hvis hans Kur mislykkes 214. Kongens Livlæger se Peder Capitein, Kornelius Hamsfort. Kongens Saarlæger se Robert Geispuscher, Jakob Hasebart. Jvfr. Dyr læge. Lægehog 388.
- Læsemestre 52, 362, 387.
- Maalsjord** 345.
- Mageskifter 1, 12, 17, 26, 37 f., 62, 73-5, 77, 82, 103, 105 f., 113, 131 f., 143, 157, 161 f., 171, 194, 205 f., 217, 239, 267, 303, 307, 337, 350, 353. 365, 372 f., 400, 413; i Kjøbsteder 12 f., 48 f., 89, 105, 135, 148, 158 f., 251, 256, 382.
- Maltgjøring 73, 121, 175, 183, 219, 223, 276 f., 343.
- Markeder 8, 39 f., 48, 62, 89, 108, 115, 192, 256, 324, 333, 335. Jvfr. Torv.
- Markeskjel 85, 92, 102, 153 f., 186, 240, 259, 267, 314, 325, 347, 394.
- Marsk se Erik Banner, Otte Krumpen.
- Marsvinsjagt 127.
- Misvæxt 74, 335.
- Mjød 39, 73, 123, 140, 200, 247, 279, 320, 330, 349.
- Morgengave 307.

- Mundkok, kgl., se Kok.
- Møller 20, 43, 92 f., 104-6, 144, 149, 157, 163, 198, 208, 220, 222, 231, 237, 241 f., 244, 248, 258, 382, 390.
- Mønstring 68, 177 f., 210, 338.
- Mønt, Beregning af, 83, 312, 317.
Møntsorter 2, 45, 68, 72, 142, 183, 323. Møntning 74, 78, 359. Møntmester 77; jvfr. Povl Fechtel.
- Nathold 50, 65, 84, 92, 94, 145-50, 153, 159.
- Naturfænomen 113.
- Nyheder skulle opspørges og indberettes 25, 32, 346, 376 f., 379, 381.
- Næver 249.
- Nævninger 109, 153, 213 268.
- Oldengjæld 245.**
- Oldinge granske Jord og Landgilde 77, 186, 194, 217, 231.
- Oprejsningsbreve 10, 112, 118, 179, 221, 278(?), 352.
- Ordrift 393.
- Orfejde 44.
- Pant, Panthaver nægter at afstaa, 325. Jvfr. Salg.**
- Pantelen, Breve paa, 3 f., 43, 76, 78, 126, 153, 155 f., 203 f., 208 f., 258, 262, 265, 295, 312, 323, 326, 343, 347, 352, 356. Tilladelser til at indløse Pantelen (-gods) 3, 19, 36 f., 61, 91, 107, 124, 150, 170, 176, 201, 203, 225, 236 f., 254, 256, 262, 292, 320, 350 f., 381, 387, 404. Opsigelser 21, 39, 75, 77, 79 f., 124, 150.
- Papir se Bogvæsen.
- Pasbord (passe-port) 4, 28, 97, 118, 134, 139 f., 145, 182, 301, 332, 345, 349, 370, 374 f., 382.
- Patronatsret 121, 263, 283 f., 348.
- Pavkeslager (Pukkelslager) 369.
- Pehlinge se Degne, Skole.
- Pengevæsen. Indbetalinger i Kongens Kammer 2, 10, 13, 37, 45, 54, 62, 66, 72, 83, 86, 115, 142, 180, 183, 238, 244, 252, 269, 298, 309, 317 f., 328, 339, 344, 375, 383, 396, 408. Opbevaring af Penge til Rigens Behov 298, 364. Kronens tilgodehavende indkræves 99, 106, 117, 119, 122, 126 f., 138, 179 f., 188, 211, 219, 221, 225, 262, 269 f. Kronens Gjæld (Laan) 3, 9, 18, 35, 78, 80, 157, 197, 207, 209, 281 f., 356, 359 f., 362; Indløsning deraf 130, 309. Jvfr. Pantelen, Rentemestre, Skatter.
- Perlér, Perlemoder 366.
- Pest 273 f., 286. Forholdsregler derimod 24, 353.
- Positiv 265 (?).
- Postvæsen 229, 310, 377 f., 382. Jvfr. Befordring, Pasbord.
- Priser paa Rug 191; Øxne 404. Betaling for en Hests Fodring 2; en Oxes Fodring 97; Transport af Mursten 111 f.
- Provstekorn 223.
- Provstemøde 314.
- Prædikant, Kongens, se Henrik v. Bruchofen.
- Præster. Kaldelser og Udnævnelser 71, 107, 112, 130, 283 f., 321, 348. De skulle examineres af Superintendent 283 f., 348. En Præst kan ikke have mere end to Kirker 154 f. Afgifter til dem 335 f. Præst maa beholde et Vikarie 71; en fæstet Gaard 103; Præstegaard 212; forsørges paa sine gamle Dage 249. Præster opsætsige mod deres Superintendent 112, 131, 181; dømmes fra Embede 112. Præst, hvem Embedet forbydes, skal efterkomme Forbudet 61. Jvfr. Gejstlighed, Kapellan.
- Præstegaarde 20, 110, 205, 212, 266 f., 323 f., 335, 365, 385. Oprettelse af P. 76, 120, 283 f., 297, 387.
- Præstemøder 60, 99, 107, 276.

Puster 412.

Pølmer, Fiskeri med, 34.

Raader, kongelige, i Holsten 354.

Raadhuse 166, 193, 213, 261, 376.

Ransed, Ransnævninger 10, 153, 180, 205, 259.

Rebning af Jord 88, 90, 221, 236, 294. Jvfr. Skove.

Regnskabsprovst 223.

Rejseomkostninger 292, 309.

Rejsigtøj, Kongens, beredne Hoftjenerne, 1 f.

Rentefod 18.

Rentemestre 35. R. i Jylland 312.

Jvfr. Jørgen Pedersen, Eskild Oxe.

Regnskab 67 f., 183, 404.

Rettertingsdomme 29-31, 52, 55, 57,

59, 87 f., 90, 92, 100 f., 103 f., 111,

113, 115 f., 119, 121, 139, 161,

165, 171, 181, 204, 213, 236, 243 f.,

257-9, 263, 267, 294, 336, 354,

382, 397.

Ridefoged, Klager over, se Bønder.

Rigsraadets Møder 5, 10, 17 f., 25,

37, 70, 145, 151, 221, 231, 294,

308-10, 320, 358, 362, 392, 408.

Møder med de Svenske 216, 218,

292, 307, 310, 341. Møde i Slesvig

222. Medlemmer 174, 292. For-

handlinger, Samtykke til Foran-

staltninger 66, 74, 80, 109, 113,

238, 242, 252, 283, 292, 315, 336,

338 f., 343, 348, 364, 366, 386, 399,

402, 407. Skriftlig Betænkning

forlanges 18. Rigsraader skulle

hjælpe Landsdommer med at

dømme 78.

Rosbaare 304.

Rustning, Adelen's skyldige, 68, 177,

338.

Rygter, krigerske, 206, 312, 376, 380.

Sagefald, Optrævning af, 169, 251.

Salg og Pantsætning af Kjøbsteds-

ejendomme skulle forkyndes paa

Raadhus ell. Byting 65, 238.

Salt 141, 171, 318, 342. Tilberedning

149. Saltpander skulle nedlægges

og Salt ikke gives i Landgilde 176.

Salt oppebaaren i Told 2, 142,

219, 389. Saltere, Salterbod se

Fiskeri.

Sandemænd 54, 90, 92, 100, 103,

118 f., 149, 154, 179 f., 205, 240,

259, 262, 267 f., 278, 302, 314, 323,

353, 411.

Sandtold 209, 246.

Sangbøger, Noder 275, 357.

Sangmester 275.

Segl se Herredssegel.

Sejerværk 274.

Sekterere 271-4, 400.

Sendebud fra Sachsen 309. Jvfr.

Gesandt.

Sise af Vin 46; af Øl 46, 78, 172,

211, 243, 315, 330, 336, 407.

Fritagelse for S. 59. Sisemester 78.

Skatter 80, 93, 191. Kongeskatter 13,

74, 187, 249, 334, 336. Landskatter

242, 250, 252, 265, 280, 293, 364 f.,

377; Eftergivelse 280.

Skibe, Kjøb af, 74, 141. Skibe maa

ikke sælges ud af Landet før flere

Aar gamle 243, 339. Jvfr. Flaaden.

Skjænk, Kongens, se Erik Lange,

Jørgen Valkendorf.

Skjæppeskyld 231, 323.

Skjøllingsbreve 18, 131, (391).

Skoler, Tilsyn med, 40, 275. For-

bedring af Indtægter 120, 381.

Indretning og Udvidelse af Skole-

huse 59, 284, 321 f., 353. Kloster-

skole 214. Understøttelse til fat-

tige Peblinge 99, 284, 316, 348.

Læreres Underholdning og Be-

spisning 118, 284, 348, 350, 407.

Skolemestres Indtægter 64, 165,

204, 243, 268, 313, 316, 348, 362;

deres Boliger 284, 322. Høreres

Boliger 284. Jvfr. Degne.

Skonnekog 11.

Skotøj 28.

Skove. Optegnelser om deres Antal

- og Art 178. Skiftning (Rebning) af Skove 76, 85, 164, 240. Foranstaltninger for at skaane Skove 21 f., 27, 226, 269, 347. Bønder maa hugge til Vogne og Plovredskaber 5; til Gjærdsel 22. Tildelinger til at hugge Bygningstømmer 42, 86, 270, 361. Bønder maa sælge Tømmer til en brandlidt Mand 361. Hugning af Ved 48, 81, 83, 195 f., 272. Asketræer 195, 261; Birketræer 125; Bøgetræer 91 (?), 264. Jvfr. Tømmer, Udførselsforbud.
- Skovfogder 249, 272.
- Skrædderkammer, Kongens, 172, 218, 396.
- Skueglas, Brilller?, 274.
- Skydevaaben se Vaaben.
- Skyts 16, 141, 189, 195, 313-5, 366 f., 370, 381, 394.
- Slagter 321.
- Slegfredsøn se Uægte Børn.
- Slotte, Byggearbejder paa, 3, 16, 22 f., 26, 31, 37, 41-3, 45 f., 85-7, 108 f., 113, 119, 132 f., 135 f., 138, 142, 148 f., 166, 171, 174, 184, 187, 194, 215, 219, 229 f., 234 f., 238, 251 f., 273, 285 f., 291, 298 f., 304, 319, 324, 339, 344, 346, 351, 354, 359, 361, 364, 368, 370-2, 375, 407.
- Opførelse af et Slot i Nakskov 4, 9.
- Sluser 17 f.
- Slæder 265.
- Sogne nedlægges og henlægges til andre Sogne 61, 82, 161, 174 f., 212, 251, (283), 284, 348. Annexsogn gjøres til et selvstændigt Sogn 348. Sognebehoere overføres fra et til et andet Sogn 178. Sognebaand i Kjøbsted 283.
- Sognedegne se Degne.
- Solskiver 344.
- Specerier 27, 134, 138-40, 181, 238, 242, 303, 316, 342, 368, 372, 390 f.
- Spejdere 173, 376.
- Springebrønd, Springvand, 274.
- Spydstager 361.
- Spæk af Hvaler 213, 342; af Sæler 20, 213, 342.
- Staldmester, Dronningens, se Henrik Steberck. Kongens S. se Erik Rosenkrands, Jakob Sehested.
- Statholder i Kjøbenhavn 380.
- Stedsmaal se Indfæstning.
- Sten 81, 86, 108, 117, 151, 194, 198, 253, 285. Kalksten 305. Limsten se Limovn. Mursten se Kalk. Skifersten 223 f., 344.
- Stiftsgods 8, 18, 91, 106, 155, 208.
- Stiftsskrivere se Henrik Gerkens (Vendelbo St.), Rasmus Pedersen (smstds.), Søren Svendsen (Ribe St.).
- Stiholt, Stived 342, 352.
- Stikkere, Fiskeri med, 231.
- Stod, Kongens, se Heste.
- Stolestader 325.
- Straatag i Kjøbsteder, Forbud mod, 12, 206, 330, 338.
- Strandingsgods se Vrag.
- Studier, Understøttelse til, 148, 399. Underholdning fra Kloster 80. Foreninger til Fremme af Studier 7, 53, 370, 385, 412. Læsemestre ansættes i Klostre se Klostre. Forbedring af Læsemesters Indtægter 52.
- Stød 58, 88.
- Subsidium 314.
- Superintendenters Valg 99, 107, 129 f., 275; Eds aflæggelse 129 f., 275; Bestalling 275; Underholdning 45, 202, 217 f., 284 f., 291, 339 f.; Bolig 235, 275 f.
- Syltetøj se Specerier.
- Søbreve 26, 30, 227, 230, 233, 379, 389.
- Søfart se Handel, Sætønder.
- Søgneting 78.
- Sølvkammer, Kongens, 87.
- Søm 16, 99, 285, 288.

Sørøvere 98, 167, 173 f., 366, 373, 389, 391 f.
Søtønder 120, 284.

Tatere 339.

Teglovne, -gaarde, -lader 57, 83, 85, 90, 93, 112, 125, 151 f., 252, 258, 328, 346, 368, 372, 407.

Terpentin kommes i Kalk 218.

Tiende 16, 62, 386. Tiende at dele i to Dele 348. Anvendelse af Kirkens Tiende 207, 280, 283, 287, 290, 296, 299 f. Anvendelse af Kronens Tiende til Fordel for Kirker 121, 202, 330, 359. Forleninger paa Tiender 52, 60, 84, 97, 140, 165, 171, 204, 227, 263, 282 f., 299, 302, 304, 322 f., 326 f., 332, 345, 390, 393, 397.

Tiggeri, Tilladelse til, 156 f. Jvfr. Fattigforsørgelse.

Tin 285 f., 304.

Told i Kjøbsteder 12, 46; paa Markeder 62, 335; af Heste og Øxne 46, 211, 285, 383, 402 f.; af Vin og Øl se Sise. Told i Kolding 18, 46, 238, jvfr. Søren Kjær; i Ribe 46, 232, 285, jvfr. Oluf Pedersen; i Rødby 383; i Vardes Havne 284, (281); i Vordingborg 69. Alle Skibe, der sejle forbi Aalborghus, skulle stanse og give Besked, og intet Skib maa losse, før Tolderen har faaet Underretning, 336. — Told i Sundet 2, 37, 45, 54, 62, 66, 72, 86, 142, 156, 180, 183, 238, 244, 275, 304, 315, 328, 344, 383, 389, 408. Jvfr. Sander Leiel, Jørgen Vale. Skibe maa ikke løbe gennem Bæltet for at undgaa Sundtold 388. Skibe „forløbe“ Tolden 32 f., 98, 137 (?), 147, 386-8. Tolder maa intet udgive af Toldkisten uden Kongens egen Befaling 22.

Toldere, Udnævnelse af, i Aalborg 161, 308; Faaborg 233; Falsterbo

(skaanske Fiskerlejer) 18 f., 69, 407; Rudkjøbing 211, 349. Jvfr. Navneregistret under de enkelte Byers Navne.

Torv, Udvidelse af, 213. Axeltorv 215, 256. Torvedag 114.

Trolddomssag 109, 166.

Trompetere 357, 362, 369.

Trosbekjendelse, Udlændinges, 271.

Træ, sort, 228.

Træer se Frugttræer, Havetræer, Skovtræer.

Tugtemester, Hert. Frederiks, se Hans Svaning; Hertt. Magnus's og Hans's T. se Kasper Mule.

Turnering 408. Rende- og Stikketøj 275.

Tyverier 72, 111, 204.

Tøjhus 24.

Tømmer 22, 41 f., 45, 59, 69, 86 f., 104, 128, 132, 135, 138, 141-3; 147, 184, 194 f., 198, 230, 233, 253, 265, 269, 275, 285, 291, 347, 361, 369 f., 388 f. Jvfr. Skove, Udførselsforbud, Vogns kud.

Tønder, Indkjøb af, 384.

Udbud se Leding.

Udførselsforbud 124. Forbud mod Egetømmer 22, 388 f. (Undtagelse 59); Fisk 9 f., 39, 56; Heste 402 (Undtagelser 88, 227, 383); Honning 66; Kjød 10, 48, 54, 63, 66, 78, 109, 167, 188, 197, 278, 345 (Undtagelser 49, 58, 74 f., 77, 82 f., 109, 188-90, 195, 251, 255, 258, 260, 262, 278, 328, 331 f., 395-7, 403); Korn 8, 15, 74, 115 (Undtagelser 13, 74, 317, 389); Skibe se Skibe; Øxne 59, 63, 66, 345, 390 f. (Undtagelser 62, 73, 75, 191, 216, 227, 285, 319, 339, 383).

Udlændinge, som nedsætte sig i Landet, skulle angive tidligere Hjemstavn og Trosbekjendelse 271.

Udskrivning af Karle, Heste og Vogne 314 f. Jvfr. Baadsmænd, Flaaden.

- Ulve 152, 266. Ulvefogder 266.
 Urtegaardsmester 218.
 Utugt 89, 402. Omsorg for, at Fostre ikke forkommes, 404. Jvfr. Voldtægt.
 Uægte Børn 57, 332. Uægte Søn lyses i Kuld og Kjøen 72.

Vaaben maa ikke bæres i Markeds tid 62, 192. Forbud mod at bære Skydevaaben 111, 175 f.
 Vandforsyning 393.
 Vej, Vedligeholdelse af, 46 f. Anlæggelse 149. Alfarvej forment Bønder 323.
 Vikarers Deltagelse i Gudstjenesten 407.
 Vikarier, Breve paa, 7, 36, 45, 48, 76, 94, 154, 171, 298, 384. Præst maa beholde V. efter sin Forflyttelse 71, 79. Vikariegoods 20, 27 f., 34, 36-9, 48, 94, 116-8, 130, 152, 173, 182, 190, 199, 213, 257, 313, 350, 352, 355, 383 f.
 Vildtbane, Kongens, 27, 35, 54, 71, 111, 225, 403. Jvfr. Jagt.
 Vildttyve 198.
 Vin 7, 19 f., 26, 75, 156, 200, 218, 233 f., 347, 379, 388. Vin oppehaaren i Told 2, 142, 156, 234.
 Vindlys 412.
 Vinduesglas 41, 285 f., 344, 354.
 Vingods 357.
 Vinkjælder 70.
 Vintapper 218. Kongens V. 79.
 Visitats af Superintendent 40, 59, 89, 130, 205, 245 291.

 Vogne 5, 261, 315, 354. Skovvogne 402. Vognmænd 382.
 Vognskud 45, 129, 342.
 Vold 166, 221, 287.
 Voldtægt 341.
 Vornedskab se Bønder.
 Vox 19, 247, 287.
 Vrag og Strandingsgoods 19, 48, 129, 131, 209 f., 227, 238, 284, 295, 303, 309, 311, 318, 330, 333 f., 356, 386.
 Værgemaal 115.
 Værkmestre 49.

Æg af vilde Fugle se Jagt.
 Ægt 26, 60, 81, 83, 90, 109 f., 121, 133, 139, 187, 194, 291, 294, 339, 355, 361, 366, 374, 386, 406.
 Ægteskab 21, 229, 281 f. Ægteskabsløfte 180. Jvfr. Bigami.
 Ærerørig Tale 2, 7, 13 f., 45, 62, 88, 144, 185 (?), 227, 292, 386, 397 f.

Øde Jord, Bebyggelse af, 118, 138, 268.
 Øl 6, 10, 46, 70, 74, 78, 89, 108 f., 137, 190, 197, 200, 219, 241, 288 f., 304, 313, 342, 347, 349, 368, 376, 388, 409. Daglig Ration 192. Jvfr. Sise.
 Østers (Østerling) 134, 139, 344, 358.
 Øxne, Handel med, 19, 46, 59, 62, 69, 73, 75, 211, 216, 285, 303, 314, 319, 324, 326 f., 339, 383, 390, 404. Jvfr. Udførselsforbud. Øxne maa kun udføres fra visse Byer 402.
 Opstaldning af Øxne 96-8, 125, 134, 209, 222, 246-8, 277, 279, 287, 303, 306, 311, 321, 391.